Ger
294.1
Web/Ind
48846
00048846

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 07 April, 2016

Indische Studien.

Beiträge für die Kunde des indischen Alterthums.

Im Vereine mit mehreren Gelehrten

herausgegeben

13846

von

Dr. Albrecht Weber,

Professor o. ö. des Sanskrit an der Universität zu Berlin, Mitglied der Königl. Akademie der Wissenschaften daselbst, auswärtigem Mitglied der Königl. Bairischen Akademie der Wissenschaften in München und der Société Asiatique in Paris, Ehrenmitglied der Asiatic Society of Bengal in Calcutta und der Société d'Ethnographie Orientale et Américaine in Paris, corresp. Mitglied der Kaiserl. Akademie der Wissenschaften in St. Petersburg und der American Oriental Society, ordentlichem Mitglied der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft und der historisch-theologischen Gesellschaft in Leipzig.

Mit Unterstützung der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft.

Sechster Band.

Berlin,
Ferd. Dümmler's Verlagsbuchhandlung.
1861.

Die

Hymnen des Rigveda.

48846

Herausgegeben

von

TH. AUFRECHT.

00048846

Erster Theil.

Mandala I—VI.

Berlin,
Ferd. Dümmler's Verlagsbuchhandlung.
1861.

Ṛiksaṃhitâ.

1. gâyatrî.

Agníṃ îḷe puróhitaṃ yajnásya devám ṛitvíjam | hótâraṃ ratnadhâtamam || 1 || agníḥ pûrvebhir ṛíshibhir îḍyo nûtanair utá | sá devâṅ éhá vakshati || 2 || agnínâ rayím açnavat pósham evá divé-dive | yaçásaṃ vîrávattamam || 3 || ágne yáṃ yajnám adhvaráṃ viçvátaḥ paribhûr ási | sá íd devéshu gachati || 4 || agnír hótâ kavíkratuḥ satyáç citráçravastamaḥ | devó deváebhir â gamat || 5 || 1 ||

yád aṅgá dâçûshe tvám ágne bhadráṃ karishyási | távét tát satyám aṅgiraḥ || 6 || úpa tvâgne divé-dive dóshâvastar dhiyâ vayám | námo bháranta émasi || 7 || râjantam adhvarâṇâṃ gopâm ṛitásya dîdivim | várdhamânaṃ své dáme || 8 || sá naḥ pitéva sûnávé 'gne sûpâyanó bhava | sácasvâ naḥ svastáye || 9 || 2 ||

2. gâyatrî.

Vâyav â yâhi darçatemé sómâ áraṃkṛitâḥ | téshâm pâhi çrudhî hávam || 1 || vâya ukthébhir jarante tvâm áchâ jari-

1, 2 â ihá. 6 táva ít. 7 tvâ agne. â imasi. 9 pitâ-iva sûnáve ágne su-upâyanáḥ. sácasva. — 2, 1 vâyo *iti*. darçata imé. çrudhí.

tắraḥ | sutásomâ aharvídaḥ || 2 || vắyo táva prapṛiñcatĩ dhénâ jigâti dâçúshe | urûcĩ sómapîtaye || 3 || índravâyû imé sutắ úpa. práyobhir ấ gatam | índavo vâm uçánti hí || 4 || vắyav índraç ca cetathaḥ sutắnâṃ vâjinîvasû | tắv ấ yâtam úpa dravát || 5 || 3 ||

vắyav índraç ca sunvatá ấ yâtam úpa nishkṛitám | makshv ìtthắ dhiyắ narâ || 6 || mitráṃ huve pûtádakshaṃ váruṇaṃ ca riçắdasam | dhíyaṃ ghṛitắcîṃ sắdhantâ || 7 || ṛiténa mitrâvaruṇâv ṛitâvṛidhâv ṛitaspṛiçâ | krátum bṛihántam âçâthe || 8 || kavĩ no mitrắváruṇâ tuvijâtắ urukshắyâ | dákshaṃ dadhâte apásam || 9 || 4 ||

3. gâyatrî.

Açvinâ yájvarîr ísho drávatpâṇî çúbhas patî | púrubhujâ canasyátam || 1 || áçvinâ púrudaṅsasâ nárâ çávîrayâ dhiyắ | dhíshṇyâ vánataṃ gíraḥ || 2 || dásrâ yuvắkavaḥ sutắ nắsatyâ vṛiktábarhishaḥ | ấ yâtaṃ rudravartanî || 3 || índrắ yâhi citrabhâno sutắ imé tvâyávaḥ | áṇvîbhis tánâ pûtắsaḥ || 4 || índrắ yâhi dhiyéshitó víprajûtaḥ sutắvataḥ | úpa bráhmâṇi vâghátaḥ || 5 || índra yâhi tûtujâna úpa bráhmâṇi harivaḥ | suté dadhishva naç cánaḥ || 6 || 5 ||

ómâsaç carshaṇîdhṛito víçve devâsa ấ gata | dâçvắṅso dâçúshaḥ sutám || 7 || víçve devắso aptúraḥ sutám ấ ganta tûrṇayaḥ | usrắ iva svásarâṇi || 8 || víçve devắso asrídha éhimâyâso adrúhaḥ | médhaṃ jushanta váhnayaḥ || 9 || pâvakắ naḥ sárasvatî vắjebhir vâjínîvatî | yajnáṃ vashṭu dhiyắvasuḥ || 10 || codayitrĩ sûnṛítânâṃ cétantî sumatînắm | yajnáṃ dadhe sárasvatî || 11 || mahó árṇaḥ sárasvatî prá cetayati ketúnâ | dhíyo víçvâ ví rắjati || 12 || 6 ||

Prathamo 'nuvâkaḥ.

2, 2 vắyo *iti.* ácha. 4 índravâyû *iti.* 6 makshú itthắ. 9 tuvi-jâtaú. — 3, 3 sutắḥ. 4 índra ấ. 5 dhiyắ ishitáḥ. 7 carshaṇi-dhṛitaḥ. 12 víçvâḥ.

4. gâyatrî.

Surûpakṛitnúm ûtáye sudúghâm iva godúhe | juhûmási dyávi-dyavi || 1 || úpa naḥ sávanâ gahi sómasya somapâḥ piba | godấ íd reváto mádaḥ || 2 || áthâ te ántamânâṃ vidyấma sumatînâm | mấ no áti khya ấ gahi || 3 || párehi vígram ástṛitam índram pṛichâ vipaççítam | yás te sákhibhya ấ váram || 4 || utá bruvantu no nído nír anyátaç cid ârata | dádhânâ índra íd dúvaḥ || 5 || 7 ||

utá naḥ subhágâṉ arír vocéyur dasma kṛishṭáyaḥ | syấméd índrasya çármaṇi || 6 || ém âçúm âçáve bhara yajnaçríyaṃ nṛimấdanam | patayán mandayátsakham || 7 || asyá pîtvấ çatakrato ghanó vṛitrấṇâm abhavaḥ | prấvo vấjeshu vấjinaṃ || 8 || tám tvâ vấjeshu vấjinaṃ vâjáyâmaḥ çatakrato | dhánânâm indra sâtáye || 9 || yó râyò 'vánir mahấnt supârâḥ sunvatáḥ sákhâ | tásmâ índrâya gâyata || 10 || 8 ||

5. gâyatrî.

Ấ tv étâ ní shîdateṇdram abhí prá gâyata | sákhâyaḥ stómavâhasaḥ || 1 || purûtámam purûṇấm ī́çânaṃ vấryâṇâm | índraṃ sóme sácâ suté || 2 || sá ghâ no yóga ấ bhuvat sá râyé sá púraṃdhyâm | gámad vấjebhir ấ sá naḥ || 3 || yásya saṃsthé ná vṛiṇváte hárî samátsu çátravaḥ | tásmâ índrâya gâyata || 4 || sutapấvne sutấ imé çúcayo yanti vîtáye | sómâso dádhyâçiraḥ || 5 || 9 ||

tváṃ sutásya pîtáye sadyó vṛiddhó ajâyathâḥ | índra jyaíshṭhyâya sukrato || 6 || ấ tvâ viçantv âçávaḥ sómâsa indra girvaṇaḥ | çáṃ te santu prácetase || 7 || tvấṃ stómâ avîvṛidhan tvấm ukthấ çatakrato | tvấṃ vardhantu no gíraḥ

4, 2 sávanâ ấ. 3 átha. 4 párâ ihi. pṛicha. 5 índre. 6 syấma ít. 7 ấ im. patayát. 8 prá âvaḥ. 10 râyáḥ avánih. tásmai. — 5, 1 tú ấ ita. sîdata índram. 3 gha. yóge. 4 tásmai.

‖ 8 ‖ ákshitotiḥ saned imáṃ vấjam índraḥ sahasríṇam | yásmin víçvâni paúṅsyâ ‖ 9 ‖ mấ no mártâ abhí druhan tanūnâm indra girvaṇaḥ | ĩçâno yavayâ vadhám ‖ 10 ‖ 10 ‖

6. gâyatrî.

Yuñjánti bradhnám arushám cárantam pári tasthúshaḥ | rócante rocaṇấ diví ‖ 1 ‖ yuñjánty asya kấmyâ hárî vípakshasâ ráthe | çóṇâ dhṛishṇū nṛvấhasâ ‖ 2 ‖ ketúṃ kṛiṇvánn aketáve péço maryâ apeçáse | sám ushádbhir ajâyathâḥ ‖ 3 ‖ ấd áha svadhấm ánu púnar garbhatvám eriré | dádhânâ nấma yajníyam ‖ 4 ‖ vîḷú cid ârujatnúbhir gúhâ cid indra váhnibhiḥ | ávinda usríyâ ánu ‖ 5 ‖ 11 ‖

devayánto yáthâ matím áchâ vidádvasuṃ giraḥ | mahấm anûshata çrutám ‖ 6 ‖ índreṇa sám hi dṛíkshase saṃjagmânó ábibhyushâ | mandū́ samânávarcasâ ‖ 7 ‖ anavadyaír abhídyubhir makháḥ sáhasvad arcati | gaṇaír índrasya kấmyaiḥ ‖ 8 ‖ átaḥ parijmann á gahi divó vâ rocanấd ádhi | sám asminn ṛiñjate giraḥ ‖ 9 ‖ itó vâ sâtím îmahe divó vâ pārthivâd ádhi | índram mahó vâ rájasaḥ ‖ 10 ‖ 12 ‖

7. gâyatrî.

Índram íd gâthíno bṛihád índram arkébhir arkíṇaḥ | índraṃ vấṇîr anûshata ‖ 1 ‖ índra íd dháryoḥ sácâ sámmiçla á vacoyújâ | índro vajrī́ hiraṇyáyaḥ ‖ 2 ‖ índro dîrghấya cákshasa á sū́ryaṃ rohayad diví | ví góbhir ádrim airayat ‖ 3 ‖ índra vấjeshu no 'va sahásrapradhaneshu ca | ugrá ugrấbhir ûtíbhiḥ ‖ 4 ‖ índraṃ vayám mahâdhaṇá índram árbhe havâmahe | yújaṃ vṛitréshu vajríṇam ‖ 5 ‖ 13 ‖

5, 10 yavaya. — 6, 4 â-îriré dádhânâḥ. 6. ácha. vidát-vasum.
7 mandū́ *iti*. — 7, 2 háryoḥ. 3 cákshase. 5 mahâ-dhané.

sá no vṛishann amúṃ carúṃ sátrâdâvann ápâ vṛidhi | asmábhyam ápratishkutaḥ || 6 || tuñjé-tuñje yá úttare stómâ índrasya vajríṇaḥ | ná vindhe asya sushṭutím || 7 || vṛíshâ yûthéva váṅsagaḥ kṛishṭîr iyarty ójasâ | ī́çâno ápratishkutaḥ || 8 || ya ékaç carshaṇînā́ṃ vásûnâm irajyáti | índraḥ páñca kshitînā́m || 9 || índraṃ vo viçvátas pári hávâmahe jánebhyaḥ | asmā́kam astu kévalaḥ || 10 || 14 ||

Dvitîyo 'nuvâkaḥ.

8. gâyatrî.

Éndra sânasíṃ rayíṃ sajítvânaṃ sadâsáham | várshishṭham ûtáye bhara || 1 || ní yéna mushṭihatyáyâ ní vṛitrā́ ruṇádhâmahai | tvótâso ny árvatâ || 2 || índra tvótâsa ā́ vayáṃ vájraṃ ghanā́ dadîmahi | jáyema sáṃ yudhí spṛídhaḥ || 3 || vayáṃ çū́rebhir ástṛibhir índra tváyâ yujā́ vayám | sâsahyā́ma pṛitanyatáḥ || 4 || mahā́ñ índraḥ paráç ca nú mahitvám astu vajríṇe | dyaúr ná prathinā́ çávaḥ || 5 || 15 ||

samohé vâ yá ā́çata náras tokásya sánitau | víprâso vâ dhiyâyávaḥ || 6 || yáḥ kukshíḥ somapā́tamaḥ samudrá iva pínvate | urvī́r ā́po ná kâkúdaḥ || 7 || evā́ hy àsya sûnṛítâ virapçī́ gómatî mahī́ | pakvā́ çā́khâ ná dâçúshe || 8 || evā́ hí te víbhûtaya ûtáya indra mā́vate | sadyáç cit sánti dâçúshe || 9 || evā́ hy àsya kā́myâ stóma ùkthám ca çáṅsyâ | índrâya sómapîtaye || 10 || 16 ||

9. gâyatrî.

Índréhi mátsy ándhaso víçvebhiḥ somapárvabhiḥ | mahā́ñ abhishṭír ójasâ || 1 || ém enaṃ sṛijatâ suté mandím índrâya mandíne | cákriṃ víçvâni cákraye || 2 || mátsvâ suçi-

7, 6 ápa. 7 yé. 8 yûthā́-iva. — 8, 1 ā́ indra. 2 ní. 6 yé. 8 evá hí asya. — 9, 1 índra ā́ ihi. 2 ā́ îm. sṛijata. 3 mátsva.

pra mandíbhiḥ stómebhir viçvacarshaṇe | sácaishú sávaneshv ấ || 3 || ásṛigram indra te gíraḥ práti tvấm úd ahâsata | ájoshâ vṛishabhám pátim || 4 || sám codaya citrám arvấg rấdha indra váreṇyam | ásad ít te vibhú prabhú || 5 || 17 ||

asmấnt sú tátra codayéndra râyé rábhasvataḥ | túvidyumna yáçasvataḥ || 6 || sám gómad indra vấjavad asmé pṛithú çrávo bṛihát | viçvấyur dheby ákshitam || 7 || asmé dhehi çrávo bṛihád dyumnám sahasrasấtamam | índra tấ rathínîr íshaḥ || 8 || vásor índraṃ vásupatiṃ gîrbhír gṛiṇánta ṛigmíyam | hóma gántâram ûtáye || 9 || suté-sute nyòkase bṛihád bṛihatá éd aríḥ | índrâya çûshám arcati || 10 || 18 ||

10. anushṭubh.

Gấyanti tvâ gâyatríṇó 'rcanty arkám arkíṇaḥ | brahmấṇas tvâ çatakrata úd vaṅçám iva yemire || 1 || yát sấnoḥ sấnum ấruhad bhûry áspashṭa kártvam | tád índro ártham cetati yûthéna vṛishṇír ejati || 2 || yukshvấ hí keçínâ hárî vṛíshaṇâ kakshyaprấ | áthâ na indra somapâ girấm úpaçrutim cara || 3 || ébi stómâṅ abhí svarâbhí gṛiṇîhy ấ ruva | bráhma ca no vaso sácéndra yajnám ca vardhaya || 4 || ukthám índrâya çáṅsyaṃ várdhanam purunishshídhe | çakró yáthâ sutéshu ṇo râráṇat sakhyéshu ca || 5 || tám ít sakhitvá îmahe tám râyé tám suvîrye | sá çakrá utá naḥ çakad índro vásu dáyamânaḥ || 6 || 19 ||

suvivṛítaṃ sunirájam índra tvấdâtam íd yáçaḥ | gávâm ápa vrajám vṛidhi kṛiṇushvá rấdho adrivaḥ || 7 || nahí tvâ ródasî ubhé ṛighâyámâṇam invataḥ | jéshaḥ svàrvatîr apáḥ sám gấ asmábhyaṃ dhûnuhi || 8 || ấçrutkarṇa çrudhî hávam

---

9, 3 sácâ eshú. 4 ájoshâḥ. 6 codaya índra. 8 tấḥ. 10 bṛihaté ấ ít. — 10, 1 gâyatríṇaḥ árcanti. çatakrato *iti*. 2 ấ áruhat. 3 yukshvá. átha. somapâḥ. 4 ấ ihi. svara abhí. sácâ índra. 5 naḥ. 6 sakhitvé. 8 ródasî *iti* ubhé *iti*. 9 çrudhí.

nū́ cid dadhishva me gíraḥ | índra stómam imám máma kṛishvā́ yujáç cid ántaram || 9 || vidmā́ hí tvā vṛíshantamaṃ vā́jeshu havanaçrútam | vṛíshantamasya hûmaha ûtíṃ sahasrasā́tamâm || 10 || ấ tū́ na indra kauçika mandasânáḥ sutám piba | návyam ā́yuḥ prá sū́ tira kṛidhī́ sahasrasā́m ríshim || 11 || pári tvâ girvaṇo gíra imā́ bhavantu viçvátaḥ | vṛiddhā́yum ánu vṛíddhayo júshṭâ bhavantu júshṭayaḥ || 12 || 20 ||

11 anushṭubh.

Índraṃ víçvâ avîvṛidhant samudrávyacasaṃ gíraḥ | rathī́tamaṃ rathī́nâṃ vā́jânâṃ sátpatim pátim || 1 || sakhyé ta indra vâjíno mā́ bhema çavasas pate | tvā́m abhi prá ṇonumo jétâram áparâjitam || 2 || pûrvī́r índrasya rātáyo ná ví dasyanty ûtáyaḥ | yádî vā́jasya gómataḥ stotṛíbhyo máṁhate maghám || 3 || purā́m bhindúr yúvâ kávir ámitaujâ ajâyata | índro víçvasya kármaṇo dhartā́ vajrī́ purushṭutáḥ || 4 || tvám̐ valásya gómató 'pâvar adrivo bílam | tvā́m devā́ ábibhyushas tujyámânâsa âvishuḥ || 5 || távâhâṃ çûra rātíbhiḥ práty âyaṃ síndhum âvádan | úpâtishṭhanta girvaṇo vidúṣ ṭe tásya kā̀rávaḥ || 6 || mâyā́bhir indra mayínaṃ tvā́m çúshṇam ávâtiraḥ | vidúṣ ṭe tásya médhirâs téshâṃ çrávâṁsy út tira || 7 || índram ī́çânam ójasâbhí stómâ anûshata | sahásraṃ yásya rātáya utá vâ sánti bhū́yasīḥ || 8 || 21 ||

Tṛitîyo 'nuvâkaḥ.

12. gâyatrî.

Agníṃ dûtáṃ vṛiṇîmahe hótâraṃ viçvávedasam | asyá yajnásya sukrátum || 1 || agním-agniṃ hávîmabhiḥ sádâ ha-

10, 9 nú. kṛishvá. 10 vidmá. hûmahe. 11 tú. sú. kṛidhí. 12 imâḥ. júshṭâ. — 11, 2 te. nonumaḥ. 3 yádi. 5 gómataḥ ápa avaḥ. 6 táva ahám. úpa atishṭhanta. vidúṣ te. 7 áva atiraḥ. 8 ójasâ abhí.

vanta viçpátim | havyavâham purupriyám || 2 || ágne devâñ ihâ vaha jajnânó vṛiktábarhishe | ási hótâ na îḍyaḥ || 3 || tâñ uçató ví bodhaya yád agne yâsi dûtyàm | devaír â satsi barhíshi || 4 || ghṛitâhavana dîdivaḥ práti shma ríshato daha | ágne tvám rakshasvínaḥ || 5 || agnínâgníḥ sám idhyate kavír gṛihápatir yúvâ | havyavâḍ juhvâsyaḥ || 6 || 22 ||

kavím agním úpa stuhi satyádharmâṇam adhvaré | devám amîvacâtanam || 7 || yás tvâm agne havíshpatir dûtám deva saparyáti | tásya sma prâvitâ bhava || 8 || yó agním devávîtaye havíshmâñ âvívâsati | tásmai pâvaka mṛiḷaya || 9 || sá naḥ pâvaka dîdivó 'gne devâñ ihâ vaha | úpa yajnám havíç ca naḥ || 10 || sá naḥ stávâna â bhara gâyatréṇa návîyasâ | rayím vîrávatîm ísham || 11 || ágne çukréṇa çocíshâ víçvâbhir deváhûtibhiḥ | imám stómam jushasva naḥ || 12 || 23 ||

13. gâyatrî.

Súsamiddho na â vaha devâñ agne havíshmate | hótaḥ pâvaka yákshi ca || 1 || mádhumantam tanûnapâd yajnám devéshu naḥ kave | adyâ kṛiṇuhi vîtáye || 2 || nárâçáṅsam ihá priyám asmín yajná úpa hvaye | mádhujihvam havishkṛítam || 3 || ágne sukhátame ráthe devâñ îḷitá â vaha | ási hótâ mánurhitaḥ || 4 || stṛiṇîtá barhír ânushág ghṛitápṛishṭham manîshiṇaḥ | yátrâmṛítasya cákshaṇam || 5 || ví çrayantâm ṛitâvṛídho dvâro devîr asaççátaḥ | adyâ nûnám ca yáshṭave || 6 || 24 ||

náktoshâsâ supéçasâsmín yajná úpa hvaye | idám no barhír âsáde || 7 || tâ sujihvâ úpa hvaye hótârâ daívyâ kavî |

12, 3 ihá â. 5 sma. 6 agnínâ agníḥ. juhú-âsyaḥ. 10 dîdivaḥ ágne. ihá â. — 13, 2 adyá. 3 yajné. 5 yátra amṛítasya. 6 adyá. 7 su-péçasâ asmín yajné. 8 su-jihvaú.

yajnáṃ no yakshatâm imám || 8 || íḷâ sárasvatî mahî́ tisró devî́r mayobhúvaḥ | barhíḥ sîdantv asrídhaḥ || 9 || ihá tváshṭâram agriyáṃ viçvárûpam úpa hvaye | asmấkam astu kévalaḥ || 10 || áva sṛijâ vanaspate déva devébhyo havíḥ | prá dâtúr astu cétanam || 11 || svấhâ yajnáṃ kṛiṇotanéndrâya yájvano gṛihé || tátra devấñ úpa hvaye || 12 || 25 ||

14. gâyatrî.

Aíbhir agne dúvo gíro víçvebhiḥ sómapîtaye | devébhir yâhi yákshi ca || 1 || ấ tvâ káṇvâ ahûshata gṛiṇánti vipra te dhíyaḥ | devébhir agna ấ gahi || 2 || indravâyú bṛíhaspátim mitrấgním pûsháṇam bhágam | âdityấn mā́rutaṃ gaṇám || 3 || prá vo bhriyanta índavo matsarấ mâdayishṇávaḥ | drapsấ mádhvaç camûshádaḥ || 4 || ī́ḷate tvấm avasyávaḥ káṇvâso vṛiktábarhishaḥ | havíshmanto araṃkṛítaḥ || 5 || ghṛitáprishṭhâ manoyújo yé tvâ váhanti váhnayaḥ | ấ devấñt sómapîtaye || 6 || 26 ||

tấn yájatrâñ ṛitâvṛídhó 'gne pátnîvatas kṛidhi | mádhvaḥ sujihva pâyaya || 7 || yé yájatrâ yá ī́ḍyâs té te pibantu jihváyâ | mádhor agne váshaṭkṛiti || 8 || ấkîṃ sū́ryasya rocanā́d víçvân devấñ usharbúdhaḥ | vípro hótehá vakshati || 9 || víçvebhiḥ somyám mádhv ágna índreṇa vâyúnâ | píbâ mitrásya dhā́mabhiḥ || 10 || tváṃ hótâ mánurhitó 'gne yajnéshu sîdasi | sémáṃ no adhvaráṃ yaja || 11 || yukshvấ hy árushî ráthe haríto deva rohítaḥ | tấbhir devấñ ihấ vaha || 12 || 27 ||

15. gâyatrî.

Índra sómam píba ṛitúnấ tvâ viçantv índavaḥ | matsa-

13, 11 sṛija. 12 kṛiṇotana índrâya. — 14, 1 ấ ebhiḥ. 2 agne. 3 mitrấ agním. 4 bhriyante. matsarấḥ. drapsấḥ. 6 ghṛitá-prishṭhâḥ. 7 ṛitavṛídhaḥ ágne. 8 yájatrâḥ yé. 9 hótâ ihá. 10 ágne. píba. 11 mánuḥ-hitaḥ ágne. sáḥ imám. 12 yukshvá hí árushîḥ. ihá ấ. — 15, 1 píba ṛitúnâ ấ.

rā́sas tádokasaḥ || 1 || márutaḥ píbata ṛitúnā potrā́d yajnám punîtana | yûyáṃ hí shṭhā́ sudânavaḥ || 2 || abhí yajnáṃ gṛiṇîhi no gnā́vo néshṭaḥ píba ṛitúnā | tváṃ hí ratnadhā́ ási || 3 || ágne devā́ñ ihā́ vaha sâdáyâ yónishu trishú | pári bhûsha píba ṛitúnā || 4 || brā́hmaṇâd indra rā́dhasaḥ píbâ sómam ṛitū́ñr ánu | távéd dhí sakhyám ástṛitam || 5 || yuvā́ṃ dákshaṃ dhṛitavrata mítrâvaruṇa dûḷábham || ṛitúnâ yajnám âçâthe || 6 || 28 ||

drāviṇodā́ drávipaso grā́vahastâso adhvaré | yajnéshu devám îḷate || 7 || draviṇodā́ dadâtu no vásûni yā́ni çṛiṇviré | devéshu tā́ vanâmahe || 8 || draviṇodā́ḥ pipîshati juhóta prá ca tishṭhata | neshṭrā́d ṛitúbhir ishyata || 9 || yát tvâ turī́yam ṛitúbhir draviṇodo yájâmahe | ádha smâ no dadír bhava || 10 || áçvinâ píbatam mádhu dîdyagnî çucivratâ | ṛitúnâ yajnavâhasâ || 11 || gā́rhapatyena santya ṛitúnâ yajnanī́r asi | devā́n devayaté yaja || 12 || 29 ||

16. gâyatrî.

Ā́ tvâ vahantu hárayo vṛíshaṇaṃ sómapîtaye | índra tvâ sū́racakshasaḥ || 1 || imā́ dhânā́ ghṛitasnúvo hárî ihópa vakshataḥ | índraṃ sukhátame ráthe || 2 || índram prâtár havâmaha índram prayaty àdhvaré | índraṃ sómasya pîtáye || 3 || úpa naḥ sutám ā́ gahi hā́ribhir indra keçíbhiḥ || suté hí tvâ hávâmahe || 4 || sémám naḥ stómam ā́ gahy úpedáṃ sávanaṃ sutám | gauró ná tṛishitáḥ piba || 5 || 30 ||

imé sómâsa índavaḥ sutā́so ádhi barhíshi | tā́ñ indra sáhase piba || 6 || ayáṃ te stómo agriyó hṛidispṛ́ig astu çáṃtamaḥ | áthâ sómaṃ sutám piba || 7 || víçvam ít sávanaṃ

15, 2 píbata. sthá. 3 píba. 4. ihá ā́ sâdáya. píba. 5 píba. táva ít hí. 6 dhṛita-vratâ mítrâvaruṇâ duḥ-dábham. 7. 8 draviṇaḥdā́ḥ. 10 sma. 12 santya. — 16, 2 imā́ḥ dhânā́ḥ. hárî *iti*. ihá úpa. 3 havâmahe. pra-yatí adhvaré. 5 sáḥ imám. úpa idám. 7 átha.

sutám índro mádâya gachati | vṛitrahấ sómapîtaye || 8 || sémám naḥ kấmam ấ pṛiṇa góbhir áçvaiḥ çatakrato | stávâma tvâ svâdhyàḥ || 9 || 31 ||

17. gâyatrî. 4 und 5 pâdanicṛit.

Índrâváruṇayor ahám samrấjor áva ấ vṛiṇe | tấ no mṛiḷàta îdṛíçe || 1 || gántârâ hí sthó 'vase hávaṃ víprasya mấvataḥ | dhartấrâ carshaṇînấm || 2 || anukâmáṃ tarpayethâm índrâvaruṇâ râyá ấ | tấ vàṃ nédishṭham îmahe || 3 || yuvấku hí çácînâṃ yuvấku sumatînấm | bhûyấma vâjadấvnâm || 4|| índraḥ sahasradấvnâṃ váruṇaḥ çáṁsyânâm | krátur bhavaty ukthyàḥ || 5 || 32 ||

táyor íd ávasâ vayáṃ sanéma ní ca dhîmahi | syấd utá prarécanam || 6 || índrâvaruṇa vâm ahám huvé citrấya rấdhase | asmấnt sú jigyúshas kṛitam || 7 || índrâvaruṇa nú nú vâṃ sishâsantîshv dhîshv ấ | asmábhyaṃ çárma yachatam || 8 || prá vâm açnotu sushṭutír índrâvaruṇa yấm huvé | yấm ṛidhấthe sadhástutim || 9 || 33 ||

Caturtho 'nuvâkaḥ.

18. gâyatrî.

Somấnam sváraṇaṃ kṛiṇuhí brahmaṇas pate | kakshî́vantaṃ yá auçijáḥ || 1 || yó revấn yó amîvahấ vasuvít pushṭivárdhanaḥ | sá naḥ sishaktu yás turáḥ || 2 || mấ naḥ çáṁso árarusho dhûrtíḥ práṇañ mártyasya | rákshâ ṇo brahmaṇas pate || 3 || sá ghâ vîró ná rishyati yám índro bráhmaṇas pátiḥ | sómo hinóti mártyam || 4 || tváṃ tám brahmaṇas pate sóma índraç ca mártyam | dákshiṇâ pâtv áṁhasaḥ || 5 || 34 ||

16, 9 sáḥ imám. — 17, 2 ávase. 7 índrâvaruṇâ. 8 nú. dhíshú. — 18, 3 práṇak. rákṣha naḥ. 4 gha.

sádasas pátim ádbhutam priyám índrasya kấmyam | saním medhấm ayâsisham || 6 || yásmâd ṛité ná sídhyati yajnó vipaçcítaç caná | sá dhînấṃ yógam invati || 7 || ấd ṛidhnoti havíshkṛitim prấñcaṃ kṛinoty adhvarám | hótrâ devéshu gachati || 8 || nárâçáṅsaṃ sudhríshṭamam ápaçyaṃ sapráthastamam | divó ná sádmamakhasam || 9 || 35 ||

19. gâyatrî.

Práti tyấṃ cấrum adhvaráṃ gopîthấya prá hûyase | marúdbhir agna ấ gahi || 1 || nabí devó ná mártyo mahás táva krátum paráḥ | ma° || 2 || yé mahó rájaso vidúr víçve devấso adrúhaḥ | ma° || 3 || yá ugrấ arkám ânṛicúr ánâdhṛishṭâsa ójasâ | ma° || 4 || yé çubhrấ ghorávarpasaḥ sukshatrấso riçấdasaḥ | ma° || 5 || 36 ||

yé nấkasyấdhi rocané diví devấsa ấsate | ma° || 6 || yá îṅkháyanti párvatân tiráḥ samudrám arṇavám | ma° || 7 || ấ yé tanvánti raçmíbhis tiráḥ samudrám ójasâ | ma° || 8 || abhí tvâ purvápîtaye sṛijấmi somyám mádhu | ma° || 9 || 37 ||

Prathamo 'dhyâyaḥ.

20. gâyatrî.

Ayáṃ devấya jánmane stómo víprebhir âsayấ | ákâri ratnadhấtamaḥ || 1 || yá índrâya vacoyújâ tatakshúr mánasâ hárî | çámîbhir yajnám âçata || 2 || tákshan nấsatyâbhyâm párijmânaṃ sukháṃ rátham | tákshan dhenúṃ sabardúghâm || 3 || yúvânâ pitárâ púnaḥ satyámantrâ ṛijûyávaḥ | ṛibhávo vishṭy àkrata || 4 || sáṃ vo mádâso agmaténdreṇa ca marútvatâ | âdityébhiç ca rấjabhiḥ || 5 ||1 ||

19, 1 agne. 4 yé. 5 çubhrấḥ. 6 nấkasya ádhi. 7 yé. — 20, 2 yé. 4 vishṭî akrata. 5 agmata índreṇa.

utá tyáṃ camasáṃ návaṃ tváshṭur devásya níshkṛitam | ákarta catúraḥ púnaḥ || 6 || té no rátnâni dhattana trír ấ sấptâni sunvaté | ékam-ekaṃ suçastíbhiḥ || 7 || ádhârayanta váhnayó 'bhajanta sukṛityáyâ | bhâgáṃ devéshu yajníyam || 8 || 2 ||

21. gâyatrî.

Ihéndrâgnî́ úpa hvaye táyor ít stómam uçmasi | tấ sómaṃ somapấtamâ || 1 || tấ yajnéshu prá çaṁsatendrâgnî́ çumbhatâ naraḥ | tấ gâyatréshu gâyata || 2 || tấ mitrásya práçastaya indrâgnî́ tấ havâmahe | somapấ sómapîtaye || 3 || ugrấ sántâ havâmaha úpedáṃ sávanaṃ sutám | indrâgnî́ éhá gachatâm || 4 || tấ mahấntâ sádaspátî índrâgnî ráksha ubjatam | áprajâḥ santv atríṇaḥ || 5 || téna satyéna jâgritam ádhi pracetúne padé | índrâgnî çárma yachatam || 6 || 3 ||

22. gâyatrî.

Prâtaryújâ ví bodhayâçvínâv éhá gachatâm | asyá sómasya pîtáye || 1 || yấ suráthâ rathîtamobhấ devấ divispṛiçâ | açvínâ tấ havâmahe || 2 || yấ vâṃ káçâ mádhumaty áçvinâ sûnṛitâvatî | táyâ yajnám mimikshatam || 3 || nahí vâm ásti dûraké yátrâ ráthena gáchathaḥ | áçvinâ somíno gṛihám || 4 || hiraṇyapâṇim ûtáye savitấram úpa hvaye | sá céttâ devátâ padám || 5 || 4 ||

apấṃ nápâtam ávase savitấram úpa stuhi | tásya vratấny uçmasi || 6 || vibhaktấraṃ havâmahe vásoç citrásya rấdhasaḥ | savitấraṃ nṛicákshasam || 7 || sákhâya ấ ní shîdata savitấ stómyo nú naḥ | dấtâ rấdhaṁsi çumbhati || 8 ||

20, 8 váhnayaḥ ábhajanta. — 21, 1 ihá indrâgnî *iti*. 2 çaṁsata indrâgnî çumbhata. 3 prá-çastaye. 4 havâmahe úpa idám. ấ ihá. 5 sádaspátî *iti*. — 22, 1 bodhaya açvínau ấ ihá. 2 rathî́-tamâ ubhấ. 3 mádhu-matî. 4 yátra.

ágne pátnîr ihā́ vaha devā́nām uçatī́r úpa | tváshṭâraṃ sómapîtaye || 9 || ā́ gnā́ agna ihā́vase hótrāṃ yavishṭha bhā́ratîm | várûtrîṃ dhisháṇāṃ vaha || 10 || 5 ||

abhí no devī́r ávasâ mahā́ḥ çármaṇâ nṛipátnīḥ | áchinnapatrāḥ sacantâm || 11 || ihéndrāṇī́m úpa hvaye varuṇā́ṇī́ṃ svastáye | agnā́yîṃ sómapîtaye || 12 || mahī́ dyaúḥ pṛithivī́ ca na imáṃ yajnáṃ mimikshatâm | pipṛitā́ṃ no bhárîmabhiḥ || 13 || táyor íd ghṛitávat páyo víprâ rihanti dhītíbhiḥ | gandharvásya dhruvé padé || 14 || syonā́ pṛithivi bhavânṛikshará nivéçanî | yáchâ naḥ çárma sapráthaḥ || 15 || 6 ||

áto devā́ avantu no yáto víshṇur vicakramé | pṛithivyā́ḥ saptá dhā́mabhiḥ || 16 || idáṃ víshṇur ví cakrame tredhā́ ní dadhe padám | sámūḷham asya pâṅsuré || 17 || trī́ṇi padā́ ví cakrame víshṇur gopā́ ádābhyaḥ | áto dharmā́ṇi dhārā́yan || 18 || víshṇoḥ kármāṇi paçyata yáto vratā́ni paspaçé | índrasya yújyaḥ sákhâ || 19 || tád víshṇoḥ paramám padáṃ sádâ paçyanti sûráyaḥ | divī́va cákshur ā́tatam || 20 || tád víprâso vipanyávo jâgṛivā́ṅsaḥ sám indhate | víshṇor yát paramám padám || 21 || 7 ||

23. gâyatrî. 19 pura-ushṇik. 20 anushṭubh. 21 pratishṭhâ. 22—24 anushṭubh.

Tîvrā́ḥ sómâsa ā́ gahy âçī́rvantaḥ sutā́ imé | vā́yo tā́n prásthitân piba || 1 || ubhā́ devā́ divispṛíçéndravâyū́ havâmahe | asyá sómasya pîtáye || 2 || indravâyū́ manojúvâ víprâ havanta ûtáye | sahasrâkshā́ dhiyás pátî || 3 || mitráṃ vayáṃ havâmahe váruṇaṃ sómapîtaye | jajnāṇā́ pûtádakshasâ || 4 || ṛiténa yā́v ṛitâvṛídhâv ṛitásya jyótishas pátî | tā́ mitrā́váruṇâ huve || 5 || 8 ||

22, 9 ihá ā́. 10 agne ihá ávase. 13 ihá indrāṇī́m. 14 víprāḥ. 15 bhava anṛikshará. yácha. 20 divī́-iva. — 23, 2 divi-spṛíçâ indravâyū́. 3 víprāḥ havante.

váruṇaḥ prâvitā́ bhuvan mitró víçvâbhir ûtíbhiḥ | káratâṃ naḥ surā́dhasaḥ || 6 || marútvantaṃ havâmaha índram ā́ sómapîtaye | sajū́r gaṇéna tṛimpatu || 7 || índrajyeshṭhâ márudgaṇâ dévâsaḥ pū́sharâtayaḥ | víçve máma çrutâ hávam || 8 || hatá vṛitráṃ sudânava índreṇa sáhasâ yujā́ | mā́ no duḥçáṅsa îçata || 9 || víçvân devā́n havâmahe marútaḥ sómapîtaye | ugrā́ hí pṛíçnimâtaraḥ || 10 || 9 ||

jáyatâm iva tanyatúr marútâm eti dhṛishṇuyā́ | yác chúbhaṃ yâthánâ naraḥ || 11 || haskârā́d vidyútas páry áto jâtā́ avantu naḥ | marúto mṛiḷayantu naḥ || 12 || ā́ pûshañ citrábarhisham ā́ghṛiṇe dharúṇaṃ diváḥ | ā́jâ nashṭáṃ yáthâ paçúm || 13 || pûshā́ rā́jânam ā́ghṛiṇir ápagûḷhaṃ gúhâ hitám | ávindac citrábarhisham || 14 || utó sá máhyam índubhiḥ sháḍ yuktā́ñ anuséshidhat | góbhir yávaṃ ná carkṛishat || 15 || 10 ||

ambáyo yanty ádhvabhir jâmáyo adhvarîyatā́m | pṛiñcatī́r mádhunâ páyaḥ || 16 || amū́r yā́ úpa sū́rye yā́bhir vâ sū́ryaḥ sahá | tā́ no hinvantv adhvarám || 17 || apó devī́r úpa hvaye yátra gā́vaḥ píbanti naḥ | síndhubhyaḥ kártvaṃ havíḥ || 18 || apsv àntár amṛítam apsú bheshajám apā́m utá práçastaye | dévâ bhávata vâjínaḥ || 19 || apsú me sómo abravîd antár víçvâni bheshajā́ | agníṃ ca viçváçambhuvam ā́paç ca viçvábheshajîḥ || 20 || 11 ||

ā́paḥ pṛiṇîtá bheshajáṃ várûthaṃ tanvè máma | jyók ca sū́ryaṃ dṛiçé || 21 || idám âpaḥ prá vahata yát kíṃ ca duritám máyi | yád vâhám abhidudróha yád vâ çepá utā́nṛitam || 22 || ā́po adyā́nv acârishaṃ rásena sám agasmahi | páyasvân agna ā́ gahi tám mâ sáṃ sṛija várcasâ || 23 || sám

23, 6 bhuvat. 7 havâmahe. 8 índra-jyeshṭhâḥ márut-gaṇâḥ. çruta. 10 ugrā́ḥ. 11 yát çúbham yâthána. 13 ā́ aja. 14 avindat. 15 utó *iti*. 17 tā́ḥ. 19 apsú antáḥ. dévâḥ. 22 vâ ahám. çepé utá ánṛitam. 23 adyá ánu. agne.

mâgne várcasâ sṛija sám prajáyâ sám ấyushâ | vidyúr me asya devấ índro vidyât sahá ṛíshibhiḥ || 24 || 12 ||

Pañcamo 'nuvâkaḥ.

24. trishṭubh. 3—5 gâyatrî.

Kásya nûnáṃ katamásyâmṛítânâm mánâmahe cấru devásya nấma | kó no mahyấ áditaye púnar dât pitáraṃ ca dṛiçéyam mâtáraṃ ça || 1 || agnér vayám prathamásyâmṛítânâm mánâmahe cấru devásya nấma | sá no mahyấ áditaye púnar dât pitáraṃ ca dṛiçéyam mâtáraṃ ca || 2 || abhí tvâ deva savitar îçânaṃ vấryâṇâm | sádâvan bhâgám îmahe || 3 || yáç cid dhí ta itthấ bhágaḥ çaçamânáḥ purấ nidáḥ | adveshó hástayor dadhé || 4 || bhágabhaktasya te vayám úd açema távávasâ | mûrdhấnaṃ râyá árábhe || 5 || 13 ||

nahí te kshatráṃ ná sáho ná manyúṃ váyaç canấmî patáyanta âpúḥ | némấ ấpo animishấṃ cárantîr ná yé vấtasya praminánty ábhvam || 6 || abudhné rấjâ váruṇo vánasyordhvấṃ stûpaṃ dadate pûtádakshaḥ | nîcînâḥ sthur upári budhná eshâm asmé antár nihitâḥ ketávaḥ syuḥ || 7 || urúṃ hí rấjâ váruṇaç cakấra sûryâya pánthâm ánvetavấ u | apáde pấdâ prátidhâtave 'kar utấpavaktấ hṛidayâvídhaç cit || 8 || çatáṃ te râjan bhishájaḥ sahásram urvî gabhîrấ sumatísh ṭe astu | bấdhasva dûré nírṛitim parâcaíḥ kṛitáṃ cid énaḥ prá mumugdhy asmát || 9 || amî yá ṛíkshâ níhitâsa uccấ náktaṃ dádṛiçre kúha cid díveyuḥ | ádabdhâni váruṇasya vratấni vicấkaçac candrámâ náktam eti || 10 || 14 ||

tát tvâ yâmi bráhmaṇâ vándamânas tád ấ çâste yája-

23, 24 mâ agne. sahá. — 24, 1 katamásya amṛítânâm. mahyaí. 3 sádâ avan. 4 hí te. 5 táva ávasâ. 6 caná amî. ná imấḥ. 7 vánasya ûrdhvấm. 8 ánu-etavaí. utá apa-vaktấ hṛidaya-vídhaḥ. 9 sumatíḥ te. 10 yé ṛíkshâḥ. dívâ îyuḥ. vi-cấkaçat candrámâḥ.

mâno havírbhiḥ | áheḷamâno varuṇehá bodhy úruçaṅsa mã̄ na ãyuḥ prá moshîḥ || 11 || tád ín náktaṃ tád dívâ máhyaṃ âhus tád ayáṃ kéto hṛidá ã̄ ví cashṭe | çúnaççépo yám áhvad gṛibhîtáḥ só asmã̄n rã̄jâ váruṇo mumoktu || 12 || çúnaççépo hy áhvad gṛibhîtás trishv âdityáṃ drupadéshu baddháḥ | ávainaṃ rã̄jâ váruṇaḥ sasṛijyâd vidvã̄ñ ádabdho ví mumoktu pã̄çân || 13 || áva te héḷo varuṇa námobhir áva yajnébhir îmahe havírbhiḥ | kshấyann asmábhyam asura pracetâ rã̄jann énâṅsi çiçrathaḥ kṛitã̄ni || 14 || úd uttamáṃ varuṇa pã̄çam asmád ávâdhamáṃ ví madhyamáṃ çrathâya | átha vayám âditya vraté távã̄nâgaso áditaye syâma || 15 || 15 ||

25. gâyatrî.

Yác cid dhí te víço yathâ prá deva varuṇa vratám | minîmási dyávi-dyavi || 1 || mã̄ no vadhã̄ya hatnáve jihîḷânásya rîradhaḥ | mã̄ hṛiṇânásya manyáve || 2 || ví mṛiḷîkã̄ya te máno rathîr áçvaṃ ná sáṃditam | gîrbhír varuṇa sîmahi || 3 || párâ hí me vímanyavaḥ pátanti vásyaïshṭaye | váyo ná vasatîr úpa || 4 || kadã̄ kshatraçrîyaṃ náram ã̄ váruṇaṃ karâmahe | mṛiḷîkã̄yorucákshasam || 5 || 16 ||

tád ít samânám âçâte vénantâ ná prá yuchataḥ | dhṛitávratâya dâçúshe || 6 || védâ yó vînã̄m padám antárikshena pátatâm | véda nâváḥ samudríyaḥ || 7 || véda mâsó dhṛitávrato dvádaça prajã̄vataḥ | védâ yá upajã̄yate || 8 || véda vã̄tasya vartaním urór ṛishvásya bṛihatáḥ | védâ yé adhyã̄sate || 9 || ní shasâda dhṛitávrato váruṇaḥ pastyâsv ã̄ | sãmrâjyâya sukrátuḥ || 10 || 17 ||

24, 11 varuṇa ihá. 12 ít. 13 hí. trishú âdityám. áva enam. 14 pra-cetaḥ. 15 áva adhamám. çrathaya átha. táva ánâgasaḥ. — 25, 1 yát. hí. 4 vásyaḥ-ishṭaye. 5 mṛiḷîkã̄ya uru-cákshasam. 7 véda. 8 véda.

áto víçvâny ádbhutâ cikitvấñ abhí paçyati | kṛitấni yấ ca kártvâ || 11 || sá no viçvấhâ sukrátur âdityáḥ supáthâ karat | prá ṇa áyûṅshi târishat || 12 || bíbhrad drâpíṃ hiraṇyáyaṃ váruṇo vasta nirṇíjam | pári spáço ní shedire || 13 || ná yáṃ dípsanti dipsávo ná drúhvâṇo jánânâm | ná devám abhímâtayaḥ || 14 || utá yó mấnusheshv ấ yáçaç cakré ásâmy ấ | asmấkam udáreshv ấ || 15 || 18 ||

párâ me yanti dhîtáyo gấvo ná gávyûtîr ánu | ichántîr urucákshasam || 16 || sáṃ nú vocâvahai púnar yáto me mádhv ấbhṛitam | hóteva kshádase priyám || 17 || dárçaṃ nú viçvádarçataṃ dárçaṃ rátham ádhi kshámi | etấ jushata me gíraḥ || 18 || ímám me varuṇa çrudhî hávam adyấ ca mṛiḷaya | tvấm avasyúr ấ cake || 19 || tváṃ víçvasya medhira diváç ca gmáç ca râjasi | sá yấmani práti çrudhi || 20 || úd uttamám mumugdhi no ví pấçam madhyamáṃ çrita | ávâdhamấni jîváse || 21 || 19 ||

26. gâyatrî.

Vásishvâ hí miyedhya vástrâṇy ûrjâm pate | sémáṃ no adhvaráṃ yaja || 1 || ní no hótâ váreṇyaḥ sádâ yavishṭha mánmabhiḥ | ágne divítmatâ vácaḥ || 2 || ấ hí shmâ sûnáve pitấpír yájaty âpáye | sákhâ sákhye váreṇyaḥ || 3 || ấ no barhír riçấdaso váruṇo mitró aryamấ | sídantu mánusho yathâ || 4 || pűrvya hotar asyá no mándasva sakhyásya ca | imấ u shú çrudhî gíraḥ || 5 || 20 ||

yác cid dhí çáçvatâ tánâ devám-devaṃ yájâmahe | tvé íd dhûyate havíḥ || 6 || priyó no astu viçpátir hótâ mandró váreṇyaḥ | priyấḥ svagnáyo vayám || 7 || svagnáyo hí vấryaṃ

25, 17 hótâ-iva. 18 etấḥ. 19 çrudhi. adyá. 21 áva adhamấni. — 26, 1 vásishva. sáḥ imám. 3 sma. pitấ âpíḥ. 4 barhíḥ. 5 sú çrudhi. 6 yát. hí. tvé *iti*. hûyate.

devâso dadhiré ca naḥ | svagnáyo manâmahe || 8 || átha â na ubháyeshâm ámṛita mártyânâm | mitháḥ santu práçastayaḥ || 9 || víçvebhir agne agnibhir imáṃ yajnám idáṃ vácaḥ | cáno dhâḥ sahaso yaho || 10 || 21 ||

27. gâyatrî. 13 trishṭubh.

Áçvaṃ ná tvâ vâravantaṃ vandádhyâ agníṃ námobhiḥ | samrâjantam adhvarâṇâm || 1 || sá ghâ naḥ sûnúḥ çávasâ pṛithúpragâmâ suçévaḥ | mîḍhvâñ asmâkam babhûyât || 2 || sá no dûrâc câsâc ca ní mártyâd aghâyóḥ | pâhí sádam id viçvâyuḥ || 3 || imám ú shú tvám asmâkaṃ saníṃ gâyatráṃ návyâṅsam | ágne devéshu prá vocaḥ || 4 || â no bhaja paraméshv â vâjeshu madhyaméshu | çíkshâ vásvo ántamasya || 5 || 22 ||

vibhaktâsi citrabhâno síndhor ûrmâ upâká â | sadyó dâçúshe ksharasi || 6 || yám agne pṛitsú mártyam ávâ vâjeshu yáṃ junâḥ | sá yántâ çáçvatîr íshaḥ || 7 || nákir asya sahantya paryetâ káyasya cit | vâjo asti çravâyyaḥ || 8 || sá vâjaṃ viçvácarshaṇir árvadbhir astu tárutâ | víprebhir astu sánitâ || 9 || járâbodha tád vividḍhi viçé-viçe yajníyâya | stómaṃ rudrâya dṛiçîkam || 10 || 23 ||

sá no mahâṅ animânó dhûmáketuḥ puruçcandráḥ | dhiyé vâjâya hinvatu || 11 || sá revâṅ iva viçpátir daívyaḥ ketúḥ çṛiṇotu naḥ | ukthaír agnír bṛihádbhânuḥ || 12 || námo mahádbhyo námo arbhakébhyo námo yúvabhyo náma âçinébhyaḥ | yájâma devân yádi çaknávâma mâ jyâyasaḥ çáṅsam â vṛikshi devâḥ || 13 || 24 ||

26, 9 átha. — 27, 1 vandádhyai. 2 gha. 2 dûrât ca âsât. 4 ûṃ *iti* sú. 5 çíksha. 6 vi-bhaktâ asi. ûrmaú upâké. 7 ávâḥ. 11 puru-candráḥ.

28. 1—6 anushṭubh. 7—9 gâyatrî.

Yátra grâvâ pṛithúbudhna ûrdhvó bhávati sótave | ulûkhalasutânâm ávéd v indra jalgulaḥ || 1 || yátra dvâv iva jaghánâdhishavaṇyâ kṛitâ | ulû° || 2 || yátra nâry apacyavâm upacyavâṃ ca çikshate | ulû° || 3 || yátra mánthâṃ vibadhnáte raçmîn yámitavâ iva | ulû° || 4 || yác cid dhí tvâṃ gṛihégṛiha úlûkhalaka yujyáse | ihá dyumáttamaṃ vada jáyatâm iva dundubhíḥ || 5 || 25 ||

utá sma te vanaspate vâto ví vâty ágram ít | átho índrâya pâtave sunú sómam ulûkhala || 6 || âyajî vâjasâtamâ tâ hy ùccâ vijarbhṛitáḥ | hárî ivándhâṅsi bápsatâ || 7 || tâ no adyá vanaspatî ṛishvâv ṛishvébhiḥ sotṛíbhiḥ | índrâya mádhumat sutam || 8 || úc chishṭâṃ camvòr bhara ṣómam pavítra â sṛija | ní dhehi gór ádhi tvací || 9 || 26 ||

29. paṅkti.

Yác cid dhí satya somapâ anâçastâ iva smási | â tû na indra çaṅsaya góshv áçveshu çubhríshu sahásreshu tuvîmagha || 1 || çíprin vâjânâm pate çácîvas táva daṅsánâ | â — || 2 || ní shvâpayâ mithûdṛiçâ sastâm ábudhyamâne | â — || 3 || sasántu tyâ árâtayo bódhantu çûra râtáyaḥ | â — || 4 || sám indra gardabhám mṛiṇa nuvántam pâpáyâmuyâ | â — || 5 || pátâti kuṇḍṛiṇâcyâ dûrâṃ vâto vánâd ádhi | â — || 6 || sárvam parikroçáṃ jahi jambhâyâ kṛikadâçvàm | â — || 7 || 27 ||

30. gâyatrî. 11 pâdanicṛit. 16 trishṭubh.

Â va índraṃ krívim yathâ vâjayántaḥ çatákratum |

28, 1 áva ít ûṃ *iti*. 2 jaghánâ adhi-savanyâ. 3 nárî. 4 yámitavaí. 5 yát. hí. gṛihé-gṛihe. 6 átho *iti*. 7 hí uccâ. hárî *iti*. iva ándhâṅsi. vanaspatî *iti*. 9 út çishṭâm. pavítre. — 29, 1 hí. tú. tuvimagha. 3 svâpaya. ábudhyamâne *iti*. pâpáyâ amuyâ. 7 jambhâya.

máṅhishṭham siñca índubhiḥ || 1 || çatáṃ vâ yáḥ çúcînâṃ sahásraṃ vâ sámâçirâm | éd u nimnáṃ ná rîyate || 2 || sáṃ yán mádâya çushmíṇa enā́ hy àsyodáre | samudró ná vyáco dadhe || 3 || ayám u te sám atasi kapóta iva garbhadhím | vácas tác cin na ohase || 4 || stotráṃ râdhânâm pate gírvâho vîra yásya te | vibhûtir astu sûnṛ́tâ || 5 || 28 ||

ûrdhvás tishṭhâ na ûtáye 'smín vā́je çatakrato | sám anyéshu bravâvahai || 6 || yóge-yoge tavástaraṃ vā́je-vâje havâmahe | sákhâya índraṃ ûtáye || 7 || ā́ ghâ gamad yádi çrávat sahasríṇîbhir ûtíbhiḥ | vā́jebhir úpa no hávam || 8 || ánu pratnásyaukaso huvé tuvipratíṃ náram | yáṃ te pū́rvam pitā́ huvé || 9 || táṃ tvâ vayáṃ viçvavârā́ çâsmahe puruhûta | sákhe vaso jaritṛ́bhyaḥ || 10 || 29 ||

asmā́kaṃ çipríṇînâṃ sómapâḥ somapā́vnâm | sákhe vajrint sákhînâm || 11 || táthâ tád astu somapâḥ sákhe vajrin táthâ kṛiṇu | yáthâ ta uçmásîshṭáye || 12 || revátîr naḥ sadhamā́da índre santu tuvívâjâḥ | kshumánto yā́bhir mádema || 13 || ā́ gha tvā́vân tmánâptáḥ stotṛ́bhyo dhṛishṇav iyânáḥ | ṛiṇór ákshaṃ ná cakryòḥ || 14 || ā́ yád dúvaḥ çatakratav ā́ kā́maṃ jaritṛ́ṇām | ṛiṇór ákshaṃ ná çácîbhiḥ || 15 || 30 ||

çáçvad índraḥ pópruthadbhir jigâya nā́nadadbhiḥ çā́çvasadbhir dhánâni | sá no hiraṇyaratháṃ daṅsánâvânt sá naḥ sanitā́ sanáye sá no 'dât || 16 || ā́çvinâv áçvâvatyeshā́ yâtaṃ çávîrayâ | gómad dasrâ hiraṇyavat || 17 || samânáyojano hí vâṃ rátho dasrâv ámartyaḥ | samudré açvinéyate || 18 || ny àghnyásya mûrdháni cakráṃ ráthasya yemathuḥ | pári

---

30, 1 siñce. 2 ā́ ít. 3 yát. çushmíṇe. hí asya udáre. 4 tát cit. 6 tishṭha. 8 gha. 9 pratnásya ókasaḥ. 10 viçva-vâra ā́. 12 te uçmási ishṭáye. 13 sadha-mā́de. 14 tmánâ âptáḥ. dhṛishṇo *iti*. 15 çata-krato *iti*. 17 ā́ açvinau áçva-vatyâ ishā́. 18 açvinâ îyate. 19 ní aghnyásya.

dyâm anyád îyate || 19 || kás ta ushaḥ kadhapriye bhujé márto amartye | kám nakshase vibhâvari || 20 || vayám hí te ámanmahy ântâd â parâkât | áçve ná citre arushi || 21 || tvám tyébhir â gahi vâjebhir duhitar divaḥ | asmé rayím ní dhâraya || 22 || 31 ||

Shashṭho 'nuvâkaḥ.

31. jagatî. 8. 16. 18 trishṭubh.

Tvám agne prathamó áṅgirâ ṛíshir devó devânâm abhavaḥ çivâḥ sákhâ | táva vraté kaváyo vidmanâpasó 'jâyanta marúto bhrâjadṛishṭayaḥ || 1 || tvám agne prathamó áṅgirastamaḥ kavír devânâm pári bhûshasi vratám | vibhúr víçvasmai bhúvanâya médhiro dvimâtâ çayúḥ katidhâ cid âyáve || 2 || tvám agne prathamó mâtaríçvana âvír bhava sukratûyâ vivásvate | árejetâm ródasî hotṛivûryé 'saghnor bhârám áyajo mahó vaso || 3 || tvám agne mánave dyâm avâçayaḥ purûrávase sukṛíte sukṛíttaraḥ | çvâtréṇa yát pitrór múcyase páry â tvâ pûrvam anayann âparam púnaḥ || 4 || tvám agne vṛishabháḥ pushṭivárdhana údyatasruce bhavasi çravâyyaḥ | yá âhutim pári védâ váshaṭkṛitim ékâyur ágre víça âvívâsasi || 5 || 32 ||

tvám agne vṛijinávartaniṃ náraṃ sákman piparshi vidáthe vicarshaṇe | yáḥ çûrasâtâ páritakmye dháne dabhrébhiç cit sámṛitâ háṅsi bhûyasaḥ || 6 || tvám tám agne amṛitatvá uttamé mártaṃ dadhâsi çrávase divé-dive | yás tâtṛishâṇá ubháyâya jánmane máyaḥ kṛiṇóshi práya â ca sûráye || 7 || tvám no agne sanáye dhánânâm yaçásaṃ kârúṃ kṛiṇuhi stávânaḥ | ṛidhyâma kármâpásâ návena devaír dyâ-

---

30, 20 te. 21 â ántât. 31, 1 vidmanâ-apasaḥ ájâyanta. 3 mâtaríçvane. hotṛi-vûrye ásaghnoḥ. 4 â áparam. véda. éka-âyuḥ. 7 amṛita-tvé. tatṛishâṇáḥ. 8 kárma apásâ.

vâpṛithivî prấvataṃ naḥ ‖ 8 ‖ tváṃ no agne pitróṛ upástha ấ devó devéshv anavadya jấgṛiviḥ | tanûkṛíd bodhi prámatiç ca kâráve tváṃ kalyâṇa vásu víçvam ópishe ‖ 9 ‖ tvám agne prámatis tvám pitấsi nas tváṃ vayaskṛít táva jâmáyo vayám | sáṃ tvâ rā́yaḥ çatínaḥ sáṃ sahasriṇaḥ suvî́raṃ yanti vratapấm adâbhya ‖ 10 ‖ 33 ‖

tvấm agne prathamám âyúm âyáve devấ akṛiṇvan náhushasya viçpátim | íḷâm akṛiṇvan mánushasya çâsanîm pitúr yát putró mámakasya jấyate ‖ 11 ‖ tváṃ no agne táva deva pâyúbhir maghóno raksha tanvàç ca vandya | trâtấ tokásya tánaye gávâm asy ánimeshaṃ rákshamâṇas táva vraté ‖ 12 ‖ tvám agne yájyave pâyúr ántaro 'nishaṅgấya caturakshá idhyase | yó râtáhavyo 'vṛikấya dhấyase kîréç cin mántram mánasâ vanóshi tám ‖ 13 ‖ tvám agna uruçáṅsâya vâghâte spârháṃ yád réknaḥ paramáṃ vanóshi tát | âdhrásya cit prámatir ucyase pitấ prá pấkaṃ çấssi prá díço vidúshṭaraḥ ‖ 14 ‖ tvám agne práyatadakshiṇaṃ náraṃ vármeva syûtám pári pâsi viçvátaḥ | svâdukshádmâ yó vasataû syonakṛíj jîvayâjáṃ yájate sópamấ diváḥ ‖ 15 ‖ 34 ‖

imấm agne çaráṇim mîmṛisho na imám ádhvânaṃ yám ágâma dûrất | âpíḥ pitấ prámatiḥ somyânâm bhṛímir asy ṛishikṛín mártyânâm ‖ 16 ‖ manushvád agne aṅgirasvád aṅgiro yayâtivát sádane pûrvavác chuce | ácha yâhy ấ vahâ daívyaṃ jánam ấ sâdaya barhíshi yákshi ca priyám ‖ 17 ‖ eténâgne bráhmaṇâ vâvṛidhasva çáktî vâ yát te cakṛimấ vidấ vâ | utá prá ṇeshy abhí vásyo asmấnt sáṃ naḥ sṛija sumatyấ vấjavatyâ ‖ 18 ‖ 35 ‖

31, 8 prá avatam. 9 upá-sthe. ấ ûpishe. 10 pitấ asi. 13 cit. 14 agne. 15 várma-iva. syona-kṛít. sáḥ upa-mấ. 16 ṛishi-kṛít. 17 pûrva-vát çuce. vaha. 18 eténa agne. cakṛimấ. neshi.

32. trishṭubh.

Índrasya nú vîryâṇi prá vocaṃ yâni cakâra prathamâni vajrî́ | áhann áhim ánv apás tatarda prá vakshâṇâ abhinat párvatânâm || 1 || áhann áhim párvate çiçriyâṇáṃ tváshṭâsmai vájraṃ svaryàṃ tataksha | vâçrấ iva dhenávaḥ syándamânâ áñjaḥ samudrám áva jagmur ấpaḥ || 2 || vṛishâyámâṇo 'vṛiṇîta sómaṃ tríkadrukeshv apibat sutásya | ấ sấyakam maghávâdatta vájram áhann enam prathamajấm áhînâm || 3 || yád indrấhan prathamajấm áhînâm ấn mâyínâm áminâḥ prótá mâyấḥ | ất sū́ryaṃ janáyan dyấm ushấsaṃ tâdî́tnâ çátruṃ ná kílâ vivitse || 4 || áhan vṛitráṃ vṛitratáraṃ vyàṅsam índro vájreṇa mahatấ vadhéna | skándhâṅsîva kúliçenâ vívṛiknấhiḥ çayata upapṛ́ik pṛithivyấḥ || 5 || 36 ||

ayoddhéva durmáda ấ hí juhvé mahâvîráṃ tuvîbâdhám ṛijîshám | nấtârîd asya sámṛitiṃ vadhânâṃ sáṃ rujânâḥ pipisha índraçatruḥ || 6 || apấd ahastó apṛitanyad índram ấsya vájram ádhi sânau jaghâna | vṛíshṇo vádhriḥ pratimânam búbhûshan purutrấ vṛitró açayad vyàstaḥ || 7 || nadáṃ ná bhinnám amuyấ çáyânam máno rúhânâ áti yanty ấpaḥ | yấç cid vṛitró mahinấ paryátishṭhat tấsâm áhiḥ patsutaḥçîr babhûva || 8 || nîcấvayâ abhavad vṛitráputréndro asyấ áva vádhar jabhâra | úttarâ sū́r ádharaḥ putrá âsîd dấnuḥ çaye sahávatsâ ná dhenúḥ || 9 || átishṭhantînâm aniveçanânâṃ kấshṭhânâm mádhye níhitaṃ çárîram | vṛitrásya ninyáṃ ví caranty ấpo dîrghấṃ táma ấçayad índraçatruḥ || 10 || 37 ||

32, 2 tváshṭâ asmai. 3 maghá-vâ adatta. 4 indra áhan. ất. prá utá. kíla. 5 ví-aṅsam. skándhâṅsi-iva kúliçena ví-vṛikṇâ áhiḥ çayate. 6 ayoddhấ-iva. ná atârît. pipishe. 7 ấ asya. ví-astaḥ. 9 vṛitráputrâ índraḥ. vádhaḥ. 10 ấ açayat.

dâsápatnîr áhigopâ atishṭhan níruddhâ ấpaḥ paṇíneva gấvaḥ | apấm bílam ápihitaṃ yád ấsîd vṛitráṃ jaghanvấñ ápa tád vavâra || 11 || áçvyo vấro abhavas tád indra sṛiké yát tvâ pratyáhan devá ékaḥ || ájayo gấ ájayaḥ çûra sómam ávâsṛijaḥ sártave saptá síndhûn || 12 || nấsmai vidyún ná tanyatúḥ sishedha ná yấṃ míham ákirad dhrâdúniṃ ca | índraç ca yád yuyudhấte áhiç cotấparîbhyo maghávâ ví jigye || 13 || áher yâtấraṃ kám apaçya indra hṛidí yát te jaghnúsho bhîr ágachat | náva ca yán navatíṃ ca srávantîḥ çyenó ná bhîtó átaro rájâṅsi || 14 || índro yâtó 'vasitasya râjâ çámasya ca çṛiṅgíṇo vájrabâhuḥ | séd u râjâ kshayati carshaṇînấṃ arấn ná nemíḥ pári tấ babhûva || 15 || 88 ||

Dvitîyo 'dhyâyaḥ.

33. trishṭubh.

Étấyâmópa gavyánta índram asmấkaṃ sú prámatiṃ vâvṛidhâti | anâmṛiṇáḥ kuvíd ấd asyá râyó gávâṃ kétam páram âvárjate naḥ || 1 || úpéd ahấṃ dhanadấm ápratîtaṃ júshṭâṃ ná çyenó vasatím patâmi | índraṃ namasyánn upamébhir arkaír yáḥ stotṛíbhyo hávyo ásti yấman || 2 || ní sárvasena ishudhîñr asakta sám aryó gấ ajati yásya váshṭi | coshkûyámâṇa indra bhûri vâmám mấ paṇír bhûr asmád ádhi pravṛiddha || 3 || vádhîr hí dásyuṃ dhanínaṃ ghanénañ ékaç cárann upaçâkébhir indra | dhánor ádhi vishuṇák té vy âyann áyajvânaḥ sanakấḥ prétim îyuḥ || 4 || párâ cic chîrshấ vavṛijus tá indrấyajvâno yájvabiḥ spárdhamânâḥ | prá yád divó harivaḥ sthâtar ugra nír avratấñ adhamo ródasyoḥ || 5 || 1 ||

32, 11 paṇínâ-iva. 12 áva asṛijaḥ. 13 ná asmai vi-dyút. hrâdúnim. ca utá aparîbhyaḥ. 14 yát. 15 yâtấḥ áva-sitasya. sáḥ ít. — 33, 1 ấ ita áyâma úpa. 2 úpa ít. 4 ghanéna. ví áyan. prá itim. 5 cit çirshấ. té indra áyajvânaḥ.

áyuyutsann anavadyásya sénâm áyâtayanta kshitáyo návagvâḥ | vṛishâyúdho ná vádhrayo nírashṭâḥ pravádbhir índrâc citáyanta âyan || 6 || tvám etấn rudató jákshataç cấyodhayo rájasa indra pâré | ávâdaho divá ấ dásyum uccấ prá sunvatáḥ stuvatáḥ çáṁsam âvaḥ || 7 || cakrâṇấsaḥ parîṇáham pṛithivyấ hiraṇyena maṇinâ çúmbhamânâḥ | ná hinvânấsas titirus tá índram pári spáço adadhât sûryeṇa || 8 || pári yád indra ródasî ubhé ábubhojîr mahinấ viçvátaḥ sîm | ámanyamânâñ abhí mányamânair nír brahmábhir adhamo dásyum indra || 9 || ná yé diváḥ pṛithivyấ ántam âpúr ná mâyấbhir dhanadấṁ paryábhûvan | yújaṁ vájraṁ vṛishabháç cakra índro nír jyótishâ támaso gấ ádukshat || 10 || 2 ||

ánu svadhấm aksharann ấpo asyấvardhata mádhya ấ nâvyânâm | sadhrîcînena mánasâ tám índra ójishṭhena hánmanâhann abhí dyún || 11 || ny âvidhyad ilîbiçasya dṛiḷhấ ví çṛiṅgiṇam abhinac chúshṇam índraḥ | yấvat táro maghavan yấvad ójo vájreṇa çátrum avadhîḥ pṛitanyúm || 12 || abhí sidhmó ajigâd asya çátrûn ví tigména vṛishabhéṇâ púro 'bhet | sáṁ vájreṇâsṛijad vṛitrám índraḥ prá svấm matím atirac chấçadânaḥ || 13 || ấvaḥ kútsam indra yásmiñ câkán prấvo yúdhyantaṁ vṛishabháṁ dáçadyum | çaphácyuto reṇúr nakshata dyấm úc chvaitreyó nṛishấhyâya tasthau || 14 || ấvaḥ çámaṁ vṛishabháṁ túgryâsu kshetrajeshé maghavañ chvítryaṁ gấm | jyók cid átra tasthivấṅso akrañ chatrûyatấm ádharâ védanâkaḥ || 15 || 3 ||

33, 6 vṛisha-yúdhaḥ. índrât. 7 ca áyodhayaḥ. áva adahaḥ. 8 pṛithivyấḥ. té. 9 ródasî *iti*. 10 cakre. adhukshat. 11 asya ávardhata mádhye. hánmanâ ahan. 12 ní avidhyat. abhinat çúshṇam. 13 vṛisha bhéṇa. váj reṇa asṛijat. atirat çáçadânaḥ. 14 prá âvaḥ. út çvaitreyáḥ. nṛi-sáhyâya. 15 çvítryam. çatru-yatấm. védanâ akaḥ.

34. jagatî. 9. 12 trishṭubh.

Tríç cin no adyấ bhavataṃ navedasâ vibhúr vâṃ yáma utá râtír açvinâ | yuvór hí yantráṃ himyéva vā́saso 'bhyâyaṅsényâ bhavatam manîshíbhiḥ || 1 || tráyaḥ paváyo madhuvấhane ráthe sómasya venáṃ ánu víçva íd viduḥ | tráyaḥ skambhā́saḥ skabhitā́sa ârábhe trír náktaṃ yâthás trír v açvinâ dívâ || 2 || samâné áhan trír avadyagohanâ trír adyá yajnám mádhunâ mimikshatam | trír vā́javatîr ísho açvinâ yuvā́ṃ doshā́ asmábhyam ushásaç ca pinvatam || 3 || trír vartír yâtaṃ trír ánuvrate jáne tríḥ suprâvyè tredhéva çikshatam | trír nândyàṃ vahatam açvinâ yuvā́ṃ tríḥ pṛ́ksho asmé aksháreva pinvatam || 4 || trír no rayíṃ vahatam açvinâ yuvā́ṃ trír devátâtâ trír utā́vataṃ dhíyaḥ | tríḥ saubhagatvā́ṃ trír utá çrávâṅsi nas trishṭhā́ṃ vâṃ sū́re duhitā́ ruhad rátham || 5 || trír no açvinâ divyā́ni bheshajā́ tríḥ pā́rthivâni trír u dattam adbhyáḥ | omā́naṃ çaṃyór mámakâya sûnáve tridhā́tu çárma vahataṃ çubhas patî || 6 || 4 ||

trír no açvinâ yajatā́ divé-dive pári tridhā́tu pṛithivîḿ açâyatam | tisró nâsatyâ rathyâ parâváta âtméva vā́taḥ svásarâṇi gachatam || 7 || trír açvinâ síndhubhiḥ saptámâtṛibhis tráya âhâvā́s tredhā́ havísh kṛitám | tisró pṛithivîr upári pravā́ divó nā́kaṃ rakshethe dyúbhir aktúbhir hitám || 8 || kvà trí cakrā́ trivṛíto ráthasya kvà tráyo vandhúro yé sánîḷâḥ | kadā́ yógo vâjíno rā́sabhasya yéna yajnáṃ násatyopayâthâḥ || 9 || ā́ nâsatyâ gáchataṃ hûyáte havír mádhvaḥ pibatam madhupébhir âsábhiḥ | yuvór hí pū́rvaṃ savitósháso rátham ṛitā́ya citráṃ ghṛitávantam íshyati || 10 || ā́ nâsatyâ tribhír ekâdaçair ihá devébhir yâtam madhupéyam açvinâ |

34, 1 cit. adyá. himyā́-iva. 2 víçve. ûṃ *iti*. 4 supra-avyè tredhā́-iva. akshárâ-iva. 5 utá avatam. tri-sthám. duhitā́ ā́. 7 âtmā́-iva. 9 nâsatyâ upa-yâthâḥ. 10 savitā́ ushásaḥ.

prāyus tārishṭaṃ nī rápāṅsi mṛikshataṃ sédhataṃ dvésho bhávataṃ sacābhúvā || 11 || ā no açvinā trivṛítā ráthenārvāñcaṃ rayíṃ vahataṃ suvīram | çṛiṇvántā vām ávase johavîmi vṛidhé ca no bhavataṃ vājasātau || 12 || 5 ||

35. trishṭubh. 1. 9 jagatī.

Hváyâmy agním prathamáṃ svastáye hváyâmi mitrāvárunāv ihāvase | hváyâmi rātrîṃ jágato nivéçanîṃ hváyâmi deváṃ savitāram ûtáye || 1 || ā kṛishṇéna rájasā vártamāno niveçáyann amṛítam mártyaṃ ca | hiraṇyáyena savitā ráthenā devó yâti bhúvanāni páçyan || 2 || yāti deváḥ pravátā yāty udvátā yāti çubhrābhyāṃ yajató háribhyām | ā devó yâti savitā parāvátó 'pa víçvā duritā bādhamānaḥ || 3 || abhīvṛitaṃ kṛíçanair viçvárûpaṃ hiraṇyaçamyaṃ yajató bṛihántam | āsthād ráthaṃ savitā citrábhānuḥ kṛishṇā rájāṅsi távishîṃ dádhānaḥ || 4 || ví jánāñ chyāvāḥ çitipādo akhyan ráthaṃ hiraṇyapraügaṃ váhantaḥ | çáçvad víçaḥ savitúr daívyasyopásthe víçvā bhúvanāni tasthuḥ || 5 || tisró dyāvaḥ savitúr dvā upásthāñ ékā yamásya bhúvane virāshāṭ | âṇîṃ ná ráthyam amṛítādhi tasthur ihá bravītu yá u tác ciketat || 6 || 6 ||

ví suparṇó antárikshāṇy akhyad gabhîrávepā ásuraḥ sunîtháḥ | kvèdānîṃ sūryaḥ káç ciketa katamāṃ dyāṃ raçmír asyā tatāna || 7 || ashtaú vy àkhyat kakúbhaḥ pṛithivyās trī dhánva yójanā saptá síndhûn | hiraṇyâkshāḥ savitā devá āgād dádhad rátnā dāçúshe vāryāṇi || 8 || hiraṇyapāṇiḥ savitā vícarshaṇir ubhé dyāvāpṛithivī antár îyate | ápāmîvām bādhate véti sūryam abhí kṛishṇéna rájasā dyāṃ ṛiṇoti || 9 ||

34, 11 prá āyuḥ. níḥ. 12 ráthena arvāñcam. — 35, 1 ihá ávase. 2 ráthena ā. 3 parā-vátaḥ ápa. 4 ā asthāt. 5 çyāvāḥ. daívyasya upá-sthe. 6 dvaú upá-sthā. amṛítā ádhi. tát. 7 kvà idānîm. asya ā. 8 ví akhyat. ā agāt. dyāvāpṛithivī *iti*. ápa ámîvām.

hiraṇyahasto ásuraḥ sunîtháḥ sumṛiḷîkáḥ svávâñ yâtv arvâñ | apasédhan raksháso yâtudhânân ásthâd devâḥ pratidoshám gṛiṇânâḥ || 10 || yé te pánthâḥ savitaḥ pûrvyâso 'reṇávaḥ súkṛitâ antárikshe | tébhir no adyá pathíbhiḥ sugébhî ráksha ca no ádhi ca brûhi deva || 11 || 7 ||

Saptamo 'nuvâkaḥ.

36. Strophe um Strophe bṛihatî und satobṛihatî.

Prá vo yahvám purûṇâm viçâm devayatînâm | agnim sûktébhir vácobhir îmahe yám sîm íd anyá íḷate || 1 || jánâso agnim dadhire sahovṛídham havíshmanto vidhema te | sá tvám no adyá sumánâ ihâvitâ bhávâ vâjeshu santya || 2 || prá tvâ dûtâm vṛiṇîmahe hótâram viçvávedasam | mahás te sató ví caranty arcáyo divi spṛiçanti bhânávaḥ || 3 || devâsas tvâ váruṇo mitró aryamâ sám dûtám pratnám indhate | víçvam só agne jayati tvâyâ dhánam yás te dadâça mártyaḥ || 4 || mandró hótâ gṛihápatir ágne dûtó viçâm asi | tvé víçvâ sáṃgatâni vratâ dhruvâ yâni devâ ákṛiṇvata || 5 || 8 ||

tvé íd agne subháge yavishṭhya víçvam â hûyate havíḥ | sá tvám no adyá sumánâ utâparám yákshi devân suvîryâ || 6 || tám ghem itthâ namasvína úpa svarâjam âsate | hótrâbhir agním mánushaḥ sám indhate titirvâṅso áti sridhaḥ || 7 || ghnánto vṛitrám ataran ródasî apá urú ksháyâya cakrire | bhúvat kâṇve vṛíshâ dyumny âhutaḥ krándad áçvo gávishṭishu || 8 || sám sîdasva mahân asi çócasva devavîtamaḥ | ví dhûmám agne arushám miyedhya srijá praçasta darçatám || 9 || yám tvâ devâso mánave dadhúr ihá yáji-

---

35, 11 su-gébhiḥ ráksha. — 36, 1 anyé. 2 ihá avitâ bháva. 6 utá aparám. 7 gha îm. 8 ródasî *iti*. dyumnî.

shṭhaṃ havyavâhana | yáṃ káṇvo médhyâtithir dhanaspṛítaṃ yáṃ vṛíshâ yám upastutáḥ || 10 || 9 ||

yám agním médhyâtithiḥ káṇva îdhé ṛitấd ádhi | tásya présho dîdiyus tám imấ ṛícas tám agníṃ vardhayâmasi || 11 || râyás pûrdhi svadhâvó 'sti hí té 'gne devéshv ấpyam | tváṃ vấjasya çrútyasya râjasi sá no mṛiḷa mahấñ asi || 12 || ûrdhvá û shú ṇa ûtáye tíshṭhâ devó ná savitấ | ûrdhvó vấjasya sánitâ yád añjíbhir vâghádbhir vihváyâmahe || 13 || ûrdhvó naḥ pâhy áṁhaso ní ketúnâ víçvaṃ sám atríṇaṃ daha | kṛidhí na ûrdhvấñ caráthâya jîváse vidấ devéshu no dúvaḥ || 14 || pâhí no agne rakshásaḥ pâhí dhûrtér árâvṇaḥ | pâhí ríshata utá vâ jighâṁsato bṛíhadbhâno yávishṭhya || 15 || 10 ||

ghanéva víshvag ví jahy árâvṇas tápurjambha yó asmadhrúk | yó mártyaḥ çíçîte áty aktúbhir mấ naḥ sá ripúr îçata || 16 || agnír vavne suvîryam agníḥ káṇvâya saúbhagam | agníḥ prấvan mitrótá médhyâtithim agníḥ sâtấ upastutám || 17 || agnínâ turváçaṃ yáduṃ parâváta ugrấdevaṃ havâmahe | agnír nayan návavâstvam bṛihádrathaṃ turvîtiṃ dásyave sáhaḥ || 18 || ní tvấm agne mánur dadhe jyótir jánâya çáçvate | dîdétha káṇva ṛitájâta ukshitó yáṃ namasyánti kṛishṭáyaḥ || 19 || tveshấso agnér ámavanto arcáyo bhîmấso ná prátîtaye | rakshasvínaḥ sádam íd yâtumấvato víçvaṃ sám atríṇaṃ daha || 20 || 11 ||

37. gâyatrî.

Kṛîḷáṃ vaḥ çárdho mấrutam anarvấṇaṃ ratheçúbham | káṇvâ abhí prá gâyata || 1 || yé pṛíshatîbhir ṛishṭíbhiḥ sâ-

---

36, 11 prá íshaḥ. 12 svadhâ-vaḥ ásti. te ágne. 13 ûṃ *iti* sú naḥ. tíshṭha. 14 kṛidhí. vidấḥ. 15 ríshataḥ. 16 ghanấ-iva. 17 prá âvat mitrấ utá. sâtaú. 18 ugrá-devam. nayat. 19 káṇve.

kám vâçîbhir añjíbhiḥ | ájâyanta svábhânavaḥ || 2 || ihéva çṛiṇva eshâṃ káçâ hásteshu yád vádân | ní yámañ citrám ṛiñjate || 3 || prá vaḥ çárdhâya ghṛíshvaye tveshádyumnâya çushmíṇe | devátttam bráhma gâyata || 4 || prá çaṅsâ góshv ághnyaṃ krîḷám yác chárdho mârutam | jámbhe rásasya vâvṛidhe || 5 || 12 ||

kó vo várshishṭha ấ naro diváç ca gmáç ca dhûtayaḥ | yát sîm ántaṃ ná dhûnuthá || 6 || ní vo yámâya mánusho dadhrá ugrấya manyáve | jíhîta párvato giríḥ || 7 || yéshâm ájmeshu pṛithivî́ jujurvấñ iva viçpátiḥ | bhiyấ yámeshu réjate || 8 || sthirám hí jấnam eshâṃ váyo mâtúr níretave | yát sîm ánu dvitấ çávaḥ || 9 || úd u tyé sûnávo gíraḥ kấshṭhâ ájmeshv atnata | vâçrấ abhijnú yấtave || 10 || 13 ||

tyáṃ cid ghâ dîrghám pṛithúm mihó nápâtam ámṛidhram | prá cyâvayanti yámabhiḥ || 11 || máruto yád dha vo bálaṃ jánâñ acucyavîtana | giríñr acucyavîtana || 12 || yád dha yấnti marútaḥ sáṃ ha bruvaté 'dhvann ấ | çṛiṇóti káç cid eshâm || 13 || prá yâta çî́bham âçúbhiḥ sánti káṇveshu vo dúvaḥ | tátro shú mâdayâdhvai || 14 || ásti hí shmâ mádâya vaḥ smási shmâ vayám eshâm | víçvaṃ cid ấyur jîváse || 15 || 14 ||

38 gâyatrî.

Kád dha nûnáṃ kadhapriyaḥ pitấ putráṃ ná hástayoḥ | dadhidhvé vṛiktabarhishaḥ || 1 || kvà nûnáṃ kád vo ártham gántâ divó ná pṛithivyấḥ | kvà vo gấvo ná raṇyanti || 2 || kvà vaḥ sumnấ návyâṅsi márutaḥ kvà suvitấ | kvò víçvâni saúbhagâ || 3 || yád yûyám pṛiçnimâtaro mártâsaḥ syấtana |

37, 3 ihá-iva çṛiṇve. káçâḥ. 5 çaṅsa. yát çárdhaḥ. 7 dadhré. 9 nṝ-etave. 11 gha. 12. 13 ha 13 bruvate ádhvan. 14 tátro *iti* sú. 15 sma. — 38, 1 ha. 2 gánta. 3 kvò *iti*.

stotā̃ vo amṛítaḥ syât || 4 || mā̃ vo mṛigó ná yávase jaritā̃ bhûd ájoshyaḥ | pathā̃ yamásya gâd úpa || 5 || 15 ||

mó shú ṇaḥ párâ-parâ nírṛitir durháṇâ vadhît | padîshṭá tṛishṇayâ sahá || 6 || satyáṃ tveshā̃ ámavanto dhánvañ cid ā̃ rudríyâsaḥ | míhaṃ kṛiṇvanty avâtā̃m || 7 || vâçréva vidyún mimâti vatsáṃ ná mâtā̃ sishakti | yád eshâṃ vṛishṭír ásarji || 8 || dívâ cit támaḥ kṛiṇvanti parjányenodavâhéna | yát pṛithivī́ṃ vyundánti || 9 || ádha svanān marútâṃ víçvam ā̃ sádma pā̃rthivam | árejanta prá mā̃nushâḥ || 10 || 16 ||

máruto vîḷupâṇíbhiç citrā̃ ródhasvatîr ánu | yâtém ákhidrayâmabhiḥ || 11 || sthirā̃ vaḥ santu nemáyo ráthâ áçvâsa eshâm | súsaṃskṛitā abhîçavaḥ || 12 || áchâ vadâ tánâ girā̃ jarā̃yai bráhmaṇas pátim | agním mitráṃ ná darçatám || 13 || mimîhí çlókam âsyè parjánya iva tatanaḥ | gā̃ya gâyatrám ukthyàm || 14 || vándasva mā̃rutaṃ gaṇáṃ tveshám panasyúm arkíṇaṃ | asmé vṛiddhā̃ asann ihá || 15 || 17 ||

39. Strophe um Strophe bṛihatî und satobṛihatî.

Prá yád itthā̃ parâvátaḥ çocír ná mā̃nam ásyatha | kásya krátvâ marutaḥ kásya várpasâ káṃ yâtha káṃ ha dhûtayaḥ || 1 || sthirā̃ vaḥ santv ā̃yudhâ parāṇúde vîḷū utá pratishkábhe | yushmā̃kam astu távishî pánîyasî mā̃ mártyasya mâyínaḥ || 2 || párâ ha yát sthiráṃ hathá náro vartáyathâ gurú | ví yâthana vanínaḥ pṛithivyā̃ vy āçâḥ párvatânâm || 3 || nahí vaḥ çátrur vividé ádhi dyávi ná bhūmyâṃ riçâdasaḥ | yushmā̃kam astu távishî tánâ yujā̃ rúdrâso nū cid âdhṛíshe || 4 || prá vepayanti párvatân ví viñcanti vánaspátîn | pró ârata maruto durmádâ iva dévâsaḥ sárvayâ viçā̃ || 5 || 18 ||

38, 6 mó *iti* sú naḥ. 8 vâçrā́-iva vi-dyút. 9 parjányena uda-vâhéna. 10 svanāt. 11 citráḥ. yâtá îm. 12 sthiráḥ. 13 ácha vada. — 39, 2 parâ-núde vîḷú. prati-skábhe. 3 vartáyatha. pṛithivyā́ḥ ví. 4 nú. 5 pró *iti*.

úpo rátheshu príshatîr ayugdhvam práshṭir vahati róhitaḥ | ấ vo yấmâya pṛithivî̃ cid açrod ábîbhayanta mấnushâḥ || 6 || ấ vo makshû́ tánâya kám rúdrâ ávo vṛiṇîmahe | gántâ nûnáṃ nó 'vasâ yáthâ puréttha káṇvâya bibhyúshe || 7 || yushméshito maruto mártyeshita ấ yó no ábhva îshate | ví táṃ yuyota çávasâ vy ójasâ ví yushmấkâbhir ûtíbhiḥ || 8 || ásâmi hí prayajyavaḥ káṇvaṃ dadá pracetasaḥ | ásâmibhir maruta ấ na ûtíbhir gántâ vṛishtíṃ ná vidyútaḥ || 9 || ásâmy ójo bibhṛithâ sudânavó 'sâmi dhûtayaḥ çávaḥ | ṛishidvíshe marutaḥ parimanyáva íshuṃ ná sṛijata dvísham || 10 || 19 ||

40. Strophe um Strophe bṛihatî und satobṛihatî.

Út tishṭha brahmaṇas pate devayántas tvémahe | úpa prá yantu marútaḥ sudấnava índra prâçûr bhavâ sácâ || 1 || tvấm íd dhí sahasas putra mártya upabrûté dháne hité | suvîryam maruta ấ sváçvyaṃ dádhîta yó va âcaké || 2 || praítu bráhmaṇas pátiḥ prá devy ètu sûnṛítâ | áchâ vîráṃ náryam pañktírâdhasaṃ devấ yajnáṃ nayantu naḥ || 3 || yó vâgháte dádâti sûnáraṃ vásu sá dhatte ákshiti çrávaḥ | tásmâ íḷâṃ suvîrâm ấ yajâmahe suprátûrtim anehásam || 4 || prá nûnám bráhmaṇas pátir mántraṃ vadaty ukthyàm | yásminn índro váruṇo mitró aryamấ devấ ókâṅsi cakriré || 5 || 20 ||

tám íd vócema vidátheshu çambhúvam mántraṃ devâ anehásam | imấṃ ca vấcam pratiháryathâ naro víçvéd vâmấ vo açnavat || 6 || kó devayántam açnavaj jánaṃ kó vṛiktá-

---

39, 6 úpo *iti*. 7 makshú. gánta. naḥ ávasâ. purấ itthấ. 8 ví. 9 gánta. 10 bibhṛitha su-dânavaḥ ásâmi. pari-manyáve. — 40, 1 tvâ îmahe. bhava. 2 hí. 8 prá etu. devî etu. ácha. devấḥ. 4 tásmai. 6 prati-háryatha. víçvâ ít. 7 açnavat.

barhisham | prá-pra dâçvân pastyâbhir asthitântarvâvat kshâyaṃ dadhe || 7 || upa kshatrám pṛiñcîtá hánti râjabhir bhayé cit sukshitíṃ dadhe | nâsya vartâ ná tarutâ mahâdhané nârbhe asti vajríṇaḥ || 8 || 21 ||

41. gâyatrî.

Yáṃ rákshanti prácetaso váruṇo mitró aryamâ | nú cit sá dabhyate jánaḥ || 1 || yám bâhúteva píprati pânti mártyaṃ rishâḥ | árishṭaḥ sárva edhate || 2 || ví durgâ ví dvíshaḥ puró ghnánti râjâna eshâm | náyanti duritâ tiráḥ || 3 || sugáḥ pánthâ anṛikshará ádityâsa ṛitáṃ yaté | nâtrâvakhâdó asti vaḥ || 4 || yáṃ yajnáṃ náyathâ nara âdityâ ṛijúnâ pathâ | prá vaḥ sá dhîtáye naçat || 5 || 22 ||

sá rátnam mártyo vásu víçvaṃ tokám utá tmánâ | áchâ gachaty ástṛitaḥ || 6 || kathâ râdhâma sakhâyaḥ stómam mitrásyâryamṇáḥ | máhi psáro váruṇasya || 7 || mâ vo ghnántam mâ çápantam práti voce devayántam | sumnaír íd va ā vivâse || 8 || catúraç cid dádamânâd bibhîyâd ā nídhâtoḥ | ná duruktâya spṛihayet || 9 || 23 ||

42. gâyatrî.

Sám pûshann ádhvanas tira vy áṅho vimuco napât | sákshvâ deva prá ṇas puráḥ || 1 || yó naḥ pûshann aghó vṛíko duḥçéva âdídeçati | ápa sma tvám pathó jahi || 2 || ápa tyám paripanthínam mushîvâṇaṃ huraçcítam | dûrám ádhi srutér aja || 3 || tvám tásya dvayâvíno 'ghâçaṅsasya kásya cit | padâbhí tishṭha tápushim || 4 || ā tát te dasra mantumaḥ pûshann ávo vṛiṇîmahe | yéna pitṝn ácodayaḥ || 5 || 24 ||

40, 7 asthita antaḥ-vâvat. 8 ná asya. ná árbhe. — 41, 1 nú. 2 bâhútâ-iva. 4 ná átra ava-khâdâḥ. 5 náyatha. 6 ácha. 7 mitrásya aryamṇáḥ. — 42, 1 ví. sákshva. naḥ. 4 padâ abhí.

ádhâ no viçvasaubhaga hiraṇyavâçîmattama | dhánâni sushánâ kṛidhi || 6 || áti naḥ saççáto naya sugá naḥ supáthâ kṛiṇu | púshann ihá krátuṃ vidaḥ || 7 || abhí sûyávasaṃ naya ná navajvâró ádhvane | pú° || 8 || çagdhí pûrdhí prá yaṅsi ca çiçîhí prásy udáram | pú° || 9 || ná pûshánam methâmasi sûktaír abhí gṛiṇîmasi | vásûni dasmám îmahe || 10 || 25 ||

43. gâyatrî. 9 anushṭubh.

Kád rudrấya prácetase mîḷhúshṭamâya távyase | vocéma çáṃtamaṃ hṛidé || 1 || yáthâ no áditiḥ kárat páçve nṛíbhyo yáthâ gáve | yáthâ tokấya rudríyam || 2 || yáthâ no mitró váruṇo yáthâ rudráç cíketati | yáthâ víçve sajóshasaḥ || 3 || gâthápatim medhápatiṃ rudráṃ jálâshabheshajam | tác chaṃyóḥ sumnám îmahe || 4 || yáḥ çukrá iva sûryo hiraṇyam iva rócate | çréshṭho devấnâṃ vásuḥ || 5 || 26 ||

çáṃ naḥ karaty árvate sugám meshấya meshyè | nṛíbhyo nấribhyo gáve || 6 || asmé soma çríyam ádhi ní dhehi çatásya nṛiṇấm | máhi çrávas tuvinṛimṇám || 7 || mấ naḥ somaparibấdho mấrâtayo juhuranta | ấ na indo vấje bhaja || 8 || yấs te prajấ amṛítasya párasmin dhấmann ṛitásya | mûrdhấ nấbhâ soma vena âbhûshantîḥ soma vedaḥ ||9||27||

Ashṭamo 'nuvâkaḥ.

44. Strophe um Strophe bṛihatî und satobṛihatî.

Ágne vívasvad ushásaç citráṃ rấdho amartya | ấ dâçúshe jâtavedo vahâ tvám adyấ devấṅ̃ usharbúdhaḥ || 1 || júshṭo hí dûtó ási havyavấhanó 'gne rathîr adhvarấṇâm | sajûr açvíbhyâm ushásâ suvîryam asmé dhehi çrávo bṛihát

---

42, 6 ádha. su-sánâ. 8 su-yávasam. — 43, 4 tát çam-yóḥ. 8 somaparibấdhaḥ mấ árâtayaḥ. — 44, 1 vaha. adyá. 2 havya-vấhanaḥ ágne.

|| 2 || adyā́ dūtáṃ vṛiṇîmahe vásum agníṃ purupriyám | dhûmáketum bhā́ṛijîkaṃ vyùshṭishu yajñā́nâm adhvaraçríyam || 3 || çréshṭhaṃ yávishṭham átithiṃ svấhutaṃ júshṭaṃ jánâya dâçúshe | devā́ñ áchâ yā́tave jâtávedasam agníṃ îḷe vyùshṭishu || 4 || stavishyā́mi tvā́m ahám víçvasyâmṛita bhojana | ágne trâtā́ram amṛítam miyedhya yájishṭhaṃ havyavâhana || 5 || 28 ||

suçáṅso bodhi gṛiṇaté yavishṭhya mádhujihvaḥ svâhutaḥ | práskaṇvasya pratiránn āyur jîváse namasyā́ daívyaṃ jánam || 6 || hótâraṃ viçvávedasaṃ sáṃ hí tvâ víça indháte | sá ā́ vaha puruhûta prácetasó 'gne devā́ñ ihá dravát || 7 || savitā́ram ushásam açvínâ bhágam agníṃ vyùshṭishu kshápaḥ | káṇvâsas tvâ sutásomâsa indhate havyavā́haṃ svadhvara ||8|| pátir hy àdhvarā́ṇâm ágne dûtó viçā́m ási | usharbúdha ā́ vaha sómapîtaye devā́ñ adyá svardṛíçaḥ || 9 || ágne pū́rvâ ánûsháso vibhâvaso dîdétha viçvádarçataḥ | ási grā́meshv avitā́ puróhitó 'si yajnéshu mā́nushaḥ || 10 || 29 ||

ní tvâ yajnásya sā́dhanam ágne hótâram ṛitvíjam | manushvád deva dhîmahi prácetasaṃ jîráṃ dûtám ámartyam || 11 || yád devā́nâm mitramahaḥ puróhitó 'ntaro yā́si dûtyàm | síndhor iva prásvanitâsa ûrmáyo 'gnér bhrâjante arcáyaḥ || 12 || çrudhí çrutkarṇa váhnibhir devaír agne sayā́vabhiḥ | ā́ sîdantu barhíshi mitró aryamā́ prâtaryā́vâṇo adhvarám || 13 || çṛiṇvántu stómam marútaḥ sudā́navo 'gnijihvā́ ṛitâvṛídhaḥ | píbatu sómaṃ váruṇo dhṛitávrato 'çvíbhyâm ushásâ sajū́ḥ || 14 || 30 ||

45. anushṭubh.

Tvám agne vásûñr ihá rudrā́ñ âdityā́ñ utá | yájâ sva-

44, 3 adyá. bhā́ḥ-ṛijîkam. 4 sú-âhutam. ácha. 5 °a amṛita. 6 namasyá. 7 prá-cetasaḥ ágne. 9 hí adhvarā́ṇâm. 10 ánu ushásaḥ. puráḥ-hitaḥ ási. 12 puráḥ-hitaḥ ántaraḥ. — 45, 1 yája.

dhvarâṃ jánam mánujâtaṃ ghṛitaprúsham ‖ 1 ‖ çrushṭîvâno hi dâçúshe devâ agne vícetasaḥ | tân rohidaçva girvaṇas tráyastriñçatam â vaha ‖ 2 ‖ priyamedhavád atriváj jâtavedo virûpavát | aṅgirasván mahivrata práskaṇvasya çrudhî hávam ‖ 3 ‖ máhikerava ûtáye priyámedhâ ahûshata | râjantam adhvarâṇâm agníṃ çukréṇa çocíshâ ‖ 4 ‖ ghṛitâhavana santyemâ û shú çrudhî giraḥ | yâbhiḥ káṇvasya sûnávo hávanté 'vase tvâ ‖ 5 ‖ 31 ‖

tvâṃ citraçravastama hávante vikshú jantávaḥ | çocíshkeçam purupriyâgne havyâya vóḷhave ‖ 6 ‖ ní tvâ hótâram ṛitvíjaṃ dadhiré vasuvíttamam | çrútkarṇaṃ sapráthastamaṃ víprâ agne dívishṭishu ‖ 7 ‖ â tvâ víprâ acucyavuḥ sutásomâ abhí práyaḥ | bṛihád bhâ bíbhrato havír ágne mártâya dâçúshe ‖ 8 ‖ prâtaryâvṇaḥ sahaskṛita somapéyâya santya | ihâdyá daívyaṃ jánam barhír â sâdayâ vaso ‖ 9 ‖ arvâñcaṃ daívyaṃ jánam ágne yákshva sáhûtibhiḥ | ayáṃ sómaḥ sudânavas tám pâta tiróahnyam ‖ 10 ‖ 32 ‖

46. gâyatrî.

Eshó ushâ ápûrvyâ vy ùchati priyâ diváḥ | stushé vâm açvinâ bṛihát ‖ 1 ‖ yâ dasrâ síndhumâtarâ manotárâ rayîṇâm | dhiyâ devâ vasuvídâ ‖ 2 ‖ vacyánte vâṃ kakuhâso jûrṇâyâm ádhi vishṭápi | yád vâṃ rátho víbhish pátât ‖ 3 ‖ havishâ jâró apâṃ píparti pápurir narâ | pitâ kúṭasya carshaṇíḥ ‖ 4 ‖ âdâró vâm matînâṃ nâsatyâ matavacasâ | pâtám sómasya dhṛishṇuyâ ‖ 5 ‖ 33 ‖

yâ naḥ píparad açvinâ jyótishmatî támas tiráḥ | tâm asmé râsâthâm ísham ‖ 6 ‖ â no nâvâ matînâṃ yâtám pâ-

---

45, 3 atri-vát. aṅgirasvát. çrudhi. 5 ghṛíta-âhavana santya imâḥ ûṃ *iti* sú çrudhi. hávante ávase. 6 puru-priya ágne. 8 bhâḥ. 9 ihá adyá. sâdaya. — 46, 1 eshó *iti*. ví uchati. 3 ví-bhiḥ.

rā́ya gántave | yuñjā́thām açvinâ rátham || 7 || arítram vâm divás pṛithú tîrthé síndhûnām ráthaḥ | dhiyā́ yuyujra índavaḥ || 8 || divás kaṇvâsa índavo vásu síndhûnâm padé | svàm vavrím kúha dhitsathaḥ || 9 || ábhûd u bhā́ u aṅçáve hiraṇyam práti sū́ryaḥ | vy àkhyaj jihvā́yāsitaḥ || 10 || 34 ||

ábhûd u pârám étave pánthâ ṛitásya sâdhuyā́ | ádarçi ví srutír diváḥ || 11 || tát-tad íd açvínor ávo jaritā́ práti bhûshati | máde sómasya pípratoḥ || 12 || vàvasânā́ vivásvati sómasya pîtyā́ girā́ | manushvác chambhû ā́ gatam || 13 || yuvór ushā́ ánu çríyam párijmanor upā́carat | ṛitā́ vanatho aktúbhiḥ || 14 || ubhā́ pibatam açvinobhā́ naḥ çárma yachatam | avidriyā́bhir ûtíbhiḥ || 15 || 35 ||

Tṛitîyo 'dhyâyaḥ.

47. Str. um Str. bṛihatî und satobṛihatî.

Ayám vâm mádhumattamaḥ sutáḥ sóma ṛitâvṛidhâ | tám açvinâ pibatam tiróahnyam dhattám rátnâni dâçúshe || 1 || trivandhuréṇa trivṛítâ supéçasâ ráthenā́ yâtam açvinâ | káṇvâso vâm bráhma kṛiṇvanty adhvaré téshâm sú çṛiṇutam hávam || 2 || áçvinâ mádhumattamam pâtám sómam ṛitâvṛidhâ | áthâdyá dasrâ vásu bíbhratâ ráthe dâçvā́ṅsam úpa gachatam || 3 || trishadhasthé barhíshi viçvavedasâ mádhvâ yajnám mimikshatam | káṇvâso vâm sutásomâ abhídyavo yuvā́m havante açvinâ || 4 || yā́bhiḥ káṇvam abhíshṭibhiḥ prā́vatam yuvám açvinâ | tā́bhiḥ shv àsmā́ṅ avatam çubhas patî pâtám sómam ṛitâvṛidhâ || 5 || 1 ||

sudā́se dasrâ vásu bíbhratâ ráthe pṛíksho vahatam açvinâ | rayím samudrā́d utá vâ divás páry asmé dhattam

---

46, 8 yuyujre. 10 ví akhyat jihváyâ ásitaḥ. 13 manushvát çambhû *iti*. 14 upa-ācarat. 15 açvinâ ubhā́. — 47, 2 ráthena ā́. 3 átha adyá. 4 tri-sadhasthé. 5 prá ā́vatam. sú asmā́n.

puruspṛíham || 6 || yán nâsatyâ parâváti yád vâ sthó ádhi turváçe | áto ráthena suvṛítâ na ấ gatam sâkám sűryasya raçmíbhiḥ || 7 || arvấñcâ vâm sáptayo 'dhvaraçríyo váhantu sávanéd úpa | ísham pṛiñcántâ sukṛíte sudấnava ấ barhíḥ sîdatam narâ || 8 || téna nâsatyấ gatam ráthena sűryatvacâ | yéna çáçvad ûháthur dâçúshe vásu mádhvaḥ sómasya pîtáye || 9 || ukthébhir arvấg ávase purûvásû arkaíç ca ní hvayâmahe | çáçvat káṇvânâm sádasi priyé hí kam sómam papáthur açvinâ || 10 || 2 ||

48. Str. um Str. bṛihatî und satobṛihatî.

Sahá vâména na usho vy ùchấ duhitar divaḥ | sahá dyumnéna bṛihatấ vibhâvari râyấ devi dấsvatî || 1 || áçvâvatîr gómatîr viçvasuvído bhűri cyavanta vástave | úd îraya práti mâ sûnṛítâ ushaç códa rấdho maghónâm || 2 || uvấsoshấ uchấc ca nú devĭ jîrấ ráthânâm | yé asyâ âcáraṇeshu dadhriré samudré ná çravasyávaḥ || 3 || úsho yé te prá yấmeshu yuñjáte máno dânấya sûráyaḥ | átrấha tát káṇva eshâm káṇvatamo nấma gṛiṇâti nṛiṇấm || 4 || ấ ghâ yósheva sûnáry ushấ yâti prabhuñjatĭ | jaráyantî vṛíjanam padvád îyata út pâtayati pakshíṇaḥ || 5 || 3 ||

ví yấ sṛijáti sámanam vy àrthínaḥ padấm ná vety ódatî | váyo nákish ṭe paptivấñsa âsate vyùshṭau vâjinîvati || 6 || eshấyukta parâvátaḥ sűryasyodáyanâd ádhi | çatấm ráthebhiḥ subhágoshấ iyám ví yâty abhí mấnushân || 7 || víçvam asyâ nânâma cákshase jágaj jyótish kṛiṇoti sûnárî | ápa dvésho maghónî duhitấ divá ushấ uchad ápa sridhaḥ || 8 || úsha ấ bhâhi bhânúnâ candréṇa duhitar divaḥ | âvá-

47, 7 yát. 8 sávanâ ít. su-dấnave. 9 nâsatyâ ấ. 10 puruvásû *iti*. — 48, 1 ví ucha. 3 uvấsa ushấḥ uchất. 5 átra áha. 5 gha yóshâ-iva sûnárî ushấḥ. îyate. 6 ví arthínaḥ. nákiḥ te. 7 eshấ ayukta. sűryasya ut-áyanât. su-bhágâ ushấḥ. 8 asyâḥ nanâma. jágat.

hantî bhûry asmábhyaṃ saúbhagaṃ vyuchántî dívishṭishu || 9 || víçvasya hí práṇanaṃ jîvanaṃ tvé ví yád uchási sûnari | sấ no ráthena bṛihatấ vibhâvari çrudhí citrâmaghe hávam || 10 || 4 ||

úsho vấjaṃ hí váṅsva yáç citró mấnushe jáne | téná vaha sukṛíto adhvarấñ úpa yé tvâ gṛiṇánti váhnayaḥ || 11 || víçvân devấñ ấ vaha sómapîtaye 'ntárikshâd ushas tvám | sấsmấsu dhâ gómad áçvâvad ukthyàm úsho vấjaṃ suvîryam || 12 || yásyâ rúçanto arcáyaḥ práti bhadrấ ádṛikshata | sấ no rayíṃ viçvávâraṃ supéçasam ushấ dadâtu súgmyam || 13 || yé cid dhí tvấm ṛíshayaḥ pûrva ûtáye juhûré 'vase mahi | sấ naḥ stómâñ abhí gṛiṇîhi rádhasóshaḥ çukréṇa çocíshâ || 14 || úsho yád adyá bhânúnâ ví dvârâv ṛiṇávo di-váḥ | prá no yachatâd avṛikám pṛithú chardíḥ prá devi gómatîr íshaḥ || 15 || sáṃ no râyấ bṛihatấ viçvápeçasâ mimikshvấ sám íḷâbhir ấ | sáṃ dyumnéna viçvatúrosho mahi sáṃ vấjair vâjinîvati || 16 || 5 ||

49. anushṭubh.

Úsho bhadrébhir ấ gahi diváç cid rocanấd ádhi | váhantv aruṇápsava úpa tvâ somíno gṛihám || 1 || supéçasaṃ sukháṃ rátham yám adhyásthâ ushas tvám | ténâ suçrávasaṃ jánam prấvâdyá duhitar divaḥ || 2 || váyaç cit te patatríṇo dvipác cátushpad arjuni | úshaḥ prấrann ṛitûñr ánu divó 'ntebhyas pári || 3 || vyuchántî hí raçmíbhir víçvam âbhấsi rocanám | tấm tvấm ushar vasûyávo gîrbhíḥ káṇvâ ahûshata || 4 || 6 ||

48, 10 citra-maghe. 11 téna ấ. 12 sấ asmấsu dhâḥ. 13 yásyâḥ. ushấḥ. 14 hí. pûrve. juhûré ávase. rấdhasâ úshaḥ. 16 mimikshvấ. viçva-túrâ ushaḥ. — 49, 1 aruṇá-psavaḥ. 2 téna. prá ava ádyá. 3 dvi-pát. prá âran. ántebhyaḥ.

50. gâyatrî. 10—13 anushṭubh.

Úd u tyáṃ jâtávedasaṃ deváṃ vahanti ketávaḥ | dṛiçé víçvâya sűryam || 1 || ápa tyé tâyávo yathâ nákshatrâ yanty aktúbhiḥ | sűrâya viçvácakshase || 2 || ádṛiçram asya ketávo ví raçmáyo jánâñ ánu | bhrấjanto agnáyo yathấ || 3 || taráṇir viçvádarçato jyotishkṛíd asi sûrya | víçvam ā́ bhâsi rocanám || 4 || pratyáñ devā́nâṃ víçaḥ pratyáñ úd eshi mā́nushân | pratyáñ víçvaṃ svàr dṛiçé || 5 || 7 ||

yénâ pâvaka cákshasâ bhuraṇyántaṃ jánâñ ánu | tváṃ varuṇa páçyasi || 6 || ví dyā́m eshi rájas pṛithv áhâ mímâno aktúbhiḥ | páçyañ jánmâni sûrya || 7 || saptá tvâ haríto ráthe váhanti deva sûrya | çocíshkeçaṃ vicakshaṇa || 8 || áyukta saptá çundhyúvaḥ sűro ráthasya naptyàḥ | tā́bhir yâti sváyuktibhiḥ || 9 || úd vayáṃ támasas pári jyótish páçyanta úttaram | devám devatrā́ sűryam áganma jyótir uttamám || 10 || udyánn adyá mitramaha âróhann úttarâṃ dívam | hṛidrogám máma sûrya harimā́ṇaṃ ca nâçaya || 11 || çúkeshu me harimā́ṇaṃ ropaṇā́kâsu dadhmasi | átho hâridravéshu me harimā́ṇaṃ ní dadhmasi || 12 || úd agâd ayám âdityó víçvena sáhasâ sahá | dvishántam máhyaṃ randháyan mó aháṃ dvishaté radham || 13 || 8 ||

Navamo 'nuvâkaḥ.

51. jagatî. 14. 15 trishṭubh.

Abhí tyám meshám puruhûtám ṛigmíyam índraṃ gîrbhír madatâ vásvo arṇavám | yásya dyā́vo ná vicáranti mā́nushâ bhujé máṅhishṭham abhí vípram arcata || 1 || abhī́m avanvant svabhishṭím ûtáyo 'ntarikshaprā́ṃ távishîbhir ā́vṛitam | índraṃ dákshâsa ṛibhávo madacyútaṃ çatákratuṃ

50, 6 yéna. 7 pṛithú. 12 átho *iti*. 13 mó *iti*. — 51, 1 madata. 2 abhí îm.

jávanî sûnṛítāruhat || 2 || tvám gotrám áṅgirobhyo 'vṛiṇor ápotātraye çatádureshu gâtuvít | saséna cid vimadāyâvaho vásv âjāv ádriṃ vâvasânásya nartáyan || 3 || tvám apām apidhānâvṛiṇor ápādhârayaḥ párvate dāṇumad vásu | vṛitráṃ yád indra çávasāvadhîr áhim ād ít sūryaṃ divy ārohayo dṛiçé || 4 || tvám mâyābhir ápa mâyíno 'dhamaḥ svadhābhir yé ádhi çúptâv ájuhvata | tvám pípror nṛimaṇaḥ prārujaḥ púraḥ prá ṛijíçvânaṃ dasyuhátyeshv âvitha || 5 || 9 ||

tvám kútsaṃ çushṇahátyeshv âvithārandhayo 'tithigvāya çámbaram | mahāntaṃ cid arbudáṃ ní kramîḥ padā sanād evá dasyuhatyāya jajnishe || 6 || tvé víçvâ távishî sadhryàg ghitā táva rādhaḥ somapîthāya harshate | táva vájraç cikite bâhvór hitó vṛiççā çátror áva víçvâni vṛíshṇyâ || 7 || ví jânîhy āryân yé ca dásyavo barhíshmate randhayâ çāsad avratān | çākî bhava yájamânasya coditā víçvét tā te sadhamādeshu câkana || 8 || ánuvratāya randháyann ápavratân âbhūbhir índraḥ çnathāyann ánâbhuvaḥ | vṛiddhásya cid várdhato dyām ínakshataḥ stávâno vamró ví jaghâna saṃdihaḥ || 9 || tákshad yát ta uçánâ sáhasâ sáho ví ródasî majmánâ bâdhate çávaḥ | ā tvâ vātasya nṛimaṇo manoyúja ā pūryamāṇam avahann abhí çrávaḥ || 10 || 10 ||

mándishṭa yád uçáne kâvyé sacān índro vaṅkū vaṅkutārādhi tishṭhati | ugró yayíṃ nír apāḥ srótasâsṛijad ví çúshṇasya dṛiṅhitā airayat púraḥ || 11 || ā smâ rátham vṛishapāṇeshu tishṭhasi çâryâtásya prábhṛitâ yéshu mándase | índra yáthâ sutásomeshu câkáno 'narvāṇaṃ çlókam ā rohase diví || 12 || ádadâ árbhâm mahaté vacasyáve kakshī-

---

51, 2 sûnṛítâ ā aruhat. 3 ápa utá átraye. vi-madāya avahaḥ. 4 api -dhānâ avṛiṇoḥ ápa ádhârayaḥ. çávasâ ávadhîḥ. diví ā arohayaḥ. 5 prá arujaḥ. prá. 6 âvitha árandhayaḥ. 7 hitā. vṛiççā. 8 randhaya. víçvâ ít. 10 te. 11 sacā. vaṅkū *iti* vaṅku-tárâ ádhi. srótasâ asṛijat. 12 sma. prá-bhṛitâḥ.

vate vṛicayāṁ indra sunvaté | ménâbhavo vṛishaṇaçvásya sukrato víçvét tā te sávaneshu pravāčyâ || 13 || índro açrâyi sudhyò nireké pajréshu stómo dúryo ná yūpaḥ | açvayúr gavyū́ rathayúr vasūyúr índra íd râyáḥ kshayati prayantā || 14 || idáṃ námo vṛishabhā́ya svarā́je satyáçushmâya taváse 'vâci | asmínn indra vṛijáne sárvavîrâḥ smát sūríbhis táva çármant syâma || 15 || 11 ||

52. jagatî. 13. 15 trishṭubh.

Tyáṃ sú meshám mahayâ svarvídaṃ çatáṃ yásya subhvàḥ sâkám ī́rate | átyaṃ ná vā́jaṃ havanasyádaṃ rátham éndraṃ vavṛityâm ávase suvṛiktíbhiḥ || 1 || sá párvato ná dharúṇeshv ácyutaḥ sahásramūtis távishîshu vâvṛidhe | índro yád vṛitrám ávadhîn nadîvṛítam ubjánn árṇâṅsi járhṛishâṇo ándhasâ || 2 || sá hí dvaró dvarishu vavrá ūdhani candrábudhno mádavṛiddho manîshíbhiḥ | índraṃ tám ahve svapasyáyâ dhiyā́ máṅhishṭharâtiṃ sá hí páprir ándhasaḥ || 3 || ā́ yám pṛiṇánti diví sádmabarhishaḥ samudráṃ ná subhvàḥ svā́ abhíshṭayaḥ | táṃ vṛitrahátye ánu tasthur ūtáyaḥ çúshmâ índram avâtā́ áhrutapsavaḥ || 4 || abhí sváṃvṛishṭim máde asya yúdhyato raghvī́r iva pravaṇé sasrur ūtáyaḥ | índro yád vajrī́ dhṛishámāṇo ándhasâ bhinád valásya paridhī́ṁr iva tritáḥ || 5 || 12 ||

párîṃ ghṛiṇā́ carati titvishé çávo 'pó vṛitvī́ rájaso budhnám āçayat | vṛitrásya yát pravaṇé durgṛ́bhiçvano nijaghántha hánvor indra tanyatúm || 6 || hradáṃ ná hí tvâ nyṛishánty ūrmáyo bráhmāṇîndra táva yā́ni várdhanâ | tváshṭâ cit te yújyaṃ vâvṛidhe çávas tatáksha vájram abhíbhūtyo-

---

51, 13 ménâ abhavaḥ. víçvâ íṭ. 14 gavyúḥ. — 52, 1 mahaya. ā́ índram. 2 sahásram-ūtiḥ. ávadhīt. 6 pári îm. ā́ açayat. / 7 niṛishánti. bráhmāṇi indra.

jasam || 7 || jaghanvāñ u háribhiḥ sambhṛitakratav índra vṛitrám mánushe gâtuyánn apáḥ | áyachathâ bâhvór vájram âyasám ádhârayo divy á sūryaṃ dṛiçé || 8 || bṛihát sváçcandram ámavad yád ukthyàm ákriṇvata bhiyásâ róhaṇaṃ diváḥ | yán mānushapradhanâ índram ûtáyaḥ svàr nṛishāco marútó 'madann ánu || 9 || dyaúç cid asyāmavāñ áheḥ svanād áyoyavîd bhiyásâ vájra indra te | vṛitrásya yád badbadhânásya rodasî máde sutásya çávasābhinac chíraḥ || 10 || 13 ||

yád ín nv ìndra pṛithivī dáçabhujir áhâni víçvâ tatánanta kṛishṭáyaḥ | átrāha te maghavan víçrutaṃ sáho dyām ánu çávasâ barbháṇâ bhuvat || 11 || tvám asyá pâré rájaso vyòmanaḥ svábhûtyojâ ávase dhṛishanmanaḥ | cakṛishé bhūmim pratimānam ójaso 'páḥ svàḥ paribhūr eshy á dívam || 12 || tvám bhuvaḥ pratimānam pṛithivyā ṛishvávîrasya bṛihatáḥ pátir bhûḥ | víçvam āprâ antáriksham mahitvā satyám addhā nákir anyás tvāvân || 13 || ná yásya dyāvâpṛithivī ánu vyáco ná síndhavo rájaso ántam ânaçúḥ | nótá svávṛishṭim máde asya yúdhyata éko anyác cakṛishe víçvam ânushák || 14 || ārcann átra marútaḥ sásminn âjaú víçve devāso amadann ánu tvâ | vṛitrásya yád bhṛishṭimátâ vadhéna ní tvám indra práty ânaṃ jaghántha || 15 || 14 ||

53. jagatî. 10. 11 trishṭubh.

Ny û shú vācam prá mahé bharâmahe gíra índrâya sádane vivásvataḥ | nū cid dhí rátnaṃ sasatām ivāvidan ná duḥshṭutír draviṇodéshu çasyate || 1 || duró áçvasya durá in-

---

52, 8 sambhṛitakrato *iti*. áyachathāḥ. diví. 9 svá-candram. yát. nṛi-sācaḥ marútaḥ ámadan. 10 asya áma-vân. çávasâ ábhinat çíraḥ. 11 ít nú indra. átra áha. 12 dhṛishat-manaḥ. 13 á aprâḥ. 14 dyāvâpṛithivī *iti*. ná utá. anyát. — 53, 1 ní ûṃ *iti* sú. nú. hí. iva ávidat.

dra gór asi dúro yávasya vásuna inás pátiḥ | çikshânaráḥ pradívo ákâmakarçanaḥ sákhâ sákhibhyas tám idáṃ gṛiṇîmasi || 2 || çácîva indra purukṛid dyumattama távéd idám abhítaç cekite vásu | átaḥ saṃgṛíbhyâbhibhûta ấ bhara mấ tvâyató jaritúḥ kấmam ûnayîḥ || 3 || ebhír dyúbhiḥ sumánâ ebhír índubhir nirundhânó ámatiṃ góbhir açvínâ | índreṇa dásyuṃ duráyanta índubhir yutádveshasaḥ sám ishấ rabhemahi || 4 || sám indra râyấ sám ishấ rabhemahi sáṃ vấjebhiḥ puruçcandraír abhídyubhiḥ | sáṃ devyấ prámatyâ vîráçushmayâ góagrayấçvâvatyâ rabhemahi || 5 || 15 ||

té tvâ mádâ amadan tấni vṛíshṇyâ té sômâso vṛitrahátyeshu satpate | yát kâráve dáça vṛitrấṇy apratí barhíshmate ní sahasrấṇi barháyaḥ || 6 || yudhấ yúdham úpa ghéd eshi dhṛishṇuyấ purấ púraṃ sám idáṃ hansy ójasâ | námyâ yád indra sákhyâ parâváti nibarháyo námuciṃ nấma mâyínam || 7 || tvám kárañjam utá parṇáyaṃ vadhîs téjishṭhayâtithigvásya vartaní | tvám çatấ váñgṛidasyâbhinat púro 'nânudáḥ párishûtâ ṛijíçvanâ || 8 || tvám etấñ janarấjno dvír dáçâbandhúnâ suçrávasopajagmúshaḥ | shashṭíṃ sahásrâ navatíṃ náva çrutó ní cakréṇa ráthyâ dushpádâvṛiṇak || 9 || tvám âvitha suçrávasaṃ távotíbhis táva trấmabhir indra túrvayâṇam | tvám asmai kútsam atithigvám âyúm mahé rấjne yúne arandhanâyaḥ || 10 || yá udṛícîndra devágopâḥ sákhâyas te çivátamâ ásâma | tvấṃ stoshâma tváyâ suvîrâ drấghîya áyuḥ pratarấṃ dádhânâḥ || 11 || 16 ||

54. jagatî. 6. 8. 9. 11 trishṭubh.

Mấ no asmín maghavan pṛitsv áṅhasi nahí te ántaḥ

53, 3 táva ít. sam-gṛíbhya abhi-bhûte. 5 puru-candraíḥ. gó-agrayâ áçva-vatyâ. 7 gha ít. 8 téjishṭhayâ atithi-gvásya. váñgridasya abhinat. ananu-dáḥ pári-sûtâḥ. 9 dáça abandhúnâ su-çrávasâ upa-jagmúshaḥ. duḥ-pádâ avṛiṇak. 10 táva ûtí-bhiḥ. 11 yé ut-ṛíci indra. su-vîráḥ. — 54, 1 pṛitsú.

çávasaḥ parîṇáçe | ákrandayo nadyò róruvad vánâ kathẫ ná kshoṇír bhiyásâ sám ârata || 1 || árcâ çakrẫya çâkíne çácîvate çṛiṇvántam índram maháyann abhí shṭuhi | yó dhṛishṇúnâ çávasâ ródasî ubhé vṛíshâ vṛishatvẫ vṛishabhó nyṛiñjáte || 2 || árcâ divé bṛihaté çûshyàṃ vácaḥ svákshatraṃ yásya dhṛisható dhṛishán mánaḥ | bṛihácchravâ ásuro barháṇâ kṛitáḥ puró háribhyâṃ vṛishabhó rátho hí sháḥ || 3 || tvám divó bṛihatáḥ sânu kopayó 'va tmánâ dhṛishatẫ çámbaram bhinat | yán mâyíno vrandíno mandínâ dhṛishác chitẫṃ gábhastim açánim pṛitanyási || 4 || ní yád vṛiṇákshi çvasanásya mûrdháni çúshṇasya cid vrandíno róruvad vánâ | prâcî́nena mánasâ barháṇâvatâ yád adyẫ cit kṛiṇávaḥ kás tvâ pári || 5 || 17 ||

tvám âvitha náryaṃ turváçaṃ yáduṃ tvám turvîtiṃ vayyàṃ çatakrato | tvám rátham étaçaṃ kṛítvye dháne tvám púro navatíṃ dambhayo náva ||6||sá ghâ rẫjâ sátpatiḥ çûçuvaj jáno râtáhavyaḥ práti yáḥ çẫsam ínvati | ukthẫ vâ yó abhigṛiṇáti rẫdhasâ dẫnur asmâ úparâ pinvate diváḥ ||7|| ásamaṃ kshátram ásamâ manîshẫ prá somapẫ ápasâ santu néme | yé ta indra dadúsho vardháyanti máhi kshatráṃ sthâviraṃ vṛíshṇyaṃ ca || 8 || túbhyéd eté bahulẫ ádridugdhâç camûshádaç camasẫ indrapẫnâḥ | vy àçnuhi tarpáyâ kẫmam eshâm átha máno vasudéyâya kṛishva || 9 || apẫm atishṭhad dharúṇahvaraṃ támo 'ntár vṛitrásya jaṭháreshu párvataḥ | abhî́m índro nadyò vavríṇâ hitẫ víçvâ anushṭhấḥ pravaṇéshu jighnate || 10 || sá çévṛidham ádhi dhâ dyumnám asmé máhi kshatráṃ janâshấḥ indra távyam | rákshâ ca no maghónaḥ pâhí sûrî́n râyé ca naḥ svapatyẫ ishé dhâḥ || 11 || 18 ||

54, 1 pari-náçe. 2 árca. stuhi. ródasî ubhé *iti*. ni-ṛiñjáte. 3 árca. dhṛishát. bṛihát-çravâḥ. sáḥ. 4 kopayaḥ áva. yát. dhṛishát çitẫm. 5 adyá. 7 gha çûçuvat. asmai. 8 te. 9 túbhya ít. ví açnuhi tarpáya. átha. 10 abhí îm. hitâḥ. anu-sthâḥ. 11 dhâḥ. rákṣha. su-apatyaí.

55. jagatî.

Diváç cid asya varimâ ví papratha índraṃ ná mahnâ pṛithivî́ caná práti | bhîmás túvishmâñ carshaṇíbhya âtapáḥ çiçîte vájraṃ téjase ná váṅsagaḥ || 1 || só arṇavó ná nadyàḥ samudríyaḥ práti gṛibhṇâti víçritâ várîmabhiḥ | índraḥ sómasya pîtáye vṛishâyate sanât sá yudhmá ójasâ panasyate || 2 || tváṃ tám indra párvataṃ ná bhójase mahó nṛimṇásya dhármaṇâm irajyasi | prá vîryèṇa devátâti cekite víçvasmâ ugráḥ kármaṇe puróhitaḥ || 3 || sá íd váne namasyúbhir vacasyate cáru jáneshu prabruvâṇá indriyám | vṛíshâ chándur bhavati haryató vṛíshâ kshémeṇa dhénâm maghávâ yád ínvati || 4 || sá ín mahấni samithấni majmánâ kṛiṇóti yudhmá ójasâ jánebhyaḥ | ádhâ caná çrád dadhati tvíshîmata índrâya vájraṃ nighánighnate vadhám || 5 ||[19] ||

sá hí çravasyúḥ sádanâni kṛitrímâ kshmayấ vṛidhânấ ójasâ vinâçáyan | jyótîṅshi kṛiṇvánn avṛikấṇi yájyavé 'va sukrátuḥ sártavấ apáḥ sṛijat || 6 || dânấya mánaḥ somapâvann astu te 'rvấñcâ hárî vandanaçrúd ấ kṛidhi | yámishṭhâsaḥ sấrathayo yá indra te ná tvâ kétâ ấ dabhnuvanti bhû́rṇayaḥ || 7 || áprakshitaṃ vásu bibharshi hástayor áshâḷhaṃ sáhas tanvì çrutó dadhe | ấvṛitâso 'vatấso ná kartṛíbhis tanû́shu te krátava indra bhû́rayaḥ || 8 || 20 ||

56 jagatî.

Eshá prá pûrvî́r áva tásya camríshó 'tyo ná yóshâm úd ayaṅsta bhurváṇiḥ | dáksham mahé pâyayate hiraṇyáyaṃ rátham âvṛítyâ háriyogam ṛíbhvasam || 1 || táṃ gûrtáyo nemanníshaḥ párîṇasaḥ samudráṃ ná saṃcáraṇe sanishyávaḥ |

55, 1 paprathe. 2 ví-çritâḥ. 3 devátâ áti. víçvasmai. 5 sáḥ ít. ádha. tvíshi-mate. 6 yájyave áva. sártavaí. 7 yé. — 56, 1 camríshaḥ átyaḥ. â-vṛítya. 2 neman-íshaḥ.

pátiṃ dákshasya vidáthasya nú sáho giríṃ ná venấ ádhi roha téjasâ || 2 || sá turváṇir mahấñ areṇú paúṃsye girér bhṛishṭír ná bhrâjate tujấ çávaḥ | yéna çúshṇam mâyínam âyasó máde dudhrá âbhūshu râmáyan ní dấmani || 3 || devĩ yádi távishî tvấvṛidhotáya índraṃ síshakty ushásaṃ ná sū́ryaḥ | yó dhṛishṇúnâ çávasâ bấdhate táma íyarti reṇúm bṛihád arharishváṇiḥ || 4 || ví yát tiró dharúṇam ácyutaṃ rájo 'tishṭhipo divá ấtâsu barháṇâ | svàrmîḷhe yán máda indra hárshyấhan vṛitráṃ nír apấṃ aubjo arṇavám || 5 || tváṃ divó dharúṇaṃ dhisha ójasâ pṛithivyấ indra sádaneshu mấhinaḥ | tváṃ sutásya máde ariṇâ apó ví vṛitrásya samáyâ pâshyârujaḥ || 6 || 21 ||

57. jagatî.

Prá máṅhishṭhâya bṛihaté bṛihádraye satyáçushmâya taváse matím bhare | apấṃ iva pravaṇé yásya durdhárāṃ rấdho viçvấyu çávase ápâvṛitam || 1 || ádha te víçvam ánu hâsad ishṭáya ấpo nimnéva sávanâ haviśhmataḥ | yát párvate ná samáçîta haryatá índrasya vájraḥ çnáthitâ hiraṇyáyaḥ || 2 || asmaí bhîmấya námasâ sám adhvará úsho ná çubhra ấ bharâ pánîyase | yásya dhấma çrávase nấmendriyáṃ jyótir ákâri haríto nấyase || 3 || imé ta indra té vayám purushṭuta yé tvârábhya cárâmasi prabhûvaso | nahí tvád anyó girvaṇo gíraḥ sághat kshoṇír iva práti no harya tád vácaḥ || 4 || bhū́ri ta indra vîryàṃ táva smasy asyá stotúr maghavan kấmam ấ pṛiṇa | ánu te dyaúr bṛihatĩ vîryàm mama iyáṃ ca te pṛithivĩ nema ójase || 5 || tváṃ tám indra

---

56, 2 nú. 3 ramáyat. 4 tvấ-vṛidhâ ûtáye. arhari-svániḥ. 5 rájaḥ átishṭhipaḥ. yát máde indra hárshyâ áhan. 6 dhishe. pâshyâ arujaḥ. — 57, 1 ápa-vṛitam. 2 ishṭáye. nimnấ-iva. 3 adhvaré. çubhre. bhara. nấma indriyám. ná áyase. 4 te. tvâ â-rábhya. 5 mame. neme.

párvatam mahắm urúṃ vájreṇa vajrin parvaçáç cakartitha | ávâsṛijo nívṛitâḥ sártavắ apáḥ satrắ víçvaṃ dadhishe kévalaṃ sáhaḥ || 6 || 22 ||

Daçamo 'nuvâkaḥ.

58. jagatî. 6—9 trishṭubh.

Nữ cit sahojắ amṛíto ní tundate hótâ yád dûtó ábhavad vivásvataḥ | ví sắdhishṭhebhiḥ pathíbhî rájo mama ắ devátâtâ havíshâ vivâsati || 1 || ắ svám ádma yuvámâno ajáras tṛishv àvishyánn ataséshu tishṭhati | átyo ná pṛishṭhám prushitásya rocate divó ná sắnu stanáyann acikradat || 2 || krâṇắ rudrébhir vásubhiḥ puróhito hótâ níshatto rayishắḷ ámartyaḥ | rátho ná vikshv ṛíñjasânâ âyúshu vy ânushág vắryâ devá ṛiṇvati || 3 || ví vắtajûto ataséshu tishṭhate vṛithâ juhữbhiḥ sṛíṇyâ tuvishváṇiḥ | tṛishú yád agne vaníno vṛishâyáse kṛishṇắṃ ta éma rúçadûrme ajara || 4 || tápurjambho vána ắ vắtacodito yûthé ná sâhvắñ áva vâti váṅsagaḥ | abhivrájann ákshitam pắjasâ rájaḥ sthâtúç carátham bhayate patatríṇaḥ || 5 || 23 ||

dadhúsh ṭvâ bhṛígavo mắnusheshv ắ rayíṃ ná cắruṃ suhávaṃ jánebhyaḥ | hótâram agne átithiṃ váreṇyaṃ mitráṃ ná çévaṃ divyắya jánmane || 6 || hótâraṃ saptá juhvò yájishṭhaṃ yáṃ vâgháto vṛiṇáte adhvaréshu | agníṃ víçveshâm aratíṃ vásûnâṃ saparyắmi práyasâ yắmi rátnam || 7 || áchidrâ sûno sahaso no adyá stotṛíbhyo mitramahaḥ çárma yacha | ágne gṛiṇántam áṅhasa urushyórjo napât pûrbhír ắyasîbhiḥ || 8 || bhávâ várûthaṃ gṛiṇaté vibhâvo bhávâ ma-

---

57, 6 áva asṛijaḥ. sártavaí. — 58, 1 nú. pathí-bhiḥ. mame. 2 tṛishú avishyán. 3 vikshú ṛiñjasânáḥ. ví ânushák. 4 tuvi-sváṇiḥ. te. 5 váne. 6 dadhúḥ ṭvâ. 8 urushya ữrjaḥ. 9 bháva.

ghavàn maghávadbhyaḥ çárma | urushyāgne áṅhaso gṛiṇántam prâtár makshū dhiyāvasur jagamyât || 9 || 24 ||

59. trishṭubh.

Vayā́ íd agne agnáyas te anyé tvé víçve amṛítâ mādayante | vaíçvânara nā́bhir asi kshitînā́m sthū́ṇeva jánāṅ upamíd yayantha || 1 || mūrdhā́ divó nā́bhir agníḥ pṛithivyā́ áthâbhavad aratī́ ródasyoḥ | tám tvâ devā́so 'janayanta devā́m vaíçvânara jyótir íd āryâya || 2 || ā́ sū́rye ná raçmáyo dhruvā́so vaiçvânaré dadhire 'gnā́ vásūni | yā́ párvateshv óshadhîshv apsú yā́ mā́nusheshv ási tásya rā́jâ || 3 || bṛihatī́ iva sûnáve ródasî gíro hótâ manushyò ná dákshaḥ | svàrvate satyáçushmâya pūrvī́r vaiçvânarā́ya nṛítamâya yahvī́ḥ || 4 || diváç cit te bṛihaté jâtavedo vaíçvânara prá ririce mahitvám | rā́jâ kṛishṭînā́m asi mā́nushīṇām yudhā́ devébhyo várivaç cakartha || 5 || prá nū́ mahitvā́m vṛishabhásya vocam yám pūrávo vṛitraháṇam sácante | vaiçvânaró dásyum agnír jaghanvāṅ ádhūnot kā́shṭhâ áva çámbaram bhet || 6 || vaiçvāṇaró mahimnā́ viçvákṛishṭir bharádvâjeshu yajató vibhā́vâ | çâtavaneyé çatínībhir agníḥ puruṇîthé jarate sūnṛítâvân || 7 || 25 ||

60. trishṭubh.

Váhnim yaçásam vidáthasya ketúm suprâvyàm dūtám sadyóartham | dvijánmânam rayím iva praçastā́m rātím bharad bhṛígave mātaríçvâ || 1 || asyá çā́sur ubháyâsaḥ sacante havíshmanta uçíjo yé ca mártâḥ | diváç cit pū́rvo ny àsâdi hótâpṛíchyo viçpátir vikshú vedhā́ḥ || 2 || tám

---

58, 9 urushyá agne. makshú dhiyā́-vasuḥ. — 59, 1 amṛítâḥ. sthū́ṇâ -iva. 2 átha abhavat aratíḥ. 4 bṛihatī́ iveti. 6 nú. 7 çâtavaneyé. — 60, 2 ní asâdi hótâ â-pṛíchyaḥ.

návyasî hṛidá ấ jấyamânam asmát sukîrtír mádhujihvam açyâḷ | yám ṛitvíjo vṛijáne mấnushâsaḥ práyasvanta âyávo jîjananta || 3 || uçík pâvakó vásur mấnusheshu váreṇyo hótâdhâyi vikshú | dámûnâ gṛihápatir dáma ấñ agnír bhuvad rayipátî rayîṇấm || 4 || tám tvâ vayám pátim agne rayîṇấm prá çaṅsâmo matíbhir gótamâsaḥ | âçúṃ ná vâjambharám marjáyantaḥ prâtár makshŭ dhiyấvasur jagamyât || 5 || 26 ||

61. trishṭubh.

Asmấ íd u prá taváse turấya práyo ná harmi stómam mấhinâya | ṛícîshamâyấdhrigava óham índrâya bráhmâṇi râtátamâ || 1 || asmấ íd u práya iva prá yaṅsi bhárâmy âñgûshám bấdhe suvṛiktí | índrâya hṛidấ mánasâ manîshấ pratnấya pátye dhíyo marjayanta || 2 || asmấ íd u tyám upamáṃ svarshấm bhárâmy âñgûshám âsyèna | máṅhishṭham áchoktibhir matînấṃ suvṛiktíbhiḥ sûríṃ vâvṛidhádhyai || 3 || asmấ íd u stómaṃ sáṃ hinomi ráthaṃ ná táshṭeva tátsinâya | gíraç ca gírvâhase suvṛiktíndrâya viçvaminvám médhirâya || 4 || asmấ íd u sáptim iva çravasyéndrâyârkáṃ juhvâ sám añje | vîráṃ dânaúkasaṃ vandádhyai purấṃ gûrtáçravasaṃ darmấṇam || 5 || 27 ||

asmấ íd u tváshṭâ takshad vájraṃ svápastamaṃ svaryàṃ ráṇâya | vṛitrásya cid vidád yéna mármа tujánn îçânas tujatấ kiyedhấḥ || 6 || asyéd u mâtúḥ sávaneshu sadyó maháḥ pitúm papivấñ cárv ánnâ | mushâyád vishṇúḥ pacatáṃ sáhîyân vídhyad varâháṃ tiró ádrim ástâ || 7 || asmấ íd u gnấç cid devápatnîr índrâyârkám ahihátya ûvuḥ | pári

---

60, 4 hótâ adhâyi. dámûnâḥ. dáme á. rayi-pátiḥ. — 61, 1 asmaí. ṛícîshamâya ádhri-gave. 3 svaḥ-sấm. 4 tíshṭâ-iva. su-vṛiktí índrâya. viçvam-invám. 5 çravasyấ índrâya arkám. dâná-okasam. 7 asyá ít. 8 índrâya arkám ahi-hátye.

dyâvâpṛithivî jabhra urvî nâsya tê mahimânam pári shṭaḥ || 8 || asyéd evá prá ririce mahitvám divás pṛithivyâḥ páry antárikshât | svarâḷ índro dáma â viçvágûrtaḥ svarír ámatro vavakshe ráṇâya || 9 || asyéd evá çávasâ çushántaṃ ví vṛiçcad vájreṇa vṛitrám índraḥ | gâ ná vrâṇâ avánîr amuñcad abhí çrávo dâváne sácetâḥ || 10 || 28 ||

asyéd u tveshásâ ranta síndhavaḥ pári yád vájreṇa sîm áyachat | îçânakṛíd dâçúshe daçasyán turvîtaye gâdhám turváṇiḥ kaḥ || 11 || asmâ íd u prá bharâ tûtujâno vṛitrâya vájram îçânaḥ kiyedhâḥ | gór ná párva ví radâ tiraçcéshyann árṇânsy apâṃ carádhyai || 12 || asyéd u prá brûhi pûrvyâṇi turásya kármâṇi návya ukthaíḥ | yudhé yád ishṇânó âyudhâny ṛighâyámâṇo niriṇâti çátrûn || 13 || asyéd u bhiyâ giráyaç ca dṛiḷhâ dyávâ ca bhûmâ janúshas tujete | úpo venásya jóguvâna oṇíṃ sadyó bhuvad vîryâya nodhâḥ || 14 || asmâ íd u tyád ánu dâyy eshâm éko yád vavné bhûrer îçânaḥ | praítaçaṃ sûrye paspṛidhânáṃ saúvaçvye súshvim âvad índraḥ || 15 || evâ te hâriyojanâ suvṛiktîndra bráhmâṇi gótamâso akran | aíshu viçvápeçasaṃ dhíyaṃ dhâḥ prâtár m. dh. j. || 16 || 29 ||

Caturtho 'dhyâyaḥ.

62. trishṭubh.

Prá manmahe çavasânâya çûshám âṅgûsháṃ gírvaṇase aṅgirasvát | suvṛiktíbhiḥ stuvatá ṛigmiyâyârcâmârkáṃ náre víçrutâya || 1 || prá vo mahé máhi námo bharadhvam âṅgûshyàṃ çavasânâya sâma | yénâ naḥ pûrve pitáraḥ pa-

---

61, 8 jabhre urvî *iti* ná asya. staḥ. 9 asyá ít. dáme. su-arîḷ. 10 gâḥ. 12 bhara. rada tiraççâ íshyan. 14 dṛiḷhâḥ. bhûma. úpo *iti*. 15 dâyi. prá étaçam. 16 evá. hari-yojana. su-vṛiktí índra. â eshu. — 62, 1 stuvaté ṛigmiyâya árcâma arkám. 2 yéna.

dajnā́ árcanto áṅgiraso gā́ ávindan || 2 || índrasyāṅgirasāṃ ceshṭaú vidát sarámā́ tánayāya dhāsím | bṛíhaspátir bhinád ádriṃ vidád gā́ḥ sám usríyābhir vāvaçanta náraḥ || 3 || sá sushṭúbhā́ sá stubhā́ saptá víprāiḥ svaréṇādriṃ svaryò návagvaiḥ | saraṇyúbhiḥ phaligám indra çakra valáṃ ráveṇa darayo dáçagvaiḥ || 4 || gṛiṇānó áṅgirobhir dasma ví var ushásā sū́ryeṇa góbhir ándhaḥ | ví bhūmyā́ aprathaya indra sā́nu divó rája úparam astabhāyaḥ || 5 || 1 ||

tád u práyakshatamam asya kárma dasmásya cā́rutamam asti dáṅsaḥ | upahvaré yád úparā́ ápinvan mádhvarṇaso nadyàç cátasraḥ || 6 || dvitā́ ví vavre sanájā́ sánīḷe ayā́syaḥ stávamānebhir arkaíḥ | bhágo ná méne paramé vyòmann ádhārayad ródasī sudáṅsāḥ || 7 || sanā́d dívam pári bhūmā́ vírūpe punarbhúvā yuvatī́ svébhir évaiḥ | kṛishṇébhir aktóshā́ rúçadbhir vápurbhir ā́ carato anyā́nyā́ || 8 || sánemi sakhyáṃ svapasyámānaḥ sūnúr dādhāra çávasā sudáṅsāḥ | âmā́su cid dadhishe pakvám antáḥ páyaḥ kṛishṇā́su rúçad róhiṇīshu || 9 || sanā́t sánīḷā avánīr avātā́ vratā́ rakshante amṛítāḥ sáhobhiḥ | purū́ sahásrā jánayo ná pátnīr duvasyánti svásāro áhrayāṇam || 10 || 2 ||

sanāyúvo námasā návyo arkaír vasūyávo matáyo dasma dadruḥ | pátiṃ ná pátnīr uçatī́r uçántaṃ spṛiçánti tvā çavasāvan manīshā́ḥ || 11 || sanā́d evá táva rā́yo gábhastau ná kshī́yante nópa dasyanti dasma | dyumā́ṉ asi krátumāṉ indra dhīráḥ çíkshā çacīvas táva naḥ çácībhiḥ || 12 || sanāyaté gótama indra návyam átakshad bráhma hariyójanāya | sunīthā́ya naḥ çavasāna nodhā́ḥ prātár m. dh. j. || 13 || 3 ||

62, 3 índrasya áṅgirasāṃ ca ishṭaú. 4 su-stúbhā. svaréṇa ádrim. 6 ápinvat mádhu-arṇasaḥ. 7 sánīḷe *iti*. méne *iti*. 8 bhūma vírūpe *iti*. yuvatī́ *iti*. aktā́ ushā́ḥ. anyā́-anyā. 10 avātā́ḥ. purú. 12 ná úpa. çíksha.

63. trishṭubh.

Tvám mahấñ indra yó ha çúshmair dyấvâ jajnânáḥ pṛithivî́ áme dhâḥ | yád dha te víçvâ giráyaç cid ábhvâ bhiyấ dṛiḷhấsaḥ kiráṇâ naíjan || 1 || ấ yád dhárî indra vívratâ vér ấ te vájraṃ jaritấ bâhvór dhât | yénâviharyatakrato amítrân púra ishṇấsi puruhûta pûrvîḥ || 2 || tvám satyá indra dhṛishṇúr etấn tvám ṛibhukshấ náryas tvám shấṭ | tvám çúshṇaṃ vṛijáne pṛikshá âṇaú yûne kútsâya dyumáte sácâhan || 3 || tvám ha tyád indra codîḥ sákhâ vṛitráṃ yád vajrin vṛishakarmann ubhnấḥ | yád dha çûra vṛishamaṇaḥ parâcaír ví dásyûñr yónâv ákṛito vṛithâshấṭ || 4 || tvám ha tyád indrấrishaṇyan dṛiḷhásya cin mártânâm ájushṭau | vy àsmád ấ kấshṭhâ árvate var ghanéva vajriñ chnathihy amítrân || 5 || 4 ||

tvấṃ ha tyád indrấrṇasâtau svàrmîḷhe nára âjấ havante | táva svadhâva iyám ấ samaryá ûtír vâjeshv atasấyyâ bhût || 6 || tvám ha tyád indra saptá yúdhyan púro vajrin purukútsâya dardaḥ | barhír ná yát sudấse vṛithâ várg aṅhó râjan várivaḥ pûráve kaḥ || 7 || tvám tyấṃ na indra deva citrấm ísham ấpo ná pîpayaḥ párijman | yáyâ çûra práty asmábhyaṃ yáṅsi tmánam ûrjaṃ ná viçvádha ksháradhyai || 8 || ákâri ta indra gótamebhir bráhmâṇy óktâ námasâ háribhyâm | supéçasaṃ vấjam ấ bharâ naḥ prâtár ṃ. dh. j. || 9 || 5 ||

64. jagatî. 15 trishṭubh.

Vṛíshṇe çárdhâya súmakhâya vedháse nódhaḥ suvṛiktím prá bharâ marúdbhyaḥ | apó ná dhîro mánasâ suhástyo

63, 1 pṛithivî́ *iti.* ha. kiráṇâḥ ná aíjan. 2 hárî *iti.* yéna aviharyata -krato *iti.* 3 ṛibhukshâḥ. pṛikshé. sácâ ahan. 4 ha. 5 indra árishaṇyan. cit. ví asmát. ghanấ-iva vajrin çnathihi. 6 indra árṇa-sâtau. sa-maryé. 7 aṅhóḥ. 9 te. ấ-uktâ. bhara. — 64, 1 bhara.

gíraḥ sám añje vidátheshv âbhúvaḥ || 1 || té jajnire divá ṛishvā́sa ukshā́ṇo rudrásya máryâ ásurâ arepásaḥ | pâvakā́saḥ çucáyaḥ sū́ryâ iva sátvâno ná drapsíno ghorávarpasaḥ || 2 || yúvâno rudrā́ ajárâ abhoggháno vavakshúr ádhrigâvaḥ párvatâ iva | dṛiḷhā́ cid víçvâ bhúvanâni pā́rthivâ prá cyâvayanti divyā́ni majmánâ || 3 || citraír añjíbhir vápushe vy àñjate vákshaḥsu rukmā́ñ ádhi yetire çubhé | áṅseshv eshā́ṃ ní mimṛikshur ṛishṭáyaḥ sâkáṃ jajnire svadháyâ divó náraḥ || 4 || îçânakṛíto dhúnayo riçā́daso vā́tân vidyútas távishîbhir akrata | duhánty ū́dhar divyā́ni dhûtáyo bhū́mim pinvanti páyasâ párijrayaḥ || 5 || 6 ||

pínvanty apó marútaḥ sudā́navaḥ páyo ghṛitávad vidátheshv âbhúvaḥ | átyaṃ ná mihé ví nayanti vâjínam útsaṃ duhanti stanáyantam ákshitam || 6 || mahishā́so mâyínaç citrábhânavo giráyo ná svátavaso raghushyádaḥ | mṛigā́ iva hastínaḥ khâdathâ vánâ yád ā́ruṇîshu távishîr áyugdhvam || 7 || siṅhā́ iva nânadati prácetasaḥ piçā́ iva supíço viçvávedasaḥ | kshápo jínvantaḥ pṛishatîbhir ṛishṭíbhiḥ sám ít sabā́dhaḥ çávasā́himanyavaḥ || 8 || ródasî ā́ vadatâ gaṇaçriyo nṛíshâcaḥ çûrâḥ çávasā́himanyavaḥ | ā́ vandhúreshv amátir ná darçatā́ vidyún ná tasthau maruto rátheshu vaḥ || 9 || viçvávedaso rayíbhiḥ sámokasaḥ sámmiçlâsas távishîbhir virapçínaḥ | ástâra íshuṃ dadhire gábhastyor anantáçushmâ vṛíshakhâdayo náraḥ || 10 || 7 ||

hiraṇyáyebhiḥ pavíbhiḥ payovṛídha új jighnanta âpathyò ná párvatân | makhā́ ayā́saḥ svasṛíto dhruvacyúto dudhrakṛíto marúto bhrā́jadṛishṭayaḥ || 11 || ghṛíshuṃ pâvakáṃ vanínaṃ vícarshaṇiṃ rudrásya sûnúṃ havásâ gṛiṇîmasi |

64, 3 abhok-hánaḥ. 4 ví añjate. 7 khâdatha. 8 çávasâ áhi-manyavaḥ. 9 ródasi *iti*. vadata. vi-dyút. 10 anantá-çushmâḥ. 11 út jighnante. â-pathyàḥ. sva-sṛítaḥ. dudhra-kṛítaḥ. bhrā́jat-ṛishṭayaḥ.

rajastúraṃ tavásam mắrutaṃ gaṇám ṛijîshíṇaṃ vṛíshaṇaṃ saççata çriyé || 12 || prá nú sá mártaḥ çávasâ jánắñ áti tasthaú va ûtî́ maruto yáṃ ắvata | árvadbhir vắjam bharate dhánâ nṛíbhir âpṛíchyaṃ krátum ấ ksheti púshyati || 13 || carkṛityam marutaḥ pṛitsú dushṭáraṃ dyumántaṃ çúshmam maghávatsu dhattana | dhanaspṛítam ukthyàṃ viçvácarshaṇiṃ tokám pushyema tánayaṃ çatáṃ hímâḥ || 14 || nú shṭhirám maruto vîrávantam ṛitîshắhaṃ rayím asmắsu dhatta | sahasríṇaṃ çatínaṃ çûçuvắñsam prâtár — || 15 || 8 ||

Ekâdaço 'nuvâkaḥ.

65. dvipadâ virâj.

Paçvấ ná tâyúṃ gúhâ cátantaṃ námo yujânáṃ námo váhantam | sajóshâ dhîrâḥ padaír ánu gmann úpa tvâ sîdan víçve yájatrâḥ || 2 || ṛitásya devấ ánu vratấ gur bhúvat párishṭir dyaúr ná bhûma | várdhantîm ấpaḥ panvấ súçiçvim ṛitásya yónâ gárbhe sújâtam || 4 || pushṭír ná raṇvấ kshitír ná pṛithvî́ girír ná bhújma kshódo ná çambhú | átyo nắjmant sárgaprataktaḥ síndhur ná kshódaḥ ká îṃ varâte || 6 || jâmíḥ síndhûnâm bhrấteva svásrâm íbhyân ná rắjâ vánâny atti | yád vắtajûto vánâ vy ásthâd agnír ha dâti rómâ pṛithivyắḥ || 8 || çvásity apsú haṃsó ná sîdan krátvâ cétishṭho viçắm usharbhút | sómo ná vedhấ ṛitáprajâtaḥ paçúr ná çiçvâ vibhúr dûrébhâḥ || 10 || 9 ||

66. dvipadâ virâj.

Rayír ná citrấ sûro ná saṃdṛíg ấyur ná prâṇó nítyo ná sûnúḥ | tákvâ ná bhûrṇir vánâ sishakti páyo ná dhenúḥ

64, 13 nú. 15 nú sthirám. ṛiti-sáham. — 65, 2 sa-jóshâḥ. 4 várdhanti îm. 6 ná ájman. 7 bhrấtâ-iva. 8 ví. róma. 10 vedhắḥ. dûré-bhâḥ.

çúcir vibhāvâ || 2 || dâdhāra kshémam óko ná raṇvó yávo ná pakvó jétâ jánânâm | ṛíshir ná stúbhvâ vikshú praçastó vâjī́ ná prîtó váyo dadhâti || 4 || durókaçociḥ krátur ná nítyo jâyéva yónâv áraṃ víçvasmai | citró yád ábhrâṭ çvetó ná vikshú rátho ná rukmī́ tveshâḥ samátsu || 6 || séneva sṛishṭā́maṃ dadhâty ástur ná didyút tveshápratîkâ | yamó ha jâtó yamó jánitvaṃ jârâḥ kanī́nâm pátir jánînâm || 8 || táṃ vaç carāthâ vayáṃ vasatyā́staṃ ná gā́vo nákshanta iddhám | síndhur ná kshódaḥ prá nī́cîr ainon návanta gā́vaḥ svàr dṛíçîke || 10 || 10 ||

67. dvipadâ virâj.

Váneshu jâyúr márteshu mitró vṛiṇîté çrushtíṃ rā́jevâjuryám | kshémo ná sâdhúḥ krátur ná bhadró bhúvat svâdhī́r hótâ havyavā́ṭ || 2 || háste dádhâno nṛimṇā́ víçvâny áme devā́n dhâd gúhâ nishī́dan | vindántîm átra náro dhiyaṃdhā́ hṛidā́ yát tashṭā́n mántrâñ áçaṅsan || 4 || ajó ná kshā́ṃ dâdhāra pṛithivī́ṃ tastámbha dyā́m mántrebhiḥ satyaíḥ | priyā́ padā́ni paçvó ní pâhi viçvā́yur agne guhā́ gúhaṃ gâḥ || 6 || yá îṃ cikéta gúhâ bhávantam ā́ yáḥ sasā́da dhā́râm ṛitásya | ví yé cṛitánty ṛitā́ sápanta ā́d íd vásûni prá vavâcâsmai || 8 || ví yó vîrútsu ródhan mahitvótá prajā́ utá prasū́shv antáḥ | cittir apā́ṃ dáme viçvā́yuḥ sádmeva dhī́râḥ sammā́ya cakruḥ || 10 || 11 ||

68. dvipadâ virâj.

Çrîṇánn úpa sthâd dívam bhuraṇyúḥ sthâtúç cárātham aktū́n vy ûrṇot | pári yád eshâm éko víçveshâm bhúvad

66, 5 jāyā́-iva. 7 sénā-iva sṛishṭā́ ámam. 9 vasatyā́ ástam, nákshante. 10 ainot. — 67, 1 rā́jā-iva ajuryám. 4 vindánti îm. dhiyam-dhāḥ. 8 vavâca asmai. 10 ródhat mahitvā́ utá. sádma-iva. — 68, 1 ví ûrṇot.

devó devā́nām mahitvā́ || 2 || ā́d ít te víçve krátum jushanta çúshkād yád deva jîvó jánishṭhāḥ | bhájanta víçve devatvám nā́ma ṛitám sápanto amṛítam évaiḥ || 4 || ṛitásya préshā ṛitásya dhîtír viçvā́yur víçve ápāṅsi cakruḥ | yás túbhyam dā́çād yó vā te çíkshāt tásmai cikitvā́n rayím dayasva || 6 || hótā níshatto mánor ápatye sá cin nv ā́sām pátī rayîṇā́m | ichánta réto mithás tanū́shu sám jânata svaír dákshair ámūrāḥ || 8 || pitúr ná putrā́ḥ krátum jushanta çróshan yé asya çā́sam turā́saḥ | ví rā́ya aurṇod dúraḥ purukshúḥ pipéça nā́kam stṛíbhir dámūnāḥ || 10 || 12 ||

69. dvipadā virāj.

Çukráḥ çuçukvā́ñ ushó ná jārā́ḥ paprā́ samîcī́ divó ná jyótiḥ | pári prájātaḥ krátvā babhûtha bhúvo devā́nām pitā́ putráḥ sán || 2 || vedhā́ ádṛipto agnír vijānánn ū́dhar ná gónām svā́dmā pitūnā́m | jáne ná çéva āhū́ryaḥ sán mádhye níshatto raṇvó duroṇé || 4 || putró ná jātó raṇvó duroṇé vā́jī́ ná prîtó víço ví tārît | víço yád áhve nṛíbhiḥ sánîḷā agnír devatvā́ víçvāny açyāḥ || 6 || nákish ṭa etā́ vratā́ minanti nṛíbhyo yád ebhyáḥ çrushṭím cakártha | tát tú te dáṅso yád áhant samānaír nṛíbhir yád yuktó vivé rápāṅsi || 8 || ushó ná jāró vibhā́vosráḥ sámjnātarūpaç cíketad asmai | tmánā váhanto dúro vy ṛiṇvan návanta víçve svàr dṛiçîke || 10 || 13 ||

70. dvipadā virāj.

Vanéma pū́rvī́r aryó manîshā́ agníḥ suçóko víçvāny açyāḥ | ā́ daívyāni vratā́ cikitvā́n ā́ mā́nushasya jánasya

---

68, 4 nā́ma. 7 cit nú āsām pátiḥ. — 69, 1 samîcī́ *iti*. 3 svā́dma. 7 nákiḥ te. 8 vivéḥ. 9 vi-bhāvā́ usráḥ. 10 ví ṛiṇvan. — 70, 1 manishā́.

jánma || 2 || gárbho yó apấṃ gárbho vánânâṃ gárbhaç ca sthâtấṃ gárbhaç caráthâm | ádrau cid asmâ antár duroṇé viçấṃ ná víçvo amṛitaḥ svâdhîḥ || 4 || sá hí kshapấvâñ agnî rayîṇấṃ dấçad yó asmâ áraṃ sûktaiḥ | etấ cikitvo bhûmâ ní pâhi devấnâṃ jánma mártâṅç ca vidvấn || 6 || várdhân yám pûrvîḥ kshapó vírûpâḥ sthâtúç ca rátham ṛitápravîtam | árâdhi hótâ svàr níshattaḥ kṛiṇván víçvâny ápâṅsi satyấ || 8 || góshu práçastiṃ váneshu dhishe bháranta víçve balíṃ svàr ṇaḥ | ví tvâ náraḥ purutrấ saparyan pitúr ná jívrer ví védo bharanta || 10 || sâdhúr ná gṛidhnúr ásteva çûro yấteva bhîmás tveshấḥ samátsu || 11 || 14 ||

71. trishṭubh.

Úpa prá jinvann uçatîr uçántam pátiṃ ná nítyaṃ jánayaḥ sánîḷâḥ | svásâraḥ çyấvîm árushîm ajushrañ citrám uchántîm ushásaṃ ná gấvaḥ || 1 || vîḷú cid dṛiḷhấ pitáro na ukthaír ádriṃ rujann áṅgiraso ráveṇa | cakrúr divó bṛiható gâtúm asmé áhaḥ svàr vividuḥ ketúm usrấḥ || 2 || dádhann ṛitáṃ dhanáyann asya dhîtím ấd íd aryó didhishvò víbhṛitrâḥ | átṛishyantîr apáso yanty áchâ devấñ jánma práyasâ vardháyantîḥ || 3 || máthîd yád îṃ víbhṛito mâtaríçvâ gṛihé-gṛihe çyetó jényo bhût | ấd îṃ rấjne ná sáhîyase sácâ sánn ấ dûtyàm bhṛígavâṇo vivâya || 4 || mahé yát pitrá îṃ rásaṃ divé kár áva tsarat pṛiçanyàç cikitvấn | sṛijád ástâ dhṛishatấ didyúm asmai svấyâṃ devó duhitári tvíshiṃ dhât || 5 || 15 ||

svá ấ yás túbhyaṃ dáma ấ vibhấti námo vâ dấçâd uçató ánu dyûn | várdho agne váyo asya dvibárhâ yấsad

---

70, 4 asmai. 5 agníḥ. asmai. 6 bhûma. 9 naḥ. 11 ástâ -iva. yâtâ-iva. — 71, 3 ácha. 5 pitré. 6 své. dáme. várdho *iti*. dvi-bárhâḥ.

râyā́ sarátham̥ yám̥ junā́si || 6 || agním̥ víçvâ abhí pṛ́kshaḥ sacante samudrám̥ ná sravátaḥ saptá yahvī́ḥ | ná jâmíbhir ví cikite váyo no vidā́ devéshu prámatim̥ cikitvā́n || 7 || ā́ yád ishé nṛipátim̥ téja ā́naṭ çúci réto níshiktam̥ dyaúr abhī́ke | agníḥ çárdham anavadyám̥ yúvânam̥ svâdhyàm̥ janayat sûdáyac ca || 8 || máno ná yó 'dhvanaḥ sadyá éty ékaḥ sátrâ sū́ro vásva îçe | rā́jânâ mitrā́váruṇâ supâṇī́ góshu priyám amṛ́tam̥ rákshamâṇâ || 9 || mā́ no agne sakhyā́ pítryâṇi prá marshishṭhâ abhí vidúsh kavíḥ sán | nábho ná rûpám̥ jarimā́ minâti purā́ tásyâ abhíçaster ádhîhi || 10 || 16 ||

72. trishṭubh.

Ní kā́vyâ vedhásaḥ çáçvatas kar háste dádhâno náryâ purū́ṇi | agnír bhuvad rayipátî rayîṇā́m̥ satrā́ cakrâṇó amṛ́tâni víçvâ || 1 || asmé vátsam pári shántam̥ ná vindann ichánto víçve amṛ́tâ ámûrâḥ | çramayúvaḥ padavyò dhiyam̥dhā́s tasthúḥ padé paramé cā́rv agnéḥ || 2 || tisró yád agne-çarádas tvā́m íc chúcim̥ ghṛiténa çúcayaḥ saparyā́n | nā́mâni cid dadhire yajníyâny ásûdayanta tanvàḥ sújâtâḥ || 3 || ā́ ródasî bṛihatī́ vévidânâḥ prá rudríyâ jabhrire yajníyâsaḥ | vidán márto nemádhitâ cikitvā́n agním padé paramé tasthivā́ṅsam || 4 || sam̥jânânā́ úpa sîdann abhijnú pátnîvanto namasyàm̥ namasyan | ririkvā́ṅsas tanvàḥ kṛiṇvata svā́ḥ sákhâ sákhyur nimíshi rákshamâṇâḥ || 5 || 17 ||

tríḥ saptá yád gúhyâni tvé ít padā́vidan níhitâ yajníyâsaḥ | tébhî rakshante amṛ́tam̥ sajóshâḥ páçûñ ca sthâtṛī́ñ

71, 7 vidā́ḥ. 8 sûdáyat. 9 ádhvanaḥ. 10 vidúḥ. ádhi ihi. — 72, 1 rayi-pátiḥ. 2 sántam. 3 ít çúcim. 4 ródasî *iti*. bṛihatī́ *iti*. vidát. 6 tvé *iti*. padā́ avidan. tébhiḥ.

carátham ca pâhi || 6 || vidvấñ agne vayúnâni kshitînấm vy ânushák çurúdho jîváse dhâḥ | antarvidvấñ ádhvano devayấnân átandro dûtó abhavo havirvấṭ || 7 || svâdhyò divá ấ saptá yahvír râyó dúro vy ṛitajnấ ajânan | vidád gávyam sarámâ dṛiḷhám ûrvám yénâ nú kam mấnushî bhójate vít || 8 || ấ yé víçvâ svapatyấni tasthúḥ kṛiṇvânấso amṛitatvấya gâtúm | mahnấ mahádbhiḥ pṛithivír ví tasthe mâtấ putraír áditir dhấyase véḥ || 9 || ádhi çríyam ní dadhuç cấrum asmin divó yád akshír amṛitâ ákṛiṇvan | ádha ksharanti síndhavo ná sṛishṭấḥ prá nîcîr agne árushîr ajânan || 10 || 18 ||

73. trishṭubh.

Rayír ná yáḥ pitṛivittó vayodhấḥ suprấṇîtiç cikitúsho ná çấsuḥ | syonaçír átithir ná prîṇânó hóteva sádma vidható ví târît || 1 || devó ná yáḥ savitấ satyámanmâ krátvâ nipấti vṛijánâni víçvâ | purupraçastó amátir ná satyá âtméva çévo didhishấyyo bhût || 2 || devó ná yáḥ pṛithivîm viçvádhâyâ upakshéti hitámitro ná rấjâ | puraḥsádaḥ çarmasádo ná vîrấ anavadyấ pátijushṭeva nárî || 3 || tám tvâ náro dáma ấ nítyam iddhám ágne sácanta kshitíshu dhruvấsu | ádhi dyumnám ní dadhur bhúry asmin bhávâ viçvấyur dharúṇo rayîṇấm || 4 || ví pṛiksho agne maghávâno açyur ví sûráyo dádato víçvam áyuḥ | sanéma vấjam samithéshv aryó bhâgám devéshu çrávase dádhânâḥ || 5 || 19 ||

ṛitásya hí dhenávo vâvaçânấḥ smádûdhnîḥ pîpáyanta dyúbhaktâḥ | parâvátaḥ sumatím bhíkshamâṇâ ví síndhavaḥ samáyâ sasrur ádrim || 6 || tvé agne sumatím bhíkshamâṇâ diví çrávo dadhire yajníyâsaḥ | náktâ ca cakrúr ushásâ

72, 7 ví ânushák. 8 yahvîḥ. ví ṛita-jnâḥ. yéna. 10 akshír *iti*. — 73, 1 hótâ-iva. 2 âtmấ-iva. 3 pátijushṭâ-iva. 4 dáme. bháva. 6 smát-ûdhnîḥ. bhíkshamâṇâḥ. 7 bhíkshamâṇâḥ.

vírûpe kṛishṇám ca várṇam aruṇáṃ ca sám dhuḥ || 7 || yấn râyé mártânt súshûdo ágne té syâma maghávâno vayáṃ ca | châyéva víçvam bhúvanaṃ sisakshy âpaprivấn ródasî antáriksham || 8 || árvadbhir agne árvato nṛíbhir nṛ́n vîraír vîrấn vanuyâmâ tvótâḥ | îçânấsaḥ pitṛivittásya râyó ví sûráyaḥ çatáhimâ no açyuḥ || 9 || etấ te agna ucáthâni vedho júshṭâni santu mánase hṛidé ca | çakéma râyáḥ sudhúro yámaṃ té 'dhi çrávo devábhaktaṃ dádhânâḥ || 10 || 20 ||

Dvâdaço 'nuvâkaḥ.

74. gâyatrî.

Upaprayánto adhvarám mántraṃ vocemâgnáye | âré asmé ca çṛiṇvaté || 1 || yáḥ snihitîshu pûrvyáḥ saṃjagmânấsu kṛishṭíshu | árakshad dâçúshe gáyam || 2 || utá bruvantu jantáva úd agnír vṛitrahấjani | dhanaṃjayó ráṇe-raṇe || 3 || yásya dûtó ási ksháye véshi havyấni vîtáye | dasmát kṛiṇóshy adhvarám || 4 || tám ít suhavyám aṅgiraḥ sudevấṃ sahaso yaho | jánâ âhuḥ subarhísham || 5 || 21 ||

ấ ca váhâsi tấn ihá devấn úpa práçastaye | havyấ sucandra vîtáye || 6 || ná yór upabdír áçvyaḥ çṛiṇvé ráthasya kác caná | yád agne yấsi dûtyàm || 7 || tvóto vâjy áhrayo 'bhí pṛ́rvasmâd áparaḥ | prá dâçvấn agne asthât || 8 || utá dyumát suvîryam bṛihád agne vivâsasi | devébhyo deva dâçúshe || 9 || 22 ||

75. gâyatrî.

Jushásva sapráthastamaṃ váco devápsarastamam | havyấ juhvânâ âsáni || 1 || áthâ te aṅgirastamấgne vedhastama

---

73, 7 vírûpe *iti*. 8 châyấ-iva. ródasî *iti*. 9 vanuyâma. çatá-himâḥ. 10 agne. te ádhi. — 74, 1 vocema agnáye. 3 vṛitra-hấ ajani. 6 su-candra. 7 kát. 8 vâjî. — 75, 2 átha te aṅgirastama ágne.

priyám | vocéma bráhma sânasí || 2 || kás te jâmír jánânâm ágne kó dâçvàdhvaraḥ | kó ha kásminn asi çritáḥ || 3 || tváṃ jâmír jánânâm ágne mitró asi priyáḥ | sákhâ sákhibhya íḍyaḥ || 4 || yájâ no mitrâváruṇâ yájâ devấñ ṛitám bṛihát | ágne yákshi svám dámaṃ || 5 || 23 ||

76. trishṭubh.

Kấ ta úpetir mánaso várâya bhúvad agne çáṃtamâ kấ manîshấ | kó vâ yajnaíḥ pári dáksham ta âpa kéna vâ te mánasâ dâçema || 1 || éhy agna ihá hótâ ní shîdấdabdhaḥ sú puraëtấ bhavâ naḥ | ávatâṃ tvâ ródasî viçvaminvé yájâ mahé saumanasấya devấn || 2 || prá sú víçvân raksháso dhakshy agne bhávâ yajnấnâm abhiçastipấvâ | áthấ vaha sómapatiṃ háribhyâm âtithyám asmai cakṛimâ sudấvne || 3 || prajấvatâ vácasâ váhnir âsấ ca huvé ní ca satsîhá devaíḥ | véshi hotrám utá potráṃ yajatra bodhí prayantar janitar vásûnâm || 4 || yáthâ víprasya mánusho havírbhir devấñ áyajaḥ kavíbhiḥ kavíḥ sán | evấ hotaḥ satyatara tvám adyấgne mandráyâ juhvấ yajasva || 5 || 24 ||

77. trishṭubh.

Kathấ dâçemâgnáye kấsmai devájushṭocyate bhâmíne gîḥ | yó mártyeshv amṛita ṛitấvâ hótâ yájishṭha ít kṛiṇóti devấn || 1 || yó adhvaréshu çáṃtama ṛitấvâ hótâ tám û námobhir ấ kṛiṇudhvam | agnír yád vér mártâya devấnt sá câ bódhâti mánasâ yajâti || 2 || sá hí krátuḥ sá máryaḥ sá sâdhúr mitró ná bhûd ádbhutasya rathî́ḥ | tám médheshu

---

75, 3 dâçú-adhvaraḥ. 5 yája. — 76, 1 te úpa-itiḥ. te âpa. 2 ấ ihi agne. sîda ádabdhaḥ. bhava. yája. 3 bháva. átha ấ. cakṛima. 4 âsấ ấ. satsi ihá. 5 evá. adyá ágne. — 77, 1 dâçema agnáye kấ asmai devá-jushṭâ ucyate. 2 ûṃ *iti*. ca.

prathamáṃ devayántîr víça úpa bruvate dasmám ấrîḥ || 3 || sá no nṛiṇấṃ nṛítamo riçấdâ agnír gíró 'vasâ vetu dhîtím | tánâ ca yé maghávânaḥ çávishṭhâ vấjaprasûtâ isháyanta mánma || 4 || evấgnír gótamebhir ṛitávâ víprebhir astoshṭa jâtávedâḥ | sá eshu dyumnám pîpayat sá vấjaṃ sá pushṭíṃ yâti jósham ấ cikitvấn || 5 || 25 ||

78. gâyatrî.

Abhí tvâ gótamâ girấ jấtavedo vícarshaṇe | dyumnaír abhí prá ṇonumaḥ || 1 || tám u tvâ gótamo girấ râyáskâmo duvasyati | dyumnaír — || 2 || tám u tvâ vâjasấtamam aṅgirasvád dhavâmahe | dyumnaír — || 3 || tám u tvâ vṛitrahántamaṃ yó dásyûṅr avadhûnushé | dyumnaír — || 4 || ávocâma ráhûgaṇâ agnáye mádhumad vácaḥ | dyumnaír — || 5 || 26 ||

79. gâyatrî. 1—3 trishṭubh. 4—6 ushṇih.

Hiraṇyakeço rájaso visârê 'hir dhúnir vấta iva dhrájîmân | çucíbhrâjâ usháso návedâ yáçasvatîr apasyúvo ná satyấḥ || 1 || ấ te suparṇấ aminantaṅ évaiḥ kṛishṇó nónâva vṛishabhó yádîdám | çivấbhir ná smáyamânâbhir ấgât pátanti míhaḥ stanáyanty abhrấ || 2 || yád îm ṛitásya páyasâ píyâno náyann ṛitásya pathíbhî rájishṭhaiḥ | aryamấ mitró váruṇaḥ párijmâ tvácam pṛiñcanty úparasya yónau || 3 || ágne vấjasya gómata îçânaḥ sahaso yaho | asmé dhehi jâtavedo máhi çrávaḥ || 4 || sá idhanó vásush kavír agnír îḷényo girấ | revád asmábhyam purvaṇîka dîdihi || 5 || kshapó

77, 4 gíraḥ ávasâ. çávishṭhâḥ. 5 evá agníḥ. — 78, 1 gótamâḥ. nonumaḥ. 3 havâmahe. — 79,1 áhiḥ. návedâḥ. 2 aminanta. yádi idám. ấ agât. 3 pathíbhiḥ. 5 vásuḥ. puru-aṇîka.

râjann utá tmánāgne vástor utóshásaḥ | sá tigmajambha rakshásо daha práti || 6 || 27 ||

ávâ no agna ûtíbhir gâyatrásya prábharmaṇi | víçvâsu dhîshú vandya || 7 || ā́ no agne rayím bhara satrâsā́haṃ váreṇyam | víçvâsu pṛitsú dushṭáram || 8 || ā́ no agne sucetúnâ rayíṃ viçvā́yuposhasam | mârḍîkáṃ dhehi jîváse || 9 || prá pûtā́s tigmáçocishe vā́co gotamâgnáye | bhárasva sumnayúr gíraḥ || 10 || yó no agne 'bhidā́saty ánti dûré padîshṭá sáḥ | asmā́kam íd vṛidhé bhava || 11 || sahasrâkshó vícarshaṇir agnír rákshâṅsi sedhati | hótâ gṛiṇîta ukthyàḥ || 12 || 28 ||

80. paṅktl.

Itthā́ hí sóma ín máde brahmā́ cakā́ra várdhanam | çávishṭha vajrinn ójasâ pṛithivyā́ níḥ çaçâ áhim árcann ánu svarā́jyam || 1 || sá tvâmadad vṛishâ mádaḥ sómaḥ çyenā́bhṛitaḥ sutáḥ | yénâ vṛitráṃ nír adbhyó jaghántha vajrinn ójasā́rcann — || 2 || préhy abhī́hi dhṛishṇuhí ná te vájro ní yaṅsate | índra nṛimṇáṃ hí te çávo háno vṛitráṃ jáyâ apó 'rcann — || 3 || nír indra bhūmyâ ádhi vṛitráṃ jaghantha nír diváḥ | sṛijā́ marútvatīr áva jîvádhanyâ imā́ apó 'rcann — || 4 || índro vṛitrásya dódhataḥ sā́nuṃ vájreṇa hîḷitáḥ | abhikrámyā́va jighnate 'páḥ sármâya codáyann árcann — || 5 || 29 ||

ádhi sā́nau ní jighnate vájreṇa çatáparvaṇâ | mandânā́ índro ándhasaḥ sákhibhyo gâtúm ichaty árcann — || 6 || índra túbhyam íd adrivó 'nuttaṃ vajrin vîryàm | yád dha tyám mâyínam mṛigáṃ tám u tvám mâyáyâvadhîr árcann

---

79, 6 tmánâ ágne. utá ushásaḥ. 7 áva no agne. 10 gotama agnáye. 12 agníḥ. gṛiṇîte. — 80, 1 sóme ít. pṛithivyā́ḥ. 2 tvâ amadat. çyená-âbhṛitaḥ. yéna. ójasâ árcan. 3 prá ihi abhí ihi. 4 sṛijá. 5 abhi-krámya áva. 7 adri-vaḥ ánuttam. ha. mâyáyâ avadhîḥ.

— || 7 || ví te vájrâso asthiran navatíṃ nâvyâ ánu | mahát ta indra vîryàm bâhvós te bálaṃ hitám árcann — || 8 || sahásraṃ sâkám arcata pári shṭobhata viṅçatíḥ | çataínam ánv anonavur índrâya bráhmódyatam árcann — || 9 || índro vṛitrásya távishîṃ nír ahant sáhasâ sáhaḥ | mahát tád asya paúṅsyaṃ vṛitráṃ jaghanvâñ asṛijad árcann — || 10 || 80 ||

imé cit táva manyáve vépete bhiyásâ mahî́ | yád indra vajrinn ójasâ vṛitrám marútvâñ ávadhîr árcann — || 11 || ná vépasâ ná tanyaténdraṃ vṛitró ví bîbhayat | abhy ènaṃ vájra âyasáḥ sahásrabhṛishṭir âyatárcann — || 12 || yád vṛitráṃ táva câçánim vájreṇa samáyodhayaḥ | áhim indra jíghâṅsato diví te badbadhe çávó 'rcann — || 13 || abhishṭané te adrivo yát sthấ jágac ca rejate | tváshṭâ cit táva manyáva índra vevijyáte bhiyárcann — || 14 || nahí nú yấd adhîmásîndraṃ kó vîryấ paráḥ | tásmin nṛimṇám utá krátuṃ devấ ójâṅsi sáṃ dadhur árcann — || 15 || yấm átharvâ mánush pitấ dadhyáṅ dhíyam átnata | tásmin bráhmâṇi pûrváthéndra ukthấ sám agmatárcann — || 16 || 81 ||

Pancamo 'dhyâyaḥ.

81. pañkti.

Índro mádâya vâvṛidhe çávase vṛitrahấ nṛíbhiḥ | tám ín mahátsv âjíshûtém árbhe havâmahe sá vấjeshu prá no 'vishat || 1 || ási hí vîra sényó 'si bhûri parâdadíḥ | ási dabhrásya cid vṛidhó yájamânâya çikshasi sunvaté bhûri te vásu || 2 || yád udî́rata âjáyo dhṛishṇáve dhîyate dhánâ | yukshvấ madacyútâ hárî kám hánaḥ kám vásau dadho

---

80, 8 te. 9 stobhata. çatấ enam. bráhma út-yatam. 11 imé *iti.* mahî́ *iti.* 12 tanyatấ índram. abhí enam. âyata árcan. 13 ca açánim. çávaḥ árcan. 14 sthấḥ. jágat. manyáve. bhiyấ árcan. 15 adhi-imási índram. 16 pûrvá-thâ índre. agmata árcan. — 81, 1 ít. âjíshu utá ím. 2 sényaḥ ási. 3 ut îrate. yukshvá.

'smāñ indra vásau dadhaḥ || 3 || krátvâ mahāñ anushvadhám bhîmá ā́ vâvṛidhe çávaḥ | çriyá ṛishvá upâkáyor ní çiprī́ hárivân dadhe hástayor vájram âyasám || 4 || ā́ paprau pā́rthivaṃ rájo badbadhé rocanā́ diví | ná tvā́vāñ indra káç caná ná jātó ná janishyaté 'ti víçvaṃ vavakshitha || 5 || 1 ||

yó aryó martabhójanam parâdádâti dâçúshe | índro asmábhyaṃ çikshatu ví bhajâ bhū́ri te vásu bhakshîyá táva rā́dhasaḥ || 6 || máde-made hí no dadír yûthā́ gávâm ṛijukrátuḥ | sáṃ gṛibhâya purū́ çatóbhayâhastyā́ vásu çiçîhí râyá ā́ bhara || 7 || mâdáyasva suté sácâ çávase çûra rā́dhase | vidmā́ hí tvâ purûvásum úpa kā́mânt sasṛijmáhé 'thâ no 'vitā́ bhava || 8 || eté ta indra jantávo víçvam pushyanti vā́ryam | antár hí khyó jánânâm aryó védo ádâçushâṃ téshâṃ no véda ā́ bhara || 9 || 2 ||

82. pañkti. 6 jagatî.

Úpo shú çṛiṇuhī́ gíro mághavan mā́tathâ iva | yádâ naḥ sūnṛítâvataḥ kára ā́d artháyâsa íd yójâ nv ìndra te hárî || 1 || ákshann ámîmadanta hy áva priyā́ adhûshata | ástoshata svábhânavo víprâ návishṭhayâ matī́ yójâ — || 2 || susaṃdṛíçaṃ tvâ vayám mághavan vandishîmáhi | prá nûnám pûrṇávandhuraḥ stutó yâhi váçâñ ánu yójâ — || 3 || sá ghâ táṃ vṛíshaṇaṃ rátham ádhi tishṭhâti govídam | yáḥ pā́traṃ hâriyojanám pûrṇám indra cíketati yójâ — || 4 || yuktás te astu dákshiṇa utá savyáḥ çatakrato | téna jâyā́m úpa priyā́m mandânó yâhy ándhaso yójâ — || 5 || yunájmi te bráhmaṇâ keçínâ hárî úpa prá yâhi dadhishé gábhastyoḥ | út

---

81, 4 çriyé. 5 janishyate áti. 6 bhaja. 7 purú çatā́ ubhayâhastyā́. 8 vidmá. puru-vásum. sasṛijmáhe átha. 9 te. — 82, 1 úpo *iti* sú çṛiṇuhí. mā́ átathāḥ-iva. kúraḥ. arthāyâse ít yója nú indra. 2 hí. víprāḥ. 4 gha. hárî *iti*.

tvâ sutâso rabhasâ amandishuḥ pûshaṇvân vajrint sám u pátnyâmadaḥ || 6 || 3 ||

83 jagatî.

Áçvâvati prathamó góshu gachati suprâvîr indra mártyas távotíbhiḥ | tám ít pṛiṇakshi vásunâ bhávîyasâ síndhum âpo yáthâbhíto vícetasaḥ || 1 || âpo ná devîr úpa yanti hotríyam aváḥ paçyanti vítatam yáthâ rájaḥ | prâcaír devâsaḥ prá ṇayanti devayúm brahmapríyam joshayante varâ iva || 2 || ádhi dváyor adadhâ ukthyàm váco yatásrucâ mithunâ yâ saparyátaḥ | ásaṃyato vraté te ksheti púshyati bhadrâ çaktír yájamânâya sunvaté || 3 || âd áṅgirâḥ prathamám dadhire váya iddhâgnayaḥ çámyâ yé sukṛityáyâ | sárvam paṇéḥ sám avindanta bhójanam áçvâvantam gómantam â paçúm náraḥ || 4 || yajnaír átharvâ prathamáḥ pathás tate tátaḥ sûryo vratapâ vená âjani | â gâ âjad uçánâ kâvyáḥ sácâ yamásya jâtám amṛitam yajâmahe || 5 || barhír vâ yát svapatyâya vṛijyáte 'rkó vâ çlókam âghóshate diví | grâvâ yátra vádati kârúr ukthyàs tásyéd índro abhipitvéshu raṇyati || 6 || 4 ||

84. 1—6 anushṭubh. 7—9 ushṇih. 10—12 paṅkti. 13—15 gâyatrî. 16—18 trishṭubh. 19 bṛihatî. 20 satobṛihatî.

Ásâvi sóma índra te çávishṭha dhṛishṇav â gahi | â tvâ pṛiṇaktv indriyám rájaḥ sûryo ná raçmíbhiḥ || 1 || índram íd dhárî vaható 'pratidhṛishṭaçavasam | ṛíshîṇâm ca stutîr úpa yajnám ca mânushâṇâm || 2 || â tishṭha vṛitrahan rátham yuktâ te bráhmaṇâ hárî | arvâcînam sú te máno

---

82, 6 pátnyâ amadaḥ. — 83, 1 táva ûtí-bhiḥ. yáthâ abhítaḥ. 2 nayanti. 5 vrata-pâḥ. â ajani. 6 tásya ít. — 84, 1 dhṛishṇo *iti*. 2 hárî *iti* vahataḥ úpratidhṛishṭa-çavasam.

grâvâ kṛiṇotu vagnúnâ || 3 || imám indra sutám piba jyéshṭham ámartyam mádam | çukrásya tvâbhy àksharan dhârâ ṛitásya sádane || ♣ || índrâya nûnám arcatokthâni ca bravîtana | sutâ amatsur índavo jyéshṭhaṃ namasyatâ sáhaḥ || 5 || 5 ||

nákish ṭvád rathîtaro hárî yád indra yáchase | nákish ṭvânu majmánâ nákiḥ sváçva ânaçe || 6 || yá éka íd vidáyate vásu mártâya dâçúshe | îçâno ápratishkuta índro aṅgá || 7 || kadâ mártam arâdhásam padâ kshúmpam iva sphurat | kadâ naḥ çuçravad gíra índro aṅgá || 8 || yáç cid dhí tvâ bahúbhya â sutâvâṅ âvívâsati | ugráṃ tát patyate çáva índro aṅgá || 9 || svâdór itthâ vishûváto mádhvaḥ pibanti gauryàḥ | yâ índreṇa sayâvarîr vṛíshṇâ mádanti çobháse vásvîr ánu svarâjyam || 10 || 6 ||

tâ asya pṛiçanâyúvaḥ sómaṃ çrîṇanti pṛíçnayaḥ | priyâ índrasya dhenávo vájraṃ hinvanti sâyakaṃ vásvîr — || 11 || tâ asya námasâ sáhaḥ saparyánti prácetasaḥ | vratâny asya saçcire purûṇi pûrvácittaye vásvîr — || 12 || índro dadhîcó asthábhir vṛitrâṇy ápratishkutaḥ | jaghâna navatîr náva || 13 || ichánn áçvasya yác chíraḥ párvateshv ápaçritam | tád vidac charyaṇâvati || 14 || átrâha gór amanvata nâma tváshṭur apîcyàm | itthâ candrámaso gṛihé || 15 || 7 ||

kó adyá yuṅkte dhurí gâ ṛitásya çímîvato bhâmíno durhṛiṇâyûn | âsánnishûn bṛitsváso mayobhûn yá eshâṃ bhṛityâṃ ṛiṇádhat sá jîvât || 16 || ká îshate tujyáte kó bibhâya kó manṣate sántam índraṃ kó ánti | kás tokâya ká íbhâyotá râyé 'dhi bravat tanvè kó jánâya || 17 || kó agníṃ

84, 4 tvâ abhí aksharan. sádane. 5 arcata ukthâni. namasyata. 6 nákiḥ tvát. nákiḥ tvá ánu. 9 hí. 10 vishu-vátaḥ. 14 yát çíraḥ. vidat çaryaṇâ-vati. 15 átra áha. 16 âsán-ishûn bṛitsu-ásaḥ. 17 íbhâya utá râyé ádhi.

îṭṭe havíshâ ghṛiténa srucẫ yajâtâ ṛitúbhir dhruvébhiḥ | kásmai devẫ ă vahân âçú hóma kó mańsate vîtíhotraḥ sudeváḥ || 18 || tvám aṅgá prá çańsisho devẫḥ çavishṭha mártyam | ná tvád anyó maghavann asti marḍiténdra brávîmi te vácaḥ || 19 || mẫ te rā̃dhâńsi mẫ ta ûtáyo vaso 'smā̃n kádâ canā̃ dabhan | víçvâ ca na upamimîhí mânusha vásûni carshaṇíbhya ā̃ || 20 || 8 ||

Trayodaço 'nuvâkaḥ.

85. jagatî. 5. 12 trishṭubh.

Prá yé çúmbhante jánayo ná sáptayo yā̃man rudrásya sûnávaḥ sudáńsasaḥ | ródasî hí marútaç cakriré vṛidhé mádanti vîrā̃ vidátheshu ghṛíshvayaḥ || 1 || tá ukshitā̃so mahimā̃nam âçata diví rudrā̃so ádhi cakrire sádaḥ | árcanto arkáṃ janáyanta indriyám ádhi çríyo dadhire pṛiçnimâtaraḥ || 2 || gómâtaro yác chubháyante añjíbhis tanū̃shu çubhrā̃ dadhire virúkmataḥ | bā̃dhante víçvam abhimâtínam ápa vártmâny eshâm ánu rîyate ghṛitáṃ || 3 || ví yé bhrā̃jante súṃakhâsa ṛishṭíbhiḥ pracyàváyánto ácyutâ cid ójasâ | manojúvo yán maruto rátheshv ā̃ vṛíshavrâtâsaḥ pṛíshatîr áyugdhvam || 4 || prá yád rátheshu pṛíshatîr áyugdhvaṃ vā̃je ádrim maruto raṅháyantaḥ | utā̃rushásya ví shyanti dhā̃râç cármevodábhir vy ùndanti bhū̃ma || 5 || ā̃ vo vahantu sáptayo raghushyádo raghupátvânaḥ prá jigâta bâhúbhiḥ | sī́datā̃ barhír urú vaḥ sádas kṛitám mâdáyadhvam maruto mádhvo ándhasaḥ || 6 || 9 ||

tè 'vardhanta svátavaso mahitvanā̃ nā̃kaṃ tasthur urú

84, 18 yajâtai. 19 marḍitā̃ índra. 20 te. canā́. — 85, 1 vīrā̃ḥ. 2 té. 3 yát çubháyante. çubhrā̃ḥ. 4 yát. 5 utá arushásya. syanti. cárma-iva udá-bhiḥ ví undanti. 6 raghu-syádaḥ. sī́data ā̃. 7 té avardhanta. mahi-tvanā̃ ā̃.

cakrire sádaḥ | víshṇur yád dhăvad vṛíshaṇam madacyútaṃ váyo ná sîdann ádhi barhíshi priyé || 7 || çŭrâ ivéd yúyudhayo ná jágmayaḥ çravasyávo ná pṛítanâsu yetire | bháyante víçvâ bhúvanâ marúdbhyo rấjâna iva tveshásaṃdṛiço náraḥ || 8 || tváshṭâ yád vájraṃ súkṛitaṃ hiraṇyáyaṃ sahásrabhṛishṭiṃ svápâ ávartayat | dhattá índro náry ápâṅsi kártavé 'han vṛitráṃ nír apấṃ aubjad arṇavám || 9 || ûrdhvấṃ nunudre 'vatáṃ tá ójasâ dâdṛihâṇáṃ cid bibhidur ví párvatam | dhámanto vâṇám marútaḥ sudấnavo máde sómasya ráṇyâni cakrire || 10 || jihmáṃ nunudre 'vatáṃ táyâ diçấsiñcann útsaṃ gótamâya tṛishṇáje | ấ gachantîm ávasâ citrábhânavaḥ kấmaṃ víprasya tarpayanta dhấmabhiḥ || 11 || yấ vaḥ çárma çaçamânấya sánti tridhấtûni dâçúshe yachatấdhi | asmábhyaṃ tấni maruto ví yanta rayíṃ no dhatta vṛishaṇaḥ suvîram || 12 || 10 ||

86. gâyatrî.

Máruto yásya hí kshấye pâthă divó vimahasaḥ | sá sugopấtamo jánaḥ || 1 || yajnaír vâ yajnavâhaso víprasya vâ matînấm | márutaḥ çṛiṇutấ hávam || 2 || utá vâ yásya vâjínó 'nu vípram átakshata | sá gántâ gómati vrajé || 3 || asyá vîrásya barhíshi sutáḥ sómo díshṭishu | ukthám mádaç ca çasyate || 4 || asyá çroshantv ấ bhúvo víçvâ yáç carshaṇîr abhí | sŭram cit sasrúshîr íshaḥ || 5 || 11 ||

pûrvîbhir hí dadâçimá çarádbhir maruto vayám | ávobhiç carshaṇînấm || 6 || subhágaḥ sá prayajyavo máruto astu mártyaḥ | yásya práyâṅsi párshatha || 7 || çaçamânásya

---

85, 7 ha ấvat. 8 iva ít. 9 dhatté. kártave áhan. 10 té. 11 diçấ ásiñcan. gachanti îm. 12 yachata ádhi. — 86, 1 pâthá. 2 çṛiṇutá. 3 vâjínaḥ ánu. 5 víçvâḥ.

vâ naraḥ svédasya satyaçavasaḥ | vidā́ kā́masya vénataḥ || 8 || yûyáṃ tát satyaçavasa âvish kṛta mahitvanā́ | vídhyatâ vidyútâ rákshaḥ || 9 || gū́hatâ gúhyaṃ támo ví yâta víçvam atríṇam | jyótish kartâ yád uçmási || 10 || 12 ||

87. jagatî.

Prátvakshasaḥ prátavaso virapçínó 'nânatâ ávithurâ ṛijîshíṇaḥ | júshṭatamâso nṛítamâso añjíbhir vy ânajre ké cid usrā́ iva stṛíbhiḥ || 1 || upahvaréshu yád ácidhvaṃ yayíṃ váya iva marutaḥ kéna cit pathā́ | çcótanti kóçâ úpa vo rátheshv ā́ ghṛitám ukshatâ mádhuvarṇam árcate || 2 || praíshâm ájmeshu vithuréva rejate bhū́mir yā́meshu yád dha yuñjáte çubhé | té krīḷáyo dhúnayo bhrā́jadṛishṭayaḥ svayám mahitvám panayanta dhū́tayaḥ || 3 || sá hí svasṛít pṛíshadaçvo yúvâ gaṇó 'yā́ îçânás távishîbhir ā́vṛitaḥ | ási satyá ṛiṇayā́vānedyo 'syā́ dhiyáḥ prâvitā́thâ vṛíshâ gaṇáḥ || 4 || pitúḥ pratnásya jánmanâ vadâmasi sómasya jihvā́ prá jigâti cákshasâ | yád îm índraṃ çámy ṛíkvâṇa āçatā́d ín nā́mâni yajníyâni dadhire || 5 || çriyáse kám bhânúbhiḥ sám mimikshire té raçmíbhis tá ṛíkvabhiḥ sukhâdáyaḥ | té vā́çîmanta ishmíṇo ábhîravo vidré priyásya mā́rutasya dhā́mnaḥ || 6 || 13 ||

88. 1. 6 prastârapaṅkti. 2—4 trishṭubh. 5 virâḍrûpâ.

Ā́ vidyúnmadbhir marutaḥ svarkaí ráthebhir yâtha ṛishṭimádbhir áçvaparṇaiḥ | ā́ vārshishṭhayâ na ishā́ váyo ná paptatâ sumâyâḥ || 1 || tè 'ruṇébhir váram ā́ piçáṅgaiḥ çubhé

86, 8 vidā́. 9 âvíḥ. vídhyata. 10 gū́hata. jyótiḥ karta. — 87,1 vi-rapçínaḥ ánânatâḥ. ví ânajre. 2 ukshata. 3 prá eshâm. vithurā́-iva. ha. 4 gaṇáḥ ayā́. ṛiṇa-yā́vâ ánedyaḥ asyā́ḥ. pra-avitā́ átha. 5 ā́çata āt ít. 6 té. — 88, 1 su-arkaíḥ. yâta. paptata. 2 té.

kám yânti rathatûrbhir áçvaiḥ | rukmó ná citráḥ svádhitîvân pavyâ ráthasya jaṅghananta bhûma || 2 || çriyé kám vo ádhi tanûshu vâçîr medhâ vánâ ná kṛiṇavanta ûrdhvâ | yushmábhyaṃ kám marutaḥ sujâtâs tuvidyumnâso dhanayante ádrim || 3 || áhâni gṛídhrâḥ páry â va âgur imâṃ dhíyaṃ vârkâryâṃ ca devîm | bráhma kṛiṇvánto gótamâso arkair ûrdhvâṃ nunudra utsadhím píbadhyai || 4 || etát tyán ná yójanam aceti sasvár ha yán maruto gótamo vaḥ | páçyan hiraṇyacakrân áyodaṅshṭrân vidhâvato varâhûn || 5 || eshâ syâ vo maruto 'nubhartrî práti shṭobhati vâgháto ná vâṇî | ástobhayad vṛithâsâṃ ánu svadhâṃ gábhastyoḥ || 6 || 14 ||

89. 1—5. 7 jagatî. 6 virâṭsthânâ. 8—10 trishṭubh.

Â no bhadrâḥ krátavo yantu viçvátó 'dabdhâso áparîtâsa udbhídaḥ | devâ no yáthâ sádam íd vṛidhé ásann áprâyuvo rakshitâro divé-dive || 1 || devânâm bhadrâ sumatír ṛijûyatâṃ devânâṃ râtír abhí no ní vartatâm | devânâṃ sakhyám úpa sedimâ vayáṃ devâ na âyuḥ prá tirantu jîváse || 2 || tân pûrvayâ nivídâ hûmahe vayám bhágam mitrám áditiṃ dáksham asrídham | aryamáṇaṃ váruṇam sómam açvínâ sárasvatî naḥ subhágâ máyas karat || 3 || tán no vâto mayobhú vâtu bheshajáṃ tán mâtâ pṛithivî tát pitâ dyaúḥ | tád grâvâṇaḥ somasúto mayobhúvas tád açvinâ çṛiṇutaṃ dhishṇyâ yuvám || 4 || tám îçânaṃ jágatas tasthúshas pátiṃ dhiyaṃjinvám ávase hûmahe vayám | pûshâ no yáthâ védasâm ásad vṛidhé rakshitâ pâyúr ádabdhaḥ svastáye || 5 || 15 ||

88, 2 svádhiti-vân. 3 kṛiṇavante. 4 â aguḥ. nunudre. 5 tyát. yát. 6 stobhati. vṛithâ âsâm. — 89, 1 viçvátaḥ ádabdhâsaḥ. devâḥ. 2 sedima. devâḥ. 4 tát.

svastí na índro vṛiddháçravâḥ svastí naḥ pûshâ viçvávedâḥ | svastí nas târkshyo árishṭanemiḥ svastí no bṛíhaspátir dadhâtu || 6 || pṛishadaçvâ marútaḥ pṛíçnimâtaraḥ çubhaṃyâvâno vidátheshu jágmayaḥ | agnijihvâ mánavaḥ sûracakshaso víçve no devâ ávasâ gamann ihá || 7 || bhadráṃ kárṇebhiḥ çṛiṇuyâma devâ bhadrám paçyemâkshábhir yajatrâḥ | sthiraír áṅgais tushṭuvâṅsas tanûbhir vy àçema deváhitaṃ yád âyuḥ || 8 || çatám ín nú çarádo ánti devâ yátrâ naç cakrâ jarásaṃ tanûnâm | putrâso yátra pitáro bhávanti mâ no madhyâ rîrishatâyur gántoḥ || 9 || áditir dyaúr áditir antáriksham áditir mâtâ sá pitâ sá putráḥ | víçve devâ áditiḥ páñca jánâ áditir jâtám áditir jánitvam || 10|| 16 ||

90. gâyatrî. 9 anushṭubh.

Ṛijunîte no váruṇo mitró nayatu vidvân | aryamâ devaíḥ sajóshâḥ || 1 || té hí vásvo vásavânâs té ápramûrâ máhobhiḥ | vratâ rakshante viçvâhâ || 2 || té asmábhyaṃ çárma yaṅsann amṛitâ mártyebhyaḥ | bâdhamânâ ápa dvíshaḥ || 3 || ví naḥ patháḥ suvitâya ciyántv índro marútaḥ | pûshâ bhágo vándyâsaḥ || 4 || utá no dhíyo góagrâḥ pûshan víshṇav évayâvaḥ | kártâ naḥ svastimátaḥ || 5 || 17 ||

mádhu vâtâ ṛitâyaté mádhu ksharanti síndhavaḥ | mâdhvîr naḥ santv óshadhîḥ || 6 || mádhu náktam utóshaso mádhumat pârthivaṃ rájaḥ | mádhu dyaúr astu naḥ pitâ || 7 || mádhumân no vánaspátir mádhumâṅ astu sûryaḥ | mâdhvîr gâvo bhavantu naḥ || 8 || çáṃ no mitráḥ çáṃ váruṇaḥ çáṃ no bhavatv aryamâ | çáṃ na índro bṛíhaspátiḥ çáṃ no víshṇur urukramáḥ || 9 || 18 ||

89, 7 príshat-açvâḥ. agni-jihvâḥ. ávasâ â. 8 devâḥ. paçyema akshá-bhiḥ. ví açema. 9 ít. devâḥ yátra naḥ cakrá. ririshata âyuḥ. — 90, 1 ápra-mûrâḥ. 3 amṛítâḥ. 5 víshṇo *iti*. kárta. 7 utá ushásaḥ.

91. 1—4 trishṭubh. 5—16 gâyatrî. 17 ushṇih. 18—23 trishṭubh.

Tvâṃ soma prá cikito manîshâ tvâṃ rájishṭham ánu neshi pánthâm | táva práṇîtî pitáro na indo devéshu rátnam abhajanta dhîrâḥ || 1 || tvâṃ soma krátubhiḥ sukrátur bhûs tvâṃ dákshaiḥ sudákso viçvávedâḥ | tvâṃ vṛishâ vṛishatvébhir mahitvâ dyumnébhir dyumny àbhavo nṛicákshâḥ || 2 || rấjno nú te váruṇasya vratấni bṛihád gabhîrâṃ táva soma dhấma | çúcish ṭvám asi priyó ná mitró dakshấyyo aryamévâsi soma || 3 || yấ te dhấmâni diví yấ pṛithivyấṃ yấ párvateshv óshadhîshv apsú | tébhir no víçvaiḥ sumánâ áheḷan rấjant soma práti havyấ gṛibhâya || 4 || tvâṃ somâsi sátpatis tvâṃ rấjotá vṛitrahấ | tvám bhadró asi krátuḥ || 5 || 19 ||

tvâṃ ca soma no váço jîvấtuṃ ná marâmahe | priyástotro vánaspátiḥ || 6 || tvâṃ soma mahé bhágaṃ tvâṃ yû́na ṛitâyaté | dákshaṃ dadhâsi jîváse || 7 || tvâṃ naḥ soma viçváto rákshâ râjann aghâyatáḥ | ná rishyet tvấvataḥ sákhâ || 8 || sóma yấs te mayobhúva ûtáyaḥ sánti dâçúshe | tấbhir no 'vitấ bhava || 9 || imáṃ yajnám idáṃ váco jujushâṇá upấgahi | sóma tvâṃ no vṛidhé bhava || 10 || 20 ||

sóma gîrbhíish ṭvâ vayáṃ vardháyâmo vacovídaḥ | sumṛiḷîko na ấ viça || 11 || gayasphấno amîvahấ vasuvít pushṭivárdhanaḥ | sumitráḥ soma no bhava || 12 || sóma rấrandhí no hṛidí gấvo ná yávaseshv ấ | márya iva svá okyè || 13 || yáḥ soma sakhyé táva rấráṇad deva mártyaḥ | táṃ dákshaḥ sacate kavíḥ || 14 || urushyấ ṇo abhíçasteḥ sóma ní pâhy áṅhasaḥ | sákhâ suçéva edhi naḥ || 15 || 21 ||

91, 2 dyumnî́ abhavaḥ. 3 çúciḥ tvám. aryamấ-iva asi. 5 soma asi. rấjâ utá. 7 yû́ne. 8 rákshа. 10 upa-âgahi. 11 giḥ-bhíḥ tvâ. 13 své. 15 urushyá naḥ.

ā́ pyâyasva sám etu te viçvátaḥ soma vṛ́ishṇyam | bhávâ vā́jasya saṃgathé || 16 || ā́ pyâyasva madintama sóma víçvebhir aṅçúbhiḥ | bhávâ naḥ suçrávastamaḥ sákhâ vṛidhé || 17 || sáṃ te páyâṅsi sám u yantu vā́jâḥ sáṃ vṛ́ishṇyâny abhimâtishā́haḥ | âpyā́yamâno amṛ́tâya soma diví çrávâṅsy uttamā́ni dhishva || 18 || yā́ te dhā́mâni havíshâ yájanti tā́ te víçvâ paribhū́r astu yajnám | gayasphā́naḥ pratáraṇaḥ suvī́ró 'vîrahâ prá carâ soma dúryân || 19 || sómo dhenúṃ sómo árvantam âçúṃ sómo vîrā́ṃ karmaṇyàṃ dadâti | sâdanyàṃ vidathyàṃ sabhéyam pitṛiçrávaṇaṃ yó dádâçad asmai || 20 || 22 ||

áshâḷhaṃ yutsú pṛ́tanâsu pápriṃ svarshā́m apsā́ṃ vṛijánasya gopā́m | bhareshujā́ṃ sukshitíṃ suçrávasaṃ jáyantaṃ tvā́m ánu madema soma || 21 || tvám imā́ óshadhīḥ soma víçvâs tvám apó ajanayas tvám gā́ḥ | tvám ā́ tatanthorv àntárikshaṃ tvám jyótishā ví támo vavartha || 22 || devéna no mánasâ deva soma râyó bhâgáṃ sahasâvann abhí yudhya | mā́ tvā́ tanad ī́çishe vîryàsyobháyebhyaḥ prá cikitsâ gávishṭau || 23 || 23 ||

92. 1—4 jagatī. 5—12 trishṭubh. 13—18 ushṇih.

Etā́ u tyā́ ushásaḥ ketúm akrata pū́rve árdhe rájaso bhânúm añjate | nishkṛiṇvânā́ āyudhânîva dhṛishṇávaḥ práti gā́vó 'rushîr yanti mâtáraḥ || 1 || úd apaptann aruṇā́ bhânávo vṛ́thâ svâyújo árushîr gā́ ayukshata | ákrann ushā́so vayúnâni pū́rváthâ rúçantam bhânúm árushîr açiçrayuḥ || 2 || árcanti nā́rîr apáso ná vishṭíbhiḥ samânéna yójanenā́

91, 16. 17 bháva. 19 su-vîró ávîra-hâ prá cara. 21 bhareshu-jā́m. 22 tatantha urú antárikshaṃ. 23 tvâ ā́. vîryàsya ubháyebhyaḥ. cikitsa. — 92, 1 āyudhā́ni-iva. gā́vaḥ árushîḥ. 2 aruṇā́ḥ. yójanena ā́.

parâvátaḥ | ísham váhantîḥ sukṛíte sudấnave víçvéd áha yájamânâya sunvaté || 3 || ádhi péçâṅsi vapate nṛitúr ivấ-pornute váksha usréva bárjaham | jyótir víçvasmai bhúvanâya kṛiṇvatî gấvo ná vrajấṃ vy ùshấ âvar támaḥ || 4 || práty arcî rúçad asyâ adarçi ví tishṭhate bấdhate kṛishṇám ábhvam | svárum ná péço vidátheshv añjáñ citrấṃ divó duhitấ bhânúm açret || 5 || 24 ||

átârishma támasas pârám asyóshấ uchántî vayúnâ kṛinoti | çriyé chándo ná smayate vibhâtî suprátîkâ saumanasấyâjîgaḥ || 6 || bhấsvatî netrî sûnṛítânâṃ diváḥ stave duhitấ gótamebhiḥ | prajấvato nṛiváto áçvabudhyân úsho góagrâñ úpa mâsi vấjân || 7 || úshas tám açyâṃ yaçásaṃ suvîraṃ dâsápravargaṃ rayím áçvabudhyam | sudáṅsasâ çrávasâ yấ vibhấsi vấjaprasûtâ subhage bṛihántam || 8 || víçvâni devî bhúvanâbhicákshyâ pratîcî cákshur urviyấ ví bhâti | víçvaṃ jîvấṃ caráse bodháyantî víçvasya vấcam avidan manâyóḥ || 9 || púnaḥ-punar jấyamânâ purấṇî samânáṃ várṇam abhí çúmbhamânâ | çvaghnîva kṛitnúr vija âminânấ mártasya devî jaráyanty ấyuḥ || 10 || 25 ||

vyûrṇvatî divó ántấñ abodhy ápa svásâraṃ sanutár yuyoti | praminatî manushyâ yugấni yóshâ jârásya cákshasâ ví bhâti || 11 || paçúñ ná citrấ subhágâ prathânấ síndhur ná kshóda urviyấ vy àçvait | áminatî daívyâni vratấni sûryasya ceti raçmíbhir dṛiçânấ || 12 || úshas tác citrám ấ bharâsmábhyaṃ vâjinîvati | yéna tokáṃ ca tánayaṃ ca dhấmahe || 13 || úsho adyéhá gomaty áçvâvati vibhâvari | revád asmé vy ùcha sûnṛitâvati || 14 || yukshvấ hí vâjinî-

---

92, 3 víçvâ ít. 4 iva ápa ûrṇute. usrấ-iva. ví ushấḥ. 5 arcíḥ. 6 asyá ushấḥ. saumanasấya ajîgar *iti*. 9 bhúvanâ abhi-cákshya. avidat. 10 çvaghnî-iva. jaráyantî. 12 ví açvait. 13 tát. bhara asmábhyam. 14 adyá ihá. ví ucha. 15 yukshvá.

vaty áçvâñ adyấruṇấñ ushaḥ | áthâ no víçvâ saúbhagâny ấ vaha || 15 || 26 ||

áçvinâ vartír asmád ấ gómad dasrâ híraṇyavat | arvấg ráthaṃ sámanasâ ní yachatam || 16 || yấv itthấ çlókam ấ divó jyótir jánâya cakráthuḥ | ấ na ûrjaṃ vahatam açvinâ yuvám || 17 || éhá devấ mayobhúvâ dasrấ híraṇyavartanî | usharbúdho vahantu sómapîtaye || 18 || 27 ||

93. 1—3 anushṭubh. 4—7. 12 trishṭubh. 8a tṛishṭubh. 8b jagatî. 9—11 gâyatrî.

Ágnîshomâv imáṃ sú me çṛiṇutáṃ vṛishaṇâ hávam | práti sûktấni haryatam bhávataṃ dâçúshe máyaḥ || 1 || ágnîshomâ yó adyá vâm idáṃ vácaḥ saparyáti | tásmai dhattaṃ suvîryaṃ gávâm póshaṃ sváçvyam || 2 || ágnîshomâ yá ấhutiṃ yó vâṃ dấçâd dhavíshkṛitim | sá prajáyâ suvîryaṃ víçvam ấyúr vy àçnavat || 3 || ágnîshomâ céti tád vîryàṃ vâṃ yád ámushṇîtam avasám paníṃ gấḥ | ávâtiratam bṛísayasya çéshó 'vindataṃ jyótir ékam bahúbhyaḥ || 4 || yuvám etấni diví rocanấny agníç ca soma sákratû adhattam | yuvấṃ síndhûñr abhiçaster avadyấd ágnîshomâv ámuñcataṃ gṛibhîtấn || 5 || ấnyáṃ divó mâtaríçvâ jabhârấmathnâd anyám pári çyenó ádreḥ | ágnîshomâ bráhmaṇâ vâvṛidhânórúṃ yajnấya cakrathur u lokám || 6 || 28 ||

ágnîshomâ havíshaḥ prásthitasya vîtáṃ háryataṃ vṛishaṇâ jushéthâm | suçármâṇâ svávasâ hí bhûtám áthâ dhattaṃ yájamânâya çáṃ yóḥ || 7 || yó agnîshómâ havíshâ saparyấd devadrîcâ mánasâ yó ghṛiténa | tásya vratáṃ rakshatam pâtám áṅhaso viçé jánâya máhi çárma yachatam

---

92, 15 adyá aruṇấn. átha. 18 ấ ihá. — 93, 3 havíḥ-kṛitim. ví açnavat. 4 áva atiratam. çéshaḥ ávindatam. 5 sákratû *iti*. 6 ấ anyám. jabhâra ámathnât. vavṛidhânấ́ urúm. 7 átha.

‖ 8 ‖ ágnîshomâ sávedasâ sáhûtî vanataṃ gíraḥ | sáṃ devatrấ babhûvathuḥ ‖ 9 ‖ ágnîshomâv anéna vâṃ yó vâṃ ghṛiténa dấçati | tásmai dîdayatam bṛihát ‖ 10 ‖ ágnîshomâv imấni no yuvám havyấ jujoshatam | á́ yâtam úpa naḥ sácâ ‖ 11 ‖ ágnîshomâ pipṛitám árvato na á́ pyâyantâm usríyâ havyasû́daḥ | asmé bálâni maghávatsu dhattaṃ kṛiṇutáṃ no adhvaráṃ çrushṭimántam ‖ 12 ‖ 29 ‖

Caturdaço 'nuvâkaḥ.

94. jagatî. 15. 16 trishṭubh.

Imáṃ stómam árhate jâtávedase rátham iva sám mahemâ manîshâyâ | bhadrấ hí naḥ prámatir asya saṃsády ágné sakhyé mấ rishâmâ vayáṃ táva ‖ 1 ‖ yásmai tvám âyájase sá sâdhaty anarvấ ksheti dádhate suvî́ryam | sá tû́tâva naínam açnoty aṅhatír ágne — ‖ 2 ‖ çakéma tvâ samídhaṃ sâdháyâ dhíyas tvé devấ havír adanty áhutam | tvám âdityấñ á́ vaha tán hy ùçmásy ágne — ‖ 3 ‖ bhárâmedhmáṃ kṛiṇávâmâ havî́ṅshi te citáyantaḥ párvaṇâ-parvaṇâ vayám | jîvấtave pratáraṃ sâdhayâ dhíyó 'gne — ‖ 4 ‖ viçấṃ gopấ asya caranti jantávo dvipác ca yád utá cátushpad aktúbhiḥ | citráḥ praketá usháso mahấñ asy ágne — ‖ 5 ‖ 30 ‖

tvám adhvaryúr utá hótâsi pûrvyáḥ praçâstấ pótâ janúshâ puróhitaḥ | víçvâ vidvấñ ârtvijyâ dhîra pushyasy ágne — ‖ 6 ‖ yó viçvátaḥ suprátîkaḥ sadṛíṅṅ ási dûré cit sán taḷíd iváti rocase | rấtryâç cid ándho áti deva paçyasy ágne — ‖ 7 ‖ pû́rvo devấ bhavatu sunvató rátho 'smấkaṃ

93, 12 usríyâḥ. — 94, 1 mahema. rishâma. 2 ná enam. 3 sádhâya. devấḥ. hí uçmási. 4 bhárâma idhmám kṛiṇávâma. sâdhaya dhíyaḥ ágne. 5 dvi-pát. 6 hótâ asi. 7 iva áti. 8 devấḥ.

çáṅso abhy àstu dûḍhyàḥ | tád ấ jânîtotá pushyatâ vácó 'gne — || 8 || vadhaír duḥçáṅsâñ ápa dûḍhyò jahi dûré vâ yé ánti vâ ké cid atríṇaḥ | áthâ yajñấya gṛiṇaté sugáṃ kṛidhy ágne — || 9 || yád áyukthâ arushấ róhitâ ráthe vấtajûtâ vṛishabhásyeva te rávaḥ | ấd invasi vaníno dhûmáketunấgne — || 10 || 31 ||

ádha svanấd utá bibhyuḥ patatríṇo drapsấ yát te yayasấdo vy ásthiran | sugáṃ tát te tâvakébhyo rátheebhyó 'gne — || 11 || ayám mitrásya váruṇasya dhấyase 'vayâtấṃ marútâṃ héḷo ádbhutaḥ | mṛiḷấ sú no bhûtv eshâm mánaḥ púnar ágne — || 12 || devó devấnâm asi mitró ádbhuto vásur vásûnâm asi cấrur adhvaré | çármant syâma táva sapráthastamé 'gne — || 13 || tát te bhadráṃ yát sámiddhaḥ své dáme sómâhuto járase mṛiḷayáttamaḥ | dádhâsi rátnaṃ drávíṇaṃ ca dâçúshe 'gne — || 14 || yásmai tvám sudravíṇo dádâço 'nâgâstvám adite sarvátâtâ | yám bhadréṇa çávasâ codáyâsi prajấvatâ rấdhasâ té syâma || 15 || sá tvám agne saubhagatvásya vidvấn asmấkam ấyuḥ prá tirehá deva | tán no mitró váruṇo mâmahantâm áditiḥ síndhuḥ pṛithivî utá dyaúḥ || 16 || 32 ||

Shashṭho 'dhyâyaḥ.

95. trishṭubh.

Dvé vírûpe carataḥ svárthe anyấnyâ vatsám úpa dhâpayete | hárir anyásyâm bhavati svadhấvâñ chukró anyásyâṃ dadṛiçe suvárcâḥ || 1 || dáçemáṃ tváshṭur janayanta gárbham átandrâso yuvatáyo víbhṛitram | tigmấníkaṃ svá-

94, 8 abhí astu duḥ-dhyàḥ. jánîta utá pushyata vácaḥ ágne 9 átha. 10 vṛishabhásya-iva. dhûmá-ketunâ ágne. 11 drapsấḥ. ví. ráthebhyaḥ ágne. 12 mṛiḷá. 13 sapráthaḥ-tame ágne. 14 sóma-âhutaḥ. dâçúshe ágne. 16 tira ihá. tát. pṛithivî. — 95, 1 svárthe *iti* anyấ-anyâ. çukráḥ. 2 dáça imám.

yaçasaṃ jáneshu virócamânam pári shîṃ nayanti || 2 || trîṇi jñâ pári bhûshanty asya samudrá ékaṃ divy ékam apsú | pûrvâm ánu prá díçam pârthivânâm ṛitûn praçâsad ví dadhâv anushṭhú || 3 || ká imáṃ vo niṇyám ấ ciketa vatsó mâtṛîr janayata svadhâbhiḥ | bahvînâṃ gárbho apâsâm upásthân mahân kavír níç carati svadhâvân || 4 || âvíshṭyo vardhate cârur âsu jihmânâm ûrdhváḥ sváyaçâ upásthe | ubhé tváshṭur bibhyatur jâyamânât pratîcî sinhám práti joshayete || 5 || 1 ||

ubhé bhadré joshayete ná méne gâvo ná vâçrâ úpa tasthur évaiḥ | sá dákshâṇâṃ dákshapatir babhûvâñjánti yáṃ dakshiṇató havírbhiḥ || 6 || úd yaṃyamîti savitéva bâhû ubhé sícau yatate bhîmá ṛiñján | úc chukrám átkam ajate simásmân návâ mâtṛíbhyo vásanâ jahâti || 7 || tveshâṃ rûpáṃ kṛiṇuta úttaraṃ yát sampṛiñcânáḥ sádane góbhir adbhíḥ | kavír budhnám pári marmṛijyate dhîḥ sâ devátâtâ sámitir babhûva || 8 || urú te jráyaḥ páry eti budhnáṃ virócamânam mahishásya dhâma | víçvebhir agne sváyaçobhir iddhó 'dabdhebhiḥ pâyúbhiḥ pâhy asmân || 9 || dhánvant srótaḥ kṛiṇute gâtúm ûrmíṃ çukraír ûrmíbhir abhí nakshati kshâm | víçvâ sánâni jaṭháreshu dhatte 'ntár návâsu carati prasûshu || 10 || evâ no agne samídhâ vṛidhânó revát pâvaka çrávase ví bhâhi | tán no mitró — || 11 || 2 ||

96. trishṭubh.

Sá pratnáthâ sáhasâ jâyamânaḥ sadyáḥ kâvyâni bâḷ adhatta víçvâ | âpaç ca mitráṃ dhisháṇâ ca sâdhan devâ

9ɔ, 2 sîm. 3 samudré. divî. 4 upá-sthât. 5 praticî *iti*. 6 bhadre *iti*. méne *iti*. babhûva añjánti. 7 savitâ-iva bâhû *iti*. út çukrám. simásmât. 8 kṛiṇute. 9 iddháḥ ádabdhebhiḥ. 11 evá. — 96, 1 bát.

agníṃ dhârayan draviṇodâm || 1 || sá pûrvayâ nivídâ kavyátâyór imâḥ prajâ ajanayan mánûnâm | vivásvatâ cákshasâ dyâm apáç ca devâ a. dh. d.||2||tám îḷata prathamáṃ yajnasâdhaṃ víça ârîr âhutam ṛiñjasânám | ûrjáḥ putrám bharatáṃ sṛiprádânuṃ devâ — || 3 || sá mâtaríçvâ puruvârapushṭir vidád gâtúṃ tánayâya svarvít | viçâṃ gopâ janitâ ródasyor devâ — || 4 || náktoshâsâ várṇam âmémyâne dhâpáyete çíçum ékaṃ samîcî | dyâvâkshâmâ rukmó antár ví bhâti devâ — || 5 || 3 ||

râyó budhnáḥ saṃgámano vásûnâṃ yajnásya ketúr manmasâdhano véḥ | amṛitatvám rákshamâṇâsa enaṃ devâ — || 6 || nú ca purâ ca sádanaṃ rayîṇâṃ jâtásya ca jâyamânasya ca kshâm | satáç ca gopâm bhávataç ca bhûrer devâ — || 7 || draviṇodâ drávinasas turásya draviṇodâḥ sánarasya prá yaṅsat | draviṇodâ vîrávatîm ísham no draviṇodâ râsate dîrghám âyuḥ || 8 || evâ no agne — || 9 || 4 ||

97. gâyatrî.

Ápa naḥ çóçucad aghám ágne çuçugdhy â rayím | ápa naḥ çóçucad aghám || 1 || sukshetriyâ sugâtuyâ vasûyâ ca yajâmahe | ápa — || 2 || prá yád bhándishṭha eshâm prâsmâkâsaç ca sûráyaḥ | ápa — || 3 || prá yát te agne 'sûráyo jâyemahi prá te vayám | ápa — || 4 || prá yád agnéḥ sáhasvato viçváto yánti bhânávaḥ | ápa — || 5 || tvâṃ hí viçvatomukha viçvátaḥ paribhûr ási | ápa — || 6 || dvísho no viçvatomukhâti nâvéva pâraya | ápa — || 7 || sá naḥ síndhum iva nâváyâti parshâ svastáye | ápa — || 8 || 5 ||

96, 2 kavyátâ âyóḥ. ajanayat. 4 gopâḥ. 7 nú. 8 draviṇaḥ-dâḥ. — 97, 1 çuçugdhí. 3 prá asmâkâsaḥ 7 viçvataḥ-mukha áti nâvâ-iva. 8 nâváyâ áti parsha.

98. trishṭubh.

Vaiçvânarásya sumataú syâma rấjâ hí kam bhúvanânâm abhiçrîḥ | itó jâtó víçvam idáṃ ví cashṭe vaiçvânaró yatate sűryeṇa || 1 || pṛishṭó diví pṛishṭó aguíḥ pṛithivyấṃ pṛishṭó víçvâ óshadhîr ấ viveça | vaiçvânaráḥ sáhasâ pṛishṭó agníḥ sá no dívâ sá rishấḥ pâtu náktam || 2 || vaiçvânara táva tát satyám astv asmấn rấyo maghávânaḥ sacantâm | tán no — || 3 || 6 ||

99. trishṭubh.

Jâtávedase sunavâma sómam arâtîyató ní dahâti védaḥ | sá naḥ parshad áti durgấṇi víçvâ nâvéva síndhuṃ duritấty agníḥ || 1 || 7 ||

100. trishṭubh.

Sá yó vṛíshâ vṛíshṇyebhiḥ sámokâ mahó diváḥ pṛithivyấç ca samrấṭ | satînásatvâ hávyo bháreshu marútvân no bhavatv índra ûtî́ || 1 || yásyấnâptaḥ sűryasyeva yấmo bhára-bhare vṛitrahấ çúshmo ásti | vṛíshantamaḥ sákhibhiḥ svébhir évair ma° || 2 || divó ná yásya rétaso dúghânâḥ pánthâso yánti çávasấparîtâḥ | taráddveshâḥ sâsahíḥ paúṃsyebhir ma° || 3 || só áṅgirobhir áṅgirastamo bhûd vṛíshâ vṛíshabhiḥ sákhibhiḥ sákhâ sán | ṛigmíbhir ṛigmî́ gâtúbhir jyéshṭho ma° || 4 || sá sûnúbhir ná rudrébhir ṛíbhvâ nṛishấhye sâsahvấṅ amítrân | sánîḷebhiḥ çravasyâni tűrvan ma° || 5 || 8 ||

sá manyumîḥ samádanasya kartấsmấkebhir nṛíbhiḥ sűryaṃ sanat | asmínn áhant sátpatiḥ puruhûtó ma° || 6 || tám ûtáyo raṇayañ chűrasâtau táṃ kshémasya kshitáyaḥ

---

99 nâvâ-iva. duritấ áti. — 100, 1 sám-okâḥ. 2 yásya ánâptaḥ sűryasya-iva. 3 çávasâ ápari-itâḥ. 6 kartấ asmấkebhiḥ. 7 çűra-sàtau.

kṛiṇvata trā́m | sá víçvasya karúṇasyeça éko ma° || 7 || tám apsanta çávasa utsavéshu náro náram ávase tám dhánâya | só andhé cit támasi jyótir vidan ma° || 8 || sá savyéna yamati vrā́dhataç cit sá dakshiṇé sáṃgribhîtâ kṛitā́ni | sá kîríṇâ cit sánitâ dhánâni ma° || 9 || sá grā́mebhiḥ sánitâ sá ráthebhir vidé víçvâbhiḥ kṛishṭíbhir nv àdyá | sá paúṃsyebhir abhibhū́r áçastîr ma° || 10 || 9 ||

sá jâmíbhir yát samájâti mîḷhé 'jâmibhir vâ puruhûtá évaiḥ | apā́m tokásya tánayasya jeshé ma° || 11 || sá vajrabhṛíd dasyuhā́ bhîmá ugráḥ sahásracetâḥ çatánîtha ṛíbhvâ | camrîshó ná çávasâ pā́ñcajanyo ma° || 12 || tásya vájraḥ krandati smát svarshā́ divó ná tveshó raváthaḥ çímîvân | tám sacante sanáyas tám dhánâni ma° || 13 || yásyā́jasraṃ çávasâ mā́nam ukthám paribhujád ródasî viçvátaḥ sîm | sá pârishat krátubhir mandasânó ma° || 14 || ná yásya devā́ devátâ ná mártâ ā́paç caná çávaso ántam âpúḥ | sá prarikvâ tvákshasâ kshmó diváç ca ma° || 15 || 10 ||

rohíc chyâvā́ sumádaṅçur lalâmī́r dyukshā́ râyá ṛijrā́çvasya | vṛíshaṇvantam bíbhratî dhûrshú rátham mandrā́ ciketa nā́hushîshu vikshú || 16 || etát tyát ta indra vṛíshṇa ukthám vârshâgirā́ abhí gṛiṇanti rā́dhaḥ | ṛijrā́çvaḥ práshṭibhir ambarī́shaḥ sahádevo bháyamânaḥ surā́dhâḥ || 17 || dásyūñ chímyūṅç ca puruhûtá évair hatvā́ pṛithivyā́m çárvâ ní barhît | sánat kshétraṃ sákhibhiḥ çvitnyébhiḥ sánat sū́ryaṃ sánad apáḥ suvájraḥ || 18 || viçvā́héndro adhivaktā́ no astv áparihvṛitâḥ sanuyâma vā́jam | tán no — || 19 || 11 ||

100, 7 karúṇasya îçe. 8 vidat. 10 nú adyá. 11 ájâmi -bhiḥ. 13 svaḥ-sā́ḥ. 14 yásya ájasram. ródasî *iti*. 15 devā́ḥ. 16 rohít çyâvā́ sumát-aṅçuḥ. râyé. 17 te. vṛíshṇe. 18 dásyûn çímyûn. 19 viçvā́hâ índraḥ.

101. jagatî. 8—11 trishṭubh.

Prá mandíne pitumád arcatâ váco yáḥ kṛishṇágarbhâ niráhann ṛijíçvanâ | avasyávo vṛíshaṇaṃ vájradakshiṇam marútvantaṃ sakhyáya havâmahe || 1 || yó vyàṅsaṃ jâhṛishâṇéna manyúnâ yáḥ çámbaraṃ yó áhan píprum avratám | índro yáḥ çúshṇam açúshaṃ ny ávṛiṇān ma° || 2 || yásya dyávâpṛithivî paúṅsyam mahád yásya vraté váruṇo yásya sûryaḥ | yásyéndrasya síndhavaḥ sáçcati vratám ma° || 3 || yó áçvânâṃ yó gávâṃ gópatir vaçî yá âritáḥ kármaṇi-karmaṇi sthiráḥ | vîḷóç cid índro yó ásunvato vadhó ma° || 4 || yó víçvasya jágataḥ prâṇatás pátir yó brahmáṇe prathamó gá ávindat | índro yó dásyûṅr ádharâṅ avátiran ma° ||5|| yáḥ çûrebhir hávyo yáç ca bhîrúbhir yó dhávadbhir hûyáte yáç ca jigyúbhiḥ | índraṃ yáṃ víçvâ bhúvanâbhí saṃdadhúr ma° || 6 || 12 ||

rudrâṇâm eti pradíçâ vicakshaṇó rudrébhir yóshâ tanute pṛithú jráyaḥ | índram manîshâ abhy àrcati çrutám ma° || 7 || yád vâ marutvaḥ paramé sadhásthe yád vâvamé vṛijáne mâdáyâse | áta á yâhy adhvaráṃ no áchâ tvâyâ havíç cakṛimâ satyarâdhaḥ || 8 || tvâyéndra sómaṃ sushumâ sudaksha tvâyâ havíç cakṛimâ brahmavâhaḥ | ádhâ niyutvaḥ ságaṇo marúdbhir asmín yajné barhíshi mâdayasva || 9 || mâdáyasva háribhir yé ta indra ví shyasva çípre ví sṛijasva dhéne | á tvâ suçipra hárayo vahantûçán havyáni práti no jushasva || 10 || marútstotrasya vṛijánasya gopâ vayám índreṇa sanuyâma vâjam | tán no — || 11 || 13 ||

101, 1 arcata. kṛishṇá-garbhâḥ. 2 ní ávṛiṇak. 3 yásya índrasya. 5 ava-átirat. 6 bhúvanâ abhí. 7 manîshâ abhí arcati. 8 vâ avamé. ácha. cakṛima. 9 tvâ-yâ indra. susuma. cakṛima. ádha. 10 te. syasva. çípre *iti*. dhéne *iti*. vahantu uçán. 11 gopâḥ.

102. jagatî. 11 trishṭubh.

Imắṃ te dhíyam prá bhare mahó mahĩm asyá stotré dhishắṇâ yát ta ânajé | tám utsavé ca prasavé ca sâsahím índraṃ devắsaḥ çávasâmadann ánu || 1 || asyá çrávo nadyàḥ sápta bibhrati dyắvâkshắmâ pṛithivĩ darçatáṃ vápuḥ | asmé sûryâcandramásâbhicákshe çraddhé kám indra carato vitarturáṃ || 2 || táṃ smâ rátham maghavan prắva sâtáye jaítraṃ yáṃ te anumádâma saṃgamé | âjắ na indra mánasâ purushṭuta tvâyádbhyo maghavañ chárma yacha naḥ || 3 || vayáṃ jayema tváyâ yujắ vṛítam asmắkam áṅçam úd avâ bháre-bhare | asmábhyam indra várivaḥ sugáṃ kṛidhi prá çátrûṇâṃ maghavan vṛíshṇyâ ruja || 4 || nắnâ hí tvâ hávamânâ jánâ imé dhánânâṃ dhartar ávasâ vipanyávaḥ | asmắkaṃ smâ rátham ấ tishṭha sâtáye jaítraṃ hĩndra níbhṛitam mánas táva || 5 || 14 ||

gojítâ bâhŭ ámitakratuḥ simáḥ kárman-karmañ chatámûtiḥ khajaṃkaráḥ | akalpá índraḥ pratimắnam ójasắthâ jánâ ví hvayante sishâsávaḥ || 6 || út te çatắn maghavan úc ca bhŭyasa út sahásrâd ririce kṛishṭíshu çrávaḥ | amâtráṃ tvâ dhishắṇâ titvishe mahy ádhâ vṛitrắṇi jighnase puraṃdara || 7 || trivishṭidhắtu pratimắnam ójasas tisró bhŭmĩr nṛipate trĩṇi rocanắ | átîdáṃ víçvam bhúvanaṃ vavakshithâçatrúr indra janúshâ sanắd asi || 8 || tvắṃ devéshu prathamáṃ havâmahe tváṃ babhûtha pṛítanâsu sâsahíḥ | sémáṃ naḥ kârúm upamanyúm udbhídam índraḥ kṛiṇotu prasavé rátham puráḥ || 9 || tváṃ jigetha ná dhánâ rurodhithắrbheshv âjắ maghavan mahátsu ca | tvắm ugrám ávase sáṃ çiçîmasy

---

102, 1 te. çávasâ amadan. 2 sûryâcandramásâ abhi-cákshe. 3 sma. prá ava. çárma. 4 ava. 5 hávamânâḥ. sma. hí indra. 6 bâhŭ *iti*. çatám-ûtiḥ. ójasâ átha jánâḥ. 7 çatắt. út. mahĩ ádha. 8 áti idám. vavakshitha açatrúḥ. 9 sáḥ imám. 10 rurodhitha árbheshu.

áthâ na indra hávaneshu codaya || 10 || viçvâhéndro — || 11 || 15 ||

103. trishṭubh.

Tát ta indriyám paramám parâcaír ádhârayanta kaváyaḥ purédâṃ | kshamédám anyád divy ànyád asya sám î pṛicyate samanéva ketúḥ || 1 || sá dhârayat pṛithivîm papráthac ca vájreṇa hatvâ nír apáḥ sasarja | áhann áhim ábhinad rauhiṇâṃ vy áhan vyànsam maghávâ çácîbhiḥ || 2 || sá jâtûbharmâ çraddádhâna ójaḥ púro vibhindánn acarad ví dâsîḥ | vidvân vajrin dásyave hetím asyâryaṃ sáho vardhayâ dyumnám indra || 3 || tád ûcúshe mânushemâ yugâni kîrtényam maghávâ nâma bíbhrat | upaprayán dasyuhátyâya vajrî yád dha sûnúḥ çrávase nâma dadhé || 4 || tád asyedám paçyatâ bhûri pushṭâṃ çrád índrasya dhattana vîryâya | sá gâ avindat só avindad áçvânt sá óshadhîḥ só apáḥ sá vánâni || 5 || 16 ||

bhûrikarmaṇe vṛishabhâya vṛíshṇe satyáçushmâya sunavâma sómam | yá âdṛityâ paripanthîva çûró 'yajvano vibhájann éti védaḥ || 6 || tád indra préva vîryàṃ cakartha yát sasántaṃ vájreṇâbodhayó 'him | ánu tvâ pátnîr hṛishitâṃ váyaç ca víçve devâso amadann ánu tvâ || 7 || çúshṇam píprum kúyavaṃ vṛitrám indra yadâvadhîr ví púraḥ çámbarasya | tán no — || 8 || 17 ||

104. trishṭubh.

Yónish ṭa indra nisháde akâri tám â ní shîda svânó

102, 10 átha. — 103, 1 te. purâ idám. kshamâ idám. divî anyát. îm *iti*. samanâ-iva. 2 papráthat. ví. 3 asya âryam. vardhaya. 4 mânushâ imâ. ha. 5 asya idám paçyata. 6 â-dṛítya paripanthî-iva. çûraḥ áyajvanaḥ. 7 prá-iva. vájreṇa ábodhayaḥ áhim. 8 yadâ ávadhîḥ. — 104, 1 te.

nárvâ | vimúcyâ váyo 'vasáyáçvân doshá vástor váhîyasaḥ prapitvé || 1 || ó tyé nára índram ûtáye gur nú cit tánt sadyó ádhvano jagamyât | devấso manyúṃ dấsasya çcamnan té na á vakshant suvitấya várṇam || 2 || áva tmánâ bharate kétavedâ áva tmánâ bharate phénam udán | kshîréṇa snâtaḥ kúyavasya yóshe haté té syâtâm pravaṇé çíphâyâḥ || 3 || yuyópa nábhir úparasyâyóḥ prá púrvâbhis tirate rấshṭi çúraḥ | añjasí kuliçí vîrápatnî páyo hinvânấ udábhir bharante || 4 || práti yát syấ nîthádarçi dásyor óko náchâ sádanaṃ jânatî gât | ádha smâ no maghavañ carkṛitấd ín má no maghéva nishshapî párâ dâḥ || 5 || 18 ||

sá tváṃ na indra súrye só apsv ànâgâstvá á bhaja jîvaçaṅsé | mấntarâm bhújam á rîrisho naḥ çráddhitaṃ te mahatá indriyấya || 6 || ádhâ manye çrát te asmâ adhâyi vṛishâ codasva mahaté dhánâya | má no ákṛite puruhûta yónâv índra kshúdhyadbhyo váya âsutíṃ dâḥ || 7 || má no vadhîr indra má párâ dâ má naḥ priyấ bhójanâni prá moshîḥ | âṇḍá má no maghavañ chakra nír bhen má naḥ pấtrâ bhet sahájânushâṇi || 8 || arvấñ éhi sómakâmaṃ tvâhur ayáṃ sutás tásya pibâ mádâya | uruvyácâ jaṭhára á vṛishasva pitéva naḥ çriṇuhi hûyámânaḥ || 9 || 19 ||

105. paṅkti. 8 mahâbṛihatî yavamadhyâ. 19 trishṭubh.

Candrámâ apsv àntár á suparṇó dhâvate diví | ná vo hiraṇyanemayaḥ padáṃ vindanti vidyuto vittám me asyá rodasî || 1 || ártham íd vá u arthína á jâyá yuvate pátim | tuñjáte vṛíshṇyam páyaḥ paridấya rásaṃ duhe vittám° || 2 || mó

104, 1 ná árvâ. vi-múcya. ava-sáya áçvân. 2 ó *iti*. nú. 3 yoshé *iti*. 4 úparasya âyóḥ. 5 níthâ ádarçi. ná ácha. sma. ít. maghấ -iva. 6 apsú anágâḥ-tvé. má ántarâm. mahaté. 7 ádha. asmai. 8 dâḥ. çakra. bhet. 9 á ihi. tvâ âhuḥ. piba. uru-vyácâḥ jaṭhára. pitấ-iva. — 105, 1 apsú antáḥ. 2 vaí ûṃ *iti*.

shú devâ adáḥ svàr áva pâdi divás pári | mấ somyásya çambhúvaḥ çũne bhûma kádâ caná vittám° ‖3‖ yajñám pṛichâmy avamám sá tád dûtó ví vocati | kvà ṛitám pûrvyám gatám kás tád bibharti nûtano vi° ‖ 4 ‖ amî yé devâḥ sthána trishv ấ rocané diváḥ | kád va ṛitám kád ánṛitam kvà pratnấ va ấhutir vi° ‖ 5 ‖ 20 ‖

kád va ṛitásya dharṇasí kád váruṇasya cákshaṇam | kád aryamṇó mahás pathấti krâmema dûḍhyò vi° ‖ 6 ‖ aháṃ só asmi yáḥ purấ suté vádâmi kấni cit | tám mâ vyanti âdhyò vṛíko ná tṛishṇájam mṛigám vi° ‖ 7 ‖ sám mâ tapanty abhítaḥ sapátnîr iva párçavaḥ | mũsho ná çiçnấ vy àdanti mâdhyàḥ stotấram te çatakrato vi° ‖ 8 ‖ amî yé saptá raçmáyas tátrâ me nấbhir ấtatâ | tritás tád vedâptyáḥ sá jâmitvấya rebhati vi° ‖ 9 ‖ amî yé páñcokshâṇo mádhye tasthúr mahó diváḥ | devatrấ nú pravấcyam sadhrîcînấ ní vâvṛitur vi° ‖ 10 ‖ 21 ‖

suparṇấ etá âsate mádhya âródhane diváḥ | té sedhanti pathó vṛikam tárantam yahvátîr apó vi° ‖ 11 ‖ návyam tád ukthyàm hitám dévâsaḥ supravâcanám | ṛitám arshanti síndhavaḥ satyám tâtâna sũryo vi° ‖ 12 ‖ ágne táva tyád ukthyàm devéshu asty ấpyam | sá naḥ sattó manushvád ấ devấn yakshi vidúshṭaro vi° ‖ 13 ‖ sattó hótâ manushvád ấ devấñ áchâ vidúshṭaraḥ | ágnir havyấ sushûdati devó devéshu médhiro vi° ‖ 14 ‖ bráhmâ kṛiṇoti váruṇo gâtuvídam tám îmahe | vy ûrṇoti hṛidấ matím návyo jâyatâm ṛitám vi° ‖ 15 ‖ 22 ‖

asaú yáḥ pánthâ âdityó diví pravấcyam kṛitáḥ | ná sá

105, 3 mó *iti* sú. 4 kvà. 5 trishú. 6 pathấ áti. duḥ-dhyàḥ. 8 ví adanti mâ â-dhyàḥ. 9 tátra. veda âptyáḥ. 10 páñca ukshấṇaḥ. sadhrîcînấḥ. 11 eté. mádhye. 12 tatâna. 14 ácha 15 bráhma. ví ûrṇoti.

devâ atikráme táṃ martâso ná paçyatha vi° || 16 || tritáḥ kūpé 'vahito devā́n havata ûtáye | tác chuçrâva bṛíhaspátiḥ kṛiṇvánn aṅhûraṇā́d urú vi° || 17 || aruṇó mâ sakṛíd vṛíkaḥ pathā́ yántaṃ dadárça hí | új jihîte nicā́yyâ táshṭeva pṛishṭyâmayī́ vi° || 18 || enā́ṅgûshéṇa vayám índravanto 'bhí shyâma vṛijáne sárvavîrâḥ | tán no — || 19 || 23 ||

Pañcadaço 'nuvâkaḥ.

106. jagatî. 7 trishṭubh.

Índram mitráṃ váruṇam agním ûtáye mā́rutaṃ çárdho áditiṃ havâmahe | ráthaṃ ná durgā́d vasavaḥ sudânavo víçvasmân no áṅhaso níṣh pipartana || 1 || tá âdityâ ā́ gatâ sarvátâtaye bhûtá devâ vṛitratū́ryeshu çambhúvaḥ | ráthaṃ — || 2 || ávantu naḥ pitáraḥ supravâcanā́ utá devī́ devápatre ṛitâvṛídhâ | ráthaṃ — ||3|| nárâçáṅsaṃ vâjínaṃ vâjáyann ihá kshayádvîram pûshā́ṇaṃ sumnaír îmahe | ráthaṃ — ||4|| bṛíhaspate sádam ín naḥ sugáṃ kṛidhi çáṃ yór yát te mánurhitaṃ tád îmahe | ráthaṃ — || 5 || índraṃ kútso vṛitrahā́ṇaṃ çácîpátiṃ kâté níbâḷha ṛíshir ahvad ûtáye | ráthaṃ — || 6 || devaír no devy áditir ní pâtu devás trâtā́ trâyatâm áprayuchan | tán no — || 7 || 24 ||

107. trishṭubh.

Yajnó devā́nâm práty eti sumnám ā́dityâso bhávatâ mṛiḷayántaḥ | ā́ vo 'rvā́cî sumatír vavṛityâd aṅhóç cid yā́ varivovíttarāsat || 1 || úpa no devā́ ávasā́ gamantv áṅgirasâṃ sā́mabhiḥ stûyámânâḥ | índra indriyaír marúto marúdbhir

---

105, 17 kū́pe áva-hitaḥ. havate. tát çuçrâva. 18 út. ni-cā́yya táshtâ -iva pṛishṭi-âmayī́. 19 enā́ âṅgûshéṇa. syâma. — 106, 1 víçvasmât. 2 té. gata. devâḥ. 3 devī́ *iti*. devápatre *iti*. 5 ít. 7 devī́. — 107, 1 bhávata. varivovít-tarâ ásat. 2 ávasâ ā́.

âdityaír no áditiḥ çárma yaṅsat || 2 || tán na índras tád váruṇas tád agnís tád aryamâ tát savitâ cáno dhât | tán no — || 3 || 25 ||

108. trishṭubh.

Yá indrâgnî citrátamo rátho vâm abhí víçvâni bhúvanâni cáshṭe | ténâ yâtaṃ saráthaṃ tasthivâṅsâthâ sómasya pibataṃ sutásya || 1 || yâvad idám bhúvanaṃ víçvam ásty uruvyácâ varimátâ gabhîrám | tâvâñ ayám pâtave sómo astv áram indrâgnî mánase yuvábhyâm||2||cakrâthe hí sadhryàñ nâma bhadráṃ sadhrîcînâ vṛitrahaṇâ utá sthaḥ | tâv indrâgnî sadhryàñcâ nishádyâ vṛíshṇaḥ sómasya vṛishaṇâ vṛishethâm || 3 || sámiddheshv agníshv ânajânâ yatásrucâ barhír u tistirâṇâ | tîvraíḥ sómaiḥ párishiktebhir arvâg éndrâgnî saumanasâya yâtam || 4 || yâníndrâgnî cakráthur vîryâṇi yâni rûpâṇy utá vṛíshṇyâni | yâ vâm pratnâni sakhyâ çivâni tébhiḥ sómasya pibataṃ sutásya || 5 || 26 ||

yád ábravam prathamâṃ vâṃ vṛiṇânò 'yáṃ sómo ásurair no vihávyaḥ | tâṃ satyâṃ çraddhâm abhy â hí yâtám áthâ sómasya pibataṃ sutásya || 6 || yád indrâgnî mádathaḥ své duroṇé yád brahmáṇi râjani vâ yajatrâ | átaḥ pári vṛishaṇâv â hí yâtám áthâ sómasya pibataṃ sutásya || 7 || yád indrâgnî yádushu turváçeshu yád druhyúshv ánushu pûrúshu sthâḥ | átaḥ — || 8 || yád indrâgnî avamásyâm pṛithivyâm madhyamásyâm paramásyâm utá sthâḥ | átaḥ — ||9|| yád indrâgnî paramásyâm pṛithivyâm madhyamásyâm avamásyâm utá sthâḥ | átaḥ — ||10|| yád indrâgnî diví shṭhó yát pṛithivyâṃ yát párvateshv óshadhîshv apsú | átaḥ — || 11 || yád

---

107, 3 tát. — 108, 1 téna â. tasthi-vâṅsâ átha. 3 sadhryàk. vṛitra-hanau. ni-sádya. vṛishaṇâ â. 4 â indrâgnî. 5 yâni indrâgnî, 6 vṛiṇánâḥ ayám. abhí. átha. 9 indrâgnî *iti*. 11 sthâḥ.

indrâgnî úditâ sûryasya mádhye diváḥ svadháyâ mâdáyethe | átaḥ — || 12 || evéndrâgnî papivâṅsâ sutásya víçvâsmábhyaṃ sáṃ jayataṃ dhánâni | tán no — || 13 || 27 ||

109. trishṭubh.

Ví hy ákhyam mánasâ vásya ichánn índrâgnî jnâsá utá vâ sajâtân̄ | nânyấ yuvát prámatir asti máhyaṃ sá vâṃ dhíyaṃ vâjayántîm ataksham || 1 || áçravaṃ hí bhûridấvattarâ vâṃ víjâmâtur utá vâ ghâ syâlất | áthâ sómasya prâyatî yuvábhyâm índrâgnî stómaṃ janayâmi návyam || 2 || mấ chedma raçmîn̄r íti nấdhamânâḥ pitṛîṇấṃ çaktîr anuyáchamânâḥ | indrâgníbhyâṃ kám vríshaṇo madanti tấ hy ádrî dhishấṇâyâ upásthe || 3 || yuvấbhyâṃ devî́ dhishấṇâ mádâyéndrâgnî sómam uçatî́ sunoti | tấv açvinấ bhadrahastấ supấṇî ấ dhâvatam mádhunâ pṛiñktám apsú || 4 || yuvấm indrâgnî vásuno vibhâgé tavástamâ çuçrava vṛitrahátye | tấv âsádyâ barhíshi yajné asmín prá carshaṇî mâdayethâṃ sutásya || 5 || 28 ||

prá carshaṇíbhyaḥ pṛitanâháveshu prá pṛithivyấ riricâthe diváç ca | prá síndhubhyaḥ prá giríbhyo mahitvấ préndrâgnî víçvâ bhúvanấty anyấ || 6 || ấ bharataṃ çíkshataṃ vajrabâhû asmấn̄ indrâgnî avataṃ çácîbhiḥ | imé nú té raçmáyaḥ sûryasya yébhiḥ sapitvấṃ pitáro na ấsan || 7 || púraṃdarâ çíkshataṃ vajrahastâsmấn̄ indrâgnî avatam bháreshu | tán no — || 8 || 29 ||

110. jagatî. 5. 9 trishṭubh.

Tatám me ấpas tád u tâyate púnaḥ svấdishṭhâ dhîtír

108, 12 indrâgnî *iti*. 13 evấ indrâgnî *iti*. víçvâ asmábhyam. — 109, 1 hí. ná anyấ. 2 gha. átha. 3 hí ádrî *iti*. 4 mádâya índrâgnî *iti*. supấṇî *iti*. 5 â-sádya. 6 pṛithivyấḥ. prá indrâgnî *iti*. bhúvanâ áti. 7 vajrabâhû *iti*. indrâgnî *iti*. 8 vajra-hastâ asmân indrâgnî *iti*.

ucáthâya çasyate | ayáṃ samudrá ihá viçvádevyaḥ svâhâkṛitasya sám u tṛipṇuta ṛibhavaḥ || 1 || âbhogáyam prá yád ichánta aítanâpâkâḥ práñco máma ké cid âpáyaḥ | saúdhanvanâsaç caritásya bhûmánâgachata savitúr dâçúsho gṛihám ||2|| tát savitâ vo 'mṛitatvám âsuvat ágohyaṃ yác chraváyanta aítana | tyáṃ cic camasám ásurasya bhákshaṇam ékaṃ sántam akṛiṇutâ cáturvayam || 3 || vishṭvî çámî taraṇitvéna vâgháto mártâsaḥ sánto amṛitatvám ânaçuḥ | saudhanvanâ ṛibhávaḥ sûracakshasaḥ saṃvatsaré sám apṛicyanta dhîtíbhiḥ || 4 || kshétram iva ví mamus téjanenaṅ ékam pâtram ṛibhávo jéhamânam | úpastutâ upamáṃ nâdhamânâ ámartyeshu çráva ichámânâḥ || 5 || 30 ||

â manîshâm antárikshasya nṛíbhyaḥ srucéva ghṛitáṃ juhavâma vidmánâ | taraṇitvâ yé pitúr asya saççirá ṛibhávo vâjam aruhan divó rájaḥ || 6 || ṛibhúr na índraḥ çávasâ návîyân ṛibhúr vâjebhir vásubhir vásur dadíḥ | yushmâkaṃ devâ ávasâhani priyè 'bhí tishṭhema pṛitsutîr ásunvatâm || 7 || níç cármaṇa ṛibhavo gâm apiñçata sáṃ vatsénâsṛijatâ mâtáram púnaḥ | saúdhanvanâsaḥ svapasyáyâ naro jívrî yúvânâ pitárâkṛiṇotana || 8 || vâjebhir no vâjasâtâv aviḍḍhy ṛibhumâñ indra citrám â darshi rádhaḥ | tán no —||9||31||

111. jagatî. 5 trishṭubh.

Tákshan rátham suvṛítaṃ vidmanâpasas tákshan hárî indravâhâ vṛíshaṇvasû | tákshan pitṛíbhyâm ṛibhávo yúvad váyas tákshan vatsâya mâtáraṃ sacâbhúvam || 1 || â no yajñâya takshata ṛibhumád váyaḥ krátve dákshâya suprajâ-

---

110, 1 tṛipṇuta. 2 aítana ápâkâḥ. bhûmánâ ágachata. 3 â asuvat. yát çravâyantaḥ. cit. akṛiṇuta. 4 saudhanvanâḥ. 5 téjanena. 6 srucâ-iva. saççiré. 7 ávasâ áhani priyé abhí. 8 vatséna asṛijata. pitárâ akṛiṇotana. — 111, 1 vidmanâ-apasaḥ. hárî *iti*. 2 takshata.

vatîm ísham | yáthâ kshâyâma sárvavîrayâ viçấ tán naḥ çárdhâya dhâsathâ sv ìndriyám || 2 || ấ takshata sâtím asmábhyam ṛibhavaḥ sâtíṃ ráthâya sâtím árvate naraḥ | sâtíṃ no jaítrîṃ sám maheta viçváhâ jâmím ájâmim pṛítanâsu sakshấṇim || 3 || ṛibhukshấṇam índram ấ huva ûtáya ṛibhûn vấjân marútaḥ sómapîtaye | ubhấ mitrấváruṇâ nûnám açvínâ té no hinvantu sâtáye dhiyé jishé || 4 || ṛibhúr bhárâya sáṃ çiçâtu sâtíṃ samaryajíd vấjo asmấñ avishṭu | tán no — || 5 || 32 ||

112. jagatî. 24. 25 trishṭubh.

Îḷe dyấvâpṛithivî pûrvácittaye 'gníṃ gharmáṃ surúcaṃ yấmann ishṭáye | yấbhir bháre kârám áṅçâya jínvathas tấbhir û shú ûtíbhir açvinấ gatam || 1 || yuvór dânấya subhárâ asaççáto rátham ấ tasthur vacasáṃ ná mántave | yấbhir dhíyó 'vathaḥ kármann ishṭáye tấbhir — || 2 || yuváṃ tấsâṃ divyásya praçấsane viçấṃ kshayatho amṛítasya majmánâ | yấbhir dhenúm asvàm pínvatho narâ tấbhir — || 3 || yấbhiḥ párijmâ tánayasya majmánâ dvimâtấ tûrshú taráṇir vîbhûshati | yấbhis trimántur ábhavad vicakshaṇás tấbhir — || 4 || yấbhî rebháṃ nívṛitaṃ sitám adbhyá úd vándanam aírayataṃ svàr dṛiçé | yấbhiḥ káṇvam prá síshâsantam ấvataṃ tấbhir — || 5 || 33 ||

yấbhir ántakaṃ jásamânam ấraṇe bhujyúṃ yấbhir avyathíbhir jijinváthuḥ | yấbhiḥ karkándhuṃ vayyàṃ ca jínvathas tấbhir — || 6 || yấbhiḥ çucantíṃ dhanasấṃ sushaṃsádaṃ taptáṃ gharmám omyấvantam átraye | yấbhiḥ pṛíçnigum purukútsam ấvataṃ tấbhir — || 7 || yấbhiḥ çácîbhir

---

111, 2 tát. dhâsatha sú indriyám. 4 huve ûtáye. — 112, 1 ûṃ *iti* sú. açvinâ ấ. 2 dhíyaḥ ávathaḥ. 5 yấbhiḥ. 6 â-áraṇe. 7 su-saṃsádam.

vṛishaṇâ parâvṛíjam prāndhám çroṇám cákshasa étave kṛithâḥ | yā́bhir vártikām grasitā́m ámuñcatam tā́bhir — || 8 || yā́bhiḥ síndhum mádhumantam ásaçcatam vásishṭham yā́bhir ajarâv ájinvatam | yā́bhiḥ kútsam çrutáryam náryam ā́vatam tā́bhir — || 9 || yā́bhir viçpálām dhanasā́m atharvyàm sahásramīḷha âjā́v ájinvatam | yā́bhir váçam açvyám preṇím ā́vatam tā́bhir — || 10 || 34 ||

yā́bhiḥ sudânû auçijā́ya vaṇíje dîrghāçravase mádhu kóço áksharat | kakshī́vantam stotā́ram yā́bhir ā́vatam tā́bhir — || 11 || yā́bhî rasā́m kshódasodnáḥ pipinváthur anaçvā́m yā́bhî rátham ā́vatam jishé | yā́bhis triçóka usríyâ udā́jata tā́bhir — || 12 || yā́bhiḥ sū́ryam pariyâtháḥ parâváti mandhâtā́ram kshaítrapatyeshv ā́vatam | yā́bhir vípram prá bharádvâjam ā́vatam tā́bhir — || 13 || yā́bhir mahā́m atithigvā́m kaçojúvam dívodâsam çambarahátya ā́vatam | yā́bhiḥ pûrbhídye trasádasyum ā́vatam tā́bhir — || 14 || yā́bhir vamrā́m vipipānám upastutā́m kalím yā́bhir vittájānim duvasyáthaḥ | yā́bhir vyàçvam utá pṛíthim ā́vatam tā́bhir — || 15 || 35 ||

yā́bhir narâ çayáve yā́bhir átraye yā́bhiḥ purā́ mánave gātúm îsháthuḥ | yā́bhiḥ çā́rîr ā́jatam syū́maraçmaye tā́bhir — || 16 || yā́bhiḥ pā́ṭharvâ jā́ṭharasya majmánâgnír nā́dîdec citá iddhó ájmann ā́ | yā́bhiḥ çáryâtam ávatho mahâdhané tā́bhir — || 17 || yā́bhir aṅgiro mánasâ niraṇyáthó 'gram gáchatho vivaré góarṇasaḥ | yā́bhir mánum çū́ram ishā́ samā́vatam tā́bhir — || 18 || yā́bhiḥ pátnîr vimadā́ya nyûháthur ā́ gha vâ yā́bhir aruṇī́r áçikshatam | yā́bhiḥ sudā́sa ûháthuḥ sudevyàm tā́bhir — || 19 || yā́bhiḥ çámtâtî bhávatho

---

112, 8 prá andhám. cákshase. 10 sahásra-mīḷhe. 11 sudânû *iti*. 12 yā́bhiḥ. kshódasâ udnáḥ. 14 çambara-hátye. 17 majmánâ agníḥ ná ádîdet. 18 ni-raṇyáthaḥ ágram. 19 su-dā́se 20 çámtâtî *iti*.

dadâçúshe bhujyúṃ yấbhir ávatho yấbhir ádhrigum | omyấvatîṃ subhárâm ṛitastúbhaṃ tấbhir — || 20 || 36 ||

yấbhiḥ kṛiçânum ásane duvasyátho javé yấbhir yúno árvantam âvatam | mádhu priyám bharatho yát saráḍbhyas tấbhir — || 21 || yấbhir náraṃ goshuyúdhaṃ nṛishấhye kshétrasya sâtấ tánayasya jínvathaḥ | yấbhî ráthâñ ávatho yấbhir árvatas tấbhir — || 22 || yấbhiḥ kútsam ârjuneyáṃ çatakratû prá turvîtim prá ca dabhîtim âvatam | yấbhir dhvasántim purushántim âvataṃ tấbhir — || 23 || ápnasvatîm açvinâ vấcam asmé kṛitáṃ no dasrâ vṛishaṇâ manîshấm | adyûtyé 'vase ní hvaye vâṃ vṛidhé ca no bhavataṃ vấjasâtau || 24 || dyúbhir aktúbhiḥ pári pâtam asmân árishṭebhir açvinâ saúbhagebhiḥ | tán no — || 25 || 37 ||

Saptamo 'dhyâyaḥ.

113. trishṭubh.

Idáṃ çréshṭhaṃ jyótishâṃ jyótir âgâc citráḥ praketó ajanishṭa víbhvâ | yáthâ prásûtâ savitúḥ savấyaṅ evấ rátry usháse yónim âraik || 1 || rúçadvatsâ rúçatî çvetyấgâd âraig u kṛishṇấ sádanâny asyâḥ | samânábandhû amṛíte anûcî́ dyấvâ várṇaṃ carata âminâné || 2 || samânó ádhvâ svásror anantás tám anyấnyâ carato devấçishṭe | ná methete ná tasthatuḥ suméke náktoshấsâ sámanasâ vírûpe || 3 || bhấsvatî netrî́ sûnṛítânâm áceti citrấ ví dúro na âvaḥ | prârpyâ jágad vy ù no râyó akhyad ushấ ajîgar bhúvanâni víçvâ || 4 || jihmaçyè cáritave maghóny âbhogáya ishṭáye râyá u tvam | dabhrám páçyadbhya urviyấ vicáksha ushấ — || 5 || 1 ||

112, 22 yấbhiḥ. 23 puru-sántim. 24 adyûtyè ávase. — 113, 1 ấ agât. ví-bhvâ. savấya evá rátrî. araik. 2 çvetyấ ấ agât áraik. samânábandhû *iti* amṛíte *iti* anûcî́ *iti*. 3 anyấ-anyâ. devấçishṭe *iti*. 4 pra-árpya. ví ûṃ *iti*. 5 maghónî â-bhogáye. râyé. vi-cákshe.

kshatrấya tvaṃ çrávase tvam mahîyấ ishṭáye tvam ártham iva tvam ityaí | vísadṛiçâ jîvitấbhipracáksha ushấ — || 6 || eshấ divó duhitấ práty adarçi vyuchántî yuvatíḥ çukrávâsâḥ | víçvasyéçânâ pấrthivasya vásva úsho adyéhá subhage vy ùcha || 7 || parâyatînấm ánv eti pấtha âyatînấm prathamấ çáçvatînâm | vyuchántî jîvám udîráyanty ushấ mṛitáṃ kấṃ caná bodháyantî || 8 || úsho yád agníṃ samídhe cakártha ví yád ấvaç cákshasâ sûryasya | yán mấnushân yakshyámâṇâñ ájîgas tád devéshu cakṛishe bhadrám ápnaḥ || 9 || kíyâty ấ yát samáyâ bhávâti yấ vyûshúr yấç ca nûnáṃ vyuchấn | ánu pûrváḥ kṛipate vâvaçânấ pradîdhyânâ jósham anyấbhir eti || 10 || 2 ||

îyúsh ṭé yé pûrvatarâm ápaçyan vyuchántîm ushásam mártyâsaḥ | asmấbhir û nú praticákshyâbhûd ó té yanti yé aparîshu páçyân || 11 || yâvayáddveshâ ṛitapấ ṛitejấḥ sumnâvárî sûnṛítâ îráyantî | sumaṅgalîr bíbhratî devávîtim ihấdyóshaḥ çréshṭhatamâ vy ùcha || 12 || çáçvat puróshấ vy ûvâsa devy átho adyédáṃ vy âvo maghónî | átho vy ùchâd úttarâñ ánu dyûn ajárâmṛítâ carati svadhấbhiḥ || 13 || vy àñjíbhir divá ấtâsv adyaud ápa kṛishṇấṃ nirṇíjaṃ devy âvaḥ | prabodháyanty aruṇébhir áçvair óshấ yâti suyújâ ráthena || 14 || âváhantî póshyâ vấryâṇi citráṃ ketúṃ kṛiṇute cékitânâ | îyúshîṇâm upamấ çáçvatînâṃ vibhâtînấm prathamóshấ vy àçvait || 15 || 3 ||

úd îrdhvaṃ jîvó ásur na ấgâd ápa prấgât táma ấ jyótir eti | áraik pánthâṃ yấtave sûryâyấganma yátra pratiránta

---

113, 6 mahîyaí. jîvitấ abhi-pracákshe. 7 víçvasya îçânâ. adyá ihá. ví ucha. 8 ut-îráyantî ushấḥ. 9 yát. ájîgar *iti*. 10 kíyati. yấḥ. 11 îyúḥ té. ûṃ *iti*. prati-cákshyâ abhûd ó *iti*. 12 ihá adyá ushaḥ. ví ucha. 13 purấ ushấḥ ví uvâsa devî átho *iti* adyá idám ví âvaḥ. átho *iti* ví uchâd. ajárâ amṛítâ. 14 ví añjíbhiḥ. devî âvar *iti*. pra-bodháyantî. ấ ushấḥ. 15 prathamấ ushấḥ ví açvait. 16 ấ agât. prá agât. áraik. sûryâya áganma. pra-tiránte.

ấyuḥ || 16 || syūmanâ vâcá úd iyarti váhniḥ stávâno rebhá usháso vibhâtīḥ | adyấ tád ucha gṛiṇaté maghony asmé ấyur ní didîhi prajấvat || 17 || yấ gómatîr ushásaḥ sárvavîrâ vyuchánti dâçúshe mártyâya | vâyór iva sūnṛítânâm udarké tấ açvadấ açnavat somasútvâ || 18 || mâtấ devấnâm áditer ánîkam yajnásya ketúr bṛihatī ví bhâhi | praçastikṛíd bráhmaṇe no vy ùchấ no jáne janaya viçvavâre || 19 || yác citrám ápna usháso váhantîjânấya çaçamânấya bhadrám | tán no — || 20 || 4 ||

114. jagatî. 10. 11 triṣṭubh.

Imấ rudrấya taváse kapardíne kshayádvîrâya prá bharâmahe matīḥ | yáthâ çám ásad dvipáde cátushpade víçvam pushṭám grấme asmínn anâturám || 1 || mṛiḷấ no rudrotá no máyas kṛidhi kshayádvîrâya námasâ vidhema te | yác chám ca yóç ca mánur âyejé pitấ tád açyâma táva rudra práṇîtishu ||2|| açyấma te sumatím devayajyáyâ kshayádvîrasya táva rudra mîḍhvaḥ | sumnâyánn íd víço asmấkam ấ carārishṭavîrâ juhavâma te havíḥ || 3 || tveshám vayám rudrám yajnasấdham vaṅkúm kavím ávase ní hvayâmahe | âré asmád daívyam héḷo asyatu sumatím íd vayám asyấ vṛiṇîmahe || 4 || divó varâhám arushám kapardínam tveshám rûpám námasâ ní hvayâmahe | háste bíbhrad bheshajấ vấryâṇi çárma várma chardír asmábhyam yaṅsat||5||5||

idám pitré marútâm ucyate vácaḥ svâdóḥ svấdîyo rudrấya várdhanam | rấsvâ ca no amṛita martabhójanam tmáne tokấya tánayâya mṛiḷa || 6 || mấ no mahấntam utá mấ no arbhakám mấ na úkshantam utá mấ na ukshitám |

113, 17 adyá. asmé *iti*. 18 yấḥ. sárva-vîrâḥ. 19 ví ucha ấ. 20 yát. váhanti ījânấya. — 114, 1 imấḥ. 2 mṛiḷá. rudra utá. yát çám. 3 cara árishṭa-vîrâḥ. 4 asya ấ. 6 rấsva. 7 mấ utá.

mā́ no vadhīḥ pitáram mótá mātáram mā́ naḥ priyā́s tanvò rudra rīrishaḥ || 7 || mā́ nas toké tánaye mā́ na âyaú mā́ no góshu mā́ no áçveshu rīrishaḥ | vīrā́n mā́ no rudra bhā́mitó vadhīr havíshmantaḥ sádam ít tvâ havâmahe || 8 || úpa te stómân paçupā́ ivā́karaṃ rā́svâ pitar marutâṃ sumnám asmé | bhadrā́ hí te sumatír mṛiḷayáttamāthâ vayám áva ít te vṛiṇîmahe || 9 || árê te goghnám utá pûrushaghnáṃ kshā́yadvîra sumnám asmé te astu | mṛiḷā́ ca no ádhi ca brûhi devā́dhâ ca naḥ çárma yacha dvibárhāḥ || 10 || ávocâma námo asmâ avasyávaḥ çṛiṇótu no hávaṃ rudró marútvân | tán no — || 11 || 6 ||

115. trishṭubh.

Citráṃ devā́nâm úd agâd ánîkaṃ cákshur mitrásya váruṇasyâgnéḥ | ā́prā dyā́vâpṛithivī́ antárikshaṃ sū́rya âtmā́ jágatas tasthúshaç ca || 1 || sū́ryo devī́m ushásaṃ rócamânâm máryo ná yóshâm abhy èti paçcā́t | yátrâ náro devayánto yugā́ni vitanvaté práti bhadrā́ya bhadrám || 2 || bhadrā́ áçvâ harítaḥ sū́ryasya citrā́ étagvâ anumā́dyâsaḥ | namasyánto divá ā́ pṛishṭhám asthuḥ pári dyā́vâpṛithivī́ yanti sadyáḥ || 3 || tát sū́ryasya devatváṃ tán mahitvám madhyā́ kártor vítataṃ sáṃ jabhâra | yadéd áyukta harítaḥ sadhā́sthâd ā́d rā́trī vā́sas tanute simásmai || 4 || tán mitrásya váruṇasyâbhicákshe sū́ryo rūpáṃ kṛiṇute dyór upásthe | anantám anyád rúçad asya pā́jaḥ kṛishṇám anyád dharítaḥ sám bharanti || 5 || adyā́ devâ úditâ sū́ryasya nír áṁhasaḥ pipṛitā́ nír avadyā́t | tán no — || 6 || 7 ||

Shoḍaço 'nuvâkaḥ.

114, 9 iva ā́ akaram rā́sva. mṛiḷayát-tamâ átha. 10 mṛiḷā́. deva ádha. 11 asmai. — 115, 1 váruṇasya agnéḥ. ā́ aprāḥ dyā́vâpṛithivī́ *iti*. 2 abhí eti. yátra. 3 áçvāḥ. 4 tát. yadā́ ít. 5 tát. váruṇasya abhi-cákshe. 5 harítaḥ. 6 adyā́. pipṛitā́.

116. trishṭubh.

Nâsatyâbhyâm barhír iva prá vṛiñje stómâṅ iyarmy abhríyeva vâtaḥ | yâv árbhagâya vimadâya jâyâm senâjúvâ nyûhátû ráthena || 1 || vîḷupátmabhir âçuhémabhir vâ devânâm vâ jûtíbhiḥ çâçadânâ | tád râsabho nâsatyâ sahásram âjâ yamásya pradháne jigâya || 2 || túgro ha bhujyúm açvinodameghé rayím ná káç cin mamṛivâṅ ávâhâḥ | tám ûhathur naubhír âtmanvátîbhir antarikshaprúdbhir ápodakâbhiḥ || 3 || tisráḥ kshápas trír áhâtivrájadbhir nâsatyâ bhujyúm ûhathuḥ pataṃgaíḥ | samudrásya dhánvann ârdrásya pâré tribhír ráthaiḥ çatápadbhiḥ shâḷaçvaiḥ || 4 || anârambhaṇé tád avîrayethâm anâsthâné agrabhaṇé samudré | yád açvinâ ûháthur bhujyúm ástaṃ çatâritrâṃ nâvam âtasthivâṅsam || 5 || 8 ||

yám açvinâ dadáthuḥ çvetám áçvam aghâçvâya çáçvad ít svastí | tád vâṃ dâtrám máhi kîrtényam bhût paidvó vâjî sádam íd dhávyo aryáḥ || 6 || yuvám narâ stuvaté pajriyâya kakshîvate aradatam púraṃdhim | kârotarâc chaphâd áçvasya vṛishṇaḥ çatáṃ kumbhâṅ asiñcataṃ súrâyâḥ || 7 || himénâgníṃ ghraṅsám avârayethâm pitumátîm ûrjam asmâ adhattam | ṛibîse átrim açvinâvanîtam ún ninyathuḥ sárvagaṇaṃ svastí || 8 || párâvatâṃ nâsatyânudethâm uccâbudhnaṃ cakrathur jihmábâram | ksháraṇn âpo ná pâyánâya râyé sahásrâya tṛíshyate gótamasya || 9 || jujurúsho nâsatyotá vavrím prâmuñcataṃ drâpím iva cyávânât | prâtirataṃ jahitásyâyur dasrâd ít pátim akṛiṇutaṃ kanînâm || 10 || 9 ||

116, 1 abhríyâ-iva. ni-ûhátuḥ. 3 açvinâ uda-meghé. cit. áva ahâḥ. ápa-udakâbhiḥ. 4 áhâ ativrájat-bhiḥ. tri-bhíḥ. 5 açvinau. 6 hávyaḥ. 7 kârotarât çaphât. 8 hiména agním. asmai. açvinâ áva-nîtam út. 9 párâ avatám açvinâ anudethâm. 10 nâsatyâ utá. prá amuñcatam. prá atiratam jahitásya âyur dasrâ ât.

tád vâṃ narâ çáṅsyaṃ rā́dhyaṃ câbhishṭimán nâsatyâ várûtham | yád vidvā́ṅsâ nidhím ivā́pagûḷham úd darçatā́d ûpáthur vándanâya ‖ 11 ‖ tád vâṃ narâ sanáye dáṅsa ugrám âvísh kṛiṇomi tanyatúr ná vṛishṭím | dadhyáṅ ha yán mádhv âtharvaṇó vâm áçvasya çîrshṇā́ prá yád îm uvā́ca ‖ 12 ‖ ájohavîn nâsatyâ karā́ vâm mahé yā́man purubhujâ púraṃdhiḥ | çrutáṃ tác chā́sur iva vadhrimatyā́ híraṇyahastam açvinâv adattam ‖ 13 ‖ âsnó vṛíkasya vártikâm abhī́ke yuvám narâ nâsatyâmumuktam | utó kavím purubhujâ yuvám ha kṛípamâṇam akṛiṇutaṃ vicákshe ‖ 14 ‖ carítraṃ hí vér ivā́chedi parṇám âjā́ khelásya páritakmyâyâm | sadyó jáṅghâm áyasîṃ viçpálâyai dháne hité sártave práty adhattam ‖ 15 ‖ 10 ‖

çatám meshā́n vṛikyè cakshadânám ṛijrā́çvaṃ tám pitā́ndhám cakâra | tásmâ akshī́ nâsatyâ vicáksha ā́dhattaṃ dasrâ bhishajâv anarván ‖ 16 ‖ ā́ vâṃ ráthaṃ duhitā́ sū́ryasya kā́rshmevâtishṭhad árvatâ jáyantî | víçve devā́ ánv amanyanta hṛidbhíḥ sám u çriyā́ nâsatyâ sacethe ‖ 17 ‖ yád áyâtaṃ dívodâsâya vartír bharádvâjâyâçvinâ háyantâ | revád uvâha sacanó rátho vâṃ vṛishabháç ca çiñçumā́raç ca yuktā́ ‖ 18 ‖ rayíṃ sukshatrā́ṃ svapatyám áyuḥ suvī́ryaṃ nâsatyâ váhantâ | ā́ jahnāvîṃ sámanasópa vā́jais trír ábno bhâgáṃ dádhatîm ayâtam ‖ 19 ‖ párivishṭaṃ jâhushám viçvátaḥ sîṃ sugébhir náktam ûhathû rájobhiḥ | vibhindúnâ nâsatyâ ráthena ví párvatâṅ ajarayū́ ayâtam ‖ 20 ‖ 11 ‖

ékasyâ vástor âvataṃ ráṇâya váçam açvinâ sanáye sahásrâ | nír ahataṃ duchúnâ índravantâ pṛithuçrávaso vṛi-

---

116, 11 ca abhishṭi-mát. iva ápa-gûḷham. 12 yát. 13 ájohavît. tát çásuḥ-iva vadhri-matyā́ḥ. 14 nâsatyâ amumuktam. utó *iti*. 15 iva áchedi. 16 pitā́ andhám. tásmai. vi-cákshe ā́ adhattam. 17 kā́rshma-iva atishṭhat. 18 bharát-vâjâya açvinâ. 19 sá-manasâ úpa. 20 úhathuḥ. ajarayū́ *iti*. 21 ékasyâḥ.

18846

shaṇâv árâtîḥ || 21 || çarásya cid ârcatkásyâvatâd ấ nîcấd uccấ cakrathuḥ pấtave vấḥ | çayáve cin nâsatyâ çácîbhir jásuraye staryàm pipyathur gấm ||22|| avasyaté stuvaté kṛishṇiyấya ṛijûyaté nâsatyâ çácîbhiḥ | paçúṃ ná nashṭám iva dárçanâya vishṇâpvàṃ dadathur víçvakâya || 23 || dáça rấtrîr áçivenâ náva dyûn ávanaddhaṃ çnathitám apsv àntáḥ | víprutaṃ rebhám udáni právṛiktam ún ninyathuḥ sómam iva sruvéṇa || 24 || prá vâṃ dáṅsâṅsy açvinâv avocam asyá pátiḥ syàṃ sugávaḥ suvîraḥ | utá páçyann açnuván dîrghám ấyur ástaṃ ivéj jarimấṇaṃ jagamyâm || 25 || 12 ||

117. trishṭubh.

Mádhvaḥ sómasyâçvinâ mádâya pratnó hótấ vivâsate vâm | barhíshmatî râtír víçritâ gîr ishấ yâtaṃ nâsatyópa vấjaiḥ || 1 || yó vâṃ açvinâ mánaso jávîyân ráthaḥ sváçvo víça âjígâti | yéna gáchathaḥ sukṛíto duroṇáṃ téna narâ vartír asmábhyaṃ yâtam || 2 || ṛíshiṃ narâv áṅhasaḥ pấñcajanyam ṛibîsâd átrim muñcatho gaṇéna | minántâ dásyor áçivasya mâyấ anupûrváṃ vṛishaṇâ codáyantâ || 3 || áçvaṃ ná gûḷhám açvinâ durévair ṛíshiṃ narâ vṛishaṇâ rebhám apsú | sáṃ táṃ riṇîtho víprutaṃ dáṅsobhir ná vâṃ jûryanti pûrvyấ kṛitấni || 4 || sushupvấṅsaṃ ná nírṛiter upásthe sûryaṃ ná dasrâ támasi kshiyántam | çubhé rukmáṃ ná darçatáṃ níkhâtam úd ûpathur açvinâ vándanâya || 5 || 13 ||

tád vâṃ narâ çáṅsyam pajriyéṇa kakshîvatâ nâsatyâ párijman | çaphấd áçvasya vâjíno jánâya çatáṃ kumbhấṅ asiñcatam mádhûnâm || 6 || yuváṃ narâ stuvaté kṛishṇiyấya vishṇâpvàṃ dadathur víçvakâya | ghóshâyai cit pitṛisháde

---

116, 22 ârcat-kásya avatât. vấr *iti*. cit. 23 kṛishṇiyấya. 24 áçivena. ap-sú antáḥ. út. 25 iva ít. — 117, 1 sómasya açvinâ. hótâ ấ. nâsatyâ úpa.

duroné pátiṃ jūryantyâ açvinâv adattam || 7 || yuvâṃ çyâvâya rúçatîm adattam mahâḥ kshoṇásyâçvinâ káṇvâya | pravâcyaṃ tád vṛishaṇâ kṛitâṃ vâṃ yán nârshadâya çrávo adhyádhattam || 8 || purû várpâṅsy açvinâ dádhânâ ní pedáva ûhathur âçúm áçvam | sahasrasâṃ vâjínam ápratîtam ahihánaṃ çravasyàṃ tárutram || 9 || etấni vâṃ çravasyấ sudânû bráhmâṅgûshám sádanaṃ ródasyoḥ | yád vâm pajrấso açvinâ hávante yâtám ishấ ca vidúshe ca vấjam || 10 || 14 ||

sûnór mấnenâçvinâ gṛiṇấnấ vấjaṃ víprâya bhuraṇâ rádantâ | agástye bráhmaṇâ vâvṛidhânấ sáṃ viçpálâṃ nâsatyârinîtam || 11 || kúha yấntâ sushṭutím kâvyásya dívo napâtâ vṛishaṇâ çayutrấ | hiraṇyasyeva kaláçaṃ níkhâtam úd ûpathur daçamé açvinấhan || 12 || yuvâṃ cyávânam açvinâ járantam púnar yúvânaṃ cakrathuḥ çácîbhiḥ | yuvó ráthaṃ duhitấ sûryasya sahá çriyấ nâsatyâvṛiṇîta || 13 || yuvâṃ túgrâya pûrvyébhir évaiḥ punarmanyấv abhavataṃ yuvânâ | yuvám bhujyúm árṇaso níḥ samudrấd víbhir ûhathur ṛijrébhir áçvaiḥ || 14 || ájohavîd açvinâ taugryó vâm prólhaḥ samudrám avyathír jaganvấn | nísh ṭám ûhathuḥ suyújâ ráthena mánojavasâ vṛishaṇâ svastí || 15 || 15 ||

ájohavîd açvinâ vártikâ vâm âsnó yát sîm ámuñcataṃ vṛíkasya | ví jayúshâ yayathuḥ sấnv ádrer jâtáṃ vishvấco ahataṃ vishéṇa || 16 || çatám meshấn vṛikyè mâmahânáṃ támaḥ práṇîtam áçivena pitrấ | ákshî ṛijrấçve açvinâv adhattaṃ jyótir andhấya cakrathur vicákshe || 17 || çunám andhấya bháram ahvayat sấ vṛikî́r açvinâ vṛishaṇâ náréti | jârâḥ kaní́na iva cakshadânấ ṛijrấçvaḥ çatám ékaṃ ca me-

---

117, 7 jūryantyai. 8 kshoṇásya açvinâ. yát. 9 purú. pedáve. 10 bráhma âṅgûshám. 11 mânena açvinâ. nâsatyâ ariṇîtam. 12 hiraṇyasya-iva. açvinâ áhan. 13 yuvóḥ. nâsatyâ avṛiṇîta. 15 prá -ûḷhaḥ. níḥ tám. 17 ấ akshî́ *iti*. 18 nárâ íti.

shăn || 18 || mahī vâm ûtír açvinâ mayobhŭr utá srâmáṃ dhishṇyâ sáṃ riṇîthaḥ | áthâ yuvăm íd ahvayat púraṃdhir ăgachataṃ sîṃ vṛishaṇâv ávobhiḥ || 19 || ádhenuṃ dasrâ staryàṃ víshaktâm ápinvataṃ çayáve açvinâ găm | yuváṃ çácîbhir vimadăya jâyăṃ ny ûhathuḥ purumitrásya yóshâm || 20 || 16 ||

yávaṃ vṛíkeṇâçvinâ vápantéshaṃ duhántâ mánushâya dasrâ | abhí dásyuṃ bákureṇâ dhámantorú jyótiç cakrathur ăryâya || 21 || âtharvaṇăyâçviṇâ dadhicé 'çvyaṃ çíraḥ práty airayatam | sá vâm mádhu prá vocad ṛitâyán tvâshṭráṃ yád dasrâv apikakshyàṃ vâm || 22 || sádâ kavî sumatím ă cake vâṃ víçvâ dhíyo açvinâ prăvatam me | asmé rayíṃ nâsatyâ bṛihántam apatyasăcaṃ çrútyaṃ rarâthâm || 23 || hiraṇyahastam açvinâ rárâṇâ putráṃ narâ vadhrimatyă adattam | trídhâ ha çyăvam açvinâ vikastam új jîvása airayataṃ sudânû || 24 || etăni vâm açvinâ vîryâṇi prá pûrvyăṇy âyávo 'vocan | bráhma kṛiṇvánto vṛishaṇâ yuvábhyâṃ suvîrâso vidátham ă vadema || 25 || 17 ||

118. trishṭubh.

Ă vâṃ rátho açvinâ çyenápatvâ sumṛiḷîkáḥ svávân yâtv arvăn̄ | yó mártyasya mánaso jávîyân trivandhuró vṛishaṇâ vătaraṇhâḥ || 1 || trivandhuréṇa trivṛítâ ráthena tricakréṇa suvṛítă yâtam arvăk | pínvataṃ gă jínvatam árvato no vardháyatam açvinâ vîrám asmé || 2 || pravádyâmanâ suvṛítâ ráthena dásrâv imáṃ çṛiṇutaṃ çlókam ádreḥ | kím aṅgá vâm práty ávartiṃ gámishṭhâhúr víprâso açvinâ pu-

---

117, 19 átha. ă agachatam. 20 ní ûhathuḥ. 21 vṛíkeṇa açvinâ vápantâ ísham. bákureṇa dhámantâ urú. 22 âtharvaṇăya açvinâ. áçvyam. 23 víçvâḥ. prá avatam. 24 út jîváse. — 118, 2 su-vṛítâ ă. găḥ. 3 pravát-yâmanâ. gámishṭhâ âhúḥ.

râjâḥ || 3 || â vâṃ çyenâso açvinâ vahantu ráthe yuktâsa âçávaḥ pataṃgâḥ | yé aptúro divyâso ná gṛídhrâ abhí práyo nâsatyâ váhanti || 4 || â vâṃ ráthaṃ yuvatís tishṭhad átra jushṭvî narâ duhitâ sûryasya | pári vâm áçvâ vápushaḥ pataṃgâ váyo vahantv arushâ abhî́ke || 5 || 18 ||

úd vándanam airatāṃ daṅsánâbhir úd rebháṃ dasrâ vṛishaṇâ çácîbhiḥ | nísh ṭaugryám pârayathaḥ samudrât púnaç cyávânaṃ cakrathur yúvânam || 6 || yuvám átrayé 'vanîtâya taptám ûrjam omânam açvinâv adhattam | yuváṃ káṇvâyâpiriptâya cákshuḥ práty adhattaṃ sushṭutíṃ jujushâṇâ || 7 || yuváṃ dhenúṃ çayáve nâdhitâyâpinvatam açvinâ pûrvyâya | ámuñcataṃ vártikâm áṅhaso níḥ práti jáṅghâṃ viçpálâyâ adhattam || 8 || yuváṃ çvetám pedáva índrajûtam ahihánam açvinâdattam áçvam | johûtram aryó abhibhûtim ugráṃ sahasrasâṃ vṛíshaṇaṃ vîḍvàṅgam || 9 || tâ vâṃ narâ sv ávase sujâtâ hávâmahe açvinâ nâdhamânâḥ | â na úpa vásumatâ ráthena gíro jushâṇâ suvitâya yâtam || 10 || â çyenásya jávasâ nûtanenâsmé yâtaṃ nâsatyâ sajóshâḥ | háve hí vâm açvinâ râtáhavyaḥ çaçvattamâyâ usháso vyùshṭau || 11 || 19 ||

119. jagatî.

Â vâṃ ráthaṃ purumâyáṃ manojúvaṃ jîrâçvaṃ yajníyaṃ jîváse huve | sahásraketuṃ vanínaṃ çatádvasuṃ çrushṭîvânaṃ varivodhâm abhí práyaḥ || 1 || ûrdhvâ dhîtíḥ práty asya práyâmany ádhâyi çásmant sám ayanta â díçaḥ | svádâmi gharmám práti yanty ûtáya â vâm ûrjânî ráthaṃ

118, 5 áçvâḥ. pataṃgâḥ. 6 níḥ taugryám. 7 átraye áva-nîtâya. káṇvâya ápi-riptâya. 8 nâdhitâya ápinvatam. 9 pedáve. açvinâ adattam. vîḷú-aṅgam. 10 sú. 11 nûtanena asmé. — 119, 1 çatát-vasum. 2 ayante.

açvinâruhat || 2 || sáṃ yán mithâḥ paspṛidhânâso ágmata çubhé makhâ ámitâ jâyávo ráṇe | yuvór áha pravaṇé cekite rátho yád açvinâ váhathaḥ sûrím â váram || 3 || yuvám bhujyúm bhurámâṇaṃ víbhir gatáṃ svâyuktibhir nivâhantâ pitṛíbhya â | yâsishṭáṃ vartír vṛishaṇâ vijenyàṃ dívodâsâya máhi ceti vâm ávaḥ || 4 || yuvór açvinâ vápushe yuvâyújaṃ ráthaṃ vâṇî yematur asya çárdhyam | â vâm patitvám sakhyâya jagmúshî yóshâvṛiṇîta jényâ yuvâm pátî || 5 || 20 ||

yuváṃ rebhám párishûter urushyatho hiména gharmám páritaptam átraye | yuvâṃ çayór avasám pipyathur gávi prá dîrghéṇa vándanas târy âyushâ || 6 || yuvâṃ vándanaṃ nírṛitaṃ jaraṇyáyâ ráthaṃ ná dasrâ karaṇâ sám invathaḥ | kshétrâd â vípraṃ janatho vipanyáyâ prá vâm átra vidhaté daṅsánâ bhuvat || 7 || ágachataṃ kṛípamâṇam parâváti pitúḥ svásya tyájasâ níbâdhitam | svárvatîr itá ûtîr yuvór áha citrâ abhî'ke abhavann abhíshṭayaḥ || 8 || utá syâ vâm mádhuman mákshikârapan máde sómasyauçijó huvanyati | yuvâṃ dadhîcó mána â vivâsathó 'thâ çíraḥ práti vâm áçvyaṃ vadat || 9 || yuvám pedáve puruvâram açvinâ spṛidhâṃ çvetâṃ tarutâraṃ duvasyathaḥ | çáryair abhídyum pṛítanâsu dushṭáraṃ carkṛítyam índram iva carshaṇîsáham || 10 || 21 ||

120. 1. 10—12 gâyatrî. 2 kakubh. 3 kâvirâj. 4 nashṭarûpî. 5 tanuçirâ. 6 ushṇih. 7 vishṭârabṛihatî. 8 kṛiti. 9 virâj.

Kâ râdhad dhótrâçvinâ vâṃ kó vâṃ jósha ubháyoḥ | kathâ vidhâty ápracetâḥ || 1 || vidvâṅsâv íd dúraḥ pṛiched

119, 2 açvinâ aruhat. 3 yát. ámitâḥ. 4 vi-jenyàm. 5 vâṇî *iti*. yóshâ avṛiṇita. 9 mádhu-mat mákshikâ arapat. sómasya auçijâḥ. vivâsathaḥ átha. — 120, 1 hótrâ açvinâ. jóshe.

ávidvân itthấparo acetấḥ | nú cin nú márte ákrau || 2 || tấ vidvấṅsâ havâmahe vâṃ tấ no vidvấṅsâ mánma vocetam adyá | prấrcad dáyamâno yuvấkuḥ || 3 || ví pṛichâmi pâkyấ ná devấn váshaṭkṛitasyâdbhutásya dasrâ | pâtáṃ ca sáhyaso yuvám ca rábhyaso naḥ || 4 || prá yấ ghóshe bhṛígavâṇe ná çóbhe yáyâ vâcấ yájati pajriyó vâm | praíshayúr ná vidvấn || 5 || 22 ||

çrutáṃ gâyatráṃ tákavânasyâháṃ cid dhí rirébhâçvinâ vâm | ấkshi̇̃ çubhas patî dán || 6 || yuvám hy ấstam mahó rán yuvám vâ yán nirátataṅsatam | tấ no vasû sugopấ syâtam pâtáṃ no vṛikâd aghâyóḥ || 7 || mấ kásmai dhâtam abhy àmitríṇe no mấkútrâ no gṛihébhyo dhenávo guḥ | stanâbhújo áçiçvîḥ || 8 || duhîyán mitrádhitaye yuvấku râyé ca no mimîtâṃ vấjavatyai | ishé ca no mimîtaṃ dhenumátyai || 9 || açvínor asanaṃ rátham anaçvâṃ vâjínîvatoḥ | ténâhám bhûri câkana || 10 || ayáṃ samaha mâ tanûhyấte jánâñ ánu | somapéyaṃ sukhó ráthaḥ || 11 || ádha svápnasya nír vidé 'bhuñjataç ca revátaḥ | ubhấ tấ básri naçyataḥ || 12 || 23 ||

Saptadaço 'nuvâkaḥ.

121. trishṭubh.

Kád itthấ nṛíṃḥ pấtraṃ devayatấṃ çrávad gíro ấṅgirasâṃ turaṇyán | prá yád ấnaḍ víça ấ harmyásyorú kraṅsate adhvaré yájatraḥ || 1 || stámbhîd dha dyấṃ sá dharúṇam prushâyad ṛibhúr vấjâya dráviṇaṃ náro góḥ | ánu svajấṃ mahisháç cakshata vrấṃ ménâm áçvasya pári mâtá-

---

120, 2 itthấ áparaḥ. nú cit. 3 prá ârcat. 4 váshaṭ-kṛitasya adbhutásya. 5 prá isha-yúḥ. 6 tákavânasya ahám. hí rirébha açvinâ. ấ akshi̇̃ *iti*. 7 hí. yát. 8 abhí amitríṇe. mấ akútra. stana-bhújaḥ. 10 téna ahám. 11 tanu ûhyấte. 12 vide ábhuñjataḥ. — 121, 1 harmyásya urú. 2 ha.

raṃ góḥ || 2 || nákshad dhávam aruṇíḥ pûrvyáṃ rấṭ turó viçấm áṅgirasâm ánu dyúṅ | tákshad vájraṃ níyutaṃ tastámbhad dyấṃ cátushpade náryâya dvipấde || 3 || asyá máde svaryàṃ dâ ṛitấyấpîvṛitam usríyâṇâm ánîkam | yád dha prasárge trikakúm nivártad ápa drúho mấnushasya dúro vaḥ || 4 || túbhyam páyo yát pitárâv ánîtâṃ rấdhaḥ surétas turáṇe bhuraṇyú | çúci yát te rékṇa ấyajanta sabardúghâyâḥ páya usríyâyâḥ || 5 || 24 ||

ádha prá jajne taráṇir mamattu prá rocy asyấ usháso ná sűraḥ | índur yébhir ấshṭa svéduhavyaiḥ sruvéṇa siñcáñ jaráṇâbhí dhấma || 6 || svidhmấ yád vanádhitir apasyất sűro adhvaré pári ródhanâ góḥ | yád dha prabhấsi kṛítvyâṅ ánu dyúṅ ánarviçe paçvíshe turấya || 7 || ashṭấ mahó divá ấdo hárî ihá dyumnâsâham abhí yodhâná útsam | háriṃ yát te mandínaṃ dukshán vṛidhé górabhasam ádribhir vâtấpyam || 8 || tvám âyasám práti vartayo gór divó áçmânam úpanîtam ṛíbhvâ | kútsâya yátra puruhûta vanváñ chúshṇam anantaíḥ pariyási vadhaíḥ || 9 || purấ yát sűras támaso ápîtes tám adrivaḥ phaligáṃ hetím asya | çúshṇasya cit párihitaṃ yád ójo divás pári súgrathitaṃ tád ấdaḥ || 10 || 25 ||

ánu tvâ mahî pấjasî acakré dyấvâkshấmâ madatâm indra kárman | tváṃ vṛitrám âçáyânaṃ sirấsu mahó vájreṇa sishvapo varấhum || 11 || tvám indra náryo yấṅ ávo nṛ́ṅn tíshṭhâ vâtasya suyújo váhishṭhân | yáṃ te kâvyá uçánâ mandínaṃ dấd vṛitraháṇam pấryaṃ tataksha vájram || 12 || tváṃ sűro haríto râmayo nṛ́ṅn bhárac cakrám étaço nấyám

---

121, 3 hávam. 4 ṛitấya ápi-vṛitam. ha. tri-kakúp. var *iti* vaḥ. 5 ấ áyajanta. 6 sva-íduhavyaiḥ. jaráṇâ abhí. 7 ha. 8 hárî *iti*. dyumna-sáham. yodhânáḥ. dhukshán. 9 çúshṇam. 10 ápi-iteḥ. ấ adar *ity* adaḥ. 11 mahî *iti* pấjasî *iti* acakré *iti*. 12 tíshṭha. 13 bhárat. ná ayám.

indra | prâsya pârâṃ navatiṃ nâvyânâm ápi kartám avartayó 'yajyûn || 13 || tváṃ no asyâ indra durhánâyâḥ pâhí vajrivo duritâd abhîke | prá no vâjân rathyò áçvabudhyân ishé yandhi çrávase sûnṛítâyai || 14 || mâ sâ te asmát sumatír ví dasad vâjapramahaḥ sám ísho varanta | â no bhaja maghavan góshv aryó máṅhishṭhâs te sadhamâdaḥ syâma || 15 || 26 ||

Ashṭamo 'dhyâyaḥ.

PRATHAMO 'SHṬAKAḤ.

122. trishṭubh.

Prá vaḥ pântaṃ raghumanyavó 'ndho yajnáṃ rudrâya mîḷhúshe bharadhvam | divó astoshy ásurasya vîrair ishudhyéva marúto ródasyoḥ || 1 || pátnîva pûrváhûtiṃ vâvṛidhádhyâ ushâsânáktâ purudhâ vídâne | starîr nâtkaṃ vyùtaṃ vásânâ sûryasya çriyâ sudṛíçî hiraṇyaiḥ || 2 || mamáttu naḥ párijmâ vasarhâ mamáttu vâto apâṃ vṛíshaṇvân | çiçîtám indrâparvatâ yuvám nas tán no víçve varivasyantu devâḥ || 3 || utá tyâ me yaçásâ çvetanâyai vyántâ pântauçijó huvádhyai | prá vo nápâtam apâṃ kṛiṇudhvam prá mâtárâ râspinásyâyóḥ || 4 || â vo ruvaṇyúm auçijó huvádhyai ghósheva çáṅsam árjunasya náṅçe | prá vaḥ pûshṇé dâváṇa âṅ áchâ voceya vasútâtim agnéḥ || 5 || 1 ||

çrutám me mitrâvaruṇâ hávemótá çrutaṃ sádane viçvá-

121, 13 pra-ásya. ándhaḥ. ishudhyâ-iva. átkam ví-utam. 8 tát. -iva. dâváne â ácha. avartayaḥ áyajyûn. — 122, 1 raghu-manyavaḥ 2 pátnî-iva. vavṛidhádhyai. vídâne *iti*. ná 4 pântâ auçijâḥ. râspinásya áyóḥ. 5 ghóshâ 6 hávâ imâ utá.

taḥ sîm | çrótu naḥ çróturâtiḥ suçrótuḥ sukshétrâ síndhur adbhíḥ || 6 || stushé sấ vâṃ varuṇa mitra râtír gávâṃ çatấ pṛikshấyâmeshu pajré | çrutárathe priyárathe dádhânâḥ sadyáḥ pushṭíṃ nirundhânấso agman || 7 || asyá stushe máhimaghasya rấdhaḥ sácâ sanema náhushaḥ suvîrâḥ | jáno yáḥ pajrébhyo vâjínîvân áçvâvato rathíno máhyaṃ sûríḥ || 8 || jáno yó mitrâvaruṇâv abhidhrúg apó ná vâṃ sunóty akshṇayâdhrúk | svayáṃ sá yákshmaṃ hṛídaye ní dhatta ấpa yád îṃ hótrâbhir ṛitấvâ || 9 || sá vrấdhato náhusho dáṃsujûtaḥ çárdhastaro narấṃ gûrtáçravâḥ | víṣṛishṭarâtir yâti bâḷhaṣṛítvâ víçvâsu pṛitsú sádam íc chûraḥ || 10 || 2 ||

ádha gmántâ náhusho hávaṃ sûréḥ çrótâ râjâno amṛítasya mandrâḥ | nabhojúvo yán niravásya rấdhaḥ práçastaye mahinấ ráthavate || 11 || etáṃ çárdhaṃ dhâma yásya sûrér íty avocan dáçatayasya náṅçe | dyumnấni yéshu vasútâtî rârán víçve sanvantu prabhṛithéshu vấjam || 12 || mándâmahe dáçatayasya dhâsér dvír yát páñca bíbhrato yánty ánnâ | kím ishṭấçva ishṭáraçmir etá îçânấsas tárusha ṛiñjate nṛ́ín || 13 || hiraṇyakarṇam maṇigrîvam árṇas tán no víçve varivasyantu devấḥ | aryó gíraḥ sadyá ấ jagmúshîr ósrâç câkantûbháyeshv asmé || 14 || catvấro mâ maçarçấrasya çíçvas tráyo rấjna ấyavasasya jishṇóḥ | rátho vâm mitrâvaruṇâ dîrghấpsâḥ syûmagabhastiḥ sûro nấdyaut || 15 || 3 ||

123. trishṭubh.

Pṛithû rátho dákshiṇâyâ ayojy aínaṃ devấso amṛítâso asthuḥ | kṛishṇấd úd asthâd aryấ víhâyâç cíkitsantî mấnu-

---

122, 9 dhatte. 10 dám-sujûtaḥ. ít çûraḥ. 11 gmánta. çróta. yát. 12 vasú-tátiḥ rarán. 13 eté. 14 tát. ấ usrấḥ câkantu ubháyeshu. 15 dirghá-apsâḥ. ná adyaut. — 123, 1 pṛithúḥ. ấ enam.

shâya kshâyâya || 1 || pûrvâ víçvasmâd bhúvanâd abodhi jáyantî vâjam bṛihatî sánutrî | uccâ vy àkhyad yuvatíḥ punarbhûr óshâ agan prathamâ pûrváhûtau || 2 || yád adyá bhâgáṃ vibhájâsi nṛíbhya úsho devi martyatrâ sujâte | devó no átra savitâ dámûnâ ánâgaso vocati sûryâya || 3 || gṛihám -gṛiham ahanâ yâty áchâ divé-dive ádhi nâmâ dádhânâ | síshâsantî dyotanâ çáçvad âgâd ágram-agram íd bhajate vásûnâm || 4 || bhágasya svásâ váruṇasya jâmír úshaḥ sûnṛite prathamâ jarasva | paççâ sá daghyâ yó aghásya dhâtâ jáyema táṃ dákshiṇayâ ráthena || 5 || 4 ||

úd îratâṃ sûnṛítâ út púraṃdhîr úd agnáyaḥ çuçucânâso asthuḥ | spârhâ vásûni támasâpagûḷhâvísh kṛiṇvanty usháso vibhâtîḥ || 6 || ápânyád ety abhy ànyád eti víshurûpe áhanî sáṃ carete | parikshítos támo anyâ gúhâkar ádyaud ushâḥ çóçucatâ ráthena || 7 || sadṛíçîr adyá sadṛíçîr íd u çvó dîrghám sacante váruṇasya dhâma | anavadyâs triṅçátaṃ yójanâny ékaikâ krátum pári yanti sadyáḥ || 8 || jânaty áhnaḥ prathamásya nâma çukrâ kṛishṇâd ajanishṭa çvitîcî | ṛitásya yóshâ ná minâti dhâmâhar-ahar nishkṛitám âcárantî || 9 || kanyèva tanvâ çâçadânâñ éshi devi devám íyakshamâṇam | saṃsmáyamânâ yuvatíḥ purástâd âvír vákshâṅsi kṛiṇushe vibhâtî || 10 || 5 ||

susaṃkâçâ mâtṛímṛishṭeva yóshâvís tanvàṃ kṛiṇushe dṛiçé kám | bhadrâ tvám usho vitaráṃ vy ùcha ná tát te anyâ usháso naçanta || 11 || áçvâvatîr gómatîr viçvávârâ yátamânâ raçmíbhiḥ sûryasya | párâ ca yánti púnar â ca

---

123, 2 ví akhyat. â ushâḥ. 4 ácha. nâma. â agât. 5 daghyâḥ. 6 támasâ ápa-gûḷhâ âvíḥ. 7 ápa anyát eti abhí anyát. víshurûpe *iti.* gúhâ akaḥ. 8 ékâ-ekâ. 9 jânatî. dhâma áhaḥ-ahaḥ. 10 kanyâ-iva. çâçadânâ. 11 mâtṛímṛishṭâ-iva yóshâ âvíḥ. ví ucha. 12 viçvá-vârâḥ yátamânâḥ.

yanti bhadrā̃ nā̃ma váhamānâ ushā̃saḥ || 12 || ṛitásya raçmím anuyáchamânâ bhadrám-bhadraṃ krátum asmā̃su dhehi | úsho no adyá suhávâ vy ùchâsmā̃su rā̃yo maghávatsu ca syuḥ || 13 || 6 ||

124. trishṭubh.

Ushā̃ uchántî samidhâné agnā̃ udyánt sū́rya urviyā̃ jyótir açret | devó no átra savitā́ nv ártham prā̃sâvîd dvipát prá cátushpad ityaí || 1 || áminatî daívyâni vratā̃ni praminatī́ manushyā̃ yugā̃ni | îyúshîṇâm upamā̃ çáçvatînâm âyatînā̃m prathamóshā̃ vy àdyaut || 2 || eshā̃ divó duhitā̃ práty adarçi jyótir vásânâ samanā̃ purástât | ṛitásya pánthâm ánv eti sâdhú prajânatī́va ná díço minâti || 3 || úpo adarçi çundhyúvo ná váksho nodhā̃ ivâvír akṛita priyā̃ṇi | admasán ná sasató bodháyantî çaçvattamā̃gât púnar eyúshîṇâm || 4 || pū́rve árdhe rájaso aptyásya gávâṃ jánitry akṛita prá ketúm | vy ù prathate vitaráṃ várîya óbhā̃ pṛiṇántî pitrór upásthâ || 5 || 7 ||

evéd eshā̃ purutámâ dṛiçé kā́ṃ nā̃jâmiṃ ná pári vṛiṇakti jâmím | arepásâ tanvā̃ çā̃çadânâ nā́rbhâd îshate ná mahó vibhâtī́ || 6 || abhrâtéva puṁsá eti pratîcī́ gartârúg iva sanáye dhánânâm | jâyéva pátya uçatī́ suvā̃sâ ushā́ hasréva ní riṇîte ápsaḥ || 7 || svásâ svásre jyā́yasyai yónim âraig ápaity asyâḥ praticákshyeva | vyuchántî raçmíbhiḥ sū́ryasyâñjy àñkte samanagā́ iva vrā́ḥ || 8 || âsā́m pū́rvâsâm áhasu svásṛîṇâm áparâ pū́rvâm abhy èti paçcā́t | tā́ḥ pratnaván

---

123, 13 ví ucha asmā́su. — 124, 1 agnaú. nú. prá asâvît. 2 prathamā́ ushā́ḥ ví adyaut. 3 prajânatī́-iva. 4 úpo *iti*. iva âvíḥ. adma -sát. çaçvat-tamā́ ā́ agât. â-îyúshîṇâm. 5 jánitrî. ví ûṃ *iti*. ā́ ubhā́. 6 evá ít. ná ájâmim. ná árbhât. 7 abhrâtā́-iva. garta-ârúgiva. jāyā́ -iva pátye. ushā́ḥ hasrā́-iva. 8 araik ápa eti. praticákshya-iva. sū́ryasya añjí añkte. 9 abhí eti. pratna-vát.

návyasîr nûnám asmé revád uchantu sudínâ ushâsaḥ || 9 || prá bodhayoshaḥ pṛiṇató maghony ábudhyamânâḥ paṇáyaḥ sasantu | revád ucha maghávadbhyo maghoni revát stotré sûnṛite jârâyantî || 10 || 8 ||

áveyám açvaid yuvatíḥ purástâd yuñkté gávâm aruṇânâm ánîkam | ví nûnám uchâd ásati prá ketúr gṛihám-gṛiham úpa tishṭhâte agníḥ || 11 || út te váyaç cid vasatér apaptan náraç ca yé pitubhâjo vyùshṭau | amâ saté vahasi bhûri vâmám úsho devi dâçúshe mártyâya || 12 || ástoḍhvaṃ stómyâ bráhmaṇâ mé 'vîvṛidhadhvam uçatîr ushâsaḥ | yushmâkaṃ devîr ávasâ sanema sahasríṇaṃ ca çatínaṃ ca vâjam || 13 || 9 ||

125. trishṭubh. 4. 5 jagatî.

Prâtâ rátnam prâtarítvâ dadhâti táṃ cikitvân pratigṛíhyâ ní dhatte | téna prajâṃ vardháyamâna âyû râyás póshena sacate suvîraḥ || 1 || sugúr asat suhiraṇyáḥ sváçvo bṛihád asmai váya índro dadhâti | yás tvâyántaṃ vásunâ prâtaritvo mukshîjayeva pádim utsinâti || 2 || âyam adyá sukṛítam prâtár ichánn ishṭéḥ putráṃ vásumatâ ráthena | aṅçóḥ sutám pâyaya matsarásya kshayádvîraṃ vardhaya sûnṛítâbhiḥ || 3 || úpa kṣharanti síndhavo mayobhúva îjânáṃ ca yakshyámâṇaṃ ca dhenávaḥ | pṛiṇántaṃ ca pápuriṃ ca çravasyávo ghṛitásya dhârâ úpa yanti viçvátaḥ || 4 || nâkasya pṛishṭhé ádhi tishṭhati çritó yáḥ pṛiṇâti sá ha devéshu gachati | tásmâ âpo ghṛitám arshanti síndhavas tásmâ iyáṃ dákshiṇâ pinvate sádâ || 5 || dákshiṇâvatâm id imâni citrâ

124, 10 bodhaya ushaḥ. 11 áva iyám. 13 stómyâḥ. me ávîvṛidhadhvam. — 125, 1 prâtár *iti*. prati-gṛíhya. âyuḥ. 2 tvâ â-yántam. mukshîjayâ-iva. 5 tásmai.

dákshiṇâvatâṃ diví sûryâsaḥ | dákshiṇâvanto amṛítam bhajante dákshiṇâvantaḥ prá tiranta âyuḥ || 6 || mâ pṛiṇánto dúritam éna âran mâ jârishuḥ sûráyaḥ suvratâsaḥ | anyás téshâm paridhír astu káç cid ápṛiṇantam abhí sáṃ yantu çókâḥ || 7 || 10 ||

126. trishṭubh. 6. 7 anushṭubh.

Ámandân stómân prá bhare manîshâ síndhâv ádhi kshiyató bhâvyásya | yó me sahásram ámimîta savân atûrto râjâ çráva ichámânaḥ || 1 || çatáṃ râjño nádhamânasya nishkân chatám áçvân práyatânt sadyá ádam | çatáṃ kakshîvân ásurasya gónâṃ diví çrávo 'járam á tatâna || 2 || úpa mâ çyâvâḥ svanáyena dattâ vadhûmanto dáça ráthâso asthuḥ | shashṭíḥ sahásram ánu gávyam âgât sánat kakshîvân abhipitvé áhnâm || 3 || catvâriṅçád dáçarathasya çóṇâḥ sahásrasyâgre çréṇiṃ nayanti | madacyútaḥ kṛiçanávato átyân kakshîvanta úd amṛikshanta pajrâḥ || 4 || pûrvâm ánu práyatim á dade vas trîn yuktân ashṭâv arídhâyaso gâḥ | subándhavo yé viçyâ iva vrâ ánasvantaḥ çráva aíshanta pajrâḥ || 5 || âgadhitâ párigadhitâ yâ kaçîkéva jáṅgahe | dádâti máhyaṃ yâdurî yâçûnâṃ bhojyâ çatâ || 6 || úpopa me párâ mṛiça mâ me dabhrâṇi manyathâḥ | sárvâhám asmi romaçâ gandhârîṇâṃ ivâvikâ || 7 || 11 ||

Ashṭâdaço 'nuvâkaḥ.

127. atyashṭi. 6 atidhṛiti.

Agníṃ hótâram manye dâsvantaṃ vásuṃ sûnúṃ sáhaso

125, 6 tirante. 7 á aran. — 126, 2 çatám. 3 dattâḥ. á agât. 4 sahásrasya ágre. kṛiçaná-vataḥ. 5 arí-dhâyasaḥ. 6 kaçîkâ-iva. 7 úpa-upa. sárvâ ahám. iva avikâ.

jâtávedasaṃ vípraṃ ná jâtávedasam | yá ûrdhváyâ svadhvaró devó devắcyâ kṛipắ | ghṛitásya víbhrâshṭim ánu vashṭi çocíshâjúhvânasya sarpíshaḥ || 1 || yájishṭhaṃ tvâ yájamânâ huvema jyéshṭham áñgirasâṃ vipra mánmabhir víprebhiḥ çukra mánmabhiḥ | párijmânam iva dyắṃ hótâraṃ carshaṇînắm | çocíshkeçaṃ vṛíshaṇaṃ yám imắ víçaḥ prắvantu jûtáye víçaḥ || 2 || sá hí purú cid ójasâ virúkmatâ dîdyâno bhávati druhaṃtaráḥ paraçúr ná druhaṃtaráḥ | vîḷú cid yásya sámṛitau çrúvad váneva yát sthirám | niḥsáhamâṇo yamate nắyate dhanvâsáhâ nắyate || 3 || dṛilhắ cid asmâ ánu dur yáthâ vidé téjishṭhâbhir aráṇibhir dâshṭy ávase 'gnáye dâshṭy ávase | prá yáḥ puríṇi gắhate tákshad váneva çocíshâ | sthirắ cid ánnâ ní riṇâty ójasâ ní sthirắṇi cid ójasâ || 4 || tám asya pṛikshám úparâsu dhîmahi náktaṃ yáḥ sudárçataro dívâtarâd áprâyushe dívâtarât | ắd asyắyur grábhaṇavad vîḷú çárma ná sûnáve | bhaktám ábhaktam ávo vyánto ajárâ agnáyo vyánto ajárâḥ || 5 || 12 ||

sá hí çárdho ná mắrutaṃ tuvishváṇir ápnasvatîshûrvárâsv ishṭánir ắrtanâsv ishṭániḥ | ắdad dhavyắny âdadír yajñásya ketúr arháṇâ | ádha smâsya hárshato hṛîshîvato víçve jushanta pánthâṃ náraḥ çubhé ná pánthâm || 6 || dvitắ yád îṃ kîstắso abhídyavo namasyánta upavócanta bhṛígavo mathnánto dâçắ bhṛígavaḥ | agnír îçe vásûnâṃ çúcir yó dharṇír eshâm | priyắñ apidhîñr vanishîshṭa médhira ắ vanishîshṭa médhiraḥ || 7 || víçvâsâṃ tvâ viçắm pátiṃ havâmahe sárvâsâṃ samânắṃ dámpatim bhujé satyágirvâhasam bhujé | átithim mắnushâṇâm pitúr ná yásyâsayắ | amî ca

---

127, 1 çocíshâ â-júhvânasya. 2 yájamânâḥ. imắḥ. prá avantu. 3 purú. vánâ-iva. ná ayate dhanva-sáhâ ná ayate. 4 asmai. dâshṭi. agnáye dâshṭi. vánâ-iva. riṇâti. 5 ápra-âyushe dívâ-tarât. asya âyuḥ. 6 tuvi-svániḥ ápnasvatîshu urvárâsu. havyắni. sma asya. 8 yásya âsayắ.

víçve amṛítâsa ấ váyo havyấ devéshv ấ váyaḥ || 8 || tvám agne sáhasâ sáhantamaḥ çushmíntamo jâyase devátâtaye rayír ná devátâtaye | çushmíntamo hí te mádo dyumníntama utá krátuḥ | ádha smâ te pári caranty ajara çrushtîvấno nấjara || 9 || prá vo mahé sáhasâ sáhasvata usharbúdhe paçushé nấgnáye stómo babhûtv agnáye | práti yád îṃ havíshmân víçvâsu kshấsu jóguve | ágre rebhó ná jarata ṛishûṇấṃ jűrṇir hóta ṛishûṇấm || 10 || sá no nédishṭhaṃ dádṛiçâna ấ bharấgne devébhiḥ sácanâḥ sucetúnâ mahó râyáḥ sucetúnâ | máhi çavishṭha nas kṛidhi saṃcákshe bhujé asyaí | mấhi stoṭríbhyo maghavant suvîryam máthîr ugró ná çávasâ || 11 || 13 ||

128. atyashṭi.

Ayáṃ jâyata mánusho dhárîmaṇi hótâ yájishṭha uçíjâm ánu vratám agníḥ svám ánu vratám | viçváçrushṭiḥ sakhîyaté rayír iva çravasyaté | ádabdho hótâ ní shadad iḷás padé párivîta iḷás padé || 1 || tấṃ yajnasấdham ápi vâtayâmasy ṛitásya pathấ námasâ havíshmatâ devátâtâ havíshmatâ | sá na ûrjấm upấbhṛity ayấ kṛipấ ná jûryati | yáṃ mâtaríçvâ mánave parâváto devám bhấḥ parâvátaḥ || 2 || évena sadyáḥ páry eti pấrthivam muhurgî réto vṛishabháḥ kánikradad dádhad rétaḥ kánikradat | çatáṃ cákshâṇo akshábhir devó váneshu turváṇiḥ | sádo dádhâna úpareshu sấnushv agníḥ páreshu sấnushu || 3 || sá sukrátuḥ puróhito dáme-dame 'gnír yajnásyâdhvarásya cetati krátvâ yajnásya cetati | krátvâ vedhấ ishûyaté víçvâ jâtấni paspaçe | yáto

---

127, 9 sma. ná ajara. 10 sáhasvate. ná agnáye. jarate. hótâ. 11 bhara ágne. — 128, 2 upa-ábhṛiti. bhấr *iti* bhấḥ. 3 muhuḥ-gîḥ. 4 yajnásya adhvarásya.

ghṛitaçrîr átithir ájâyata váhnir vedhấ ájâyata || 4 || krátvâ yád asya távishîshu pṛiñcáte 'gnér áveṇa marútâṃ ná bhojyèshirấya nắ bhojyấ | sá hí shmâ dắnam ínvati vásûnâṃ ca majmánâ | sá nas trâsate durităd abhihrútaḥ çáṅsâd aghắd abhihrútaḥ || 5 || 14 ||

víçvo víhâyâ aratír vásur dadhe háste dákshiṇe taráṇir ná çiçrathac chravasyáyâ ṇá çiçrathat | víçvasmâ íd ishudhyaté devatrấ havyám óhishe | víçvasmâ ít sukṛíte vấram ṛiṇvaty agnír dvárâ vy ṛiṇvati || 6 || sá mấnushe vṛijáne çáṃtamo hitò 'gnír yajnéshu jényo ná viçpátiḥ priyó yajnéshu viçpátiḥ | sá havyấ mấnushâṇâm iḷấ kṛitấni patyate | sá nas trâsate váruṇasya dhûrtér mahó devásya dhûrtéḥ || 7 || agníṃ hótâram îḷate vásudhitiṃ priyáṃ cétishṭham aratíṃ ny èrire havyavấhaṃ ny èrire | viçvấyuṃ viçvávedasaṃ hótâraṃ yajatáṃ kavíṃ | devấso raṇvám ávase vasûyávo gîrbhír raṇvám vasûyávaḥ || 8 || 15 ||

129. atyashṭi. 8. 9 atiçakvarî. 11 ashṭi.

Yáṃ tvấṃ ráthaṃ indra medhásâtaye 'pâkấ sántam íshira praṇáyasi prấṇavadya náyasi | sadyáç cit tám abhíshṭaye káro váçaç ca vâjínam | sấsmâkam anavadya tûtujâna vedhásâm imấṃ vấcaṃ ná vedhásâm || 1 || sá çrudhi yáḥ smâ pṛítanâsu kắsu cid dakshấyya indra bhárahûtaye nṛíbhir ási prátûrtaye nṛíbhiḥ | yáḥ çúraiḥ svàḥ sánitâ yó víprair vấjaṃ tárutâ | tám îçânấsa iradhanta vâjínam pṛikshám átyaṃ ná vâjínam || 2 || dasmó hí shmâ vṛíshaṇam pínvasi tvácaṃ káṃ cid yâvîr arấruṃ çûra mártyam parivṛiṇákshi mártyam | índrotá túbhyaṃ tád divé tád ru-

---

128, 5 áveṇa. bhojyấ ishirấya. sma. 6 çravasyáyâ. víçvasmai. ấ ûhishe. ví ṛiṇvati. 7 hitáḥ. 8 nír erire. gîḥ-bhíḥ. — 129, 1 prá anavadya. sáḥ asmâkam. 2 sma. 3 sma. índra utá.

drāya sváyaçase | mitrāya vocaṃ váruṇâya sapráthaḥ sumṛiḷîkāya sapráthaḥ || 3 || asmākaṃ va índram uçmasîshṭáye sákhâyaṃ viçvāyum prâsáhaṃ yújaṃ vājeshu prâsáhaṃ yújam | asmākam bráhmotáyé 'vâ pṛitsúshu kāsu cit | nahí tvâ çátruḥ stárate stṛiṇóshi yáṃ víçvaṃ çátruṃ stṛiṇóshi yáṃ || 4 || ní shū namātimatiṃ káyasya cit téjishṭhâbhir araṇibhir nótíbhir ugrābhir ugṛotíbhiḥ | néshi ṇo yáthâ purāṇenāḥ çûra mányase | víçvâni pûrór ápa parshi váhnir âsā váhnir no ácha || 5 || 16 ||

prá tád voceyam bhávyâyéndave hávyo ná yá ishávân mánma réjati rakshohā mánma réjati | svayáṃ só asmád ā nidó vadhaír ajeta durmatím | áva sraved aghāçaṅso 'vatarám áva kshudrám iva sravet || 6 || vanéma tád dhótrayâ citántyâ vanéma rayím -rayivaḥ suvīryaṃ raṇvāṃ sántaṃ suvīryāṇ | durmánmānaṃ sumántubhir ém ishā pṛicîmahi | ā satyābhir índraṃ dyumnáhûtibhir yájatraṃ dyumnáhûtibhiḥ || 7 || prá-prâ vo asmé sváyaçobhir ûtī parivargá índro durmatînāṃ dárîman durmatînām | svayáṃ sā rishayádhyai yā na upeshé atraiḥ | hatém asau ná vakshaṇi kshiptā jûrṇír ná vakshati || 8 || tváṃ na indra ràyā párīṇasâ yâhí pathāñ anehásâ puṛó yâhy arakshásâ | sácasva naḥ parâkā ā sácasvâstamîkā ā | pāhí no dûrād ārād abhíshṭibhiḥ sádâ pâhy abhíshṭibhiḥ || 9 || tváṃ na indra rāyā tárûshasográṃ cit tvâ mahimā sakshad ávase mahé mitráṃ nāvase | ójishṭha trātar ávitâ ráthaṃ káṃ cid amartya | anyám asmád ririsheḥ káṃ cid adrivo ríriksantaṃ cid adrivaḥ || 10 ||

129, 4 uçmasi ishṭáye. viçvá-âyum pra-sáham. bráhma ûtáye áva. 5 sú nama áti-matim. ná ûtí-bhiḥ. ugra ûtí-bhiḥ. naḥ. purā anenāḥ. 6 ḍhávyâya índave. 7 hótrayâ. ā ím. 8 prá-pra. pari-vargé. upa ishé. hatā ím asat. 9 pathā. parāké. sácasva astam-iké. 10 tárushasâ ugrám. ná ávase. ávitar *iti*.

pâhí na indra sushṭuta sridhó 'vayâtâ sádam íd durmatînâm devâḥ sán durmatînâm | hantâ pâpásya rakshásas trâtâ víprasya mâvataḥ | ádhâ hí tvâ janitâ jîjanad vaso rakshohâṇam tvâ jîjanad vaso || 11 || 17 ||

130. atyashṭi. 10 trishṭubh.

Éndra yâhy úpa naḥ parâváto nâyám áchâ vidáthânîva sátpatir ástam râjeva sátpatiḥ | hávâmahe tvâ vayám práyasvantaḥ suté sácâ | putrâso ná pitáram vâjasâtayc mánhishṭham vâjasâtaye || 1 || píbâ sómam indra suvânám ádribhiḥ kóçena siktám avatám ná váṅsagas tâtṛishâṇó na váṅsagaḥ | mádâya haryatâya te tuvíshṭamâya dhâyase | â ṭvâ yachantu haríto ná sûryam áhâ víçveva sûryam || 2 || ávindad divó nihitam gúhâ nidhim vér ná gárbham párivîtam áçmany ananté antár áçmani | vrajám vajrî gávâm iva síshâsann áṅgirastamaḥ | ápâvṛiṇod ísha índraḥ párîvṛitâ dvâra íshaḥ párîvṛitâḥ || 3 || dâdṛihâṇó vájram índro gábhastyoḥ kshádmeva tigmám ásanâya sám çyad ahihátyâya sám 'çyat' | samvivyâná ójasâ çávobhir indra majmánâ | táshṭeva vṛiksham vaníno ní vṛiçcasi paraçvéva ní vṛiçcasi || 4 || tvám vṛithâ nadyà indra sártavé 'châ samudrám asṛijo ráthâṅ iva vâjayató ráthâṅ iva | itá ûtîr ayuñjata samânám ártham ákshitam | dhenûr iva mánave viçvádohaso jánâya viçvádohasaḥ || 5 || 18 ||

imâm te vâcam yasûyánta âyávo ráthaṃ ná dhîraḥ svápâ atakshishuḥ sumnâya tvâm atakshishuḥ | çumbhánto jényam yáthâ vâjeshu vipra vâjínam | átyam iva çávase

---

129, 11 ádha. — 130, 1 â indra. ná ayám ácha vidáthâni-iva. râjâ -iva. 2 píba. víçvâ-iva. 3 ápa avṛiṇot. pári-vṛitâḥ. 4 kshádma -iva. táshṭâ-iva. paraçvâ-iva. 5 sártave ácha. 6 su-ápâḥ.

sâtáye dhánâ víçvâ dhánâni sâtáye || 6 || bhinát púro navatím indrâ pûráve dívodâsâya máhi dâçúshe nṛito vájreṇa dâçúshe nṛito | atithigvấya çámbaraṃ girér ugró ávâbharat | mahó dhánâni dáyamâna ójasâ víçvâ dhánâny ójasâ || 7 || índraḥ samátsu yájamânam ấryam prấvad víçveshu çatámûtir âjíshu svàrmîḷheshv âjíshu | mánave çấsad avratấn tvácaṃ kṛishṇấm arandhayat | dákshan ná víçvaṃ tâtṛishâṇám oshati ny àrçasânám oshati || 8 || sűraç cakrám prá vṛihaj jâtá ójasâ prapitvé vấcam aruṇó mushâyatîçânâ ấ mushâyati | uçánâ yát parâvátó 'jagann ûtáye kave | sumnấni víçvâ mánusheva turváṇir áhâ víçveva turváṇiḥ || 9 || sá no návyebhir vṛishakarmann ukthaíḥ púrâṃ dartaḥ pâyúbhiḥ pâhi çagmaíḥ | divodâsébhir indra stávâno vâvṛidhîthấ áhobhir iva dyaúḥ || 10 || 19 ||

131. atyashṭi.

Índrâya hí dyaúr ásuro ánamnaténdrâya mahî́ pṛithivî́ várîmabhir dyumnásâtâ várîmabhiḥ | índraṃ víçve sajóshaso devấso dadhire puráḥ | índrâya víçvâ sávanâni mấnushâ rấtâni santu mấnushâ || 1 || víçveshu hí tvâ sávaneshu tuñjáte samânám ékaṃ vṛishamaṇyavaḥ pṛíthak svàḥ sanishyávaḥ pṛíthak | táṃ tvâ nấvaṃ ná parshấṇiṃ çúshasya dhurí dhîmahi | índraṃ ná yajnaíç citayánta âyávaḥ stómebhir índram âyávaḥ || 2 || ví tvâ tatasre mithunấ avasyávo vrajásya sâtấ gávyasya niḥsṛíjaḥ sákshanta indra niḥsṛíjaḥ | yád gavyántâ dvấ jánâ svàr yántâ samûhási | âvíṣ kárikrad vṛíshaṇaṃ sacâbhúvaṃ vájram indra sacâbhúvam || 3 ||

130, 7 nṛito *iti*. áva abharat. 8 prá âvat. dhákshat. ní arçasânám. 9 vṛihat. mushâyati íçânáḥ. parâ-vátaḥ ájagan. mánushâ-iva. víçvâ-iva. — 131, 1 ánamnata índrâya. 2 vṛísha-manyavaḥ.

vidúsh ṭe asyá vîryàsya pûrávaḥ púro yád indra çấradîr avấtiraḥ sâsahấnó avấtiraḥ | çấsas ṭám indra mártyam áyajyum çavasas pate | mahîm amushṇâḥ pṛithivîm imấ apó mandasấná imấ ápâḥ || 4 || ấd ít te asyá vîryàsya carkiran mádeshu vṛishann uçíjo yád ấvitha sakhîyaṭó yád ấvitha | cakártha kârám ebhyaḥ pṛítanâsu právantave | té anyấm anyâm nadyàṃ sanishṇata çravasyántaḥ sanishṇata || 5 || utó no asyấ ushấso jushéta hy àrkásya bodhi havísho hávîmabhiḥ svàrshâtâ hávîmabhiḥ | yád indra hántave mṛídho vṛishâ vajriñ cíketasi | ấ me asyá vedháso návîyaso mánma çrudhi návîyasaḥ || 6 || tvấṃ tám indra vâvṛidhânó asmayúr amitrayántaṃ tuvijâta mártyaṃ vájreṇa çûra mártyam | jahí yó no aghâyáti çṛiṇushvá suçrávastamaḥ | rishṭáṃ ná yấmann ápa bhûtu durmatír víçvấpa bhûtu durmatíḥ || 7 ||20||

132. atyashṭi.

1 Tvayâ vayám maghavan pûrvye dhána índratvotâḥ sâsahyâma pṛitanyató vanuyấma vanushyatáḥ | nédishṭhe asmínn áhany ádhi vocâ nú sunvaté | asmín yajné ví cayemâ bháre kṛitám vâjayánto bháre kṛitám || 1 || svarjeshé bhára âprásya vákmany usharbúdhaḥ svásminn áñjasi krâṇásya svásminn áñjasi | áhann índro yáthâ vidé çîrshṇấ-çîrshṇopavấcyaḥ | asmatrấ te sadhryàk santu râtáyo bhadrấ bhadrásya râtáyaḥ || 2 || tát tú práyaḥ pratnáthâ te çuçukvanáṃ yásmin yajné vấram ákṛiṇvata kshấyam ṛitásya vấr asi kshấyam | ví tád vocer ádha dvitấntáḥ paçyanti raçmí-

---

131, 4 vidúḥ te. ava-átiraḥ. 6 utó *iti*. hí arkásya. 7 agha-yáti. víçvâ ápa. — 132, 1 dháne índratvâ-ûtâḥ. voca. cayema. 2 bháre. çirshṇấ-çirshṇâ upa-vấcyaḥ. bhadrấḥ. 3 dvitấ antár *iti*.

bhiḥ | sá ghâ vide ánv índro gavéshaṇo bandhukshídbhyo gavéshaṇaḥ || 3 || nú itthấ te pûrváthâ ca pravấcyaṃ yád áṅgirobhyó 'vṛiṇor ápa vrajám índra çikshann ápa vrajám | aíbhyaḥ samânyấ diçấsmábhyaṃ jeshi yótsi ca | sunvádbhyo randhayâ káṃ cid avratáṃ hṛiṇâyántaṃ cid avratám || 4 || sáṃ yáj jánân krátubhiḥ çúra îkshayad dháne hité tarushanta çravasyávaḥ prá yakshanta çravasyávaḥ | tásmâ áyuḥ prajávad íd bấdhe arcanty ójasâ | índra okyàṃ didhishanta dhîtáyo devấñ áchâ ná dhîtáyaḥ || 5 || yuvám tám indrâparvatâ puroyúdhâ yó naḥ pṛitanyấd ápa tám-tam íd dhataṃ vájreṇa tám-tam íd dhatam | dûré cattấya chantsad gáhanaṃ yád ínakshat | asmấkaṃ çátrûn pári çûra viçváto darmấ darshîshṭa viçvátaḥ || 6 || 21 ||

133. 1 trishṭubh. 2—4 anushṭubh. 5 gâyatrî. 6 dhṛiti. 7 atyashṭi.

Ubhé punâmi ródasî ṛiténa drúho dahâmi sám mahîr anindrấḥ | abhivlágya yátra hatấ amítrâ vailasthânaṃ pári triḷhấ áçeran || 1 || abhivlágyâ cid adrivaḥ çîrshâ yâtumátînâm | chindhí vaṭûríṇâ padấ mahấvaṭûriṇâ padấ || 2 || ávâsâm maghavañ jahi çárdho yâtumátînâm | vailasthânaké armaké mahấvailasthe armaké || 3 || yấsâṃ tiśráḥ pañcâçáto 'bhivlañgaír apávapaḥ | tát sú te manâyati takát sú te manâyati || 4 || piçáṅgabhṛishṭim ambhriṇám piçấcim indra sám mṛiṇa | sárvaṃ ráksho ní barhaya || 5 || avár mahá indra dâdṛihí çrudhî naḥ çuçóca hí dyaúḥ kshấ ná bhîshấñ adrivo ghṛiṇấn ná bhîshấñ adrivaḥ | çushmíntamo hí çushmíbhir vadhaír ugrébhir îyase | ápûrushaghno apratîta

---

132, 3 gha. go-ćshaṇaḥ. 4 nú. áṅgiraḥ-bhyaḥ úvṛiṇoḥ. á ebhyaḥ. diçá asmábhyam. randhaya. 5 yát. tásmai. índre. ácha. 6 hatam. — 133, 1 ródasî *iti*. 2 abhi-vlágya. 3 áva âsâm. 4 apa-ávapaḥ. 6 avấḥ. çrudhí. kshấḥ. bhîshấ. ghṛiṇất. bhîshấ. ápurusha-ghnaḥ.

çûra sátvabhis trisaptaiḥ çûra sátvabhiḥ || 6 || vanóti hí sunván kshâyam párîṇasaḥ sunvânó hí shmâ yájaty áva dvísho devẫnâm áva dvíshaḥ | sunvâná ít sishâsati sahásrâ vâjy ávṛitaḥ | sunvânâyéndro dadâty âbhúvaṃ rayíṃ dadâty âbhúvam || 7 || 22 ||

Ekonaviñço 'nuvâkaḥ.

134. atyashṭi. 6 ashṭi.

Â tvâ júvo râraháṇâ abhí práyo vâyo váhantv ihá pûrvápîtaye sómasya pûrvápîtaye | ûrdhvâ te ánu sûnṛítâ mánas tishṭhatu jânatî | niyútvatâ ráthenâ yâhi dâváne vâyo makhásya dâváne || 1 || mándantu tvâ mandínó vâyav índavo 'smát kráṇâsaḥ súkṛitâ abhídyavo góbhiḥ kráṇâ abhídyavaḥ | yád dha kráṇâ irádhyai dáksham sácanta ûtáyaḥ | sadhrîcînâ niyúto dâváne dhíya úpa bruvata îṃ dhíyaḥ || 2 || vâyúr yuñkte róhitâ vâyúr aruṇâ vâyû ráthe ajirâ dhurí vóḷhave váhishṭhâ dhurí vóḷhave | prâ bodhayâ púraṃdhim jârá â sasatîm iva | prá cakshaya ródasî vâsayoshásaḥ çrávase vâsayoshásaḥ || 3 || túbhyam ushẫsaḥ çúcayaḥ parâváti bhadrẫ vástrâ tanvate dáṅsu raçmíshu citrẫ návyeshu raçmíshu | túbhyaṃ dhenúḥ sabardúghâ víçvâ vásûni dohate | ájanayo marúto vakshâṇâbhyo divá ẫ vakshâṇâbhyaḥ || 4 || túbhyaṃ çukrẫsaḥ çúcayas turaṇyávo mádeshûgrẫ ishaṇanta bhurváṇy apấm ishanta bhurváṇi | tvấṃ tsárî dásamâno bhágam îṭṭe takvavîye | tváṃ víçvasmâd bhúvanât pâsi dhármaṇâsuryât pâsi dhármaṇâ || 5 || tváṃ no vâyav eshâm ápûrvyaḥ sómânâm prathamáḥ pîtím

---

133, 7 sma. vâjî. sunvấnaya índraḥ. — 134, 1 ráthena â. 2 vâyo *iti*. ha. sácante. sadhrîcînâḥ. bruvate. 3 vâyúḥ ráthe. bodhaya. vâsaya ushásaḥ. 5 mádeshu ugrâḥ. dhármaṇâ asuryât. 6 vâyo *iti*.

arhasi sutā́nām pītím arhasi | utó vihútmatīnāṃ viçā́m vavarjúshīṇāṃ | víçvâ ít te dhenávo duhra âçíraṃ ghṛitáṃ duhrata âçíram || 6 || 23 ||

135. atyashṭi. 7. 8 ashṭi.

Stīrṇám barhír úpa no yâhi vītáye sahásreṇa niyútâ niyutvate çatínībhir niyutvate | túbhyaṃ hí pūrvápītaye devā́ devā́ya yemiré | prá te sutā́so mádhumanto asthiran mádâya krátve asthiran || 1 || túbhyâyáṃ sómaḥ páripūto ádribhiḥ spārhā́ vásānaḥ pári kóçam arshati çukrā́ vásâno arshati | távâyám bhâgá âyúshu sómo devéshu hūyate | váha vâyo niyúto yâhy asmayúr jushāṇó yâhy asmayúḥ || 2 || ā́ no niyúdbhiḥ çatínībhir adhvaráṃ sahasríṇībhir úpa yâhi vītáye vā́yo havyā́ni vītáye | távâyám bhâgá ṛitvíyaḥ sáraçmiḥ sū́rye sácâ | adhvaryúbhir bháramāṇâ ayaṅsata vā́yo çukrā́ ayaṅsata || 3 || ā́ vâṃ ráthe niyútvân vakshad ávase 'bhí práyâṅsi sudhitâni vītáye vā́yo havyā́ni vītáye | píbatam mádhvo ándhasaḥ pūrvapéyaṃ hí, vâṃ hitám | vā́yav ā́ candréṇa rā́dhasā́ gatam índraç ca rā́dhasā́ gatam || 4 || ā́ vâṃ dhíyo vavṛityur adhvarā́ñ úpemám índum marmṛijanta vâjínam âçúm átyaṃ ná vâjínam | téshâm pibatam asmayū́. ā́ no gantam ihótyā́ | índravâyū sutā́nām ádribhir yuvám mádâya vâjadâ yuvám || 5 || 24 ||

imé vâṃ sómâ apsv ā́ sutā́ ihā́dhvaryúbhir bháramāṇâ ayaṅsata vā́yo çukrā́ ayaṅsata | eté vâṃ abhy àsṛikshata tiráḥ pavítram âçávaḥ | yuvâyávo 'ti rómāṇy avyáyâ sómâso áty avyáyâ || 6 || áti vâyo sasató yâhi 'çáçvato yátra

---

134, 6 utó *iti*. duhre. duhrate. — 135, 1 devā́ḥ. 2 túbhya ayám. táva ayám. 3 táva ayúm. 4 vā́yo *iti* ā́. rā́dhasā ā́. 5 úpa imám. asmayū́ *iti*. ihá ûtyā́. 6 apsú. ihá adhvaryú-bhiḥ. abhí asṛikshata. yuvâ-yávaḥ áti.

grā́vâ vádati tátra gachatam gṛihám índraç ca gachatam | ví sûnṛ́tâ dádṛiçe rī́yate ghṛitám ā́ pûrṇáyâ niyútâ yâtho adhvarám índraç ca yâtho adhvarám || 7 || átrā́ha tád vahethe mádhva ā́hutim yā́m açvatthám upatíshṭhanta jâyávo 'smé té santu jâyávaḥ | sâkám gā́vaḥ súvate pácyate yávo ná te vâya úpa dasyanti dhenávo nā́pa dasyanti dhenávaḥ || 8 || imé yé té sú vâyo bâhvòjaso 'ntár nadī́ te patáyanty ukshā́ṇo máhi vrā́dhanta ukshā́ṇaḥ | dhánvañ cid yé aná-çávo jîrā́ç cid ágiraukasaḥ | sū́ryasyeva raçmáyo durniyántavo hástayor durniyántavaḥ || 9 || 25 ||

136. atyashṭi. 7 trishṭubh.

Prá sú jyéshṭham nicirā́bhyâm bṛihán námo havyám matím bharatâ mṛiḷayádbhyâm svā́dishṭham mṛiḷayádbhyâm | tā́ samrā́jâ ghṛitā́sutî yajné-yajna úpastutâ | áthainoḥ kshatrám ná kútaç canā́dhṛishe devatvám nú cid âdhṛishe || 1 || ádarçi gâtúr uráve várîyasî pánthâ ṛitásya sám ayaṅsta raçmíbhiç cákshur bhágasya raçmíbhiḥ | dyukshám mitrásya sā́danam aryamṇó váruṇasya ca | áthâ dadhâte bṛihád ukthyàm váya upastútyam bṛihád váyaḥ || 2 || jyótishmatîm áditim dhârayátkshitim svàrvatîm ā́ sacete divé-dive jâgrivā́ṅsâ divé-dive | jyótishmat kshatrám âçâte âdityā́-dānunas pátî | mitrás táyor váruṇo yâtayájjano 'ryamā́ yâtayájjanaḥ || 3 || ayám mitrā́ya váruṇâya çáṃtamaḥ sómo bhûtv avapā́neshv ā́bhago devó devéshv ā́bhagaḥ | tám devā́so jusherata víçve adyá sajóshasaḥ | táthâ râjânâ karatho yád ī́mahe ṛitâvânâ yád ī́mahe || 4 || yó mitrā́ya váruṇâyāvidhaj

---

135, 8 átra áha. vâyo *iti*. ná úpa. 9 bâhú-ojasaḥ. nadī́ *iti*. ágirâ-okasaḥ sū́ryasya-iva. — 136, 1 bṛihát. bharata. ghṛitā́sutî *iti* ghṛitá-âsutî yajné-yajne. átha enoḥ. caná â-dhṛíshe. nú. 2 sádanam. átha. 3 âçâte *iti*. 4 ī́mahe. 5 váruṇâya ávidhat.

jáno 'narvāṇaṃ tám pári pâto áṅhaso dâçvāṅsam mártam áṅhasaḥ | tám aryamābhí rakshaty ṛijûyántam ánu vratám | ukthaír yá enoḥ paribhūshati vratáṃ stómair âbhūshati vratám || 5 || námo divé bṛihaté ródasîbhyâm mitrāya vocaṃ váruṇâya mîḷhúshe sumṛiḷîkāya mîḷhúṣhe | índram agním úpa stuhi dyukshám aryamáṇam bhágam | jyóg jîvantaḥ prajáyâ sacemahi sómasyotī sacemahi || 6 || ûtī devānâṃ vayám índravanto maṅsîmáhi sváyaçaso marúdbhiḥ | agnír mitró váruṇaḥ çárma yaṅsan tád açyâma maghávâno vayáṃ ca || 7 || 26 ||

Prathamo 'dhyâyaḥ.

137. atiçakvarî.

Sushumā yâtam ádribhir góçrîtâ matsarā imé sómâso matsarā imé | ā râjânâ divispṛiçâsmatrā gantam úpa naḥ | imé vâm mitrâvaruṇâ gávâçiraḥ sómâḥ çukrā gávâçiraḥ || 1 || imá ā yâtam índavaḥ sómâso dádhyâçiraḥ sutāso dádhyâçiraḥ | utá vâm usháso budhí sâkāṃ sūryasya raçmíbhiḥ | sutó mitrāya váruṇâya pîtáye cārur ṛitāya pîtáye || 2 || tā vâṃ dhenúṃ ná vâsarīm aṅçúṃ duhanty ádribhiḥ sómaṃ duhanty ádribhiḥ | asmatrā gantam úpa no 'rvāñcâ sómapîtaye | ayáṃ vâm mitrâvaruṇâ nṛibhiḥ sutáḥ sóma ā pîtáye sutáḥ || 3 || 1 ||

138. atyashṭi.

Prá-pra pûshṇás tuvijâtásya çasyate mahitvám asya tavāso ná tandate stotrám asya ná tandate | árcâmi sumnayánn ahám ántyûtim mayobhúvam | víçvasya yó mána âyu-

---

136, 5 aryamā abhí. 6 sómasya ûtī. — 137, 1 susumá ā. gó-çrîtâḥ. divi-spṛiçâ asma-trā. çukrāḥ. 2 imé.

yuvé makhó devá âyuyuvé makháḥ || 1 || prá hí tvâ pûshann ajirám ná yámani stómebhiḥ kṛiṇvá ṛiṇávo yáthâ mṛídha úshṭro ná pîparo mṛídhaḥ | huvé yát tvâ mayobhúvaṃ devám sakhyáya mártyaḥ | asmákam âṅgûshán dyumnínas kṛidhi vájeshu dyumnínas kṛidhi || 2 || yáśya te pûshant sakhyé vipanyávaḥ krátvâ cit sántó 'vasâ bubhujrirá íti krátvâ bubhujriré | tám ánu tvâ návîyasîṃ niyútaṃ ráyá îmahe | áheḷamâna uruçaṅsa sárî bhava váje-váje sárî bhava || 3 || asyá û shú ṇa úpa sátaye bhuvó 'heḷamâno rarivấñ ajâçva çravasyatấṃ ajâçva | ó shú tvâ vavṛitîmahi stómebhir dasma sâdhúbhiḥ | nahí tvâ pûshann atimánya âghṛiṇe ná te sakhyám apahnuvé || 4 || 2 ||

139. atyashṭi, 5 bṛihatî. 11 trishṭubh.

Ástu çraúshaṭ puró agníṃ dhiyá dadha á nú tác chárdho divyám vṛiṇîmaha indravâyú vṛiṇîmahe | yád dha kráṇấ vivásvati nábhâ saṃdấyi návyasî | ádha prá sú na úpa yantu dhîtáyo devấñ áchâ ná dhîtáyaḥ || 1 || yád dha tyán mitrâ varuṇâv ṛitấd ádhy âdadấthe ánṛitaṃ svéna manyúnâ dákshasya svéna manyúnâ | yuvór itthấdhi sádmasv ápaçyâma hiraṇyáyam | dhîbhíç caná mánasâ svébhir akshábhiḥ sómasya svébhir akshábhiḥ || 2 || yuvấṃ stómebhir devayánto açvinâçravâyanta iva çlókam âyávo yuvấṃ havyấbhy âyávaḥ | yuvór víçvâ ádhi çríyaḥ pṛikshaç ca viçvavedasâ | prushâyánte vâm pavâyo hiraṇyáye ráthe dasrâ hiraṇyáye || 3 || áceti dasrâ vy ù nákam ṛiṇvatho yuñjáte vâṃ. rathayújo dívishṭishv adhvasmáno dívishṭishu | ádhi

---

138, 2 kṛiṇvé. 3 sántaḥ ávasâ bubhujriré. 4 ûṃ *iti* sú naḥ. bhuvaḥ áheḷamânaḥ. ó *iti* sú. ati-mánye. — 139, 1 dadhe. tát çárdhaḥ. vṛiṇîmahe. ha. sú. ácha. 2 ha tyát. itthấ ádhi. 3 açvinâ âçravâyantaḥ-iva. havyấ abhí âyávaḥ. 4 ví ûṃ *iti*.

vâṃ sthâma vandhúre ráthe dasrâ hiraṇyáye | pathéva yántâv anuçâsatâ rájo 'ñjasâ çâsatâ rájaḥ || 4 || çácîbhir naḥ çacîvasû dívâ náktaṃ daçasyatam | mâ vâṃ râtír úpa dasat kádâ canâsmád râtiḥ kádâ caná || 5 || 3 ||

vṛíshann indra vṛishapâṇâsa índava imé sutâ ádrishutâsa udbhídas túbhyaṃ sutâsa udbhídaḥ | té tvâ mandantu dâváne mahé citráya rádhase | gîrbhír girvâhaḥ stávamâna â gahi sumṛiḷîkó na â gahi || 6 || ó shú ṇo agne çṛiṇuhi tvám îḷitó devébhyo bravasi yajníyebhyo rájabhyo yajníyebhyaḥ | yád dha tyâṃ áṅgirobhyo dhenúṃ devâ ádattana | ví tâṃ duhre aryamâ kartárî sácâñ eshá tâṃ veda me sácâ || 7 || mó shú ṇo asmád abhí tâni paúṅsyâ sánâ bhûvan dyumnâni mótá jârishur asmát purótá jârishuḥ | yád vaç citráṃ yugé-yuge návyaṃ ghóshâd ámartyam | asmâsu tán maruto yác ca dushṭáraṃ didhṛitâ yác ca dushṭáram || 8 || dadhyáṅ ha me janúsham pûrvo áṅgirâḥ priyámedhaḥ káṇvo átrir mánur vidus té me pûrve mánur viduḥ | téshâṃ devéshv áyatir asmâkaṃ téshu nâbhayaḥ | téshâṃ padéna máhy â name giréndrâgnî â name girâ || 9 || hótâ yakshad vaníno vanta vâryaṃ bṛíhaspátir yajati vená uksháhbhiḥ puruvârebhir uksháhbhiḥ | jagṛibhmâ dûráâdiçaṃ çlókam ádrer ádha tmánâ | ádhârayad araṇíndâni sukrátuḥ purû sádmâni sukrátuḥ || 10 || yé devâso divy ékâdaça sthá pṛithivyâm ádhy ékâdaça sthá | apsukshíto mahinaíkâdaça sthá té devâso yajnám imáṃ jushadhvam || 11 || 4 ||

Viṅço 'nuvâkaḥ.

139, 4 pathâ-iva. rájaḥ áñjasâ. 5 caná asmát. 6 vṛisha-pâṇâsaḥ. 7 *ó iti* sú naḥ. ha. kartári sácâ. 8 *mó iti* sú. mâ utá. purâ utá. tát. yát. didhṛitá. 9 girâ indrâgnî *iti*. 10 jagṛibhmá dûré -âdiçam. purú. 11 diví. apsu-kshítaḥ mahinâ ékâdaça.

140. jagatî. 10 trishṭubh („oder jagatî"). 12. 13 trishṭubh.

Vedisháde priyádhâmâya sudyúte dhâsím iva prá bharâ yónim agnáye | vástreṇeva vâsayâ mánmanâ çúciṃ jyotîratham çukrávarṇaṃ tamohánam || 1 || abhí dvijánmâ trivṛíd ánnam ṛijyate saṃvatsaré vâvṛidhe jagdhám î púnaḥ | anyásyâsâ jihváyâ jényo vṛíshâ ny ànyéna vaníno mṛishṭa vâraṇáḥ || 2 || kṛishṇaprútau vevijé asya sakshítâ ubhâ tarete abhí mâtárâ çíçum | prâcâjihvaṃ dhvasáyantaṃ tṛishucyútam â sâcyaṃ kúpayaṃ várdhanam pitúḥ || 3 || mumukshvò mánave mânavasyaté raghûdrúvaḥ kṛishṇásîtâsa û júvaḥ | asamanâ ajirâso raghushyádo vâtajûtâ úpa yujyanta âçávaḥ || 4 || âd asya te dhvasáyanto vṛítherate kṛishṇám ábhvam máhi várpaḥ kárikrataḥ | yát sîm mahîm ávánim prábhí mármṛiçad abhiçvásan stanáyann éti nánadat ||5|| 5||

bhûshan ná yó 'dhi babhrûshu námnate vṛísheva pátnîr abhy èti róruvat | ojâyámânas tanvàç ca çumbhate bhîmó ná çṛíṅgâ davidhâva durgṛíbhiḥ || 6 || sá saṃstíro vishṭíraḥ sáṃ gṛibhâyati jánân eva jânatîr nítya â çaye | púnar vardhante ápi yanti devyàm anyád várpaḥ pitróḥ kṛiṇvate sácâ || 7 || tám agrúvaḥ keçínîḥ sáṃ hí rebhirá ûrdhvâs tasthur mamrúshîḥ prâyáve púnaḥ | tâsâṃ jarâm pramuñcánn eti nánadad ásum páraṃ janáyañ jîvám ástṛitam || 8 || adhîvâsám pári mâtúr rihánn áha tuvigrébhiḥ sátvabhir yâti ví jráyaḥ | váyo dádhat padváte rérihat sádânu çyénî sacate vartanír áha || 9 || asmâkam agne maghávatsu dîdihy ádha çvásîvân vṛishabhó dámûnâḥ | avâsyâ çíçumatîr adîder vármeva yutsú parijárbhurâṇaḥ || 10 || 6 ||

140, 1 bhara. vástreṇa-iva vâsaya. jyotíḥ-ratham. 2 îm *iti*. anyásya âsâ. ní anyéṇa. 3 sa-kshítau. 4 ûṃ *iti*. yujyante. 4 vṛíthà iṛate. prá abhí. 6 ádhi. vṛishâ-iva. abhí eti. 7 vi-stíraḥ. 8 rebhiṛc. prá âyáve. 9 mâtúḥ. sádâ ánu. vartaníḥ. 10 ava-ásya. várma-iva.

idám agne súdhitaṃ dúrdhitâd ádhi priyâd u cin mánmanaḥ préyo astu te | yát te çukráṃ tanvò rócate çúci ténâsmábhyaṃ vanase rátnam â tvám || 11 || ráthâya nâvam utá no gṛihâya nityâritrâm padvátîm râsy ágne | asmâkaṃ vîrâñ utá no maghóno jánâñç ca yâ pâráyâc chárma yâ ca || 12 || abhí no agna ukthám íj juguryâ dyâvâkshâmâ síndhavaç ca svágûrtâḥ | gávyaṃ yávyaṃ yánto dîrghâhéshaṃ váram aruṇyò varanta || 13 || 7 ||

141. jagatî. 12. 13 trishṭubh.

Bâḷ itthâ tád vápushe dhâyi darçatáṃ devásya bhárgaḥ sáhaso yáto jáni | yád îm úpa hvárate sâdhate matír ṛitásya dhénâ anayanta sasrútaḥ || 1 || pṛikshó vápuḥ pitumân nítya â çaye dvitîyam â saptáçivâsu mâtṛíshu | tṛitîyam asya vṛishabhásya doháse dáçapramatim janayanta yóshaṇaḥ || 2 || nír yád îm budhnân mahishásya várpasa îçânâsaḥ çávasâ kránta sûráyaḥ | yád îm ánu pradívo mádhva âdhavé gúhâ sántam mâtaríçvâ mathâyáti || 3 || prá yát pitúḥ paramân nîyáte páry â pṛikshúdho vîrúdho dáṃsu rohati | ubhâ yád asya janúshaṃ yád ínvata âd íd yávishṭho abhavad ghṛiṇâ çúciḥ || 4 || âd ín mâtṛír âviçad yâsv â çúcir áhiṁsyamâna urviyâ ví vâvṛidhe | ánu yát pûrvâ áruhat sanâjúvo ní návyasîshv ávarâsu dhâvate || 5 || 8 ||

âd íd dhótâraṃ vṛiṇate dívishṭishu bhágam iva papṛicânâsa ṛiñjate | devân yát krátvâ majmánâ purushṭutó mártaṃ çáṁsaṃ viçvádhâ véti dhâyase || 6 || ví yád ásthâd yajató vâtacodito hvârò ná vákvâ jaráṇâ ánâkṛitaḥ | tásya

---

140, 11 cit. téna asmábhyam. 12 pâráyât çárma. 13 abhí. agne. íj juguryâḥ. dîrghâ áhâ íṣham. — 141, 3 budhnât. 4 paramât. 5 ít. â aviçat. 6 hótâram.

pátman dakshúshaḥ kṛishṇájaṅhasaḥ çúcijanmano rája ấ vyàdhvanaḥ || 7 || rátho ná yâtáḥ çikvabhiḥ kṛitó dyấm áṅgebhir arushébhir îyate | ấd asya te kṛishṇấso dakshi sûráyaḥ çúrasyeva tveshátbâd îshate váyaḥ || 8 || tváyâ hy àgne váruṇo dhṛitávrato mitráḥ çâçadré aryamấ sudấnavaḥ | yát sîm ánu krátunâ viçváthâ vibhúr arấn ná nemíḥ paribhûr ájâyathâḥ || 9 || tvám agne çaçamânấya sunvaté rátnaṃ yavishṭha devátâtim invasi | táṃ tvâ nú návyaṃ sahaso yuvan vayám bhágaṃ ná kâré mahiratna dhîmahi || 10 || asmé rayíṃ ná svárthaṃ dámûnasam bhágaṃ dákshaṃ ná papṛicâsi dharṇasím | raçmîṁr iva yó yámati jánmanî ubhé devấnâṃ çáṅsam ṛitá ấ ca sukrátuḥ || 11 || utá naḥ sudyótmâ jîrấçvo hótâ mandráḥ çṛiṇavac candrárathaḥ | sá no neshan néshatamair ámûro 'gnír vâmáṃ suvitáṃ vásyo ácha || 12 || ástâvy agníḥ çímîvadbhir arkaíḥ sấmrâjyâya pratarấṃ dádhânaḥ | amî́ ca yé maghávâno vayáṃ ca míhaṃ ná sûro áti níshṭatanyuḥ || 13 || 9 ||

142. anushṭubh.

Sámiddho agna ấ vaha devấṅ adyá yatásruce | tántuṃ tanushva pûrvyáṃ sutásomâya dâçúshe || 1 || ghṛitávantam úpa mâsi mádhumantaṃ tanûnapât | yajnáṃ víprasya mấvataḥ çaçamânásya dâçúshaḥ || 2 || çúciḥ pâvakó ádbhuto mádhvâ yajnám mimikshati | nárâçáṅsaḥ trír ấ divó devó devéshu yajníyaḥ || 3 || îḷitó agna ấ vahéndraṃ citrám ibhá priyám | iyáṃ hí tvâ matír mámấchâ sujihva vacyáte || 4 || stṛiṇânấso yatásruco barhír yajné svadhvaré | vṛiñjé devá-

---

141, 7 dhakshúshaḥ. 8 dhakshi. çúrasya-iva. 9 hí agne. 11 jánmanî *iti.* ṛité. 12 çṛiṇavat. neshat. 13 níḥ tatanyuḥ. — 142, 1 agne. 4 agne. vaha índram. máma ácha.

vyacastamam índrâya çárma sapráthaḥ || 5 || ví çrayantâm ṛitâvṛídhaḥ prayaí devébhyo mahî́ḥ | pâvakấsaḥ puruspṛího dvấro devî́r asaççátaḥ || 6 || 10 ||

ấ bhándamâne úpâke náktoshấsâ supéçasâ | yahvî́ ṛitásya mâtárâ sî́datâm barhír ấ sumát || 7 || mandrájihvâ jugurvấṇî hótârâ daívyâ kavî́ | yajnáṃ no yakshatâm imáṃ sidhrám adyá́ divispṛíçam || 8 || çúcir devéshv árpitâ hótrâ marútsu bhấratî́ | íḷâ sárasvatî mahî́ barhíḥ sîdantu yajníyâḥ || 9 || tán nas turî́pam ádbhutam purú vấram purú tmánâ | tváshṭâ póshâya ví shyatu râyé nấbhâ no asmayúḥ || 10 || avasṛijánn úpa tmánâ devấn yakshi vanaspate | agnír havyấ sushûdati devó devéshu médhiraḥ || 11 || pûshaṇváte marútvate viçvádevâya vâyáve | svấhâ gâyatrávepase havyám índrâya kartana || 12 || svấhâkṛitâny ấ gahy úpa havyấni vîtáye | índrấ gahi çrudhî́ hávaṃ tvấṃ havante adhvaré || 13 || 11 ||

143. jagatî. 8 trishṭubh.

Prá tấvyasîṃ návyasîṃ dhîtím agnáye vâcó matíṃ sáhasaḥ sûnáve bhare | apấṃ nápâd yó vásubhiḥ sahá priyó hótâ pṛithivyấṃ ny ásîdad ṛitvíyaḥ || 1 || sá jâyamânaḥ paramé vyòmany âvír agnír abhavan mâtaríçvane | asyá krátvâ samidhânásya majmánâ prá dyấvâ çocíḥ pṛithivî́ arocayat || 2 || asyá tveshấ ajárâ asyá bhânávaḥ susaṃdṛíçaḥ suprátîkasya sudyútaḥ | bhấtvakshaso áty aktúr ná síndhavo 'gné rejante ásasanto ajárâḥ || 3 || yám eriré bhṛígavo viçvávedasaṃ nấbhâ pṛithivyấ bhúvanasya majmánâ | agníṃ

142, 7 bhándamâne *iti* úpâke *iti*. yahvî́ *iti*. 10 tâ vâ áram. syatu. 13 índra ấ. çrudhí. — 143, 1 ní. 2 abhavat. pṛithivî́ *iti*. 3 agnéḥ. 4 â-îriré. pṛithivyấḥ.

tám gîrbhíṛ hinuhi svá ấ dáme yá éko vásvo váruṇo ná rấjati ‖ 4 ‖ ná yó várâya marútâm iva svanáḥ séneva sṛishṭấ divyấ yáthâçániḥ | agnír jámbhais tigitaír atti bhárvati yodhó ná çátrûnt sá vánâ ny ṛiñjate ‖ 5 ‖ kuvín no agnír ucáthasya vîr ásad vásush kuvíd vásubhiḥ kấmam âvárat | codáḥ kuvít tutujyất sâtáye dhíyaḥ çúcipratîkaṃ tám ayấ dhiyấ gṛiṇe ‖ 6 ‖ ghṛitápratîkaṃ va ṛitásya dhûrshádam agním mitráṃ ná samidhânấ ṛiñjate | índhāno akró vidátheshu dîdyac chukrávarṇâm úd u no yaṅsate dhíyam ‖ 7 ‖ áprayuchann áprayuchadbhir agne çivébhir naḥ pâyúbhiḥ pâhi çagmaíḥ | ádabdhebhir ádṛipitebhir ishṭé 'nimishadbhiḥ pári pâhi no jấḥ ‖ 8 ‖ 12 ‖

144. jagatî.

Éti prá hótâ vratám asya mâyáyordhvấṃ dádhânaḥ çúcipeçasaṃ dhíyaṃ | abhí srúcaḥ kramate dakshiṇâvṛíto yấ asya dhấma prathamáṃ ha níṅsate ‖ 1 ‖ abhîm ṛitásya dohánâ anûshata yónau devásya sádane parîvṛitâḥ | apấṃ upásthe víbhṛito yád ấvasad ádha svádhâ adhayad yấbhir îyate ‖ 2 ‖ yúyûshataḥ sávayasâ tád íd vápuḥ samânám ártham vitáritratâ mitháḥ | ấd îm bhágo ná hávyaḥ sám asmád ấ vóḷhur ná raçmíṅt sám ayaṅsta ṣấrathiḥ ‖ 3 ‖ yám îṃ dvấ sávayasâ saparyátaḥ samâné yónâ mithunấ sámokasâ | dívâ ná náktam palitó yúvâjani purú cárann ajáro mấnushâ yugấ ‖ 4 ‖ tám îṃ hinvanti dhîtáyo dáça vríço devám mártâsa ûtáye havâmahe | dhánor ádhi praváta ấ sa ṛiṇvaty abhivrájadbhir vayúnâ návâdhita ‖ 5 ‖ tvấṃ hy àgne

---

143, 4 své. 5 sénâ-iva. yáthâ açániḥ. ní ṛiñjate. 6 kuvít. vásuḥ. â-várat. 7 dhûḥ-sádam. dîdyat çukrá-varṇâm. 8 ishṭe ánimishat-bhiḥ. — 144, 1 mâyáyâ ûrdhvấm. dakshiṇâ-âvṛítaḥ. 2 abhí îm. pári-vṛitâḥ. ấ ávasat. 4 yúvâ ajani purú. 5 návâ adhita. 6 hí agne.

divyásya rấjasi tvám pấrthivasya paçupấ iva tmánâ | énî ta eté bṛihatî abhiçríyâ hiraṇyáyî vákvarî barhír âçâte || 6 || ágne jushásva práti harya tád váco mándra svádhâva ṛítajâta súkrato | yó viçvátaḥ pratyáñṅ ási darçató raṇváḥ sámdṛishṭau pitumấṅ iva ksháyaḥ || 7 || 13 ||

145. jagatî. 5 trishṭubh.

Tám pṛichấtâ sá jagâmâ sá veda sá cikitvấṅ îyate sấ nv îyate | tásmint santi praçíshas tásminn ishṭáyaḥ sá vấjasya çávasaḥ çushmíṇas pátiḥ || 1 || tám ít pṛichanti ná simó ví pṛichati svéneva dhîro mánasâ yád ágrabhît | ná mṛishyate prathamáṃ nấparaṃ váco 'syá krátvâ sacate ápradṛipitaḥ || 2 || tám íd gachanti juhvàs tám árvatîr víçvâny ékaḥ çṛiṇavad vácâṅsi me | purupraishás táturir yajnasấdhanó 'chidrotiḥ çíçur ấdatta sáṃ rábhaḥ || 3 || upasthấyaṃ carati yát samấrata sadyó jâtás tatsâra yújyebhiḥ | abhí çvântám mṛiçate nândyè mudé yád îṃ gáchanty uçatîr apishṭhitám || 4 || ṣá îm mṛigó ápyo vanargúr úpa tvacy ùpamasyấṃ ní dhâyi | vy àbravîd vayúnâ mártyebhyo 'gnír vidvấṅ ṛitacíd dhí satyáḥ || 5 || 14 ||

146 trishṭubh.

Trimûrdhấnaṃ saptáraçmiṃ gṛiṇîshé 'nûnam agníṃ pitrór upásthe | nishattám asya cárato dhruvásya víçvâ divó rocanấpaprivấṅsam || 1 || ukshấ mahấṅ abhí vavaksha ene ajáras tasthâv itáûtir ṛishváḥ | urvyấḥ padó ní dadhâti sấ-

---

144, 6 énî *iti*. te eté *iti* bṛihatî *iti*. hiraṇyáyî *iti* vákvarî *iti*. — 145, 1 pṛichata. jagâma. sáḥ nú îyate. 2 svéna iva. ná áparam. 3 yajna-sádhanaḥ áchidra-ûtiḥ. á adatta. 5 tvací upamasyấm. ví abravît. hí. — 146, 1 gṛiṇîshe ánûnam. rocanấ âpapri-vấṅsam. vavaksha ene *iti*.

nau rihánty ū́dho arushā́so asya || 2 || samânáṃ vatsám abhí saṃcárantî víshvag dhenū́ ví carataḥ suméke | anapavṛijyā́ñ ádhvano mímâne víçvân kétâñ ádhi mahó dádhâne ||3|| dhī́râsaḥ padáṃ kaváyo nayanti nā́nâ hṛidā́ rákshamâṇâ ajuryám | síshâsantaḥ páry apaçyanta síndhum âvír ebhyo abhavat sū́ryo nṛī́n || 4 || didṛikshéṇyaḥ pári kā́shṭhâsu jénya îḷényo mahó árbhâya jîváse | purutrā́ yád ábhavat sū́r áhaibhyo gárbhebhyo maghávâ viçvádarçataḥ || 5 || 15 ||

147. trishṭubh.

Kathā́ te agne çucáyanta âyór dadâçúr vā́jebhir âçushâṇā́ḥ | ubhé yát toké tánaye dádhânâ ṛitásya sā́man raṇáyanta devā́ḥ || 1 || bódhâ me asyá vácaso yavishṭha máṅhishṭhasya prábhṛitasya svadhâvaḥ | pī́yati tvo ánu tvo gṛiṇâti vandā́rus te tanvàṃ vande agne || 2 || yé pâyávo mâmateyáṃ te agne páçyanto andháṃ duritā́d árakshan | raráksha tā́nt sukṛíto viçvávedâ dípsanta íd ripávo nā́ha debhuḥ || 3 || yó no agne árarivâñ aghâyúr arâtîvā́ marcáyati dvayéna | mántro gurúḥ púnar astu só asmâ ánu mṛikshîshṭa tanvàṃ duruktaíḥ || 4 || utá vâ yáḥ sahasya pravidvā́n márto mártam marcáyati dvayéna | átaḥ pâhi stavamâna stuvántam ágne mā́kir no duritā́ya dhâyîḥ || 5 || 16 ||

148. trishṭubh.

Máthîd yád îṃ vishṭó mâtaríçvâ hótâraṃ viçvā́psum viçvádevyam | ní yáṃ dadhúr manushyā́su vikshú svàr ṇá citráṃ vápushe vibhā́vam || 1 || dadânám ín ná dadabhanta

---

146, 3 saṃcárantî *iti.* suméke *iti.* mímâne *iti.* dádhâne *iti.* 5 áha ebhyah. Trotz der Anukr. ist diese Strophe *jagatî.* — 147, 1 ubhé *iti.* toké *iti.* 2 bódha. 3 viçvá-vedâḥ. ná áha. 4 arâti-vā́. asmai. — 148, 1 viçvá-apsum. ná. 2 ít.

mánmâgnír várûtham máma tásya câkan | jushánta víçvâny asya kármópastutim bháramâṇasya kâróḥ || 2 || nítye cin nú yáṃ sádane jagṛibhré práçastibhir dadhiré yajníyâsaḥ | prá sú nayanta gṛibháyanta ishṭáv áçvâso ná rathyò râraháṇâḥ || 3 || pûrúṇi dasmó ní riṇâti jámbhair ád rocate 'vána á vibhâvâ | ád asyâ váto ánu vâti çocír ástur ná çáryâm asanâm ánu dyún || 4 || ná yáṃ ripávo ná rishaṇyávo gárbhe sántaṃ reshaṇá reshâyanti | andhá apaçyá ná dabhann abhikhyá nítyâsa îṃ pretáro arakshan || 5 || 17 ||

149. virâj.

Maháḥ sá râyá éshate pátir dánn iná inásya vásunaḥ padá á | úpa dhrájantam ádrayo vidhánn ít || 1 || sá yó vṛishâ narâṃ ná ródasyoḥ çrávobhir ásti jîvápîtasargaḥ | prá yáḥ sasrâṇáḥ çiçrîtá yónau || 2 || á yáḥ púraṃ nárminîm ádîded átyaḥ kavír nabhanyò nárvâ | sûro ná rurukvâñ chatátmâ || 3 || abhí dvijánmâ trí rocanáni víçvâ rájâṅsi çuçucânó asthât | hótâ yájishṭho apâṃ sadhásthe || 4 || ayáṃ sá hótâ yó dvijánmâ víçvâ dadhé váryâṇi çravasyá | márto yó asmai sutúko dadáça || 5 || 18 ||

150. ushṇih.

Purú tvâ dâçvân voce 'rír agne táva svid á | todásyeva çaraṇá á mahásya || 1 || vy ànināsya dhanínaḥ praboshé cid árarushaḥ | kadá caná prajígato ádevayoḥ || 2 || sá candró vipra mártyo mahó vrádhantamo diví | prá-prét te agne vanúshaḥ syâma || 3 || 19 ||

148, 2 mánma agníḥ. kárma úpa-stutim. 3 cit. sú. 4 váne. 5 reshaṇáḥ. apaçyáḥ. — 149, 1 á ishate. padé. 3 ná árvâ. rurukvân çatá-âtmâ. — 150, 1 todásya-iva çaraṇé. 2 ví aninásya. 3 prá-pra ít.

151. jagatî.

Mitráṃ ṇá yáṃ çímyâ góshu gavyávaḥ svâdhyò vidáthe apsú jîjanan | árejetâṃ ródasî pâjasâ girâ práti priyáṃ yajatáṃ janúshâm ávaḥ || 1 || yád dha tyád vâm purumîḷhásya somínaḥ prá mitrấso ná dadhiré svâbhúvaḥ | ádha krátuṃ vidataṃ gâtúm árcata utá çrutaṃ vṛishaṇâ pastyấvataḥ || 2 || ấ vâm bhûshan kshitáyo jánma ródasyoḥ pravấcyaṃ vṛishaṇâ dákshase mahé | yád ûṃ ṛitấya bhárathe yád árvate prá hótrayâ çímyâ vîtho adhvaráṃ || 3 || prá sấ kshitír asura yấ máhi priyá ṛitâvânâv ṛitáṃ ấ ghoshatho bṛihát | yuvấṃ divó bṛiható dáksham âbhúvam gấṃ ná dhury úpa yuñjâthe apáḥ || 4 || mahî́ átra mahinấ vấram ṛiṇvatho 'reṇávas túja ấ sádman dhenávaḥ | sváranti tấ uparátâti sû́ryam ấ nimrúca ushásas takvavîr iva || 5 || 20 ||

ấ vâm ṛitấya keçínîr anûshata mítra yátra váruṇa gâtúm árcathaḥ | áva tmánâ sṛijátam pínvatam dhíyo yuvấṃ víprasya mánmanâm irajyathaḥ || 6 || yó vâṃ yajnaíḥ çaçamânó ha dấçati kavír hótâ yájati manmasấdhanaḥ | úpấha tám gachatho vîthó adhvarám áchâ gíraḥ sumatíṃ gantam asmayû́ || 7 || yuvấṃ yajnaíḥ prathamấ góbhir añjata ṛitâvânâ mánaso ná práyuktishu | bháranti vâm mánmanâ saṃyátâ gíro 'dṛipyatâ mánasâ revád âçâthe || 8 || revád váyo dadhâthe revád âçâthe nárâ 'mâyấbhir ítáûti mấhinam | ná vâṃ dyấvó 'habhir nótá síndhavo ná́ devatvám paṇáyo nấnaçur maghám || 9 || 21 ||

152. trishṭubh.

Yuvấṃ vástrâṇi pîvasấ vasâthe yuvór áchidrâ mántavo

151, 2 ha. árcate. 4 priyấ. dhurí. 5 mahî́ *iti*. 7 úpa áha. ácha. 8 añjate. gíraḥ ádṛipyatâ. 9 dyấvaḥ áha-bhiḥ ná utá. ná ánaçuḥ.

ha sárgâḥ | ávâtiratam ánṛitâni víçva ṛiténa mitrâvaruṇâ sacethe || 1 || etác caná tvo ví ciketad eshâṃ ṣatyó mántraḥ kaviçastá ṛighâvân | triráçriṃ hanti cáturaçrir ugró devanído ha prathamâ ajûryan || 2 || apâd eti prathamâ padvátînâṃ kás tád vâm mitrâvaruṇâ ciketa | gárbho bhârám bharaty â cid asya ṛitám píparty ánṛitaṃ ní târît || 3 || prayántam ít pári jârâṃ kanînâm páçyâmasi nópanipádyamânam | ánavaprigṇâ vítatâ vásânam priyám mitrásya váruṇasya dhâma || 4 || anaçvô jâtó anabhîçúr árvâ kánikradat patayad ûrdhvásânuḥ | acittaṃ bráhma jujushur yúvânaḥ prá mitré dhâma váruṇe gṛiṇántaḥ || 5 || â dhenávo mâmateyám ávantîr brahmapríyam pîpayant sásminn ûdhan | pitvó bhiksheta vayúnâni vidvân âsâvívâsann áditim urushyet || 6 || â vâm mitrâvaruṇâ havyájushṭiṃ námasâ devâv ávasâ vavṛityâm | asmâkam bráhma pṛitanâsu sahyâ asmâkaṃ vṛishṭír divyâ supârâ || 7 || 22 ||

153. trishṭubh.

Yájâmahe vâm maháḥ sajóshâ havyébhir mitrâvaruṇâ námobhiḥ | ghṛitaír ghṛitasnû ádha yád vâm asmé adhvaryávo ná dhîtíbhir bháranti || 1 || prástutir vâṃ dhâma ná práyuktir áyâmi mitrâvaruṇâ suvṛiktíḥ | anákti yád vâṃ vidátheshu hótâ sumnáṃ vâṃ sûrír vṛishaṇâv íyakshan || 2 || pîpâya dhenúr áditir ṛitâya jánâya mitrâvaruṇâ havirdé | hinóti yád vâṃ vidáthe saparyánt sá rátáhavyo mânusho ná hótâ || 3 || utá vâṃ vikshú mádyâsv ándho gâva âpaç ca pîpayanta devîḥ | utó no asyá pûrvyáḥ pátir dán vîtám pâtám páyasa usríyâyâḥ || 4 || 23 ||

152, 1 áchidrâḥ. áva atiratam. víçvâ. 2 etát. 3 mitrâvaruṇâ â. ṣâya. 4 ná upa-nipádyamânam. 6 âsâ â-vívâsan. — 153, 1 sa-jóshâḥ. ghṛitasnû *iti*. 4 utó *iti*.

154. trishṭubh.

Víshṇor nú kaṃ vîryâṇi prá vocaṃ yáḥ pấrthivâni vimamé rájâṅsi | yó áskabhâyad úttaraṃ sadhástham vicakramâṇás tredhórugâyáḥ || 1 || prá tád víshṇuḥ stavate vîryèṇa mṛigó ná bhîmáḥ kucaró girishṭhấḥ | yásyorúshu trishú vikrámaṇeshv adhikshiyánti bhúvanâni víçvâ || 2 || prá víshṇave çûshám etu mánma girikshíta urugâyấya vṛíshṇe | yá idáṃ dîrghám práyataṃ sadhástham éko vimamé tribhír ít padébhiḥ || 3 || yásya trí pûrṇấ mádhunâ padấny ákshîyamâṇâ svadhâyâ mádanti | yá u tridhấtu pṛithivîm utá dyấm éko dâdhấra bhúvanâni víçvâ || 4 || tád asya priyám abhí pấtho açyâṃ náro yátra devayávo mádanti | urukramásya sá hí bandhúr itthấ víshṇoḥ padé paramé mádhva útsaḥ || 5 || tấ vâṃ vấstûny uçmasi gámadhyai yátra gấvo bhûriçṛiṅgâ ayấsaḥ | átrâha tád urugâyásya vṛishṇaḥ paramám padám áva bhâti bhûri || 6 || 24 ||

155. jagatî.

Prá vaḥ pấntam ándhaso dhiyâyaté mahé çûrâya víshṇave cârcata | yấ sấnuni párvatânâm ádâbhyâ mahás tasthátur árvateva sâdhúnâ || 1 || tveshám itthấ samáraṇaṃ çímîvator índrâvishṇû sutapấ vâm urushyati | yấ mártyâya pratidhîyámânam ít kṛiçấnor ástur asanấm urushyáthaḥ || 2 || tấ îṃ vardhanti máhy asya paúṅsyaṃ ní mâtárâ nayati rétase bhujé | dádhâti putró 'varam páram pitúr nấma tṛitîyam ádhi rocané diváḥ || 3 || tát-tad íd asya paúṅsyaṃ gṛiṇîmasînásya trâtúr avṛikásya mîḷhúshaḥ | yáḥ pấrthivâni

154, 1 tredhấ uru-gâyáḥ. 2 yásya urúshu. 3 giri-kshíte. 6 átra áha. — 155, 1 ca arcata. árvatâ-iva. 2 suta-pấḥ. 3 putráḥ úvaram. 4 gṛiṇîmasi inásya.

tribhír íd vígâmabhir urú krámishṭorugâyáya jîváse || 4 || dvé íd asya krámaṇe svardṛíço 'bhikhyáya mártyo bhuraṇyati | tṛitíyam asya nákir á dadharshati váyaç caná patáyantaḥ patatríṇaḥ || 5 || catúrbhiḥ sâkáṃ navatíṃ ca náma-bhiç cakráṃ ná vṛittáṃ vyátîṉr avîvipat | bṛiháccharîro vimímâna ṛíkvabhir yúvâkumâraḥ práty ety âhavám || 6 || 25 ||

156. jagatî.

Bhávâ mitró ná çévyo ghṛitásutir vibhûtadyumna evayá u sapráthâḥ | ádhâ te vishṇo vidúshâ cid ardhyaḥ stómo yajñáç ca rádhyo havíshmatâ || 1 || yáḥ pûrvyáya vedháse návîyase sumájjânaye víshṇave dádâçati | yó jâtám asya maható máhi brávat séd u çrávobhir yújyaṃ cid abhy àsat || 2 || tám u stotâraḥ pûrvyáṃ yáthâ vidá ṛitásya gárbhaṃ janúshâ pipartana | ásya jânánto náma cid vivaktana mahás te vishṇo sumatím bhajâmahe || 3 || tám asya rájâ váruṇas tám açvínâ krátuṃ sacanta márutasya vedhásaḥ | dâdhára dáksham uttamám aharvídaṃ vrajáṃ ca víshṇuḥ sákhivâṉ aporṇuté || 4 || á yó vivâya sacáthâya daívya índrâya víshṇuḥ sukṛíte sukṛíttaraḥ | vedhá ajinvat trishadhasthá áryam ṛitásya bhâgé yájamânam ábhajat || 5 || 26 ||

Ekaviṅço 'nuvâkaḥ.

157. jagatî. 5. 6 trishṭubh.

Ábodhy agnír jmá úd eti súryo vy ùshâç candrá mahy âvo arcíshâ | áyukshâtâm açvínâ yátave rátham práśâvîd deváḥ savitá jágat pṛithak || 1 || yád yuñjáthe vṛíshaṇam

---

155, 4 krámishṭa uru-gâyáya. 5 dvé *iti*. krámaṇe *iti*. 6 bṛihát-çarîraḥ. yúvâ ákumâraḥ. — 156, 1 bháva. ghṛitá-âsutiḥ. ádha. 2 sumát-jânaye. sáḥ ít. abhí asat. 3 vidá. á asya. 4 apa-ûrṇuté. 5 á abhájat. — 157, 1 ví ushâḥ. mahî âvaḥ. áyukshûtâm. prá asâvît.

açvinâ rátham ghṛiténa no mádhunâ kshatrám ukshatam | asmâkam bráhma pṛitanâsu jinvatam vayám dhánâ çûrasâtâ bhajemahi || 2 || ærvâñ tricakró madhuvâhano rátho jîrâçvo açvinor yâtu súshṭutaḥ | trivandhuró maghávâ viçvásaubhagaḥ çám na â vakshad dvipáde cátushpade || 3 || â na ûrjam vahatam açvinâ yuvám mádhumatyâ naḥ káçayâ mimikshatam | prâyus târishṭam nî rápâṅsi mṛikshatam sédhatam dvésho bhávatam sacâbhúvâ ||4|| yuvám ha gárbham jágatîshu dhattho yuvám víçveshu bhúvaneshv antáḥ | yuvám agním ca vṛishaṇâv apáç ca vánaspátîñr açvinâv aírayethâm || 5 || yuvám ha stho bhishájâ bheshajébhir átho ha stho rathyâ râthyebhiḥ | átho ha kshatrám ádhi dhattha ugrâ yó vâm havíshmân mánasâ dadâça || 6 || 27 ||

Dvitîyo 'dhyâyaḥ.

158. trishṭubh. 6 anushṭubh.

Vásû rudrâ purumántû vṛidhántâ daçasyátam no vṛishaṇâv abhíshṭau | dásrâ ha yád rékṇa aucathyó vâm prá yát sasrâthe ákavâbhir ûtî || 1 || kó vâm dâçat sumatáye cid asyaí vásû yád dhéthe námasâ padé góḥ | jigṛitám asmé revátîḥ púraṃdhîḥ kâmapréṇeva mánasâ cárantâ || 2 || yuktó ha yád vâm taugryâya perúr ví mádhye árṇaso dhâyi pajráḥ | úpa vâm ávaḥ çaraṇám gameyam çûro nâjma patáyadbhir évaiḥ || 3 || úpastutir aucathyám urushyen mâ mâm imé patatríṇî ví dugdhâm | mâ mâm édho dáçatayaç citó dhâk prá yád vâm baddhás tmáni khâdati kshâm || 4 || ná mâ garan nadyò mâtṛítamâ dâsâ yád îm súsamubdham avâdhuḥ | çíro yád asya traitanó vitákshat svayám dâsá úro

157, 4 prá âyuḥ. nîḥ. 6 átho *iti*. ráthyebhir *iti* ráthyebhiḥ. — 158, 2 dhéthe *iti*. kâmapréṇa-iva. 3 ná ájma. 4 urushyét. imé *iti* patatríṇî *iti*. 5 mâtṛí-tamâḥ dâsâḥ. ava-ádhuḥ.

áṅsâv ápi gdha || 5 || dîrghátamâ mâmateyó jujurvấn daçamé yugé | apấm árthaṃ yatînâm brahmấ bhavati sấrathiḥ || 6 || 1 ||

159. jagatî.

Prá dyấvâ yajnaíḥ pṛithivî́ ṛitâvṛídhâ mahî́ stushe vidátheshu prácetasâ | devébhir yé devấputre sudáṅsasetthấ dhiyấ vấryâṇi prabhûshataḥ || 1 || utá manye pitúr adrúho máno mâtúr máhi svátavas tád dhávîmabhiḥ | surétasâ pitárâ bhûma cakratur urú prajấyâ amṛítaṃ vấrîmabhiḥ || 2 || té sûnávaḥ svápasaḥ sudáṅsaso mahî́ jajnur mâtárâ pûrvácittaye | sthâtúç ca satyám jágataç ca dhármaṇi putrásya pâthaḥ padám ádvayâvinaḥ || 3 || té mâyíno mamire suprácetaso jâmî́ sáyonî mithunấ sámokasâ | návyaṃ-navyaṃ tántum ấ tanvate diví samudré antáḥ kaváyaḥ sudîtáyaḥ || 4 || tád rấdho adyá savitúr váreṇyaṃ vayám devásya prasavé manâmahe | asmábhyaṃ dyâvâpṛithivî sucetúnâ rayíṃ dhattaṃ vásumantaṃ çatagvínam || 5 || 2 ||

160. jagatî.

Té hí dyấvâpṛithivî́ viçváçambhuva ṛitấvarî rájaso dhârayátkavî | sujánmanî dhisháṇe antár îyate devó devî́ dhármaṇâ sûryaḥ çúciḥ || 1 || uruvyácasâ mahínî asaççátâ pitấ mâtấ ca bhúvanâni rakshataḥ | sudhríshṭame vapushyè ná ródasî pitấ yát sîm abhí rûpaír ávâsayat || 2 || sá váhniḥ putráḥ pitróḥ pavítravân punâti dhî́ro bhúvanâni mâyáyâ | dhenúṃ ca príçniṃ vṛishabhấṃ surétasaṃ viçvấhâ çukrấm páyo

---

158, 6 dîrghá-tamâḥ. — 159, 1 pṛithivî́ *iti*. mahî́ *iti*. yé *iti* devá-putrấ*iti* su-dáṅsasâ itthấ. 2 hávîma-bhiḥ. 3 mahî́ *iti*. — 160, 1 viçvá-çambhuvâ. 2 mahínî *iti*. su-dhríshṭame *iti* vapushyè *iti*.

asya dukshata || 3 || ayáṃ devā́nāṃ apásām apástamo yó jajā́na ródasī viçváçambhuvā́ | ví yó mamé rájasī sukratū-yáyā́járebhiḥ skámbhanebhiḥ sám ānṛice || 4 || té no gṛiṇāné mahinī́ máhi çrávaḥ kshatráṃ dyā́vāpṛithivī́ dhā́satho bṛihát | yénābhí kṛishṭī́s tatánāma viçvā́hā́ panā́yyam ójo asmé sám invatam || 5 || 3 ||

161. jagatī. 14 trishṭubh

Kím u çréshṭhaḥ kím yávishṭho na ā́jagan kím îyate dūtyàṃ kád u yád ûcimā́ | ná nindima camasáṃ yó mahā́kuló 'gne bhrā́tar drúṇa íd bhūtím ûdima || 1 || ékaṃ camasáṃ catúras kṛiṇotana tád vo devā́ abruvan tád va ā́gamam | saúdhanvanā́ yády evā́ karishyátha sā́káṃ devaír yajníyā́so bhavishyatha || 2 || agníṃ dūtám práti yád ábravītanā́çvaḥ kártvo rátha utéhá kártvaḥ | dhenúḥ kártvā́ yuvaçā́ kártvā́ dvā́ tā́ni bhrā́tar ánu vaḥ kṛitvy émasi || 3 || cakṛivā́ṅsa ṛibhavas tád apṛichata kvéd abhūd yáḥ syá dūtó na ā́jagan | yadā́vā́khyac camasā́ñ catúraḥ kṛitā́n ā́d ít tváshṭā́ gnā́sv antár ny ânaje || 4 || hánāmainā́ṅ íti tváshṭā́ yád ábravīc camasáṃ yé devapā́nam ánindishuḥ | anyā́ nā́māni kṛiṇvate suté sácā́ṅ anyaír enān kanyā́ nā́mabhiḥ sparat || 5 || 4 ||

índro hárī yuyujé açvínā rátham bṛíhaspátir viçvárūpām úpājata | ṛibhúr víbhvā́ vā́jo devā́ṅ ágachata svápaso yajníyaṃ bhā́gám aitana || 6 || níç cármaṇo gā́m ariṇīta dhītíbhir yā́ járantā́ yuvaçā́ tā́kṛiṇotana | saúdhanvaṇā́ áçvād

---

160, 3 dhukshata. 4 sukratu-yáyā́ ajárebhiḥ. 5 yéna abhí. — 161, 1 ā́ ajagan. ágne. 2 ā́ agamam. saúdhanvanāḥ. evā́. 3 ábravītana áçvaḥ. utá ihá. kṛitvī́ ā́ imasi. 4 kvà ít. ā́ ajagan. yadā́ ava-ákhyat. ní ânaje. 5 húnāma enān. ábravīt.. sácā́. 6 úpā ājata. 7 tā́ akṛiṇotana.

áçvam atakshata yuktvấ rátham úpa devấṁ ayâtana || 7 || idám udakám pibatéty abravîtanedáṃ vâ ghâ pibatâ muñjanéjanam | śaúdhanvanâ yádi tán néva háryatha tṛitîye ghâ sávane mâdayâdhvai || 8 || ấpo bhûyishṭhâ íty éko abravîd agnír bhûyishṭha íty anyó abravît | vadharyántîm bahúbhyaḥ praíko abravîd ṛitấ vádantaç camasấṁ apiṅçata || 9 || çroṇấm éka udakáṃ gấm ávâjati mâṁsám ékaḥ piṅçati sûnáyấbhṛitam | ấ nimrúcaḥ çákṛid éko ápâbharat kíṃ svit putrébhyaḥ pitárâ úpâvatuḥ || 10 || 5 ||

udvátsv asmâ akṛiṇotanâ tṛíṇaṃ nivátsv apáḥ svapasyáyâ naraḥ | ágohyasya yád ásastanâ gṛihé tád adyédám ṛibhavo nấnu gachatha || 11 || sammîlya yád bhúvanâ paryásarpata kvà svit tâtyấ pitárâ va âsatuḥ | áçapata yáḥ karásnaṃ va âdadé yáḥ prấbravît pró tásmâ abravîtana || 12 || sushupvấṁsa ṛibhavas tád aprichatấgohya ká idáṃ no abûbudhat | çvấnaṃ bastó bodhayitấram abravît saṃvatsará idám adyấ vy àkhyata || 13 || divấ yânti marúto bhûmyâgnír ayáṃ vấto antárikshena yâti | adbhír yâti váruṇaḥ samudraír yushmấṁ ichántaḥ çavaso napâtaḥ || 14 || 6 ||

162. trishṭubh. 3. 6 jagatî.

Mấ no mitró váruṇo aryamấyúr índra ṛibhukshấ marútaḥ pári khyan | yád vâjíno devájâtasya sápteḥ pravakshyấmo vidáthe vîryấṇi || 1 || yán nirṇíjâ réknasâ prấvṛitasya râtíṃ gṛibhîtấṁ mukható náyanti | súprâṁ ajó mémyad víçvárûpa indrâpûshṇóḥ priyám ápy eti páthaḥ || 2 ||

161, 8 pibata íti abravîtana idám. gha pibata. saúdhanvanâḥ. tát ná -iva. 9 prá ékaḥ. 10 úva ajati. sûnáyâ ấ-bhṛitam. ápa abharat. pitárau úpa âvatuḥ. 11 asmai akṛiṇotana. ásastana. adyá idám. ná ánu. 12 prá abravît pró *iti* tásmai. 13 aprichata ágohya. saṃvatsaré. adyá ví akhyata. 14 bhûmyâ agníḥ. — 162, 1 aryamấ áyúḥ. ṛibhukshấḥ. 2 yát.

eshá chágaḥ puró áçvena vâjínâ pûshṇó bhâgó nîyate viçvádevyaḥ | abhipríyaṃ yát puroḷâçam árvatâ tváshṭéd enaṃ sauçravasâya jinvati || 3 || yád dhavishyàm ṛituçó devayânaṃ trír mânushâḥ páry áçvaṃ náyanti | átrâ pûshṇáḥ prathamó bhâgá eti yajnáṃ devébhyaḥ prativedáyann ajáḥ || 4 || hótâdhvaryúr âvayâ agnimindhó grâvagrâbhá utá çáṁstâ súviprah | téna yajnéna svàraṃkṛitena svishṭena vakshâṇâ â pṛiṇadhvam || 5 || 7 ||

yûpavraskâ utá yé yûpavâhâç cashâlaṃ yé açvayûpâya tákshati | yé cárvate pácanaṃ sambháranty utó téshâm abhígûrtir na invatu || 6 || úpa prâgât sumán me dhâyi mánma devânâm âçâ úpa vîtápṛishṭhaḥ | ánv enaṃ víprâ ṛíshayo madanti devânâm pushṭé cakṛimâ subándhum || 7 || yád vâjíno dâma saṃdânam árvato yâ çîrshaṇyâ raçanâ râjjur asya | yád vâ ghâsya prábhṛitam âsyè tṛíṇaṃ sárvâ tâ te ápi devéshv astu || 8 || yád áçvasya kravísho mákshikâça yád vâ svárau svádhitau riptám ásti | yád dhástayoḥ çamitúr yán nakhéshu sárvâ tâ te ápi devéshv astu || 9 || yád úvadhyam udárasyâpavâti yá âmásya kravísho gandhó ásti | sukṛitâ tác chamitâraḥ kṛiṇvantûtá médhaṃ çritapâkam pacantu || 10 || 8 ||

yát te gâtrâd agninâ pacyámânâd abhí çûlaṃ níhatasyâvadhâvati | mâ tád bhûmyâm â çrishan mâ tṛíṇeshu devébhyas tád uçádbhyo râtám astu || 11 || yé vâjinam paripáçyanti pakvám yá îm âhúḥ surabhír nír haréti | yé cárvato mâṁsabhikshâm upâsata utó téshâm abhígûrtir na

---

162, 3 tváshṭâ ít. 4 havishyàm. átra. 5 hótâ adhvaryúḥ â-vayâḥ. 6 ca árvate. utó *iti*. 7 prá agât su-mát. cakṛima. 8 ghâ asya. 9 mákshikâ âça. hástayoḥ. yát. 10 udárasya apa-váti. tát çamitâraḥ kṛiṇvantu utá. 11 ní-hatasya ava-dhávati. çrishat. 12 yé. hara íti. ca árvataḥ. upa-âsate utó *iti*.

invatu || 12 || yán nírkshaṇam mâṅspácanyâ ukhấyâ yấ pấtrâṇi yûshṇá âsécanâni | ûshmaṇyâpidhấnâ carûṇấm aṅkấḥ sûnấḥ pári bhûshanty áçvam || 13 || nikrámaṇaṃ nishádanaṃ vivártanaṃ yác ca pádbîçam árvataḥ | yác ca papaú yác ca ghâsíṃ jaghấsa sárvâ tấ te ápi devéshv astu || 14 || mấ tvâgnír dhvanayîd dhûmágandhir mókhâ bhrấjanty abhí vikta jághriḥ | ishṭáṃ vîtám abhígûrtaṃ váshaṭkṛitaṃ táṃ devấsaḥ práti gribhṇanty áçvam || 15 || 9 ||

yád áçvâya vấsa upastṛiṇánty adhîvâsáṃ yấ hiraṇyâny asmai | saṃdấnam árvantam pádbîçam priyấ devéshv á yâmayanti || 16 || yát te sâdé máhasâ çúkṛitasya pấrshṇyâ vâ káçayâ vâ tutóda | srucéva tấ havísho adhvaréshu sárvâ tấ te bráhmaṇâ sûdayâmi || 17 || cátustriṅçad vâjíno devábandhor váṅkrîr áçvasya svádhitiḥ sám eti | áchidrâ gấtrâ vayúnâ kṛiṇota párush-parur anughúshyâ ví çasta || 18 || ékas tváshtur áçvasyâ viçastấ dvấ yantấrâ bhavatas tátha ṛitúḥ | yấ te gấtrâṇâm ṛituthấ kṛiṇómi tấ-tâ píṇḍânâm prá juhomy agnaú || 19 || mấ tvâ tapat priyá âtmấpiyántam mấ svádhitis tanvà á tishṭhipat te | mấ te gṛidhnúr aviçastấtihấya chidrấ gấtrâṇy asínâ míthû kaḥ || 20 || ná vấ u etán mriyase ná rishyasi devấṅ íd eshi pathíbhiḥ sugébhiḥ | hárî te yúñjâ pṛíshatî abhûtâm úpâsthâd vâjî́ dhurí rấsabhasya || 21 || sugávyaṃ no vâjî́ sváçvyam puṃsáḥ putrấṅ utá viçvâpúshaṃ rayím | anâgâstvấṃ no áditiḥ kṛiṇotu kshatrấṃ no áçvo vanatâṃ havíshmân || 22 || 10 ||

163. trishṭubh.

Yád ákrandaḥ prathamấṃ jấyamâna udyánt samudrấd

162, 13 yát ni-ṛ́kshaṇam. ukhấyâḥ. ûshmaṇyâ api-dhấnâ. 14 yát ca. 15 tvâ agníḥ. mấ ukhấ bhrấjantî. 17 srucấ-iva. 18 anu-ghúshya. 19 áçvasya. táthâ. 20 âtmấ api-yántam. avi-çastấ ati-hấya. míthu. 21 vaí. etát. pṛíshatî *iti*. úpa asthât. 22 viçva-púsham.

utá vâ púrîshât | çyenásya pakshấ hariṇásya bâhŭ upastútyam máhi jâtáṃ te arvan || 1 || yaména dattáṃ tritá enam âyunag índra eṇam prathamó ádhy atishṭhat | gandharvó asya rä̆çanä̆m agṛibhṇât sŭrâd áçvaṃ vasavo nír atashṭa || 2 || ási yamó ásy âdityó árvann ási tritó gúhyena vraténa | ási sómena samáyâ víprikta âhús te trĭṇi diví bándhanâni || 3 || trĭṇi tâ âhur diví bándhanâni trĭṇy apsú trĭṇy antáḥ samudré | utéva me váruṇaç chantsy arvan yátrâ ta âhúḥ paramáṃ janítram || 4 || imấ te vâjinn avamấrjanânîmấ çaphấnâṃ sanitúr nidhấnâ | átrâ te bhadrấ raçanấ apaçyam ṛitásya yấ abhirákshanti gopấḥ || 5 || 11 ||

âtmấnaṃ te mánasâ̆d ajânâm avó divấ patáyantam pataṃgám | çíro apaçyam pathíbhiḥ sugébhir areṇúbhir jéhamânam patatrí || 6 || átrâ te rûpám uttamáṃ apaçyaṃ jígîshamâṇam ishá ấ padé góḥ | yadấ te márto ánu bhógam ấnaḷ ấd íd grásishṭha óshadhîr ajîgaḥ || 7 || ánu tvâ rátho ánu máryo arvann ánu gấvó 'nu bhágaḥ kanĭnâm | ánu vrấtâsas táva sakhyám îyur ánu devấ mamire vîryàṃ te || 8 || hiraṇyaçṛiñgó 'yo asya pấdâ mánojavâ ávara índra âsît | devấ íd asya havirádyam âyan yó árvantam prathamó adhyátishṭhat || 9 || îrmấntâsaḥ sílikamadhyamâsaḥ sáṃ çŭraṇâso divyấso átyâḥ | haṅsấ iva çreṇiçó yatante yád ấkshishur divyám ájmam áçvâḥ || 10 || 12 ||

táva çárîram patayishṇv àrvan táva cittáṃ vấta iva dhrájîman | táva çṛiñgâṇi víshṭhitâ purutrấraṇyeshu járbhurâṇâ caranti || 11 || úpa prấgâc chásanaṃ vâjy árvâ devadrĭ́câ mánasâ dĭdhyânaḥ | ajáḥ puró nîyate nấbhir asyấnu

---

163, 1 bâhŭ *iti*. 2 ayunak. enam. 4 te. utú-iva. yátra te. 5 ava-mărjanâni imấ. átra. bhadrấḥ. 6 mánasâ árăt. 7 átra. ajîgar *iti*. 8 gávaḥ ánu. devấḥ. 9 hiraṇya-çṛiñgaḥ áyaḥ. pádâḥ. 10 îrmá-antâsaḥ. 11 patayishṇú arvan. puru-trấraṇyeshu. 12 prá agăt çásanam vâjî. asya ánu.

paçcât kaváyo yanti rebhâḥ || 12 || úpa prâgât paramâṃ yát sadhástham árvâñ áchâ pitáraṃ mâtáraṃ ca | adyâ devâñ júshṭatamo hí gamyâ áthâ çâste dâçúshe vâryâṇi || 13 || 13 ||

164. trishṭubh. 12. 15. 23. 29. 36. 41 jagatî. 42 prastârapaṅkti. 51 anushṭubh.

Asyá vâmásya palitásya hótus tásya bhrâtâ madhyamó asty áçnaḥ | tṛitîyo bhrâtâ ghṛitápṛishṭho asyâtrâpaçyaṃ viçpátiṃ saptáputraṃ || 1 || saptá yuñjanti rátham ékacakram éko áçvo vahati saptánâmâ | trinâbhi cakrám ajáram anarvâṃ yátremâ víçvâ bhúvanâdhi tasthúḥ || 2 || imáṃ rátham ádhi yé saptá tasthúḥ saptácakraṃ saptá vahanty áçvâḥ | saptá svásâro abhí sáṃ navante yátra gávâṃ níhitâ saptá nâma || 3 || kó dadarça prathamáṃ jâyamânam asthanvántaṃ yád anasthâ bíbharti | bhúmyâ ásur ásṛig âtmâ kvà svit kó vidvâṅsam úpa gât práshṭum etát || 4 || pâkaḥ pṛichâmi mánasâvijânan devânâm enâ níhitâ padâni | vatsé bashkáyé 'dhi saptá tántûn ví tatnire kaváya ótavâ u || 5 || 14 ||

ácikitvâñ cikitúshaç cid átra kavîn pṛichâmi vidmáne ná vidvân | ví yás tastámbha shaḷ imâ rájâṅsy ajásya rûpé kím ápi svid ékam || 6 || ihá bravîtu yá îm aṅgá védâsyá vâmásya níhitam padáṃ véḥ | çîrshṇáḥ kshîráṃ duhrate gávo asya vavríṃ vásâna udakám padâpuḥ || 7 || mâtâ pitáram ṛitá â babhâja dhîty ágre mánasâ sáṃ hí jagmé | sâ bîbhatsúr gárbharasâ níviddhâ námasvanta íd upavâkám

---

163, 13 prá agât. árvân ácha. adyá. átha â. — 164, 1 asya átra apaçyam. 2 yatrá imâ. bhúvanâ ádhi. 5 mánasâ ávijânan. bashkáye ádhi. ótavaí. 7 véda asyá. padâ apuḥ. 8 ṛité. dhîtî.

îyuḥ || 8 || yuktā̃ mātā́sîd dhurí dákshiṇâyâ átishṭhad gárbho vṛijanī́shv antáḥ | ámîmed vatsó ánu gā́m apaçyad viçvarûpyàṃ trishú yójaneshu || 9 || tisró mātṛ́ī́s trī́n pitṛ́ī́n bíbhrad éka ûrdhvás tasthau ném áva glâpayanti | mantráyante divó amúshya pṛishṭhé viçvavídaṃ vā́cam áviçvaminvâm || 10 || 15 ||

dvā́daçâraṃ nahí táj járâya várvarti cakrám pári dyā́m ṛitásya | ā́ putrā́ agne mithunā́so átra saptá çatā́ni viṅçatíç ca tasthuḥ || 11 || páñcapâdam pitáraṃ dvā́daçâkṛitim divá âhuḥ páre árdhe purîshíṇam | áthemé anyá úpare vicakshaṇáṃ saptácakre sháḷara âhur árpitam || 12 || páñcâre cakré parivártamâne tásminn ā́ tasthur bhúvanâni víçvâ | tásya nā́kshas tapyate bhū́ribhâraḥ sanā́d evá ná çîryate sánâbhiḥ || 13 || sánemi cakrám ajáraṃ ví vâvṛita uttânā́yâṃ dáça yuktā́ vahanti | sū́ryasya cákshû rájasaity ā́vṛitaṃ tásminn ā́rpitâ bhúvanâni víçvâ || 14 || sâkaṃjā́nāṃ saptátham âhur ekajáṃ shaḷ íd yamā́ ṛíshayo devajā́ íti | téshâm ishṭā́ni víhitâni dhâmaçáḥ sthâtré rejante víkṛitâni rûpaçáḥ || 15 || 16 ||

stríyaḥ satī́s tā́ṅ u me puṁsá âhuḥ páçyad akshaṇvā́n ná ví cetad andháḥ | kavír yáḥ putráḥ sá îm ā́ ciketa yás tā́ vijā́nāt sá pitúsh pitā́sat || 16 || avā́ḥ paréṇa pará enā́vareṇa padā́ vatsám bíbhratî gaúr úd asthât | sā́ kadrī́cî kám svid árdham párâgât kvà svit sûte nahí yûthé antáḥ || 17 || avā́ḥ páreṇa pitáraṃ yó asyânuvéda párá enā́vareṇa kavîyámânaḥ ká ihá prá vocad devám mánaḥ kúto ádhi prájâtam || 18 || yé arvā́ñcas tā́ṅ u párâca âhur yé párāñcas

---

164, 9 mātā́ âsit. 10 ná îm. áviçva-minvâm. 11 dvā́daça-aram. tát. 12 dvā́daça-âkṛitim. átha imé anyé. shaṭ-are. 13 ná ákshaḥ. sá-nâbhiḥ. 14 vavṛite. yuktā́ḥ. cákshuḥ rájasâ eti. 16 pitúḥ pitā́ asat. 17 enā́ ávareṇa. párâ agât. 18 asya anu-véda.

tắñ u arvắca âhuḥ | índraç ca yắ cakráthuḥ soma tắni dhurắ ná yuktắ rájaso vahanti || 19 || dvắ suparṇắ sayújâ sákhâyâ samânáṃ vṛikshám pári shasvajâte | táyor anyáḥ píppalaṃ svâdv átty ánaçnann anyó abhí câkaçîti || 20 || 17 ||

yátrâ suparṇắ amṛítasya bhâgám ánimeshaṃ vidáthâbhisváranti | inó víçvasya bhúvanasya gopắḥ sá mâ dhîraḥ pắkam átrắ viveça || 21 || yásmin vṛikshé madhvádaḥ suparṇắ niviçánte súvate cắdhi víçve | tásyéd âhuḥ píppalaṃ svâdv ágre tán nóṇ naçad yáḥ pitáraṃ ná véda || 22 || yád gâyatré ádhi gâyatrám ắhitaṃ traishṭubhâd vâ traishṭubhaṃ nirátakshata | yád vâ jágaj jágaty ắhitam padáṃ yá ít tád vidús té amṛitatvám ânaçuḥ || 23 || gâyatréṇa práti mimîte arkám arkéṇa sắma traishṭubhena vâkám | vâkéna vâkáṃ dvipádâ cátushpadâkshâreṇa mimate saptá vắṇîḥ || 24 || jágatâ síndhuṃ divy àstabhâyad rathaṃtaré sûryam páry apaçyat | gâyatrásya samídhas tisrá âhus táto mahnắ prá ririce mahitvắ || 25 || 18 ||

úpa hvaye sudúghâṃ dhenúṃ etắṃ suhásto godhúg utá dohad enâm | çréshṭhaṃ saváṃ savitắ sâvishan no 'bhîddho gharmás tád u shú prá vocam || 26 || hiṅkṛiṇvatî vasupátnî vásûnâṃ vatsám ichántî mánasâbhy ắgât | duhắm açvíbhyâm páyo aghnyéyáṃ sắ vardhatâm mahaté saúbhagâya || 27 || gaúr amîmed ánu vatsám mishántam mûrdhắnam hiṅṅ akṛiṇon mắtavắ u | sṛikvâṇaṃ gharmám abhí vâvaçnắ mímâti mâyúm páyate páyobhiḥ || 28 || ayáṃ sá çiṅkte yéna gaúr abhîvṛitâ mímâti mâyúṃ dhvasánâv ádhi

---

164, 19 yuktắḥ. 20 sasvajâte *iti*. svâdú. 21 yátra. vidáthâ abhi-sváranti. átra ắ. 22 madhu-ádaḥ su-parṇắḥ. ca ádhi. tásya ít. svâdú. tát ná út. 23 jágat. yé. 24 catuḥ-padâ akshúreṇa. 25 diví astabhâyat. 26 sâvishat. abhí-iddhaḥ. sú. 27 mánasâ abhí ắ agât. aghnyắ iyám. 28 akṛiṇot mắtavaí.

çritā́ |-sā́ cittíbhir ní hí cakā́ra mártyaṃ vidyúd bhávantî práti vavrím auhata || 29 || anác chaye turágâtu jîvám éjad dhruvám mádhya ā́ pastyânâm | jîvó mṛitásya carati svadhā́bhir ámartyo mártyenâ sáyoniḥ || 30 || 19 ||

ápaçyaṃ gopā́m ánipadyamânam ā́ ca párâ ca pathíbhiç cárantam | sá sadhrīcíḥ sá víshûcîr vásâna ā́ varîvarti bhúvaneshv antáḥ || 31 || yá îṃ cakā́ra ná só asyá veda yá îṃ dadárça hírug ín nú tásmât | sá mâtúr yónâ párivîto antár bahuprajā́ nírṛitim ā́ viveça || 32 || dyaúr me pitā́ janitā́ nā́bhir átra bándhur me mâtā́ pṛithivī́ mahī́yám | uttānáyoç camvòr yónir antár átrâ pitā́ duhitúr gárbham ā́dhât || 33 || pṛichā́mi tvâ páram ántam pṛithivyā́ḥ pṛichā́mi yátra bhúvanasya nā́bhiḥ | pṛichā́mi tvâ vṛíshṇo áçvasya rétaḥ pṛichā́mi vâcáḥ paramáṃ vyòma || 34 || iyáṃ védiḥ páro ántaḥ pṛithivyā́ ayáṃ yajnó bhúvanasya nā́bhiḥ | ayáṃ sómo vṛíshṇo áçvasya réto brahmā́yáṃ vâcáḥ paramáṃ vyòma || 35 || 20 ||

saptā́rdhagarbhā́ bhúvanasya réto víshṇos tishṭhanti pradíçâ vídharmaṇi | té dhîtíbhir mánasâ té vipaççítaḥ paribhúvaḥ pári bhavanti viçvátaḥ || 36 || ná ví jânâmi yád ivedám ásmi niṇyáḥ sámnaddho mánasâ carâmi | yadā́ mā́gan prathamajā́ ṛitásyā́d íd vâcó açnuve bhā́gam asyā́ḥ || 37 || ápâñ prā́ñ eti svádhâyâ gribhîtó 'martyo mártyenâ sáyoniḥ | tā́ çáçvantâ vishûcī́nâ viyántâ ny ànyáṃ cikyur ná ní cikyur anyám || 38 || ṛicó aksháre paramé vyòman yásmin devā́ ádhi víçve nishedúḥ | yás tán ná véda kím ṛicā́ karishyati yá ít tád vidús tá imé sám âsate || 39 || sùyavasā́d

---

164, 30 anát çaye. 30 mádhye. mártyena. 32 ít. bahu-prajā́ḥ. 33 mahī́ iyám. átra. ā́ adhât. 35 brahmā́ ayám. 36 saptá ardha-garbhā́ḥ. 37 iva ídám. mâ ā́gan. ṛitásya ā́t. 38 ámartyaḥ mártyena. vi-yántâ ní anyám. 39 tát. yé. té. 40 suyavasa-ád.

bhágavatî hí bhûyā́ átho vayám bhágavantaḥ syâma | addhí tṛíṇam aghnye viçvadā́nîm píba çuddhám udakám âcárantî || 40 || 21 ||

gaurī́r mimâya salilā́ni tákshaty ékapadî dvipádî sā́ cátushpadî | ashṭā́padî návapadî babhûvúshî sahásrâksharâ paramé vyòman || 41 || tásyâḥ samudrā́ ádhi ví ksharanti téna jîvanti pradíçaç cátasraḥ | tátaḥ ksharaty aksháraṃ tád víçvam úpa jîvati || 42 || çakamáyaṃ dhûmám ârā́d apaçyaṃ vishûvátâ pará enā́vareṇa | ukshā́ṇam pṛíçnim apacanta vîrā́s tā́ni dhā́rmâṇi prathamā́ny âsan || 43 || tráyaḥ keçína ṛituthā́ ví cakshate saṃvatsaré vapata éka eshâm | víçvam éko abhí cashṭe çácîbhir dhrā́jir ékasya dadṛiçe ná rûpám || 44 || catvā́ri vā́k párimitâ padā́ni tā́ni vidur brâhmaṇā́ yé manîshiṇaḥ | gúhâ trī́ṇi níhitâ néñgayanti turī́yaṃ vâcó manushyā́ vadanti || 45 || índram mitráṃ váruṇam agním âhur átho divyáḥ sá suparṇó garútmân | ékaṃ sád víprâ bahudhā́ vadanty agníṃ yamám mâtaríçvânam âhuḥ || 46 || 22 ||

kṛishṇáṃ niyā́naṃ hárayaḥ suparṇā́ apó vásânâ dívam út patanti | tá ā́vavṛitrant sádanâd ṛitásyā́d íd ghṛiténa pṛithivī́ vy ùdyate || 47 || dvā́daça pradháyaç cakráṃ ékaṃ trī́ṇi nábhyâni ká u tác ciketa | tásmint sā́káṃ triçatā́ ná çañkávo 'rpitā́ḥ shashṭír ná calâcalā́saḥ || 48 || yás te stánaḥ çaçayó yó mayobhū́r yéna víçvâ púshyasi vā́ryâṇi | yó ratnadhā́ vasuvíd yáḥ sudátraḥ sárasvati tám ihá dhā́tave kaḥ || 49 || yajnéna yajnám ayajanta devā́s tā́ni dhármâṇi prathamā́ny âsan | té ha nā́kam mahimā́naḥ sacanta yátra

---

164, 40 athó *iti*. 41 tákshatî. 43 enā́ ávareṇa. 44 vapate. 45 brâhmaṇā́ḥ. ná iñgayanti. manushyā́ḥ. 46 átho *iti*. víprâḥ. 47 vásânâḥ. té ā́ avavṛitran. ṛitásya ā́t. ví udyate. 48 tát. 49 ratna-dhā́ḥ. kar *iti*.

pūrve sâdhyāḥ sánti devāḥ || 50 || samânám etád udakám úc caíty áva cāhabhiḥ | bhūmim parjányâ jínvanti dívaṃ jinvanty agnáyaḥ || 51 || divyáṃ suparṇáṃ vâyasám bṛihántam apāṃ gárbhaṃ darçatám óshadhînâm | abhîpató vṛishṭibhis tarpáyantaṃ sárasvantam ávase johavîmi || 52 || 23 ||

Dvâviṅço 'nuvâkaḥ.

165. trishṭubh.

Káyâ çubhā sávayasaḥ sánīḷâḥ samânyā marútaḥ sám mimikshuḥ | káyâ matī kúta étâsa eté 'rcanti çúshmaṃ vṛíshaṇo vasûyā || 1 || kásya bráhmâṇi jujushur yúvānaḥ kó adhvaré marúta ā vavarta | çyenāṅ iva dhrájato antárikshe kéna mahā mánasā rîramâma || 2 || kútas tvám indra māhinaḥ sánn éko yâsi satpate kíṃ ta itthā | sám pṛichase samarâṇáḥ çubhânaír vocés tán no harivo yát te asmé || 3 || bráhmâṇi me matáyaḥ çáṃ sutāsaḥ çúshma iyarti prábhṛito me ádriḥ | ā çâsate práti haryanty ukthémā hárī vahatas tā no áchā || 4 || áto vayám antamébhir yujânāḥ sváksha-trebhis tanvàḥ çúmbhamânāḥ | máhobhir etāṅ úpa yujmahe nv índra svadhāṃ ánu hí no babhūtha || 5 || 24 ||

kvà syā vo marutaḥ svadhāsîd yán māṃ ékaṃ samádhattāhihátye | ahám hy ùgrás tavishás túvishmân víçvasya çátror ánamaṃ vadhasnaiḥ || 6 || bhūri cakartha yújyebhir asmé samānébhir vṛishabha paúṃsyebhiḥ | bhūrîṇi hí kṛiṇávāmā çavishṭhéndra krátvā maruto yád váçāma || 7 || vádhīṃ vṛitrám maruta indriyéṇa svéna bhāmena tavishó babhûvān | ahám etā mánave viçváçcandrāḥ sugā apáç cakara

---

164, 51 út ca éti. ca áha-bhiḥ. parjányāḥ. — 165, 1 ā-itâsaḥ. árcanti. 3 te. tát. 4 ukthā imā. 5 nú. 6 svadhā âsīt yát. sam -ádhatta ahi-hátye. hí ugráḥ. 7 kṛiṇávāma çavishṭha índra. 8 etāḥ. viçvá-candrāḥ.

vájrabâhuḥ || 8 || ánuttam ấ te maghavan nákir nú ná tvấvấn asti devátâ vídânaḥ | ná jấyamâno náçate ná jâtó yấni karishyấ kṛiṇuhí pravṛiddha || 9 || ékasya cin me vibhv àstv ójo yấ nú dadhṛishvấn kṛiṇávai manîshấ | ahám hy ùgró maruto vídâno yấni cyávam índra íd îça eshâm || 10 || 25 ||

ámandan mâ marutaḥ stómo átra yán me naraḥ çrútyam bráhmâ cakrá | índrâya vṛishṇe súmakhâya máhyaṃ sákhye sákhâyas tanvè tanûbhiḥ || 11 || evéd eté práti mâ rócamânâ ánedyaḥ çráva ésho dádhânâḥ | saṃcákshyâ marutaç candrávarṇâ áchânta mè chadáyâthâ ca nûnám || 12 || kó nv átra maruto mâmahe vaḥ prá yâtana sákhîñr áchâ sakhâyaḥ | mánmâni citrâ apivâtáyanta eshấm bhûta návedâ ma ṛitấnâm || 13 || ấ yád duvasyấd duváse ná kârúr asmấñ cakré mânyásya medhấ | ó shú varta maruto vípram áchemấ bráhmâṇi jaritấ vo arcat || 14 || eshá vaḥ stómo maruta iyáṃ gîr mândâryásya mânyásya kâróḥ | éshấ yâsishṭa tanvè vayấṃ vidyấmeshám vṛijánaṃ jîrádânum || 15 || 26 ||

Tṛitîyo 'dhyâyaḥ.

166. jagatî. 14. 15 trishṭubh.

Tán nú vocâma rabhasấya jánmane pûrvam mahitvấṃ vṛishabhásya ketáve | aidhéva yấman marutas tuvishvaṇo yudhéva çakrâs tavishấṇi kartana || 1 || nítyaṃ ná sûnúm mádhu bíbhrata úpa krîḷanti krîḷấ vidátheshu ghṛíshvayaḥ | nákshanti rudrấ ávasâ namasvínaṃ ná mardhanti svátavaso havishkṛítam || 2 || yásmâ ûmâso amṛitâ árâsata tâyás pó-

---

165, 10 cit. vi-bhú astu. hí ugráḥ. îçe. 11 ámandat. yát. 12 evá ít. ấ íshaḥ. sam-cákshya. chadáyâtha. 13 nú. ácha. návedâḥ me. 14 ó *iti* sú. ácha imấ. 15 ấ ishấ. vidyáma isháṃ. — 166, 1 tát. aidhấ-iva. tuvi-svanaḥ yudhấ-iva. 2 kṛiḷấḥ. 3 yásmai.

shaṃ ca havíshâ dadâçúshe | ukshánty asmai marúto hitẫ iva purú̃ rájâṅsi páyasâ mayobhúvaḥ || 3 || ẫ yé rájâṅsi tá-vishîbhir ávyata prá va évâsaḥ sváyatâso adhrajan | bhá-yantę víçvâ bhúvanâni harmyẫ citró vo yẫmaḥ práyatâsv ṛishṭíshu || 4 || yát tvesháyâmâ nadáyanta párvatân divó vâ pṛishṭhẫ náryâ ácucyavuḥ | víçvo vo ájman bhayate vá-naspátî rathîyántîva prá jihîta óshadhiḥ || 5 || 1 ||

yûyáṃ na ugrâ marutaḥ sucetúnẫrishṭagrâmâḥ sumatím pipartana | yátrâ vo didyúd rádati krívirdatî riṇâti paçváḥ súdhiteva barháṇâ || 6 || prá skambhádeshṇâ anavabhrárâ-dhaso 'lâṭriṇẫso vidátheshu súshṭutâḥ | árcanty arkám madirásya pîtáye vidúr vîrásya prathamẫni paũṃsyâ || 7 || ça-tábhujibhis tám abhíhruter aghât pûrbhî̃ rakshatâ maruto yám ẫvata | jánaṃ yẫm ugrâs tavaso virapçinaḥ pâthánâ çáṅsât tánayasya pushṭíshu || 8 || víçvâni bhadrẫ maruto rá-theshu vo mithaspŕídhyeva 'tavishẫny ẫhitâ | áṅseshv ẫ vaḥ prápatheshu khâdáyó 'ksho vaç cakrẫ samáyâ ví vàvṛite || 9 || bhûrîṇi bhadrẫ náryeshu bâhúshu vákshaḥsu rukmẫ rabhasẫso añjáyaḥ | áṅseshv étâḥ pavíshu kshurẫ ádhi váyo ná pakshẫn vy ánu çríyo dhire || 10 || 2 ||

mahẫnto mahnẫ vibhvò víbhûtayo dûredṛíço yé divyẫ iva stṛíbhiḥ | mandrâḥ sujihvâḥ sváritâra âsábhiḥ sámmiçlâ índre marútaḥ parishṭúbhaḥ || 11 || tád vaḥ sujàtâ maruto mahitvanẫm dîrghẫm vo dâtrám áditer iva vratám | índraç caná tyájasâ ví hruṇâti táj jánâya yásmai sukṛíte árâdhvam || 12 || tád vo jàmitvẫm marutaḥ páre yuge purú̃ yác cháṅ-sam amṛitâsa ẫvata | ayẫ dhiyẫ mánave çrushṭím ẫvyà sâ-

---

166, 3 purú. 5 tveshá-yâmâḥ. vánaspátiḥ rathiyántî-iva. jihîte. 6 ugráḥ. su-cetúnâ árishṭa-grâmâḥ. yátra. kríviḥ-datî. súdhitâ-iva. 8 pûḥ -bhíḥ rakshata. páthâṇa. 9 mitha[ḥ]spŕídhyâ-iva. khâdáyaḥ ákshaḥ. 10 ru-kmẫḥ. ví. 12 su-jâtâḥ. tát. 13 purú yát çáṅsam. ẫvya.

kám náro dańsánair á cikitrire || 13 || yéna dîrghám marutaḥ çûçávâma yushmâkena párîṇasâ turâsaḥ | á yát tatánan vṛijáne jánâsa ebhír yajnébhis tád abhîshṭim açyâm || 14 || eshá vaḥ stómo — || 15 || 3 ||

167. trishṭubh.

Sahásraṃ ta indrotáyo naḥ sahásram ísho harivo gûrtátamâḥ | sahásraṃ rấyo mâdayádhyai sahasríṇa úpa no yantu vấjâḥ || 1 || á nó 'vobhir marúto yântv áchâ jyéshṭhebhir vâ bṛihádbhivaiḥ sumâyấḥ | ádha yád eshâṃ niyútaḥ paramấḥ samudrásya cid dhanáyanta pâré || 2 || mimyáksha yéshu súdhitâ ghṛitácî hiraṇyanirṇig úparâ ná ṛishṭíḥ | gúhâ cárantî mánusho ná yóshâ sabhấvatî vidathyèva sám vấk || 3 || párâ çubhrấ ayấso yavyấ sâdhâraṇyéva marúto mimikshuḥ | ná rodasî ápa nudanta ghorấ jushánta vṛídhaṃ sakhyấya devấḥ || 4 || jóshad yád îm asuryâ sacádhyai víshitastukâ rodasî nṛimáṇâḥ | á sûryéva vidható rátham gât tveshápratîkâ nábhaso nétyấ || 5 || 4 ||

ấsthâpayanta yuvatím yúvânaḥ çubhé nimiçlâṃ vidátheshu pajrấm | arkó yád vo maruto havíshmân gấyad gâthám sutásomo duvasyán || 6 || prá tám vivakmi vákmyo yá eshâm marútâm mahimấ satyó ásti | sácâ yád îṃ vṛishamaṇâ ahaṃyúḥ sthirấ cij jánîr váhate sûbhâgấḥ || 7 || pấnti mitrấváruṇâv avadyấc cáyata îm aryamó ápraçastân | utá cyavante ácyutâ dhruvấṇi vâvṛidhá îm maruto dấtivâraḥ || 8 || nahí nú vo maruto ánty asmé ârấttâc cic chávaso

166, 14 abhí íshṭim. — 167, 1 te indra ûtáyaḥ. 2 naḥ ávaḥ-bhiḥ. ácha. 3 ná ṛishṭíḥ. vidathyâ-iva. 4 sâdhâraṇyấ-iva. rodasî *iti*. ghoráḥ. 5 rodasî nṛi-mánâḥ. sûryấ-iva. ná ityấ. 6 á asthâpayanta. 7 vṛisha-manâḥ. cit. 8 avadyất cáyate. aryamó *iti*. vavṛidhé. 9 nahí. asmé *iti* ârấttât cit çávasaḥ.

ántam âpúḥ | té dhṛishṇúnâ çávasâ çûçuvāṅsó 'rṇo ná dvésho dhṛishatā́ pári shṭhuḥ || 9 || vayám adyéndrasya préshṭhâ vayáṃ çvó vocemahi samaryé | vayám purā́ máhi ca no ánu dyūn tán na ṛibhukshā́ narā́m ánu shyât || 10 || eshá vaḥ stómo — || 11 || 5 ||

168. jagatî. 8—10 trishṭubh.

Yajnā́-yajnâ vaḥ samanā́ tuturvāṇir dhíyaṃ-dhiyaṃ vo devayā́ u dadhidhve | ā́ vo 'rvā́caḥ suvitā́ya ródasyor mahé vavṛityâṃ ávase suvṛiktíbhiḥ || 1 || vavrā́so ná yé svajā́ḥ svátavasa íshaṃ svàr abhijā́yanta dhū́tayaḥ | sahasríyâso apā́ṃ nórmáyo âsā́ gā́vo vándyâso nókshāṇaḥ || 2 || sómâso ná yé sutā́s tṛiptā́ñçavo hṛitsú pîtā́so duváso nā́sate | aíshâm áṅseshu rambhíṇîva tā́rabhe hásteshu khâdíç ca kṛitíç ca sā́ṃ dadhe || 3 || áva sváyuktâ divá ā́ vṛithâ yayur ámartyâḥ káçayâ codata tmánâ | areṇávas tuvijātā́ acucyavur dṛilhā́ni cin marúto bhrā́jadṛishṭayaḥ || 4 || kó vo 'ntár maruta ṛishṭividyuto réjaṭi tmánâ hánveva jihváyâ | dhanvacyúta ishā́ṃ ná yā́mani purupraíshâ ahanyò naítaçaḥ || 5 || 6 ||

kvà svid asyá rájaso mahás páraṃ kvā́varam maruto yásminn âyayá | yác cyâváyatha vithuréva sáṃhitaṃ vy ádriṇâ patatha tveshám arṇavám || 6 || sâtír ná vó 'mavatî svàrvatî tveshā́ vípâkâ marutaḥ pípishvatî | bhadrā́ vo râtíḥ prinató ná dákshiṇâ pṛithujráyî asuryèva jáñjatî || 7 || práti shṭobhanti síndhavaḥ pavíbhyo yád abhríyâṃ vā́cam

---

167, 9 çûçu-vāṅsaḥ árṇaḥ. sthuḥ. 10 adyá índrasya préshṭhâḥ. tát. ṛibhukshā́ḥ. syât. — 168, 2 ná ûrmáyaḥ. ná ukshā́ṇaḥ. 3 ná ā́sate ā́ eshâm. rambhíṇi-iva rarabhe. 4 svá-yuktâḥ. cit. 5 hánvâ-iva. ná étaçaḥ. 6 kvà ávaram. yát. vithurā́-iva. ví. 7 vaḥ áma-vatî. pṛithu-jráyî asuryā́-iva. 8 stobhanti.

udîráyanti | áva smayanta vidyútaḥ pṛithivyấṃ yádî ghṛitám marútaḥ prushṇuvánti ‖ 8 ‖ ásûta príçnir mahaté ráṇâya tveshám ayấsâm marútâm ánîkam | té sapsarấso 'janayantấbhvam ấd ít svadhấm ishirấm páry apaçyan ‖ 9 ‖ eshá vaḥ stómo — ‖ 10 ‖ 7 ‖

169. trishṭubh. 2 virâj.

Maháç cit tvám indra yatá etấn maháç cid asi tyájaso varûtấ | sá no vedho marútâṃ cikitvấnt sumnấ vanushva táva hí préshṭhâ ‖ 1 ‖ áyujran ta indra viçvákṛishṭîr vidânấso nishshídho martyatrấ | marútâm pṛitsutír hấsamânâ svàrmîḷhasya pradhánasya sâtaú ‖ 2 ‖ ámyak sấ ta indra ṛishṭír asmé sánemy ábhvam maruto junanti | agníç cid dhí shmâtasé çuçukvấn ấpo ná dvîpám dádhati práyâṅsi ‖ 3 ‖ tvám tú na indra táṃ rayíṃ dâ ójishṭhayâ dákshiṇayeva râtím | stútaç ca yấs te cakánanta vâyóḥ stánaṃ ná mádhvaḥ pîpayanta vấjaiḥ ‖ 4 ‖ tvé rấya indra toçátamâḥ praṇetấraḥ kásya cid ṛitâyóḥ | té shú ṇo marúto mṛiḷayantu yé smâ purấ gâtûyántîva devấḥ ‖ 5 ‖ 8 ‖

práti prá yâhîndra mîḷhúsho nṛín maháḥ pấrthive sádane yatasva | ádha yád eshâm pṛithubudhnấsa étâs tîrthé nấryaḥ paúṅsyâni tasthúḥ ‖ 6 ‖ práti ghorấṇâm étânâm ayấsâm marútâṃ çṛiṇva âyatấṃ upabdíḥ | yé mártyam pṛitanâyántam ûmair ṛiṇâvấnaṃ ná patayánta sárgaiḥ ‖ 7 ‖ tvám mấnebhya indra viçvájanyâ rádâ marúdbhiḥ çurúdho góagrâḥ | stávânebhiḥ stavase deva devaír vidyấmeshấṃ vṛijánaṃ jîrádânum ‖ 8 ‖ 9 ‖

168, 8 yádi. 9 ajanayanta ábhvam. — 169, 2 te. 3 te indra. hí sma atasé. 4 tú. dákshiṇayâ-iva. 5 sú naḥ. smaṃ. gâtuyánti-iva. 6 yâhi indra. ná aryáḥ. 7 çṛiṇve â-yatấm. 8 ráda. vidyấma ishám.

170. 1 bṛihatî. 2 — 4 anushṭubh. 5 trishṭubh.

Ná nûnám ásti nó çváḥ kás tád veda yád ádbhutam | anyásya cittám abhí saṃcaréṇyaṃ utádhîtaṃ ví naçyati || 1 || kíṃ na indra jighâṅsasi bhrâtaro marútas táva | tébhiḥ kalpasva sâdhuyâ mâ naḥ samáraṇe vadhîḥ || 2 || kíṃ no bhrâtar agastya sákhâ sánn áti manyase | vidmâ hí te yáthâ máno 'smábhyam ín ná ditsasi || 3 || áraṃ kṛiṇvantu védiṃ sám agníṃ indhatâṃ puráḥ | tátrâmṛítasya cétanaṃ yajnáṃ te tanavâvahai || 4 || tvám îçishe vasupate vásûnâṃ tvám mitrâṇâṃ mitrapate dhéshṭhaḥ | índra tvám marúdbhiḥ sáṃ vadasvâdha práçâna ṛituthâ havîṅshi || 5 || 10 ||

171. trishṭubh.

Práti va enâ námasâhám emi sûkténa bhikshe sumatíṃ turâṇâm | rarâṇátâ maruto vedyâbhir ní héḷo dhattá ví mucadhvam áçvân || 1 || eshá vaḥ stómo marutó námasvân hṛidâ tashṭó mánasâ dhâyi devâḥ | úpem â yâta mánasâ jushâṇâ yûyáṃ hí shṭhâ námasa íd vṛidhâsaḥ || 2 || stutâso no maruto mṛiḷayantûtá stutó maghávâ çámbhavishṭhaḥ | ûrdhvâ naḥ santu komyâ vánâny áhâni víçvâ maruto jigîshâ || 3 || asmâd ahám tavishâd îshamâṇa índrâd bhiyâ maruto réjamânaḥ | yushmábhyaṃ havyâ níçitâny âsan tâny âré cakṛimâ mṛiḷátâ naḥ || 4 || yéna mânâsaç citáyanta usrâ vyùshṭishu çávasâ çáçvatînâm | sá no marúdbhir vṛishabha çrávo dhâ ugrá ugrébhiḥ sthávirah sahodâḥ || 5 || tvám pâhîndra sáhîyaso nṛîn bhávâ marúdbhir ávayâtaheḷâḥ | supraketébhiḥ sâsahír dádhâno vidyâmeshám v. j. || 6 || 11 ||

170, 1 nó *iti*. utá â-dhîtam. 3 vidmá. ít. 4 tátra amṛítasya. 5 vadasva ádha prá açâna. — 171, 1 námasâ ahám. 2 úpa îm. jushâṇâḥ. sthá. 3 mṛiḷayantu utá. 4 cakrima mṛiḷáta. 5 citáyante usrâḥ. 9 pâhi indra. bháva.

172. gâyatrî.

Citró vo 'stu yâmaç citrá ûtî sudânavaḥ | máruto áhibhânavaḥ || 1 || ârê sâ vaḥ sudânavo máruta ṛiñjatî çáruḥ | ârê áçmâ yám ásyatha || 2 || tṛiṇaskandásya nú víçaḥ pári vṛiṅkta sudânavaḥ | ûrdhvân naḥ karta jîváse || 3 || 12 ||

173. trishṭubh.

Gâyat sâma nabhanyàm yáthâ vér árcâma tád vâvṛidhânám svàrvat | gâvo dhenávo barhíshy ádabdhâ â yát sadmânam divyám vívâsân || 1 || árcad vṛíshâ vṛíshabhiḥ svéduhavyair mṛigó nâçno áti yáj juguryât | prá mandayúr manâm gûrta hótâ bhárate máryo mithunâ yájatraḥ || 2 || nákshad dhótâ pári sádma mitâ yán bhárad gárbham â çarádaḥ pṛithivyâḥ | krándad áçvo náyamâno ruvád gaúr antár dûtó ná ródasî carad vâk || 3 || tâ karmâshatarâsmai prá cyautnâni devayánto bharante | jújoshad índro dasmávarcâ nâsatyeva sugmyo ratheshṭhâḥ || 4 || tám u shṭuhîndraṃ yó ha sátvâ yáḥ çûro maghávâ yó ratheshṭhâḥ | pratîcáç cid yódhîyân vṛíshaṇvân vavavrúshaç cit támaso vihantâ || 5 || 13 ||

prá yád itthâ mahinâ nṛíbhyo ásty áraṃ ródasî kakshyè nâsmai | sám vivya índro vṛijánam ná bhûmâ bhárti svadhâvân opaçám iva dyâm || 6 || samátsu tvâ çûra satâm urâṇám prapathintamam paritaṃsayádhyai | sajóshasa índram máde kshoṇîḥ sûrîm cid yé anumádanti vâjaiḥ || 7 || evâ hí te çám sávanâ samudrá âpo yát tâsú mádanti devîḥ | víçvâ te ánu jóshyâ bhûd gáuḥ sûríç cid yádi

---

173, 2 svá-iduhavyaiḥ. ná áçnaḥ. yát. 3 hótâ. 4 karma ásha -tarâ asmai. dasmá-varcâḥ nâsatyâ-iva. rathe-sthâḥ. 5 stuhi índram. 6 ródasî *iti* kakshyè *iti* ná asmai. vivye. bhûma. 8 evá. samudré. te.

dhishā́ véshi jánân || 8 || ásâma yáthâ sushakhā́ya ena svabhishṭáyo narā́ṃ ná çáṅsaiḥ | ásad yáthâ na índro vandaneshṭhā́s turó ná kárma náyamâna ukthā́ || 9 || víshpardhaso narā́ṃ ná çáṅsair asmā́kâsad índro vájrâhastaḥ | mitrâyúvo ná púrpatiṃ súçishṭau madhyâyúva úpa çikshanti yajnaíḥ || 10 || 14 ||

yajnó hi shméndraṃ káç cid ṛindhā́ñ juhurâṇáç cin mánasâ pariyán | tîrthé nā́châ tâtṛishâṇám óko dîrghó ná sidhrám ā́ kṛinoty ádhvâ || 11 || mó shú ṇa indrā́tra pṛitsú devaír á̄sti hí shmâ te çushminn avayā́ḥ | maháç cid yásya mî́ḷhúsho yavyā́ havíshmato marútaḥ vándate gī́ḥ || 12 || eshá stóma indra túbhyam asmé eténa gâtúṃ harivo vido naḥ | ā́ no vavṛityâḥ suvitā́ya deva vidyā́meshám v̄j. || 13 || 15 ||

174. trishṭubh.

Tvâṃ rā́jendra yé ca devā́ rákshâ nṛ́n pâhy à̄sura tvám asmā́n | tváṃ sátpatir maghávâ nas tárutras tváṃ satyó vásavânaḥ sahodā́ḥ || 1 || dáno víça indra mṛidhrávâcaḥ saptá yát púraḥ çárma çā́radîr dárt | ṛiṇór apó anavadyárṇâ yū́ne vṛitrám purukútsâya randhîḥ || 2 || ájâ vṛita indra çū́rapatnîr dyā́ṃ ca yébhiḥ puruhū́ta nū́nám | ráksho agnim açúshaṃ tū́rvayâṇaṃ siṅhó ná dáme ápâṅsi vástoḥ || 3 || çéshan nú tá indra sásmin yónau práçastaye pávîravasya mahnā́ | sṛijád árṇâṅsy áva yád yudhā́ gā́s tíshṭhad dhárî dhṛishatā́ mṛishṭa vā́jân || 4 || váha kútsam indra yásmiñ câkánt syûmanyū́ ṛijrā́ vā́tasyā́çvâ | prá sū́raç cakráṃ vṛihatâd abhī́ke 'bhí spṛídho yâsishad vájrabâhuḥ || 5 || 16 ||

173, 9 su-sakhā́yaḥ. vandane-sthā́ḥ. 10 ví-spardhasaḥ. asmā́ka asat. púḥ-patim. 11 sma índram. cit. ná ácha. 12 mó *iti* sú naḥ indra átra. sma. 13 asmé *iti*. — 174, 1 rā́jâ indra. devā́ḥ ráksha. pāhí asura. 2 anavadya árṇāḥ. 3 ája. ráksho *iti*. 4 té. hárî *iti*. 5 syûmanyū́ *iti*, vā́tasya áçvâ.

jaghanvāñ indra mitrérûñ codápravṛiddho harivo ádâçûn | prá yé páçyann aryamáṇaṃ sácâyós tváyâ çûrtā́ váhamânâ ápatyam || 6 || rápat kavír indrârkásâtau kshā́ṃ dâsā́yopabárhaṇîṃ kaḥ | kárat tisró maghávâ dā́nucitrā́ ní duryoṇé kúyâvâcam mṛidhí çret || 7 || sánâ tā́ ta indra návyâ ā́guḥ sáho nábhó 'viraṇâya pûrvī́ḥ | bhinát púro ná bhído ádevîr ánámo vádhar ádevasya pîyóḥ || 8 || tváṃ dhúnir indra dhúnimatîr ṛiṇór apáḥ sîrā́ ná srávantîḥ | prá yát samudrám áti çûra párshi pârâyâ turváçaṃ yáduṃ svastí || 9 || tvám asmā́kam indra viçvádha syâ avṛikátamo narā́ṃ nṛipâtā́ | sá no víçvâsâṃ spṛidhā́ṃ sahodā́ vi° || 10 ||17||

175. anushṭubh. 1 skandhogrîvî. 6 trishṭubh.

Mátsy ápâyi te máhaḥ pā́trasyeva harivo matsaró mádaḥ | vṛíshâ te vṛíshṇa índur vâjī́ sahasrasā́tamaḥ || 1 || ā́ nas te gantu matsaró vṛíshâ mádo várenyaḥ | sahā́vā́ñ indra sânasíḥ pṛitanâshā́ḷ ámartyaḥ || 2 || tváṃ hí çúraḥ sánitâ codáyo mánusho rátham | sahā́vân dásyum avratám óshaḥ pā́traṃ ná çocíshâ || 3 || mushâyá sū́ryaṃ kave cakrám íçâna ójasâ | váha çúshṇâya vadháṃ kútsaṃ vā́tasyā́çvaiḥ || 4 || çushmíntamo hí te mádo dyumnī́ntama utá krátuḥ | vṛitraghnā́ várivovídâ mansîshṭhā́ açvasā́tamaḥ || 5 || yáthâ pū́rvebhyo jaritṛíbhya indra máya ivā́po ná tṛíshyate babhū́tha | tā́m ánu tvâ nivídaṃ johavîmi vi° || 6 || 18 ||

176. anushṭubh. 6 trishṭubh.

Mátsi no vásyaïshṭaya índram indo vṛíshā́ viça | ṛighâ-

174, 6 sácâ âyóḥ. çûrtā́ḥ. 7 indra arká-sâtau. dâsā́ya upa-bárhaṇîm. dā́nu-citrāḥ. 8 te. ā́ aguḥ. nábhaḥ ávi-raṇâya. vádhaḥ. 9 sîrā́ḥ. pârấya. 10 sahaḥ-dā́ḥ. — 175, 1 pā́trasya-iva. vṛíshṇe. 2 sahá-vân. 4 vā́tasya áçvaiḥ. 6 iva-ā́paḥ. — 176, 1 vásyaḥ-ishṭaye. vṛíshâ ā́.

yámâṇa invasi çátrum ánti ná vindasi || 1 || tásminn ấ veçayâ giro yá ékaç carshaṇînấm | ánu svadhấ yám upyáte yávaṃ ná cárkṛishad vṛíshâ || 2 || yásya viçvâni hástayoḥ páñça kshitînấṃ vásu | spâçáyasva yó asmadhrúg divyévâçánir jahi || 3 || ásunvantaṃ samaṃ jahi dûṇấçaṃ yó ná te máyaḥ | asmábhyam asya védanaṃ daddhí sûríç cid ohate || 4 || ấvo yásya dvibárhaso 'rkéshu sânushág ásat | âjấv índrasyendo prấvo vấjeshu vâjínam || 5 || yáthâ pûrvebhyo — || 6 || 19 ||

177. trishṭubh.

Ấ carshaṇiprấ vṛishabhó jánânâṃ râjâ kṛishṭînấm puruhûtá índraḥ | stutáḥ çravasyánn ávasópa madríg yuktấ hárî vṛíshaṇấ yâhy arvấñ || 1 || yé te vṛíshaṇo vṛishabhấsa indra brahmayújo vṛísharathâso átyâḥ | tấñ ấ tishṭha tébhir ấ gâhy árvấñ hávâmahe tvâ sutá indra sóme || 2 || ấ tishṭha ráthaṃ vṛíshaṇaṃ vṛíshâ te sutáḥ sómaḥ párishiktâ mádhûni | yuktvấ vṛíshabhyâṃ vṛishabha kshitînấṃ háribhyâṃ yâhi pravátópa madrík || 3 || ayáṃ yajnó devayấ ayám miyédha imấ bráhmâṇy ayám indra sómaḥ | stîrṇám barhír ấ tú çakra prá yâhi píbâ nishádya ví mucâ hárî ihá || 4 || ó súshṭuta indra yâhy arvấñ úpa bráhmâṇi mânyásya kâróḥ | vidyấma vástor ávasâ gṛiṇánto vi° || 5 || 20 ||

178. triṣhṭubh.

Yád dha syấ ta indra çrushṭír ásti yáyâ babhûṭha jaritṛíbhya ûtî́ | mấ naḥ kấmam maháyantam ấ dhag víçvâ

176, 2 veçaya. 3 divyấ-iva açániḥ. 4 duḥ-náçam. 5 índrasya indo *iti* prá ávaḥ. — 177, 1 carshaṇi-prấḥ. ávasâ úpa. vṛíshaṇâ ấ. 2 suté 3 pra-vátâ úpa. 4 píba. muca hári *iti*. 5 ó *iti*. — 178, 1 ha. te.

te açyâm páry ấpa âyóḥ || 1 || ná ghâ rấjendra ấ dabhan no yấ nú svásârâ kṛiṇávanta yónau | ấpaç cid asmai sutúkâ aveshan gáman na índraḥ sakhyấ váyaç ca || 2 || jétâ nṛíbhir índraḥ pṛitsú çūraḥ çrótâ hávaṃ nấdhamânasya kâróḥ | prábhartâ ráthaṃ dâçúsha upâká údyantâ giro yádi ca tmánâ bhúvat || 3 || evấ nṛíbhir índraḥ suçravasyấ prakhâdáḥ pṛikshó abhí mitríṇo bhût | samaryá isháḥ stavate vívâci satrâkaró yájamânasya çáñsaḥ || 4 || tváyâ vayám maghavann indra çátrûn abhí shyâma maható mányamânân | tváṃ trâtấ tvám u no vṛidhé bhûr vi° || 5 || 21 ||

179. trishṭubh. 5 bṛihatî.

Pûrvîr ahám çarádaḥ çaçramâṇấ doshấ vástor usháso jaráyantîḥ | minấti çríyaṃ jarimấ tanūnâm ápy û nú pátnîr vṛishaṇo jagamyuḥ || 1 || yé cid dhí pūrva ṛitasấpa ấsant sâkáṃ devébhir ávadann ṛitấni | té cid ávâsur nahy ántam âpúḥ sám û nú pátnîr vṛishabhir jagamyuḥ || 2 || ná mṛishâ çrântáṃ yád ávanti devấ víçvâ ít spṛídho abhy àçnavâva | jáyâvéd átra çatánîtham âjíṃ yát samyáñcâ mithunấv abhy ájâva || 3 || nadásya mâ rudhataḥ kấma ấgann itá ấjâto amútaḥ kútaç cit | lópâmudrâ vṛishaṇaṃ ní riṇâti dhîram ádhîrâ dhayati çvasántam || 4 || imáṃ nú sómam ántito hṛitsú pîtám úpa bruve | yát sîm ấgaç cakṛimấ tát sú mṛiḷatu pulukấmo hí mártyaḥ || 5 || agástyaḥ khánamânaḥ khanítraiḥ prajấm ápatyam bálam ichámânaḥ | ubhaú várṇâv ṛíshir ugráḥ puposha satyấ devéshv âçísho jagâma || 6 || 22 ||

Trayoviṅço 'nuvâkaḥ.

178, 2 gha rấjâ índraḥ. dabhat. gámat. 3 upâké. 4 evá. sa -maryé. 5 syâma — 179, 1 doshấḥ. ûṃ *iti*. 2 hí pūrve. áva asuḥ nahí. 3 devấḥ. abhí açnavâva. jáyâva ít. abhí. 4 ấ agan. níḥ. 5 cakṛimá. 6 satyấḥ.

180. trishṭubh.

Yuvó rájâṅsi suyámâso áçvâ rátho yád vâm páry árṇâṅsi dîyat | hiraṇyáyâ vâm paváyaḥ prushâyan mádhvaḥ píbantâ ushásaḥ sacethe || 1 || yuvám átyasyâva nakshatho yád vípatmano náryasya práyajyoḥ | svásâ yád vâṃ viçvagûrtî bhárâti vâjâyéṭṭe madhupâv ishé ca || 2 || yuvám páya usríyâyâm adhattam pakvám âmâyâm áva pûrvyaṃ góḥ | antár yád vaníno vâm ṛitapsû hvâró ná çúcir yájate haviṣhmân || 3 || yuvâṃ hâ gharmám mádhumantam átraye 'pó ná kshódo 'vṛiṇîtam eshé | tád vâṃ narâv açvinâ páçvaïshṭî ráthyeva cakrâ práti yanti mádhvaḥ || 4 || â vâṃ dânâya vavṛitîya dasrâ gór óheṇa taugryó ná jívriḥ | apáḥ kshoṇî sacate mâhinâ vâṃ jûrṇó vâm ákshur áṅhaso yajatrâ || 5 || 23 ||

ní yád yuvéthe niyútaḥ sudânû úpa svadhâbhiḥ sṛijathaḥ púraṃdhim | préshad véshad vâto ná sûrír â mahé dade suvrató ná vâjam || 6 || vayáṃ cid dhí vâṃ jaritâraḥ satyâ vípanyâmahe ví paṇír hitâvân | ádhâ cid dhí shmâçvinâv anindyâ pâthó hí shmâ vṛishaṇâv ántidevam || 7 || yuvâṃ cid dhí shmâçvinâv ánu dyûn vírudrasya prasrávaṇasya sâtaú | agástyo narâṃ nríshu práçastaḥ kârâdhunîva citayat sahásraiḥ || 8 || prá yád váhethe mahinâ ráthasya prâ syandrâ yâtho mánusho ná hótâ | dhattáṃ sûríbhya utá vâ sváçvyaṃ nâsatyâ rayishâcaḥ syâma || 9 || táṃ vâṃ ráthaṃ vayám adyâ huvema stómair açvinâ suvitâya návyam | árishṭanemim pári dyâm iyânâṃ vi° || 10 || 24 ||

180, 1 yuvóḥ. áçvâḥ. hiraṇyáyâḥ. píbantau. 2 átyasya áva. vâjâya îṭṭe. 4 páçvaḥ-ishṭiḥ ráthyâ-iva. 5 óhena. kshoṇî *iti*. 6 sudânû *iti*. 7 hí. satyâḥ. hitá-vân. ádha. hí sma açvinau. 8 kârâdhunî-iva. 10 adyá.

181. trishṭubh.

Kád u préshṭhâv ishâṃ rayîṇâm adhvaryántâ yád unninîthó apâm | ayáṃ vâṃ yajnó akṛita práçastiṃ vásudhitî ávitârâ janânâm || 1 || â vâm áçvâsaḥ çúcayaḥ payaspâ vâtaraṅhaso divyâso átyâḥ | manojúvo vṛíshaṇo vîtápṛishṭhâ éhá svarâ̂jo açvínâ vahantu || 2 || â vâṃ rátho 'vánir ná pravátvânt sṛiprávandhuraḥ suvitâya gamyâḥ | vṛíshṇaḥ sthâtârâ mánaso jávîyân ahampûrvó yajató dhishṇyâ yáḥ || 3 || ihéha jâtâ sám avâvaçîtâm arepásâ tanvâ̂ nâmabhiḥ svaíḥ | jishṇúr vâm anyáḥ súmakhasya sûrír divó anyáḥ sûbhágaḥ putrá ûhe || 4 || prá vâṃ nicerúḥ kakuhó váçâñ ánu piçáṅgarûpaḥ sádanâni gamyâḥ | hárî anyásya pîpáyanta vâ̂jair mathnâ rájâṅsy açvinâ ví ghóshaiḥ || 5 || 25 ||

prá vâṃ çarádvân vṛishabhó ná nishshâṭ pûrvîr íshaç carati mádhva ishṇán | évair anyásya pîpayánta vâ̂jair véshantîr ûrdhvâ nadyò na âguḥ || 6 || ásarji vâṃ sthávirâ vedhasâ gîr bâḷhé açvinâ tredhâ kshárantî | úpastutâv avatam nâdhamânam yâmann áyâmañ chṛiṇutaṃ hávam me || 7 || utá syâ vâṃ rúçato vápsaso gîs tribarhíshi sádasi pinvate nṛín | vṛíshâ vâm meghó vṛishaṇâ pîpâya gór ná séke mánusho daçasyán || 8 || yuvâm pûshévâçvinâ púraṃdhir agnim ushâṃ ná jarate havíshmân | huvé yád vâṃ varivasyâ̂ gṛiṇânó vi° || 9 || 26 ||

182. jagatî. 6. 8 trishṭubh.

Ábhûd idáṃ vayúnam ó shú bhûshatâ rátho vṛíshaṇvân mádatâ manîshiṇaḥ | dhiyaṃjinvâ dhíshṇyâ viçpálâvasû

181, 1 ut-niníthâḥ. vásudhitî *iti*. 2 payaḥ-pâḥ. â ihá. 4 ihá -iha. 5 hárî *iti*. 6 ûrdhvâḥ. â aguḥ. 7 çṛiṇutam. 9 pûshâ -iva açvinâ. — 182, 1 o *iti* sú bhûshata. mádata.

divó nápâtâ sukṛíte çúcivratâ || 1 || índratamâ hí dhíshṇyâ marúttamâ dasrâ dáṅsishṭhâ rathyâ rathîtamâ | pûrṇáṃ rátham vahethe mádhva âcitaṃ téna dâçvâṅsam úpa yâtho açvinâ || 2 || kím átra dasrâ kṛiṇuthaḥ kím âsâthe jáno yáḥ káç cid áhavir mahîyáte | áti kramishṭaṃ jurátam paṇér ásuṃ jyótir víprâya kṛiṇutaṃ vacasyáve || 3 || jambháyatam abhíto rāyataḥ çúno hatám mṛídho vidáthus tâny açvinâ | vâcaṃ-vâcaṃ jaritûr ratnínîṃ kṛitam ubhâ çáṅsaṃ nâsatyâvatam máma || 4 || yuvâṃ etáṃ cakrathuḥ síndhushu plavám âtmanvántam pakshíṇaṃ taugryâya kám | yéna devatrâ mánasâ nirûháthuḥ supaptaní petathuḥ kshódaso mahâḥ || 5 || 27 ||

ávaviddhaṃ taugryám apsv àntár anârambhâṇé támasi práviddham | cátasro nâvo jáṭhalasya júshṭâ úd açvíbhyâm ishitâḥ pârayanti || 6 || káḥ svid vṛikshó níshṭhito mádhye árṇaso yáṃ taugryó nâdhitáḥ paryáshasvajat | parṇâ mṛigásya patáror ivârábha úd açvinâ ûhathuḥ çrómatâya kám || 7 || tád vâṃ narâ nâsatyâv ánu shyâd yád vâm mâṅsa ucátham ávocan | asmâd adyá sádasaḥ somyâd â vi° || 8 || 28 ||

183. trishṭubh.

Tám yuñjâthâm mánaso yó jávîyân trivandhuró vṛishaṇâ yás tricakráḥ | yénopayâtháḥ sukṛíto duroṇáṃ tridhâtunâ patatho vír ná parṇaíḥ || 1 || suvṛíd rátho vartate yánn abhí kshâṃ yát tíshṭhathaḥ krátumantấnu pṛikshé | vápur vapushyấ sacatâm iyáṃ gîr divó duhitróshásâ sacethe || 2 || ấ tishṭhataṃ suvṛítaṃ yó rátho vâm ánu vratấni

---

182, 4 jaritúḥ. nâsatyâ avatam. 5 niḥ-ûháthuḥ su-paptaní. 6 ap-sú antáḥ. 7 níḥ-sthitaḥ. pari-ásasvajat. iva â-rábhe. 8 syât. — 183, 1 yéna upa-yâtháḥ. 2 krátu-mantâ ánu. duhitrấ ushásâ.

vártate havíshmân | yéna narâ nâsatyeshayádhyai vartír yâthás tánayâya tmáne ca || 3 || mấ vâṃ vṛíko mấ vṛikír ấ dadharshîn mấ pári varktam utá mấti dhaktam | ayáṃ vâm bhâgó níhita iyáṃ gír dásrâv imé vâṃ nidháyo mádhûnâm || 4 || yuvấṃ gótamaḥ purumîḷhó átrir dásrâ hávaté 'vase havíshmân | díçaṃ ná dishṭấm ṛijûyéva yántấ me hávaṃ nâsatyópa yâtam || 5 || átârishma támasas pârám asyá práti vâṃ stómo açvinâv adhâyi | éhá yâtam pathíbhir devayấnair vi° || 6 || 29 ||

Caturtho 'dhyâyaḥ.

184. trishṭubh.

Tấ vâm adyá tấv aparáṃ huvemochántyâm ushási váhnir ukthaíḥ | nấsatyâ kúba cit sántâv aryó divó nápâtâ sudấstarâya || 1 || asmé û shú vṛishaṇâ mâdayethâm út paṇíṃr hatam ûrmyấ mádantâ | çrutám me áchoktibhir matînấm éshṭâ narâ nícetârâ ca kárṇaiḥ || 2 || çriyé pûshann ishukṛíteva devấ nấsatyâ vahatúṃ sûryấyâḥ | vacyánte vâṃ kakuhấ apsú jâtấ yugấ jûrṇéva váruṇasya bhûreḥ || 3 || asmé sấ vâm mâdhvî râtír astu stómaṃ hinotam mânyásya kâróḥ | ánu yád vâṃ çravasyâ sudânû suvîryâya carshaṇáyo mádanti || 4 || eshá vâṃ stómo açvinâv akâri mấnebhir maghavânâ suvṛiktí | yâtáṃ vartís tánayâya tmáne câgástye nâsatyâ mádantâ || 5 || átârishma — || 6 || 1 ||

185. trishṭubh.

Katarấ pûrvâ katarấparâyóḥ kathấ jâté kavayaḥ kó ví

183, 3 nâsatyâ ishayádhyai. 4 dadharshît. mấ áti. 5 hávate ávase. ṛijuyấ-iva yántâ ấ. nâsatyâ úpa. 6 ấ ihá. — 184, 1 huvema uchántyâm. 2 asmé *iti*. ûṃ *iti* sú. 3 ishukṛítâ-iva. jâtâḥ. jûrṇấ-iva. ca agástye. — 185, 1 katarấ áparâ ayóḥ. jâté *iti*.

veda | víçvaṃ tmánâ bibhṛito yád dha nắma ví vartete áhanî cakríyeva || 1 || bhűriṃ dvé ácarantî cárantam padvántaṃ gárbham apádî dadhâte | nítyaṃ ná sûnúm pitrór upásthe dyắvâ rákshatam pṛithîvî no ábhvât || 2 || anehó dâtrám áditer anarvắṃ huvé svàrvad avadhắṃ námasvat | tád rodasî janayatắṃ jaritré dyắvâ — || 3 || átapyamắne ávasắvantî ánu shyâma ródasî devắputre | ubhé devắnâm ubhắyebhir áhnâṃ dyắvâ — || 4 || saṃgáchamâne yuvatî sámante svásârâ jâmî pitrór upásthe | abhijíghrantî bhúvanasya nắbhiṃ dyắvâ — || 5 || 2 ||

urvî sádmanî bṛihatî ṛiténa huvé devắnâm ávasâ jánitrî | dadhâte yé amṛitaṃ suprátîke dyắvâ — || 6 || urvî pṛithvî bahulé dûréante úpa bruve námasâ yajñé asmín | dadhắte yé subhâge suprátûrtî dyắvâ — || 7 || devắn vâ yác cakṛimắ kác cid ắgaḥ sákhâyaṃ vâ sádam íj jắspatiṃ vâ | iyắṃ dhîr bhûyâ avayắnam eshâṃ dyắvâ — || 8 || ubhắ çáṅsâ náryâ mắm avishṭâm ubhé mắm ûtî ávasâ sacetâm | bhűri cid aryáḥ sudắstarâyeshắ mádanta ishayema devắḥ || 9 || ṛitáṃ divé tád avocam pṛithivyắ abhiçrâvắya prathamắṃ sumedhắḥ | pâtắm avadyắd duritắd abhîke pitắ mâtắ ca rakshatâm ávobhiḥ || 10 || idáṃ dyâvâpṛithivî satyám astu pítar mâtar yád ihópabruvé vâm | bhûtáṃ devắnâm avamé ávobhir vidyắ° || 11 || 3 ||

186. trishṭubh.

Ắ na íḷâbhir vidáthe suçastí viçvắnaraḥ savitắ devá etu | ápi yáthâ yuvâno mátsathâ no víçvaṃ jágad abhipitvé

185, 1 ha. cakríyâ-iva. 2 ácarantî *iti*. apádî *iti*. 4 ávasâ ávanî *iti*. syâma. 5 sámante *iti*. 6 bṛihatî *iti*. yé *iti*. 7 dûréante *iti*. 8 yát cakṛimá kát. ít. 9 ûtî *iti*. sudắḥ-tarâya ishắ. 10 pṛithivyaí. 11 ihá upa-bruvé. avamé *iti*. — 186, 1 mátsatha.

manîshā̃ || 1 || ā́ no víçva āskrâ gamantu devā́ mitró aryamā́ váruṇaḥ sajóshâḥ | bhúvan yáthâ no víçve vṛidhā́saḥ kárant sushā́hâ vithurā́ṃ ná çávaḥ || 2 || préshṭhaṃ vo átithiṃ gṛiṇîshe 'gníṃ çastíbhis turvā́ṇiḥ sajóshâḥ | ásad yáthâ no váruṇaḥ sukîrtír íshaç ca parshad arigûrtáḥ sûríḥ || 3 || úpa va éshe námasâ jigîshóshāsânáktâ sudúgheva dhenúḥ | samāné áhan vimimāṇo arkáṃ víshurûpe páyasi sásminn ūdhan || 4 || utá nó 'hir budhnyò máyas kaḥ çíçuṃ ná pipyúshîva veti síndhuḥ | yéna nápâtam apā́ṃ junā́ma manojúvo vṛíshaṇo yáṃ váhanti || 5 || 4 ||

utá na îṃ tváshṭâ gantv áchâ smát sûríbhir abhipitvé sajóshâḥ | ā́ vṛitrahéndraç carshaṇiprā́s tuvíshṭamo naráṃ na ihá gámyâḥ || 6 || utá na îm matáyó 'çvayogâḥ çíçuṃ ná gā́vas táruṇaṃ rihanti | tám îṃ gíro jánayo ná pátnîḥ surabhíshṭamaṃ narā́ṃ nasanta || 7 || utá na îm marúto vṛiddhásenâḥ smád ródasî sámanasaḥ sadantu | príshadaçvâso 'vánayaḥ ná ráthâ riçā́dasо mitrayújo ná devā́ḥ || 8 || prá nú yád eshâm mahinā́ cikitré prá yuñjate prayújas té suvṛiktí | ádha yád eshâṃ sudíne ná çárur víçvam ériṇam prushāyánta sénâḥ || 9 || pró açvínâv ávase kṛiṇudhvam prá pûshā́ṇaṃ svátavaso hí sánti | adveshó víshṇur vā́ta ṛibhukshā́ áchâ sumnā́yâ vavṛitîya devā́n || 10 || iyáṃ sā́ vo asmé dī́dhitir yajatrâ apiprā́ṇî ca sádanî ca bhûyâḥ | ní 'yā́ devéshu yátate vasûyúr vi° || 11 || 5 ||

187. 1 anushṭubgarbhâ. 2. 4. 8—10 gâyatrî. 3. 5—7 anushṭubh. 11 anushṭubh oder bṛihatî.

Pitúṃ nú stosham mahó dharmā́ṇaṃ távishîm | yásya

186, 2 víçve āskrâḥ. devā́ḥ. su-sáhâ. 4 ā́ íshe. jigîshā́ ushā́sânáktâ sudúghâ-iva. 5 naḥ áhiḥ. pipyúshî-iva. 6 ácha. vṛitra-hā́ índraḥ. 7 matáyaḥ áçva-yogâḥ. 8 ráthâḥ. 9 ā́ íriṇam. 10 pró *iti*. ácha.

tritó vy ójasâ vṛitráṃ víparvam ardáyat || 1 || svādo pito mádho pito vayáṃ tvâ vavṛimahe | asmākam avitā bhava || 2 || úpa naḥ pitav ā cara çivāḥ çivābhir ûtíbhiḥ | mayobhúr advisheṇyāḥ sákhâ suçévo ádvayâḥ || 3 || táva tyé pito rásâ rájâṅsy ánu víshṭhitāḥ | divī vātâ iva çritāḥ || 4 || táva tyé pito dádatas táva svâdishṭha té pito | prá svāḍmāno rásânâṃ tuvigrīvâ iverate || 5 || 6 ||

tvé pito mahānâṃ devānâṃ máno hitám | ákâri cāru ketúnâ távāhim ávasâvadhīt || 6 || yád adó pito ájagan vivásva párvatânâm | átrâ cin no madho pitó 'ram bhakshāya gamyâḥ || 7 || yád apām óshadhînâm pariṅçám âriçāmahe | vātâpe pīva íd bhava || 8 || yát te soma gávâçiro yávâçiro bhájâmahe | vātâpe — || 9 || karambhá oshadhe bhava pīvo vṛikká udârathiḥ | vātâpe — || 10 || táṃ tvâ vayám pito vácobhir gāvo ná havyā sushûdima | devébhyas tvâ sadhamādam asmábhyaṃ tvâ sadhamādam || 11 || 7 ||

188. gâyatrî.

Sámiddho adyá râjasi devó devaíḥ sahasrajit | dûtó havyā kavír vaha || 1 || tánûnapâd ṛitáṃ yaté mádhvâ yajnáḥ sám ajyate | dádhat sahasríṇîr íshaḥ || 2 || âjúhvâno na īḍyo devāṅ ā vakshi yajníyân | agne sahasrasā asi || 3 || prâcīnâm barhír ójasâ sahásravîram astriṇan | yátrâdityâ virājatha || 4 || virāṭ samrāḍ vibhvīḥ prabhvīr bahvīç ca bhūyasīç ca yāḥ | dúro ghṛitāny aksharan || 5 || 8 ||

surukmé hí supéçasâdhi çriyā virājataḥ | ushāsâv éhá sîdatâm || 6 || prathamā hí suvācasâ hotārâ daívyâ kavī |

187, 1 vī. 3 pito *iti*. 4 rásâḥ. 5 iva ṛate. 6 táva áhiṃ ávasâ avadhīt. 7 adáḥ. átra cit. pito *iti* áram. — 188, 4 yátra âdityâḥ. 6 surukmé *iti*. su-péçasâ ádhi. ushásau ā ihá. 7 vgl. 13, 8.

yajnáṃ no yakshatâm imám || 7 || bhâratîḷe sárasvati yâ vaḥ sárvâ upabruvé | tâ naç codayata çriyé || 8 || tváshṭâ rûpâṇi hí prabhúḥ paçûn víçvânt samânajé | téshâṃ naḥ sphâtím â yaja || 9 || úpa tmányâ vanaspate pâtho devébhyaḥ sṛija | agnír havyâni sishvadat || 10 || purogâ agnír devânâṃ gâyatréṇa sám ajyate | svâhâkṛitîshu rocate || 11 || 9 ||

189. trishṭubh.

Ágne náya supáthâ râyé asmân víçvâni deva vayúnâni vidvân | yuyodhy àsmáj juhurâṇám éno bhûyishṭhâṃ te námaüktiṃ vidhema || 1 || ágne tvám pârayâ návyo asmânt svastíbhiḥ áti durgâṇi víçvâ | pûç ca pṛithvî bahulâ na urvî bhávâ tokâya tánayâya çáṃ yóḥ || 2 || ágne tvám asmád yuyodhy ámîvâ ánagnitrâ abhy ámanta kṛishṭîḥ | púnar asmábhyaṃ suvitâya deva kshâṃ víçvebhir amṛítebhir yajatra || 3 || pâhí no agne pâyúbhir ájasrair utá priyé sádana â çuçukvân | mâ te bhayáṃ jaritâraṃ yavishṭha nûnáṃ vidan mâparâṃ sahasvaḥ || 4 || mâ no agné 'va sṛijo aghâyâvishyáve ripáve duchúnâyai | mâ datváte dáçate mâdáte no mâ rîshate sahasâvan párâ dâḥ || 5 || 10 ||

ví gha tvâvân ṛitajâta yaṃsad gṛiṇánó agne tanvè várûtham | víçvâd ririkshór utá vâ ninitsór abhihrútâṃ ási hí deva vishpáṭ || 6 || tvám tân agna ubháyân ví vidvân véshi prapitvé mánusho yajatra | abhipitvé mánave çâsyo bhûr marmṛijényа uçígbhir nâkráḥ || 7 || ávocâma nivácanâny asmin mânasya sûnúḥ sahasâné agnaú | vayáṃ sahásram ṛíshibhiḥ sanema vi° || 8 || 11 ||

188, 8 bhâratî íḷe. yâḥ. tâḥ. — 189, 1 yuyodhí asmát. 2 pâraya. bháva. 3 abhí. 4 sádane. vidat mâ aparám. 5 agne áva. aghâya vishyáve. mâ adáte. ríshate. 7 agne. ná akráḥ.

190. trishṭubh.

Anarvâṇaṃ vṛishabhám mandrájihvam bṛihaspátiṃ vardhayâ návyam arkaíḥ | gâthânyàḥ surúco yásya devẫ âçṛiṇvánti návamânasya mártâḥ || 1 || tám ṛitvíyâ úpa vẫcaḥ sacante sárgo ná yó devayatẫm ásarji | bṛihaspátiḥ sá hy áñjo várâṅsi víbhvẫbhavat sám ṛité mâtaríçvâ || 2 || úpastutiṃ námasa údyatiṃ ca çlókaṃ yaṅsat savitéva prá bâhû́ | asyá krátvâhanyò yó ásti mṛigó ná bhîmó arakshásas túvishmân || 3 || asyá çlóko divíyate pṛithivyẫm átyo ná yaṅsad yakshabhṛíd vícetâḥ | mṛigẫṇâṃ ná hetáyo yánti cemấ bṛíhaspáter áhimâyẫ abhí dyûn || 4 || yé tvâ devosrikáṃ mányamânâḥ pâpấ bhadrám upajîvanti pajrấḥ | ná dûḍhyè ánu dadâsi vâmám bṛihaspate cáyasa ít píyârum || 5 || 12 ||

supraítuḥ sûyávaso ná pánthâ durniyántuḥ páripṛîto ná mitráḥ | anarvấṇo abhí yé cákshate nó 'pîvṛitâ apornuvánto asthuḥ || 6 || sáṃ yáṃ stúbho 'vánayo ná yánti samudráṃ ná sravấto ródhacakrâḥ | sá vidvẫṅ ubháyaṃ cashṭe antár bṛíhaspátis tára ấpaç ca gṛídhraḥ || 7 || evấ mahás tuvijâtás túvishmân bṛíhaspátir vṛishabhó dhâyi devấḥ | sá naḥ stutó vîrávad dhâtu gómad vi° || 8 || 18 ||

191. Anushṭubh. 10—12 mahâpaṅkti. 13 mahâbṛihatî.

Káṅkato ná káṅkató 'tho satînákaṅkataḥ | dvâv íti plúshî íti ny àdṛíshṭâ alipsata || 1 || adṛíshṭân hanty âyaty átho hanti parâyatî́ | átho avaghnatî́ hanty átho pinashṭi piṅshatî́ || 2 || çarấsaḥ kúçarâso darbhấsaḥ sairyấ utá́ | mauñjấ adṛíshṭâ vairiṇấḥ sárve sâkáṃ ny àlipsata || 3 || ní gấvo go-

---

190, 1 vardhaya. 2 hí. ví-bhvâ ábhavat. 3 savitấ-iva. krátvâ ahanyàḥ. 4 diví îyate. ca imấḥ. 5 deva usrikám. pâpấḥ. duḍ -dhyè. cáyasa 6 su-yávasaḥ. pánthâḥ. naḥ ápi-vṛitâḥ 8 evá. —. 191, 1 káṅkataḥ átho *iti*. plúshî *iti*. ní adṛíshṭâḥ. 2 â-yatî́. parâ-yatî́. 3 adṛíshṭâḥ. ní alipsata.

shṭhé asadan ní mṛigāso avikshata | ní ketávo jánânâṃ ny àdṛíshṭâ alipsata || 4 || etá u tyé práty adṛiçran prado-shâṃ táskarâ iva | ádṛishṭâ víçvadṛishṭâḥ prátibuddhâ abhûtana || 5 || 14 ||

dyaúr vaḥ pitā́ pṛithivī́ mātā́ sómo bhrā́tāditiḥ svásâ | ádṛishṭâ víçvadṛishṭâs tíshṭhateḷáyatâ súkam || 6 || yé áṅsyâ yé áṅgyâḥ sûcī́kâ yé prakaṅkatā́ḥ | ádṛishṭâḥ kíṃ canéhá vaḥ sárve sâkáṃ ní jasyata || 7 || út purástât sū́rya eti viçvádṛishṭho adṛishṭahā́ | adṛíshṭânt sárvâñ jambháyant sárvâç ca yâtudhânyàḥ || 8 || úd apaptad asaú sū́ryaḥ purú víçvâni jū́rvan | âdityáḥ párvatebhyo viçvádṛishṭo adrishtahā́ || 9 || sū́rye vishám ā́ sajâmi dṛítiṃ súrâvato gṛihé | só cin nú ná maṛâti nó vayám maṛâmâré asya yójanaṃ harishṭhā́ mádhu tvâ madhulā́ cakâra || 10 || 15 ||

iyattikā́ çakuntikā́ sakā́ jaghâsa te vishám | só cin nú — || 11 || tríḥ saptá vishpulin̄gakā́ vishásya púshyam akshan | tā́ç cin nú ná maranti nó vayám ma° || 12 || navânāṃ navatînāṃ vishásya ropushiṇâm | sárvâsâm agrabhaṃ nāmâré asya yó° || 13 || tríḥ saptá mayûryàḥ saptá svásâro agrúvaḥ | s te vishám ví jabhrira udakáṃ kumbhínîr iva || 14 || iyattakáḥ kushumbhakás takám bhinadmy áçmanâ | táto vishám prá vâvṛite párâcîr ánu saṃvátaḥ || 15 || kushumbhakás tád abravîd giréḥ pravartamânakáḥ | vṛiçcikasyârasáṃ vishám arasáṃ vṛiçcika te vishám || 16 || 16 ||

Caturviṅço 'nuvâkaḥ.

PRATHAMAM MAṆḌALAM.

191, 4 ní adṛíshṭâḥ. 5 eté. ádṛishṭâḥ. 6 bhrā́tâ áditiḥ. tíshṭhata iḷáyata. 7 áṅsyâḥ. sûcī́kâḥ. caná ihá. 10 saḥ cit. nó *iti*. maṛâma âré. hari-sthā́ḥ. 12 vishpulin̄gakā́ḥ. 13 nā́ma âré. 14 jabhrire. vṛiçcikasya arasám.

1 (192). Jagatî.

Tvám agne dyúbhis tvám âçuçukshâṇis tvám adbhyás tvám áçmanas pári | tvám vánebhyas tvám óshadhîbhyas tvám nṛiṇâm nṛipate jâyase çúciḥ || 1 || távâgne hotrám táva potrám ṛitvíyam táva neshṭrám tvám agníd ṛitâyatáḥ | táva praçâstrám tvám adhvarîyasi brahmâ cási gṛihápatiç ca no dáme || 2 || tvám agna índro vṛishabháḥ satâm asi tvám víshṇur urugâyó namasyàḥ | tvám brahmâ rayivíd brahmaṇas pate tvám vidhartaḥ sacase púraṃdhyâ || 3 || tvám agne râjâ váruṇo dhṛitávratas tvám mitró bhavasi dasmá íḍyaḥ | tvám aryamâ sátpatir yásya sambhújam tvám áṅço vidáthe deva bhâjayúḥ || 4 || tvám agne tváshṭâ vidathé suvîryam táva gnâvo mitramahaḥ sajâtyàm | tvám âçuhémâ rarishe sváçvyam tvám narâm çárdho asi purûvásuḥ || 5 || 17 ||

tvám agne rudró ásuro mahó divás tvám çárdho mârutam pṛikshá îçishe | tvám vâtair aruṇair yâsi çaṃgayás tvám pûshâ vidhatáḥ pâsi nú tmánâ || 6 || tvám agné draviṇodâ araṃkṛíte tvám devâḥ savitâ ratnadhâ asi | tvám bhágo nṛipate vásva îçishe tvám pâyúr dáme yás té 'vidhat || 7 || tvâm agne dáma â viçpátim víças tvâm râjânam

---

1, 2 táva agne. ca ási. 3 agne. 5 puru-vásuḥ. 7 und 9 te ávidhat. 8 dáme.

suvidátram ṛiñjate | tvám víçvâni svanîka patyase tvám sahásrâṇi çatâ dáça práti || 8 || tvâm agne pitáram ishṭíbhir náras tvâm bhrâtrâya çámyâ tanûrúcam | tvám putró bhavasi yás té 'vidhat tvám sákhâ suçévaḥ pâsy âdhṛíshaḥ || 9 || tvám agna ṛibhúr âké namasyàs tvám vâjasya kshumáto râyá îçishe | tvám ví bhâsy ánu dakshi dâváne tvám viçíkshur asi yajnám âtánîḥ || 10 || 18 ||

tvám agne áditir deva dâçúshe tvám hótrâ bhâratî vardhase girâ | tvám íḷâ çatáhimâsi dákshase tvám vṛitrahâ vasupate sárasvatî || 11 || tvám agne súbhṛita uttamám váyas táva spârhé várṇa â samdṛíçi çríyaḥ | tvám vâjaḥ pratáraṇo bṛihánn asi tvám rayír bahuló viçvátas pṛithúḥ || 12 || tvâm agna âdityâsa âsyàm tvâm jihvâm çúcayaç cakrire kave | tvâm râtishâco adhvaréshu saçcire tvé devâ havír adanty âhutam || 13 || tvé agne víçve amṛítâso adrúha âsâ devâ havír adanty áhutam | tváyâ mártâsaḥ svadanta âsutím tvám gárbho vîrúdhâm jajnishe çúciḥ || 14 || tvám tânt sám ca práti câsi majmánâgne sujâta prá ca deva ricyase | pṛikshó yád átra maṇhinâ ví te bhúvad ánu dyâvâpṛithivî ródasî ubhé || 15 || yé stoṭríbhyo góagrâm áçvapeçasam ágne râtím upasṛijánti sûráyaḥ | asmâñ ca tâñç ca prá hí néshi vásya â bṛihád vadema vidáthe suvîrâḥ || 16 || 19 ||

2 (193). jagatî.

Yajnéna vardhata jâtávedasam agnim yajadhvam haviśhâ tánâ girâ | samidhânám suprayásam svàrṇaram dyukshám hótâram vṛijáneshu dhûrshádam || 1 || abhí tvâ náktîr

---

1, 10 agne. dhakshi. 11 çatá-himâ asi. 12 várṇe. 13 agne. râti-sâcaḥ. devâḥ. 14 svadante. 15 ca asi majmánâ ágne. ródasî *iti*. —

usháso vavâçiré 'gne vatsáṃ ná svásareshu dhenávaḥ | divá ivéd aratír mā́nushâ yugā́ kshápo bhâsi puruvâra saṃyátaḥ || 2 || táṃ devā́ budhné rájasaḥ sudáṅsasaṃ diváspṛithivyór aratíṃ ny èrire | rátham iva védyaṃ çukráçocisham agním mitráṃ ná kshitíshu praçáṅsyam || 3 || tám ukshámâṇaṃ rájasi svá ā́ dáme candrám iva surúcaṃ hvârá ā́ dadhuḥ pṛíçnyâḥ pataráṃ citáyantam akshábhiḥ pâthó ná pâyúṃ jánasî ubhé ánu || 4 || sá hótâ víçvam pári bhûtv adhvaráṃ tám u havyaír mánusha ṛiñjate girā́ | hiriçipró vṛidhasânā́su járbhurad dyaúr ná stṛíbhiç citayad ródasî ánu || 5 || 20 ||

sá no revát samidhânáḥ svastáye saṃdadasvā́n rayím asmā́su dîdihi | ā́ naḥ kṛiṇushva suvitā́ya ródasî ágne havyā́ mánusho deva vîtáye || 6 || dā́ no agne bṛiható dā́ḥ sahasríṇo duró ná vā́jaṃ çrútyâ ápâ vṛidhi | prā́cî dyā́vâpṛithivī́ bráhmaṇâ kṛidhi svàr ṇá çukrám usháso ví didyutaḥ || 7 || sá idhâná usháso rā́myâ ánu svàr ṇá dîded arushéṇa bhânúnâ | hótrâbhir agnír mánushaḥ svadhvaró rā́jâ viçā́ṃ átithiç cā́rur âyáve || 8 || evā́ no agne amṛíteshu pûrvya dhī́sh pîpâya bṛiháddiveshu mā́nushâ | dúhânâ dhenúr vṛijáneshu kâráve tmánâ çatínam pururū́pam isháṇi || 9 || vayám agne árvatâ vâ suvī́ryam bráhmaṇâ vâ citayemâ jánâñ áti | asmā́kaṃ dyumnám ádhi páñca kṛishṭíshûccā́ svàr ṇá çuçucîta dushṭáram || 10 || sá no bodhi sahasya praçáṅsyo yásmint sujâtā́ isháyanta sûráyaḥ | yám agne yajnám upayánti vâjíno nítye toké dîdivā́ṅsaṃ své dáme || 11 || ubháyâso jâtavedaḥ syâma te stotā́ro agne sûráyaç ca çármaṇi | vásvo râyáḥ puruçcandrásya bhū́yasaḥ prajā́vataḥ svapatyásya çagdhi naḥ || 12 || yé stotṛíbhyo — || 13 || 21 ||

2, 2 vavâçire ágne. iva ít. 3 devā́ḥ. diváḥ-pṛithivyóḥ. ní erire. 4 své. hvâré. jánasî *iti*. 5. 6 ródasî *iti*. 7 dā́ḥ. çrútyai ápa. prā́cî *iti*. ná. 9 evá. dhī́ḥ. 10 citayema. kṛishṭíshu uccā́. 12 puru-candrásya.

3 (194). trishṭubh. 7 jagatî.

Sámiddho agnír níhitaḥ pṛithivyấm pratyáñ víçvâni bhúvanâny asthât | hótâ pâvakáḥ pradívaḥ sumedhấ devó devấn yajatv agnír árhan || 1 || nárâçáṅsaḥ práti dhấmâny añ-ján tisró dívaḥ práti mahnấ svarcíḥ | ghṛitaprúshâ mánasâ havyám undán mûrdhán yajnásya sám anaktu devấn || 2 || îḷitó agne mánasâ no árhan devấn yakshi mấnushât pŭrvo adyá | sá ấ vaha marútâṃ çárdho ácyutam índraṃ naro barhishádaṃ yajadhvam || 3 || déva barhir várdhamânaṃ su-vîŕaṃ stîrṇáṃ râyé subháraṃ védy asyấm | ghṛiténâktáṃ vasavaḥ sîdatedáṃ víçve devâ âdityâ yajníyâsaḥ || 4 || ví çrayantâm urviyấ hûyámânâ dvấro devîḥ suprâyaṇấ námo-bhiḥ | vyácasvatîr ví prathantâm ajuryấ várṇam punânấ yaçásaṃ suvîŕam || 5 || 22 ||

sâdhv ápâṅsi sanátâ na ukshité ushấsânáktâ vayyèva raṇvité | tántuṃ tatáṃ saṃváyantî samîcî yajnásya péçaḥ sudúghe páyasvatî || 6 || daívyâ hótârâ prathamấ vidúshṭara ṛijú yakshataḥ sám ṛicấ vapúshṭarâ | devấn yájantâv ṛitu-thấ sám añjato nấbhâ pṛithivyấ ádhi sấnushu trishú || 7 || sárasvatî sâdháyantî dhíyaṃ na íḷâ devî bhấratî viçvátûr-tiḥ | tisró devîḥ svadháyâ barhír édám áchidram pântu çaraṇáṃ nishádya || 8 || piçáṅgarûpaḥ subháro vayodhấḥ çrushṭî vîró jâyate devákâmaḥ | prajấṃ tváshṭâ ví shyatu nấbhim asmé áthâ devấnâm ápy etu páthaḥ || 9 || vánaspátir avasṛijánn úpa sthâd agnír havíḥ sûdayâti prá dhîbhíḥ | tridhâ sámaktaṃ nayatu prajânán devébhyo daívyaḥ çami-

---

3, 1 su-medhấḥ. 2 su-arcíḥ. 3 arhi-sádam. 4 védî *iti*. ghṛiténa aktám. sîdata idám. âdityâḥ. 5 hûyámânâḥ. supra-ayanâḥ. ajuryấḥ. punânấḥ. 6 sâdhú. ukshité *iti*. vayyâ-iva. raṇvité *iti*. saṃ-váyantî *iti* samîcî *iti*. sudúghe *iti* páyasvatî *iti*. 7 vidúḥ-tarâ. 8 idám. 9 syatu. asmé *iti* átha. 10 çamitấ úpa.

tópa havyám || 10 || ghṛitám mimikshe ghṛitám asya yónir ghṛité çritó ghṛitám v asya dhắma | anushvadhám ắ vaha mâdáyasva svắhâkṛitaṃ vṛishabha vakshi havyám || 11 || 23 ||

4 (195). trishṭubh.

Huvé vaḥ sudyótmânaṃ suvṛiktíṃ viçắm agním átithiṃ suprayásam | mitrá iva yó didhishắyyo bhŭd devá ắdeve jáne jâtávedâḥ || 1 || imáṃ vidhánto apắṃ sadhásthe dvitắdadhur bhṛígavo vikshv âyóḥ | eshá víçvâny abhy àstu bhŭmâ devắnâm agnír aratír jîrắçvaḥ || 2 || agníṃ devắso mắnushîshu vikshú priyáṃ dhuḥ ksheshyánto ná mitrám | sá dîdayad uçatír ŭrmyâ ắ dakshắyyo yó dắsvate dáma ắ || 3 || asyá ranvắ svásyeva pushṭíḥ sáṃdṛishṭir asya hiyânásya dákshoḥ | ví yó bháribhrad óshadhîshu jihvắm átyo ná ráthyo dodhavîti vắrân || 4 || ắ yán me ábhvaṃ vanádaḥ pánantoçígbhyo nắmimîta várṇam | sá citréṇa cikite ráṅsu bhâsắ jujurvắñ yó múhur ắ yúvâ bhŭt || 5 || 24 ||

ắ yó vánâ tâtṛishâṇó ná bhắti vắr ṇá pathắ ráthyeva svânît | kṛishṇắdhvâ tápû ranváç ciketa dyaúr iva smáyamâno nábhobhiḥ || 6 || sá yó vy ásthâd abhí dákshad urvîm paçúr naíti svayúr ágopâḥ | agníḥ çocíshmâñ atasắny ushṇán kṛishṇávyathir asvadayan ná bhŭma || 7 || nŭ te pŭrvasyắvaso ádhîtau tṛitîye vidáthe mánma çaṅsi | asmé agne saṃyádvîram bṛihántaṃ kshumántaṃ vắjaṃ svapatyáṃ rayíṃ dâḥ || 8 || tváyâ yáthâ gṛitsamadắso agne gúhâ vanvánta úparâñ abhí shyúḥ | suvîrâso abhimâtishắhaḥ smát sûríbhyo gṛiṇaté tád váyo dhâḥ || 9 || 25 ||

3, 11 ûṃ *iti*. anu-svadhám. — 4, 1 ắ-deve. 2 dvitắ adadhuḥ. vikshú âyóḥ. abhí astu bhŭma. 3 dáme. 4 svásya-iva. dhákshoḥ. 5 yát. pánanta uçík-bhyaḥ ná amimîta. rám-su. 6 ná. ráthyâ-iva. kṛishṇá-adhvâ tápuḥ. 7 ví. dhákshat. ná eti. asvadayat. 8 nú. pŭrvasya ávasaḥ. ádhi-itau. 9 syúḥ.

5 (196). anushṭubh.

Hótâjanishṭa cétanaḥ pitā́ pitṛíbhya ûtáye | prayákshañ jényaṃ vásu çakéma vâjíno yámam || 1 || ā́ yásmint saptá raçmáyas tatā́ yajnásya netári | manushvád daívyam ashṭamám pótâ víçvaṃ tád invati || 2 || dadhanvé vâ yád îm ánu vócad bráhmāṇi vér u tát | pári víçvâni kā́vyâ nemíç cakrám ivâbhavat || 3 || sâkáṃ hí çúcinâ çúciḥ praçâstā́ krátunājani | vidvā́ñ asya vratā́ dhruvā́ vayā́ ivā́nu rohate || 4 || tā́ asya várṇam âyúvo néshṭuḥ sacanta dhenávaḥ | kuvít tisṛíbhya ā́ váraṃ svásâro yā́ idáṃ yayúḥ || 5 || yádî mâtúr úpa svásâ ghṛitám bháranty ásthita | tā́sâm adhvaryúr ā́gatau yávo vṛishṭī́va modate || 6 || sváḥ svā́ya dhā́yase kṛiṇutā́m ṛitvíg ṛitvíjam | stómaṃ yajnáṃ cā́d áraṃ vanémâ rarimā́ vayám || 7 || yáthâ vidvā́ñ áraṃ kárad víçvebhyo yajatébhyaḥ | ayám agne tvé ápi yáṃ yajnáṃ cakṛimā́ vayám || 8 || 26 ||

6 (197). gâyatrî.

Imā́m me agne samídham imā́m upasádaṃ vaneḥ | imā́ û shú çrudhî gíraḥ || 1 || ayā́ te agne vidhemórjo napâd áçvamishṭe | enā́ sûkténa sujâta || 2 || táṃ tvâ gîrbhír gírvaṇasaṃ draviṇasyúṃ draviṇodaḥ | saparyéma saparyávaḥ || 3 || sá bodhi sûrír maghávâ vásupate vásudâvan | yuyodhy àsmád dvéshâṅsi || 4 || sá no vṛishṭíṃ divás pári sá no vā́jam anarvā́ṇam | sá naḥ sahasríṇîr íshaḥ || 5 || ṭ́ḷânâyâvasyáve yávishṭha dûta no girā́ | yájishṭha hotar ā́ gahi || 6 || antár hy àgna ṭ́yase vidvā́ñ jánmobháyâ kave | dûtó

5, 1 hótâ ajanishṭa. 2 tatā́ḥ. 3 iva abhavat. 4 krátunâ ájani. iva ánu. 6 yádi. bhárantî. vṛishṭī́-iva. 7 ca ā́t. vanéma rarimā́. 8 cakṛimā́. — 6, 1 ûṃ *iti* sú çrudhi. 2 vidhema ū́rjaḥ. áçvam-ishṭe. 4 yuyodhí asmát. 6 ṭ́ḷânâya avasyáve. 7 hí agne. jánma ubháyâ.

jányeva mítryaḥ || 7 || sá vidvắñ ắ ca piprayo yákshi cikitva ânushák | ắ câsmint satsi barhíshi || 8 || 27 ||

7 (198). gâyatrî.

Çréshṭhaṃ yavishṭha bhâratắgne dyumántam ắ bhara | váso puruspṛíhaṃ rayím || 1 || mắ no árâtir îçata devásya mártyasya ca | párshi tásyâ utá dvisháḥ || 2 || víçvâ utá tváyâ vayáṃ dhắrâ udanyâ iva | áti gâhemahi dvíshaḥ || 3 || çúciḥ pâvaka vándyó 'gne bṛihád ví rocase | tváṃ ghṛitébhir ắhutaḥ || 4 || tváṃ no asi bhâratắgne vaçắbhir ukshábhiḥ | ashṭắpadîbhir ắhutaḥ || 5 || drvànnaḥ sarpírâsutiḥ pratnó hótâ váreṇyaḥ | sáhasas putró ádbhutaḥ || 6 || 28 ||

8 (199). gâyatrî. 6 anushṭubh.

Vâjayánn iva nú ráthân yógâñ agnér úpa stuhi | yaçástamasya mîḷhúshaḥ || 1 || yáḥ sunîthó dadâçúshe 'juryó jaráyann arím | cắrupratîka ắhutaḥ || 2 || yá u çriyắ dámeshv ắ doshóshási praçasyáte | yásya vratáṃ ná mîyate || 3 || ắ yáḥ svàr ṇá bhânúnâ citró vibhắty arcíshâ | añjánó ajárair abhí || 4 || átrim ánu svarắjyam agním ukthắni vâvṛidhuḥ | víçvâ ádhi çríyo dadhe || 5 || agnér índrasya sómasya devắnâm ûtíbhir vayám | árishyantaḥ sacemahy abhí shyâma pṛitanyatáḥ || 6 || 29 ||

Pañcamo 'dhyâyaḥ.

9 (200). trishṭubh.

Ní hótâ hotṛishádane vídânas tveshó dîdivắñ asadat su-

6, 7 jányâ-iva. 8 ca asmín. — 7, 1 bhârata ágne. váso *iti*. 4 vándyaḥ ágne. 5 bhârata ágne. 6 drú-annaḥ. — 8, 1 nú. 3 doshắ ushási. 4 ná. 6 syâma.

dákshaḥ | ádabdhavratapramatir vásishṭhaḥ sahasrambharáḥ çúcijihvo agníḥ || 1 || tvám dûtás tvám u naḥ paraspás tvám vásya ă vṛishabha praṇetă | ágne tokásya nas táne tanûnâm áprayuchan dîdyad bodhi gopáḥ || 2 || vidhéma te paramé jánmann agne vidhéma stómair ávare sadhásthe | yásmâd yóner udăritha yáje tám prá tvé havîñshi juhure sámiddhe || 3 || ágne yájasva havíshâ yájîyâñ chrushṭî deshṇám abhí gṛiṇîhi rădhaḥ | tvám hy ási rayipátî rayîṇăm tvám çukrásya vácaso manótâ || 4 || ubháyaṃ te ná kshîyate vasavyàṃ divé-dive jăyamânasya dasma | kṛidhí kshumántaṃ jaritărам agne kṛidhí pátiṃ svapatyásya râyáḥ || 5 || saínănîkena suvidátro asmé yáshṭâ devăñ ăyajishṭhaḥ svastí | ádabdho gopă utá naḥ paraspă ágne dyumád utá revád didîhi || 6 || 1 ||

10 (201). trishṭubh.

Johŭtro agníḥ prathamáḥ pitéveḷás padé mánushâ yát sámiddhaḥ | çríyaṃ vásâno amṛíto vícetâ marmṛijényaḥ çravasyàḥ sá vâjĭ || 1 || çrûyă agníç citrábhânur hávam me víçvâbhir gîrbhír amṛíto vícetâḥ | çyâvă ráthaṃ vahato róhitâ votărushăha cakre víbhṛitraḥ || 2 || uttânăyâm ajanayant súshûtam bhúvad agníḥ purupéçâsu gárbhaḥ | çíriṇâyâṃ cid aktúnâ máhobhir áparîvṛito vasati prácetâḥ || 3 || jígharmy agníṃ havíshâ ghṛiténa pratikshiyántam bhúvanâni víçvâ | pṛithúṃ tiraççă váyasâ bṛihántaṃ vyácishṭham ánnai rabhasáṃ dṛíçânam || 4 || ă viçvátaḥ pratyáñcaṃ jigharmy arakshásâ mánasâ táj jusheta | máryaçrîḥ spṛiha-

---

9, 2 paraḥ-păḥ. 3 ut-ăritha. 4 çrushṭî. hí. rayi-pátiḥ. 6 sáḥ enă ánîkena. — 10, 1 pită-iva iḷáḥ. ví-cetâḥ. 2 vâ utá arushă áha. 3 sú-sûtam. ápari-vṛitaḥ. 4 únnaiḥ. 5 tát.

yádvarṇo agnír nábhimṛíçe tanvấ járbhurâṇaḥ ‖ 5 ‖ jneyā́ bhâgám sahasânó váreṇa tvā́dûtâso manuvád vadema | ánûnam agním juhvấ vacasyā́ madhuprícam dhanasā́ johavîmi ‖ 6 ‖ 2 ‖

11 (202). virâṭsthânâ trishṭubh. 21 trishṭubh.

Çrudhī́ hávam indra mā́ rishaṇyaḥ syā́ma te dâváne vásûnâm | imā́ hí tvā́m ū́rjo vardháyanti vasûyávaḥ síndhavo ná kshárantaḥ ‖ 1 ‖ sṛijó mahī́r indra yā́ ápinvaḥ párishṭhitâ áhinâ çûra pûrvī́ḥ | ámartyam cid dâsám mányamânam ávâbhinad ukthaír vâvṛidhânáḥ ‖ 2 ‖ ukthéshv ín nú çûra yéshu câkán stómeshv indra rudríyeshu ca | túbhyéd etā́ yā́su mandasânáḥ prá vâyáve sisrate ná çubhrā́ḥ ‖ 3 ‖ çubhrám nú te çúshmaṃ vardháyantaḥ çubhrám vájram bâhvór dádhânâḥ | çubhrás tvám indra vâvṛidhânó asmé dā́sîr víçaḥ sū́ryeṇa sahyâḥ ‖ 4 ‖ gúhâ hitám gúhyaṃ gûḷhám apsv ápîvṛitam mâyínaṃ kshiyántam | utó apó dyā́m tastabhvā́ńsam áhann áhim çûra vîryèṇa ‖ 5 ‖ 3 ‖

stávâ nú ta indra pûrvyā́ mahā́ny utá stavâma nū́tanâ kṛitā́ni | stávâ vájram bâhvór uçántam stávâ hárî sū́ryasya ketú́ ‖ 6 ‖ hárî nú ta indra vâjáyantâ ghṛitaçcútam svárám asvârshṭâm | ví samanā́ bhū́mir aprathishṭā́raństa párvataç cit sarishyán ‖ 7 ‖ ní párvataḥ sâdy áprayuchant sám mâtṛíbhir vâvaçânó akrân | dū́ré pâré vā́ṇîṃ vardháyanta índreshitâṃ dhamánim paprathan ní ‖ 8 ‖ índro mahā́m síndhum âçáyânam mâyâvínaṃ vṛitrám asphuran níḥ | árejetâṃ ródasî bhiyâné kánikradato vṛíshṇo asya vájrât ‖ 9 ‖

10, 5 ná abhi-mṛíçe. 6 jneyâḥ. dhana-sā́ḥ. — 11, 1 çrudhí. imā́ḥ. 2 áva abhinat. 3 ít. túbhya ít etā́ḥ. 5 apsú ápi-vṛitam. utó *iti*. 6 stáva. te. 7 te. aprathishṭa áraństa. 9 asphurat. ródasî *iti* bhiyâné *iti*.

ároravîd vṛíshṇo asya vájró 'mânushaṃ yán mắnusho nijűrvît | ní mâyíno dànavásya mâyắ ápâdayat papivắnt sutásya || 10 || 4 ||

píbâ-pibéd indra çûra sómam mándantu tvâ mandínaḥ sutắsaḥ | pṛiṇántas te kukshĩ vardhayantv itthắ sutáḥ paurá índram âva || 11 || tvé indrắpy abhûma víprâ dhíyaṃ vanema ṛitayắ sápantaḥ | avasyávo dhîmahi práçastiṃ sadyás te râyó dâváne syâma || 12 || syắma té ta indra yé ta ûtĩ avasyáva űrjaṃ vardháyantaḥ | çushmíntamaṃ yáṃ câkánâma devâsmé rayíṃ râsi vîrávantam || 13 || rắsi kshấyaṃ rắsi mitrám asmé rắsi çárdha indra mắrutaṃ naḥ | sajóshaso yé ca mandasânắḥ prá vâyávaḥ pânty ágraṇîtim || 14 || vyántv ín nú yésbu mandasânás tṛipát sómam pâhi drahyád indra | asmắnt sú pṛitsv ắ tarutrắvardhayo dyắm bṛihádbhir arkaíḥ || 15 || 5 ||

bṛihánta ín nú yé te tarutrokthébhir vâ sumnám âvívâsân | stṛiṇânắso barhíḥ pastyâvat tvótâ íd indra vắjam agman || 16 || ugréshv ín nú çûra mandasânás tríkadrukeshu pâhi sómam indra | pradódhuvac chmáçrushu prîṇânó yâhí háribhyâṃ sutásya pîtím || 17 || dhishvắ çávaḥ çûra yéna vṛitrám avắbhinad dắnum aurṇavâbhám | ápâvṛiṇor jyótir ắryâya ní savyatáḥ sâdi dásyur indra || 18 || sánema yé ta ûtíbhis táranto víçvâḥ spṛídha ắryeṇa dásyûn | asmábhyaṃ tát tvâshṭráṃ viçvárûpam árandhayaḥ sâkhyásya tritắya || 19 || asyá suvânásya mandínas tritásya ny árbudaṃ vâvṛidhânó astaḥ | ávartayat sűryo ná cakrám bhi-

---

11, 10 vájraḥ ámânusham yát. 11 píba-piba ít. kukshĩ *iti*. 12 tvé *iti* indra ápi. víprâḥ. vanema. 13 te indra. te ûtĩ. deva asmé. 14 ágra-nîtim. 15 ít. pṛit-sú. tarutra ávardhayaḥ. 16 ít. tarutra ukthébhiḥ. pastyà-vat. 17 pra-dódhuvat çmáçrushu. 18 dhishvá. ava-ábhinat. ápa avṛiṇoḥ. 19 te. 20 ní. astar *ity* astaḥ.

nád valám índro áñgirasvân || 20 || nûnáṃ sā́ te práti váraṃ jaritré duhîyád indra dákshiṇâ maghónî | çíkshâ stotṛíbhyo mā́ti dhag bhágo no bṛihád vadema v. s. || 21 || 6 ||

Prathamo 'nuvâkaḥ.

12 (203). trishṭubh.

Yó jâtá evá prathamó mánasvân devó devā́n krátunâ paryábhûshat | yásya çúshmâd ródasî ábhyasetâṃ nṛimṇásya mahnā́ sá janâsa índraḥ || 1 || yáḥ pṛithivī́ṃ vyáthamânâm ádṛiṅhad yáḥ párvatân prákupitâñ áramṇât | yó antárikshaṃ vimamé várîyo yó dyā́m ástabhnât sá janâsa índraḥ || 2 || yó hatvā́him áriṇât saptá síndhûn yó gā́ udā́jad apadhā́ valásya | yó áçmanor antár agníṃ jajā́na saṃvṛík samátsu s. j. í. || 3 || yénemā́ víçvâ cyávanâ kṛitā́ni yó dā́saṃ várṇam ádharaṃ gúhā́kaḥ | çvaghnī́va yó jigîvā́ñ lakshám ā́dad aryáḥ pushṭā́ni s. j. í. || 4 || yáṃ smâ pṛichánti kúha séti ghorám utém âhur naíshó astī́ty enam | só aryáḥ pushṭī́r víja ivā́ minâti çrád asmai dhatta s. j. í. || 5 || 7 ||

yó radhrásya coditā́ yáḥ kṛiçásya yó brahmáṇo nā́dhamânasya kîréḥ | yuktágrâvṇo yó 'vitā́ suçipráḥ sutásomasya s. j. í. || 6 || yásyā́çvâsaḥ pradíçi yásya gā́vo yásya grā́mâ yásya víçve ráthâsaḥ | yáḥ sū́ryaṃ yá ushásaṃ jajā́na yó apā́ṃ netā́ s. j. í. || 7 || yáṃ krándasî saṃyatī́ vihváyete páré 'vara ubháyâ amítrâḥ | samânáṃ cid rátham âtasthivā́ṅsâ nā́nâ havete s. j. í. || 8 || yásmân ná ṛité vijáyante jánâso yáṃ yúdhyamânâ ávase hávante | yó víçvasya pratimā́nam babhū́va yó acyutacyút s. j. í. || 9 || yáḥ çá-

---

11, 21 çíksha. mā́ áti. — 12, 1 ródasî *iti*. 3 hatvā́ áhim. 4 yéna imā́. gúhâ ákar *ity* ákaḥ çvaghnī́-iva. 5 sma. sáḥ íti. utá îm. ná esháḥ asti íti. iva ā́. 7 yásya áçvâsaḥ. grā́mâḥ. 8 krándasî *iti*. saṃyatī́ *iti*. páre ávare. 9 yásmât ná.

çvato máhy éno dádhânân ámanyamânâñ chárvâ jaghâna | yáḥ çárdhate nânudádâti çridhyâṃ yó dásyor hantâ s. j. í. || 10 || 8 ||

yáḥ çámbaram párvateshu kshiyántaṃ catvâriṅçyâṃ çarády anvávindat | ojâyámânaṃ yó áhiṃ jaghâna dânuṃ çáyânaṃ s. j. í. || 11 || yáḥ saptáraçmir vṛishabhás túvishmân avâsṛijat sártave saptá síndhûn | yó rauhiṇám ásphurad vájrabâhur dyâṃ âróhantaṃ s. j. í. || 12 || dyâvâ cid asmai pṛithivî namete çúshmâc cid asya párvatâ bhayante | yáḥ somapâ nicitó vájrabâhur yó vájrahastaḥ s. j. i. || 13 || yáḥ sunvántam ávati yáḥ pácantaṃ yáḥ çáṅsantaṃ yáḥ çaçamânám ûtî | yásya bráhma várdhanaṃ yásya sómo yásyedáṃ râdhaḥ s. j. í. || 14 || yáḥ sunvaté pácate dudhrá â cid vâjaṃ dárdarshi sá kílâsi satyáḥ | vayáṃ ta indra viçváha priyâsaḥ suvîrâso vidátham â vadema || 15 || 9 ||

13 (204). jagatî. 13 trishṭubh.

Ṛitúr jánitrî tásyâ apás pári makshû jâtá âviçad yâsu várdhate | tád âhanâ abhavat pipyúshî páyo 'ṅçóḥ pîyûsham prathamáṃ tád ukthyàm || 1 || sadhrîm â yanti pári bíbhratîḥ páyo viçvápsnyâya prá bharanta bhójanam | samânó ádhvâ pravátâm anushyáde yás tâkṛiṇoḥ prathamáṃ sâsy ukthyàḥ || 2 || ánv éko vadati yád dádâti tád rûpâ minán tádapâ éka îyate | víçvâ ékasya vinúdas titikshate yás tâkṛi° || 3 || prajâbhyaḥ pushṭíṃ vibhájanta âsate rayím iva pṛishṭhám prabhávantam âyaté | ásinvan dáṅshṭraiḥ pitúr atti bhójanaṃ yás tâkṛi° || 4 || ádhâkṛiṇoḥ pṛithivîṃ

12, 10 çárvâ. ná anu-dádâti. 12 ava-ásṛijat. 13 pṛithivî *iti*. çúshmât. párvatâḥ. soma-pâḥ. 14 yásya idám. 15 kíla asi. — 13, 1 makshú. â aviçat. 2 sadhrîm. anu-syáde. tâ ákṛiṇoḥ. sáḥ asi. 4 â-yaté. 5 ádha akṛiṇoḥ.

saṃdṛíçe divé yó dhautînăm ahihann ăriṇak pathâḥ | tám tvâ stómebhir udábhir ná vâjínaṃ devám devă ajanant săsy ukthyàḥ || 5 || 10 ||

yó bhójanaṃ ca dáyase ca várdhanam ârdrăd ắ çúshkam mádhumad dudóhitha | sá çevadhíṃ ní dadhishe vivásvati víçvasyaíka îçishe săsy u. || 6 || yáḥ pushpíṇîç ca prasvàç ca dhármaṇădhi dăne vy àvánîr ádhârayaḥ | yáç cắsamâ ájano didyúto divá urúr ûrvăñ abhítaḥ s. u. || 7 || yó nârmaráṃ sahávasuṃ níhantave pṛikshăya dâsáveçâya cávahaḥ | ûrjáyantyâ áparivishṭam âsyàm utaívădyá purukṛit s. u. || 8 || çatáṃ vâ yásya dáça sâkám ắdya ékasya çrushṭaú yád dha codám ắvitha | arajjaú dásyûnt sám unab dabhîtaye suprâvyò abhavaḥ s. u. || 9 || víçvéd ánu rodhană asya paúṅsyaṃ dadúr asmai dadhiré kṛitnáve dhánam | shál astabhnâ vishṭíraḥ páñca saṃdṛíçaḥ pári paró abhavaḥ s. u. || 10 || 11 ||

supravâcanáṃ táva vîra vîryàṃ yád ékena krátunâ vindáse vásu | jâtűshṭhirasya prá váyaḥ sáhasvato yắ cakártha séndra víçvâsy ukthyàḥ || 11 || áramayaḥ sárapasas tárâya káṃ turvîtaye ca vayyâya ca srutím | nîcắ sántam úd anayaḥ parâvṛíjam prăndháṃ çroṇáṃ çraváyant s. u. || 12 || asmábhyaṃ tád vaso dânăya răd̆haḥ sám arthayasva bahú te vasavyàm | índra yác citráṃ çravasyắ ánu dyűn bṛihád vadema v. s. || 13 || 12 ||

14 (205). trishṭubh.

Ádhvaryavo bhárateṇdrâya sómam ắmatrebhiḥ siñcatâ

13, 5 áriṇak. 6 víçvasya ékaḥ. 7 dhármaṇâ ádhi. ví avánîḥ. ca ásamâḥ. 8 ca úvahaḥ. utá cvá adyá. 9 ắ ádyaḥ. ha. 10 víçvâ ít. astabhnâḥ vi-stíraḥ. 11 jâtű-sthirasya. sáḥ indra víçvâ asi. 12 sára-apasaḥ(?). prá andhám. 13 yát. — 14, 1 bhárata índrâya. ắmatrebhiḥ siñcata.

mádyam ándhaḥ | kâmî́ hí vîráḥ sádam asya pîtím juhóta vṛíshṇe tád íd eshá vashṭi || 1 || ádhvaryavo yó apó vavrivā́ṅsaṃ vṛitráṃ jaghā́nâçányeva vṛikshám | tásmâ etám bharata tadvaçā́yaṅ eshá índro arhati pîtím asya || 2 || ádhvaryavo yó dṛíbhîkaṃ jaghā́na yó gā́ udā́jad ápa hí valáṃ váḥ | tásmâ etám antárikshe ná vā́tam índraṃ sómair órṇuta jū́r ná vástraiḥ || 3 || ádhvaryavo yá úraṇaṃ jaghā́na náva cakhvā́ṅsaṃ navatíṃ ca bâhū́n | yó árbudam áva nîcā́ babâdhé tám índraṃ sómasya bhṛithé hinota || 4 || ádhvaryavo yáḥ sv áçnaṃ jaghā́na yáḥ çúshṇam açúshaṃ yó vyàṅsam | yáḥ píprum námuciṃ yó rudhikrā́ṃ tásmâ índrâyā́ndhaso juhota || 5 || ádhvaryavo yáḥ çatáṃ çámbarasya púro bibhédā́çmaneva pûrvîḥ | yó varcínaḥ çatám índraḥ sahásram apā́vapad bháratâ sómam asmai || 6 || 13 ||

ádhvaryavo yáḥ çatám ā́ sahásram bhū́myâ upásthé 'vapaj jaghanvā́n | kútsasyâyór atithigvásya vîrā́n ny āvṛiṇag bháratâ sómam asmai || 7 || ádhvaryavo yán naraḥ kâmáyâdhve çrushṭî́ váhanto naçathâ tád índre | gábhastipûtam bharata çrutā́yéndrâya sómaṃ yajyavo juhota || 8 || ádhvaryavaḥ kártanâ çrushṭím asmai váne nípûtaṃ vána ún nayadhvam | jushāṇó hástyam abhí vâvaçe va índrâya sómam madirám juhota || 9 || ádhvaryavaḥ páyasódhar yáthâ góḥ sómebhir îm pṛiṇatâ bhojám índram | védâháṃ asya níbhṛitam ma etád dítsantam bhū́yo yajatāç ciketa || 10 || ádhvaryavo yó divyásya vásvo yáḥ pā́rthivasya kshámyasya rā́jâ | tám ū́rdaraṃ ná pṛiṇatâ yávenéndraṃ sómebhis tád ápo vo astu || 11 || asmábhyaṃ tád — || 12 || 14 ||

14, 2 jaghā́na açányâ-iva. tásmai. tat-vaçā́ya. 3 ā́ ûrnuta. 5 sú. tásmai índrâya ándhasaḥ. 6 bibhéda áçmanâ-iva. apa-ávapat bhárata. 7 upá-sthe ávapat. kútsasya âyóḥ. ní āvṛiṇak. 8 yát. naçatha. çrutā́ya índrâya. 9 kártana. váne út. 10 páyasâ ū́dhaḥ. pṛiṇata. véda ahám. me. 11 pṛiṇata yávena índram.

15 (206) trishṭubh.

Prá ghâ nv àsya maható mahấni satyấ satyásya káraṇâni vocam | tríkadrukeshv apibat sutásyâsyá máde áhim índro jaghâna || 1 || avaṅçé dyấm astabhâyad bṛihántam ấ ródasî apṛiṇad antáriksham | sá dhârayad pṛithivîm papráthac ca sómasya tấ máda índraç cakâra || 2 || sádmeva prấco ví mimâya mấnair vájreṇa khấny atṛiṇan nadînâm | vṛithâsṛijat pathíbhir dîrghayâthaiḥ sómasya tấ — || 3 || sá pravoḷhṛîn parigátyà dabhîter víçvam adhâk ấyudham iddhé agnaú | sáṃ góbhir áçvair asṛijad ráthebhiḥ só° || 4 || sá îm mahîṃ dhúnim étor aramṇât só asnâtṛîn apârayat svastí | tá utsnấya rayím abhí prá tasthuḥ só° || 5 || 15 ||

sódañcaṃ síndhum ariṇân mahitvấ vájreṇấna ushásaḥ sám pipesha | ajaváso javínîbhir vivṛiçcánt só° || 6 || sá vidvấñ apagohám kanînâm âvír bhávann úd atishṭhat parâvṛík | práti çroṇấḥ sthâd vy ànág acashṭa só° || 7 || bhinád valám áṅgirobhir gṛiṇânó ví párvatasya dṛiṅhitấny airat | riṇág ródhâṅsi kṛitrímâṇy eshâṃ só° || 8 || svápnenâbhyúpyâ cúmuriṃ dhúniṃ ca jaghántha dásyum prá dabhîtim âvaḥ | rambhî cid átra vivide híraṇyaṃ só° || 9 || nûnáṃ sấ te práti — || 10 || 16 ||

16 (207). jagatî. 9 trishṭubh.

Prá vaḥ satấṃ jyéshṭhatamâya sushṭutím agnấv iva samidhâné havír bhare | índram ajuryám jaráyantam ukshitám sanấd yúvânam ávase havâmahe || 1 || yásmâd índrâd bṛihataḥ kíṃ caném ṛité víçvâny asmint sámbhṛitấdhi vîr-

---

15, 1 gha nú asya. sutásya asyá. 2 ródasî *iti*. papráthat. máde. 3 sádma-iva. atṛiṇat. vṛithâ asṛijat. 4 pari-gátya. 5 té. 6 sáḥ údañcam. ariṇât. vájreṇa ánaḥ. 7 ví anák. 9 svápnena abhi-úpya. — 16, 2 caná im. sám-bhṛitâ ádhi.

yâ | jaṭháre sómaṃ tanví sáho máho háste vájram bhárati çîrsháṇi krátum || 2 || ná kshoṇîbhyâm paribhvè ta indriyáṃ ná samudraíḥ párvatair indra te ráthaḥ | ná te vájram ánv açnoti káç caná yád âçúbhiḥ pátasi yojanâ purú || 3 || víçve hy àsmai yajatâya dhṛishṇáve krátum bháranti vṛishabhâya sáçcate | vṛishâ yajasva havíshâ vidúshṭaraḥ píbendra sómaṃ vṛishabhéṇa bhânúnâ || 4 || vṛishṇaḥ kóçaḥ pavate mádhva ûrmír vṛishabhẫnnâya vṛishabhâya pẫtave | vṛishaṇâdhvaryú vṛishabhẫso ádrayo vṛíshaṇaṃ sómaṃ vṛishabhâya sushvati || 5 || 17 ||

vṛíshâ te vájra utá te vṛíshâ rátho vṛíshaṇâ hárî vṛishabhẫṇy âyudhâ | vṛíshṇo mádasya vṛishabha tvám îçisha índra sómasya vṛishabhásya tṛipṇuhi || 6 || prá te nẫvaṃ ná sámane vacasyúvam bráhmaṇâ yâmi sávaneshu dẫdhṛishiḥ | kuvín no asyá vácaso nibódhishad índram útsaṃ ná vásunaḥ sicâmahe || 7 || purẫ sambâdhẫd abhy ẫ vavṛitsva no dhenúr ná vatsáṃ yávasasya pipyúshî | sakṛít sú te sumátibhiḥ çatakrato sám pátnîbhir ná vṛíshaṇo nasîmahi || 8 || nûnáṃ sẫ — || 9 || 18 ||

17 (208). jagatî. 8. 9 trishṭubh.

Tád asmai návyam aṅgirasvád arcata çúshmâ yád asya pratnáthodî́rate | víçvâ yád gotrẫ sáhasâ párîvṛitâ máde sómasya dṛiṅhitẫny airayat || 1 || sá bhûtu yó ha prathamẫya dhẫyasa ójo mímâno mahimẫnam ẫtirat | çúro yó yutsú tanvàm parivyáta çîrsháṇi dyẫm mahinẫ práty amuñcata || 2 || ádhâkṛiṇoḥ prathamáṃ vîryàm mahád yád asyẫgre

---

16, 2 tanvì. 3 pari-bhvè te. 4 hí asmai. píba indra. 5 vṛishabhá-annâya. vṛíshaṇâ adhvaryú *iti*. 6 îçishe. 7 dádhṛishiḥ kuvít. 8 abhí. sám etc. vgl. 179, 2. — 17, 1 çúshmâḥ. pratná-thâ ut-îrate. 2 dhẫyase. ẫ átirat. 3 ádha akṛiṇoḥ. asya ágre.

bráhmaṇâ çúshmam airayaḥ | ratheshṭhéna háryaçvena vícyutâḥ prá jîráyaḥ sisrate sadhryàk pṛíthak || 3 || ádhâ yó víçvâ bhúvanâbhí majmáneçânakṛít právayâ abhy ávardhata | ấd ródasî jyótishâ váhnir ấtanot sĩvyan támâṅsi dúdhitâ sám avyayat || 4 || sá prâcĩnân párvatân dṛiṅhad ójasâdharâcĩnam akṛiṇod apấm ápaḥ | ádhârayat pṛithivĩm víçvádhâyasam ástabhnân mâyáyâ dyấm avasrásaḥ || 5 || 19 ||

sấsmâ áram bâhúbhyâṃ yám pitấkṛiṇod víçvasmâd ấ janúsho védasas pári | yénâ pṛithivyấṃ ní krívim çayádhyai vájreṇa hatvy ávṛiṇak tuvishváṇiḥ || 6 || amâjũr iva pitróḥ sácâ satĩ samânấd ấ sádasas tvấm iye bhágam | kṛidhí praketám úpa mâsy ấ bhara daddhí bhâgáṃ tanvò yéna mâmáhaḥ || 7 || bhojáṃ tvấm indra vayáṃ huvema dadísh ṭvám indrấpâṅsi vấjân | aviḍḍhîndra citráyâ na ûtĩ kṛidhí vṛishann índra vásyaso naḥ || 8 || nûnáṃ sấ — || 9 || 20 ||

18 (209). trishṭubh.

Prâtấ rátho návo yoji sásniç cáturyugas trikaçáḥ saptáraçmiḥ | dáçâritro manushyàḥ svarshấḥ sá ishṭíbhir matíbhî ráṅhyo bhût || 1 || sấsmâ áram prathamáṃ sá dvitĩyam utó ṭritĩyam mánushaḥ sá hótâ | anyásyâ gárbham anyá û jananta só anyébhiḥ sacate jényo vṛíshâ || 2 || hárî nú kaṃ rátha índrasya yojam âyaí sûkténa vácasâ návena | mó shú tvấm átra bahávo hí víprâ ní rîraman yájamânâso anyé || 3 || ấ dvấbhyâṃ háribhyâm índra yâhy ấ catúrbhir ấ shaḍ-

---

17, 3 rathe-sthéna. 4 ádha. bhúvanâ abhí majmánâ îçâna-kṛít. abhí. ấ atanot. 5 ójasâ adharàcĩnam. ástabhnât. 6 sáḥ asmai. pitấ ákṛiṇot. yéna. hatvĩ. tuvi-svániḥ. 8 daddhí tvám indra ápâṅsi. aviḍḍhí indra. — 18, 1 prâtár *iti*. tri-kaçáḥ. matí-bhiḥ. 2 sáḥ asmai. utó *iti*. anyásyâḥ. anyé ûṃ *iti*. 3 ráthe. â-yaí. mó *iti* sú. víprâḥ.

bhír hûyámânaḥ | ấshṭâbhír daçábhiḥ somapéyam ayáṃ sutáḥ sumakha mấ mṛídhas kaḥ || 4 || ấ viṅçatyấ triṅçátà yâhy arvấñ ấ catvâriṅçátâ háribhir yujânáḥ | ấ pañcâçátâ suráthebhir indra shashṭyấ saptatyấ somapéyam || 5 || 21 ||

ấçîtyấ navatyấ yâhy arvấñ ấ çaténa háribhir uhyámânaḥ | ayáṃ hí te çunáhotreshu sóma índra tvâyấ párishikto mádâya || 6 || máma bráhmendra yâhy áchâ víçvâ hárî dhurí dhishvâ ráthasya | purutrấ hí vihávyo babhûthâsmíñ chûra sávane mâdayasva || 7 || ná ma índreṇa sakhyáṃ ví yoshad asmábhyam asya dákshiṇâ duhîta | úpa jyéshṭhe várûthe gábhastau prâyé-prâye jigîvấṅsaḥ syâma || 8 || nûnáṃ sấ — || 9 || 22 ||

19 (210). trishṭubh.

Ápâyy asyấndhaso mádâya mánîshiṇaḥ suvânásya práyasaḥ | yásminn índraḥ pradívi vâvṛidhânáḥ óko dadhé brahmaṇyántaç ca náraḥ || 1 || asyá mandânó mádhvo vájrahastó 'hiṁ índro arṇovṛítaṃ ví vṛiçcat | prá yád váyo ná svásarâṇy áchâ práyâṅsi ca nadînâṃ cákramanta || 2 || sá mấhina índro árṇo apấm praírayad ahihấchâ samudrám | ájanayat sűryaṃ vidád gấ aktúnấhnâṃ vayúnâni sâdhat || 3 || só apratîni mánave purűṇîndro dâçad dâçúshe hánti vṛitrám | sadyó yó nṛíbhyo atasấyyo bhűt paspṛidhânébhyaḥ sűryasya sâtaú || 4 || sá sunvatá índraḥ sűryam ấ devó riṇañ mártyâya stavấn | ấ yád rayíṃ guhádavadyam asmai bhárad áṅçaṃ naítaço daçasyán || 5 || 23 ||

sá randhayat sadívaḥ sấrathaye çúshṇam açúshaṃ kú-

18, 4 ấ ashṭâbhíḥ. 5 indra ấ. 6 ấ açîtyấ. 7 bráhma indra. ácha. dhishva. babhűtha asmín çûra. 8 me. — 19, 1 asyá ándhasaḥ. vájra -hastaḥ áhim. ácha. 3 prá airayat. ahi-hấ ácha. aktúnâ áhnâm. 4 purűṇi índraḥ. 5 sunvaté. riṇak. ná étaçaḥ. 6 sa-dívaḥ.

yavaṃ kútsâya | dívodâsâya navatíṃ ca návéndraḥ púro vy airac chámbarasya || 6 || evā̃ ta indrocátham ahema çravasyā̃ ná tmánâ vâjáyantaḥ | açyā̃ma tát sā̃ptam âçushâṇā̃ nanámo vádhar ádevasya pîyóḥ || 7 || evā̃ te gṛitsamadā̃ḥ çûra mánmâvasyávo ná vayúnâni takshuḥ | brahmaṇyánta indra te návîya ísham ū̃rjaṃ sukshitíṃ sumnám açyuḥ || 8 || nûnáṃ sā̃ — || 9 || 24 ||

20 (211). trishṭubh.

Vayáṃ te váya indra viddhí shú ṇaḥ prá bharâmahe vâjayúr ná rátham | vipanyávo dī̃dhyato manîshā̃ sumnám íyakshantas tvā̃vato nṛ́n̄ || 1 || tváṃ na indra tvā̃bhir ûtī̃ tvâyató abhishṭipā̃si jánān | tvám inó dâçúshe varūtétthā̃dhîr abhí yó nákshati tvâ || 2 || sá no yúvéndro johū̃traḥ sákhâ çivó narā̃m astu pâtā̃ | yáḥ çáṅsantaṃ yáḥ çaçamānám ûtī̃ pácantaṃ ca stuvántaṃ ca praṇéshat || 3 || tám u stusha índraṃ táṃ gṛiṇîshe yásmin purā̃ vâvṛidhúḥ çâçadúç ca | sá vásvaḥ kā̃mam pîparad iyânó brahmaṇyató nū̃tanasyâyóḥ || 4 || só áṅgirasâm ucáthâ jujushvā̃n bráhmâ tûtod índro gâtúm ishṇán | mushṇánn ushásaḥ sū̃ryeṇa stavā̃n áçnasya cic chiçnathat pûrvyā̃ṇi || 5 || 25 ||

sá ha çrutá índro nā̃ma devá ûrdhvó bhuvan mánushe dasmátamaḥ | áva priyám arçasânásya sâhvā̃n chíro bharad dâsásya svadhā̃vân || 6 || sá vṛitraháṇdraḥ kṛishṇáyoṇīḥ puraṃdaró dā̃sīr airayad ví | ájanayan mánave kshā̃m apáç ca satrā̃ çáṅsaṃ yájamânasya tûtot || 7 || tásmai tavasyàm

19, 6 náva índraḥ. ví airat çámbarasya. 7 evá te indra ucátham. âçushâṇā̃ḥ. nanamaḥ etc. 174, 8. 8 mánma avasyávaḥ. — 20, 1 sú naḥ. 2 tvâ yatáḥ abhishṭi-pā̃ asi. varūtā̃ itthā̃-dhīḥ. 3 yúvâ índraḥ. yáḥ etc. vgl. 203, 14. 4 stushe. nū̃tanasya âyóḥ. 5 bráhma. cit çiçnathat. 6 bhuvat. sahvā̃n çíraḥ. 7 vṛitra-hā̃ índraḥ. ájanayat.

ánu dâyi satréndrâya devébhir árṇasâtau | práti yád asya vájram bâhvór dhúr hatvî́ dásyûn púra ā́yasîr ní târît || 8 || nûnáṃ sā́ — || 9 || 26 ||

21 (212). jagatî. 6 trishṭubh.

Viçvajíte dhanajíte svarjíte satrâjíte nṛijíta urvarâjíte | açvajíte gojíte abjíte bharéndrâya sómaṃ yajatā́ya haryatám || 1 || abhibhúve 'bhibhāṅgā́ya vanvaté 'shâḷhâya sáhamânâya vedháse | tuvigráye váhnaye dushṭárîtave satrâsā́he náma índrâya vocata || 2 || satrâsâhó janabhakshó janaṃsaháç cyávano yudhmó ánu jósham ukshitáḥ | vṛitaṃcayáḥ sáhurir vikshv ā́ritá índrasya vocam prá kṛitā́ni vîryā́ || 3 || anânudó vṛishabhó dódhato vadhó gambhîrá ṛishvó ásamashṭakâvyaḥ | radhracodáḥ çnáthano vîḷitás pṛithúr índraḥ suyajná ushásaḥ svàr janat || 4 || yajnéná gâtúm aptúro vividrire dhíyo hinvânā́ uçíjo manîshíṇaḥ | abhisvárâ nishádâ gā́ avasyáva índre hinvânā́ dráviṇâny âçata || 5 || índra çréshṭhâni dráviṇâni dhehi cíttiṃ dákshasya subhagatvám asmé | póshaṃ rayîṇā́m árishṭiṃ tanûnâṃ svâdmā́naṃ vâcáḥ sudinatvám áhnâm || 6 || 27 ||

22 (213). 1 ashṭi. 2. 3 atiçakvarî. 4 atiçakvarî oder ashṭi.

Tríkadrukeshu mahishó yávâçiraṃ tuviçúshmas tṛipát sómam apibad víshṇunâ sutáṃ yáthāvaçat | sá îm mamâda máhi kárma kártave mahā́m urúṃ saínaṃ saççad devó devā́ṃ satyám índraṃ satyá índuḥ || 1 || ádha tvíshîmāñ abhy ójasâ krívim yudhā́bhavad ā́ ródasî apṛiṇad asya majmánâ

20, 8 satrā́ índrâya. — 21, 1 nṛi-jíte. bhara índrâya. 2 áshāḷhâya. 3 vikshú âritáḥ. 4 ananu-dáḥ. 5 hinvânā́ḥ. — 22, 1 yáva-âçiram. yáthā ávaçat. sáḥ enam. 2 abhí. yudhā́ abhavat. ródasî *iti*.

prá vâvṛidhe | ádhattânyáṃ jaṭháre prém aricyata saínaṃ — || 2 || sâkáṃ jâtáḥ krátunâ sâkám ójasâ vavakshitha sâkáṃ vṛiddhó vîryaìḥ sâsahír mṛídho vícarshaṇiḥ | dắtâ rắdhaḥ stuvaté kắmyaṃ vásu saínaṃ — || 3 || táva tyán náryaṃ nṛitó 'pa indra prathamám pûrvyáṃ diví pravắcyaṃ kṛitám | yád devásya çávasâ prắriṇâ ásuṃ riṇánn apáḥ | bhúvad víçvam abhy ắdevam ójasâ vidắd ûrjaṃ çatákratur vidắd ísham || 4 || 28 ||

Dvitîyo 'nuvâkaḥ.

23 (214). jagatî. 15. 19 trishṭubh.

Gaṇắnâṃ tvâ gaṇápatiṃ havâmahe kavíṃ kavînắṃ upamáçravastamam | jyeshṭharắjam bráhmaṇâm brahmaṇas pata ắ naḥ çṛiṇvánn ûtíbhiḥ sîda sắdanam || 1 || devắç cit te asurya prácetaso bṛíhaspate yajníyam bhâgám ânaçuḥ | usrắ iva sûryo jyótishâ mahó víçveshâm íj janitắ bráhmaṇâm asi || 2 || ắ vibắdhyâ parirắpas támâṅsi ca jyótishmantaṃ rátham ṛitásya tishṭhasi | bṛíhaspate bhîmám amitradámbhanaṃ rakshohắṇaṃ gotrabhídaṃ svarvídam || 3 || sunîtíbhir nayasi trắyase jánaṃ yás túbhyaṃ dắçân ná tám áṅho açnavat | brahmadvíshas tápano manyumîr asi bṛíhaspate máhi tát te mahitvanám || 4 || ná tám áṅho ná duritáṃ kútaç caná nắrâtayas titirur ná dvayâvínaḥ | víçvâ íd asmâd dhvaráso ví bâdhase yáṃ sugopắ rákshasi brahmaṇas pate || 5 || 29 ||

tváṃ no gopắḥ pathikṛíd vicakshaṇás táva vratắya matíbhir jaràmahe | bṛíhaspate yó no abhí hváro dadhé

22, 2 ádhatta anyám. prá îm. 4 tyát. nṛito *iti* ápaḥ. prá áriṇâḥ. abhí ádevam. — 23, 1 pate. sádanam. 2 ít. vi-bắdhya pari-rápaḥ. 4 dắçat. ná árâtayaḥ. 5 su-gopắḥ.

svấ tám marmartu duchúnâ bárasvatî || 6 || utá vâ yó no marcáyâd ánâgaso 'rátîvấ mártaḥ sânukó vṛíkaḥ | bṛíhaspate ápa tám vartayâ pathấḥ sugáṃ no asyaí devávîtaye kṛidhi || 7 || trấtấraṃ tvâ tanūnâṃ havâmahé 'vaspartar adhivaktấram asmayúm | bṛíhaspate devanído ní barhaya mấ durévâ úttaraṃ sumnám ún naçan || 8 || tváyâ vayáṃ suvṛídhâ brahmaṇas pate spârhấ vásu manushyấ dadîmahi | yấ no dûré taḷíto yấ árâtayo 'bhí sánti jambháyâ tấ anapnásaḥ || 9 || tváyâ vayám uttamáṃ dhîmahi váyo bṛíhaspate pápriṇâ sásninâ yujấ | mấ no duḥçáṅso abhidipsúr îçata prá suçáṅsâ matíbhis târishîmahi || 10 || 30 ||

anânudó vṛishabhó jágmir âhavấṃ níshṭaptâ çátruṃ pṛítanâsu sâsahíḥ | ási satyá ṛiṇayấ brahmaṇas pata ugrásya cid damitấ vîḷuharshíṇaḥ || 11 || ádevena mánasâ yó rishaṇyáti çâsấm ugró mányamâno jíghâṅsati | bṛíhaspate mấ práṇak tásya no vadhó ní karma manyúṃ durévasya çárdhataḥ || 12 || bháreshu hávyo námasopasádyo gántâ vấjeshu sánitâ dhánaṃ-dhanam | víçvâ íd aryó abhidipsvò mṛídho bṛíhaspátir ví vavarhâ ráthâṅ iva || 13 || téjishṭhayâ tapanî rakshásas tapa yé tvâ nidé dadhiré dṛishṭávîryam | âvís tát kṛishva yád ásat ta ukthyàm bṛíhaspate ví parirấpo ardaya || 14 || bṛíhaspate áti yád aryó árhâd dyumád vibhấti krátumaj jáneshu | yád dîdáyac chávasa ṛitaprajâta tád asmấsu dráviṇaṃ dhehi citrám || 15 || 31 ||

mấ naḥ stenébhyo yé abhí druhás padé nirâmíṇo ripávó 'nneshu jâgṛidhúḥ | ấ devấnâm óhate ví vráyo hṛidí bṛí-

---

23, 7 arâti-vấ. vartaya. 8 havâmahe áva-spartaḥ. út. 9 manushyâ ấ. yấḥ naḥ. jambháya. 10 su-çáṅsâḥ. 11 ananu-dáḥ. níḥ -taptâ. ṛiṇa-yấḥ. pate. 13 námasâ upa-sádyaḥ. vavarha. 14 te. pari-rápaḥ. 15 krátu-mat. dîdáyat çávasâ. 16 ripávaḥ ánneshu jagṛidhúḥ.

haspate ná paráḥ sấmno viduḥ || 16 || víçvebhyo hí tvâ bhúvanebhyas pári tváshṭājanat sấmnaḥ-sâmnaḥ kavíḥ | sá ṛiṇacíd ṛiṇayấ bráhmaṇas pátir druhó hantấ mahá ṛitásya dhartári || 17 || táva çriyé vy àjihîta párvato gávâṃ gotrám udásrijo yád aṅgiraḥ | índreṇa yujấ támasâ párîvṛitam bṛíhaspate nír apấm aubjo arṇavám || 18 || bráhmaṇas pate ṭvám asyá yantấ sûktásya bodhi tánayaṃ ca jinva | víçvaṃ tád bhadráṃ yád ávanti devấ bṛihád vadema — || 19 || 32 ||

Shashṭho 'dhyâyaḥ.

24 (215). jagatî. 12. 16 trishṭubh.

Sémấm aviḍḍhi prábhṛitiṃ yá îçishe 'yấ vidhema návayâ mahấ girấ | yáthâ no mîḍhvấn stávate sákhâ táva bṛíhaspate sîshadhaḥ sótá no matím || 1 || yó nántvâny ánaman ny ójasotấdardar manyúnâ çámbarâṇi ví | prấcyâvayad ácyutâ bráhmaṇas pátir ấ cấviçad vásumantaṃ ví párvatam || 2 || tád devấnâṃ devátamâya kártvam áçrathnan dṛiḷhấvradanta vîḷitâ | úd gấ âjad ábhinad bráhmaṇâ valám ágûhat támo vy àcakshayat svàḥ || 3 || áçmâsyam avatám bráhmaṇas pátir mádhudhâram abhí yám ójasấtṛiṇat | tám evá víçve papire svardṛíço bahú sâkáṃ sisicur útsam udríṇam || 4 || sánâ tấ kấ cid bhúvanâ bhávîtvâ mâdbhiḥ çarádbhir dúro varanta vaḥ | áyatantâ carato anyád-anyad íd yấ cakấra vayúnâ bráhmaṇas pátiḥ || 5 || 1 ||

abhinákshanto abhí yé tám ânaçúr nidhím paṇînấm paramáṃ gúhâ hitám | té vidvấṅsaḥ praticákshyấṇṛitâ púnar yáta u âyan tád úd îyur âvíçam || 6 || ṛitávânaḥ praticá-

---

23, 17 tváshṭâ ájanat. ṛiṇa-yấḥ. 18 ví ajihîta. 19 devấḥ. — 24, 1 sáḥ imấm. sáḥ utá. 2 ánamat ní ójasâ utá adardaḥ. prá acyavayat. ca áviçat. 3 dṛiḷhấ ávradanta. ví acakshayat. 4 áçma-âsyam. ójasâ átṛiṇat. 6. 7 prati-cákshya ánṛitâ.

kshyắnṛitâ púnar ắta ắ tasthuḥ kaváyo mahás pathắḥ | té bàhúbhyâṃ dhamitám agníṃ áçmani nákiḥ shó asty áraṇo jahúr hí tám || 7 || ṛitájyena kshipréṇa bráhmaṇas pátir yátra váshṭi prá tád açnoti dhánvanâ | tásya sâdhvîr íshavo yắbhir ásyati nṛicákshaso dṛiçáye kárṇayonayaḥ || 8 || sá saṃnayáḥ sá vinayáḥ ´puróhitaḥ sá súshṭutaḥ sá yudhí bráhmaṇas pátiḥ | câkshmó yád vắjam bhárate matî dhánắd ít sűryas tapati tapyatúr vṛithâ || 9 || vibhú prabhú prathamám mehánâvato bṛíhaspáteḥ suvidátrâṇi rắdhyâ | imắ sâtắni venyásya vâjíno yéna jánâ ubháye bhuñjaté víçaḥ || 10 || 2 ||

yó 'vare vṛijáne viçváthâ vibhúr mahắṃ u raṇváḥ çávasâ vavákshitha | sá devó devắn práti paprathe pṛithú víçvéd u tắ paribhűr bráhmaṇas pátiḥ || 11 || víçvaṃ satyám maghavânâ yuvór íd ắpaç caná prá minanti vratáṃ vàm | áchendrâbrahmaṇaspatî havír nó 'nnaṃ yujéva vâjínâ jigâtam || 12 || utắçishṭhâ ánu çṛiṇvanti váhnayaḥ sa-bhéyo vípro bharate matî dhánâ | vîḷudvéshâ ánu váça ṛiṇám âdadíḥ sá ha vâjî samithé bráhmaṇas pátiḥ || 13 || bráhmaṇas páter abhavad yathâvaçáṃ satyó manyúr máhi kármâ karishyatáḥ | yó gắ udắjat sá divé ví câbhajan mahîva rîtíḥ çávasâsarat pṛithak || 14 || bráhmaṇas pate suyámasya viçváhâ râyáḥ syâma rathyò váyasvataḥ | vîréshu vîrắñ úpa pṛiñdhi nas tváṃ yád îçâno bráhmaṇâ véshi me hávam || 15 || bráhmaṇas pate tvám asya — || 16 || 3 ||

25 (216). jagatî.

Índhâno agníṃ vanavad vanushyatáḥ kṛitábrahmâ çû-

24, 7 ắ átaḥ. sáḥ. 9 dhánâ ắt. 11 ávare. víçvâ ít. 12 ácha indrâbrahmaṇaspatî *iti*. naḥ ánnam yújâ-iva. 13 utá ắçishṭhâḥ. váçâ. 14 kárma. 14 ca abhajat mahî-iva. çávasâ asarat.

çuvad râtáhavya ít | jâténa jâtám áti sá prá sarsṛite yáṃ -yaṃ yújaṃ kṛiṇuté bráhmaṇas pátiḥ || 1 || vîrébhir vîrā́n vanavad vanushyató góbhî rayím paprathad bódhati tmánâ | tokáṃ ca tásya tánayaṃ ca vardhate yáṃ-yaṃ — || 2 || síndhur ná kshódaḥ çímîvâñ ṛighâyató vṛísheva vádhrîñr abhí vashṭy ójasâ | agnér iva prásitir nā́ha vártave yáṃ -yaṃ — || 3 || tásmâ arshanti divyā́ asaçcátaḥ sá sátvabhiḥ prathamó góshu gachati | ánibhṛishṭatavishir hanty ójasâ yáṃ-yaṃ — || 4 || tásmâ íd víçve dhunayanta síndhavó 'chidrâ çárma dadhire purū́ṇi | devā́nâṃ sumné subhágaḥ sá edhate yáṃ-yaṃ — || 5 || 4 ||

26 (217). jagatî.

Ṛijúr íc cháṅso vanavad vanushyató devayánn íd ádevayantam abhy àsat. | suprâvī́r íd vanavat pṛitsú dushṭáraṃ yájvéd áyajyor ví bhajâti bhójanam || 1 || yájasva vîra prá vihi manâyató bhadrám mánaḥ kṛiṇushva vṛitratū́rye | havísh kṛiṇushva subhágo yáthā́sasi bráhmaṇas páter áva ā́ vṛiṇîmahe || 2 || sá íj jánena sá viçā́ sá jánmanâ sá putraír vā́jam bharate dhánâ nṛíbhiḥ | devā́nâṃ yáḥ pitáram âvívâsati çraddhā́manâ havíshâ bráhmaṇas pátim || 3 || yó asmai havyaír ghṛitávadbhir ávidhat prá tám prâcā́ nayati bráhmaṇas pátiḥ | urushyátîm áṅhaso rákshatî rishò 'ṅhóç cid asmâ urucákrir ádbhutaḥ || 4 || 5 ||

27 (218). trishṭubh.

Imā́ gíra âdityébhyo ghṛitásnûḥ sanā́d rā́jabhyo juhvâ

25, 2 góbhiḥ. 3 vṛíshâ-iva. ná áha. 4 tásmai. 5 síndhavaḥ áchidrâ. — 26, 1 ít çáṅsaḥ. abhí asat. yájvâ ít. 2 yáthâ ásasi. 3 ít. çraddhā́-manâḥ. 4 urushyáti îm. rákshati risháḥ aṅhóḥ. asmai.

juhomi | çṛiṇótu mitró aryamā́ bhágo nas tuvijātó váruṇo dáksho áṅçaḥ || 1 || imáṃ stómaṃ sákratavo me adyá mitró aryamā́ váruṇo jushanta | âdityā́saḥ çúcayo dhā́rapūtâ ávṛijinâ anavadyā́ árishṭâḥ || 2 || tá âdityā́sa urávo gabhîrā́ ádabdhâso dípsanto bhûryakshā́ḥ | antáḥ paçyanti vṛijinótá sâdhú sárvaṃ rā́jabhyaḥ paramā́ cid ánti || 3 || dhârâyanta âdityā́so jágat sthā́ devā́ víçvasya bhúvanasya gopā́ḥ | dîrghā́dhiyo rákshamāṇâ asuryàm ṛitā́vânaç cáyamānâ ṛiṇā́ni || 4 || vidyā́m âdityâ ávaso vo asyá yád aryaman bhayá ā́ cin mayobhú | yushmā́kam mitrâvaruṇâ práṇîtau pári çvábhreva duritā́ni vṛijyâm || 5 || 6 ||

sugó hí vo aryaman mitra pánthâ anṛiksharó varuṇa sâdhúr ásti | ténâdityâ ádhi vocatâ no yáchatâ no dushparihántu çárma || 6 || pípartu no áditī rā́japutrā́ti dvéshâṅsy aryamā́ sugébhiḥ | bṛihán mitrásya váruṇasya çármópa syâma puruvī́râ árishṭâḥ || 7 || tisró bhū́mīr dhârayan trī́ṃr utá dyū́n trī́ṇi vratā́ vidáthe antár eshâm | ṛiténâdityâ máhi vo mahitvám tád aryaman varuṇa mitra cā́ru || 8 || trī́ rocanā́ divyā́ dhârayanta hiraṇyáyāḥ çúcayo dhā́rapūtâḥ | ásvapnajo animishā́ ádabdhâ uruçáṅsâ ṛijáve mártyâya || 9 || tvám víçveshām varuṇâsi rā́jâ yé ca devā́ asura yé ca mártâḥ | çatám no râsva çarádo vicákshe 'çyā́māyūṅshi súdhitâni pū́rvâ || 10 || 7 ||

ná dakshiṇā́ ví cikite ná savyā́ ná prâcī́nam âdityâ nótá paççā́ | pâkyấ cid vasavo dhīryấ cid yushmā́nîto ábhayaṃ jyótir açyâm || 11 || yó rā́jabhya ṛitanībhyo dadā́ça yáṃ vardháyanti pushṭáyaç ca nityâḥ | sá revā́n yâti pra-

---

27, 3 té. vṛijinā́ utá. 4 sthāḥ devā́ḥ. dirghá-dhiyaḥ. 5 bhayé. cit. çvábhrâ-iva. 6 téna âdityāḥ. vocata. yáchata. 7 áditiḥ rā́ja-putrâ áti. bṛihát. çárma úpa. 8 ṛiténa âdityâḥ. 10 varuṇa asi. açyāma ā́yūṅshi. 11 âdityāḥ nú utá. yushmā́-nītaḥ. 12 ṛitaní-bhyaḥ.

thamó ráthena vasudâvâ vidátheshu praçastáḥ || 12 || çúcir apáḥ sûyávasâ ádabdha úpa ksheti vṛiddhávayâḥ suvîraḥ | nákish ṭáṃ ghnanty ántito ná dûráḍ yá âdityấnâm bhávati práṇîtau || 13 || ádite mítra váruṇotá mṛiḷa yád vo vayáṃ cakṛimấ kác cid ấgaḥ | urv àçyâm ábhayaṃ jyótir indra mấ no dîrghấ abhí naçan támisrâḥ || 14 || ubhé asmai pîpayataḥ samîcî́ divó vṛishṭíṃ subhágo nấma púshyan | ubhấ ksháyâv âjáyan yâti pṛitsûbhấv árdhau bhavataḥ sâdhû́ asmai || 15 || yấ vo mâyấ abhidrúhe yajatrâḥ pấçâ âdityâ ripáve vícṛittâḥ | açvî́va tấñ áti yeshaṃ ráthenấrishṭâ urấv ấ çármant syâma || 16 || mấhám maghóno varuṇa priyásya bhûridấvna ấ vidaṃ çúnam âpéḥ | mấ râyó râjant suyámâd áva sthàm bṛihád vadema — || 17 || 8 ||

28 (219). trishṭubh.

Idáṃ kavér âdityásya svarấjo víçvâni sấnty abhy àstu mahnấ | áti yó mandró yajáthâya devấḥ sukîrtím bhikshe váruṇasya bhû́reḥ || 1 || táva vraté subhágâsaḥ syâma svâdhyò varuṇa tushṭuvấṅsaḥ | upấyana ushásâṃ gómatînâm agnáyo ná járamâṇâ ánu dyû́n || 2 || táva syâma puruvî́rasya çármann uruçáṅsasya varuṇa praṇetaḥ | yûyáṃ naḥ putrâ aditer adabdhâ abhí kshamadhvaṃ yújyâya devâḥ || 3 || prá sîm âdityó asṛijad vidhartấñ ṛitáṃ síndhavo váruṇasya yanti | ná çrâmyanti ná ví muñcanty eté váyo ná paptû raghuyấ párijman || 4 || ví mác chrathâya raçanấm ivấga ṛidhyấma te varuṇa khấm ṛitásya | mấ tántuç chedi

---

27, 13 su-yávasâḥ. nákiḥ tám. urú açyâm. 15 ubhé *iti*. samîcî́ *iti*. pṛit-sú ubhaú. sâdhû́ *iti*. 16 yấḥ. âdityâḥ. açvî́-iva. ráthena árishṭâḥ. 17 mấ ahám. — 28, 1 sánti abhí astu. 2 upa-áyane. 4 vi-dhartâ. paptuḥ. 5 mát çrathaya. iva ấgaḥ.

váyato dhíyam me mā́ mā́trā́ çā́ry apásaḥ purá ṛitóḥ ‖ 5 ‖ 9 ‖

ápo sú myaksha varuṇa bhiyásam mát sámrāḷ ṛitā́vó 'nu mā́ gṛibhā́ya | dā́meva vatsā́d ví mumugdhy áṅho nahí tvád ā́ré nimíshaç canéçe ‖ 6 ‖ mā́ no vadhaír varuṇa yé ta ishṭā́v énaḥ kṛiṇvántam asura bhrīṇánti | mā́ jyótishaḥ pravasathā́ni ganma ví shū́ mṛídhaḥ çiçratho jīváse naḥ ‖ 7 ‖ námaḥ purā́ te varuṇotá nūnám utā́parā́m tuvijāta bravā́ma | tvé hí kam párvate ná çritā́ny ápracyutāni dū́ḷabha vratā́ni ‖ 8 ‖ pára ṛiṇā́ sāvīr ádha mátkṛitāni mā́há̄m rā́jann anyákṛitena bhojam | ávyushṭā́ ín nú bhū́yasīr ushā́sa ā́ no jīvā́n varuṇa tā́su çā́dhi ‖ 9 ‖ yó me rā́jan yújyo vā́ sákhā vā́ svápne bhayám bhīráve máhyam ā́ha | stenó vā́ yó dípsati no vṛíko vā́ tvā́m tásmād varuṇa pāhy asmā́n ‖ 10 ‖ mā́há̄m maghóno — ‖ 11 ‖ 10 ‖

29 (220). trishṭubh.

Dhṛitávratā ā́dityā́ íshirā́ ā́ré mát karta rahasū́r ivā́gaḥ | çṛiṇváto vo váruṇa mítra dévā́ bhadrásya vidvā́ṅ ávase huve vaḥ ‖ 1 ‖ yūyā́m devā́ḥ prámatir yūyám ójo yūyā́m dvéshā́ṅsi sanutár yuyota | abhikshattā́ro abhí ca kshámadhvam adyā́ ca no mṛiḷáyatāparā́m ca ‖ 2 ‖ kím ū́ nú vaḥ kṛiṇavāmā́pareṇa kím sánena vasava ā́pyena | yūyā́m no mitrā́varuṇādite ca svastím indrāmaruto dadhā́ta ‖ 3 ‖ hayé devā́ yūyám íd ā́pāyaḥ stha té mṛiḷata nā́dhamānāya máhyam | mā́ vo rátho madhyamavā́ḷ ṛité bhū́n mā́ yushmā́vatsv ā́pishu çramishma ‖ 4 ‖ prá va éko mi-

---

28, 5 çāri. purā́. 6 ápo *iti*. ṛíta-vaḥ ánu. dā́ma-iva. caná ī́çe. 7 te. sú. 8 varuṇa utá. utá aparám. duḥ-dabha. 9 párā. mā́ ahám. ít. — 29, 1 iva ā́gaḥ. dévā́ḥ. 2 adyá. mṛiḷáyata aparám. 3 ū́m *iti*. kṛiṇavāma ápareṇa. mitrā́varuṇā adite. 4 devā́ḥ. bhū́t.

maya bhū́ry ā́go yán mâ pitéva kitavám̩ çaçâsá | âré pā́çâ âré aghā́ni devâ mā́ mā́dhi putré vím iva grabhîshṭa || 5 || árvā́ñco adyā́ bhavatâ yajatrâ ā́ vo hā́rdi bháyamâno vyayeyam | trā́dhvam̩ no devâ nijúro vṛ́ikasya trā́dhvam̩ kártâd avapádo yajatrâḥ || 6 || mā́hám maghóno — || 7 || 11 ||

30 (221). trishṭubh. 115 jagatî.

Ṛitám̩ devā́ya kṛiṇvaté savitrá índrâyâhighné ná ramanta ā́paḥ | áhar-ahar yâty aktúr apā́m̩ kíyâty ā́ prathamáḥ sárga âsâm || 1 || yó vṛitrā́ya sínam átrā́bharishyat prá tám̩ jánitrî vidúsha uvâca | pathó rádantîr ánu jósham asmai divé-dive dhúnayo yanty ártham || 2 || ûrdhvó hy ásthâd ádhy antárikshé 'dhâ vṛitrā́ya prá vadhám̩ jabhâra | míham̩ vásâna úpa hī́m ádudrot tigmā́yudho ajayac chátrum índraḥ || 3 || bṛíhaspate tápushā́çneva vidhya vṛ́ikadvaraso ásurasya vîrā́n | yáthâ jaghántha dhṛishatā́ purā́ cid evā́ jahi çátrum asmā́kam indra || 4 || áva kshipa divó áçmânam uccā́ yéna çátrum mandasânó nijū́rvâḥ | tokásya sâtaú tánayasya bhū́rer asmā́ñ ardhám̩ kṛiṇutâd indra gónâm || 5 || 12 ||

prá hí krátum̩ vṛihátho yám̩ vanuthó radhrásya stho yájamânasya codaú | índrâsomâ yuvám asmā́ñ avishṭam asmín bhayásthe kṛiṇutam u lokám || 6 || ná mâ taman ná çraman nótá tandran ná vocâma mā́ sunotéti sómam | yó me pṛiṇā́d yó dádad yó nibódhâd yó mâ sunvántam úpa góbhir ā́yat || 7 || sárasvati tvám asmā́ñ aviḍḍhi marútvatî dhṛishatī́ jeshi çátrûn | tyám̩ cic chárdhantam̩ tavishîyámâ-

---

29, 5 yát. pitā́-iva. devâḥ. mâ ádhi. 6 adyá bhavata. devâḥ ni-júraḥ. — 30, 1 savitré índrâya ahi-ghné. ramante. kíyati. 2 átra ábharishyat. vidúshe. 3 hí. antárikshe ádha. hí îm. ajayat çátrum. 4 tápushâ áçnâ-iva. evá. 7 tamat. çramat ná utá tandrat. sunota íti. ā́ áyat. 8 cit çárdhantam.

ṇam índro hanti vṛishabhám çáṇḍikânâm || 8 || yó naḥ sánutya utá vâ jighatnúr abhikhyáya táṃ tigiténa vidhya | bṛíhaspata áyudhair jeshi çátrûn druhé ríshantam pári dhehi râjan || 9 || asmákebhiḥ sátvabhiḥ çûra çúrair vîryâ kṛidhi yáni te kártvâni | jyóg abhûvann ánudhûpitâso hatví téshâm á bharâ no vásûni || 10 || táṃ vaḥ çárdham márutaṃ sumnayúr girópa bruve námasâ daívyaṃ jánam | yáthâ rayíṃ sárvavîraṃ náçâmahâ apatyasácaṃ çrútyaṃ divé -dive || 11 || 13 ||

31 (222). jagatî. 7 trishṭubh.

Asmákam mitrâvaruṇâvataṃ ráthaṃ âdityaí rudraír vásubhiḥ sacâbhúvâ | prá yád váyo ná páptan vásmanas pári çravasyávo hṛíshîvanto vanarshádaḥ || 1 || ádha smâ na úd avatâ sajoshaso ráthaṃ devâso abhí vikshú vâjayúm | yád âçávaḥ pádyâbhis títrato rájaḥ pṛithivyáḥ sánau jáṅghananta pâṇíbhiḥ || 2 || utá syá na índro viçvácarshaṇir diváḥ çárdhena márutena sukrátuḥ | ánu nú sthâty avṛikábhir ûtíbhî rátham mahé sanáye vájasâtaye || 3 || utá syá devó bhúvanasya saksháṇis tváshṭâ gnábhiḥ sajóshâ jûjuvad rátham | íḷâ bhágo bṛihaddivótá ródasî pûshá púraṃdhir açvínâv ádhâ pátî || 4 || utá tyé devî subháge mithûdṛíçoshásânáktâ jágatâm apîjúvâ | stushé yád vâm pṛithivi návyasâ vácaḥ sthâtúç ca váyas triváyâ upastíre || 5 || utá vaḥ çáṅsam uçíjâm iva çmasy áhir budhnyò 'já ékapâd utá | tritá ṛibhukshâḥ savitá cáno dadhe 'páṃ nápâd âçuhémâ dhiyá çámi || 6 || etá vo vaçmy údyatâ yajatrâ átakshann âyávo návyase

30, 9 bṛíhaspate. ríshantam. 10 bhára. 11 girá úpa. náçâmahai. — 31, 1 mitrâvaruṇâ avatam. âdityaíḥ. vana-sádaḥ. 2 sma. avata. 3 ûtíbhiḥ. 4 sa-jóshâḥ. bṛihat-diva utá ródasî *iti*. ádha. 5 tyé *iti* devî *iti* subháge *iti* mithu-dṛíçâ ushásânáktâ. api-júvâ.

sám | çravasyávo vấjaṃ cakânấḥ sáptir ná ráthyo áha dhîtím açyâḥ || 7 || 14 ||

32 (223). jagatî. 6—8 anushṭubh.

Asyá me dyâvâpṛithivî ṛitâyató bhûtám avitrî́ vácasaḥ síshasataḥ | yáyor ấyuḥ pratarấṃ té idám purá úpastute vasûyúr vâm mahó dadhe || 1 || mấ no gúhyâ rípa âyór áhan dabhan mấ na âbhyó rîradho duchúnâbhyaḥ | mấ no ví yauḥ sakhyấ viddhí tásya naḥ sumnâyatấ mánasâ tát tvemahe || 2 || áheḷatâ mánasâ çrushṭím ấ vaha dúhânâṃ dhenúm pipyúshîm asaççátam | pádyâbhir âçúṃ vácasâ ca vâjínaṃ tvấṃ hinomi puruhûta viçváhâ || 3 || râkấm ahám suhávâṃ sushṭutî́ huve çṛiṇótu naḥ subhágâ bódhatu tmánâ | sîvyatv ápaḥ sûcyấchidyamânayâ dádâtu vîráṃ çatádâyam ukthyàm || 4 || yấs te râke sumatáyaḥ supéçaso yấbhir dádâsi dâçúshe vásûni | tấbhir no adyá sumánâ upấgahi sahasraposhấṃ subhage rárâṇâ || 5 || sínîvâli pṛithushṭuke yấ devấnâm ási svásâ | jushásva havyám ấhutam prajấṃ devi didiḍḍhi naḥ || 6 || yâ subâhúḥ svaṅguríḥ sushûmâ bahusû́varî | tásyai viçpátnyai haviḥ sinîvâlyai juhotana || 7 || yấ guṅgû́r yấ sinîvâlî́ yấ râkấ yấ sárasvatî | indrâṇî́m ahva ûtáye varuṇânî́ṃ svastáye || 8 || 15 ||

Tṛitîyo 'nuvâkaḥ.

33 (224). trishṭubh.

Ấ te pitar marutâṃ sumnám etu mấ naḥ sû́ryasya saṃdṛíço yuyothâḥ | abhí no vîró árvati kshameta prá jâ-

---

32, 1 dyâvapṛithivî *iti*. avitrî́ *iti*. té *iti*. úpastute *iti*. 2 gúhyâḥ. tvâ îmahe. 4 sûcyấ áchidyamânayâ. 5 upa-ấgahi. 6 pṛíthu stuke. 7 su aṅguríḥ su-sû́mâ. 8 ahve.

yemahi rudra prajābhiḥ || 1 || tvādattebhî rudra çámtamebhiḥ çatám hímâ açîya bheshajébhiḥ | vy àsmád dvésho vitarám vy áṅho vy ámîvâç câtayasvâ víshûcîḥ || 2 || çréshṭho jâtásya rudra çriyási tavástamas tavásâṃ vajrabâho | párshi ṇaḥ pârám áṅhasaḥ svastí víçvâ abhîtî rápaso yuyodhi || 3 || mâ tvâ rudra cukrudhâmâ námobhir mâ dúshṭutî vṛishabha mâ sáhûtî | ún no vîrāṅ arpaya bheshajébhir bhisháktamaṃ tvâ bhishájâṃ çriṇomi || 4 || hávîmabhir hávate yó havírbhir áva stómebhî rudráṃ dishîya | ṛidûdáraḥ suhávo mâ no asyaí babhrúḥ suçípro rîradhan manāyai || 5 || 16 ||

ún mâ mamanda vṛishabhó marútvân tvákshîyasâ vâyasâ nādhamânam | ghṛiṇîva châyām arapā açîyā vivâseyaṃ rudrásya sumnám || 6 || kvà syá te rudra mṛiḷayāṅkur hásto yó ásti bheshajó jálâshaḥ | apabhartā rápaso daívyasyâbhî nú mâ vṛishabha cakshamîthâḥ || 7 || prá babhráve vṛishabhāya çvitîcé mahó mahîṃ sushṭutím îrayâmi | namasyā kalmalîkínaṃ námobhir gṛiṇîmási tveshám rudrásya nāma || 8 || sthirébhir áṅgaiḥ pururūpa ugró babhrúḥ çukrébhiḥ pipiçe híraṇyaiḥ | īçânâd asyá bhúvanasya bhūrer ná vā u yoshad rudrād asuryàm || 9 || árhan bibharshi sāyakâni dhánvārhan nishkáṃ yajatáṃ viçvárûpam | árhann idáṃ dayase víçvam ábhvaṃ ná vā ójîyo rudra tvád asti || 10 || 17 ||

stuhí çrutám gartasádaṃ yúvânam mṛigáṃ ná bhîmám upahatnúm ugrám | mṛiḷā jaritré rudra stávâno 'nyáṃ te asmán ní vapantu sénâḥ || 11 || kumāráç cit pitáraṃ ván-

---

33, 2 tvā-dattebhiḥ. ví asmát. ví. câtayasva 3 çriyā asi. naḥ. abhí-itiḥ. 4 cukrudhâma. út. 5 stómebhiḥ. rîradhat. 6 út. ghṛíṇi-iva. açíya ā. 7 daívyasya abhí. 8 namasyá. 9 vaí. 10 dhánva árhan. vaí. 11 mṛilá. asmát.

damânam práti nânâma rudropayántam | bhûrer dâtâraṃ sátpatim gṛiṇîshe stutás tvám bheshajâ râsy asmé || 12 || yâ vo bheshajâ marutaḥ çúcîni yâ çáṃtamâ vṛishaṇo yâ mayobhú | yâni mánur ávṛiṇîtâ pitâ nas tâ çáṃ ca yóç ca rudrásya vaçmi || 13 || pári ṇo hetî rudrásya vṛijyâḥ pári tveshásya durmatír mahî gât | áva sthirâ maghávadbhyas tanushva mîḍhvas tokâya tánayâya mṛiḷa || 14 || evâ babhro vṛishabha cekitâna yáthâ deva ná hṛiṇîshé ná háṅsi | havanaçrún no rudrehá bodhi bṛihád v. v. s. || 15 || 18 ||

34 (225). jagatî. 15 trishṭubh.

Dhârâvarâ marúto dhṛishṇvòjaso mṛigâ ná bhîmâs távishîbhir arcínaḥ | agnáyo ná çuçucânâ ṛijîshíṇo bhṛímiṃ dhámanto ápa gâ avṛiṇvata || 1 || dyâvo ná stṛíbhiç citayanta khâdíno vy àbhríyâ ná dyutayanta vṛishṭáyaḥ | rudró yád vo maruto rukmavakshaso vṛishâjani pṛíçnyâḥ çukrá ûdhani || 2 || ukshánte áçvâñ átyâñ ivâjíshu nadásya kárṇais turayanta âçúbhiḥ | hiraṇyaçiprâ maruto dávidhvataḥ pṛikshâṃ yâtha pṛíshatîbhiḥ samanyavaḥ || 3 || pṛikshé tâ víçvâ bhúvanâ vavakshire mitrâya vâ sádam â jîrádânavaḥ | pṛíshadaçvâso anavabhrárâdhaso ṛijipyâso ná vayúneshu dhûrshádaḥ || 4 || índhanvabhir dhenúbhî rapçádûdhabhir adhvasmábhiḥ pathíbhir bhrâjadṛishṭayaḥ | â haṅsâso ná svásarâṇi gantana mádhor mádâya marutaḥ samanyavaḥ || 5 || 19 ||

â no bráhmâṇi marutaḥ samanyavo narâṃ ná çáṅsaḥ sávanâni gantana | áçvâm iva pipyata dhenúm ûdhani kártâ

33, 12 nanâma rudra upa-yántam. 13 ávṛiṇîta. 14 naḥ hetíḥ. 15 evá. havana-çrút. rudra ihá. — 34, 1 dhârâvarâḥ. dhṛishṇú-ojasaḥ mṛigâḥ. 2 ví abhríyâḥ. vṛíshâ ájani. çukré. 3 iva âjíshu. turayante. hiraṇya-çiprâḥ. 5 dhenú-bhiḥ. 6 kárta.

dhíyaṃ jaritré vā́japeçasam || 6 || tám no dâta maruto vâjínaṃ rátha âpânám bráhma citáyad divé-dive | ísham stotṛíbhyo vṛijáneshu kâráve saním medhā́m árishṭaṃ dushṭáraṃ sáhaḥ || 7 || yád yuñjáte marúto rukmávakshasó 'çvân rátheshu bhága ā́ sudā́navaḥ | dhenúr ná çíçve svásareshu pinvate jánâya râtáhavishe mahī́m ísham || 8 || yó no maruto vṛikátâti mártyo ripúr dadhé vasavo rákshatâ rishā́ḥ | vartáyata tápushâ cakríyâbhí tám áva rudrâ açáso hantanâ vádhaḥ || 9 || citrā́m tád vo maruto yā́ma cekite príçnyâ yád ū́dhar ápy âpáyo duhúḥ | yád vâ nidé návamânasya rudriyâs tritā́m járâya juratā́m adâbhyâḥ || 10 || 20 ||

tā́n vo mahó marúta evayā́vno víshṇor eshásya prabhṛithé havâmahe | hiraṇyavarṇân kakuhā́n yatásruco brahmaṇyántaḥ çáṅsyaṃ rā́dha îmahe || 11 || té dáçagvâḥ prathamā́ yajnám ûhire té no hinvantûsháso vyùshṭishu | ushā́ ná râmī́r aruṇaír áporṇute mahó jyótishâ çucatā́ góarṇasâ || 12 || té kshoṇī́bhir aruṇébhir nā́ñjíbhî rudrā́ ṛitásya sádaneshu vâvṛidhuḥ | niméghamânâ átyena pā́jasâ suçcandrā́m várṇaṃ dadhire supéçasam || 13 || tā́ñ iyânó máhi várûtham ûtáya úpa ghéd enā́ námasâ gṛiṇîmasi | tritó ná yā́n páñca hótṛîn abhíshṭaya âvavártad ávarâñ cakríyā́vase || 14 || yáyâ radhrám pâráyathā́ty áṅho yáyâ nidó muñcátha vanditā́ram | arvā́cî sā́ maruto yā́ va ûtír ó shú vâçréva sumatír jigâtu || 15 || 21 ||

35 (226). trishṭubh.

Úpem asṛikshi vâjayúr vacasyā́m cáno dadhîta nâdyó

34, 7 ráthe. 8 rukmá-vakshasaḥ áçvân. bhágc. 9 rakshata. cakríyâ abhí. hantana vádhar *iti*. 10 príçnyâḥ. 12 prathamā́ḥ. hinvantu ushásaḥ. ushā́ḥ. ápa ûṇute. 13 ná añjí-bhiḥ. su-candrám. 14 ûtáye. gha íd. abhíshṭaye. cakríyâ ávase. 15 pàráyatha áti. ó *iti* sú vâçrā́-iva. — 35, 1 úpa îm.

gíro me | apấṃ nápâd âçuhémâ kuvít sá supéçasas karati jóshishad dhí || 1 || imáṃ sv àsmai hṛidá ấ sútashṭam mántraṃ vocema kuvíd asya védat | apấṃ nápâd asuryàsya mahnấ víçvâny aryó bhúvanâ jajâna || 2 || sám anyấ yanty úpa yanty anyấḥ samânám ûrvấṃ nadyàḥ pṛiṇanti | tám û çúciṃ çúcayo dîdivấṅsam apấṃ nápâtam pári tasthur ấpaḥ || 3 || tám ásmerâ yuvatáyo yúvânam marmṛijyámânâḥ pári yanty ấpaḥ | sá çukrébhiḥ çíkvabhî revád asmé dîdâyânidhmó ghṛitánirṇig apsú || 4 || asmaí tisró avyathyấya nấrîr devấya devîr didhishanty ánnam | kṛitâ ivópa hí prasarsré apsú sá pîyûshaṃ dhayati pûrvasûnâm || 5 || 22 ||

áçvasyấtra jánimâsyá ca svàr druhó rishấḥ sampṛícaḥ pâhi sûrîn | âmâsu pûrshú paró apraṃṛishyáṃ nấrâtayo ví naçan nấṇṛitâni || 6 || svá ấ dáme sudúghâ yásya dhenúḥ svadhấṃ pîpâya subhv ánnam atti | só apấṃ nápâd ûrjáyann apsv àntár vasudéyâya vidhaté ví bhâti || 7 || yó apsv ấ çúcinâ daívyena ṛitấvấjasra urviyấ vibhấti | vayấ íd anyấ bhúvanâny asya prá jâyante vîrúdhaç ca prajấbhiḥ || 8 || apấṃ nápâd ấ hy ásthâd upástham *jihmấnâm* ûrdhvó vidyútaṃ vásânaḥ | tásya jyéshṭham mahimấnaṃ váhantîr hiraṇyavarṇâḥ pári yanti yahvîḥ || 9 || hiraṇyarûpaḥ sá hiraṇyasaṃdrig apấṃ nápât séd u hiraṇyavarṇaḥ | hiraṇyáyât pári yóner nishádyâ hiraṇyadấ dadaty ánnam asmai || 10 || 23 ||

tád asyấnîkam utá cấru nấmâpîcyàṃ vardhate náptur

35, 1 hí. 2 sú asmai. 3 anyâḥ. ûṃ *iti*. 4 ásmerâḥ. çíkva-bhiḥ. didấya anidhmáḥ. 5 iva úpa. 6 áçvasya átra jánima asyá. ná árâtayaḥ. ná áṇṛitâni. 7 své. su-bhú. ap-sú antáḥ. 8 daívyena ṛitá-vâ ájasraḥ. 9 hí. 10 sáḥ ít. ni-sádya hiraṇya-dâḥ. 11 asya ánîkam. nấma apîcyàm.

apām | yám indháte yuvatáyaḥ sám itthā́ hiraṇyavarṇam ghṛitám ánnam asya || 11 || asmaí bahúnām avamā́ya sákhye yajnaír vidhema námasā havírbhiḥ | sám nú mā́rjmi dídhishāmi bílmair dádhāmy ánnaiḥ pári vanda ṛigbhíḥ || 12 || sá ím vṛíshājanayat tā́su gárbham sá ím çíçur dhayati tám rihanti | só apā́m nápād ánabhimlātavarṇo 'nyásyevehá tanvā́ vivesha || 13 || asmín padé paramé tasthivā́ṅsam adhvasmábhir viçváhā dídivā́ṅsam | ā́po náptre ghṛitám ánnam váhantīḥ svayám átkaiḥ pári dīyanti yahvī́ḥ || 14 || áyāṅsam agne sukshitím jánāyā́yāṅsam u maghavádbhyaḥ suvṛiktím | víçvam tád — || 15 || 24 ||

36 (227). jagatī.

Túbhyam hinvānó vasishṭa gā́ apó 'dhukshant sím ávibhir ádribhir náraḥ | píbendra svā́hā práhutam váshaṭkṛitam hotrā́d ā́ sómam prathamó yá íçishe || 1 || yajnaíḥ sámmiçlāḥ pṛíshatībhir ṛishṭíbhir yā́mañ chubhrā́so añjíshu priyā́ utá | āsádyā barhír bharatasya sūnavaḥ potrā́d ā́ sómam pibata divo naraḥ || 2 || améva naḥ suhavā́ ā́ hí gántana ní barhíshi sadatanā́ ránishṭana | áthā mandasva jujushāṇó ándhasas tváshṭar devébhir jā́nibhiḥ sumádgaṇaḥ || 3 || ā́ vakshi devā́ñ ihá vipra yákshi coçán hotar ní shadā́ yónishu trishú | práti vīhi prásthitam somyám mádhu píbāgnīdhrāt táva bhāgásya tṛipṇuhi || 4 || eshá syá te tanvò nṛimṇavárdhanaḥ sáha ójaḥ pradívi bā́hvór hitáḥ | túbhyam sutó maghavan túbhyam ā́bhṛitas tvám asya brā́hmaṇād ā́ tṛipát piba || 5 || jushéthām yajnám bódhatam hávasya me

35, 12 vande. 13 anyásya-iva ihá. 15 jánāya áyāṅsam. víçvam etc. 214, 19. — 36, 1 ádhukshan. píba indra. 2 çubhrā́saḥ. ā-sádya. 3 amā́-iva. sadatana. átha. 4 ca uçán. sada. píba āgnīdhrāt.

sattó hótâ nivídaḥ pûrvyâ ánu | áchâ rấjânâ náma ety âvṛítam praçâstrâd ấ pibataṃ somyám mádhu || 6 || 25 ||

Saptamo 'dhyâyaḥ.

37 (228). jagatî.

Mándasva hotrâd ánu jósham ándhasó 'dhvaryavaḥ sá pûrṇấṃ vashṭy âsícam | tásmâ etám bharata tadvaçó dadír hotrâd sómaṃ draviṇodaḥ píba ṛitúbhiḥ || 1 || yám u pū́rvam áhuve tám idáṃ huve séd u hávyo dadír yó nấma pátyate | adhvaryúbhiḥ prásthitaṃ somyám mádhu potrất sómaṃ d. p. ṛi. || 2 || médyantu te váhnayo yébhir ī́yasé 'rishaṇyan vîḷayasvâ vanaspate | âyū́yâ dhṛishṇo abhigū́ryâ tváṃ neshṭrất sómaṃ — || 3 || ápâd dhotrấd utá potrấd amattotá neshṭrấd ajushata práyo hitám | turī́yam pā́tram ámṛiktam ámartyaṃ draviṇodấḥ pibatu draviṇodasáḥ || 4 || arvấñcam adyá yayyàṃ nṛivấhaṇaṃ ráthaṃ yuñjâthâm ihá vâṃ vimócanam | pṛiñktáṃ havī́ñshi mádhunấ hí kaṃ gatám áthâ sómam pibataṃ vâjinîvasû || 5 || jóshy agne saṃídhaṃ jóshy ấhutiṃ jóshi bráhma jánayaṃ jóshi sushṭutím | víçvebhir víçvấṅ ṛitúnâ vaso mahá uçán devấñ uçatáḥ pâyayâ haviḥ || 6 || 1 ||

38 (229). trishṭubh.

Úd u shyá devấḥ savitấ savấya çaçvattamáṃ tádapâ váhnir asthât | nûnáṃ devébhyo ví hí dhâti rátnam áthấbhajad vîtihotraṃ svastaú || 1 || víçvasya hí çrushṭáye devá ûrdhváḥ prá bâhávâ pṛithúpâṇiḥ sísarti | ấpaç cid asya

---

36, 6 ácha. — 37, 1 ándhasaḥ ádhvaryavaḥ. tásmai. píba. 2 sáḥ ít. 3 ī́yase árishaṇyan vîḷayasva. â-yū́ya dhṛishṇo *iti* abhi-gū́rya. 4 hotrất. amatta utá. 5 átha. mádhunâ ấ. 6 pâyaya. — 38, 1 svấḥ. tát-apâḥ. átha ấ abhajat.

vratá ấ nimṛigrâ ayáṃ cid vấto ramate párijman || 2 || âçúbhiç cid yấn ví mucâti nûnám árîramad átamânaṃ cid étoḥ | ahyárshûṇâṃ cin ny àyâñ avishyấm ánu vratáṃ savitúr móky ấgât || 3 || púnaḥ sám avyad vítataṃ váyantî madhyấ kartór ny àdhâc chákma dhîraḥ | út saṃhấyâsthâd vy ṛîtîñr adardhar arámatiḥ savitấ devá ấgât || 4 || nấnaukâñsi dúryo víçvam ấyur ví tishṭhate prabhaváḥ çóko agnéḥ | jyéshṭham mâtấ sûnáve bhâgám ấdhâd ánv asya kétam ishitáṃ savitrấ || 5 || 2 ||

samấvavarti víshṭhito jigîshúr víçveshâṃ kấmaç cáratâm amấbhût | çáçvâñ ápo víkṛitaṃ hitvy ấgâd ánu vratáṃ savitúr daívyasya || 6 || tvayấ hitám ápyam apsú bhâgáṃ dhánvấnv ấ mṛigayáso ví tasthuḥ | vánâni víbhyo nákir asya tấni vratấ devásya savitúr minanti || 7 || yâdrâdhyàṃ váruṇo yónim ápyam ániçitaṃ nimíshi járbhurâṇaḥ | víçvo màrtâṇḍó vrajám ấ paçúr gât sthaçó jánmâni savitấ vy ấkaḥ || 8 || ná yásyéndro váruṇo ná mitró vratám aryamấ ná minānti rudráḥ | nấrâtayas tám idáṃ svastí huvé devấṃ savitấraṃ námobhiḥ || 9 || bhágaṃ dhíyaṃ vâjáyantaḥ púraṃdhiṃ náràçáñso gnấspátir no avyâḥ | âyé vâmásya saṃgathé rayîṇấm priyấ devásya savitúḥ syâma || 10 || asmábhyaṃ tád divó adbhyáḥ pṛithivyấs tváyâ dattáṃ kấmyaṃ rấdha ấ gât | çáṃ yát stotṛíbhya âpáye bhávâty uruçáñsâya savitar jaritré || 11 || 3 ||

39 (230). trishṭubh.

Grấvâṇeva tád íd ártham jarethe gṛídhreva vṛikshám

38, 2 vraté. 3 cit ní ayân. mókî ấ agât. 4 ní adhât çákma. sam-hấya asthât ví ṛitûn. ấ agât. 5 nấnâ ókâñsi. ấ adhât. 6 amấ abhût. hitvî ấ agât. 7 dhánva ánu. 8 yât-râdhyàm. ví ấ akar *iti* akaḥ. 9 yásya índraḥ. ná árâtayaḥ. 10 gnấḥpátiḥ. â-ayé. priyấḥ. — 39, 1 grấvâṇâ-iva. gṛídhrâ-iva.

nidhimántam ácha | brahmāṇeva vidátha ukthaçāsâ dûtéva hávyâ jányâ purutrā̃ || 1 || prâtaryāvâṇâ rathyèva vîrājéva yamā̃ váram ā̃ sacethe | méne iva tanvâ çúmbhamâne dámpatîva kratuvídâ jáneshu || 2 || çríñgeva naḥ prathamáṃ gantam arvā̃k çaphā̃v iva járbhurâṇâ tárobhiḥ | cakravâkéva práti vástor usrârvāñcâ yâtaṃ rathyèva çakrâ || 3 || nâvéva naḥ pârayatam yugéva nábhyeva na upadhī́va pradhī́va | çvā̃neva no árishaṇyâ tanū́nâṃ khríngaleva visrásaḥ pâtam asmā̃n || 4 || vā̃tevâjuryā̃ nadyèva rîtír akshī́ iva cákshushā̃ yâtam arvā̃k | hástâv iva tanvè çámbhavishṭhâ pā̃deva no nayatam vásyo ácha || 5 || 4 ||

óshṭhâv iva mádhv âsné vádantâ stánâv iva pipyatam jîváse naḥ | nā̃seva nas tanvò rakshitā̃râ kárṇâv iva sucrútâ bhûtam asmé || 6 || hásteva çaktím abhí saṃdadī́ naḥ kshā̃meva naḥ sám ajatam rájāṅsi | imā̃ gíro açvinâ yushmayántîḥ kshṇótreṇeva svádhitiṃ sám çiçîtam || 7 || etā̃ni vâm açvinâ várdhanâni bráhma stómaṃ gṛitsamadā̃so akran | tā̃ni narâ jujushāṇópa yâtam bṛihád — || 8 || 5 ||

40 (231). trishṭubh.

Sómâpûshaṇâ jánanâ rayîṇā̃ṃ jánanâ divó jánanâ pṛithivyā̃ḥ | jâtaú viçvasya bhúvanasya gopaú devā̃ akṛiṇvann amṛítasya nā̃bhim || 1 || imaú devaú jā̃yamânau jushantemaú támāṅsi gûhatâm ájushṭâ | âbhyā̃m índraḥ pakvám âmā̃sv antáḥ somâpûshábhyâṃ janad usríyâsu || 2 || sómâ-

---

39, 1 brahmāṇâ-iva vidáthe uktha-çásâ dûtā̃-iva. 2 rathyẫ-iv avirẫ ajā̃ -iva. méne ivéti méne-iva çúmbhamâne *iti* dámpatî ivéti dámpatî-iva. 3 çríñgâ -iva. cakravākā̃-iva. usrâ arvāñcâ. rathyẫ-iva. 4 nâvā̃-iva. yugā̃-iva nábhyâ -iva. upadhī́-ivéti upadhī́-iva pradhî-ivéti pradhī́-iva çvā́nâ-iva. khríngalâ-iva. 5 vā́tâ-iva ajuryā̃ nadyẫ-iva. akshī́-ivéty akshī́-iva. cákshushâ ā̃. pā́dâ-iva. 6 nā́sâ-iva. 7 hástâ-iva. saṃdadī́ *iti*. kshā́ma-iva. imā̃ḥ. kshṇótreṇa -iva. 8 jujushāṇā́ úpa. — 40, 2 jushanta imaú.

pûshaṇâ rájaso vimânaṃ saptácakraṃ rátham áviçvaminvam | vishûvṛítam mánasâ yujyámânaṃ táṃ jinvatho vṛishaṇâ páñcaraçmim || 3 || divy ànyáḥ sádanaṃ cakra uccâ pṛithivyâm anyó ádhy antárikshe | tâv asmábhyam puruvâram purukshúṃ râyás póshaṃ ví shyatâṃ nâbhim asmé || 4 || víçvâny anyó bhúvanâ jajâna víçvam anyó abhicákshâṇa eti | sómâpûshaṇâv ávataṃ dhíyam me yuvâbhyâṃ víçvâḥ pṛítanâ jayema || 5 || dhíyam pûshâ jinvatu viçvaminvó rayíṃ sómo rayipátir dadhâtu | ávatu devy áditir anarvâ bṛi° || 6 || 6 ||

41 (232). gâyatrî. 16. 17 anushṭubh. 18 bṛihatî.

Vâyo yé te sahasríṇo ráthâsas tébhir â gahi | niyútvânt sómapîtaye || 1 || niyútvân vâyav â gahy ayáṃ çukró ayâmi te | gántâsi sunvató gṛihám || 2 || çukrásyâdyá gávâçira índravâyû niyútvataḥ | â yâtam píbataṃ narâ || 3 || ayáṃ vâm mitrâvaruṇâ sutáḥ sóma ṛitâvṛidhâ | máméd ihá çrutaṃ hávam || 4 || râjânâv ánabhidruhâ dhruvé sádasy uttamé | sahásrasthûṇa âsâte || 5 || 7 ||

tâ samrâjâ ghṛitâsutî âdityâ dânunas pátî | sácete ánavahvaram || 6 || gómad û shú nàsatyâçvâvad yâtam açvinâ | vartî rudrâ nṛipâyyam || 7 || ná yát páro nântara âdadhárshad vṛishaṇvasû | duḥçáṅso mártyo ripúḥ || 8 || tâ na â voḷham açvinâ rayím piçáṅgasaṃdṛiçam | dhíshṇyâ varivovídam || 9 || índro aṅgá mahád bhayám abhî shád ápa cucyavat | sá hí sthiró vícarshaṇiḥ || 10 || 8 ||

índraç ca mṛiḷáyâti no ná naḥ paçcâd aghám naçat |

40, 3 vishu-vṛítam. 4 divî anyáḥ. cakre. syatâm. 5 pṛítanâḥ. 6 devî. — 41, 2 vâyo *iti*. gántâ asi. 3 çukrásya adyá. 4 máma ít. 5 sahásra-sthûṇe. 6 tâ — pátî vgl. 136, 1. 3. 7 ûṃ *iti* sú nâsatyâ áçva -vat. vartíḥ. 7 ná ántaraḥ. 10 abhí sát.

bhadrám bhavâti naḥ puráḥ || 11 || índra ấçâbhyas pári sárvâbhyo ábhayaṃ karat | jétâ çátrûn vícarshaṇiḥ || 12 || víçve devâsa ấ gata çṛiṇutấ ma imáṃ hávam | édám barhír ní shîdata || 13 || tîvró vo mádhumâñ ayám çunáhotreshu matsaráḥ | etám pibata kấmyam || 14 || índrajyeshṭhâ — || 15 || 9 ||

ámbitame nádîtame dévitame sárasvati | apraçastấ iva smasi práçastim amba nas kṛidhi || 16 || tvé víçvâ sarasvati çritấyûñshi devyấm | çunáhotreshu matsva prajấṃ devi didiḍḍhi naḥ || 17 || imấ bráhma sarasvati jushásva vâjinîvati | yấ te mánma gṛitsamadấ ṛitâvari priyấ devéshu júhvati || 18 || prétâṃ yajnásya çambhúvâ yuvấm íd ấ vṛiṇîmahe | agníṃ ca havyavấhanam || 19 || dyấvâ naḥ pṛithivîṃ imáṃ sidhrám adyá divispṛíçam | yajnáṃ devéshu yachatâm || 20 || ấ vâm upástham adruhâ devấḥ sîdantu yajníyâḥ | ihấdyá sómapîtaye || 21 || 10 ||

42 (233). trishṭubh.

Kánikradaj janúsham prabruvâṇá íyarti vấcam aritéva nấvam | sumaṅgálaç ca çakune bhávâsi mấ tvâ kấ cid abhibhấ víçvyâ vidat || 1 || mấ tvâ çyená úd vadhîn mấ suparṇó mấ tvâ vidad íshumân vîró ástâ | pítryâm ánu pradíçaṃ kánikradat sumaṅgálo bhadravâdî vadebá || 2 || áva kranda dakshiṇató gṛihấṇâṃ sumaṅgálo bhadravâdî çakunte | mấ naḥ stená îçata mấghâçaṅso bṛihád — || 3 || 11 ||

43 (234). 1. 3 jagatî. 2 atiçakvarî oder ashṭi.

Pradakshiṇíd abhí gṛiṇanti kârávo váyo vádanta ṛituthấ

41, 13 çṛiṇutá me. ấ idám. 15 índrajyeshṭhâ etc. 23, 8. 17 çritấ ấyûñshi. 19 prá itâm. 20 pṛithivîṃ *iti*. 21 ihá adyá. — 42, 1 kánikradat. aritấ-iva. 2 vadhît. vada ihá. 3 mấ aghá-çaṅsaḥ.

çakúntayaḥ | ubhé vắcau vadati sâmagắ iva gâyatráṃ ca traíshṭubhaṃ cắnu râjati ‖ 1 ‖ udgâtéva çakune sắma gâyasi brahmaputrá iva sávaneshu çaṁsasi | vṛísheva vâjî́ çiçumatîr apîtyấ sarváto naḥ çakune bhadrám ắ́ vada viçváto naḥ çakune púṇyam ắ́ vada ‖ 2 ‖ âvádaṁs tváṃ çakune bhadrám ắ́ vada tûshṇîṁ ắsînaḥ sumatíṃ cikiddhi naḥ | yád utpátan vádasi karkarír yathấ bṛihád — ‖ 3 ‖ 12 ‖

Caturtho 'nuvâkaḥ.

DVITÎYAM MAṆḌALAM.

43, 1 ca ánu. 2 udgâtắ-iva. vṛíshâ-iva. apí-ítya.

1 (285). trishṭubh.

Sómasya mâ tavásaṃ vakshy agne váhniṃ cakartha vidáthe yájadhyai | devắñ áchâ dĭdyad yuñjé ádriṃ çamâyé agne tanvàṃ jushasva || 1 || prắñcaṃ yajnáṃ cakṛima várdhatâṃ gĭ́ḥ samídbhir agníṃ námasâ duvasyan | diváḥ çaçâsur vidáthâ kavînắṃ gṛítsâya cit taváse gâtúm îshuḥ || 2 || máyo dadhe médhiraḥ pûtádaksho diváḥ subándhur janúshâ pṛithivyắḥ | ávindann u darçatám apsv àntár devắso agním apási svásṛîṇâm || 3 || ávardhayant subhágaṃ ~~sáptá~~ yahvĭ́ḥ çvetáṃ jajnânám arushám mahitvắ | çíçuṃ ná jâtám abhy ârur áçvâ devắso agníṃ jániman vapushyan || 4 || çukrébhir áṅgai rája âtatanvắn krátum punânáḥ kavíbhiḥ pavítraiḥ | çocír vásânaḥ páry ắyur apắṃ çríyo mimîte bṛihatĭ́r ánûnâḥ || 5 || 13 ||

vavrắjâ sîm ánadatîr ádabdhâ divó yahvĭ́r ávasânâ ánagnâḥ | sánâ átra yuvatáyaḥ sáyonîr ékaṃ gárbhaṃ dadhire saptá vắṇîḥ || 6 || stîrṇắ asya saṃháto viçvárûpâ ghṛitásya yónau sraváthe mádhûnâm | ásthur átra dhenávaḥ pínvamânâ mahĭ́ dasmásya mâtárâ samîcĭ́ || 7 || babhrâṇáḥ sûno sahaso vy àdyaud dádhânaḥ çukrắ rabhasắ vápûṅshi | çcó-

1, 1 ácha. çam-âyé. 3 ap-sú antáḥ. 4 abhí áruḥ áçvâḥ. 5 áṅgaiḥ. 6 vavrắja. ádabdhâḥ. 7 viçvá-rûpâḥ. pínvamânâḥ mahĭ́ *iti*. samícĭ *iti*. 8 ví adyaut.

tanti dhārâ mádhuno ghṛitásya vṛíshâ yátra vàvṛidhé kā-
vyena || 8 || pitúç cid ūdhar janúshâ viveda vy àsya dhārâ
asṛijad ví dhénāḥ | gúhâ cárantaṃ sákhibhiḥ çivébhir divó
yahvîbhir ná gúhâ babhûva || 9 || pitúç ca gárbhaṃ janitúç
ca babhre pûrvîr éko adhayat pīpyânāḥ | vṛíshṇe sapátnî
çúcaye sábandhû ubhé asmai manushyè ní pâhi || 10 || 14 ||

uraú mahāñ anibâdhé vavardhāpo agníṃ yaçásaḥ sáṃ
hí pûrvîḥ | ṛitásya yónâv açayad dámûnâ jâmîñām agnír
apási svásṛîṇâm || 11 || akró ná babhríḥ samithé mahīnāṃ
didṛikshéyaḥ sûnáve bhāṛijîkaḥ | úd usríyâ jánitâ yó jajā-
nâpāṃ gárbho nṛítamo yahvó agníḥ || 12 || apāṃ gárbhaṃ
darçatám óshadhînāṃ vánâ jajâna subhágâ vírûpam | de-
vāsaç cin mánasâ sáṃ hí jagmúḥ pánishṭhaṃ jâtáṃ tavá-
saṃ duvasyan || 13 || bṛihánta íd bhânávo bhāṛijîkam agníṃ
sacanta vidyúto ná çukrāḥ | gúheva vṛiddhám sádasi své
antár apârá ûrvé amṛítaṃ dúhânāḥ || 14 || íḷe ca tvâ yája-
mâno havírbhir íḷe sakhitvāṃ sumatíṃ níkâmaḥ | devaír
ávo mimîhi sáṃ jaritré rákshâ ca no dámyebhir ánîkaiḥ
|| 15 || 15 ||

upakshetāras táva supraṇîté 'gne víçvâni dhányâ dá-
dhânāḥ | surétasâ çrávasâ túñjamânâ abhí shyâma pṛitanâ-
yūñr ádevân || 16 || ā devānâm abhavaḥ ketúr agne mandró
víçvâni kāvyâni vidvān | práti mártāñ avâsayo dámûnâ ánu
devān rathiró yâsi sādhan || 17 || ní duroṇé amṛíto mártyâ-
nāṃ rājâ sasâda vidáthâni sādhan | ghṛitápratîka urviyā vy
àdyaud agnír víçvâni kāvyâni vidvān || 18 || ā no gahi sa-
khyébhiḥ çivébhir mahān mahîbhir ûtíbhiḥ saraṇyán | asmé

1, 8 dhārâḥ. 9 ví asya. 10 sapátnî *iti* sábandhû-ubhé *iti*. manushyè *iti*. 11 vavardha āpaḥ. dámûnāḥ. 12 usríyāḥ. jajāna apām. 13 cit. 14 gúhâ-iva. apâré. 15 rákṣha. 16 su-praníte ágne. syâma. 18 ví adyaut

rayím bahulắṃ sáṃtarutraṃ suvắcam bhâgáṃ yaçásaṃ kṛidhî naḥ || 19 || etắ te agne jánimâ sánâni prá pûrvyắya nűtanâni vocam | mahắnti vṛíshṇe sávanâ kṛitémắ jánmañ -janman níhito jâtávedâḥ || 20 || jánmañ-janman níhito jâtávedâ viçvắmitrebhir idhyate ájasraḥ | tásya vayáṃ sumataú yajníyasyắpi bhadré saumanasé syâma || 21 || imáṃ yajnáṃ sahasâvan tváṃ no devatrắ dhehi sukrato rárâṇaḥ | prá yaṅsi hotar bṛihatír ísho nó 'gne máhi dráviṇam ắ yajasva || 22 || íḷâm agne purudáṅsaṃ saníṃ góḥ çaçvattamáṃ hávamânâya sâdha | syắn naḥ sûnús tánayo vijắvắgne sắ te sumatír bhûtv asmé || 23 || 16 ||

2 (236). jagatî.

Vaiçvânarắya dhisháṇâm ṛitâvṛídhe ghṛitáṃ ná pûtám agnáye janâmasi | dvitắ hótâram mánushaç ca vâgháto dhiyắ ráthaṃ ná kúliçaḥ sám ṛiṇvati || 1 || sá rocayaj janúshâ ródasî ubhé sá mâtrór abhavat putrá ítyaḥ | havyavắḷ agnír ajáraç cánohito dûḷábho viçắm átithir vibhắvasuḥ || 2 || krátvâ dákshasya tárusho vídharmaṇi devắso agníṃ janayanta cíttibhiḥ | rurucânám bhânúnâ jyótishâ mahắm átyaṃ ná vắjaṃ sanishyánn úpa bruve || 3 || ắ mandrásya sanishyánto váreṇyaṃ vṛiṇîmáhe áhrayaṃ vắjam ṛigmíyam | ràtím bhṛígûṇâm uçíjaṃ kavíkratum agníṃ rắjantaṃ divyéna çocíshâ || 4 || agníṃ sumnắya dadhire puró jánâ vắjaçravasam ihá vṛiktábarhishaḥ | yatásrucaḥ surúcaṃ viçvádevyaṃ rudráṃ yajnắnâṃ sắdhadishṭim apásâm || 5 || 17 ||

1, 19 kṛidhi. 20 jánima. kṛitắ imắ. 21 jắtá-vedâḥ. yajníyasya ápi. 22 naḥ úgne. 23 syắt. vijắ-vâ úgne. — 2, 2 rócayat. ródasi *iti* ubhé *iti* 5 jánâḥ. sắdhat-ishṭim.

pāvakaçoce táva hí kshāyam pári hótar yajnéshu vṛiktábarhisho náraḥ | ágne dúva ichámānāsa āpyam úpāsate dráviṇaṃ dhehi tébhyaḥ || 6 || ā ródasī apṛiṇad ā svàr maháj jātáṃ yád enam apáso ádhārayan | só adhvarāya pári ṇīyate kavír átyo ná vājasātaye cánohitaḥ || 7 || namasyáta havyádātiṃ svadhvaráṃ duvasyáta dámyaṃ jātáveḍasam | rathīr ṛitásya bṛihaté vícarshaṇir agnír devānām abhavat puróhitaḥ || 8 || tisró yahvásya samídhaḥ párijmano 'gnér apunann uçíjo ámṛityavaḥ | tāsām ékām ádadhur mártye bhújam u lokám u dvé úpa jāmím īyatuḥ || 9 || viçāṃ kavíṃ viçpátim mānushīr íshaḥ sáṃ sīm akṛiṇvant svádhitiṃ ná téjase | sá udváto niváto yāti vévishat sá gárbham eshú bhúvaneshu dīdharat || 10 || 18 ||

sá jinvate jaṭháreshu prajajnivān vṛishā citréshu nānadan ná siṃháḥ | vaiçvānaráḥ pṛithupājā ámartyo vásu rátnā dáyamāno ví dāçúshe || 11 || vaiçvānaráḥ pratnáthā nākam āruhad divás pṛishṭhám bhándamānaḥ sumánmabhiḥ | sá pūrvaváj janáyañ jantáve dhánaṃ samānám ájmam páry eti jāgṛivíḥ || 12 || ṛitāvānaṃ yajníyaṃ vípram ukthyàm ā yáṃ dadhé mātaríçvā divi kshāyam | táṃ citráyāmaṃ hárikeçam īmahe sudītím agníṃ suvitāya návyase || 13 || çúciṃ ná yāmann ishirāṃ svardṛíçaṃ ketúṃ divó rocanasthām usharbúdham | agním mūrdhānaṃ divó ápratishkutaṃ tám īmahe námasā vājínam bṛihát || 14 || mandrāṃ hótāraṃ çúcim ádvayāvinaṃ dámūnasam ukthyàṃ viçvácarshaṇim | rátham ná citráṃ vápushāya darçatām mánurhitaṃ sádam íd rāyá īmahe || 15 || 19 ||

2, 6 úpa āsate. 7 ródasī *iti.* mahút. 9 dvé *iti.* 11 nānadat. 12 ā aruhat. pūrva-vát.

3 (237). jagatî.

Vaiçvânarâya pṛithupâjase vípo rátnâ vidhanta dharúṇeshu gâtave | agnír hí devâñ̃ amṛíto duvasyáty áthâ dhármâṇi sanátâ ná dûdushat || 1 || antár dûtó ródasî dasmá îyate hótâ níshatto mánushaḥ puróhitaḥ | kshâyam bṛihántam pári bhûshati dyúbhir devébhir agnír ishitó dhiyấvasuḥ || 2 || ketúṃ yajñânâṃ vidáthasya sấdhanaṃ víprâso agníṃ mahayanta cíttibhiḥ | ápâṅsi yásminn ádhi saṃdadhúr gíras tásmint sumnấni yájamâna ấ cake || 3 || pitấ yajñânâm ásuro vipaçcítâṃ vimânam agnír vayúnaṃ ca vâghátâm | ấ viveça ródasî bhûrivarpasâ purupriyó bhandate dhâmabhiḥ kavíḥ || 4 || candrám agníṃ candráratham hárivrataṃ vaiçvânarám apsushádaṃ svarvídam | vigâháṃ tûrṇiṃ távishîbhir ấvṛitam bhûrṇiṃ devấsa ihá suçríyaṃ dadhuḥ || 5 || 20 ||

agnír devébhir mánushaç ca jantúbhis tanvânó yajnám purupéçasaṃ dhiyấ | rathî́r antár îyate sấdhadishṭibhir jîró dámûnâ abhiçasticấtanaḥ || 6 || ágne járasva svapatyấ ấyuny ûrjấ pinvasva sám íśho didîhi naḥ | váyâṅsi jinva bṛihatáç ca jâgṛiva uçíg devấnâm ási sukrátur vipấm || 7 || viçpátiṃ yahvám átithiṃ náraḥ sádâ yantấraṃ dhînấm uçíjaṃ ca vâghátâm | adhvarấṇâṃ cétanaṃ jâtávedasam prá çaṅsanti námasâ jûtíbhir vṛidhé || 8 || vibhấvâ devấḥ suráṇaḥ pári kshitî́r agnír babhûva çávasâ sumádrathaḥ | tásya vratấni bhûriposhíṇo vayám úpa bhûshema dáma ấ suvṛiktíbhiḥ || 9 || vaiçvânara táva dhâmấny ấ cake yébhiḥ svarvíd ábhavo vicakshaṇa | jâtá ấpṛiṇo bhúvanâni ródasî ágne tấ víçvâ paribhû́r asi tmánâ || 10 || vaiçvânarásya daṅsánâbhyo

---

3, 1 átha. 2 dhiyấ-vasuḥ. 5 apsu-sádam. 7 su-apatyé. jâgṛive. 9 dáme. 10 ấ apṛiṇaḥ. ródasî *iti*.

bṛihád áriṇâd ékaḥ svapasyáyâ kavíḥ | ubhấ pitárâ mahấyann ajâyatâgníṁ dyấvâpṛithivî́ bhúriretasâ || 11 || 21 ||

4 (238). trishṭubh.

Samít-samit sumánâ bodhy asmé çucấ-çucâ sumatíṁ râsi vásvaḥ | ấ deva devấn yajáthâya vakshi sákhâ sákhîṁt sumánâ yakshy agne || 1 || yáṁ devấsas tríṁ áhann âyájante divé-dive váruṇo mitró agníḥ | sémáṁ yajnám mádhumantaṁ kṛidhî nas tánûnapâd ghṛitáyoniṁ vidhántam || 2 || prá dî́dhitir viçvávârâ jigâti hótâram iḷáḥ prathamáṁ yájadhyai | áchâ námobhir vṛishabháṁ vandádhyai sá devấn yakshad ishitó yájîyân || 3 || ûrdhvó vâṁ gâtúr adhvaré akâry ûrdhvấ çocî́ṁshi prásthitâ rájâṁsi | divó vâ nấbhâ ny àsâdi hótâ stṛiṇîmáhi devávyacâ ví barhíḥ || 4 || saptá hotrấṇi mánasâ vṛiṇânấ invanto viçvam práti yann ṛiténa | nṛipéçaso vidátheshu prá jâtấ abhî́máṁ yajnáṁ ví caranta pûrvî́ḥ || 5 || 22 ||

ấ bhándamâne ushásâ úpâke utá smayete tanvấ vírûpe | yáthâ no mitró váruṇo jújoshad índro marútvấṅ utá vâ máhobhiḥ || 6 || daívyâ hótârâ prathamấ ny ṛiñje saptá pṛikshấsaḥ svadháyâ madanti | ṛitáṁ çáṁsanta ṛitám ít tá âhur ánu vratáṁ vratapấ dî́dhyânâḥ || 7 || ấ bhấratî bhấratîbhiḥ sajóshâ íḷâ devaír manusbyèbhir agníḥ | sárasvatî sârasvatébhir arvấk tisró devî́r barhír édáṁ sadantu || 8 || tán nas turî́pam ádha poshayitnú déva tvashṭar ví rarâṇáḥ syasva | yáto vîráḥ karmaṇyàḥ sudáksho yuktágrâvâ jấyate devákâmaḥ || 9 || vánaspaté 'va sṛijópa devấn agnír haviḥ

3, 11 ajâyata agníḥ. — 4, 1 su-mánâḥ. 2 sáḥ imám. kṛidhi. 3 ácha. 4 ní asâdi. devá-vyacâḥ. 5 abhí imám. 6 bhándamâne *iti* úpâke *iti* vírûpe *iti*. 7 ní ṛiñje. té. vrata-pấḥ. 8 ấ idám. 9 tát. 10 vánaspate áva sṛija úpa.

çamitā sûdayâti | séd u hótâ satyátaro yajâti yáthâ devā́nâṃ jánimâni véda || 10 || ā́ yàhy agne samidhânó arvāñ índreṇa devaíḥ sarátham turébhiḥ | barhír na âstâm áditiḥ suputrā́ svāhâ devā́ amṛítâ mâdayantâm || 11 || 23 ||

5 (239). trishṭubh.

Práty agnír ushásaç cékitânó 'bodhi víprah padavī́ḥ kavînā́m | pṛithupā́jâ devayádbhiḥ sámiddhó 'pa dvā́râ támaso váhnir âvaḥ || 1 || préd v agnír vâvṛidhe stómebhir gîrbhíḥ stotṝṇā́m namasyà ukthaíḥ | pûrvī́r ṛitásya saṃdṛíçaç cakânáḥ sáṃ dûtó adyaud usháso viroké || 2 || ádhâyy agnír mā́nushîshu vikshv àpā́ṃ gárbho mitrá ṛiténa sā́dhan | ā́ haryató yajatáḥ sā́nv asthâd ábhûd u vípro hávyo matînā́m || 3 || mitró agnír bhavati yát sámiddho mitró hótâ váruṇo jâtávedâḥ | mitró adhvaryúr ishiró dámûnâ mitráḥ síndhûnâm utá párvatânâm || 4 || pā́ti priyáṃ ripó ágram padáṃ véḥ pā́ti yahváç cáraṇaṃ sū́ryasya | pā́ti nā́bhâ saptáçîrshâṇam agníḥ pā́ti devā́nâm upamā́dam ṛishváḥ || 5 || 24 ||

ṛibhúç cakra ī́dyaṃ cā́ru nā́ma víçvâni devó vayúnâni vidvā́n | sasásya cárma ghṛitávat padáṃ vés tád íd agnī́ rakshaty áprayuchan || 6 || ā́ yónim agnír ghṛitávantam asthât pṛithúpragâṇam uçántam uçânáḥ | dī́dyânaḥ çúcir ṛishváḥ pâvakáḥ púnaḥ-punar mâtárâ návyasî kaḥ || 7 || sadyó jâtá óshadhîbhir vavakshe yádî várdhanti prasvò ghṛiténa | ā́pa iva pravátâ çúmbhamânâ urushyád agníḥ pitrór upásthe || 8 || úd u shṭutáḥ samídhâ yahvó adyaud várshman

---

4, 10 sáḥ ít. 11 amṛítâḥ. 8—11 kehren in h. 517 wieder. — 5, 1 cékitânaḥ ábodhi. pṛithu-pā́jâḥ. sám-iddhaḥ ápa. âvar *ity* âvaḥ. 2 prá ít ûṃ *iti*. 3 vikshú apā́m. 4 dámûnâḥ. 6 cakre. agníḥ. 7 návyasî *iti* kar *iti* kaḥ. 8 yádi. 9 stutáḥ.

divó ádhi nábhâ pṛithivyâḥ | mitró agnír ī́ḍyo mâtaríçvâ dûtó vakshad yajáthâya devā́n || 9 || úd astambhît samídhâ nā́kam ṛishvò 'gnír bhávann uttamó rocanā́nâm | yádî bhṛígubhyaḥ pári mâtaríçvâ gúhâ sántaṃ havyavā́haṃ samîdhé || 10 || ī́ḷâm agne — || 11 || 25 ||

6 (240). trishṭubh.

Prá kâravo mananā́ vacyámânâ devadrī́cîṃ nayata devayántaḥ | dakshiṇâvā́ḍ vâjínî prā́cy eti havír bhárantyagnáye ghṛitā́cî || 1 || ā́ ródasî apṛiṇâ jā́yamâna utá prá rikthâ ádha nú prayajyo | diváç cid agne mahinā́ pṛithivyā́ vacyántâṃ te váhnayaḥ saptájihvâḥ || 2 || dyaúç ca tvâ pṛithivī́ yajníyâso ní hótâraṃ sâdayante dámâya | yádî víço mā́nushîr devayántîḥ práyasvatîr ī́ḷate çukrám arcíḥ || 3 || mahā́nt sadhásthe dhruvá ā́ níshatto 'ntár dyā́vâ mā́hine háryamânaḥ | ā́skre sapátnî ajáre ámṛikte sabardúghe urugâyásya dhenū́ || 4 || vratā́ te agne maható mahā́ni táva krátvâ ródasî ā́ tatantha | tvā́ṃ dûtó abhavo jā́yamânas tvā́ṃ netā́ vṛishabha carshaṇînā́m || 5 || 26 ||

ṛitásya vâ keçínâ yogyā́bhir ghṛitasnúvâ róhitâ dhurí dhishva | á́thā́ vaha devā́n deva víçvânt svadhvarā́ kṛiṇuhi jâtavedaḥ || 6 || diváç cid ā́ te rucayanta rokā́ ushó vibhâtī́r ánu bhâsi pûrvī́ḥ | apó yád agna uçádhag váneshu hótur mandrásya panáyanta devā́ḥ || 7 || uraú vâ yé antárikshe mádanti divó vâ yé rocané sánti devā́ḥ | ū́mâ vâ yé suhávâso yájatrâ âyemiré rathyò agne áçvâḥ || 8 || aíbhir agne sarátham yâhy arvā́ñ nânârathám vâ vibhávo hy

5, 10 ṛishváḥ agníḥ. yádi. — 6, 1 vacyámâṇâḥ. prā́cî. bhárantî. 2 ródasî *iti* apṛiṇâḥ. pṛithivyā́ḥ. 3 yádi. 4 dhruvé. mā́hine *iti* ā́skre *iti* sa-pátnî *iti* ajáre *iti* ámṛikte *iti* sabar-dúghe *iti*. dhenū́ *iti*. 5 ródasî *iti*. 6 átha ā́. 7 agne. 8 ū́mā́ḥ. 9 ā́ ebhiḥ. hí.

áçvâḥ | pátnîvatas triñçátam tríñç ca devắn anushvadhám ắ vaha mâdáyasva || 9 || sá hótâ yásya ródasî cid urvî́ yajnáṃ-yajnam abhí vṛidhé gṛiṇîtáḥ | prắcî adhvaréva tasthatuḥ suméke ṛitắvarî ṛitájâtasya satyé || 10 || íḷâm agne — || 11 || 27 ||

Ashṭamo 'dhyâyaḥ.

DVITÎYO 'SHṬAKAḤ.

7 (241). trishṭubh.

Prá yá ârúḥ çitipṛishṭhásya dhâsér ắ mâtárâ viviçuḥ saptá vắṇîḥ | parikshítâ pitárâ sáṃ carete prá sarsráte dîrghám ắyuḥ prayákshe || 1 || divákshaso dhenávo vṛíshṇo áçvâ devî́r ắ tasthau mádhumad váhantîḥ | ṛitásya tvâ sádasi kshemayántam páry ékâ carati vartaníṃ gaúḥ || 2 || ắ sîm arohat suyámâ bhávantîḥ pátiç cikitvắn rayivíd rayîṇắm | prá nî́laprishṭho atasásya dhâsés tắ avâsayat purudhápratîkaḥ || 3 || máhi tvâshṭrám ûrjáyantîr ajuryáṃ stabhûyámânaṃ vaháto vahanti | vy áṅgebhir didyutânáḥ sadhástha ékâm iva ródasî ắ viveça || 4 || jânánti vṛíshṇo arushásya çévam utá bradhnásya çắsane raṇanti | divorúcaḥ surúco rócamânâ íḷâ yéshâṃ gáṇyâ mắhinâ gî́ḥ || 5 || 1 ||

utó pitṛíbhyâm pravídắnu ghósham mahó mahádbhyâm anayanta çúshám | ukshắ ha yátra pári dhắnam aktór ánu svắṃ dhắma jaritúr vavákshа || 6 || adhvaryúbhiḥ pañcá-

---

6, 10 ródasî-urvî́-prắcî-suméke-ṛitávarî-satyé *iti.* adhvarâ-iva. — 7, 1 yé. 2 áçvâḥ. 3 su-yámâḥ. 4 ví. sadhá-sthe. ródasî *iti.* 6 utó *iti.* pra-vídâ ánu.

bhiḥ saptá víprâḥ priyáṃ rakshante níhitam padáṃ véḥ | práñco madanty, uksháṇo ajuryấ devấ devấnâm ánu hí vratấ guḥ || 7 || daívyâ hótârâ prathamấ — || 8 || vṛishâyánte mahé átyâya pûrvîr vṛíshṇe citráya raçmáyaḥ suyâmấḥ | déva hotar mandrátaraç cikitvấn mahó devấn ródasî éhá vakshi || 9 || pṛikshápṛayajo draviṇaḥ suvấcaḥ suketáva usháso revád ûshuḥ | utó cid agne mahinấ pṛithivyấḥ kṛitáṃ cid énaḥ sám mahé daçasya || 10 || íḷâm agne — || 11 || 2 ||

8 (242). trishṭubh. 3. 7 anushṭubh.

Añjánti tvấm adhvaré devayánto vánaspate mádhunâ daívyena | yád ûrdhvás tíshṭhâ dráviṇehá dhattâd yád vâ kshấyo mâtúr asyấ upásthe || 1 || sámiddhasya çráyamâṇaḥ purástâd bráhma vanvánó ajáraṃ suvîram | âré asmád ámatim bấdhamâna úc chrayasva mahaté saúbhagâya || 2 || úc chrayasva vanaspate várshman pṛithivyấ ádhi | súmitî mîyámâno várco dhâ yajnávâhase || 3 || yúvâ suvấsâḥ párivîta ấgât sá u çréyân bhavati jấyamânaḥ | táṃ dhîrâsaḥ kaváya ún nayanti svâdhyò mánasâ devayántaḥ || 4 || jâtó jâyate sudíjnatvé áhnâṃ samaryá ấ vidáthe várdhamânaḥ | punánti dhîrâ apáso manîshấ devayấ vípra úd iyarti vấcam || 5 || 3 ||

yấn vo náro devayánto nimimyúr vánaspate svádhitir vâ tatáksha | té devấsaḥ sváravas tasthivấṅsaḥ prajấvad asmé didhishantu rátnam || 6 || yé vṛikṇấso ádhi kshámi nímitâso yatásrucaḥ | té no vyantu vấryaṃ devatrấ kshe-

---

7, 7 ajuryấḥ devấḥ. 8 s. 238, 7. 9 ródasî *iti* ấ îhá. 10 utó *iti*. — 8, 1 tíshṭhâḥ dráviṇâ ihá. 2 út çrayasva. 3 dhâḥ. 4 ấ agât. út. 5 sa-maryé. deva-yấḥ.

trasádhasaḥ || 7 || âdityâ rudrâ vásavaḥ sunîthâ dyávàkshâmâ pṛithivî antáriksham | sajóshaso yajnám avantu devâ ûrdhvám kṛiṇvantv adhvarásya ketúm || 8 || hañsâ iva çreṇiçó yátânâḥ çukrâ vásànâḥ sváravo ná ấguḥ | unnîyámânâḥ kavíbhiḥ purástâd devâ devânâm ápi yanti páthaḥ || 9 || çṛiñgâṇîvéc chṛiñgíṇàm sám dadṛiçre cashâlavantaḥ sváravaḥ pṛithivyâm | vâghádbhir vâ vihavé çróshamâṇâ asmấñ avantu pṛitanấjyeshu || 10 || vánaspate çatávalço ví roha sahásravalçâ ví vayám ruhema | yám tvâm ayám svádhitis téjamânaḥ praṇinâya mahaté saúbhagâya || 11 || 4 ||

9 (248). bṛihatî. 9 trishṭubh.

Sákhâyas tvà vavṛimahe devám mártâsa ûtáye | apâm nápâtam subhágam sudîditim suprátûrtim anehásam || 1 || kấyamâno vanâ tvám yán màtṛîr ájagann apáḥ | ná tát te agne pramṛíshe nivártanam yád dûré sánn ihâbhavaḥ || 2 || áti tṛishṭám vavakshithâthaivá sumánâ asi | prá-prânyé yánti páry anyá âsate yéshâm sakhyé ási çritáḥ || 3 || îyivấñsam áti srídhaḥ çáçvatîr áti saççátaḥ | ánv îm avindan nicirấso adrúho apsú siṅhám iva çritám || 4 || sasṛivấñsam iva tmánâgnim itthâ tiróhitam | aínam nayan mâtaríçvâ parâváto devébhyo mathitám pári || 5 || 5 ||

tám tvâ mártâ agṛibhṇata devébhyo havyavâhana | víçvân yád yajnấñ abhipấsi mànusha táva krátvà yavishṭhya || 6 || tád bhadrám táva dañsánâ pấkâya cic chadayati | tvấm yád agne paçávaḥ samấsate sámiddham apiçarvaré || 7 || ấ juhotâ svadhvarám çîrám pâvakáçocisham |

8, 8 âdityâḥ rudrâḥ. su-nîthâḥ. pṛithivî. 9 ấ aguḥ. ut-nîyámânâḥ. devâḥ. 10 çṛiñgâṇi-iva ít çṛiñgíṇâm. 11 sahásra-valçâḥ. — 9, 2 yát. ihá ábhavaḥ. 3 vavakshitha átha evá. prá-pra anyé, anyé. 5 tmánâ agním. ấ enam nayat. 7 cit. 8 juhota.

âçúṃ dûtám ajirám pratnám ī́ḍyaṃ çrushṭī́ deváṃ saparyata || 8 || trī́ṇi çatā́ trī́ sahásrâṇy agníṃ triṅçác ca devā́ náva câsaparyan | aúkshan ghṛitaír ástṛiṇan barhír asmâ ā́d íd dhótâraṃ ny àsâdayanta || 9 || 6 ||

10 (244). ushṇih.

Tvā́m agne manîshíṇaḥ samrā́jaṃ carshaṇînā́m | devám mártâsa indhate sám adhvaré || 1 || tvā́ṃ yajnéshv ṛitvíjam ágne hótâram îḷate | gopā́ ṛitásya dîdihi své dáme || 2 || sá ghâ yás te dádâçati samídhâ jâtávedase | só agne dhatte suvī́ryaṃ sá pushyati || 3 || sá ketúr adhvarâṇā́m agnír devébhir ā́ gamat | añjânáḥ saptá hótṛibhir havíshmate || 4 || prá hótre pûrvyáṃ váco 'gnáye bharatâ bṛihát | vipā́ṃ jyótîṅshi bíbhrate ná vedháse || 5 || 7 ||

agníṃ vardhantu no gíro yáto jā́yata ukthyā̀ḥ | mahé vā́jâya dráviṇâya darçatáḥ || 6 || ágne yájishṭho adhvaré devā́n devayaté yaja | hótâ mandró ví râjasy áti srídhaḥ || 7 || sá naḥ pâvaka dîdihi dyumád asmé suvī́ryam | bhávâ stotṛíbhyo ántamaḥ svastáye || 8 || táṃ tvâ víprâ vipanyávo jâgṛivā́ṅsaḥ sám indhate | havyavā́ham ámartyaṃ sahovṛídham || 9 || 8 ||

11 (245). gâyatrî.

Agnír hótâ puróhito 'dhvarásya vícarshaṇiḥ | sá veda yajnám ânushák || 1 || sá havyavā́ḷ ámartya uçíg dûtáç cánohitaḥ | agnír dhiyā́ sám ṛiṇvati || 2 || agnír dhiyā́ sá cetati ketúr yajnásya pûrvyáḥ | árthaṃ hy àsya taráṇi || 3 ||

9, 9 triṅçát. devā́ḥ. ca asarpayan. asmai. hótâram ní asâdayanta. — 10, 3 gha. 5 bharata. 6 jā́yate. 8 bháva. 9 víprâḥ. — 11, 3 hí asya.

agníṃ sûnúṃ sánaçrutaṃ sáhaso jâtávedasam | váhniṃ devấ akṛiṇvata || 4 || ádâbhyaḥ puraetấ viçấm agnír mấnushîṇâm | tűrṇî ráthaḥ sádâ návaḥ || 5 || 9 ||

sâhvấn víçvâ abhiyújaḥ krátur devấnâm ámṛiktaḥ | agnís tuvíçravastamaḥ || 6 || abhí práyâṅsi vấhasâ dâçvấṅ açnoti mártyaḥ | kshấyam pâvakáçocishaḥ || 7 || pári víçvâni súdhitâgnér açyâma mánmabhiḥ | víprâso jâtávedasaḥ || 8 || ágne víçvâni vấryâ vấjeshu sanishâmahe | tvé devấsa érire || 9 || 10 ||

12 (246). gâyatrî.

Índrâgnî ấ gataṃ sutáṃ gîrbhír nábho váreṇyam | asyá pâtaṃ dhiyéshitấ || 1 || índrâgnî jaritúḥ sácâ yajnó jigâti cétanaḥ | ayấ pâtam imáṃ sutám || 2 || índram agníṃ kavichádâ yajnásya jûtyấ vṛiṇe | tấ sómasyehá tṛimpatâm || 3 || toçấ vṛitrahấṇâ huve sajítvânấparâjitâ | indrâgnî vâjasấtamâ || 4 || prá vâm arcanty ukthíno nîthâvído jaritấraḥ | índrâgnî ísha ấ vṛiṇe || 5 || 11 ||

índrâgnî navatím púro dâsápatnîr adhûnutam | sâkám ékena kármaṇâ || 6 || índrâgnî ápasas páry úpa prá yanti dhîtáyaḥ | ṛitásya pathyấ ánu || 7 || índrâgnî tavishấṇi vâṃ sadhásthâni práyâṅsi ca | yuvór aptűryaṃ hitám || 8 || índrâgnî rocaná diváḥ pári vấjeshu bhûshathaḥ | tád vâṃ ceti prá vîryàm || 9 || 12 ||

Prathamo 'nuvâkaḥ.

13 (247). anushṭubh.

Prá vo devấyâgnáye bárhishṭham arcâsmai | gámad

11, 5 tűrṇiḥ. 8 sú-dhitâ agnéḥ. 9 ấ îrire. — 12, 1 índrâgnî iti. dhiyấ ishitấ. 3 sómasya ihá. 4 sa-jítvâna áparâ-jitâ. 5 nîtha-vídaḥ. — 13, 1 devấya agnáye. arca asmai.

devébhir ấ sá no yájishṭho barhír ấ sadat || 1 || ṛitấvâ yásya ródasî dáksham sácanta ûtáyaḥ | havíshmantas tám îḷate tám sanishyántó 'vase || 2 || sá yantấ víprа eshâṃ sá yajñấnâm áthâ hí sháḥ | agníṃ tám vo duvasyata dấtâ yó vánitâ maghám || 3 || sá naḥ çármâṇi vîtáye 'gnír yachatu çáṃtamâ | yáto naḥ prusḥṇávad vásu diví kshitíbhyo apsv ấ || 4 || dîdivấṅsam ápûrvyaṃ vásvîbhir asya dhîtíbhiḥ | ṛíkvâṇo agním indhate hótàraṃ viçpátiṃ viçấm || 5 || utá no bráhmann avisha ukthéshu devahûtamaḥ | çáṃ naḥ çocâ marúdvṛidhó 'gne sahasrasấtamaḥ || 6 || nú no râsva sahásravat tokávat pushṭimád vásu | dyumád agne suvîryaṃ várshishṭham ánupakshitaṃ || 7 || 13 ||

14 (248). trishṭubh.

Ấ hótâ mandró vidáthâny asthât satyó yájvâ kavítamaḥ sá vedhấḥ | vidyúdrathaḥ sáhasas putró agníḥ çocíshkeçaḥ pṛithivyấm pấjo açret || 1 || áyâmi te námaüktiṃ jushasva ṛítâvas túbhyaṃ cétate sahasvaḥ | vidvấñ ấ vakshi vidúsho ní shatsi mádhya ấ barhír ûtáye yajatra || 2 || drávatâṃ ta ushásâ vâjáyantî ágne vấtasya pathyâbhir ácha | yát sîm aṅjánti pûrvyáṃ havírbhir ấ vandhúreva tasthatur duroṇé || 3 || mitráç ca túbhyaṃ váruṇaḥ sahasvó 'gne víçve marútaḥ sumnám arcan | yác chocíshâ sahasas putra tíshṭhâ abhí kshitíḥ pratháyant sûryo nṛ́ín || 4 || vayáṃ te adyá rarimấ hí kấmam uttánáhastâ námasopasádya | yájishṭhena mánasâ yakshi devấn ásredhatâ mánmanâ vípro agne || 5 || tvád dhí putra sahaso ví pûrvír devásya yánty

13, 2 ródasi *iti*. ṛitá-vâ. sácante. sanishyántaḥ ávase. 3 átha hí sáḥ. 4 ap-sú. 6 çóca marút-vṛidhaḥ ágne. 7 nú. — 14, 2 jushasva. mádhye. 3 te. vâjáyanti *iti*. vandhúrâ-iva. 4 sahasvaḥ ágne. yát çocíshâ. 5 rarimá. uttâná-hastâḥ námasâ upa-sádya. 6 hí.

ûtáyo ví vấjāḥ | tvấṃ dehi sahasríṇaṃ rayíṃ no 'droghéṇa vácasâ satyám agne || 6 || túbhyaṃ daksha kavikrato yấ-nîmấ déva mártâso adhvaré ákarma | tvấṃ víçvasya surấthasya bodhi sárvaṃ tád agne amṛita svadehá || 7 || 14 ||

15 (249). trishṭubh.

Ví pấjasâ pṛithúnâ çócucâno bấdhasva dvishó rakshấso ámîvâḥ | suçármaṇo bṛihatáḥ çármaṇi syâm agnér ahấṃ suhávasya práṇîtau || 1 || tvấṃ no asyấ usháso vyùshṭau tvấṃ sū́ra údite bodhi gopấḥ | jánmeva nítyaṃ tánayaṃ jushasva stómam me agne tanvâ sujâta || 2 || tvấṃ nṛíca-kshâ vṛishabhấnu pûrvī́ḥ kṛishṇấsv agne arushó ví bhâhi | váso néshi ca párshi cấty ánhaḥ kṛidhī́ no râyá uçíjo yavishṭha || 3 || áshâḷho agne vṛishabhó didîhi púro víçvâḥ saúbhagâ saṃjigîvấn | yajnásya netấ prathamásya pâyór jấtavedo bṛihatáḥ supraṇîte || 4 || áchidrâ çárma jaritaḥ purū́ṇi devấ́ṅ áchâ dī́dyânaḥ sumedhấḥ | rátho ná sásnir abhí vakshi vấjam ágne tvấṃ ródasî naḥ suméke || 5 || prá pî-paya vṛishabha jínva vấjân ágne tvấṃ ródasî naḥ sudóghe | devébhir deva surúcâ rucânó mấ no mártasya durmatíḥ pári shṭhât || 6 || íḷâm agne — || 7 || 15 ||

16 (250). Strophe um Strophe bṛihatî und satobṛihatî.

Ayám agníḥ suvī́ryasyéçe mahấḥ saúbhagasya | râyá îçe svapatyásya gómata íçe vṛitraháthânâm || 1 || imấṃ naro marutaḥ saççatâ vṛidhaṃ yásmin rấyaḥ çévṛidhâsaḥ | abhí yé sánti pṛítanâsu dûḍhyò viçvấhâ çátrum âdabhúḥ

14, 7 yấni imấ. svada ihá. — 15, 2 sū́re úd-ite jánma-iva. 3 nṛi-cákshâḥ vṛishabha ánu. ca áti. kṛidhí. râyé. 5 ácha. ródasî *iti*. suméke *iti*. 6 ródasî *iti*. sudóghe *iti*. sthât. — 16, 1 su-vī́ryasya íçe. 2 saççata. çé-vṛidhâsaḥ. duḥ-dhyàḥ.

|| 2 || sá tvám no râyáḥ çiçîhi mîḍhvo agne suvîryasya | túvidyumna várshishṭhasya prajāvato 'namîvásya çushmíṇaḥ || 3 || cákrir yó víçvâ bhúvanābhí sâsahiç cákrir devéshv ā́ dúvaḥ | ā́ devéshu yátata ā́ suvîrya ā́ çáṁsa utá nṛiṇā́m || 4 || mā́ no agné 'mataye māvîratāyai rîradhaḥ | mā́gótāyai sahasas putra mā́ nidé 'pa dvéshāṁsy ā́ kṛidhi || 5 || çagdhí vā́jasya subhaga prajāvató 'gne bṛiható adhvaré | sám rāyā́ bhūyasâ sṛija mayobhúnâ túvidyumna yáçasvatâ || 6 || 16 ||

17 (251). trishṭubh.

Samidhyámānaḥ prathamā́nu dhármâ sám aktúbhir ijyate viçvávārāḥ | çocíshkeço ghṛitánirṇik pāvakáḥ suyajnó agnír yajáthāya devā́n || 1 || yáthā́yajo hotrám agne pṛithivyā́ yáthâ divó jātavedaç cikitvā́n | evā́néna havíshā yakshi devā́n manushvád yajnám prá tiremám adyá || 2 || tríṇy āyū́ṁshi táva jātavedas tisrá ājā́nîr ushásas te agne | tā́bhir devā́nām ávo yakshi vidvā́n áthâ bhava yájamānāya çáṁ yóḥ || 3 || agníṁ sudîtíṁ sudṛiçaṁ gṛiṇánto namasyā́mas tvédyaṁ jātavedaḥ | tvā́ṁ dūtám aratíṁ havyavā́haṁ devā́ akṛiṇvann amṛitasya nā́bhim || 4 || yás tvád dhótā pū́rvo agne yájîyân dvitā́ ca sáttā svadháyā ca çambhúḥ | tásyānu dhárma prá yajā cikitvó 'thâ no dhā adhvaráṁ devávîtau || 5 || 17 ||

18 (252). trishṭubh.

Bhávā no agne sumánā úpetau sákheva sákhye pitáreva

16, 4 bhúvanā abhí. yátate. su-vī́rye. çáṁse. 5 agne ámataye. mā́ aviratāyai. mā́ agótāyai. úpa. 6 prajā-vataḥ ágne. — 17, 1 prathamā́ ánu dhárma. 2 yáthā áyajaḥ. pṛithivyā́ḥ. evá anéna. tira imám. 3 ā-jā́niḥ. átha. 4 tvā́ ī́ḍyam. 5 hótā. tásya ánu. yaja cikitvaḥ átha. — 18, 1 bháva. úpa-itau sákhā-iva. pitárā-iva.

sâdhúḥ | purudrúho hí kshitáyo jánânâm práti pratîcír dahatâd árâtîḥ || 1 || tápo shv àgne ántarâñ amítrân tápâ çáṅsam árarushaḥ párasya | tápo vaso cikitânó acíttân ví te tishṭhantâm ajárâ ayâsaḥ || 2 || idhménâgna ichámâno ghṛiténa juhómi havyám tárase bálâya | yâvad îçe bráhmaṇâ vándamâna imâm dhíyaṃ çataséyâya devîm || 3 || úc chocishâ sahasas putra stutó bṛihád váyaḥ çaçamânéshu dhehi | revád agne viçvámitreshu çáṃ yór marmṛijmâ te tanvàm bhûri kṛítvaḥ || 4 || kṛidhí rátnaṃ susanitar dhánânâṃ sá ghéd agne bhavasi yát sámiddhaḥ | stotúr duroṇé subhágasya revát sṛiprâ karásnâ dadhishe vápûṅshi || 5 || 18 ||

19 (253). trishṭubh.

Agníṃ hótâram prá vṛiṇe miyédhe gṛítsaṃ kavíṃ viçvavídam ámûram | sá no yakshad devátâtâ yájîyân râyé vâjâya vanate maghâni || 1 || prá te agne havishmatîm iyarmy áchâ sudyumnâṃ râtínîṃ ghṛitâcîm | pradakshiṇíd devátâtim urâṇáḥ sáṃ râtíbhir vásubhir yajnám açret || 2 || sá téjîyasâ mánasâ tvóta utá çiksha svapatyásya çikshóḥ | ágne râyó nṛítamasya prábhûtau bhûyâma te sushṭutáyaç ca vásvaḥ || 3 || bhûrîṇi hí tvé dadhiré ánîkâgne devásya yájyavo jánâsaḥ | sá â vaha devátâtiṃ yavishṭha çárdho yád adyá divyáṃ yájâsi || 4 || yát tvâ hótâram anájan miyédhe nishâdáyanto yajáthâya devâḥ | sá tváṃ no agne 'vitéhá bodhy ádhi çrávâṅsi dhehi nas tanûshu || 5 || 19 ||

20 (254). trishṭubh.

Agnim ushásam açvínâ dadhikrâṃ vyùshṭishu havate

18, 2 tápo *iti* sú agne. tápa. tápo *iti*. 3 idhména agne. 5 út çocíshâ. marmṛijmá. 5 gha ít. — 19, 2 ácha. 3 tvá-ûtaḥ. 4 ánîkâ ágne. 5 avitâ ihá.

váhnir ukthaíḥ | sujyótisho naḥ çṛiṇvantu devấḥ sajóshaso adhvarám vâvaçânấḥ || 1 || ágne trí́ te vấjinâ trí́ shadhásthâ tisrás te jihvấ ṛitajâta pûrvíḥ | tisrá u te tanvò devávâtâs tấbhir naḥ pâhi gíro áprayuchan || 2 || ágne bhúrîṇi táva jâtavedo déva svadhâvo 'mṛitasya nấma | yấç ca mâyấ mâyínâm viçvaminva tvé pûrvíḥ saṃdadhúḥ pṛishṭabandho || 3 || agnír netấ bhága iva kshitînấm daívînâm devá ṛitupấ ṛitấvâ | sá vṛitrahấ sanáyo viçvávedâḥ párshad víçvâti duritấ gṛiṇántam || 4 || dadhikrấm agním ushásaṃ ca devím bṛíhaspátiṃ savitấraṃ ca devám | açvínâ mitrấváruṇâ bhágaṃ ca vásûn rudrấñ âdityấñ ihá huve || 5 || 20 ||

21 (255). 1. 4 trishṭubh. 2. 3 anushṭubh. 5 virâḍrûpâ satobṛihatî.

Imáṃ no yajnám amṛíteshu dhehîmấ havyấ jâtavedo jushasva | stokấnâm agne médaso ghṛitásya hótaḥ prấçâna prathamó nishádya || 1 || ghṛitávantaḥ pâvaka te stokấḥ çcotanti médasaḥ | svádharman devávîtaye çréshṭhaṃ no dhehi vấryam || 2 || túbhyaṃ stokấ ghṛitaççútó 'gne víprâya santya | ṛíshiḥ çréshṭhaḥ sám idhyase yajnásya prâvitấ bhava || 3 || túbhyaṃ çcotanty adhrigo çacîvaḥ stokấso agne médaso ghṛitásya | kaviçastó bṛihatấ bhânúnấgâ havyấ jushasva medhira || 4 || ójishṭhaṃ te madhyató méda údbhṛitam prá te vayáṃ dadâmahe | çcótanti te vaso stokấ ádhi tvací práti tấn devaçó vihi || 5 || 21 ||

22 (256). trishṭubh. 4 anushṭubh.

Ayáṃ só agnír yásmint sómam índraḥ sutáṃ dadhé

20, 2 sadhá-sthâ. 3 mâyấḥ. 4 víçvâ áti. — 21, 1 dhehi imấ. prá açâna. 3 stokấḥ ghṛita-çcútaḥ ágne. pra-avitấ. 4 bhánúnâ ấ agâḥ.

jaṭháre vâvaçânáḥ | sahasríṇaṃ vấjam átyaṃ ná sáptiṃ sasavấnt sánt stûyase jâtavedaḥ || 1 || ágne yát te diví várcaḥ pṛithivyấṃ yád óshadhîshv apsv ấ yajatra | yénântárikṣaṃ urv âtatántha tveshấḥ sá bhânúr arṇavó nṛicákshâḥ || 2 || ágne divó árṇam áchâ jigâsy áchâ devấñ ûcishe dhíshnyâ yé | yấ rocané parástât sûryasya yấç câvástâd upatíṣhṭhanta ấpaḥ || 3 || purîshyâso agnáyaḥ prâvaṇébhiḥ sajóshasaḥ | jushántâṃ yajnám adrúho 'namîvấ ísho mahîḥ || 4 || íḷâm agne — || 5 || 22 ||

23 (257). trishṭubh. 3 satobṛihatî.

Nírmathitaḥ súdhita ấ sadhásthe yúvâ kavír adhvarásya praṇetấ | jûryatsv agnír ajáro váneshv átrâ dadhe amṛítaṃ jâtávedâḥ || 1 || ámanthishṭâm bhấratâ revád agníṃ deváçravâ devávâtaḥ sudáksham | ágne ví paçya bṛihatấbhi ràyéshấṃ no netấ bhavatâd ánu dyûn || 2 || dáça kshípaḥ pûrvyáṃ sîṃ ajîjanant sújâtam mâtríshu priyám | agníṃ stuhi daivavâtám devaçravo yó jánânâm ásad vaçî || 3 || ní tvâ dadhe vára ấ pṛithivyấ íḷâyâs padé sudinatvé áhnâm | dṛishádvatyâm mấnusha âpayấyâṃ sárasvatyâṃ revád agne didîhi || 4 || íḷâm agne — || 5 || 23 ||

24 (258). gâyatrî. 1 anushṭubh.

Ágne sáhasva pṛitanâ abhímâtîr apấsya | dushṭáras tárann árâtîr várco dhâ yajnávâhase || 1 || ágna íḷấ sám idhyase vîtíhotro ámartyaḥ | jushásva sú no adhvarám || 2 || ágne dyumnéna jâgṛive sáhasaḥ sûnav âhuta | édám

22, 2 ap-sú. yéna antárikṣaṃ urú â-tatántha. 3 ácha. dhíshṇyâḥ. yấḥ. ca avástât upa-tíshṭhante. — 23, 1 sú-dhitaḥ. átra. 2 devá-çravâḥ. bṛihatấ abhí ràyấ ishấm. 4 váre. mấnushe. — 24, 1 ápa asya. dhâḥ. 2 ágne. sú. 3 sûno *iti*. ấ idám.

barhíḥ sado máma || 3 || ágne víçvebhir agníbhir devébhir mahayâ gíraḥ | yajnéshu yá u câyávaḥ || 4 || ágne dâ dâçúshe rayíṃ vîrávantam párîṇasam | çiçîhí naḥ sûnumátaḥ || 5 || 24 ||

25 (259). virâj.

Ágne diváḥ sûnúr asi prácetâs tánâ pṛithivyâ utá viçvávedâḥ | ṛídhag devâñ ihá yajâ cikitvaḥ || 1 || agníḥ sanoti vîryâṇi vidvân̄t sanóti vâjam amṛítâya bhûshan | sá no devâñ éhá vaha puruksho || 2 || agnír dyâvâpṛithivî viçvájanye â bhâti devî amṛíte ámûraḥ | kshâyan vâjaiḥ puruçcandró námobhiḥ || 3 || ágna índraç ca dâçúsho duroṇé sutâvato yajnám ihópa yâtam | ámardhantâ somapéyâya devâ || 4 || ágne apâṃ sám idhyase duroṇé nítyaḥ sûno sahaso jâtavedaḥ | sadhásthâni mahâyamâna ûtî || 5 || 25 ||

26 (260). 1—6 jagatî. 7—9 trishṭubh.

Vaiçvânarám mánasâgníṃ nicâyyâ havishmanto anushatyáṃ svarvídam | sudânuṃ devám rathirám vasûyávo gîrbhî raṇvám kuçikâso havâmahe || 1 || tám çubhrám agním ávase hávâmahe vaiçvânarám mâtaríçvânam ukthyàm | bṛíhaspátim mánusho devátâtaye vípraṃ çrótâram átithiṃ raghushyádam || 2 || áçvo ná krándañ jánibhiḥ sám idhyate vaiçvânaráḥ kuçikébhir yugé-yuge | sá no agníḥ suvîryaṃ sváçvyaṃ dádhâtu rátnam amṛíteshu jâgṛiviḥ || 3 || prá yantu vâjâs távishîbhir agnáyaḥ çubhé sámmiçlâḥ pṛishatîr ayukshata | bṛihadúksho marúto viçvávedasaḥ prá vepa-

24, 4 mahaya. yé. 5 dâḥ. — 25, 1 yaja. 2 â ihá. 3 dyâvâpṛithivî *iti*. viçvájanye *iti*. devî *iti* amṛíte *iti*. puru-candráḥ. 4 ágne. ihá úpa. — 26, 1 mánasa agním ni-cáyya. anu-satyám. giḥ-bhíḥ.

yanti párvatâñ ádâbhyâḥ || 4 || agniçríyo marúto viçvákṛishṭaya ấ tveshám ugrám áva îmahe vayám | té svânino rudríyâ varshánirṇijaḥ siñhấ ná heshákratavaḥ sudấnavaḥ || 5 || 26 ||

vrấtaṃ-vrâtaṃ gaṇáṃ-gaṇaṃ suçastíbhir agnér bhấmam marútâm ójа îmahe | pṛíshadaçvâso anavabhrárâdhaso gántâro yajnáṃ vidátheshu dhîrâḥ || 6 || agnír asmi jánmanâ jâtávedâ ghṛitám me cákshur amṛítam ma âsán | arkás tridhấtû rájaso vimấnó 'jasro gharmó• havír asmi nấma || 7 || tribhíḥ pavítrair ápupod dhy àrkáṃ hṛidấ matíṃ jyótir ánu prajânán | várshishṭhaṃ rátnam akṛita svadhấbhir ấd íd dyấvâpṛithivî́ páry apaçyat || 8 || çatádhâram útsam ákshîyamâṇaṃ vipaççítàm pitáraṃ váktvânâm | melím mádantam pitrór upásthe táṃ rodasî pipṛitaṃ satyavấcam || 9 || 27 ||

27 (261). gâyatrî.

Prá vo vấjâ abhídyavo havíshmanto ghṛitấcyâ | devấñ jigâti sumnayúḥ || 1 || ṛ́le agníṃ vipaççítaṃ girấ yajnásya sấdhanam | çrushṭîvấnaṃ dhitấvânam || 2 || ágne çakéma te vayáṃ yámaṃ devásya vâjinaḥ | áti dvéshâṅsi tarema || 3 || samidhyámâno adhvarè 'gníḥ pâvaká ṛ́dyaḥ | çocíshkeças tám îmahe || 4 || pṛithupấjâ ámartyo ghṛitánirṇik svâhutaḥ | agnír yajnásya havyavấṭ || 5 || 28 ||

táṃ sabấdho yatásruca itthấ dhiyấ yajnávantaḥ | ấ cakrur agním ûtáye || 6 || hótâ devó ámartyaḥ purástâd eti mâyáyâ | vidáthâni pracodáyan || 7 || vàjî́ vấjeshu dhîyate

---

26, 5 rudríyâḥ. siñhấḥ. 7 jâtá-vedâḥ. me. tri-dhấtuḥ. vi-mấnaḥ ájasraḥ. 8 hí arkám. — 27, 2 dhitá-vânam. 4 adhvaré agníḥ. 5 sú-âhutaḥ.

'dhvaréshu prá ṇîyate | víprо yajnásya sâdhanaḥ || 8 || dhiyấ cakre váreṇyo bhûtấnâṃ gárbham ấ dadhe | dákshasya pitáraṃ tánâ || 9 || ní tvâ dadhe váreṇyaṃ dákshasyeḷấ sáhaskṛita | ágne sudîtím uçíjam || 10 || 29 ||

agníṃ yantúram aptúram ṛitásya yóge vanúshaḥ | viprâ vấjaiḥ sám indhate || 11 || ûrjó nápâtam adhvaré dîdivấńsam úpa dyávi | agníṃ îḷe kavíkratum || 12 || îḷényo namasyàs tirás támâṅsi darçatáḥ | sám agnír idhyate vṛishâ || 13 || vṛísho agníḥ sám idhyaté 'çvo ná devavấhanaḥ | táṃ haviṣhmanta îḷate || 14 || vṛíshaṇaṃ tvâ vayáṃ vṛishan vṛíshaṇaḥ sám idhîmahi | ágne dîdyatam bṛihát || 15 || 30 ||

28 (262). 1. 2. 6 gâyatrî. 3 ushṇih. 4 trishṭubh.. 5 jagatî.

Ágne jushásva no haviḥ puroḷấçaṃ jâtavedaḥ | prâtaḥsâvé dhiyâvaso || 1 || puroḷấ agne pacatás túbhyaṃ vâ ghâ párishkṛitaḥ | táṃ jushasva yavishṭhya || 2 || ágne vîhí puroḷấçam ấhutaṃ tiróahnyam | sáhasaḥ sûnúr asy adhvaré hitáḥ || 3 || mấdhyaṃdine sávane jâtavedaḥ puroḷấçam ihá kave jushasva | ágne yahvásya táva bhâgadhéyaṃ ná prá minanti vidátheshu dhîráḥ || 4 || ágne tṛitî́ye sávane hí kấnishaḥ puroḷấçaṃ sahasaḥ sûnav ấhutam | áthâ devéshv adhvaráṃ vipanyáyâ dhâ rátnavantam amṛíteshu jấgrivim || 5 || ágne vṛidhânấ ấhutim puroḷấçaṃ jâtavedaḥ | jushásva tiróahnyam || 6 || 31 ||

29 (263). trishṭubh. 1. 4. 10. 12 anushṭubh. 6. 11. 14. 15 jagatî.

Ástîdám adhimánthanam ásti prajánanaṃ kṛitám | etấṃ

27, 10 dákshasya iḷấ. 11 víprâḥ. 12 a. i. k. vgl. I, 1. 14 vṛísho *iti*. idhyate áçvaḥ. — 28, 2 gha pári-kṛitaḥ. 5 sûno *iti*. átha. dhấḥ. — 29, 1 ásti idám.

viçpátnîm ā́ bharâgním manthàma pûrváthâ || 1 || aráṇyor níhito jâtávedâ gárbha iva súdhito garbhiṇîshu | divé-diva ī́ḍyo jâgṛivádbhir havíshmadbhir manushyèbhir agníḥ || 2 || uttânā́yâm áva bharâ cikitvā́nt sadyáḥ právîtâ vṛíshaṇaṃ jajâna | arushástûpo rúçad asya pā́ja íḷâyâs putró vayúne 'janishṭa || 3 || íḷâyâs tvâ padé vayáṃ nā́bhâ pṛithivyā́ ádhi | jā́tavedo ní dhîmahy ágne havyā́ya vóḷhave || 4 || mánthatâ naraḥ kavím ádvayantam prácetasam amṛítaṃ suprátîkam | yajnásya ketúm prathamám purástâd agníṃ naro janayatâ suçévam || 5 || 32 ||

yádî mánthanti bâhúbhir ví rocaté 'çvo ná vâjy àrushó váneshv ā́ | citró ná yā́mann açvínor ánivṛitaḥ pári vṛiṇakty áçmanas tṛíṇâ dáhan || 6 || jâtó agnī́ rocate cékitâno vâjī́ víprah kaviçastáḥ sudā́nuḥ | yáṃ devā́sa ī́ḍyaṃ viçvavídaṃ havyavā́ham ádadhur adhvaréshu || 7 || sī́da hotaḥ svá u loké cikitvā́nt sâdáyâ yajnáṃ sukṛitásya yónau | devâvī́r devā́n havíshâ yajâsy ágne bṛihád yájamâne váyo dhâḥ || 8 || kṛiṇóta dhûmáṃ vṛíshaṇaṃ sakhâyó 'sredhanta itana vā́jam ácha | ayám agníḥ pṛitanâshā́ṭ suvī́ro yéna devā́so ásahanta dásyûn || 9 || ayáṃ te yónir ṛitvíyo yáto jâtó árocathâḥ | táṃ jânann agna ā́ sīdā́thâ no vardhayâ gíraḥ || 10 || 33 ||

tánûnápâd ucyate gárbha àsuró nárâçáṅso bhavati yád vijā́yate | mâtaríçvâ yád ámimîta mâtári vā́tasya sárgo abhavat sárîmaṇi || 11 || sunirmáthâ nírmathitaḥ sunidhā́ níhitaḥ kavíḥ | ágne svadhvarā́ kṛiṇu devā́n devayaté yaja || 12 || ájîjanann amṛítam mártyâso 'sremā́ṇaṃ taráṇim vîḷú-

29, 1 bhara agnim. 2 jâtá-vedāḥ. divé-dive. 3 bhara. 5 mánthata. janayata. 6 yádi. rocate áçvaḥ. vâjī́ arushâḥ. 7 agníḥ. 8 své. sâdáya. deva-avī́ḥ. 9 sakhâyaḥ ásredhantaḥ. 10 agne. sīda átha. vardhaya.

jambham | dáça svásâro agrúvaḥ samîcîḥ púmâṅsaṃ jâtám abhí sáṃ rabhante || 13 || prá saptáhotâ sanakâd arocata mâtúr upásthe, yád áçocad ûdhani | ná ní mishati suráṇo divé-dive yád ásurasya jaṭhárâd ájâyata || 14 || amitrâyúdho marútâm iva prayâḥ prathamajâ bráhmaṇo víçvam íd viduḥ | dyumnávad bráhma kuçikâsa érira éka-eko dáme agníṃ sám îdhire || 15 || yád adyá tvâ prayatí yajné asmín hótaç cikitvó 'vṛiṇîmahîhá | dhruvám ayà dhruvám utâçamishṭhâḥ prajânán vidvâñ úpa yâhi sómam || 16 || 34 ||

Dvitîyo 'nuvâkaḥ.

Prathamo 'dhyâyaḥ.

30 (264). trishṭubh.

Ichánti tvâ somyâsaḥ sákhâyaḥ sunvánti sómaṃ dádhati práyâṅsi | títikshante abhíçastiṃ jánânâm índra tvád â káç caná hí praketáḥ || 1 || ná te dûré paramâ cid rájâṅsy â tú prá yâhi harivo háribhyâm | sthirâya vríshṇe sávanâ kṛitémâ yuktâ grâvâṇaḥ samidhâné agnaú || 2 || índraḥ suçípro maghávâ tárutro mahâvrâtas tuvikurmír ṛighâvân | yád ugró dhâ bâdhitó mártyeshu kvà tyâ te vríshabha vîryâṇi || 3 || tvám hí shmâ cyâváyann ácyutâny éko vṛitrâ cárasi jíghnamânaḥ | táva dyâvâpṛithivî párvatâsó 'nu vratâya nímiteva tasthuḥ || 4 || utâbhaye puruhûta çrávobhir éko dṛiḷhám avado vṛitrahâ sán | imé cid indra ródasî apâré yát saṃgṛibhṇâ maghavan kâçír ít te || 5 || 1 ||

prá sû ta indra pravátâ háribhyâm prá te vájraḥ pramṛiṇánn etu çátrûn | jahí pratîcó anûcáḥ párâco víçvaṃ

29, 15 amitra-yúdhaḥ. prathama-jâḥ. â îrire. 16 cikitvaḥ ávriṇîmahi ihá. ayâḥ. utá açamishṭhâḥ — 30, 2 kṛitâ imâ yuktâḥ. 3 dhâḥ. 4 sma. párvatâsaḥ ánu. nímitâ-iva. 5 utá ábhaye. imé *iti*. ródasî *iti* apâré *iti*. sam-gṛibhṇâḥ. 6 sú te.

satyáṃ kṛiṇuhi vishṭám astu || 6 || yásmai dhấyur ádadhā mártyâyấbhaktaṃ cid bhajate gehyàṃ sáḥ | bhadrấ ta indra sumatír ghṛitấcî sahásradānâ puruhûta râtiḥ || 7 || sahádânum puruhûta kshiyántam ahastám indra sám piṇak kúṇârum | abhí vṛitráṃ várdhamânam piyârum apấdam indra tavásâ jaghantha || 8 || ní sâmanấm ishirấm indra bhúmim mahîṃ apârấṃ sádane sasattha | ástabhnâd dyấṃ vṛishabhó antárikṣham árshantv ấpas tváyehá prásûtâḥ || 9 || alâṭṛiṇó valá indra vrajó góḥ purấ hántor bháyamâno vy âra | sugấn pathó akṛiṇon niráje gâḥ prấvan vấṇîḥ puruhûtáṃ dhámantîḥ || 10 || 2 ||

éko dvé vásumatî samîcî índra ấ paprau pṛithivîṃ utá dyấṃ | utấntárikshâd abhí naḥ samîká ishó rathîḥ sayújaḥ çûra vấjân || 11 || díçaḥ sûryo ná minâti prádishṭâ divé-dive háryaçvaprasûtâḥ | sá yád ấnaḷ ádhvana ấd íd áçvair vimócanaṃ kṛiṇute tát tv àsya || 12 || dídṛikshanta usháso yấmann aktór vivásvatyâ máhi citrám ánîkam | víçve jânanti mahinấ yád ấgâd índrasya kárma súkṛitâ purūṇi || 13 || máhi jyótir níhitaṃ vakshánâsv âmấ pakvám carati bíbhratî gaúḥ | víçvaṃ svấdma sámbhṛitam usríyàyâṃ yát sîṃ índro ádadhâd bhójanâya || 14 || índra dṛíhya yamakoçấ abhûvan yajnấya çiksha gṛiṇaté sákhibhyaḥ | durmâyávo durévà mártyâso nishaṅgíṇo ripávo bántvâsaḥ || 15 || 3 ||

sá ghóshaḥ çṛiṇve 'vamair amítrair jahî ny èshv açánim tápishṭhâm | vṛiçcém adhástàd ví rujâ sáhasva jahí ráksho maghavan randháyasva || 16 || úd vṛiha ráksḥaḥ sa-

---

30, 7 ádadhâḥ mártyâya ábhaktam. te. 9 tváyâ ihấ. 10 ví âra. akṛiṇot niḥ-áje. prá âvan. 11 dvé *iti* vásu-mati *iti*. samîcî *iti*. utá antárikshât. sam-îké. 12 prá-dishṭâḥ. tú asya. 13 dídṛikshante. vivásvatyâḥ. 13 ấ ágât. 15 duḥ-évâḥ. 16 jahí ní eshu. vṛiçcá im. ruja.

hámûlam indra vṛiçcá mádhyam práty ágram çṛiṇîhi | á kîvataḥ salalûkam cakartha brahmadvíshe tápushim hetím asya || 17 || svastáye vâjíbhiç ca praṇetaḥ sám yán mahîr ísha âsátsi pûrvîḥ | râyó vantâro bṛihatáḥ syâmâsmé astu bhága indra prajávân || 18 || á no bhara bhágam indra dyumántam ní te deshṇásya dhîmahi prareké | ûrvá iva paprathe kámo asmé tám á pṛiṇa vasupate vásûnâm || 19 || imám kámam mandayâ góbhir áçvaiç candrávatâ râdhasâ papráthaç ca | svaryávo matíbhis túbhyam víprâ índràya vâhaḥ kuçikáso akran || 20 || á no gotrá dardṛihi gopate gáḥ sám asmábhyam sanáyo yantu vájâḥ | divákshâ asi vṛishabha satyáçushmo 'smábhyam sú maghavan bodhi godáḥ || 21 || çunám huvema maghávânam índram asmín bhára nṛítamam vájasâtau | çṛiṇvántam ugrám ûtáye samátsu ghnántam vṛitrâṇi saṃjitam dhánânâm || 22 || 4 ||

31 (265). trishṭubh.

Çásad váhnir duhitúr naptyàm gâd vidvân ṛitásya dîdhitim saparyán | pitá yátra duhitúḥ sékam ṛiñjánt sám çagmyèna mánasâ dadhanvé || 1 || ná jâmáye tánvo riktháṃ âraik cakára gárbham sanitúr nidhânam | yádî mâtáro janáyanta váhnim anyáḥ kartâ sukṛítor anyá ṛindhán || 2 || agnír jajne juhvâ réjamâno mahás putrán arushásya prayákshe | mahân gárbho máhy á jâtám eshâm mahî pravṛíd dháryaçvasya yajnaíḥ || 3 || abhí jaítrîr asacanta spṛidhânám máhi jyótis támaso nír ajânan | tám jânatîḥ práty úd âyann ushâsaḥ pátir gávâm abhavad éka índraḥ || 4 || vîḷaú satîr abhí dhîrâ atṛindan prâcâhinvan mánasâ saptá víprâḥ |

30, 17 vṛiçcá. 18 yát. syâma asmé *iti*. 20 mandaya. — 31, 2 araik. yádi. 3 hári-açvasya. 5 prâcâ ahinvan.

víçvâm avindan pathyâm ṛitásya prajânánn ít tấ námasấ viveça || 5 || 5 ||

vidád yádî sarámâ rugṇám ádrer máhi páthaḥ pûrvyáṃ sadhryàk kaḥ | ágraṃ nayat supády ákshareṇâm áchâ rávam prathamấ jânatī gât || 6 || ágachad u vípratamaḥ sakhîyánn ásûdayat sukṛíte gárbham ádriḥ | sasấna máryo yúvabhir makhasyánn áthâbhavad áṅgirâḥ sadyó árcan || 7 || satáḥ-sataḥ pratimấnam purobhűr víçvâ veda jánimâ hánti çúshṇam | prá ṇo diváḥ padavîr gavyúr árcant sákhâ sákhîṉr amuñcan nír avadyất || 8 || ní gavyatấ mánasâ sedur arkaíḥ kṛiṇvânấso amṛitatvấya gâtúm | idáṃ cin nú sádanam bhűry eshâṃ yéna mấsâṉ ásishâsann ṛiténa || 9 || sampáçyamânâ amadann abhí svám páyaḥ pratnásya rétaso dúghânâḥ | ví ródasî atapad ghósha eshâṃ jâté niḥshṭhấm ádadhur góshu vîrấn || 10 || 6 ||

sá jâtébhir vṛitrahấ séd u havyaír úd usríyâ asṛijad índro arkaíḥ | urûcy àsmai ghṛitávad bhárantî mádhu svấdma duduhe jényâ gaúḥ || 11 || pitré cic cakruḥ sádanaṃ sám asmai máhi tvíshîmat sukṛíto ví hí khyán | vishkabhnántaḥ skámbhanenâ jánitrî ấsînâ ûrdhváṃ rabhasáṃ ví minvan || 12 || mahî yádi dhisháṇâ çiçnáthe dhất sadyovṛídhaṃ vibhvàṃ ródasyoḥ | gíro yásminn anavadyấḥ samîcîr víçvâ índrâya távishîr ánuttâḥ || 13 || máhy ấ te sakhyáṃ vaçmi çaktî ấ vṛitraghné niyúto yanti pûrvî́ḥ | máhi stotrám áva ấganma sûrér asmấkaṃ sú maghavan bodhi gopấḥ || 14 || máhi kshétram purú çcandráṃ vividvấn ấd ít

---

31, 5 námasâ ấ. 6 yádi. kar *iti* kaḥ. su-pádî. ácha. átha abhavat. 8 jánima. naḥ. amuñcat. 9 cit. 10 ródasî *iti*. 11 sáḥ ít. urûcî asmai. 12 cit. tvíshi-mat. skámbhanena jánitrî *iti*. 14 ấ aganma. 15 candrám.

sákhibhyaç caráthaṃ sám airat | índro nṛíbhir ajanad dī́dyânaḥ sâkáṃ sū́ryam ushásaṃ gâtúm agním || 15 || 7 ||

apáç cid eshá vibhvò dámûnâḥ prá sadhrī́cîr asṛijad viçváçcandrâḥ | mádhvaḥ punânā́ḥ kavíbhiḥ pavítrair dyúbhir hinvanty aktúbhir dhánutrîḥ || 16 || ánu kṛishṇé vásudhitî jihâte ubhé sū́ryasya maṅhánâ yájatre | pári yát te maṅhimā́naṃ vṛijádhyai sákhâya indra kā́myâ ṛijipyā́ḥ || 17 || pátir bhava vṛitrahant sûnṛ́tânâṃ girā́ṃ viçvā́yur vṛishabhó vayodhā́ḥ | ā́ no gahi sakhyébhiḥ çivébhir maṅhā́n maṅhī́bhir ûtíbhiḥ saraṇyán || 18 || tám aṅgirasván námasâ saparyán návyaṃ kṛiṇomi sányase purấjā́m | drúho ví yâhi bahulā́ ádevîḥ svàç ca no maghavant sâtáye dhâḥ || 19 || míhaḥ pâvakā́ḥ prátatâ abhûvant svastí naḥ pipṛihi pârám âsâm | índra tvā́ṃ rathiráḥ pâhi no rishó makshū́ -makshû kṛiṇuhi gojíto naḥ || 20 || ádedishṭa vṛitrahā́ gópatir gā́ antáḥ kṛishṇā́ṅ arushair dhā́mabhir gât | prá sûnṛ́tâ diçámâna ṛiténa dúraç ca víçvâ avṛiṇod ápa svā́ḥ || 21 || çunáṃ huvema — || 22 || 8 ||

32 (266). trishṭubh.

Índra sómaṃ somapate píbemám mā́dhyaṃdinaṃ sávanaṃ cā́ru yát te | praprúthyâ çípre maghavann ṛijîshin vimúcyâ hárî ihá mâdayasva || 1 || gávâçiram manthínam indra çukrám píbâ sómaṃ rarimā́ te mádâya | brahmakṛítâ mā́rutenâ gaṇéna sajóshâ rudraís tripád ā́ vṛishasva || 2 || yé te çúshmaṃ yé távishîm ávardhann árcanta indra marútas ta ójaḥ | mā́dhyaṃdine sávane vajrahasta píbâ rudré-

31, 16 viçvá-candrâḥ. 17 k. v. j. ubhé yájatre *iti*. 19 aṅgirasvát. 20 makshú-makshu. 21 sûnṛ́tâḥ. — 32, 1 píba imám. pra-prúthya çípre *iti*. vi-múcya hárî *iti*. 2 píba. rarimá. mā́rutena. sa-jóshâḥ. 3 te.

bhiḥ ságanaḥ suçipra || 3 || tá ín nv àsya mádhumad vivipra índrasya çárdho marúta yá ắsan | yébhir vṛitrásyeshitó vivédâmarmáṇo mányamânasya márma || 4 || manushvád indra sávanaṃ jushâṇáḥ píbâ sómaṃ çáçvate vîryâya | sá ắ vavṛitsva haryaçva yajnaiḥ saraṇyúbhir apó árṇâ sisarshi || 5 ||9||

tvám apó yád dha vṛitráṃ jaghanvắñ átyâñ iva prắsṛijaḥ sártavâjaú | çáyânam indra cáratâ vadhéna vavrivắñsam pári devîr ádevam || 6 || yájâma ín námasâ vṛiddhám índram bṛihántam ṛishvám ajáraṃ yúvânam | yásya priyé mamátur yajníyasya ná ródasî mahimắnam mamâte || 7 || índrasya kárma súkṛitâ purūṇi vratắni devắ ná minanti víçve | dâdhắra yáḥ pṛithivîṃ dyắm utémắṃ jajắna sûryam ushásaṃ sudáṅsâḥ || 8 || ádrogha satyáṃ táva tán mahitváṃ sadyó yáj jâtó ápibo ha sómam | ná dyắva indra tavásas ta ójo nắhâ ná mắsâḥ çarádo varanta || 9 || tváṃ sadyó apibo jâtá indra mádâya sómam paramé vyòman | yád dha dyắvâpṛithivî ắviveçîr áthâbhavaḥ pûrvyáḥ kârúdhâyâḥ || 10 || 10 ||

áhann áhim pariçáyânam árṇa ojâyámânaṃ tuvijâta távyân | ná te mahitvám ánu bhûd ádha dyaúr yád anyáyâ sphigyắ kshắm ávasthâḥ || 11 || yajnó hí ta indra várdhano bhûd utá priyáḥ sutásomo miyédhaḥ | yajnéna yajnám ava yajníyaḥ sán yajnás te vájram ahihátya âvat || 12 || yajnénéndram ávasắ cakre arvắg aínaṃ sumnắya návyase vavṛityâm | yáḥ stómebhir vâvṛidhé pûrvyébhir yó madhyamébhir utá nūtanebhiḥ || 13 || vivésha yán mâ dhisháṇâ jajắna stávai purắ pắryâd índram áhnaḥ | áñhaso yátra pî-

32, 4 té ít nú asya. vivipre. 6 ha. prá ásṛijaḥ sártavaí âjaú. utá imắm. tát. yát. te. ná áhâ. abhavaḥ. 12 te. ahi-hátye. yé. vṛitrásya ishitáḥ vivéda amarmáṇaḥ. 7 ít. priyé *iti* ródasî *iti*. 8 devắḥ. 10 ha dyắvâpṛithivî *iti* ắ áviveçîḥ átha 18 yajnéna índram ávasâ ắ. á enam.

párad yáthâ no nâvéva yántam ubháye havante || 14 || ápûrṇo asya kaláçaḥ svâhà sékteva kóçaṃ sisice píbadhyai | sám u priyâ ávavṛitran mádâya pradakshiṇíd abhí sómàsa índram || 15 || ná tvà gabhîráḥ puruhûta síndhur nádrayaḥ pári shánto varanta | itthâ sákhibhya ishitó yád indrâ dṛiḷháṃ cid árujo gávyam ûrvám || 16 || çunáṃ huvema — || 17 || 11 ||

33 (267). trishṭubh. 13 anushṭubh.

Prá párvatânâm uçatî upásthâd áçve iva víshite hásamâne | gáveva çubhré mâtárâ ribâṇé vípâṭ chutudrî páyasâ javete || 1 || índreshite prasavám bhíkshamâṇe áchâ samudráṃ rathyèva yâthaḥ | samârâṇé ûrmíbhiḥ pínvamâne anyâ vâm anyám ápy eti çubhre || 2 || áchâ síndhum mâtṛítamâm ayâsaṃ vípâçam urvîṃ subhágâm aganma | vatsám iva mátárâ saṃrihâṇé samânáṃ yónim ánu saṃcárantî || 3 || enâ vayám páyasâ pínvamânâ ánu yóniṃ devákṛitaṃ cárantîḥ | ná vártave prasaváḥ sárgataktaḥ kiṃyúr vípro nadyò johavîti || 4 || rámadhvam me vácase somyâya ṛítâvarîr úpa muhûrtám évaiḥ | prá síndhum áchà bṛihatî manîshâvasyúr ahve kuçikásya sûnúḥ || 5 || 12 ||

índro asmân aradad vájrabâhur ápâhan vṛitrám paridhíṃ nadînâm | devó 'nayat savitâ supâṇís tásya vayám prasavé yáma urvîḥ || 6 || pravâcyaṃ çaçvadhâ vîryàṃ tád índrasya kárma yád áhiṃ vivṛiçcát | ví vájreṇa parishádo jaghânâyann ápó 'yanam ichámânâḥ || 7 || etád váco jaritar mâpi mṛishṭhâ á yát te ghóshàn úttarà yugâni | ukthéshu

---

32, 14 yát. nâvâ-iva. 15 sékta iva. á avavṛitran. 16 ná ádrayaḥ. sántaḥ. índra á. — 33, 1 uçatî- áçve- vísite- hásamâne- çubhré-rihâṇé-javete *iti.* gávâ-iva. çutudrî. 2 índreshite-bhíkshamâṇe-samârâṇé-pínvamâne-çubhre *iti.* ácha. rathyâ-iva. 3 saṃrihâṇé-saṃcárantî *iti.* 5 somyâya. manîshâ avasyúḥ. 6 ápa ahan. 7 jaghâna áyan ápaḥ áyanam. 8 mâ ápi.

kâro práti no jushasva mấ no ní kaḥ purushatrấ námas te || 8 || ó shú svasâraḥ kâráve çṛiṇota yayaú vo dûrấd ánasâ ráthena | ní shú namadhvam bhávatâ supârấ adhoakshâḥ sindhavaḥ srotyấbhiḥ || 9 || ấ te kâro çṛiṇavâmâ vácâṅsi yayấtha dûrấd ánasâ ráthena | ní te naṅsai pîpyânéva yóshâ máryâyeva kanyâ çaçvacaí te || 10 || 13 ||

yád aṅgá tvâ bharatấḥ saṃtáreyur gavyán grấma ishitá índrajûtaḥ | árshâd áha prasaváḥ sárgatakta ấ vo vṛiṇe sumatíṃ yajníyânâm || 11 || átârishur bharatấ gavyávaḥ sám ábhakta víprah sumatíṃ nadînâm | prá pinvadhvam ishấyantîḥ surấdhâ ấ vakshấṇâḥ pṛiṇádhvaṃ yâtá çîbham || 12 || úd va ûrmíḥ çámyâ hantv ấpo yóktrâṇi muñcata | mấdushkṛitau vyènasâghnyaú çúnam ấratâm || 13 || 14 ||

34 (268). trishṭubh.

Índraḥ pûrbhíd ấtirad dấsam arkaír vidádvasur dáyamâno ví çátrûn | bráhmajûtas tanvâ vâvṛidhânó bhûridâtra ấpṛiṇad ródasî ubhé || 1 || makhásya te tavishásya prá jûtím íyarmi vấcam amṛítâya bhûshan | índra kshitînấm asi mấnushîṇâṃ viçấṃ daívînâm utá pûrvayấvâ || 2 || índro vṛitrám avṛiṇoc chárdhanîtiḥ prá mâyínâm aminâd várpaṇîtiḥ | áhan vyàṅsam uçádhag váneshv âvír dhénâ akṛiṇod râmyấṇâm || 3 || índraḥ svarshấ janáyann áhâni jigấyoçígbhiḥ pṛítanâ abhishṭíḥ | prấrocayan mánave ketúm áhnâm ávindaj jyótir bṛihaté ráṇâya || 4 || índras túje barháṇâ ấ viveça nṛivád dádhâno náryâ purûṇi | ácetayad dhíya imấ jaritré prémâṃ várṇam atirac chukrám âsâm || 5 || 15 ||

33, 9 *ó iti* sú. bhávata. 10 çṛiṇavâma. pîpyânấ-iva. máryâya-iva. çaçvacaí ta *iti* te (!). 12 bharatấḥ. 13 çámyâḥ. mấ áduḥ-kṛitau ví -enasâ aghnyaú. ấ aratâm. — 34, 1 ấ atirat. ấ apṛiṇat ródasî *iti*. 3 avṛiṇot çárdha-nîtiḥ. várpa-nîtiḥ. 4 svaḥ sấḥ. jigấya uçík-bhiḥ. prá arocayat. ávindat. 5 imấḥ. prá imấm. atirat ç.

mahó mahắni panayanty asyéndrasya kárma súkṛitâ purũ̃ṇi | vṛijánena vṛijinắnt sám pipesha mâyắbhir dásyûñr abhíbhûtyojâḥ || 6 || yudhéndro mahnắ várivaç cakâra devébhyaḥ sátpatiç carshaṇipr̥ắḥ | vivásvataḥ sádane asya tắni víprâ ukthébhiḥ kaváyo gṛiṇanti || 7 || satrâsắhaṃ váreṇyaṃ sahodắṃ sasavắñsaṃ svàr apáç ca devîḥ | sasắna yáḥ pṛithivîṃ dyắm utémắm índram madanty ánu dhîraṇâsaḥ || 8 || *sasắnắtyâñ* utá sṹryaṃ sasânéndraḥ sasâna purubhójasaṃ gắm | hiraṇyáyam utá bhógaṃ sasâna hatvî́ dásyûn pr̥ắryaṃ várṇam âvat || 9 || índra óshadhîr asanod áhâni vánaspátîñr asanod antárikṣam | bibhéda valáṃ nunudé vívâcó 'thâbhavad damitắbhikratûnâm || 10 || çunáṃ huvema — || 11 || 16 ||

35 (269). trishṭubh.

Tíshṭhâ hárî rátha ắ yujyámânâ yâhí vâyúr ná niyúto no ácha | píbâsy ándho abhíṣṛishṭo asmé índra svắhâ ṛarimắ te mádâya || 1 || úpâjirắ puruhûtắya sáptî hárî rátha-sya dhûrshv ắ yunajmi | dravád yáthâ sámbhṛitaṃ viçvátaç cid úpemắṃ yajnám ắ vahâta índram || 2 || úpo nayasva vṛíshaṇâ tapushpótém ava tvắṃ vṛishabha svadhâvaḥ | grásetâm áçvâ ví muçehá çóṇâ divé-dive sadṛíçîr addhi dhânắḥ || 3 || bráhmaṇâ te brahmayújâ yunajmi hárî sákhâyâ sadhamắda âçú | sthiráṃ rátham sukhám indràdhitíshṭhan prajânán vidvắñ úpa yâhi sómam || 4 || mắ te hárî vṛíshaṇâ vîtápṛishṭhâ ní rîraman yájamânâso anyé | atyắyâhi çáçvato vayắṃ té 'ram sutébhiḥ kṛiṇavâma sómaiḥ || 5 || 17 ||

34, 6 .asya índrasya. 7 yudhắ índraḥ. 8 utá imắm. 9 sasắna átyân. sasâna índraḥ. prá ắryam. 10 ví-vâcaḥ átha abhavat damitắ abhí-kratûnâm. — 35, 1 tíshṭha. ráthe. asmé *iti*. rarimá. 2 úpa ajirắ. dhûḥ-sú. úpa imắm. 3 úpo *iti*. tapuḥ-pắ utá îm. muca ihá. 4 sadha-mắde. indra a°. prajânán etc. vgl. 263, 16. 5 ní r. y. a. vgl. 209, 3. te áram.

távâyáṃ sómas tvám éhy arvāñ çaçvattamáṃ sumánâ asyá pâhi | asmín yajné barhíshy ā́ nishádyâ dadhishvémáṃ jaṭhára índum indra || 6 || stîrṇáṃ te barhíḥ sutá indra sómaḥ kṛitā́ dhānā́ áttave te háribhyâm | tádokase puruçā́kâya vṛíshṇe marútvate túbhyaṃ râtā́ havīṅshi || 7 || imáṃ náraḥ párvatâs túbhyam ā́paḥ sám indra góbhir mádhumantam akran | tásyâgátyâ sumánâ ṛishva pâhi prajânán vidvā́n pathyấ ánu svā́ḥ || 8 || yā́ñ ā́bhajo marúta indra sóme yé tvā́m ávardhann ábhavan gaṇás te | tébhir etáṃ sajóshâ vâvaçânò 'gnéḥ piba jihváyâ sómam indra || 9 || índra píba svadháyâ cit sutásyâgnér vâ pâhi jihváyâ yajatra | adhvaryór vâ práyataṃ çakra hástâd dhótur vâ yajnáṃ havísho jushasva || 10 || çunáṃ huvema — || 11 || 18 ||

36 (270). trishṭubh.

Imā́m û shú prábhṛitiṃ sâtáye dhâḥ çáçvac-chaçvad ûtíbhir yā́damânaḥ | suté-sute vâvṛidhe várdhanebhir yáḥ kármabhir mahádbhiḥ súçruto bhū́t || 1 || índrâya sómâḥ pradívo vídânâ ṛibhúr yébhir vṛíshaparvâ víhâyàḥ | prayamyámânân práti shū́ gṛibhâyéndra píba vṛíshadhûtasya vṛíshṇaḥ || 2 || píbâ várdhasva táva ghâ sutā́sa indra sómâsaḥ prathamā́ utémé | yáthāpibaḥ pûrvyā́ñ indra sómāñ evā́ pâhi pányo adyā́ návîyân || 3 || mahā́ñ ámatro vṛijáne virapçy ùgráṃ çávaḥ patyate dhṛishṇv ójaḥ | nā́ha vivyàca pṛithivī́ canaínaṃ yát sómâso háryaçvam ámandan || 4 || mahā́ñ ugró vâvṛidhe vîryâya samā́cakre vṛishabháḥ kā́-

---

35, 6 táva ayám. ā́ ihi. ni-sádya. dadhishvá imám jaṭhára. 7 kṛitā́ḥ. tásya â-gátya. 9 ā́ ábhajaḥ. sa-jóshāḥ vâvaçânā́ḥ agnéḥ. 10 sutásya agnéḥ. hótuḥ. — 36, 1 ûṃ *iti* sú. 2 sú gṛibhâya índra. 3 píba. gha. utá imé yáthâ ápibaḥ. evá. adyá. 4 vi-rapçī́ ugrám. dhṛishṇú. nā́ áha. caná enam.

vyena | índro bhágo vâjadâ asya gâvaḥ prá jâyante dákshiṇâ asya pûrvîḥ || 5 || 19 ||

prá yát síndhavaḥ prasavám yáthâyann ápaḥ samudrám rathyèva jagmuḥ | átaç cid índraḥ sádaso várîyân yádîṃ sómaḥ pṛiṇáti dugdhó aṅçúḥ || 6 || samudréṇa síndhavo yâ-damânâ índrâya sómam súshutam bhárantaḥ | aṅçúṃ duhanti hastíno bharítrair mádhvaḥ punanti dhârayâ pavítraiḥ || 7 || hradâ iva kukshâyaḥ somadhânâḥ sám î vivyâca sávanâ purûṇi | ánnâ yád índraḥ prathamâ vy âça vṛitrám aghanvân avṛiṇîta sómam || 8 || â tû bhara mâkir etát pári shṭhâd vidmâ hí tvâ vásupatiṃ vásûnâm | índra yát te mâhinam dátram ásty asmábhyaṃ tád dharyaçva prá yandhi || 9 || asmé prá yandhi maghavann ṛijîshinn indra râyó viçvávârasya bhûreḥ | asmé çatám çarádo jîváse dhâ asmé vîrân cháçvata indra çiprin || 10 || çunám huvema — || 11 || 20 ||

37 (271). gâyatrî. 11 anushṭubh.

Vârtrahatyâya çávase pṛitanâshâhyâya ca | índra tvâ vartayâmasi || 1 || arvâcînam sú te mána utá cákshuḥ çatakrato | índra kṛiṇvántu vâghátaḥ || 2 || nâmâni te çatakrato víçvâbhir gîrbhir, îmahe | índrâbhimâtishâhye || 3 || purushṭutásya dhâmabhiḥ çaténa mahayâmasi | índrasya carshaṇîdhṛítaḥ || 4 || índram vṛitrâya hántave puruhûtám úpa bruve | bháreshu vâjasâtaye || 5 || 21 ||

vâjeshu sâsahír bhava tvâm îmahe çatakrato | índra vṛitrâya hántave || 6 || dyumnéshu pṛitanâjye pṛitsutûrshu

---

36, 6 yáthâ âyan. rathyâ-iva. yádi im. 7 sú-sutam. 8 im *itt.* vî. 9 tú. vidmâ. hári-açva. 10 vîrân çáçvataḥ. — 37, 1 tvâ â. 3 índra abhimâti-sâhye. 4 carshaṇi-dhṛítaḥ.

çrávaḥsu ca | índra säkshvâbhímâtishu || 7 || çushmíntamaṃ na ûtáye dyumnínam pâhi jâgṛivim | índra sómaṃ çatakrato || 8 || indriyáṇi çatakrato yá te jáneshu pañcásu | índra táni ta á vṛiṇe || 9 || ágann indra çrávo bṛihád dyumnáṃ dadhishva dushṭáram | út te çúshmaṃ tirâmasi || 10 || arvâváto na á gahy átho çakra parâvátaḥ | u lokó yás te adriva índrehá táta á gahi || 11 || 22 ||

38 (272). trishṭubh.

Abhí táshṭeva dîdhayâ manîshâm átyo ná vâjî́ sudhúro jihânaḥ | abhí priyáṇi marmṛiçat párâṇi kavîñr ichâmi saṃdṛíçe sumedhâḥ || 1 || inótá pṛicha jánimâ kavînâm manodhṛítaḥ sukṛítas takshata dyâm | imá u te praṇyò várdhamânâ mánovàtâ ádha nú dhármaṇi gman || 2 || ní shîm id átra gúhyâ dádhânâ utá kshatrấya ródasî sám añjan | sám mấtrâbhir mamiré yemúr urvî́ antár mahî́ sámṛite dhấyase dhuḥ || 3 || âtíshṭhantam pári víçve abhûshañ chríyo vásânaç carati svárociḥ | mahát tád vṛíshṇo ásurasya nâmấ viçvárûpo amṛítâni tasthau || 4 || ásûta pûrvo vṛishabhó jyấyân imấ asya çurúdhaḥ santi pûrvî́ḥ | dívo napâtâ vidáthasya dhîbhíḥ kshatráṃ râjânâ pradívo dadhâthe || 5 || 23 ||

tríṇi râjânâ vidáthe purûṇi pári víçvâni bhûshathaḥ sádâṅsi | ápaçyam átra mánasâ jaganvấṅ vraté gandharvấñ ápi vâyúkeçân || 6 || tád ín nv àsya vṛishabhásya dhenór á nấmabhir mamire sákmyaṃ góḥ | anyád-anyad asuryàṃ vásânâ ní mâyíno mamire rûpám asmin || 7 || tád ín nv àsya savitúr nákir me hiraṇyáyîm amátiṃ yấm áçiçret | á

37, 7 sâkshva abhí-mâtishu. 9 te. 11 átho *iti*. índra ihá. — 38, 1 táshṭâ-iva dîdhaya. 2 inấ utá. jánima. pra-nyàḥ várdhamânâḥ. 3 sîm. urvî-mahî́-sámṛite *iti*. 4 çríyaḥ. nấma á. 7 ít nú asya. vásânâḥ.

sushṭutī́ ródasî viçvaminvé ápîva yóshâ jánimâni vavre ‖ 8 ‖ yuvám pratnásya sâdhatho mahó yád daívî svastíḥ pári ṇaḥ syâtam | gopā́jihvasya tasthúsho vírûpâ víçve paçyānti māyínaḥ kṛitā́ni ‖ 9 ‖ çunáṃ huvema — ‖ 10 ‖ 24 ‖

Tṛitîyo 'nuvâkaḥ.

39 (273). trishṭubh.

Índram matír hṛidá ā́ vacyámānāchâ pátiṃ stómatashṭâ jigâti | yā́ jā́gṛivir vidáthe çasyámānéndra yát te jā́yate viddhí tásya ‖ 1 ‖ diváç cid ā́ pûrvyā́ jā́yamânâ ví jā́gṛivir vidáthe çasyámānâ | bhadrā́ vástrāṇy árjunâ vásânâ séyám asmé sanajā́ pítryâ dhī́ḥ ‖ 2 ‖ yamā́ cid átra yamasū́r asûta jihvā́yâ ágram pátad ā́ hy ásthât | vápūṅshi jātā́ mithunā́ sacete tamohánâ tápusho budhná étâ ‖ 3 ‖ nákir eshâṃ ninditā́ mártyeshu yé asmā́kam pitáro góshu yodhā́ḥ | índra eshâṃ dṛiṅhitā́ mā́hinâvân úd gotrā́ṇi sasṛije daṅsánâvân ‖ 4 ‖ sákhâ ha yátra sákhibhir návagvair abhijnv ā́ sátvabhir gā́ anugmán | satyáṃ tád índro daçábhir dáçagvaiḥ sū́ryaṃ viveda támasi kshiyántam ‖ 5 ‖ 25 ‖

índro mádhu sámbhṛitam usríyâyâm padvád viveda çaphávan náme góḥ | gúhâ hitáṃ gúhyaṃ gū́ḷhám apsú háste dadhe dákshiṇe dákshiṇâvân ‖ 6 ‖ jyótir vṛiṇîta támaso vijânánn âré syâma duritā́d abhī́ke | imā́ giraḥ somapā́ḥ somavṛiddha jushásvendra purutámasya kâróḥ ‖ 7 ‖ jyótir yajnā́ya ródasî ánu shyâd âré syâma duritásya bhū́reḥ | bhū́ri cid dhí tujató mártyasya supā́rāso vasavo barhánâvat ‖ 8 ‖ çunáṃ huvema — ‖ 9 ‖ 26 ‖

Dvitîyo 'dhyâyaḥ.

38, 8 r. viçvaminvé *iti* ápi-iva. 9 naḥ. — 39, 1 vacyámânâ ácha. çasyámânâ índra. 2 sā́ iyám. 3 hí. budhné ā́-itâ. 4 mā́hina-vân. 5 abhi-jnú. 6 çaphá-vat. gúhâ h. g. g. a. vgl. 202, 5. dákshiṇa-vân. 7 imā́ḥ. jushásva indra. 8 ródasî *iti*. syât. hí.

40 (274). gâyatrî.

Índra tvâ vṛishabhâṃ vayâṃ sute sóme havâmahe | sá pâhi mádhvo ándhasaḥ || 1 || índra kratuvídaṃ sutáṃ sómaṃ harya purushṭuta | píbā́ vṛishasva tā́tṛipim || 2 || índra prá ṇo dhitā́vànaṃ yajnáṃ víçvebhir devébhiḥ | tiráḥ stavâna viçpate || 3 || índra sómāḥ sutā́ imé táva prá yanti satpate | kshấyaṃ candrā́sa índavaḥ || 4 || dadhishvā́ jaṭhâre sutáṃ sómam indra váreṇyam | táva dyukshā́sa índavaḥ || 5 || 1 ||

gírvaṇaḥ pâhi naḥ sutám mádhor dhā́rābhir ajyase | índra tvā́dātam íd yáçaḥ || 6 || abhí dyumnā́ni vanína índraṃ sacante ákshitā | pîtví sómasya vàvṛidhe || 7 || arvâváto na ā́ gahi parâvátaç ca vṛitrahan | imā́ jushasva no gíraḥ || 8 || yád antarā́ parâvátam arvâvátaṃ ca hûyáse | índrehá táta ā́ gahi || 9 || 2 ||

41 (275). gâyatrî.

Ā́ tú na indra madryàg ghuvânáḥ sómapîtaye | hári-bhyâṃ yâhy adrivaḥ || 1 || sattó hótâ ná ṛitvíyas tistiré barhír ânushák | áyujran prâtár ádrayaḥ || 2 || imā́ bráhma brahmavâhaḥ kriyánta ā́ barhíḥ sîda | vîhí çûra puroḷā́çam || 3 || rârandhí sávaneshu ṇa eshú stómeshu vṛitrahan | ukthéshv indra girvaṇaḥ || 4 || matáyaḥ somapā́m urúṃ ri-hánti çávasas pátim | índraṃ vatsáṃ ná mātáraḥ || 5 || 3 ||

sá mandasvâ hy ándhaso rā́dhase tanvấ mahé | ná stotā́raṃ nidé karaḥ || 6 || vayám indra tvâyávo havíshmanto jarâmahe | utá tvám asmayúr vaso || 7 || mā́ré asmád ví mu-

---

40, 2 píba ā́. 3 naḥ dhitá-vânam. 5 dadhishvá. 8 imā́ḥ. 9 índra ihá. — 41, 1 tú. huvânáḥ. 3 kriyánte. 4 naḥ. 6 mandasva hí. 8 mā́ âré.

muco háripriyârvāñ yâhi | índra svadhâvo mátsvehá ‖ 8 ‖ arvāñcaṃ tvâ sukhé ráthe váhatâm indra keçínâ | ghṛitásnû barhír âsáde ‖ 9 ‖ 4 ‖

42 (276). gâyatrî.

Úpa naḥ sutám ā́ gahi sómam indra gávâçiram | háribhyâṃ yás te asmayúḥ ‖ 1 ‖ tám indra mádam ā́ gahi barhiḥshṭhā́ṃ grā́vabhiḥ sutám | kuvín nv àsya tṛipṇávaḥ ‖ 2 ‖ índram itthā́ gíro mámā́châgur ishitā́ itáḥ | âvṛíte sómapîtaye ‖ 3 ‖ índraṃ sómasya pîtáye stómair ihá havâmahe | ukthébhiḥ kuvíd âgámat ‖ 4 ‖ índra sómâḥ sutā́ imé tā́n dadhishva çatakrato | jaṭháre vâjinîvaso ‖ 5 ‖ 5 ‖

vidmā́ hí tvâ dhanaṃjayáṃ vā́jeshu dadhṛishámṃ kave | ádhâ te sumnám îmahe ‖ 6 ‖ imám indra gávâçiraṃ yávâçiraṃ ca naḥ piba | âgátyâ vṛíshabhiḥ sutám ‖ 7 ‖ túbhyéd indra svá okyè sómaṃ codâmi pîtáye | eshá rấrantu te hṛidí ‖ 8 ‖ tvā́ṃ sutásya pîtáye pratnám indra havâmahe | kuçikā́so avasyávaḥ ‖ 9 ‖ 6 ‖

43 (224). trishṭubh.

Ā́ yâhy arvā́ñ úpa vandhureshṭhā́s távéd ánu pradívaḥ somapéyam | priyā́ sákhâyâ ví mucópa barhís tvā́m imé havyavā́ho havante ‖ 1 ‖ ā́ yâhi pûrvī́r áti carshaṇī́r ā́ṅ aryá âçísha úpa no háribhyâm | imā́ hí tvâ matáyaḥ stómatashṭâ índra hávante sakhyáṃ jushâṇā́ḥ ‖ 2 ‖ ā́ no yajnáṃ namovṛídhaṃ sajóshâ índra deva háribhir yâhi tū́yam | ahám hí tvâ matíbhir jóhavîmi ghṛitáprayâḥ sadha-

41, 8 hári-priya arvā́ñ. mátsva ihá. — 42, 2 kuvít nú asya. 3 máma ú́cha aguḥ. 4 â-gámat. 6 vidmá. ádha. 7 â-gátya. 8 túbhya ít. své. — 43, 1 vandhure-sthā́ḥ táva ít. muca úpa. 2 ā́ aryáḥ. imā́ḥ.

mãde mádhûnâm || 3 || ã ca tvãm etã vṛíshaṇâ váhâto hárî sákhâyâ sudhúrâ svāṅgâ | dhânãvad índraḥ sávanaṃ jushâṇáḥ sákhâ sákhyuḥ çṛiṇavad vándanâni || 4 || kuvín mâ gopãṃ kárase jánasya kuvíd rãjânam maghavann ṛijîshin | kuvín ma ṛíshim papivãṅsaṃ sutásya kuvín me vásvo amṛítasya çikshâḥ || 5 || ã tvâ bṛihánto hárayo yujânã arvãg indra sadhamãdo vahantu | prá yé dvitã divá ṛiñjánty ãtâḥ súsammṛishṭâso vṛishabhásya mûrâḥ || 6 || *índra píba* vṛíshadhûtasya vṛíshṇa ã yáṃ te çyená uçaté jabhãra | yásya máde cyâváyasi prá kṛishṭîr yásya máde ápa gotrã vavártha || 7 || çunáṃ huvema — || 8 || 7 ||

44 (278). bṛihatî.

Ayáṃ te astu haryatáḥ sóma ã háribhiḥ sutáḥ | jushâṇá indra háribhir na ã gahy ã tishṭha háritaṃ rátham || 1 || haryánn ushásam arcayaḥ sũryaṃ haryánn arocayaḥ | vidvãñç cikitvãn haryaçva vardhasa índra víçvâ abhí çríyaḥ || 2 || dyãm índro háridhâyasam pṛithivĩṃ hárivarpasam | ádhârayad dharítor bhũri bhójanaṃ yáyor antár háriç cárat || 3 || jajnânó hárito vṛíshâ víçvam ã bhâti rocanám | háryaçvo háritaṃ dhatta ãyudham ã vájram bâhvór hárim || 4 || índro haryántam árjunaṃ vájraṃ çukraír abhĩvṛitam | ápâvṛiṇod dháribhir ádribhiḥ sutám úd gã háribhir âjata || 5 || 8 ||

45 (279). bṛihatî.

Ã mandraír indra háribhir yâhí mayũraromabhiḥ | mã tvâ ké cin ní yaman víṃ ná pâçínó 'ti dhánveva tãñ ihi

43, 4 su-áṅgâ. 5 kuvít. mâ. — 44, 2 vardhase. 3 harítoḥ 4 dhatte. 5 ápa avṛiṇot hári-bhiḥ. gãḥ. — 45, 1 cit. pâçínaḥ áti dhánva-iva.

‖ 1 ‖ vṛitrakhâdó valaṃrujáḥ purâṃ darmó apâṃ ajáḥ | sthâtâ ráthasya háryor abhisvará índro dṛiḷhâ cid ârujáḥ ‖ 2 ‖ gambhîrâñ udadhîñr iva krátum pushyasi gâ iva | prá sugopâ yávasaṃ dhenávo yathâ hradáṃ kulyâ ivâçata ‖ 3 ‖ â nas túajaṃ rayím bharâñçaṃ ná pratijânaté | vṛikshám pakvám phálam aṅkîva dhûnuhîndra sampâraṇaṃ vásu ‖ 4 ‖ svayúr índra svarâḷ asi smáddishṭiḥ sváyaçastaraḥ | sá vâvṛidhâná ójasâ purushṭuta bhávâ naḥ suçrávastamaḥ ‖ 5 ‖ 9 ‖

46 (280). trishṭubh.

Yudhmásya te vṛishabhásya svarâja ugrásya yûnaḥ sthávirasya ghṛíshveḥ | ájûryato vajríṇo vîryâṇîndra çrutásya maható mahâni ‖ 1 ‖ mahâñ asi mahisha vṛishṇyebhir dhanaspṛid ugra sáhamâno anyân | éko víçvasya bhúvanasya râjâ sá yodháyâ ca kshayáyâ ca jánân ‖ 2 ‖ prá mâtrâbhî ririce rócamânaḥ prá devébhir viçváto ápratîtaḥ | prá majmánâ divá índraḥ pṛithivyâḥ prórór mahó antárikshâd ṛijîshî ‖ 3 ‖ urúṃ gabhîráṃ janúshâbhy ùgráṃ viçvávyacasam avatám matînâm | índraṃ sómâsaḥ pradívi sutâsaḥ samudráṃ ná sravâta â viçanti ‖ 4 ‖ yáṃ sómam indra pṛithivîdyávâ gárbhaṃ ná mâtâ bibhṛitás tvâyâ | táṃ te hinvanti tám u te mṛijanty adhvaryávo vṛishabha pâtavâ u ‖ 5 ‖ 10 ‖

47 (281). trishṭubh.

Marútvâñ índro vṛishabhó ráṇâya píbâ sómam anushva-

45, 2 abhi-svaré. 3 su-gopâḥ. iva âçata. 4 bhara áñçam. aṅkî-iva dhûnuhi índra. 5 bhâva. — 46, 1 vîryâṇi índra. 2 yodháya. kshayáya. 3 mâtrâbhiḥ. prá uróḥ. 4 janúshâ abhí ugrám. 5 pâtavaí. — 47, 1 píba. anu-svadhám.

dhám mádâya | ấ siñcasva jaṭháre mádhva ûrmíṃ tváṃ rấjâsi pradívaḥ sutấnâm || 1 || sajóshâ indra ságano marúdbhiḥ sómam piba vṛitrahấ çûra vidvấn | jahí çátrûñr ápa mṛídho nudasvấthấbhayaṃ kṛiṇuhi viçváto naḥ || 2 || utá ṛitúbhir ṛitupâḥ pâhi sómam índra devébhiḥ sákhibhiḥ sutám naḥ | yấñ ấbhajo marúto yé tvấnv áhan vṛitrám ádadhus túbhyam ójaḥ || 3 || yé tvàhihátye maghavann ávardhan yé çâmbaré harivo yé gávishṭau | yé tvâ nûnám anumádanti víprâḥ píbendra sómaṃ ságano marúdbhiḥ || 4 || marútvantaṃ vṛishabhám vâvṛidhânám ákavârim divyám çâsám índram | viçvâsấham ávase nũtanâyográṃ sahodấm ihá tám huvema || 5 || 11 ||

48 (282). trishṭubh.

Sadyó ha jâtó vṛishabháḥ kanĩnaḥ prábhartum âvad ándhasaḥ sutásya | sâdhóḥ piba pratikâmám yáthâ te rásâçiraḥ prathamám somyásya || 1 || yáj jấyathâs tád áhar asya kấme 'ṅçóḥ pîyũsham apibo girishṭhấm | tám te mâtấ pári yóshâ jánitrî mahấḥ pitúr dáma ấsiñcad ágre || 2 || upasthấya mâtáram ánnam aiṭṭa tigmám apaçyad abhí sómam ũdhaḥ | prayâváyann acarad gṛítso anyấn mahấni cakre purudhấpratîkaḥ || 3 || ugrás turâshấḷ abhíbhûtyojâ yathâvaçám tanvàṃ cakra eshấḥ | tváshṭâram índro janúshâbhibhũyâmúshyâ sómam apibac camũshu || 4 || çunám huvema — || 5 || 12 ||

49 (283). trishṭubh.

Çáṅsâ mahấm índraṃ yásmin víçvâ ấ kṛishṭáyaḥ so-

47, 1 rấjâ asi. 2 nudasva átha ábhayam. 3 utá. ấ ábhajaḥ. tvâ ánu. 4 tvâ ahi-hátye. píba indra. 5 ákava-arim. viçva-sáham. nũtanâya ugrám. — 48, 1 rása-âçiraḥ. 2 yát. dáme ấ asiñcat. 4 abhíbhûti-ojâḥ. cakre. janúshâ abhi-bhũya â-múshya. apibat. — 49, 1 çáṅsa.

mapāḥ kāmam ávyan | yám sukrátum dhisháṇe vibhvataṣhṭám ghanám vṛitrāṇâm janáyanta devāḥ || 1 || yám nú nákiḥ pṛítanâsu svarājam dvitā tárati nṛítamam harishṭhām | inátamaḥ sátvabhir yó ha çûshaiḥ pṛithujráyâ aminâd āyur dásyoḥ || 2 || sahāvâ pṛitsú taraṇir nārvâ vyânaçī ródasî mehánâvân | bhágo ná kâré hávyo matînām pitéva cāruḥ suhávo vayodhāḥ || 3 || dhartā divó rájasas pṛishṭá ûrdhvó rátho ná vâyúr vásubhir niyútvân | kshapām vastā janitā sūryasya víbhaktâ bhâgám dhisháṇeva vājam || 4 || çunám huvema— || 5 || 13 ||

50 (284). trishṭubh.

Índraḥ svāhâ pibatu yásya sóma âgátyâ túmro vṛishabhó marútvân | óruvyácâḥ pṛiṇatâm ebhír ánnair āsya havís tanvàḥ kāmam ṛidhyâḥ || 1 || ā te saparyū javáse yunajmi yáyor ánu pradívaḥ çrushṭím āvaḥ | ihá tvâ dheyur hárayaḥ suçipra píbâ tv àsya súshutasya cāroḥ || 2 || góbhir mimikshúm dadhire supârám índram jyaíshṭhyâya dhāyase gṛiṇânāḥ | mandânáḥ sómam papivāñ ṛijîshint sám asmábhyam purudhā gā ishaṇya || 3 || imám kāmam — || 4 || çunám huvema — || 5 || 14 ||

51 (285). 1—3 jagatî. 4—9 trishṭubh. 10—12 gâyatrî.

Carshaṇîdhṛitam maghávânam ukthyàm índram gíro bṛihatīr abhy ànûshata | vâvṛidhânám puruhûtám suvṛiktíbhir ámartyam járamāṇam divé-dive || 1 || çatákratum arṇavám çâkínam náram gíro ma índram úpa yanti viçvátaḥ |

49, 1 dhisháṇe *iti*. 3 ná árvâ. vi-ânaçíḥ. pitā-iva. 4 dhisháṇâ -iva. — 50, 1 â-gátya. ā uru-vyácâḥ. ā asya. 2 saparyū *iti*. píba tú asya. 4 = 264, 20. — 51, 1 abhí anûshata. 2 me.

vâjasánim pûrbhídaṃ tûrṇim aptúraṃ dhâmasâcam abhishâcaṃ svarvídam || 2 || âkaré vásor jaritâ panasyate 'nehásaḥ stúbha índro duvasyati | vivásvataḥ sádana â hí pipriyé satrâsâham abhimâtihánaṃ stuhi || 3 || nṛiṇâm u tvâ nṛítamaṃ gîrbhír ukthaír abhí prá vîrám arcatâ sabâdhaḥ | sáṃ sáhase purumâyó jihîte námo asya pradíva éka îçe || 4 || pûrvîr asya nishshídho mártyeshu purû vásûni pṛithivî bibharti | índrâya dyâva óshadhîr utâpo rayíṃ rakshanti jîráyo vánâni || 5 || 15 ||

túbhyam bráhmâṇi gíra indra túbhyaṃ satrâ dadhire harivo jushásva | bodhy âpír ávaso nûtanasya sákhe vaso jaritṛíbhyo váyo dhâḥ || 6 || índra marutva ihá pâhi sómaṃ yáthâ çâryâté ápibaḥ sutásya | táva práṇîtî táva çûra çármann â vivâsanti kaváyaḥ suyajnâḥ || 7 || sá vâvaçânâ ihá pâhi sómam marúdbhir indra sákhibhiḥ sutáṃ naḥ | jâtáṃ yát tvâ pári devâ ábhûshan mahé bhárâya puruhûta víçve || 8 || aptûrye maruta âpír eshó 'mandann índram ánu dâtivârâḥ | tébhiḥ sâkám pibatu vṛitrakhâdáḥ sutáṃ sómaṃ dâçúshaḥ své sadhásthe || 9 || idáṃ hy ánv ójasâ sutáṃ râdhânâm pate | píbâ tv àsya girvaṇaḥ || 10 || yás te ánu svadhâm ásat suté ní yacha tanvàm | sá tvâ mamattu somyám || 11 || prá te açnotu kukshyóḥ préndra bráhmaṇâ çíraḥ | prá bâhû çûra râdhase || 12 || 16 ||

52 (286). 1—4 gâyatrî. 5. 7. 8 trishṭubh. 6 jagatî.

Dhânâvantaṃ karambhiṇam apûpávantam ukthínam | índra prâtár jushasva naḥ || 1 || puroḷâçam pacatyàṃ jushásvendrâ gurasva ca | túbhyaṃ havyâni sisrate || 2 || puroḷâ-

---

51, 3 sádane. 4 arcata. 5 purú. 6 bodhí âpíḥ. 9 eshâḥ amandan. 10 hí. píba tú asya. 12 prá indra. — 52, 2 jushásva indra â.

çaṃ ca no ghásо josháyâse gíraç ca naḥ | vadhûyúr iva yóshaṇâm || 3 || puroḷâçaṃ sanaçruta prâtaḥsâvé jushasva naḥ | índra krátur hí te bṛihán || 4 || mâdhyaṃdinasya sávanasya dhânâḥ puroḷâçam indra kṛishvehá cârum | prá yát stotấ jaritấ tûrṇyartho vṛishâyámâṇa úpa gîrbhír îṭṭe || 5 || 17 ||

tṛitîye dhânâḥ sávane purusbṭuta puroḷâçam âhutam mâmahasva naḥ | ṛibhumántaṃ vấjavantaṃ tvâ kave práyasvanta úpa çikshema dhîtíbhiḥ || 6 || pûshaṇváte te cakṛimâ karambhâṃ hárivate háryaçvâya dhânâḥ | apûpám addhi ságaṇo marúdbhiḥ sómam piba vṛitrahấ çûra vidvân̂ || 7 || práti dhânấ bharata tûyam asmai puroḷâçaṃ vîrátamâya nṛiṇấm | divé-dive sadṛíçîr indra túbhyaṃ várdhantu tvâ somapéyâya dhṛishṇo || 8 || 18 ||

53 (287). trishṭubh. 10. 16 jagatî. 13 gâyatrî. 12. 20. 22 anushṭubh. 18 bṛihatî.

Índrâparvatâ bṛihatấ ráthena vâmîr ísha ấ vahataṃ suvîrâḥ | vîtâṃ havyấny adhvaréshu devâ várdhethâṃ gîrbhír íḷayâ mádantâ || 1 || tíshṭhâ sú kam maghavan mấ párâ gâḥ sómasya pú tvâ súshutasya yakshi | pitúr ná putráḥ sícam ấ rabhe ta índra svấdishṭhayâ girấ çacîvaḥ || 2 || çáṁsâvâdhvaryo práti me gṛiṇîhîndrâya vấhaḥ kṛiṇavâva júshṭaṃ | édám barhír yájamânasya sîdâthâ ca bhûd ukthám índrâya çastám || 3 || jâyéd ástam maghavant séd u yónis tád ít tvâ yuktấ hárayo vahantu | yadấ kadấ ca sunávâma sómam agníṣ ṭvâ dûtó dhanvâty ácha || 4 || párâ yâhi ma-

52, 5 kṛishva ihá. 7 cakṛima. 8 dhânâḥ. — 53, 2 tíshṭha. te. 3 çáṁsava adhvaryo *iti*. gṛiṇîhi índrâyā. ấ idám. sîda átha. 4 jâyấ ít. sấ ít. yuktâḥ. agníḥ tvâ. dhanvâti.

ghavann ā́ ca yâhīndra bhrâtar ubhayátrâ te ártham | yátrâ ráthasya bṛiható nidhā́naṃ vimócanaṃ vâjíno rā́sabhasya || 5 || 19 ||

ápâḥ sómam ástam indra prá yâhi kalyàṇī́r jâyā́ suráṇaṃ gṛihé te | yátrâ ráthasya bṛiható nidhā́naṃ vimócanaṃ vâjíno dákshiṇâvat || 6 || imé bhojā́ áṅgiraso vírûpâ divás putrā́so ásurasya vîrā́ḥ | viçvā́mitrâya dádato maghā́ni sahasrasâvé prá tiranta āyuḥ || 7 || rûpáṃ-rûpam maghávâ bobhavîti mâyā́ḥ kṛiṇvânás tanvàm pári svā́m | trír yád diváḥ pári muhûrtám ā́gât svaír mántrair ánṛitupâ ṛitā́vâ || 8 || mahā́ṅ ṛíshir devajā́ devájûtó 'stabhnât síndhum arṇavám nṛicákshâḥ | viçvā́mitro yád ávahat sudā́sam ápriyâyata kuçikébhir índraḥ || 9 || haṅsā́ iva kṛiṇutha çlókam ádribhir mádanto gîrbhír adhvaré suté sácâ | devébhir viprâ ṛishayo nṛicakshaso ví pibadhvaṃ kuçikā́ḥ somyám mádhu || 10 || 20 ||

úpa préta kuçikā́ç cetáyadhvam áçvaṃ râyé prá muñcatā sudā́saḥ | rā́jâ vṛitráṃ jaṅghanat prā́g ápâg údag áthâ yajâte vára ā́ pṛithivyā́ḥ || 11 || yá imé ródasî ubhé ahám índram átushṭavam | viçvā́mitrasya rakshati bráhmedám bhā́rataṃ jánam || 12 || viçvā́mitrâ arâsata bráhmêndrâya vajríṇe | kárad ín naḥ surā́dhasaḥ || 13 || kíṃ te kṛiṇvanti kī́kaṭeshu gā́vo nā́çiraṃ duhré ná tapanti gharmám | ā́ no bhara prámagandasya védo naicā́çākhám maghavan randhayâ naḥ || 14 || sasarparī́r ámatim bā́dhamânâ bṛihán mimâya jamádagnidattâ | ā́ sū́ryasya duhitā́ tatâna çrávo devéshv amṛítam ajuryám || 15 || 21 ||

53, 5 yâhi índra. ubhayátra. yátra. 7 ví-rûpāḥ. tirante. 8 ā́ ágât. 9 deva-jā́ḥ devá-jûtaḥ ástabhnât. 11 prá ita. muñcata. átha. váre. 12 i. r. ubhé *iti*. bráhma idám. 13 bráhma índrāya. ít. 14 ná â-çíram. prá-magandasya. randhaya. 15 bṛihát.

sasarparîr abharat tûyam ebhyó 'dhi çrávaḥ pâñcajanyâsu kṛishṭíshu | sâ pakshyâ návyam âyur dádhânâ yâm me palastijamadagnáyo dadúḥ || 16 || sthiraú gâvau bhavatâṃ vîḷúr áksho méshâ ví varhi mâ yugáṃ ví çâri | índraḥ pâtalyè dadatâṃ çárîtor árishṭaneme abhí naḥ sacasva || 17 || bálaṃ dhehi tanûshu no bálam indrânaḷútsu naḥ | bálaṃ tokâya tánayâya jîváse tvám hí baladâ asi || 18 || abhí vyayasva khadirásya sâram ójo dhehi spandané çiñçápâyâm | áksha vîḷo vîḷita vîḷáyasva mâ yâmâd asmâd áva jîhipo naḥ || 19 || ayám asmân vánaspátir mâ ca hâ mâ ca rîrishat | svasty â gṛihébhya âvasâ â vimócanât || 20 || 22 ||

índrotíbhir bahulâbhir no adyá yâcchreshṭhâbhir maghavañ chûra jinva | yó no dvéshṭy ádharaḥ sás padîshṭa yám u dvishmás tám u prâṇó jahâtu || 21 || paraçúṃ cid ví tapati çimbaláṃ cid ví vṛiçcati | ukhâ cid indra yéshantî práyastâ phénam asyati || 22 || ná sâyakasya cikite janâso lodháṃ nayanti páçu mányamânâḥ | nâvâjinaṃ vâjínâ hâsayanti ná gardabhám puró áçvân nayanti || 23 || imá indra bharatásya putrâ apapitvám cikitur ná prapitvám | hinvánty áçvam áraṇaṃ ná nítyaṃ jyâvâjam pári ṇayanty âjaú || 24 || 23 ||

Caturtho 'nuvâkaḥ.

54 (288). trishṭubh.

Imám mahé vidathyâya çûshám çáçvat kṛítva îḍyâya prá jabhruḥ | çṛiṇótu no dámyebhir ánîkaiḥ çṛiṇótv agnír divyaír ájasraḥ || 1 || máhi mahé divé arcâ pṛithivyaí kâmo

---

53, 16 ebhyaḥ ádhi. 17 mâ ishâ. pâtalyè *iti*. 18 indra anaḷút-su. 20 hâḥ. svastí. â ava-saí. 21 índra ûtí-bhiḥ. yât -çreshṭhâbhiḥ. çûra. 23 ná ávâjinam. áçvât. 24 imé. — 54, 2 arca.

ma ichâñ carati prajânán | yáyor ha stóme vidátheshu devẫḥ saparyávo mâdáyante sácâyóḥ || 2 || yuvór ṛitáṃ rodasî satyám astu mahé shú ṇaḥ suvitẫya prá bhûtam | idáṃ divé námo agne pṛithivyaí saparyẫmi práyasâ yâmi rátnam || 3 || utó hí vâm pûrvyẫ âvividrá ṛitâvarî rodasî satyavẫcaḥ | náraç cid vâṃ samithé çûrasâtau vavandiré pṛithivi vévidânâḥ || 4 || kó addhẫ veda ká ihá prá vocad devẫñ áchâ pathyẫ kẫ sám eti | dádṛiçra eshâm avamẫ sádâṅsi páreshu yẫ gúhyeshu vratéshu || 5 || 24 ||

kavír ṇṛicákshâ abhí shîm acashṭa ṛitásya yónâ víghṛite mádantî | nẫnâ cakrâte sádanaṃ yáthâ véḥ samânéna krátunâ saṃvidâné || 6 || samânyẫ víyute dûréante dhruvé padé tasthatur jâgarû̃ke | utá svásârâ yuvatî́ bhávantî ẫd u bruvâte mithunẫni nẫma || 7 || víçvéd eté jánimâ sáṃ vivikto mahó devẫn bíbhratî ná vyathete | éjad dhruvám patyate víçvam ékaṃ cárat patatrí víshuṇaṃ ví jâtám || 8 || sánâ purâṇám ádhy emy ârẫn mahâḥ pitúr janitúr jâmí tán naḥ | devẫso yátra panitẫra évair uraú pathí vyùte tasthúr antáḥ || 9 || imáṃ stómaṃ rodasî prá bravîmy ṛidûdârâḥ çṛiṇavann agnijihvâḥ | mitráḥ samrẫjo váruṇo yúvâna âdityẫsaḥ kaváyaḥ paprathânẫḥ || 10 || 25 ||

hiraṇyapâṇiḥ savitẫ sujihvás trír ẫ divó vidáthe pátyamânaḥ | devéshu ca savitaḥ çlókam áçrer ẫd asmábhyam ẫ suva sarvátâtim || 11 || sukṛít supâṇiḥ svávẫ ṛitẫvâ devás tváshṭẫvase tẫni no dhât | pûshaṇvánta ṛibhavo mâdayadhvam ûrdhvágrâvâṇo adhvarám atashṭa || 12 || vidyúdrathâ

54, 2 me. sácâ áyóḥ. 3 sú naḥ. 4 utó *iti*. â-vividré. ṛi. rodasî *iti*. 5 ácha. dádṛiçre. 6 sîm acashṭa. víghṛite-mádantî -cakrâte-saṃvidâné *iti*. 7 víyute-dûréante-jâgarû̃ke-yuvatî́-bhávantî-bruvâte *iti*. 8 víçvâ ít. jánima. eté-bíbhratî *iti*. 9 ârât. tát. ví-ute. 12 tváshṭâ ávase. 13 vidyút-rathâḥ.

marúta ṛishṭimánto divó máryâ ṛitájâtâ ayâsaḥ | sárasvatî çriṇavan yajníyâso dhâtâ rayím sahávîraṃ turâsaḥ || 13 || víshṇuṃ stómâsaḥ purudasmám arkâ bhágasyeva kâríṇo yâmani gman | urukramâḥ kakuhó yásya pûrvîr ná mardhanti yuvatáyo jánitrîḥ || 14 || índro víçvair vîryaiḥ pátyamâna ubhé â paprau ródasî mahitvâ | puraṃdaró vṛitrahâ dhṛishṇúsheṇaḥ saṃgṛíbhyâ na â bharâ bhûri paçváḥ || 15 || 26 ||

nâsatyâ me pitárâ bandhupríchâ sajâtyàm açvínoç câru nâma | yuvâṃ hí sthó rayidaú no rayîṇâṃ dâtráṃ rakshethe ákavair ádabdhâ || 16 || mahát tád vaḥ kavayaç câru nâma yád dha devâ bhávatha víçva índre | sákha ṛibhúbhiḥ puruhûta priyébhir imâṃ dhíyaṃ sâtáye takshatâ naḥ || 17 || aryamâ ṇo áditir yajníyâsó 'dabdhâni váruṇasya vratâni | yuyóta no anapatyâni gántoḥ prajâvân naḥ paçumâñ astu gâtúḥ || 18 || devânâṃ dûtáḥ purudhá prásûtó 'nâgân no vocatu sarvátâtâ | çriṇótu naḥ pṛithivî dyaúr utâpaḥ sûryo nákshatrair urv àntáriksham || 19 || çriṇvántu no vṛíshaṇaḥ párvatâso dhruvákshemâsa ílayâ mádantaḥ | âdityaír no áditiḥ çriṇotu yáchantu no marútaḥ çárma bhadrám || 20 || sádâ sugáḥ pitumân astu pánthâ mádhvâ devâ óshadhîḥ sám pipṛikta | bhágo me agne sakhyé ná mṛidhyâ úd râyó açyâṃ sádanam purukshóḥ || 21 || svádasva havyâ sám ísho didîhy asmadryàk sám mimîhi çrávâṅsi | víçvâñ agne pṛitsú tâñ jeshi çátrûn áhâ víçvâ sumánâ dîdihî naḥ || 22 || 27 ||

54, 13 dhâta. 14 arkâḥ bhágasya-iva. 15 ubhé-ródasî *iti*. dhṛishṇú-seṇaḥ sam-gṛíbhya. bhara. 17 ha devâḥ. víçve. sákhâ. takshata. 18 naḥ. yajníyâsaḥ ádabdhâni. 19 prá-sûtaḥ ánâgân. utá âpaḥ. urú antáriksham. 21 pánthâḥ. 22 su-mánâḥ dîdihi.

55 (289). trishṭubh.

Ushásaḥ pū́rvâ ádha yád vyûshúr mahád ví jajne akshá-
ram padé góḥ | vratā́ devā́nâm úpa nú prabhū́shan mahád
devā́nâm asuratvám ékam || 1 || mó shū́ ṇo átra juhuranta
devā́ mā́ pū́rve agne pitáraḥ padajnā́ḥ | purâṇyóḥ sádma-
noḥ ketúr antár ma° || 2 || ví me purutrā́ patayanti kā́mâḥ
çámy áchâ dîdye pûrvyā́ṇi | sámiddhe agnā́v ṛitám íd va-
dema ma° || 3 || samânó rā́jâ víbhṛitaḥ purutrā́ çáye çayā́su
práyuto vánā́nu | anyā́ vatsám bhárati kshéti mâtā́ ma°
|| 4 || âkshít pū́rvâsv áparâ anûrút sadyó jâtā́su táruṇîshv
antáḥ | antárvatîḥ suvate ápravîtâ ma° || 5 || 28 ||

çayúḥ parástâd ádha nú dvimâtā́bandhanáç carati vatsá
ékaḥ | mitrásya tā́ váruṇasya vratā́ni ma° || 6 || dvimâtā́ hótâ
vidátheshu samrā́ḷ ánv ágraṃ cárati kshéti budhnáḥ | prá
ráṇyâni raṇyavā́co bharante ma° || 7 || çū́rasyeva yúdhyato
antamásya pratîcī́naṃ dadṛiçe víçvam âyát | antár matíç
carati nishshídhaṃ gór ma° || 8 || ní veveti palitó dûtá âsv
antár mahā́ṅç carati rocanéna | vápûṅshi bíbhrad abhí no
ví cashṭe ma° || 9 || víshṇur gopā́ḥ paramám pâti pā́thaḥ
priyā́ dhā́mâny amṛítâ dádhânaḥ | agnísh ṭā́ víçvâ bhúva-
nâni veda ma° || 10 || 29 ||

nā́nâ cakrâte yamyā́ vápûṅshi táyor anyád rócate kṛi-
shṇám anyát | çyā́vî ca yád árushî ca svásârau ma° || 11 ||
mâtā́ ca yátra duhitā́ ca dhenū́ sabardúghe dhâpáyete samîcī́ |
ṛitásya té sádasîḷe antár ma° || 12 || anyásyâ vatsáṃ rihatī́ mi-
mâya káyâ bhuvā́ ní dadhe dhenúr ū́dhaḥ | ṛitásya sā́ páya-
sâpinvatéḷâ ma° || 13 || pádyâ vaste pururū́pâ vápûṅshy ûr-

55, 2 mó *iti* sú naḥ. devā́ḥ. 3 ácha. 4 vánâ ánu. 5 ápra -vîtâḥ. 6 dvi-mâtā́ abandhanáḥ. 8 çū́rasya-iva. â-yát. 10 agníḥ tā́. 12 dh. s. dh. samîcī́ *iti*. té *iti* sádasi îḷe. 13 anyásyâḥ. páyasâ apinvata íḷâ.

dhvā́ tasthau tryávim̥ rérihâṇâ | ṛitásya sádma ví carâmi vidvā́n ma° || 14 || padé iva níhite dasmé antás táyor anyád gúhyam âvír anyát | sadhrîcînā́pathyā̂ sā́ víshûcî ma° || 15 || 30 ||

ā́ dhenávo dhunayantâm áçiçvîḥ sabardúghâḥ çaçayā́ ápradugdhâḥ | návyâ-navyâ yuvatáyo bhávantîr ma° || 16 || yád anyā́su vṛishabhó róravîti só anyásmin yûthé ní dadhâti rétaḥ | sá hí kshápâvânt sá bhágaḥ sá rā́jâ ma° || 17 || vîrásya nú sváçvyam̥ janâsaḥ prá nú vocâma vidúr asya devā́ḥ | shoḷhā́ yuktā́ḥ páñca-pañcā́ vahanti ma° || 18 || devás tváshṭâ savitā́ viçvárûpaḥ pupósha prajā́ḥ purudhā́ jajâna | imā́ ca víçvâ bhúvanâny asya ma° || 19 || mahī́ sám airac camvā̂ samîcī́ ubhé té asya vásunâ nyṛìshṭe | çṛiṇvé vîró vindámâno vásûni ma° || 20 || imā́m̥ ca naḥ pṛithivī́m̥ viçvádhâyâ úpa ksheti hitámitro ná rā́jâ | puraḥsádaḥ çarmasádo ná vîrā́ ma° || 21 || nishshídhvarîs ta óshadhîr utā́po rayím̥ ta indra pṛithivī́ bibharti | sákhâyas te vâmabhā́jaḥ syâma ma° || 22 || 31 ||

Tṛitîyo 'dhyâyaḥ.

56 (290). trishṭubh.

Ná tā́ minanti mâyíno ná dhī́râ vratā́ devā́nâm prathamā́ dhruvā́ṇi | ná ródasî adrúhâ vedyā́bhir ná párvatâ nináme tasthivā́ṅsaḥ || 1 || sháḍ bhârā́ṅ éko ácaran bibharty ṛitám̥ várshishṭham úpa gā́va ā́guḥ | tisró mahī́r úparâs tasthur átyâ gúhâ dvé níhite darçy ékâ || 2 || tripâjasyó vṛishabhó viçvárûpa utá tryudhā́ purudhá prajā́vân | tryanîkáḥ patyate mā́hinâvânt sá retodhā́ vṛishabháḥ çáçvatînâm

---

55, 14 tri-ávim. 15 padé-níhite *iti*. 16 návyâḥ-navyâḥ. 18 páñca-pañca ā́. 20 mahī́-samîcī́-ubhé-té-nyṛìshṭe *iti*. airat. 21 vîrā́ḥ. 22 te. utá ā́paḥ. te. — 56, 1 dhī́râḥ. ródasî *iti*. párvatâḥ. 2 ā́ aguḥ. átyâḥ. dvé-níhite *iti*. 3 mā́hina-vân. retaḥ-dhā́ḥ.

‖ 3 ‖ abhī́ka âsâm padavī́r abodhy âdityā́nâm ahve cā́ru nā́ma | ā́paç cid asmâ aramanta devī́ḥ pṛithag vrájantīḥ pári shîm avṛiñjan ‖ 4 ‖ trī́ shadhásthâ sindhavas tríḥ kavînā́m utá trimātā́ vidátheshu samrā́ṭ | ṛitā́varîr yóshaṇâs tisró ápyâs trír ā́ divó vidáthe pátyamânāḥ ‖ 5 ‖ trír ā́ divā́ḥ savitar vā́ryâṇi divé-diva ā́ suva trír no áhnaḥ | tridhā́tu râyá ā́ suvâ vásûni bhága trâtar dhishaṇe sâtáye dhâḥ ‖ 6 ‖ trír ā́ divā́ḥ savitā́ soshavîti rā́jânâ mitrā́váruṇâ supâṇī́ | ā́paç cid asya ródasî cid urvī́ rátnam bhikshanta savitúḥ savā́ya ‖ 7 ‖ trír uttamā́ dûṇáçâ rocanā́ni tráyo râjanty ásurasya vîrā́ḥ | ṛitā́vâna ishirā́ dûḷábhâsas trír ā́ divó vidáthe santu devā́ḥ ‖ 8 ‖ 1 ‖

57 (291). trishṭubh.

Prá me vivikvā́ṅ avidan manîshā́ dhenúṃ cárantîm prá-yutâm ágopâm | sadyáç cid yā́ duduhé bhū́ri dhâsér índras tád agníḥ panitā́ro asyâḥ ‖ 1 ‖ índraḥ sú pûshā́ vṛíshaṇâ suhástâ divó ná prîtā́ḥ çaçayáṃ duduhre | víçve yád asyâṃ raṇáyanta devā́ḥ prá vó 'tra vasavaḥ sumnám açyâm ‖ 2 ‖ yā́ jâmáyo vṛíshṇa ichánti çaktíṃ namasyántîr jánate gárbham asmin | áchâ putráṃ dhenávo vâvaçânā́ maháç caranti bíbhratam vápûṅshi ‖ 3 ‖ áchâ vivakmi ródasî sumé́ke grā́vṇo yujânó adhvaré manîshā́ | imā́ u te mánave bhū́rivârâ ûrdhvā́ bhavanti darçatā́ yájatrâḥ ‖ 4 ‖ yā́ te jihvā́ mádhumatî sumedhā́ ágne devéshûcyáta urûcī́ | táyehá víçvâṅ ávase yájatrân ā́ sâdaya pâyáyâ câ mádhûni ‖ 5 ‖ yā́ te agne párvatasyeva dhā́rā́saçcantî pîpáyad deva

---

56, 4 abhī́ke. asmai. sim. 5 sadhá-sthâ. 6 divé-dive. suva vásûni. 7 ródasî-urvī́ *iti*. 8 duḥ-náçâ. ishirā́ḥ duḥ-dábhâsaḥ. — 57, 1 avidat. 2 vaḥ átra. 3 yā́ḥ. vṛíshṇe. ácha. vâvaçânā́ḥ. 4 r. sumé́ke *iti*. ûrdhvā́ḥ. darçatā́ḥ. 5 devéshu ucyáte. táyâ ihá. pâyáya ca. 6 párvatasya-iva dhā́rā́ ásaçcantî.

citrā̃ | tā̃m asmábhyam prámatim jātavedo váso rā̃sva sumatím viçvájanyām || 6 || 2 ||

58 (292). trishṭubh.

Dhenúḥ pratnásya kā̃myam dúhānāntáḥ putráç carati dákshiṇāyāḥ | ā̃ dyotaním vahati çubhráyāmoshásaḥ stómo açvínāv ajîgaḥ || 1 || suyúg vahanti práti vām ṛiténordhvā̃ bhavanti pitáreva médhāḥ | járethām asmád ví paṇér manîshā̃m yuvór ávaç cakṛimā̃ yātam arvā̃k || 2 || suyúgbhir áçvaiḥ suvṛitā ráthena dásrāv imā̃m çṛiṇutam çlókam ádreḥ | kím aṅgá vām práty ávartim gámishṭhāhúr víprāso açvinā purājā̃ḥ || 3 || ā̃ manyethām ā̃ gatam kác cid évair víçve jánāso açvínā havante | imā̃ hí vām góṛijîkā mádhūni prá mitrā̃so ná dadúr usró ágre || 4 || tiráḥ purú cid açvinā rájāṅsy āṅgûshó vām maghavānā jáneshu | éhá yātam pathíbhir devayā̃nair dásrāv imé vām nidháyo mádhūnām || 5 || 3 ||

purāṇám ókaḥ sakhyám çivám vām yuvór narā dráviṇam jahnā̃vyām | púnaḥ kṛiṇvāṇā̃ḥ sakhyā̃ çivā̃ni mádhvā mádema sahá nú samānā̃ḥ || 6 || áçvinā vāyúnā yuvám sudakshā niyúdbhiç ca sajóshasā yuvānā | nā̃satyā tiróahnyam jushāṇā̃ sómam pibatam asrídhā sudānû || 7 || áçvinā pári vām íshaḥ purûcī́r îyúr gîrbhír yátamānā ámṛidhrāḥ | rátho ha vām ṛitajā̃ ádrijûtaḥ pári dyā̃vāpṛithivī́ yāti sadyáḥ || 8 || áçvinā madhushúttamo yuvā̃kuḥ sómas tám pātam ā̃ gatam duroṇé | rátho ha vām bhū́ri várpaḥ kárikrat sutā̃vato nishkṛitám ā̃gamishṭhaḥ || 9 || 4 ||

58, 1 dúhānā antár *iti*. çubhrá-yāmā ushásaḥ. 2 ṛiténa úrdhvāḥ. pitárā-iva. cakṛima ā̃. 3 gámishṭhā áhúḥ. purā-jāḥ. 4 kát. 5 purú. ā̃ ihá. 6 nú. 9 madhusút-tamaḥ.

59 (293). trishṭubh. 6—9 gâyatrî.

Mitró jánân yâtayati bruvâṇó mitró dâdhâra pṛithivîm utá dyâm | mitráḥ kṛishṭîr ánimishâbhí cashṭe mitrâya havyâṃ ghṛitávaj juhota || 1 || prá sá mitra márto astu práyasvân yás ta âditya çikshati vraténa | ná hanyate ná jîyate tvóto naínam áṅho açnoty ántito ná dûrât || 2 || anamîvâsa íḷayâ mádanto mitájnavo várimann â pṛithivyâḥ | âdityásya vratám upakshiyánto vayám mitrásya sumataú syâma || 3 || ayám mitró namasyàḥ suçévo râjâ sukshatró ajanishṭa vedhâḥ | tásya vayáṃ — || 4 || mahâṅ âdityó námasopasádyo yâtayájjano gṛiṇaté suçévaḥ | tásmâ etát pányatamâya júshtam agnaú mitrâya havír â juhota || 5 || 5 ||

mitrásya carshaṇîdhṛító 'vo devásya sânasí | dyumnáṃ citráçravastamam || 6 || abhí yó mahiná dívam mitró babhûva sapráthâḥ | abhí çrávobhiḥ pṛithivîm || 7 || mitrâya páñca yemire jánâ abhíshṭiçavase | sá devân viçvân bibharti || 8 || mitró devéshv âyúshu jánâya vṛiktábarhishe | ísha ishṭávratâ akaḥ || 9 || 6 ||

60 (294). jagatî.

Ihéha vo mánasâ bandhútâ nara uçíjo jagmur abhí tâni védasâ | yâbhir mâyâbhiḥ prátijûtivarpasaḥ saúdhanvanâ yájniyam bhâgám ânaçá || 1 || yâbhiḥ çácîbhiç camasâṅ ápiṅçata yáyâ dhiyâ gâm áriṇîta cármaṇaḥ | yéna hárî mánasâ nirátakshata téna devatvám ṛibhavaḥ sám ânaça || 2 || índrasya sakhyám ṛibhávaḥ sám ânaçur mánor nápâto apáso dadhanvire | saudhanvanâso amṛitatvám érire vishṭvî

59, 1 áni-mishâ abhí. ghṛitá-vat. 2 te. tvâ-ûtaḥ ná enam. 4b s. 235, 21. 5 námasâ upa-sádyaḥ yâtayút-janaḥ. tásmai. 6 carshaṇi-dhṛítaḥ ávaḥ. — 60, 1 ihá-iha. saúdhanvanâḥ. 3 â îrire.

çámîbhiḥ sukṛítaḥ sukṛityáyâ || 3 || índreṇa yâtha saráthaṃ suté sácấ átho váçânâm bhavathâ sahá çriyấ | ná vaḥ pratimaí sukṛitấni vâghataḥ saúdhanvanâ ṛibhavo vîryấṇi ca || 4 || índra ṛibhúbhir vấjavadbhiḥ sámukshitaṃ sutáṃ sómam ấ vṛishasvâ gábhastyoḥ | dhiyéshitó maghavan dâçúsho gṛihé saudhanvanébhiḥ sahá matsvâ nṛíbhiḥ || 5 || índra ṛibhumấn vấjavân matsvehá no 'smínt sávane çácyâ purushṭuta | imấni túbhyaṃ svásarâṇi yemire vratấ devấnâm mánushaç ca dhármabhiḥ || 6 || índra ṛibhúbhir vâjíbhir vâjáyann ihá stómaṃ jaritúr úpa yâhi yajníyam | çatáṃ kétebhir ishirébhir âyáve sahásraṇîtho adhvarásya hómani || 7 || 7 ||

61 (295). trishṭubh.

Úsho vấjena vâjini prácetâḥ stómaṃ jushasva gṛiṇató maghoni | purâṇî́ devi yuvatíḥ púraṃdhir ánu vratáṃ carasi viçvavâre || 1 || úsho devy ámartyâ ví bhâhi candrárathâ sûnṛítâ îráyantî | ấ tvâ vahantu suyámâso áçvâ híraṇyavarṇâm pṛithupấjaso yé || 2 || úshaḥ pratîcî́ bhúvanâni víçvordhvấ tishṭhasy amṛítasya ketúḥ | samânám árthaṃ caraṇîyámânâ cakrám iva navyasy ấ vavṛitsva || 3 || áva syûmeva cinvatî́ maghóny ushấ yâti svásarasya pátnî | svàr jánantî subhágâ sudáṅsâ ấntâd diváḥ papratha ấ pṛithivyấḥ || 4 || áchâ vo devî́m ushásaṃ vibhâtî́m prá vo bharadhvaṃ námasâ suvṛiktím | ûrdhvám madhudhấ divî pấjo açret prá rocanấ ruruce raṇvásaṃdṛik || 5 || ṛitấvarî divó arkaír abodhy ấ revátî ródasî citrám asthât | âyatî́m agna

60, 4 sácâ átho *iti*. bhavatha. 5 vṛishasva. dhiyấ ishitáḥ. matsva. 6 índra. matsva ihá. 7 índra. — 61, 2 áçvâḥ. 3 víçvâ ûrdhvấ. 4 syûma-iva. maghónî ushấḥ. ấántât. paprathe. 5 ácha. 6 ródasî *iti*. â-yatî́m agne.

ushásaṃ vibhâtîṃ vâmám eshi drávinam bhikshamâṇaḥ || 6 || ṛitásya budhná ushásâm ishaṇyán vríshâ mahî ródasî ấ viveça | mahî mitrásya váruṇasya mâyấ candréva bhânúṃ ví dadhe purutrấ || 7 || 8 ||

62 (296). 1—3 trishṭubh. 4—18 gâyatrî.

Imấ u vâm bhṛimáyo mányamânâ yuvấvate ná túyâ abhûvan | kvà tyád indrâvaruṇâ yáço vâṃ yéna smâ sínam bhárathaḥ sákhibhyaḥ || 1 || ayám u vâm purutámo rayîyáñ chaçvattamám ávase johavîti | sajóshâv indrâvaruṇâ marúdbhir divấ pṛithivyấ çriṇutaṃ hávam me || 2 || asmé tád indrâvaruṇâ vásu shyâd asmé rayír marutaḥ sárvavîraḥ | asmấn várûtrîḥ çaraṇaír avantv asmấn hótrâ bhâratî dákshiṇâbhiḥ || 3 || bṛíhaspate jushásva no havyấni viçvadevya | rấsva rátnâni dâçúshe || 4 || çúcim arkaír bṛíhaspátim adhvaréshu namasyata | ánâmy ója ấ cake || 5 || 9 ||

vṛishabhâṃ carshaṇînấṃ viçvárûpam ádâbhyam | bṛíhaspátiṃ váreṇyam || 6 || iyáṃ te pûshann âghṛiṇe sushṭutír deva návyasî | asmấbhis túbhyaṃ çasyate || 7 || tấṃ jushasva giram máma vâjayántîm avâ dhíyam | vadhûyúr iva yóshaṇâm || 8 || yó víçvâbhí vipáçyati bhúvanâ sáṃ ca páçyati | sá naḥ pûshấvitấ bhuvat || 9 || tát savitúr váreṇyam bhárgo devásya dhîmahi | dhíyo yó naḥ pracodáyât || 10 || 10 ||

devásya savitúr vayáṃ vâjayántaḥ púraṃdhyâ | bhágasya râtím îmahe || 11 || devấṃ náraḥ savitấraṃ víprâ yajnaíḥ suvṛiktíbhiḥ | namasyánti dhiyéshitấḥ || 12 || sómo ji-

---

61, 7 budhné. m. ródasî *iti*. candrấ-iva. — 62, 1 mányamânâḥ. sma. 2 rayi-yán ça°. 3 syât. 8 ava. 9 víçvâ abhí. pûshấ avitấ. 12 víprâḥ. dhiyấ ishitâḥ.

gâti gâtuvíd devấnâm eti nishkṛitám | ṛitásya yónim âsádam || 13 || sómo asmábhyaṃ dvipáde cátushpade ca paçáve | anamîvấ ishas karat || 14 || asmấkam ấyur vardháyann abhímâtîḥ sáhamânaḥ | sómaḥ sadhástham ấsadat || 15 || ấ no mitrâvaruṇâ ghṛitaír gávyûtim ukshatam | mádhvâ rájâṅsi sukratû || 16 || uruçáṅsâ namovṛídhâ mahnấ dákshasya râjathaḥ | drấghishṭhâbhiḥ çucivratâ || 17 || gṛiṇânấ jamádagninâ yónâv ṛitásya sîdatam | pâtáṃ sómam ṛitâvṛidhâ || 18 || 11 ||

Pañcamo 'nuvâkaḥ.

TṚITÎYAM MAṆḌALAM.

62, 15 ấ ásadat.

1 (297). trishṭubh. 1 ashṭi. 2 atijagatî. 3 dhṛiti.

Tvâṃ hy àgne sádam ít samanyávo devấso devám aratíṃ nyerirá íti krátvâ nyeriré | ámartyaṃ yajata mártyeshv ấ devám ấdevaṃ janata prácetasaṃ víçvam ấdevaṃ janata prácetasam || 1 || sá bhrấtaraṃ váruṇam agna ấ vavṛitsva devấ́ñ áchâ sumatî́ yajnávanasaṃ jyéshṭhaṃ yajnávanasam | ṛitấvânam âdityáṃ carshaṇîdhṛítaṃ rấjânaṃ carshaṇîdhṛítam || 2 || sákhe sákhâyam abhy ấ vavṛitsvấçúṃ ná cakráṃ ráthyeva ráṅhyâsmábhyaṃ dasma ráṅhyâ | ágne mṛiḷîkáṃ váruṇe sácâ vido marútsu viçvábhânushu | tokấya tujé çuçucâna çáṃ kṛidhy asmábhyaṃ dasma çáṃ kṛidhi || 3 || tvấṃ no agne váruṇasya vidvấn devásya héḷó 'va yâsisîshṭhâḥ | yájishṭho váhnitamaḥ çóçucâno víçvâ dvéshâṅsi prá mumugdhy asmát || 4 || sá tvâṃ no agne 'vamó bhavotî́ nédishṭho asyấ usháso vyùshṭau | áva yakshva no váruṇaṃ rárâṇo vîhí mṛiḷîkáṃ suhávo na edhi || 5 || 12 ||

asyá çréshṭhâ subhágasya saṃdṛíg devásya citrátamâ mártyeshu | çúci ghṛitáṃ ná taptám ághnyâyâḥ spárhâ devásya maṅhấneva dhenóḥ || 6 || trír asya tấ paramấ santi satyấ spárhâ devásya jánimâny agnéḥ | ananté antáḥ pári-

---

1, 1 hí agne. ni-eriré. 2 agne. ácha. 3 abhí. vavṛitsva âçúm. ráthyâ-iva. ráṅhyâ asmábhyam. 4 héḷaḥ áva. 5 bhava ûtî́. 6 maṅhánâ-iva.

vîta ấgâc chúciḥ çukró aryó rórucânaḥ || 7 || sá dûtó víçvéd abhí vashṭi sádmâ hótâ híraṇyaratho ráṃsujihvaḥ | rohídaçvo vapushyò vibhấvâ sádâ raṇváḥ pitumátîva saṃsát || 8 || sá cetayan mánusho yajnábandhuḥ prá tám mahyấ raçanáyâ nayanti | sá kshety asya dúryâsu sấdhan devó mártasya sadhanitvám âpa || 9 || sá tű no agnír nayatu prajânánn áchâ rátnaṃ devábhaktaṃ yád asya | dhiyấ yád víçve amṛítâ ákṛiṇvan dyaúsh pitấ janitấ satyám ukshan || 10 || 13 ||

sá jâyata prathamáḥ pastyâsu mahó budhné rájaso asyá yónau | apấd açîrshấ guhámâno ántâyóyuvâno vṛishabhásya nîḷé || 11 || prá çárdha ârta prathamáṃ vipanyáṅ ṛitásya yónâ vṛishabhásya nîḷé | spârhó yúvâ vapushyò vibhấvâ saptá priyấso 'janayanta vṛíshṇe || 12 || asmấkam átra pitáro manushyâ abhí prá sedur ṛitám âçushâṇấḥ | áçmavrajâḥ sudúghâ vavré antár úd usrấ âjann usháso huvânấḥ || 13 || té marmṛijata dadṛivấṅso ádriṃ tád eshâm anyé abhíto ví vocan | paçváyantrâso abhí kârám arcan vidánta jyótiç cakṛipánta dhîbhíḥ || 14 || té gavyatấ mánasâ dṛidhrám ubdháṃ gấ yemânám pári shántam ádrim | dṛiḷháṃ náro vácasâ daívyena vrajáṃ gómantam uçíjo ví vavruḥ || 15 || 14 ||

té manvata prathamáṃ nấma dhenós tríḥ saptá mâtúḥ paramấṇi vindan | táj jânatîr abhy ànushâta vrấ âvír bhuvad aruṇír yaçásâ góḥ || 16 || néçat támo dúdhitaṃ rócata dyaúr úd devyấ usháso bhânúr arta | ấ sűryo bṛihatás tishṭhad ájrâṅ ṛijú márteshu vṛijinấ ca páçyan || 17 || ấd ít paççấ bubudhânấ vy àkhyann ấd íd rátnaṃ dhârayanta

---

I, 7 á agât çúciḥ. 8 víçvâ ít. sádma. rúm-sujihvaḥ. pitumátî -iva. 9 cetayat. 10 tú. ácha. dyaúḥ. 11 ántâ â-yóyuvânaḥ. 12 vipanyấ. 13 su-dúghâḥ. 14 paçvá-ya°. 15 gấḥ. sántam. 16 tát. abhí anûshata. 18 bubudhânấḥ ví akhyan.

dyúbhaktam | víçve víçvâsu dúryâsu devā́ mítra dhiyé varuṇa satyám astu || 18 || áchâ voceya çuçucânám agníṃ hótâraṃ viçvábharasaṃ yájishṭham | çúcy ṹdho atṛiṇan ná gávâm ándho ná pûtám párishiktam aṅçóḥ || 19 || víçveshâm áditir yajníyânâṃ víçveshâm átithir mā́nushâṇâm | agnír devā́nâm áva âvṛiṇánaḥ sumṛiḷíko bhavatu jâtávedâḥ || 20 || 15 ||

2 (298). trishṭubh.

Yó mártyeshv amṛ́ita ṛitā́vâ devó devéshv aratír nidhā́yi | hótâ yájishṭho mahnā́ çucádhyai havyaír agnír mánusha îrayádhyai || 1 || ihá tvám sūno sahaso no adyá jâtó jâtā́ñ ubháyâñ antár agne | dûtá îyase yuyujânó ṛishva ṛijumushkā́n vṛíshaṇaḥ çukrā́ṅç ca || 2 || átyâ vṛidhasnū́ róhitâ ghṛitásnû ṛitásya manye mánasâ jávishṭhâ | antár îyase arushā́ yujânó yushmā́ñç ca devā́n víça ā́ ca mártân || 3 || aryamáṇaṃ váruṇam mitrám eshâm índrâvíshṇû marúto açvínotá | sváçvo agne suráthaḥ surā́dhâ éd u vaha suhávishe jánâya || 4 || gómāñ agné 'vimāñ açvī́ yajnó nṛivátsakhâ sádam íd apramṛishyáḥ | íḷâvāñ eshó asura prajā́vân dîrghó rayíḥ pṛithubudhnáḥ sabhā́vân || 5 || 16 ||

yás ta idhmáṃ jabhárat sishvidânó mûrdhā́naṃ vâ tatápate tvâyā́ | bhúvas tásya svátavāṅḥ pâyúr agne víçvasmât sîm aghâyatá urushya || 6 || yás te bhárâd ánniyate cid ánnaṃ niçíshan mandrám átithim udī́rat | ā́ devayúr inádhate duroṇé tásmin rayír dhruvó astu dā́svân || 7 || yás tvâ doshā́ yá ushási praçáṅsât priyáṃ vâ tvâ kṛiṇávate

---

1, 18 devāḥ. 19 ácha. atṛiṇat. — 2, 2 ṛishva. 3 vṛidhasnū́ -ghṛitásnû *iti*. 4 açvínâ utá. ā́ ît. 5 agne ávi-mân. 6 te. 7 ni-çíshat.

havíshmân | áçvo ná své dáma ấ hemyấvân tám áṅhasaḥ pîparo dâçvấṅsam || 8 || yás túbhyam agne amṛítâya dấçad dúvas tvé kṛiṇávate yatásruk | ná sá râyấ çaçamânó ví yoshan naínam áṅhaḥ pári varad aghâyóḥ || 9 || yásya tvám agne adhvaráṃ jújosho devó mártasya súdhitaṃ rárâṇaḥ | prîtéd asad dhótrâ sấ yavishṭhấsâma yásya vidhaté vṛidhấsaḥ || 10 || 17 ||

cíttim ácittiṃ cinavad ví vidvấn pṛishṭhéva vîtấ vṛijinấ ca mártân | râyé ca naḥ svapatyấya deva dítiṃ ca rấsvấditim urushya || 11 || kavíṃ çaçâsuḥ kaváyó 'dabdhâ nidhârấyanto dúryâsv âyóḥ | átas tvám dṛíçyâṅ agna etấn paḍbhíḥ paçyer ádbhutâṅ aryá évaiḥ || 12 || tvám agne vâghâte suprấṇîtiḥ sutásomâya vidhaté yavishṭha | rátnam bhara çaçamânấya ghṛishve pṛithú çcandrám ávase carshaṇiprấḥ || 13 || ádhâ ha yád vayám agne tvâyấ paḍbhír hástebhiç cakṛimấ tanûbhiḥ | ráthaṃ ná kránto ápasâ bhuríjor ṛitáṃ yemuḥ sudhyà âçushâṇáḥ || 14 || ádhâ mâtúr ushásaḥ saptá víprâ jấyemahi prathamấ vedháso nṛín | divás putrấ áṅgiraso bhavemấdriṃ rujema dhanínaṃ çucántaḥ || 15 || 18 ||

ádhâ yáthâ naḥ pitáraḥ párâsaḥ pratnấso agna ṛitám âçushâṇáḥ | çúcîd ayan dîdhitim ukthaçấsaḥ kshấmâ bhindánto aruṇîr ápa vran || 16 || sukármâṇaḥ surúco devayántó 'yo ná devấ jánimâ dhámantaḥ | çucánto agníṃ vavṛidhánta índram ûrvấṃ gávyam parishádanto agman || 17 || ấ yûthéva kshumáti paçvó akhyad devấnâṃ yáj jánimấnty

---

2, 8 dáme. 9 yoshat ná enam. ásâma. 11 pṛishṭhấ-iva. rấsva áditim. 12 kaváyaḥ ádabdhâḥ. agne. 13 candrám. 14 ádha. cakṛimá. 15 víprâḥ. prathamấḥ. bhavema ádrim. 16 agne. çúci ít. uktha-çásaḥ. 17 deva-yántaḥ áyaḥ. devấḥ jánima. 18 yûthấ-iva. yát jánima ánti.

ugra | mártânâṃ cid urváçîr akṛipran vṛidhé cid aryá úparasyâyóḥ || 18 || ákarma te svápaso abhûma ṛitám avasrann usháso vibhâtîḥ | ánûnam agním purudhâ suçcandráṃ devásya mármṛijataç cáru cákshuḥ || 19 || etâ te agna ucáthâni vedhó 'vocâma kaváye tâ jushasva | úc chocasva kṛiṇuhí vásyaso no mahó râyáḥ puruvâra prá yandhi || 20 || 19 ||

3 (299). trishṭubh.

Â vo râjânam adhvarásya rudráṃ hótâraṃ satyayájaṃ ródasyoḥ | agním purâ tanayitnór acíttâd dhíranyarûpam ávase kṛiṇudhvam || 1 || ayáṃ yóniç cakṛimâ yáṃ vayáṃ te jâyéva pátya uçatî suvâsâḥ | arvâcînáḥ párivîto ní shîdemâ u te svapâka pratîcîḥ || 2 || âçṛiṇvaté ádṛipitâya mánma nṛicákshase sumṛiḷîkâya vedhaḥ | devâya çastím amṛitâya çaṅsa grâveva sótâ madhushúd yám îḷé || 3 || tváṃ cin naḥ çámyâ agne asyâ ṛitásya bodhy ṛitacit svâdhîḥ | kadâ ta ukthâ sadhamâdyâni kadâ bhavanti sakhyâ gṛihé te || 4 || kathâ ha tád váruṇâya tvám agne kathâ divé garhase kán na âgaḥ | kathâ mitrâya mîḷhúshe pṛithivyaí brávaḥ kád aryamṇé kád bhágâya || 5 || 20 ||

kád dhíshṇyâsu vṛidhasânó agne kád vâtâya prátavase çubhaṃyé | párijmane nâsatyâya kshé brávaḥ kád agne rudrâya nṛighné || 6 || kathâ mahé pushṭimbharâya pûshṇé kád rudrâya súmakhâya havirdé | kád víshṇava urugâyâya réto brávaḥ kád ágne çárave bṛihatyaí || 7 || kathâ çárdhâya marútâm ṛitâya kathâ sûré bṛihaté pṛichyámânaḥ | práti bravó 'ditaye turâya sâdhâ divó jâtavedaç cikitvân || 8 || ṛi-

---

2, 18 úparasya âyóḥ. 19 abhûma. su-candrám. 20 etâ t. a. vgl. 73, 10. vedhaḥ ávocâma. út çocasva. — 3, 1 híraṇya-rûpam. 2 cakṛimá. jâyâ-iva pátye. sîda imâḥ. su-apâka. 3 grâvâ-iva. 4 cit. çámyai. bodhi. te. 5 kát. 7 víshṇave. 8 bravaḥ áditaye. sâdha.

téna ṛitáṃ níyatam îḷa ấ gór âmấ sácâ mádhumat pakvám agne | kṛishṇấ satî rúçatâ dhâsínaishấ jấmaryeṇa páyasâ pîpâya || 9 || ṛiténa hí shmâ vṛishabháç cid aktáḥ púmâñ agníḥ páyasâ pṛishṭhyèna | áspandamâno acarad vayodhấ vṛíshâ çukráṃ duduhe pṛíçnir ûdhaḥ || 10 || 21 ||

ṛiténâdriṃ vy àsan bhidántaḥ sám áṅgiraso navanta góbhiḥ | çunáṃ náraḥ pári shadann ushấsam âvíḥ svàr abhavaj jâté agnaú || 11 || ṛiténa devîr amṛítâ ámṛiktâ árṇobhir ấpo mádhumadbhir agne | vâjî́ ná sárgeshu prastubhânáḥ prá sádam ít srávitave dadhanyuḥ || 12 || mấ kásya yaksháṃ sádam íd dhuró gâ mấ veçásya praminató mấpéḥ | mấ bhrấtur agne ánṛijor ṛiṇáṃ ver mấ sákhyur dákshaṃ ripór bhujema || 13 || rákshâ ṇo agne táva rákshaṇebhî râraksháṇáḥ sumakha prîṇânáḥ | práti shphura ví ruja vîḍv áṅho jahí ráksho máhi cid vâvridhânám || 14 || ebhír bhava sumánâ agne arkaír imấnt spṛiça mánmabhiḥ çûra vấjân | utá bráhmâṇy aṅgiro jushasva sáṃ te çastír devávâtâ jareta || 15 || etấ víçvâ vidúshe túbhyaṃ vedho nîthấny agne niṇyấ vácâṅsi | nivácanâ kaváye kấvyâny áçaṅsisham matíbhir víprа ukthaíḥ || 16 || 22 ||

4 (300). trishṭubh.

Kṛiṇushvá pấjaḥ prásitiṃ ná pṛithvîṃ yâhí rấjevấmavấṅ íbhena | tṛishvîṃ ánu prásitiṃ drûṇânó 'stâsi vídhya rakshásas tápishṭhaiḥ || 1 || táva bhramấsa âçuyấ patanty ánu spṛiça dhṛishatấ çóçucânaḥ | tápûṅshy agne juhvầ pataṃgấn ásaṃdito ví sṛija víshvag ulkấḥ || 2 || práti spáço

3, 9 ṛiténa. iḷe. dhâsínâ eshấ. 10 sma. vayaḥ-dhâḥ. 11 ṛiténa ádrim ví asan. abhavat. 13 huráḥ gâḥ. mấ âpéḥ. 14 rákshaṇaḥ. rákshaṇebhiḥ rarakshâṇáḥ. sphura. víḷú. — 4, 1 rấjâ-iva áma-vân. ástâ asi.

ví sṛija tūrṇitamo bhávâ pâyúr viçó asyấ ádabdhaḥ | yó no dûré agháçaṅso yó ánty ágne mā́kish ṭe vyáthir ā́ dadharshît || 3 || úd-agne tishṭha práty ā́ tanushva ny àmítrāñ oshatât tigmahete | yó no árâtiṃ samidhâna cakré nîcā́ táṃ dhakshy atasáṃ ná çúshkam || 4 || ûrdhvó bhava práti vidhyā́dhy asmád âvísh kṛiṇushva daívyâny agne | áva sthirā́ tanuhi yâtujū́nāṃ jâmím ájâmim prá mṛiṇîhi çátrûn || 5 || 23 ||

sá te jânâti sumatíṃ yavishṭha yá ī́vate bráhmaṇe gâtúm aírat | víçvâny asmai sudínâni râyó dyumnā́ny aryó ví dúro abhí dyaut || 6 || séd agne astu subhágaḥ sudā́nur yás tvâ nityena havíshâ yá ukthaíḥ | píprîshati svá āyushe duroṇé víçvéd asmai sudínâ sā́sad ishṭíḥ || 7 || árcâmi te sumatíṃ ghóshy arvā́k sáṃ te vâvātâ jaratâm iyáṃ gī́ḥ | sváçvâs tvâ suráthâ marjayemâsmé kshatrā́ṇi dhârayer ánu dyū́n || 8 || ihá tvâ bhū́ry ā́ cared úpa tmán dóshâvastar dîdivā́ṅsam ánu dyū́n | krī́ḷantas tvâ sumánasaḥ sapemâbhí dyumnā́ tasthivā́ṅso jánânâm || 9 || yás tvâ sváçvaḥ suhiraṇyó agna upayā́ti vásumatâ ráthena | tásya trâtā́ bhavasi tásya sákhâ yás ta âtithyám ânushág jújoshat || 10 || 24 ||

mahó rujâmi bandhútâ vácobhis tán mâ pitúr gótamâd ánv iyâya | tváṃ no asyá vácasaç cikiddhi hótar yavishṭha sukrato dámūnâḥ || 11 || ásvapnajas taráṇayaḥ suçévâ átandrâso 'vṛikā́ áçramishṭhâḥ | té pâyávaḥ sadhryàñco nishádyāgne táva naḥ pântv amûra || 12 || yé pâyávo mâmateyáṃ te agne páçyanto andháṃ duritā́d árakshan | raráksha tā́nt sukṛíto viçvávedâ dípsanta íd ripávo nā́ha debhuḥ || 13 || tváyâ vayáṃ sadhanyàs tvótâs táva práṇîty açyâma

---

4, 3 bháva. mâkíḥ te. 4 ní amítrân. 5 vidhya ádhi. âvíḥ. 7 sáḥ ít. své. víçvâ ít. sā́ asat. 8 vavātâ. su-ráthâḥ marjayema asmé. 9 sapema abhí. 10 agne. te. 11 tát. 12 ni-sádya ágne. 13 viçvá-vedâḥ. ná áha. 14 prá-nîtî.

vẫjân | ubhẫ çáṅsâ sûdaya satyatâte 'nushṭhuyẫ kṛiṇuhy ahrayâṇa || 14 || ayẫ te agne samídhâ vidhema práti stómaṃ çasyámânaṃ gṛibhâya | dáhâçáso rakshásaḥ pâhy àsmân druhó nidó mitramaho avadyât || 15 || 25 ||

Caturtho 'dhyâyaḥ.

5 (301). trishṭubh.

Vaiçvânarẫya mîḷhúshe sajóshâḥ kathẫ dâçemâgnáye bṛihád bhẫḥ | ánûnena bṛihatẫ vaksháthenópa stabhâyad upamín ná ródhaḥ || 1 || mẫ nindata yá imẫm máhyaṃ râtíṃ devó dadaú mártyâya svadhẫvân | pẫkâya gṛítso amṛíto vícetâ vaiçvânaró nṛítamo yahvó agníḥ || 2 || sẫma dvibárhâ máhi tigmábhṛishṭiḥ sahásraretâ vṛishabhás túvishmân | padáṃ ná gór ápagûḷhaṃ vividvân agnír máhyaṃ préd u vocan manîshẫm || 3 || prá tẫ agnír babhasat tigmájambhas tápishṭhena çocíshâ yáḥ surẫdhâḥ | prá yé mināntí váruṇasya dhẫma priyẫ mitrásya cétato dhruvẫṇi || 4 || abhrâtáro ná yóshaṇo vyántaḥ patirípo ná jánayo durévâḥ | pâpẫsaḥ sánto ánṛitâ asatyẫ idám padám ajanatâ gabhîrám || 5 || 1 ||

idám me agne kíyate pâvakẫminate gurúm bhârâṃ ná mánma | bṛihád dadhâtha dhṛishatẫ gabhîrâṃ yahvám pṛishṭhám práyasâ saptádhâtu || 6 || tám ín nv èvá samanẫ samânám abhí krátvâ punatî dhîtír açyâḥ | sasásya cármann ádhi cârau pṛiçner ágre rupá ârupitaṃ jábâru || 7 || pravẫcyaṃ vácasaḥ kím me asyá gúhâ hitám úpa ninígvadanti | yád usríyâṇâm ápa vâr iva vrán pâti priyáṃ rupó ágram padáṃ véḥ

4, 15 dáha açásaḥ. pâhí asmân. — 5, 1 dâçema agnáye. vakshátheṇa úpa. upa-mít. 2 ví-cetâḥ. 3 dvi-bárhâḥ. sahásra-retâḥ. prá ít. vocat. 5 ajanata. 6 pâvaka áminate. 7 ít nú evá. árupitam.

|| 8 || idám u tyán máhi mahấm ánîkaṃ yád usríyâ sácata pûrvyáṃ góḥ | ṛitásya padé ádhi dîdyânaṃ gúhâ raghushyád raghuyád viveda || 9 || ádha dyutânáḥ pitróḥ sácâsấmanuta gúhyaṃ cấru pṛíçneḥ | mâtúsh padé paramé ánti shád gór vṛíshṇaḥ çocíshaḥ práyatasya jihvấ || 10 || 2 ||

ṛitáṃ voce námasâ pṛichyámânas távâçásâ jâtavedo yádîdám | tvám asya kshayasi yád dha víçvaṃ diví yád u dráviṇaṃ yát pṛithivyấm || 11 || kím no asyá dráviṇaṃ kád dha rátnaṃ ví no voco jâtavedaç cikitvấn | gúhấdhvanaḥ paramáṃ yán no asyá réku padáṃ ná nidânấ áganma || 12 || kấ maryấdâ vayúnâ kád dha vâmám áchâ gamema raghávo ná vấjam | kadấ no devîr amṛítasya pátnîḥ sűro várṇena tatanann ushấsaḥ || 13 || aniréṇa vácasâ phalgvèna pratîtyena kṛidhúnâtṛipấsaḥ | ádhâ te agne kím ihấ vadanty anâyudhấsa ấsatâ sacantâm || 14 || asyá çriyé samidhânásya vṛíshṇo vásor ánîkaṃ dáma ấ ruroca | rúçad vásânaḥ sudṛiçîkarûpaḥ kshitír ná râyấ puruvấro adyaut || 15 || 3 ||

6 (802). trishṭubh.

Ûrdhvá û shú ṇo adhvarasya hotar ágne tíshṭha devátâtâ yájîyân | tvám hí víçvam abhy ási mánma prá vedhásaç cit tirasi manîshấm || 1 || ámûro hótâ ny àsâdi vikshv àgnír mandró vidátheshu prácetâḥ | ûrdhvám bhânúṃ savitévâçren méteva dhûmáṃ stabhâyad úpa dyấm || 2 || yatấ sujûrṇî râtínî ghṛitácî pradakshiṇíd devátâtim urâṇáḥ | úd u svárur navajấ nấkraḥ paçvó anakti súdhitaḥ sumékaḥ || 3 ||

5, 9 tyát. raghu-syát raghu-yát. 10 sácâ âsấ ámanuta. mâtúḥ. sát. 11 táva â-çásâ. yádi idám. ha. 12 ha. gúhâ ádhvanaḥ. yát. 13 ha. ácha. 14 kṛidhúnâ atṛipấsaḥ. ádha. ihá ásatâ. 15 dáme. — 6, 1 ûṃ *iti* sú naḥ. abhí. 2 ní asâdi. vikshú agníḥ. savitấ-iva açret métâ-iva. 3 su-jûrṇíḥ. nava-jấḥ ná ákraḥ.

stîrṇé barhíshi samidhâné agnấ ûrdhvó adhvaryúr jujushâṇó asthât | páry agníḥ paçupấ ná hótâ trivishṭy èti pradíva urâṇáḥ || 4 || pári tmánâ mitádrur eti hótâgnír mandró mádhuvacâ ṛitâvâ | drávanty asya vâjíno ná çókâ bháyante víçvâ bhúvanâ yád ábhrât || 5 || 4 ||

bhadrấ te agne svanîka saṃdṛíg ghorásya sató víshuṇasya cấruḥ | ná yát te çócis támasâ váranta ná dhvasmânas tanvî répa ấ dhuḥ || 6 || ná yásya sấtur jánitor ávâri ná mâtárâpitárâ nú cid ishṭaú | ádhâ mitró ná súdhitaḥ pâvakò 'gnír dîdâya mấnushîshu vikshú || 7 || dvír yám páñca jíjanant saṃvásânâḥ svásâro agním mấnushîshu vikshú | usharbúdham atharyò ná dántaṃ çukráṃ svấsam paraçúṃ ná tigmám || 8 || táva tyé agne haríto ghṛitasnấ róhitâsa ṛijváñcaḥ sváñcaḥ | arushấso vṛíshaṇa ṛijumushkấ ấ devátâtim ahvanta dasmấḥ || 9 || yé ha tyé te sáhamânâ ayấsas_tveshấso agne arcáyaç cáranti | çyenấso ná duvasanấso árthaṃ tuvishvanáso mấrutaṃ ná çárdhaḥ || 10 || ákâri bráhma samidhâna túbhyaṃ çáṁsâty ukthám yájate vy û dhâḥ | hótâram agním mánusho ní shedur namasyánta uçíjaḥ çáṁsam âyóḥ || 11 || 5 ||

7 (303). 1 jagatî. 2—6 anushṭubh. 7—11 trishṭubh.

Ayám ihá prathamó dhâyi dhâtṛíbhir hótâ yájishṭho adhvaréshv ῖḍyaḥ | yám ápnavâno bhṛígavo virurucúr váneshu citráṃ vibhvàṃ viçé-viçe || 1 || ágne kadấ ta ânushág bhúvad devásya cétanam | ádhâ hí tvâ jagṛibhriré mártâso vikshv ῖḍyam || 2 || ṛitávânaṃ vícetasam páçyanto dyấm iva

---

6, 4 agnaú. paçu-pấḥ. tri-vishṭí eti. 5 hótâ agníḥ. çókâḥ. 6 tanvì. 7 nú. ádha. pâvakáḥ. 8 su-ấsam. 9 ghṛita-snấḥ. su-áñcaḥ. 10 tuvi-svanásaḥ. 11 ví ûṃ *iti*. — 7, 2 te. ádha. vikshú. 3 ṛitá-vânam.

stṛíbhiḥ | víçveshâm adhvarâṇâṃ haskartâraṃ dáme-dame || 3 || âçúṃ dûtáṃ vivásvato víçvâ yáç carshaṇîr abhí | â jabhruḥ ketúm âyávo bhṛígavâṇaṃ viçé-viçe || 4 || tám îṃ hótâram ânushák cikitvâñsaṃ ní shedire | raṇvám pâvakáçocishaṃ yájishṭhaṃ saptá dhâmabhiḥ || 5 || 6 ||

táṃ çáçvatîshu mâtṛíshu vána â vîtám áçritam | citráṃ sántaṃ gúhâ hitáṃ suvédaṃ kûcidarthínam || 6 || sasásya yád víyutâ sásminn ûdhann ṛitásya dhâman raṇáyanta devâḥ | mahâñ agnír námasâ râtáhavyo vér adhvarâya sádam íd ṛitâvâ || 7 || vér adhvarásya dûtyâni vidvân ubhé antâ ródasî saṃcikitvân | dûtá îyase pradíva urâṇó vidúshṭaro divá âródhanâni || 8 || kṛishṇáṃ ta éma rúçataḥ puró bhâç carishṇv àrcír vápushâm íd ékam | yád ápravîtâ dádhate ha gárbhaṃ sadyáç cij jâtó bhávasî'd u dûtáḥ || 9 || sadyó jâtásya dádṛiçânam ójo yád asya vâto anuvâti çociḥ | vṛiṇákti tigmâm atasésu jihvâṃ sthirâ cid ánnâ dayate ví jámbhaiḥ || 10 || tṛishú yád ánnâ tṛishúṇâ vaváksha tṛishúṃ dûtáṃ kṛiṇute yahvó agníḥ | vâtasya meḷíṃ sacate nijûrvann âçúṃ ná vâjayate hinvé árvâ || 11 || 7 ||

8 (304). gâyatrî.

Dûtáṃ vo viçvávedasaṃ havyavâham ámartyam | yájishṭham ṛiñjase girâ || 1 || sá hí védâ vásudhitim mahâñ âródhanaṃ diváḥ | sá devâñ éhá vakshati || 2 || sá veda devá ânámaṃ devâñ ṛitâyaté dáme | dâti priyâṇi cid vásu || 3 || sá hótâ séd u dûtyàṃ cikitvâñ antár îyate | vidvâñ âródhanaṃ diváḥ || 4 || té syâma yé agnáye dadâçúr havyádâtibhiḥ | yá îṃ púshyanta indhaté || 5 || té râyâ té suvîryaiḥ

7, 4 víçvâḥ. 6 váne. 8 antár *iti*. 9 te. carishṇú arcíḥ. cit. bhávasi ít. — 8, 2 véda. sá d. é. v. vgl. 1, 2. 4 sáḥ ít. 5 yé.

sasavāṅso ví çṛiṇvire | yé agnā́ dadhiré dúvaḥ || 6 || asmé rā́yo divé-dive sáṃ carantu puruspṛíhaḥ | asmé vā́jâsa îratâm || 7 || sá vípraç carshaṇînāṃ çávasâ mā́nushâṇâm | áti kshipréva vidhyati || 8 || 8 ||

9 (305). gâyatrî.

Ágne mṛiḷá mahā́ṅ̃ asi yá îm ā́ devayúṃ jánam | iyétha barhír âsádam || 1 || sá mā́nushîshu dûḷábho vikshú prâvîr ámartyaḥ | dûtó víçveshâm bhuvat || 2 || sá sádma pári ṇîyate hótâ mandró dívishṭishu | utá pótâ ní shîdati || 3 || utá gnā́ agnír adhvará utó gṛihápatir dáme | utá brahmā́ ní shîdati || 4 || véshi hy àdhvarîyatā́m upavaktā́ jánânâm | havyā́ ca mā́nushâṇâm || 5 || véshīd v asya dûtyàṃ yásya jújosho adhvarám | havyám mártasya vóḷhave || 6 || asmā́kaṃ joshy adhvarám asmā́kaṃ yajnám aṅgiraḥ | asmā́kaṃ çṛiṇudhî hávam || 7 || pári te dûḷábho rátho 'smā́ṅ̃ açnotu viçvátaḥ | yéna rákshasi dâçúshaḥ || 8 || 9 ||

10 (306). padapaṅkti. 4. 6. 7 padapaṅkti oder ushṇih. 5 mahâpadapaṅkti. 8 ushṇih.

Ágne tám adyā́çvaṃ ná stómaiḥ krátuṃ ná bhadrám hṛidispṛíçam | ṛidhyā́mâ ta óhaiḥ || 1 || ádhâ hy àgne krátor bhadrásya dákshasya sâdhóḥ | rathī́r ṛitásya bṛiható babhū́tha || 2 || ebhír no arkaír bhávâ no arvā́ṅ̃ svàr ṇá jyótiḥ | ágne víçvebhiḥ sumánâ ánīkaiḥ || 3 || âbhísh ṭe adyá gîrbhír gṛiṇántó 'gne dā́çema | prá te divó ná stanayanti çúshmâḥ || 4 || táva svā́dishṭhāgne sáṃdṛishṭir idā́ cid áhna idā́ cid

---

8, 8 kshiprā́-iva. — 9, 2 duḥ-dábhaḥ. pra-avī́ḥ. 4 adhvaré utó *iti*. 5 hí adhvari°. 6 véshi ít. 7 çṛiṇudhi. — 10, 1 adyá áçvam. ṛidhyā́ma te. 2 ádha hí agne. 3 bháva. ná. 4 âbhíḥ te. gṛiṇántaḥ ágne. 5 svā́dishṭhâ ágne.

aktóḥ | çriyé rukmó ná rocata upâké || 5 || ghṛitáṃ ná pûtáṃ tanûr arepâḥ çúci híraṇyam | tát te rukmó ná rocata svadhâvaḥ || 6 || kṛitáṃ cid dhí shmâ sánemi dvéshó 'gna inóshi mártât | itthâ yájamânâd ṛitâvaḥ || 7 || çivâ naḥ sakhyâ sántu bhrâtrâgne devéshu yushmé | sâ no nâbhiḥ sádane sásminn ûdhan || 8 || 10 ||

Prathamo 'nuvâkaḥ.

11 (307). trishṭubh.

Bhadráṃ te agne sahasinn ánîkam upâká â rocate sûryasya | rúçad dṛiçé dadṛiçe naktayâ cid árûkshitaṃ dṛiçá â rûpé ánnam || 1 || ví shâhy agne gṛiṇaté manîshâṃ khám vépasâ tuvijâta stávânaḥ | víçvebhir yád vâvánaḥ çukra devaís tán no râsva sumaho bhûri mánma || 2 || tvád agne kâvyâ tván manîshâs tvád ukthâ jâyante râdhyâni | tvád eti dráviṇaṃ vîrápeçâ itthâdhiye dâçúshe mártyâya || 3 || tvád vâjî vâjambharó víhâyâ abhishṭikṛij jâyate satyáçushmaḥ | tvád rayír devájûto mayobhús tvád âçúr jûjuvâṅ agne árvâ || 4 || tvâm agne prathamâṃ devayánto devám mártâ amṛita mandrájihvam | dveshoyútam â vivâsanti dhîbhír dámûnasaṃ gṛihápatim ámûram || 5 || âré asmád ámatim âré áṅha âré víçvâṃ durmatíṃ yán nipâsi | doshâ çivâḥ sahasaḥ sûno agne yáṃ devá â cit sácase svastí || 6 || 11 ||

12 (308). trishṭubh.

Yás tvâm agna inádhate yatásruk trís te ánnaṃ kṛiṇávat sásminn áhan | sá sú dyumnaír abhy àstu prasákshat

---

10, 5 rocate. 7 hí sma. dvéshaḥ ágne. ṛita-vaḥ. 8 bhrâtrâ ágne. — 11, 1 upâké. nakta-yâ. dṛiçé. 2 sâhi. tát. 3 tvát. 4 abhishṭi-kṛít. 6 yát. — 12, 1 agne. abhí astu.

táva krátvâ jâtavedaç cikitvấn || 1 || idhmáṃ yás te jabhárac chaçramâṇó mahó agne ánîkam ấ saparyán | sá idhânáḥ práti doshấm ushấsam púshyan rayíṃ sacate ghnánn amítrân || 2 || agnír îçe bṛihatáḥ kshatríyasyâgnír vấjasya paramásya râyáḥ | dádhâti rátnaṃ vidhaté yávishṭho vy ânushấñ mártyâya svadhávân || 3 || yác cid dhí te purushatrấ yavishṭhấcittibhiç cakṛimấ kác cid ấgaḥ | kṛidhí shv àsmấñ áditer ánâgân vy énâṅsi çiçratho víshvag agne || 4 || maháç cid agna énaso abhîka ûrvấd devấnâm utá mártyânâm | mấ te sákhâyaḥ sádam íd rishâma yáchâ tokấya tánayâya çáṃ yóḥ || 5 || yáthâ ha tyád vasavo gauryàṃ cit padí shitấm ámuñcatâ yajatráḥ | evó shv àsmán muñcatâ vy áṅhaḥ prá târy agne pratarấṃ na ấyuḥ || 6 || 12 ||

13 (309). trishṭubh.

Práty agnír ushásâm ágram akhyad vibhâtînấṃ sumánâ ratnadhéyam | yâtám açvinâ sukṛíto duroṇám út sûryo jyótishâ devá eti || 1 || ûrdhvám bhânúṃ savitấ devó açred drapsáṃ dávidhvad gavishó ná sátvâ | ánu vratáṃ váruṇo yanti mitró yát sûryaṃ divy âroháyanti || 2 || yáṃ sîm ákṛiṇvan támase vipṛíce dhruvákshemâ ánavasyanto ártham | tấṃ sûryaṃ harítaḥ saptá yahvîḥ spáçaṃ viçvasya jágato vahanti || 3 || váhishṭhebhir viháran yâsi tántum avavyáyann ásitaṃ deva vásma | dávidhvato raçmáyaḥ sûryasya cármevâvâdhus támo apsv àntáḥ || 4 || ánâyato ánibaddhaḥ kathấ-

---

12, 2 jabhárat çaçramâṇáḥ. 3 kshatríyasya agníḥ. ví ânushák. 4 yát. hí. yavishṭha ácitti-bhiḥ cakṛimá kát. kṛidhí sú asmấn. ví. 5 agne. abhîke. yácha. 6 sitấm ámuñcata. evó *iti* sú asmát muñcata ví. — 13, 1 su-mánâḥ. 2 diví â-roháyanti. 3 ánava-syantaḥ. 4 cárma -iva áva adhuḥ. ap-sú antár *iti*. 5 kathấ ayám.

yáṃ nyàññ uttânó 'va padyate ná | káyâ yâti svadháyâ kó dadarça diváḥ skambháḥ sámṛitaḥ pâti nâkam || 5 || 13 ||

14 (310). trishṭubh.

Práty agnír usháso jâtávedâ ákhyad devó rócamânâ máhobhiḥ | ấ nâsatyorugâyấ ráthenemáṃ yajnám úpa no yâtam ácha || 1 || ûrdhváṃ ketúṃ savitấ devó açrej jyótir víçvasmai bhúvanâya kṛiṇván | ấprâ dyấvâpṛithivî antárikshaṃ ví sûryo raçmíbhiç cékitânaḥ || 2 || âváhanty aruṇír jyótishấgân mahî citrấ raçmíbhiç cékitânâ | prabodháyantî suvitấya devy ùshấ îyate suyújâ ráthena || 3 || ấ vâṃ váhishṭhâ ihá té vahantu ráthâ áçvâsa usháso vyùshṭau | imé hí vâṃ madhupéyâya sómâ asmín yajné vṛishaṇâ mâdayethâm || 4 || ánâyato — || 5 || 14 ||

15 (311). gâyatrî.

Agnír hótâ no adhvaré vâjî sán pári ṇîyate | devó devéshu yajníyaḥ || 1 || pári trivishṭy àdhvaráṃ yâty agnî rathîr iva | ấ devéshu práyo dádhat || 2 || pári vấjapatiḥ kavír agnír havyấny akramît | dádhad rátnâni dâçúshe || 3 || ayáṃ yáḥ sṛíñjaye puró daivavâté samidhyáte | dyumấñ amitradámbhanaḥ || 4 || ásya ghâ vîrá îvato 'gnér îçîta mártyaḥ | tigmájambhasya mîḷhúshaḥ || 5 || 15 ||

tám árvantaṃ ná sânasím arushấṃ ná diváḥ çíçum | marmṛijyánte divé-dive || 6 || bódhad yán mâ háribhyâṃ kumârâḥ sâhadevyâḥ | áchâ ná hûtá úd aram || 7 || utá tyấ yajatấ hárî kumârất sâhadevyất | práyatâ sadyá ấ dade

---

13, 5 áva. — 14, 1 rócamânâḥ. nâsatyâ uru-gâyấ ráthenaó imám. 2 açret. ấ aprâḥ dyấvâpṛithivî *iti*. 3 â-váhantî. jytishâ ấ agât. devî ushấḥ. — 15, 2 tri-vishṭî adhvarám. agníḥ. 5 gha. 7 yát. ácha.

|| 8 || eshá vâṃ devâv açvinâ kumârâḥ sâhadevyâḥ | dîrghâyur astu sómakaḥ || 9 || tâṃ yuvâṃ devâv açvinâ kumârâṃ sâhadevyâm | dîrghâyushaṃ kṛiṇotana || 10 || 16 ||

16 (312). trishṭubh.

Â satyó yâtu maghávâñ ṛijîshî drávantv asya háraya úpa naḥ | tásmâ íd ándhaḥ sushumâ sudáksham ihâbhipitvám karate gṛiṇânâḥ || 1 || áva sya çûrâdhvano nânte 'smín no adyá sávane mandádhyai | çáṅsâty ukthám uçáneva vedhâç cikitúshe asuryâya mánma || 2 || kavír ná niṇyám vidáthâni sâdhan vṛishâ yát sékaṃ vipipânó árcât | divá itthâ jîjanat saptá kârûn áhnâ cic cakrur vayúnâ gṛiṇántaḥ || 3 || svàr yád védi sudṛiçîkam arkair máhi jyótî rurucur yád dha vástoḥ | andhâ támâṅsi dúdhitâ vicákshe nṛíbhyaç cakâra nṛítamo abhíshṭau || 4 || vavakshá índro ámitam ṛijîshy ùbhé â paprau ródasî mahitvâ | átaç cid asya mahimâ ví recy abhí yó víçvâ bhúvanâ babhûva || 5 || 17 ||

víçvâni çakró náryâṇi vidvân apó rireca sákhibhir níkâmaiḥ | áçmânaṃ cid yé bibhidúr vácobhir vrajáṃ gómantam uçíjo ví vavruḥ || 6 || apó vṛitráṃ vavriváṅsam párâhan prâvat te vájram pṛithivî sácetâḥ | prấrṇâṅsi samudríyâṇy ainoḥ pátir bhávañ chávasâ çûra dhṛishṇo || 7 || apó yád ádrim puruhûta dárdar âvír bhuvat sarámâ pûrvyáṃ te | sá no netâ vâjam â darshi bhûriṃ gotrâ rujánn áṅgirobhir gṛiṇânâḥ || 8 || áchâ kavíṃ nṛimaṇo gâ abhíshṭau svàrshâtâ maghavan nâdhamânam | ûtíbhis tám ishaṇo dyumnáhûtau ní mâyâvân ábrahmâ dásyur arta || 9 || ấ dasyu-

---

16, 1 tásmai. sushuma. ihá abhi-pitvám. 2 çûra ádhvanaḥ ná ánte. 2 uçánâ-iva. 3 cit. 4 jyótiḥ. ha. 5 vavakshé. ṛijishî ubhé *iti*. 7 párâ ahan prá âvat. prá árṇâṅsi. bhávan çávasâ. 9 ácha. nṛi-manaḥ. svàḥ-sâtâ.

ghnấ mánasâ yâhy ástam bhúvat te kútsaḥ sakhyé níkâmaḥ | své yónau ní shadatam sárûpâ ví vâm cikitsad ṛitacíd dha nárî || 10 || 18 ||

yấsi kútsena saráthaṃ avasyús todó vấtasya háryor íçânaḥ | ṛijrấ vấjaṃ ná gádhyaṃ yúyûshan kavír yád áhan pấryâya bhűshât || 11 || kútsâya çúshṇam açúshaṃ ní barhîḥ prapitvé áhnaḥ kúyavaṃ sahásrâ | sadyó dásyûn prá mṛiṇa kutsyéna prá sűraç cakráṃ vṛihatâd abhíke || 12 || tvám píprum mṛígayaṃ çûçuvấṅsam ṛijíçvane vaidathinấya randhîḥ | pañcâçát kṛishṇấ ní vapaḥ sahásrấtkaṃ ná púro jarimấ ví dardaḥ || 13 || sűra upâké tanvàṃ dádhâno ví yát te céty amṛítasya várpaḥ | mṛigó ná hastí távishîm ushâṇáḥ siṅhó ná bhîmá áyudhâni bíbhrat || 14 || índraṃ kấmâ vasûyánto agmant svàrmîḷhe ná sávane cakânấḥ | çravasyávaḥ çaçamânấsa ukthaír óko ná raṇvấ sudṛíçîva pushṭíḥ || 15 || 19 ||

tám íd va índraṃ suhávaṃ huvema yás tấ cakấra náryâ purűṇi | yó mấvate jaritré gádhyaṃ cin makshű vấjam bhárati spârhárâdhâḥ || 16 || tigmấ yád antár açánir pátâti kásmiñ cic chûra muhuké jánânâm | ghorấ yád arya sámṛitir bhávâty ádha smâ nas tanvò bodhi gopấḥ || 17 || bhúvo 'vitấ vâmádevasya dhînấm bhúvaḥ sákhâvṛikó vấjasâtau | tvấm ánu prámatim ấ jaganmoruçáṅso jaritré viçvádha syâḥ || 18 || ebhír nṛíbhir indra tvâyúbhish ṭvâ maghávadbhir maghavan víçva âjaú | dyấvo ná dyumnaír abhí sánto aryáḥ kshapó mademа çarádaç ca pûrvîḥ || 19 || evéd índrâya vṛishabhấya vṛíshṇe bráhmâkarma bhṛígavo ná rátham | nű

16, 10 ha. 13 sahásrâ átkam. 15 kấmâḥ. sudṛíçi-iva. 16 cit makshú. 17 cit çûra. sma. 18 sákhâ avṛikáḥ. jaganma uru-çáṅsaḥ. 19 tvâyú-bhiḥ tvâ. víçve. 20 evá ít. bráhma akarma. nú.

cid yáthâ naḥ sakhyā̃ viyóshad ásan na ugrò 'vitā̃ tanûpā̃ḥ || 20 || nū́ shṭutá indra nū́ gṛiṇáná íshaṃ jaritré nadyò ná pîpeḥ | ákâri te harivo bráhma návyaṃ dhiyā̃ syâma rathyàḥ sadâsā̃ḥ || 21 || 20 ||

17 (313). trishṭubh. 15 ekapadâ virâj.

Tvám mahā̃ṉ indra túbhyaṃ ha kshā̃ ánu kshatrám maṅhánâ manyata dyaúḥ | tváṃ vṛitráṃ çávasâ jaghanvā̃ṉt sṛijáḥ síndhûṉr áhinâ jagrasânā̃n || 1 || táva tvishó jániman rejata dyaú réjad bhū́mir bhiyásâ svásya manyóḥ | ṛighâyánta subhvàḥ párvatâsa ā̃rdan dhánvâni saráyanta ā̃paḥ || 2 || bhinád giríṃ çávasâ vájram ishṇánn âvishkṛiṇvânáḥ sahasâná ójaḥ | vádhîd vṛitráṃ vájreṇa mandasânáḥ sárann ā̃po jávasâ hatávṛishṇîḥ || 3 || suvī́ras te janitā̃ manyata dyaúr índrasya kartā̃ svápastamo bhût | yá îṃ jajā̃na svaryàṃ sū́vájram ánapacyutaṃ sádaso ná bhū́ma || 4 || yá éka ic cyâváyati prá bhū́mâ rā̃jâ kṛishṭînā̃m puruhûtá índraḥ | satyám enam ánu víçve madanti râtíṃ devásya gṛiṇató maghónaḥ || 5 || 21 ||

satrā̃ sómâ abhavann asya víçve satrā̃ mádâso bṛiható mádishṭhâḥ | satrā̃bhavo vásupatir vásûnāṃ dátre víçvâ adhithâ indra kṛishṭī́ḥ || 6 || tvám ádha prathamáṃ jā̃yamânó 'me víçvâ adhithâ indra kṛishṭī́ḥ | tvám práti praváta âçáyânam áhiṃ vájreṇa maghavan ví vṛiçcaḥ || 7 || satrâháṇaṃ dā̃dhṛishiṃ túmram índram mahā̃m apârā́ṃ vṛishabhā́ṃ suvájram | hántâ yó vṛitráṃ sánitotá vā̃jaṃ dā̃tâ maghā̃ni maghávâ surā̃dhâḥ || 8 || ayáṃ vṛítaç câtayate sa-

16, 20 ásat. ugráḥ avitā̃. saráyante. 5 ít. bhū́ma. 8 sánitâ utá. 21 nú stutáḥ. sadâ-sā̃ḥ. — 17, 2 dyaúḥ. 6 satrā̃ abhavaḥ. 7 jā̃yamânaḥ áme.

mîcī́r yá âjíshu maghávâ çṛiṇvá ékaḥ | ayáṃ vā́jam bharati yáṃ sanóty asyá priyā́saḥ sakhyé syâma || 9 || ayáṃ çṛiṇve ádha jáyann utá ghnánn ayám utá prá kṛiṇute yudhā́ gā́ḥ | yadā́ satyáṃ kṛiṇuté manyúm índro víçvaṃ dṛiḷhám bhayata éjad asmât || 10 || 22 ||

sám índro gā́ ajayat sáṃ híraṇyâ sám açviyā́ maghávâ yó ha pûrvī́ḥ | ebhír nṛíbhir nṛítamo asya çâkaí râyó vibhaktā́ sambharáç ca vásvaḥ || 11 || kíyat svid índro ádhy eti mâtúḥ kíyat pitúr janitúr yó jajā́na | yó asya çúshmam muhukaír íyarti vā́to ná jûtáḥ stanáyadbhir abhraíḥ || 12 || kshiyántaṃ tvam ákshiyantaṃ kṛiṇotī́yarti reṇúm maghávâ samóham | vibhañjanúr açánimâñ iva dyaúr utá stotā́ram maghávâ vásau dhât || 13 || ayáṃ cakrám ishaṇat sū́ryasya ny étaçaṃ rîramat sasṛimâṇám | ā́ kṛishṇá îṃ juhurâṇó jigharti tvacó budhné rájaso asyá yónau || 14 || ásiknyâṃ yájamâno ná hótâ || 15 || 23 ||

gavyánta índraṃ sakhyā́ya víprâ açvâyánto vṛíshaṇaṃ vâjáyantaḥ | janîyánto janidā́m ákshitotim ā́ cyâvayâmo 'vaté ná kóçam || 16 || trâtā́ no bodhi dádṛiçâna âpír abhikhyâtā́ marḍitā́ somyā́nâm | sákhâ pitā́ pitṛítamaḥ pitṛîṇā́ṃ kártem u lokám uçaté vayodhā́ḥ || 17 || sakhîyatā́m avitā́ bodhi sákhâ gṛiṇâná indra stuvaté váyo dhâḥ | vayáṃ hy ā́ te cakṛimā́ sabā́dha âbhíḥ çámîbhir maháyanta indra || 18 || stutá índro maghávâ yád dha vṛitrā́ bhū́rîṇy éko apratī́ni hanti | asyá priyó jaritā́ yásya çárman nákir devā́ vâráyante ná mártâḥ || 19 || evā́ na índro maghávâ virapçī́ kárat satyā́ carshaṇîdhṛíd anarvā́ | tváṃ rā́jâ janúshâṃ

17, 9 çṛiṇvé. 10 bhayate. 11 çâkaíḥ. 13 kṛiṇoti íyarti. sam-óham. 14 ní. 17 kártâ îm. 18 hí. cakṛimá. 19 ha. devā́ḥ. 20 evá.

dhehy asmé ádhi çrávo mấhinaṃ yáj jaritré || 20 || nú shṭutá indra — || 21 || 24 ||

18 (314). trishṭubh.

Ayám pánthâ ánuvittaḥ purâṇó yáto devấ udájâyanta víçve | átaç cid ấ janishîshṭa právṛiddho mấ mâtáram amuyấ páttave kaḥ || 1 || nấhám áto nír ayâ durgáhaitát tiraççátâ pârçvấn nír gamâṇi | bahúni me ákṛitâ kártvâni yúdhyai tvena sáṃ tvena pṛichai || 2 || parâyatîm mâtáram ánv acashṭa ná nấnu gâny ánu nú gamâni | tváshṭur gṛihé apibat sómam índraḥ çatadhanyàṃ camvòḥ sutásya | 3 || kíṃ sá ṛídhak kṛiṇavad yáṃ sahásram mâsó jabhấra çarádaç ca pûrvîḥ | nahî nv àsya pratimấnam ásty antár jâtéshûtá yé jánitvâḥ || 4 || avadyám iva mányamânâ gúhâkar índram mâtấ vîryèṇâ nyṛishṭam | áthód asthât svayám átkaṃ vásâna ấ ródasî apṛiṇâj jấyamânaḥ || 5 || 25 ||

etấ arshanty alalâbhávantîr ṛitávarîr iva saṃkróçamânâḥ | etấ ví pṛicha kím idám bhananti kám ấpo ádrim paridhíṃ rujanti || 6 || kím u shvid asmai nivídò bhananténdrasyâvadyáṃ didhishanta ấpaḥ | mámaitấn putró mahatấ vadhéna vṛitrấṃ jaghanvấñ asṛijad ví síndhûn || 7 || mámac caná tvâ yuvatíḥ parấsa mámac caná tvâ kushávâ jagấra | mámac cid ấpaḥ çíçave mamṛidyur mámac cid índraḥ sáhasód atishṭhat || 8 || mámac caná te maghavan vyàṅso nivividhvấñ ápa hánû jaghấna | ádhâ níviddha úttaro babhûvấñ chíro dâsásya sám piṇak vadhéna || 9 || gṛishṭíḥ sasûva

---

17, 20 yát. — 18, 2 ná ahám. aya duḥ-gáhâ etát. pârçvăt níḥ gamâni. 3 ná ánu. nú. 4 nahí nú asya. jâtéshu utá. 5 gúhâ akaḥ. vîryèṇa. átha út. ródasî *iti* apṛiṇât. 6 etấḥ. 7 svid. bhananta índrasya avadyám didhishante. máma etấn. 8 mámat parâ -ấsa. sáhasâ út. 9 ví-aṅsaḥ. hánû *iti*. ádha. çíraḥ.

sthâviraṃ tavâgâṃ anâdhṛishyâṃ vṛishabhâṃ túmram índram | árîḷhaṃ vatsâṃ caráthâya mâtâ svayâṃ gâtúṃ tanvà ichámânam || 10 || utá mâtâ mahishám ánv avenad amî tvâ jahati putra devâḥ | áthâbravîd vṛitrám índro hanishyánt sákhe vishṇo vitaráṃ ví kramasva || 11 || kás te mâtáraṃ vidhávâm acakrac chayúṃ kás tvâṃ ajighâṅsac cárantam | kás te devó ádhi mârḍîká âsîd yát prâkshiṇâḥ pitáram pâdagṛihya || 12 || ávartyâ çúnaântrâṇi pece ná devéshu vivide marḍitâram | ápaçyaṃ jâyâṃ ámahîyamânâm ádhâ me çyenó mádhv â jabhâra || 13 || 26 ||

Pañcamo 'dhyâyaḥ.

19 (315). trishṭubh.

Evâ tvâṃ indra vajrinn átra víçve devâsaḥ suhávâsa ûmâḥ | mahâṃ ubhé ródasî vṛiddhám ṛishvâṃ nír ékam íd vṛiṇate vṛitrahátye || 1 || ávâsṛijanta jívrayo ná devâ bhúvaḥ samrâḷ indra satyáyoniḥ | áhann áhim pariçáyânam árṇaḥ prá vartanîr arado viçvádhenâḥ || 2 || átṛipṇuvantaṃ víyatam abudhyám ábudhyamânaṃ sushupâṇám indra | saptá práti praváta âçáyânam áhiṃ vájreṇa ví riṇâ aparván || 3 || ákshodayac chávasâ kshâma budhnáṃ vâr ṇá vâtas távishîbhir índraḥ | dṛiḷhâ ny aùbhnâd uçámâna ójó 'vâbhinat kakúbhaḥ párvatânâm || 4 || abhí prá dadrur jánayo ná gárbhaṃ ráthâ iva prá yayuḥ sâkám ádrayaḥ | átarpayo visṛíta ubjá ûrmîn tvám vṛitâñ ariṇâ indra síndhûn || 5 || 1 ||

tvám mahîm avánim viçvádhenâṃ turvîtaye vayyâya kshárantîm | áramayo námasaíjad árṇaḥ sutaraṇâñ akṛiṇor

---

18, 10 tanvè. 11 átha abravît. 12 acakrat çayúm. ajighâṅsat. mârḍîké. prá ákshiṇâḥ. 13 ádha. — 19, 1 evá. 2 áva asṛijanta. devâḥ. 4 ákshodayat çávasâ. ná. ní aubhnât. ójaḥ áva abhinat. 6 námasâ éjat.

indra síndhûn || 6 || prâgrúvo nabhanvò ná vákvâ dhvasrâ apinvad yuvatîr ṛitajnâḥ | dhánvâny ájrâñ apriṇak tṛishâṇâñ ádhog índraḥ staryò dâṃsupatnîḥ || 7 || pûrvîr ushásaḥ çarádaç ca gûrtâ vṛitráṃ jaghanvâñ asṛijad ví síndhûn | párishṭhitâ atṛiṇad badbadhânâḥ sîrâ índraḥ srávitave pṛithivyâ || 8 || vamrîbhiḥ putrám agrúvo adânáṃ nivéçanâd dhariva â jabhartha | vy àndhó akhyad áhim âdadânó nír bhûd ukhachít sám aranta párva || 9 || prá te pûrvâṇi káraṇâni viprâvidvâñ âha vidúshe kárâṅsi | yáthâ-yathâ vṛíshṇyâni svágûrtâpâṅsi râjan náryâviveshîḥ || 10 || nú shṭutá — || 11 || 2 ||

20 (316). trishṭubh.

Â na índro dûrâd â na âsâd abhishṭikṛíd ávase yâsad ugráḥ | ójishṭhebhir nṛipátir vájrabâhuḥ saṃgé samátsu turváṇiḥ pṛitanyûn || 1 || â na índro háribhir yâtv áchârvâcîno 'vase râdhase ca | tíshṭhâti vajrî maghávâ virapçîmáṃ yajnám ánu no vâjasâtau || 2 || imáṃ yajnáṃ tvám asmâkam indra puró dádhat sanishyasi krátuṃ naḥ | çvaghnîva vajrint sanáye dhánânâṃ tváyâ vayám aryá âjîṃ jayema || 3 || uçánn u shû ṇaḥ sumánâ upâké sómasya nú súshutasya svadhâvaḥ | pâ indra prátibhṛitasya mádhvaḥ sám ándhasâ mamadaḥ pṛishṭhyèna || 4 || ví yó rarapçá ṛíshibhir návebhir vṛikshó ná pakváḥ sṛíṇyo ná jétâ | máryo ná yóshâm abhí mányamânó 'châ vivakmi puruhûtám índram || 5 || 3 ||

girír ná yáḥ svátavâñ ṛishvá índraḥ sanâd evá sáhase jâtá ugráḥ | âdartâ vájraṃ stháviraṃ ná bhîmá udnéva

19, 7 prá agrúvaḥ. vákvâḥ. dâm-supatniḥ. 8 gûrtâḥ. 9 hari -vaḥ. ví andháḥ. 10 vipra â-vidvân. svá-gûrtâ úpâṅsi. náryâ áviveshîḥ. — 20, 2 ácha arvâcînâḥ ávase. vi-rapçî imám. 3 çvaghnî-iva. 4 sú naḥ. sú-sutasya. 5 rarapçé. mányamânaḥ ácha. 6 udhâ-iva.

kóçaṃ vásunâ nyṛishṭam || 6 || ná yásya vartâ janúshâ nv ásti ná rádhasa âmarîtâ maghásya | udvâvṛishâṇás tavishîva ugrâsmábhyaṃ daddhi puruhûta râyáḥ || 7 || ík̃she râyáḥ ksháyasya carshaṇînâṃ utá vrajám apavartási gónâm | çikshânaráḥ samithéshu prahâvân vásvo râçím abhinetási bhûrim || 8 || káyâ tác chṛiṇve çácyâ çácishṭho yáyâ kṛiṇóti múhu kâ cid ṛishváḥ | purú dâçúshe vícayishṭho áṅhó 'thâ dadhâti dráviṇaṃ jaritré || 9 || mâ no mardhîr â bharâ daddhí tán naḥ prá dâçúshe dâtave bhûri yát te | návye deshṇé çasté asmín ta ukthé prá bravâma vayám indra stuvántaḥ || 10 || nú shṭutá — || 11 || 4 ||

21 (317). trishṭubh.

Â yâtv índró 'vasa úpa na ihá stutáḥ sadhamâd astu çúraḥ | vâvṛidhânás távishîr yásya pûrvîr dyaúr ná kshatrám abhíbhûti púshyât || 1 || tásyéd ihá stavatha vṛíshṇyâni tuvidyumnásya tuvirâdhaso nṛ́n | yásya krátur vidathyò ná samrâṭ sâhvân tárutro abhy ásti kṛishṭí́ḥ || 2 || â yâtv índro divá â pṛithivyâ makshú samudrâd utá vâ púrîshât | svàrṇarâd ávase no marútvân parâváto vâ sádanâd ṛitásya || 3 || sthûrásya râyó bṛiható yá íçe tám u shṭavâma vidátheshv índram | yó vâyúnâ jáyati gómatîshu prá dhṛishṇuyâ náyati vásyo ácha || 4 || úpa yó námo námasi stabhâyánn íyarti vâcam janáyan yájadhyai | ṛiñjasânáḥ puruvâra ukthaír éndraṃ kṛiṇvîta sádaneshu hótâ || 5 || 5 ||

dhishấ yádi dhishaṇyántaḥ saraṇyânt sádanto ádrim auçijásya góhe | ấ duróshâḥ pâstyásya hótâ yó no mahânt

---

20, 7 nú. â-maritâ. ugra asmábhyam. ut-vavṛishâṇáḥ tavishî-vaḥ 8 apa-vartâ asi. prahâ-vân. abhi-netâ asi. 9 tát çṛiṇve. áṅhaḥ átha. 10 bhara. tát. te. — 21, 1 índraḥ ávase. vavṛidhânáḥ. 2 tásya ít. abhí. 3 pṛithivyâḥ makshú. 4 stavâma. 5 ấ índram.

saṃvāraṇeshu váhniḥ || 6 || satrā́ yád îm bhârvarásya vṛíshṇaḥ síshakti çúshmaḥ stuvaté bhárâya | gúhâ yád îm auçijásya góhe prá yád dhiyé prā́yase mádâya || 7 || ví yád várâṅsi párvatasya vṛiṇvé páyobhir jinvé apā́m jávâṅsi | vidád gaurásya gavayásya góhe yádî vā́jâya sudhyò váhanti || 8 || bhadrā́ te hástâ súkṛitotá pāṇí prayantā́râ stuvaté rā́dha indra | kā́ te níshattiḥ kím u no mamatsi kím nód-ud u harshase dā́tavā́ u || 9 || evā́ vásva índraḥ satyáḥ samrā́ḍ ḍhántâ vṛitrám várivaḥ pûráve kaḥ | púrushṭuta krátvâ naḥ çagdhi râyó bhakshîyá té 'vaso daívyasya || 10 || nú shṭutá — || 11 || 6 ||

Dvitîyo 'nuvâkaḥ.

22 (318). trishṭubh.

Yán na índro jujushé yác ca váshṭi tán no mahā́n karati çushmy ā́ cit | bráhma stómam maghávâ sómam ukthā́ yó áçmânam çávasâ bíbhrad éti || 1 || vṛíshâ vṛíshandhim cáturaçrim ásyann ugró bâhúbhyâm nṛítamaḥ çácîvân | çriyé párushṇîm ushámâṇa ū́rṇâm yásyâḥ párvâṇi sakhyā́ya vivyé || 2 || yó devó devátamo jā́yamâno mahó vā́jebhir mahádbhiç ca çúshmaiḥ | dádhâno vájram bâhvór uçántam dyā́m ámena rejayat prá bhū́ma || 3 || víçvâ ródhâṅsi pravátaç ca pûrvī́r dyaúr ṛishvā́j jániman rejata kshā́ḥ | ā́ mâtárâ bhárati çushmy ā́ gór nṛivát párijman nonuvanta vā́tâḥ || 4 || tā́ tū́ ta indra maható mahā́ni víçveshv ít sávaneshu pravā́cyâ | yác chûra dhṛishṇo dhṛishatā́ dadhṛishvā́n áhim vájreṇa çávasāviveshîḥ || 5 || 7 ||

21, 7 prá áyase. 8 yádi. 9 sú-kṛitâ utá. ná út-ut. dā́tavaí. 10 evá. hántâ. te ávasaḥ. — 22, 1 yát. yát. tát. çushmī́. 4 ṛishvā́t. çushmī́. 5 tú te. yát çûra. çávasâ áviveshîḥ.

tấ tú te satyấ tuvinṛimṇa víçvâ prá dhenávaḥ sisrate vṛishṇa ũdhnaḥ | ádhâ ha tvád vṛishamaṇo bhiyâñấḥ prá síndhavo jávasâ cakramanta || 6 || átrấha te harivas tấ u devĩr ávobhir indra stavanta svásâraḥ | yát sîm ánu prá mucó badbadhânấ dîrghấm ánu prásitiṃ syandayádhyai || 7 || pipîḷé aṅçúr mádyo ná síndhur ấ tvâ çámî çaçamânásya çaktíḥ | asmadryàk çuçucânásya yamyâ âçúr ná raçmíṃ tuvyójasaṃ góḥ || 8 || asmé várshishṭhâ kṛiṇuhi jyéshṭhâ nṛimṇấni satrấ sahure sáhâṅsi | asmábhyaṃ vṛitrấ suhánâni randhi jahí vádhar vanúsho mártyasya || 9 || asmấkam ít sú çṛiṇuhi tvám indrâsmábhyaṃ citrấñ úpa mâhi vấjân | asmábhyaṃ víçvâ ishaṇaḥ púraṃdhîr asmấkaṃ sú maghavan bodhi godấḥ || 10 || nú shṭutá — || 11 || 8 ||

23 (319). trishṭubh.

Kathấ mahấm avṛidhat kásya hótur yajnáṃ jushâṇó abhí sómam ũdhaḥ | píbann uçânó jushámâṇo ándho vavakshá ṛishváḥ çucaté dhánâya || 1 || kó asya vîráḥ sadhamấdam âpa sám ânaṅça sumatíbhiḥ kó asya | kád asya citráṃ cikite kád ûtĩ vṛidhé bhuvac chaçamânásya yájyoḥ || 2 || kathấ çṛiṇoti hûyámânam índraḥ kathấ çṛiṇvánn ávasâm asya veda | kấ asya pûrvĩr úpamâtayo ha kathaínam âhuḥ pápuriṃ jaritré || 3 || kathấ sabấdhaḥ çaçamânó asya náçad abhí dráviṇaṃ dĩdhyânaḥ | devó bhuvan návedâ ma ṛitấnâṃ námo jagṛibhvấñ abhí yáj jújoshat || 4 || kathấ kád asyấ usháso vyùshṭau devó mártasya sakhyáṃ jujosha | kathấ kád asya sakhyáṃ sákhibhyo yé asmin kấmaṃ suyújaṃ tatasré || 5 || 9 ||

22, 6 ádha. vṛisha-manaḥ. 7 átra áha. badbadhânấḥ. 8 tuvi -ójasam. 9 vádhaḥ. 10 indra asmábhyam. — 23, 1 vavakshé. 2 bhuvat çaçamânásya. 3 kathấ enam. 4 bhuvat návedâḥ me. yát.

kím ād ámatraṃ sakhyáṃ sákhibhyaḥ kadā́ nú te bhrā́trám prá bravāma | çriyé sudṛíço vápur asya sárgāḥ svàr ṇá citrátamam isha ā́ góḥ || 6 || drúhaṃ jíghāṅsan dhvarásam anindrā́ṃ tétikte tigmā́ tujáse ánīkā | ṛiṇā́ cid yátra ṛiṇayā́ na ugró dū́ré ájnātā́ usháso babā́dhé || 7 || ṛitásya hí çurúdhaḥ sánti pū́rvīr ṛitásya dhītír vṛijinā́ni hanti | ṛitásya çlóko badhirā́ tatarda kárṇā budhānáḥ çucámāna āyóḥ || 8 || ṛitásya dṛiḷhā́ dharúṇāni santi purū́ṇi candrā́ vápushe vápūṅshi | ṛiténa dīrghám ishaṇanta pṛíksha ṛiténa gā́va ṛitám ā́ viveçuḥ || 9 || ṛitáṃ yemāná ṛitám íd vanoty ṛitásya çúshmas turayā́ u gavyúḥ | ṛitā́ya pṛithvī́ bahulé gabhīré ṛitā́ya dhenū́ paramé duhāte || 10 || nū́ shṭutá — || 11 || 10 ||

24 (320). trishṭubh. 10 anushṭubh.

Kā́ sushṭutíḥ çávasaḥ sūnúm índram arvācīnā́ṃ rā́dhasa ā́ vavartat | dadír hí vīró gṛiṇaté vásūni sá gópatir nishshídhāṃ no janā́saḥ || 1 || sá vṛitrahátye hávyaḥ sá ī́ḍyaḥ sá súshṭuta índraḥ satyárādhāḥ | sá yā́mann ā́ maghávā mártyāya brahmaṇyaté súshvaye várivo dhāt || 2 || tám ín náro ví hvayante samīké ririkvāṅsas tanvàḥ kṛiṇvata trā́m | mithó yát tyā́gám ubháyāso ágman náras tokásya tánayasya sātaú || 3 || kratūyánti kshitáyo yóga ugrāçushāṇā́so mithó árṇasātau | sáṃ yád víço 'vavṛitranta yudhmā́ ād ín néma indrayante abhī́ke || 4 || ā́d íd dha néma indriyáṃ yajanta ā́d ít paktíḥ puroḷā́çaṃ riricyāt | ā́d ít sómo ví papricyād ásushvīn ād íj jujosha vṛishabhā́ṃ yájadhyai || 5 || 11 ||

kṛiṇóty asmai várivo yá itthéndrāya sómam uçaté su-

23, 6 ná. ishe. 7 ṛiṇa-yāḥ. 10 p. b. gabhīre *iti* dh. p. duhāte *iti*. — 24, 1 rā́dhase. 3 ít. 4 yóge ugra āçushāṇā́saḥ. víçaḥ ávavṛitranta. ít néme. 5 ha néme. yajante. ít jujosha. 6 itthā́ índrāya.

nóti | sadhrîcînena mánasâvivenan tám ít sákhâyaṃ kṛiṇute samátsu || 6 || yá índrâya sunávat sómam adyá pácât paktîr utá bhṛijjâti dhânâḥ | práti manâyór ucáthâni háryan tásmin dadhad vṛíshaṇaṃ çúshmam índraḥ || 7 || yadâ samaryáṃ vy áced ṛíghâvâ dîrghám yád âjím abhy ákhyad aryáḥ | ácikradad vṛíshaṇam pátny áchâ duroṇá â níçitaṃ somasúdbhiḥ || 8 || bhûyasâ vasnám acarat kánîyó 'vikrîto akânisham púnar yán | sá bhûyasâ kánîyo nârirecîd dînâ dákshâ ví duhanti prá vâṇám || 9 || ká imáṃ daçábhir máméndraṃ krîṇâti dhenúbhiḥ | yadâ vṛitrâṇi jáṅghanad áthainam me púnar dadat || 10 || nû shṭutá — || 11 || 12 ||

25 (321). trishṭubh.

Kó adyá náryo devákâma uçánn índrasya sakhyáṃ jujosha | kó vâ mahé 'vase pâryâya sámiddhe agnaú sutásoma îṭṭe || 1 || kó nânâma vácasâ somyâya manâyúr vâ bhavati vásta usrâḥ | ká índrasya yújyaṃ káḥ sakhitvám kó bhrâtrâṃ vashṭi kaváye ká ûtî || 2 || kó devânâm ávo adyâ vṛiṇîte ká âdityâñ áditiṃ jyótir îṭṭe | kásyâçvínâv índro agníḥ sutásyâṅçóḥ pibanti mánasâvivenam || 3 || tásmâ agnír bhâratâḥ çárma yaṅsaj jyók paçyât sûryam uccárantam | yá índrâya sunávâméty âha náre náryâya nṛítamâya nṛiṇâm || 4 || ná tám jinanti bahávo ná dabhrâ urv àsmâ áditiḥ çárma yaṅsat | priyáḥ sukṛít priyá índre manâyúḥ priyáḥ suprâvîḥ priyó asya somî || 5 || 13 ||

suprâvyàḥ prâçushâḷ eshá vîráḥ súshveḥ paktíṃ kṛiṇute

24, 6 mánasâ ávi-venan. 8 ví. abhí. pátnî ácha duroṇé. 9 kániyaḥ ávi-kṛîtaḥ. ná arirecît. dînâḥ dákshâḥ. 10 máma índram. átha enam. — 25, 1 ávase. 2 váste. 3 adyá. kásya açvínau. sutásya aṅçóḥ. mánasâ ávi-venam. 4 tásmai. yaṅsat. ut-cárantam. sunávâma íti. 5 urú asmai. supra-avîḥ.

kévaléndraḥ | nắsushver âpír ná sákhâ ná jâmír dushprâvyò 'vahantéd ávâcaḥ || 6 || ná revátâ paṇínâ sakhyám índró 'sunvatâ sutapắḥ sám gṛiṇîte | ắsya védaḥ khidáti hánti nagnáṃ ví súshvaye paktáye kévalo bhût || 7 || índram páré 'vare madhyamắsa índraṃ yắntó 'vasitâsa índram | índraṃ kshiyánta utá yúdhyamânâ índraṃ náro vâjayánto havante || 8 || 14 ||

26 (322). trishṭubh.

Ahám mánur abhavaṃ sũryaç câháṃ kakshĩvắñ ṛíshir asmi víprah | aháṃ kutsám ârjuneyáṃ ny ṛiñje 'háṃ kavír uçánâ páçyatâ mâ || 1 || ahám bhũmim adadâm ắryâyâháṃ vṛishtíṃ dâçúshe mártyâya | ahám apó anayaṃ vâvaçânắ máma devắso ánu kétam âyan || 2 || ahám púro mandasânó vy aíraṃ náva sâkáṃ navatĩḥ çámbarasya | çatatamáṃ veçyàṃ sarvátâtâ divodâsam átithigvaṃ yád ắvam || 3 || prá sú shá víbhyo maruto vír astu prá çyenáḥ çyenébhya âçupátvâ | acakráyâ yát svadháyâ suparṇó havyám bháran mánave devájushṭam || 4 || bhárad yádi vír áto vévijânaḥ pathórúṇâ mánojavâ asarji | tũyaṃ yayau mádhunâ somyénotá çrávo'''vivide çyenó átra || 5 || ṛijîpĩ çyenó dádamâno aṅçúm parâvátaḥ çakunó mandrám mádam | sómam bharad dâdṛihâṇó devắvân divó amúshmâd úttarâd âdắya || 6 || âdắya çyenó abharat sómaṃ sahásraṃ savắñ ayútaṃ ca sâkám | átrâ púraṃdhir ajahâd árâtîr máde sómasya mûrắ ámûrah || 7 || 15 ||

25, 6 kévalâ índraḥ. ná ásushveḥ. ava-hantắ ít. 7 índraḥ ásunvatâ. ắ asya. 8 páre ávare. yắntaḥ áva-sitâsaḥ. — 26, 1 ca ahám. ní ṛiñje. páçyata. 2 ắryàya ahám. vâvaçânắḥ. 3 ví airam. 4 sáḥ. bhárat. 5 pathắ urúṇâ. somyéna utá. 6 dadṛihâṇáḥ devá -vân. 7 átra.

27 (323). trishṭubh. 5 çakvarî.

Gárbhe nú sánn ánv eshâm avedam ahám devánâm jánimâni víçvâ | çatám mâ púra áyasîr arakshann ádha çyenó javásâ nír adîyam || 1 || ná ghâ sá mám ápa jósham jabhârâbhîm âsa tvákshasâ vîryèṇa | îrmấ púraṃdhir ajahâd árâtîr utá vấtâñ atarac chúçuvânaḥ || 2 || áva yác chyenó ásvanîd ádha dyór ví yád yádi vấta ûhúḥ púraṃdhim | sṛijád yád asmâ áva ha kshipáj jyấm kṛiçánur ástâ mánasâ bhuraṇyán || 3 || ṛijipyá îm índrâvato ná bhujyúm çyenó jabhâra bṛihaté ádhi shṇóḥ | antáḥ patat patatry àsya parṇám ádha yámani prásitasya tád véḥ || 4 || ádha çvetám kaláçam góbhir aktám âpipyânám maghávâ çukrám ándhaḥ | adhvaryúbhiḥ práyatam mádhvo ágram índro mádâya práti dhat píbadhyai çúro mádâya práti dhat píbadhyai || 5 || 16 ||

28 (324). trishṭubh.

Tvấ yujấ táva tát soma sakhyá índro apó mánave sasrútas kaḥ | áhann áhim áriṇât saptá síndhûn ápâvṛiṇod ápihiteva khấni || 1 || tvấ yujấ ní khidat sûryasyéndraç cakrám sáhasâ sadyá indo | ádhi shṇúnâ bṛihatấ vártamânam mahó druhó ápa viçvấyu dhâyi || 2 || áhann índro ádahad agnír indo purấ dásyûn madhyáṃdinâd abhî́ke | durgé duroṇé krátvâ ná yâtấm purî́ sahásrâ çárvâ ní barhît || 3 || víçvasmât sîm adhamấñ indra dásyûn víço dấsîr akṛiṇor apraçastấḥ | ábâdhethâm ámṛiṇatam ní çátrûn ávindethâm ápacitiṃ vádhatraiḥ || 4 || evấ satyám maghavânâ yuvấm tád índraç ca somorvám áçvyaṃ góḥ | ā́dardṛitam ápihitâny áçnâ riricáthuḥ kshấç cit tatṛidânấ || 5 || 17 ||

27, 2 gha jabhâra abhí îm. atarat çúçuvânaḥ. 3 yát çyenáḥ. vâ átaḥ. asmai. kshipát. 4 índra-vataḥ. snóḥ. patatrí asya. vér *iti* véḥ. — 28, 1 sakhyé. ápa avṛiṇot. ápihitâ-iva. 2 sûryasya índraḥ. snúnâ. 3 purú. 5 evá. soma ûrvám. ā́ adardṛitam.

29 (325). trishṭubh.

Ấ naḥ stutá úpa vấjebhir ûtíndra yâhí háribhir mandasânáḥ | tiráç cid aryáḥ sávanâ purúṇy âṅgûshébhir gṛiṇânáḥ satyárâdhâḥ || 1 || ấ hí shmâ yâti náryaç cikitvấn hûyámânaḥ sotṛíbhir úpa yajnám | sváçvo yó ábhîrur mányamânaḥ sushvâṇébhir mádati sám ha vîraíḥ || 2 || çrâváyéd asya kárṇâ vâjayádhyai júshṭâm ánu prá díçam mandayádhyai | udvâvṛishâṇó rấdhase túvishmân káran na índraḥ sutîrthấbhayaṃ ca || 3 || áchâ yó gántâ nấdhamânam ûtí itthấ vípraṃ hávamânaṃ gṛiṇántam | úpa tmáni dádhâno dhury âçúnt sahásrâṇi çatấni vájrabâhuḥ || 4 || tvótâso maghavann indra víprâ vayáṃ te syâma sûráyo gṛiṇántaḥ | bhejânấso bṛiháddivasya râyá âkâyyàsya dâváne purukshóḥ || 5 || 18 ||

30 (326). gâyatrî. 8. 24 anushṭubh.

Nákir indra tvád úttaro ná jyấyâñ asti vṛitrahan | nákir evấ yáthâ tvám || 1 || satrấ te ánu kṛishṭáyo víçvâ cakréva vâvṛituḥ | satrấ mahấñ asi çrutáḥ || 2 || víçve canéd anấ tvâ devấsa indra yuyudhuḥ | yád áhâ náktam ấtiraḥ || 3 || yátrotá bâdhitébhyaç cakráṃ kútsâya yúdhyate | mushâyá indra sûryam || 4 || yátra devấñ ṛighâyató víçvâñ áyudhya éka ít | tvám indra vanúṣ áhan || 5 || 19 ||

yátrotá mártyâya kám áriṇâ indra sûryam | prấvaḥ çácîbhir étaçam || 6 || kím ấd utấsi vṛitrahan mághavan manyumáttamaḥ | átrâha dấnum ấtiraḥ || 7 || etád ghéd utá vîryàm índra cakártha paúṃsyam | stríyaṃ yád durhaṇâyú-

29, 1 ûtí índra. 2 sma. susvânébhiḥ. 3 çraváya ít. ut-vavṛishânáḥ. kárat. su-tîrthấ ábhayam. 4 ácha. ûtí. dhurí âçúṣ. 5 tvấ-ûtâsaḥ. víprâḥ. — 30, 1 evá. 2 cakrấ-iva. 3 caná ít. ấ átiraḥ. 4 yátra utá. 6 prá âvaḥ. 7 utá asi. átra áha. ấ atiraḥ. 8 gha ít.

vaṃ vádhîr duhitáraṃ diváḥ || 8 || divāç cid ghâ duhitáram mahấn mahîyámânâm | ushấsam indra sám piṇak || 9 || áposhā́ ánasaḥ sarat sámpishṭâd áha bibhyúshî | ní yát sîṃ çiçnáthad vṛíshâ || 10 || 20 ||

etád asyâ ánaḥ çaye súsampishṭaṃ vípâçy ā́ | sasā́ra sîm parâvátaḥ || 11 || utá síndhuṃ vibâlyàṃ vitasthânā́m ádhi kshámi | pári shṭhâ indra mâyáyâ || 12 || utá çúshṇasya dhṛishṇuyā́ prá mṛiksho abhí védanam | púro yád asya sampiṇák || 13 || utá dâsáṃ kaulitarám bṛihatáḥ párvatâd ádhi | ávâhann indra çámbaram || 14 || utá dâsásya varcínaḥ sahásrāṇi çatā́vadhîḥ | ádhi páñca pradhîm̐r iva || 15 || 21 ||

utá tyám putrám agrúvaḥ párâvṛiktaṃ çatákratuḥ | ukthéshv índra ā́bhajat || 16 || utá tyā́ turváçâyádû asnâtā́râ çácîpátiḥ | índro vidvā́ñ apârayat || 17 || utá tyā́ sadyá ā́ryâ saráyor indra pârátaḥ | árṇâcitrárathâvadhîḥ || 18 || ánu dvā́ jahitā́ nayo 'ndháṃ çroṇáṃ ca vṛitrahan | ná tát te sumnám áshṭave || 19 || çatám açmanmáyînâm purā́m índro vy âsyat | dívodâsâya dâçúshe || 20 || 22 ||

ásvâpayad dabhī́taye sahásrâ triṅçátaṃ háthaiḥ | dâsā́nâm índro mâyáyâ || 21 || sá ghéd utā́si vṛitrahant samáná indra gópatiḥ | yás tā́ víçvâni cicyushé || 22 || utá nûnáṃ yád indriyáṃ karishyā́ indra paúṅsyam | adyā́ nákish ṭád ā́ minat || 23 || vâmáṃ-vâmaṃ ta âdure devó dadâtv aryamā́ | vâmám pûshā́ vâmám bhágo vâmáṃ deváḥ kárûḷatî || 24 || 23 ||

31 (827). gâyatrî. 8 pâdanicṛit.

Káyâ naç citrá ā́ bhuvad ûtî́ sadā́vṛidhaḥ sákhâ | káyâ

30, 9 gha. 10 ápa ushāḥ. 12 sthâḥ. 14 áva ahan. 15 çatā́ avadhîḥ. 16 ā́ abhajat. 17 turváçâyádû *iti* 18 árnâcitráratha avadhîḥ. 20 ví âsyat. 22 gha ít utá asi. 23 adyá nákiḥ tát 24 te â-dure.

çácishṭhayâ vṛitẫ || 1 || kás tvâ satyó mádânâm máṅhishṭho matsad ándhasaḥ | dṛiḷhẫ cid ârúje vásu || 2 || abhí shú ṇaḥ sákhînâm avitẫ jaritṛ̂ṇâm | çatám bhavâsy ûtíbhiḥ || 3 || abhí na ẫ vavṛitsva cakráṃ ná vṛittám árvataḥ | niyúdbhiç carshaṇînâm̃ || 4 || pravátâ hí krátûnâm ẫ hâ padéva gáchasi | ábhakshi sûrye sácâ || 5 || 24 ||

sáṃ yát ta indra manyávaḥ sáṃ cakrẫṇi dadhanviré | ádha tvé ádha sûrye || 6 || utá smâ hí tvẫm âhúr in maghávânaṃ çacîpate | dẫtâram ávidîdhayum || 7 || utá smâ sadyá ít pári çaçamânẫya sunvaté | purû̃ cin maṅhase vásu || 8 || nahí shmâ te çatáṃ caná rẫdho varanta âmúraḥ | ná cyautnẫni karishyatáḥ || 9 || asmẫ avantu te çatám asmẫnt sahásram ûtáyaḥ | asmẫn víçvâ abhíshṭayaḥ || 10 || 25 ||

asmẫ ihẫ vṛiṇîshva sakhyẫya svastáye | mahó râyé divítmate || 11 || asmẫ aviḍḍhi viçváhéndra râyẫ párîṇasâ | asmẫn víçvâbhir ûtíbhiḥ || 12 || asmábhyaṃ tẫṅ ápâ vṛidhi vrajẫṅ ásteva gómataḥ | návâbhir indrotíbhiḥ || 13 || asmẫkaṃ dhṛishṇuyẫ rátho dyumẫṅ indrẫnapacyutaḥ | gavyúr açvayúr îyate || 14 || asmẫkam uttamẫm kṛidhi çrávo devéshu sûrya | várshishṭhaṃ dyẫm ivopári || 15 || 26 ||

32 (328). gâyatrî.

Ẫ tû̃ na indra vṛitrahann asmẫkam ardhám ẫ gahi | mahẫn mahî̃bhir ûtíbhiḥ || 1 || bhṛímiç cid ghâsi tû̃tujir ẫ citra citríṇîshv ẫ | citráṃ kṛiṇoshy ûtáye || 2 || dabhrébhiç cic cháçîyâṅsaṃ háṅsi vrẫdhantam ójasâ | sákhibhir yé tvé sácâ || 3 || vayám indra tvé sácâ vayáṃ tvâbhí nonumaḥ |

31, 3 abhí sú naḥ. 4 abhí. 5 ha padẫ-iva. 6 te 7 sma. ít. 8 purú cit. 9 sma. 11 ihá. 12 viçváhâ índra. 13 ápa. ástâ-iva. indra ûtí-bhiḥ. 14 indra ánapa-cyutaḥ. 15 iva upári. — 32, 1 tú. 2 gha asi. 3 cit çáçîyâṅsam. 4 tvâ abhí.

asmắn-asmắn íd úd ava || 4 || sá naç citrắbhir adrivo 'navadyắbhir ûtíbhiḥ | ánâdhṛishṭâbhir ắ gahi || 5 || 27 ||

bhûyắmo shú tvắvataḥ sákhâya indra gómataḥ | yújo vắjâya ghṛíshvaye || 6 || tvắṃ hy éka ít çisha indra vắjasya gómataḥ | sá no yandhi mahím ísham || 7 || ná tvâ varante anyáthâ yád dítsasi stutó maghám | stotṛíbhya indra girvaṇaḥ || 8 || abhí tvâ gótamâ girắnushata prá dâváne | índra vắjâya ghṛíshvaye || 9 || prá te vocâma vîryâ yắ mandasânó ắrujaḥ | púro dắsîr abhítya || 10 || 28 ||

tắ te gṛiṇanti vedháso yắni cakártha paúṃsyâ | sutéshv indra girvaṇaḥ || 11 || ávîvṛidhanta gótamâ indra tvé stómavâhasaḥ | aíshu dhâ vîrávad yáçaḥ || 12 || yác cid dhí çáçvatâm ásíndra sắdhâraṇas tvám | táṃ tvâ vayáṃ havâmahe || 13 || arvâcînó vaso bhavâsmé sú matsvắndhasaḥ | sómânâm indra somapâḥ || 14 || asmắkaṃ tvâ matînắm ắ stóma indra yachatu | arvắg ắ vartayâ hárî || 15 || puroḷắçaṃ ca no ghásо josháyâse gíraç ca naḥ | vadhûyúr iva yóshaṇâm || 16 || 29 ||

sahásraṃ vyátînâṃ yuktắnâm índram îmahe | çatáṃ sómasya khâryàḥ || 17 || sahásrâ te çatắ vayáṃ gávâm ắ cyâvayâmasi | asmatrắ rádha etu te || 18 || dáça te kaláçânâṃ hiraṇyânâm adhîmahi | bhûridắ asi vṛitrahan || 19 || bhűridâ bhűri dehi no mắ dabhrám bhűry ắ bhara | bhűri ghéd indra ditsasi || 20 || bhûridắ hy ási çrutáḥ purutrắ çûra vṛitrahan | ắ no bhajasva rắdhasi || 21 || prá te babhrű vicakshaṇa çáṅsâmi goshaṇo napât | mắbhyâṃ gắ ánu çiçra-

---

32, 6 bhûyắmo *iti* sú. 7 hí. íçishe. 9 gótamâḥ girắ ánûshata. 10 ắ árujaḥ. abhi-ítya. 12 ắ eshu dhâḥ. 13 yát. hí. úsi índra. 14 bhava asmé. matsva ándhasaḥ. 15 vartaya. 16 = 286, 3. 20 bhűri-dâḥ. gha ít. 21 hí. 22 go-sanaḥ. mắ âbhyâm.

thaḥ || 22 || kanînakéva vidradhé náve drupadé arbhaké | babhrű yấmeshu çobhete || 23 || áram ma usráyâmṇe 'ram ánusrayâmṇe | babhrű yấmeshv asrídhâ || 24 || 30 ||

Shashṭho 'dhyâyaḥ.

Tṛitîyo 'nuvâkaḥ.

33 (329). trishṭubh.

Prá ṛibhúbhyo dûtám iva vấcam ishya upastíre çvaitarîṃ dhenúm îḷe | yé vấtajûtâs taráṇibhir évaiḥ pári dyấṃ sadyó apáso babhûvúḥ || 1 || yadấram ákrann ṛibhávaḥ pitṛíbhyâm párivishṭî veshấṇâ daṅsánâbhiḥ | ấd íd devấnâm úpa sakhyám âyan dhîrâsaḥ pushṭím avahan manấyai || 2 || púnar yé cakrúḥ pitárâ yúvânâ sánâ yűpeva jaraṇấ çáyânâ | té vấjo víbhvấñ ṛibhúr índravanto mádhupsaraso no 'vantu yajnám || 3 || yát saṃvátsam ṛibhávo gấm árakshan yát saṃvátsam ṛibhávo mấ ápiṅçan | yát saṃvátsam ábharan bhâso asyâs tấbhiḥ çámîbhir amṛitatvám âçuḥ || 4 || jyeshṭhá âha camasấ dvấ karéti kánîyân trîn kṛiṇavâméty âha | kanishṭhá âha catúras karéti tváshṭa ṛibhavas tát panayad váco vaḥ || 5 || 1 ||

satyám'''ûcur nára evấ hí cakrúr ánu svadhấṃ ṛibhávo jagmur etấm | vibhrấjamânâṅç camasấñ áhevâvenat tváshṭâ catúro dadṛiçvấn || 6 || dvấdaça dyűn yád ágohyasyâtithyé ráṇann ṛibhávaḥ sasántaḥ | sukshétrâkṛiṇvann ánayanta síndhûn dhánvấtishṭhann óshadhîr nimnám ấpaḥ || 7 || rátham yé cakrúḥ suvṛítam nareshṭhấṃ yé dhenúṃ viçvajúvam viçvárûpâm | tá ấ takshantv ṛibhávo rayíṃ naḥ svávasaḥ

32, 23 kanînaká-iva. 24 me usrá-yâmne áram. — 33, 1 prá ishye. 2 yadấ áram. 3 yűpâ-iva. ví-bhvâ. 5 kara íti. kṛiṇavâma íti. tváshṭâ. 6 evá. áhâ-iva ávenat. 7 ágohyasya âtithyé. su kshétrâ akṛiṇvan. dhánva ấ atishṭhan. 8 nare-sthấm. té.

svápasaḥ subástâḥ || 8 || ápo hy èshâm ájushanta devấ abhí krátvâ mánasâ dîdhyânâḥ | vấjo devấnâm abhavat sukárméndrasya ṛibhukshấ váruṇasya víbhvâ || 9 || yé hárî medháyokthấ mádanta índrâya cakrúḥ suyújâ yé áçvâ | té râyás póshaṃ dráviṇâny asmé dhattá ṛibhavaḥ kshemayánto ná mitrám || 10 || idấhnaḥ pîtím utá vo mádaṃ dhur ná ṛité çrântásya sakhyấya devấḥ | té nûnám asmé ṛibhavo vásûni tṛitîye asmínt sávane dadhâta || 11 || 2 ||

34 (330). trishṭubh.

Ṛibhúr víbhvâ vấja índro no áchemáṃ yajnáṃ ratnadhéyópa yâta | idấ hí vo dhishấṇâ devy áhnâm ádhât pîtíṃ sám mádâ agmatâ vaḥ || 1 || vidấnấso jánmano vâjaratnâ utá ṛitúbhir ṛibhavo mâdayadhvam | sáṃ vo mádâ ágmata sám púraṃdhiḥ suvîrâm asmé rayím érayadhvam || 2 || ayáṃ vo yajná ṛibhavo 'kâri yám ấ manushvát pradívo dadhidhvé | prá vó 'châ jujushâṇấso asthur ábhûta víçve agriyótá vâjâḥ || 3 || ábhûd u vo vidhaté ratnadhéyam idấ naro dâçúshe mártyâya | píbata vâjâ ṛibhavo dadé vo máhi tṛitîyaṃ sávanam mádâya || 4 || ấ vâjâ yâtópa na ṛibhukshâ mahó naro dráviṇaso gṛiṇânấḥ | ấ vaḥ pîtáyo 'bhipitvé áhnâm imấ ástaṃ navasvà iva gman || 5 || 3 ||

ấ napâtaḥ çavaso yâtanópemáṃ yajnáṃ námasâ hûyámânâḥ | sajóshasaḥ sûrayo yásya ca sthá mádhvaḥ pâta ratnadhấ índravantaḥ || 6 || sajóshâ indra váruṇena sómaṃ sajóshâḥ pâhi girvaṇo marúdbhiḥ | agrepấbhir ṛitupấbhiḥ sajóshâ gnấspátnîbhî ratnadhấbhiḥ sajóshâḥ || 7 || sajóshasa

---

33, 9 hí eshâm. su-kármâ índrasya ṛibhukshâḥ. 10 medháyâ ukthấ. dhattá. 11 idấ áhnaḥ. ná. asmé *iti*. — 34, 1 ácha imám. ratna-dhéyâ úpa. devî. agmata. 2 utá. ấ îrayadhvam. 3 vaḥ ácha. agriyấ utá. 5 vâjâḥ yâta úpa. ṛibhukshâḥ. 6 yâtana úpa imám. 7 sajóshâḥ gnấḥ-pátnîbhiḥ.

âdityaír mâdayadhvaṃ sajóshasa ṛibhavaḥ párvatebhiḥ | sajóshaso daívyenâ savitrấ sajóshasaḥ síndhubhî ratnadhébhiḥ || 8 || yé açvínâ yé pitárâ yá ûtî dhenúṃ tatakshúr ṛibhávo yé áçvâ | yé áṅsatrâ yá ṛídhag ródasî yé víbhvo náraḥ svapatyấni cakrúḥ || 9 || yé gómantaṃ vấjavantaṃ suvîraṃ rayíṃ dhatthá vásumantam purukshúm | té agrepấ ṛibhavo mandasânấ asmé dhatta yé ca râtíṃ gṛiṇánti || 10 || nấpâbhûta ná vo 'tîtṛishâmấniḥçastâ ṛibhavo yajné asmín | sám índreṇa mádatha sám marúdbhiḥ sáṃ rấjabhî ratnadhéyâya devâḥ || 11 || 4 ||

35 (331). trishṭubh.

Ihópa yâta çavaso napâtaḥ saúdhanvanâ ṛibhavo mấpa bhûta | asmín hí vaḥ sávane ratnadhéyaṃ gámantv índram ánu vo mádâsaḥ || 1 || ấgann ṛibhûṇấm ihá ratnadhéyam ábhût sómasya súshutasya pîtíḥ | sukṛityáyâ yát svapasyáyâ caṉ ékaṃ vicakrá camasáṃ caturdhấ || 2 || vy àkṛiṇota camasáṃ caturdhấ sákhe ví çikshéty abravîta | áthaita vâjâ amṛítasya pánthâṃ gaṇáṃ devấnâm ṛibhavaḥ suhastâḥ || 3 || kimmáyaḥ svic camasá eshá âsa yáṃ kấvyena catúro vicakrá | átha sunudhvaṃ sávanam mádâya pâtá ṛibhavo mádhunaḥ somyásya || 4 || çácyâkarta pitárâ yúvânâ çácyâkarta camasáṃ devapấnam | çácyâ hárî dhánutarâv atashṭendravấhâv ṛibhavo vâjaratnâḥ || 5 || 5 ||

yó vaḥ sunóty abhipitvé áhnâṃ tîvráṃ vâjâsaḥ sávanam mádâya | tásmai rayím ṛibhavaḥ sárvavîram ấ takshata vṛishaṇo mandasânấḥ || 6 || prâtáḥ sutám apibo haryaçva

---

34, 8 daívyena. síndhu-bhiḥ. 9 yé ûtî. yé ṛídhak. 11 ná ápa abhûta. atîtṛishâma ániḥ-çastâḥ. rấja-bhiḥ. — 35, 1 ihá úpa. mấ ápa. 2 ấ agan. ca. 3 çiksha íti. útha aita. 4 svit. átha. pâtá. 5 çácyâ akarta. atashṭa indra-vấhau.

mā́dhyaṃdinaṃ sávanaṃ kévalaṃ te | sám ṛibhúbhiḥ pibasva ratnadhébhiḥ sákhîñ yā́ñ indra cakṛishé sukṛityā́ || 7 || yé devā́so ábhavatâ sukṛityā́ çyenā́ ivéd ádhi diví nishedá | té rátnaṃ dhâta çavaso napâtaḥ saúdhanvanâ ábhavatâmṛítâsaḥ || 8 || yát tṛitī́yaṃ sávanaṃ ratnadhéyam ákṛiṇudhvaṃ svapasyā́ suhastâḥ | tád ṛibhavaḥ párishiktaṃ va etát sám mádebhir indriyébhiḥ pibadhvam || 9 || 6 ||

36 (332). jagatî. 9 trishṭubh.

Anaçvó jâtó anabhîçúr ukthyò ráthas tricakráḥ pári vartate rájaḥ | mahát tád vo devyàsya pravā́canaṃ dyā́m ṛibhavaḥ pṛithivī́ṃ yác ca púshyatha || 1 || ráthaṃ yé cakrúḥ suvṛítaṃ sucétasó 'vihvarantaṃ mánasas pári dhyáyâ | tā́ñ û nv àsya sávanasya pîtáya ā́ vo vâjâ ṛibhavo vedayâmasi || 2 || tád vo vâjâ ṛibhavaḥ supravâcanáṃ devéshu vibhvo abhavan mahitvanám | jívrî yát sántâ pitárâ sanâjúrâ púnar yúvânâ caráthâya tákshatha || 3 || ékaṃ ví cakra camasáṃ cáturvayaṃ níç cármaṇo gā́m ariṇîta dhîtíbhiḥ | áthâ devéshv amṛitatvám ânaça çrushṭī́ vâjâ ṛibhavas tád va ukthyàm || 4 || ṛibhutó rayíḥ prathamáçravastamo vā́jaçrutâso yám ájîjanan náraḥ | vibhvatashṭó vidátheshu pravā́cyo yáṃ devâsó 'vathâ sá vícarshaṇiḥ || 5 || 7 ||

sá vâjy árvâ sá ṛíshir vacasyáyâ sá çū́ro ástâ pṛítanâsu dushṭáraḥ | sá râyás póshaṃ sá suvī́ryaṃ dadhe yáṃ vā́jo víbhvâñ ṛibhávo yám âvishúḥ || 6 || çréshṭhaṃ vaḥ péço ádhi dhâyi darçatáṃ stómo vâjâ ṛibhavas táṃ jujushṭana | dhī́râso hí shṭhā́ kaváyo vipaçcítas tā́n va enā́ bráhmaṇā́

35, 8 ábhavata. iva ít. ábhavata amṛítâsaḥ. — 36, 1 yát ca. 2 su-cétasaḥ ávi-hvarantam. ûṃ *iti* nú asya. pîtáye. 3 abhavat. 4 átha. 5 devâsaḥ ávatha. 6 vâjī́. ví-bhvâ. 7 sthá. bráhmaṇâ ā́.

vedayâmasi || 7 || yûyám asmábhyaṃ dhisháṇâbhyas pári vidvâṅso víçvâ náryâṇi bhójanâ | dyumántaṃ vâjaṃ vṛishaçushmam uttamám â no rayím ṛibhavas takshatâ váyaḥ || 8 || ihá prajâm ihá rayíṃ rárâṇâ ihá çrávo vîrávat takshatâ naḥ | yéna vayáṃ citáyemâty anyân táṃ vâjaṃ citrám ṛibhavo dadâ naḥ || 9 || 8 ||

37 (333). 1—4 trishṭubh. 5—8 anushṭubh.

Úpa no vâjâ adhvarám ṛibhukshâ dévâ yâtá pathíbhir devayânaiḥ | yáthâ yajnám mánusho vikshv âsú dadhidhvé raṇvâḥ sudíneshv áhnâm || 1 || té vo hṛidé mánase santu yajnấ júshṭâso adyá ghṛitánirṇijo guḥ | prá vaḥ sutâso harayanta pûrṇâḥ krátve dákshâya harshayanta pîtâḥ || 2 || tryudâyáṃ devâhitaṃ yáthâ vaḥ stómo vâjâ ṛibhukshaṇo dadé vaḥ | juhvé manushvád úparâsu vikshú yushmé sácâ bṛihấddiveshu sómam || 3 || pîvoaçvâḥ çucádrathâ hí bhûtâyaḥçiprâ vâjinaḥ sunishkâḥ | índrasya sûno çavaso napâtó 'nu vaç cety agriyám mádâya || 4 || ṛibhúm ṛibhukshaṇo rayíṃ vâje vâjíntamaṃ yújam | índrasvantaṃ havâmahe sadâsâtamam açvínam || 5 || 9 ||

séd ṛibhavo yám ávatha yûyám índraç ca mártyam | sá dhîbhír astu sánitâ medhásâtâ só árvatâ || 6 || ví no vâjâ ṛibhukshaṇaḥ patháç citana yáshṭave | asmábhyaṃ sûrayaḥ stutấ víçvâ âçâs tarîsháṇi || 7 || táṃ no vâjâ ṛibhukshaṇa índra nâsatyâ rayím | sám áçvaṃ carshaṇíbhya â purú çasta magháttaye || 8 || 10 ||

36, 8 takshata ấ. 9 takshata. citáyema áti. dada. — 37, 1 ṛibhukshâḥ dévâḥ. vikshú âsú. 2 yajnấḥ. 4 çucát-rathâḥ. bhûtá áyaḥ-çiprâḥ. napâtaḥ ánu. 6 sáḥ ít. 7 stutấḥ.

38 (334). trishṭubh.

Utó hí vâṃ dâtrấ sánti pū́rvâ yấ pûrúbhyas trasádasyur nitoçé | kshetrâsā́ṃ dadathur urvarâsā́ṃ ghanáṃ dásyubhyo abhíbhûtim ugrám || 1 || utá vâjínam purunishshídhvânaṃ dadhikrā́m u dadathur viçvákṛishṭim | ṛijipyáṃ çyenám prushitápsum âçúṃ carkṛityam aryó nṛipátiṃ ná çū́ram || 2 || yáṃ sîm ánu praváteva drávantaṃ víçvaḥ pûrúr mádati hárshamâṇaḥ | paḍbhír gṛídhyantam medhayúṃ ná çū́raṃ rathatúraṃ vā́tam iva dhrájantam || 3 || yáḥ smârundhânó gádhyâ samátsu sánutaraç cárati góshu gáchan | âvíṛṛijîko vidáthâ nicíkyat tiró aratím páry ā́pa âyóḥ || 4 || utá smainaṃ vastramáthiṃ ná tâyúm ánu kroçanti kshitáyo bháreshu | nîcā́yamânaṃ jásuriṃ ná çyenáṃ çrávaç cā́châ paçumác ca yûthám || 5 || 11 ||

utá smâsu prathamáḥ sarishyán ní veveti çréṇibhî ráthânâm | srájaṃ kṛiṇvânó jányo ná çúbhvâ reṇúṃ rérihat kiráṇaṃ dadaçvā́n || 6 || utá syá vâjī́ sáhurir ṛitâvâ çúçrûshamâṇas tanvấ samaryé | túraṃ yatī́shu turáyann ṛijipyó 'dhi bhruvóḥ kirate reṇúm ṛiñján || 7 || utá smâsya tanyatór iva dyór ṛighâyató abhiyújo bhayante | yadā́ sahásram abhí shîm áyodhîd durvártuḥ smâ bhavati bhîmá ṛiñján || 8 || utá smâsya panayanti jánâ jûtíṃ kṛishṭipró abhíbhûtim âçóḥ | utaínam âhuḥ samithé viyántaḥ párâ dadhikrā́ asarat sahásraiḥ || 9 || ā́ dadhikrā́ḥ çávasâ páñca kṛishṭī́ḥ sū́rya iva jyótishâpás tatâna | sahasrasā́ḥ çatasā́ vâjy árvâ pṛiṇáktu mádhvâ sám imā́ vácâṅsi || 10 || 12 ||

38, 1 utó *iti*. kshetra-sā́m. 3 pravátâ-iva. 4 sma â-rundhânáḥ. 5 sma enam. nîcā́ áyamânam. ca ácha paçu-mát. 6 sma âsu. çréṇi-bhiḥ. 7 ádhi. 8 sma asya. sîm. sma. 9 jánâḥ. utá enam. vi-yántaḥ. 10 jyótishâ apáḥ. çata-sā́ḥ vâjī́.

39 (335). trishṭubh. 6 anushṭubh.

Âçúṃ dadhikrāṃ tám u nú shṭavâma divás pṛithivyā́ utá carkirâma | uchántîr mā́m ushásaḥ sûdayantv áti víçvâni duritā́ni parshan || 1 || mahâç carkarmy árvataḥ kratuprā́ dadhikrā́vṇaḥ puruvā́rasya vṛíshṇaḥ | yám pûrúbhyo dîdivā́ṅsaṃ nā́gnim dadáthur mitrâvaruṇâ táturim || 2 || yó áçvasya dadhikrā́vṇo ákârît sámiddhe agnā́ usháso vyùshṭau | ánâgasaṃ tám áditiḥ kṛiṇotu sá mitréṇa váruṇenâ sajóshâḥ || 3 || dadhikrā́vṇa ishá ûrjó mahó yád ámanmahi marútâṃ nā́ma bhadrám | svastáye váruṇam mitrám agnim hávâmaha índraṃ vájrabâhum || 4 || índram ivéd ubháye ví hvayanta udī́râṇâ yajnám upaprayántaḥ | dadhikrā́m u sū́danam mártyâya dadáthur mitrâvaruṇâ no áçvam || 5 || dadhikrā́vṇo akârishaṃ jishṇór áçvasya vâjínaḥ | surabhí no múkhâ karat prá ṇa āyûṅshi târishat || 6 || 13 ||

40 (336). 1 trishṭubh. 2—5 jagatî.

Dadhikrā́vṇa íd u nú carkirâma víçvâ ín mā́m ushásaḥ sûdayantu | apā́m agnér ushásaḥ sū́ryasya bṛíhaspáter âṅgirasásya jishṇóḥ || 1 || sátvâ bharishó gavishó duvanyasác chravasyā́d ishá ushásas turaṇyasát | satyó dravó dravaráḥ pataṃgaró dadhikrā́vésham ū́rjaṃ svàr janat || 2 || utá smâsya drávatas turaṇyataḥ parṇáṃ ná vér ánu vâti pragardhínaḥ | çyenásyeva dhrájato aṅkasám pári dadhikrā́vṇaḥ sahórjā́ táritrataḥ || 3 || utá syá vâjī́ kshipaṇím turaṇyati grîvā́yâm baddhó apikakshá âsáni | krátuṃ dadhikrā́ ánu saṃtávîtvat pathā́m áṅkâṅsy ánv âpánîphanat || 4 || haṅsáḥ çu-

---

39, 1 stavâma. 2 kratu-prā́ḥ. ná agnim. 3 agnaú. váruṇena. 4 hávâmahe. 5 iva ít. hvayante ut-ī́râṇâḥ. 6 naḥ. — 40, 1 ít. 2 go-ishúḥ duvanya-sát çravasyā́t. dadhi-krā́vâ ísham. 3 sma asya. çyenásya-iva. sahá ûrjā́. 4 api-kakshé.

cishád vásur antarikshasád dhótâ vedishád átithir duroṇasát | nṛishád varasád ṛitasád vyomasád abjâ gojâ ṛitajâ adrijâ ṛitám || 5 || 14 ||

41 (337). trishṭubh.

Índrâ kó vâṃ varuṇâ sumnám âpa stómo havíshmâñ amṛíto ná hótâ | yó vâṃ hṛidí krátumâñ asmád uktáḥ paspárçad indrâvaruṇâ námasvân || 1 || índrâ ha yó váruṇâ cakrá âpî devaú mártaḥ sakhyâya práyasvân | sá hanti vṛitrâ samithéshu çátrûn ávobhir vâ mahádbhiḥ sá prá çriṇve || 2 || índrâ ha rátnaṃ váruṇâ dhéshṭhetthâ nṛíbhyaḥ çaçamânébhyas tâ | yádî sákhâyâ sakhyâya sómaiḥ sutébhiḥ suprayásâ mâdáyaite || 3 || índrâ yuvám varuṇâ didyúm asminn ójishṭham ugrâ ní vadhishṭaṃ vájram | yó no durévo vṛikátir dabhîtis tásmin mimâthâm abhíbhûty ójaḥ || 4 || índrâ yuvám varuṇâ bhûtám asyâ dhiyáḥ pretârâ vṛishabhéva dhenóḥ | sâ no duhîyad yávaseva gatvî sahásradhârâ páyasâ mahî gaúḥ || 5 || 15 ||

toké hité tánaya urvárâsu sûro dṛiçîke vṛishaṇaç ca paúṅsye | índrâ no átra váruṇâ syâtâm ávobhir dasmâ páritakmyâyâm || 6 || yuvâm íd dhy ávase pûrvyâya pári prábhûtî gavíshaḥ svâpî | vṛiṇîmâhe sakhyâya priyâya çûrâ máṅhishṭhâ pitáreva çambhû || 7 || tâ vâṃ dhíyó 'vase vâjayántîr âjím ná jagmur yuvayúḥ sudânû | çriyé ná gâva úpa sómam asthur índraṃ giro váruṇam me manîshâḥ || 8 || imâ índraṃ váruṇam me manîshâ agmann úpa drávinam ichámânâḥ | úpem asthur joshṭâra iva vásvo raghvîr iva çrávaso bhíkshamâṇâḥ || 9 || áçvyasya tmánâ ráthyasya pu-

---

40, 5 hótâ. ap-jâḥ. — 41, 2 cakré. 3 dhéshṭhâ itthâ. yádi. 5 asyâḥ. vṛishabhâ-iva. yávasâ-iva. 6 tánaye. 7 hí. prábhûtî *iti* go-íshaḥ. pitárâ-iva çambhû *iti*. 8 dhíyaḥ ávase. 9 úpa ím.

shṭér nítyasya râyáḥ pátayaḥ syâma | tâ cakrâṇâ ûtíbhir návyasîbhir asmatrâ rấyo niyútaḥ sacantâm || 10 || â no bṛihantâ bṛihatî́bhir ûtî́ índra yâtáṃ varuṇa vấjasâtau | yád didyávaḥ pṛítanâsu prakrî́ḷân tásya vâṃ syâma sanitấra âjéḥ || 11 || 16 ||

42 (338). trishṭubh.

Máma dvitấ râshṭráṃ kshatríyasya viçvấyor víçve amṛítâ yáthâ naḥ | krátuṃ sacante váruṇasya devấ rấjâmi kṛishṭér upamásya vavréḥ || 1 || ahám rấjâ váruṇo máhyaṃ tấny asuryẫṇi prathamấ dhârayanta | krátuṃ sacante — || 2 || ahám índro váruṇas té mahitvórvî́ gabhîré rájasî suméke | tváshṭeva víçvâ bhúvanâni vidvấnt sám airayaṃ ródasî dhârâyaṃ ca || 3 || ahám apó apinvam ukshámâṇâ dhârâyaṃ dívaṃ sádana ṛitásya | ṛiténa putró áditer ṛitấvotá tridhấtu prathayad ví bhûma || 4 || mấṃ náraḥ sváçvâ vâjáyanto mấṃ vṛitấḥ samáraṇe havante | kṛiṇómy âjím maghávâhám índra íyarmi reṇúm abhíbhûtyojâḥ || 5 || 17 ||

ahám tấ víçvâ cakaraṃ nákir mâ daívyaṃ sáho varate ápratîtam | yán mâ sómâso mamádan yád ukthóbhé bhayete rájasî apâré || 6 || vidúsh ṭe víçvâ bhúvanâni tásya tấ prá bravîshi vấ́ṇâya vedhaḥ | tváṃ vṛitrấṇi çṛiṇvishe jaghanvấn tváṃ vṛitấ́ñ ariṇâ indra síndhûn || 7 || asmấkam átra pitáras tá âsant saptá ṛíshayo daurgahé badhyámâne | tá ấyajanta trasádasyum asyâ índraṃ ná vṛitratúram ardhadevám || 8 || purukútsânî hí vâm adâçad dhavyébhir in-

---

41, 10 cakrâṇaú. 11 ûtî́. — 42, 1 amṛítâḥ. devấḥ. 3 té *iti*. mahi-tvấ urvî́ *iti*. g. r. suméke *iti*. tváshṭâ-iva. 4 ukshámâṇâḥ. sádane. ṛitá-vâ utá. 5 su-áçvâḥ. maghá-vâ ahám. 6 yát. ukthấ ubhé *iti* bh. r. apâré *iti*. 7 vidúḥ te. 8 té. saptá. té â aya°. 9 havyébhiḥ.

drâvaruṇâ námobhiḥ | áthâ rấjânaṃ trasádasyum asyâ vṛitrabáṇaṃ dadathur ardhadevám || 9 || râyấ vayáṃ sasavấñso mademā havyéna devấ yávasena gấvaḥ | tấṃ dhenúm indrâvaruṇâ yuvám no viçvấhâ dhattam ánapasphurantîm || 10 || 18 ||

43 (339). trishṭubh.

Ká u çravat katamó yajníyânâṃ vandấru devấḥ katamó jushâte | kásyemấṃ devîm amṛíteshu préshṭhâṃ hṛidí çreshâma sushṭutiṃ suhavyấm || 1 || kó mṛiḷâti katamá ấgamishṭho devấnâm u katamáḥ çámbhavishṭhaḥ | ráthaṃ kám âhur dravádaçvam âçúṃ yáṃ sûryasya duhitấvṛiṇîta || 2 || makshú hí shmâ gáchatha îvato dyûn índro ná çaktím páritakmyâyâm | divá ấjâtâ divyấ suparṇấ káyâ çácîbhâm bhavathaḥ çácishṭhâ || 3 || kấ vâm bhûd úpamâtiḥ káyâ na ấçvinâ gamatho hûyámânâ | kó vâm maháç cit tyájaso abhîka urushyátam mâdhvî dasrâ na ûtî || 4 || urú vâṃ ráthaḥ pári nakshati dyấm ấ yát samudrấd abhí vártate vâm | mádhvâ mâdhvî mádhu vâm prushâyan yát sîṃ vâm pṛíksho bhurájanta pakvấḥ || 5 || síndhur ha vâṃ rasáyâ siñcad áçvân ghṛiṇấ váyo 'rushấsaḥ pári gman | tád û shú vâm ajirấṃ ceti yấnaṃ yéna pátî bhávathaḥ sûryấyâḥ || 6 || ihéha yád vâṃ samanấ papṛikshé séyám asmé sumatír vâjaratnâ | urushyátaṃ jaritấraṃ yuvám ha çritáḥ kấmo nâsatyâ yuvadrík || 7 || 19 ||

44 (340). trishṭubh.

Tám vâṃ ráthaṃ vayám adyấ huvema pṛithujráyam

42, 9 átha. asyâḥ. 10 devấḥ. — 43, 1 kásya imấm. 2 dubitấ ávṛiṇita. 3 makshú. sma. 4 ấ açvinâ. abhîke. 6 ûṃ *iti* sú. 7 ihá-iha. sấ iyám. — 44, 1 tám-huvema vgl. 180, 10.

açvinâ sáṃgatiṃ góḥ | yáḥ sûryáṃ váhati vandhurâyúr girvâhasam purutámaṃ vasûyúm || 1 || yuvám çríyam açvinâ devátâ tấṃ dívo napâtâ vanathaḥ çácîbhiḥ | yuvór vápur abhí príkshaḥ sacante váhanti yát kakuhấso ráthe vâm || 2 || kó vâm adyấ karate râtáhavya ûtáye vâ sutapéyâya vârkaiḥ | ṛitásya vâ vanúshe pûrvyấya námo yemânó açvinấ vavartat || 3 || hiraṇyáyena purubhû ráthenemáṃ yajnáṃ nâsatyópa yâtam | píbâtha ín mádhunaḥ somyásya dádhatho rátnaṃ vidhaté jánâya || 4 || ấ no yâtaṃ divó áchâ pṛithivyấ hiraṇyáyena suvṛitâ ráthena | mấ vâm anyé ní yaman devayántaḥ sáṃ yád dadé nấbhiḥ pûrvyấ vâm || 5 || nú no rayím puruvîram bṛihántaṃ dásrâ mímâthâm ubháyeshv asmé | náro yád vâm açvinâ stómam ấvant sadhástutim âjamîḷhấso agman || 6 || ihéha yád vâṃ — || 7 || 20 ||

45 (841). jagatî. 7 trishṭubh.

Eshá syá bhânúr úd iyarti yujyáte ráthaḥ párijmâ divó asyá sấnavi | príkhấso asmin mithunấ ádhi tráyo dṛítis turîyo mádhuno ví rapçate || 1 || úd vâm príkshấso mádhumanta îrate ráthâ áçvâsa usháso vyùshṭishu | aporṇuvántas táma ấ párîvṛitaṃ svàr ṇá çukráṃ tanvánta ấ rájaḥ || 2 || mádhvaḥ pibataṃ, madhupébhir âsábhir utá priyám mádhune yuñjâthâṃ rátham | ấ vartaním mádhunâ jinvathas pathó dṛítiṃ vahethe mádhumantam açvinâ || 3 || haṁsấso yé vâm mádhumanto asrídho hiraṇyaparṇâ uhúva usharbúdhaḥ | udaprúto mandíno mandinispṛíço mádhvo ná mákshaḥ sávanâni gachathaḥ || 4 || svadhvarấso mádhumanto

---

44, 2 yuvóḥ — sacante vgl. 71, 7. 3 adyá. vâ arkaiḥ. açvinâ ấ. 4 purubhûi *iti* ráthena imám. nâsatyâ úpa. ít. 5 ácha pṛithivyấḥ. 6 nú. — 45, 2 pári-vṛitam. ná. 3 mádhvaḥ — âsábhiḥ vergl. 34, 10. 4 mandi-nispṛíçaḥ.

agnáya usrấ jarante práti vástor açvinâ | yán niktáhastas taráṇir vicakshaṇáḥ sómaṃ sushấva mádhumantam ádribhiḥ || 5 || âkenipấso áhabhir dávidhvataḥ svàr ṇá çukráṃ tanvánta ấ rájaḥ | sũraç cid áçvân yuyujâná îyate víçvâñ ánu svadháyâ cetathas patháḥ || 6 || prá vâm avocam açvinâ dhiyaṃdhấ ráthaḥ sváçvo ajáro yó ásti | yéna sadyáḥ pári rájâṅsi yâthó havíshmantaṃ taráṇim bhojám ácha || 7 || 21 ||

Caturtho 'nuvâkaḥ.

46 (342). gâyatrî.

Ágram pibâ mádhûnâṃ sutáṃ vâyo dívishṭishu | tváṃ hí pûrvapấ ási || 1 || çaténâ no abhíshṭibhir niyútvâñ índrasârathiḥ | vấyo sutásya ṭrimpatam || 2 || ấ vâṃ sahásraṃ háraya índravâyû abhí práyaḥ | váhantu sómapîtaye || 3 || ráthaṃ hiraṇyavandhuram índravâyû svadhvarám | ấ hi sthấtho divispṛíçam || 4 || ráthena pṛithupấjasâ dâçvấṅsam úpa gachatam | índravâyû ihấ gatam || 5 || índravâyû ayáṃ sutás táṃ devébhiḥ sajóshasâ | píbataṃ dâçúsho gṛihé || 6 || ihá prayấṇam astu vâm índravâyû vimócanam | ihá vâṃ sómapîtaye || 7 || 22 ||

47 (343). anushṭubh.

Vấyo çukró ayâmi te mádhvo ágraṃ dívishṭishu | ấ yâhi sómapîtaye spârhó deva niyútvatâ || 1 || índraç ca vâyav eshâṃ sómânâm pîtím arhathaḥ | yuvấṃ hí yántĩndavo nimnám ấpo ná sadhryàk || 2 || vấyav índraç ca çushmíṇâ sarátham çavasas patî | niyútvantâ na ûtáya ấ yâtaṃ sóma-

---

45, 5 yát. 6 âke-nipấsaḥ. ná. 7 dhiyam-dhấḥ. — 46, 1 piba. 2 çaténa. 3 índravâyû *iti*. 5 índravâyû *iti* ihá ấ. — 47, 2 vâyo *iti*. yánti índavaḥ. 3 ûtáye.

pîtaye ‖ 3 ‖ yấ vâṃ sánti puruspṛího niyúto dâçúshe narâ | asmé tấ yajnavâhaséndravâyû ní yachatam ‖ 4 ‖ 23 ‖

48 (344). anushṭubh.

Vibhí hótrâ ávîtâ vípo ná rấyo aryáḥ | vấyav ấ candréṇa ráthena yâhi sutásya pîtáye ‖ 1 ‖ niryuvâṇó áçastîr niyútvâñ índrasârathiḥ | vấyav — ‖ 2 ‖ ánu kṛishṇé vásudhitî yemâte viçvápeçasâ | vấyav — ‖ 3 ‖ váhantu tvâ manoyújo yuktấso navatír náva | vấyav — ‖ 4 ‖ vấyo çatáṃ hárîṇâṃ yuvásva póshyâṇâm | utá vâ te sahasríṇo rátha ấ yâtu pấjasâ ‖ 5 ‖ 24 ‖

49 (345). gâyatrî.

Idáṃ vâm âsyè havíḥ priyám indrâbṛihaspatî | ukthám mádaç ca çasyate ‖ 1 ‖ ayáṃ vâm pári shicyate sóma indrâbṛihaspatî | cấrur mádâya pîtáye ‖ 2 ‖ ấ na indrâbṛihaspatî gṛihám índraç ca gachatam | somapấ sómapîtaye ‖ 3 ‖ asmé indrâbṛihaspatî rayíṃ dhattaṃ çatagvínam | áçvâvantaṃ sahasríṇam ‖ 4 ‖ índrâbṛíhaspátî vayáṃ suté gîrbhír havâmahe | asyá sómasya pîtáye ‖ 5 ‖ sómam indrâbṛihaspatî píbataṃ dâçúsho gṛihé | mâdáyethâṃ tádokasâ ‖ 6 ‖ 25 ‖

50 (346). trishṭubh. 10 jagatî.

Yás tastámbha sáhasâ ví jmó ántân bṛíhaspátis trishadhasthó ráveṇa | tám pratnấsa ṛíshayo dîdhyânâḥ puró víprâ dadhire mandrájihvam ‖ 1 ‖ dhunétayaḥ supraketám mádanto bṛíhaspate abhí yé nas tatasré | pṛíshantaṃ sṛip-

47, 4 yajna-vâhasâ f°. — 48, 1 ávîtâḥ. vấyo *iti*. 3 k. v. yemâte *iti*. — 49, 4 asmé *iti*. — 50, 1 víprâḥ. 2 dhuná-itayaḥ.

rám ádabdham ûrvám bṛihaspate rákshatâd asya yónim || 2 || bṛihaspate yấ paramấ parâvád áta ấ ta ṛitaspṛiço ní sheduḥ | túbhyam khâtấ avatấ ádridugdhâ mádhvaḥ çcotanty abhíto virapçám || 3 || bṛihaspátiḥ prathamám jấyamâno mahó jyótishaḥ paramé vyóman | saptấsyas tuvijấtó ráveṇa ví saptáraçmir adhamat támâṅsi || 4 || sá sushṭúbhâ sá ṛíkvatâ gaṇéna valám ruroja phaligám ráveṇa | bṛihaspátir usríyâ havyasúdaḥ kánikradad vấvaçatîr úd âjat || 5 || 26 ||

evấ pitré viçvádevâya vṛíshṇe yajnaír vidhema námasâ havírbhiḥ | bṛihaspate suprajấ vîrávanto vayám syâma pátayo rayîṇấm || 6 || sá íd rấjâ prátijanyânì víçvâ çúshmeṇa tasthâv abhí vîryèṇa | bṛihaspátim yáḥ súbhṛitam bibhárti valgûyáti vándate pûrvabhấjam || 7 || sá ít ksheti súdhita ókasi své tásmâ íḷâ pinvate viçvadấnîm | tásmai víçaḥ svayám evấ namante yásmin bráhmâ rấjani pûrva éti || 8 || ápratîto jayati sám dhánâni prátijanyâny utá yấ sájanyâ | avasyáve yó várivaḥ kṛiṇóti brahmáṇe rấjâ tám avanti devấḥ || 9 || índraç ca sómam pibatam bṛihaspate 'smín yajné mandasânấ vṛishaṇvasû | ấ vâm viçantv índavaḥ svâbhúvo 'smé rayím sárvavîram ní yachatam || 10 || bṛíhaspata indra várdhatam naḥ sácâ sấ vâm sumatír bhûtv asmé | avishṭám dhíyo jigṛitám púraṃdhîr jajastám aryó vanúshâm árâtîḥ || 11 || 27 ||

Saptamo 'dhyâyaḥ.

51 (347). trishṭubh.

Idám u tyát purutámam purástâj jyótis támaso vayú-

50, 8 te. ádri-dugdhâḥ. 5 usríyâḥ. 6 evá. su-prajâḥ. 8 tásmai. evá. 11 bṛíhaspate.

nâvad asthât | nûnáṃ divó duhitáro vibhâtîr gâtúṃ kṛiṇavann usháso jánâya || 1 || ásthur u citrấ ushásaḥ purástân mitấ iva sváravo 'dhvaréshu | vy ûṃ vrajásya támaso dvấrochántîr avrañ chúcayaḥ pâvakấḥ || 2 || uchántîr adyá citayanta bhojân râdhodéyâyosháso maghónîḥ | acitré antáḥ paṇáyaḥ sasantv ábudhyamânâs támaso vímadhye || 3 || kuvít sá devîḥ sanáyo návo vâ yấmo babhûyấd ushaso vo adyá | yénâ návagve áṅgire dáçagve saptấsye revatî revád ûshá || 4 || yûyáṃ hí devî́r ṛitayúgbhir áçvaiḥ pariprayâthá bhúvanâni sadyáḥ | prabodháyantîr ushasaḥ sasántaṃ dvipấc cátushpâc caráthâya jîvám || 5 || 1 ||

kvà svid âsâṃ katamấ purâṇî́ yáyâ vidhấnâ vidadhúr ṛibhûṇấm | çúbhaṃ yác chubhrấ ushásaç cáranti ná ví jnâyante sadṛíçîr ajuryấḥ || 6 || tấ ghâ tấ bhadrấ ushásaḥ purấsur abhishṭídyumnâ ṛitájâtasatyâḥ | yấsv îjânáḥ çaçamânấ ukthaíḥ stuvấñ cháṅsan dráviṇaṃ sadyá ấpa || 7 || tấ ấ caranti samanấ purástât samânátaḥ samanấ papathânấḥ | ṛitásya devî́ḥ sádaso budhânấ gávâṃ ná sárgâ usháso jarante || 8 || tấ ín nv èvá samanấ samânî́r ámîtavarṇâ ushásaç caranti | gûhantîr ábhvam ásitaṃ rúçadbhiḥ çukrấs tanûbhíḥ çúcayo rucânấḥ || 9 || rayíṃ divo duhitaro vibhâtî́ḥ prajấvantaṃ yấchatâsmấsu devîḥ | syonấd ấ vaḥ pratibúdhyamânâḥ suvî́ryasya pátayaḥ syâma || 10 || tád vo divo duhitaro vibhâtî́r úpa bruva ushaso yajnáketuḥ | vayáṃ syâma yaçáso jáneshu tád dyaúç ca dhattấm pṛithiví́ ca devî́ || 11 || 2 ||

51, 1 purástât. vayúna-vat. 2 purástât. ví ûṃ *iti*. dvấrâ uchántîḥ. çúcayaḥ. 3 râdhaḥ-déyâya ushásaḥ. 4 yéna. revatîḥ. 5 dvi-pât cátuḥ-pât. 6 yát çubhrấḥ. 7 tấḥ gha tấḥ. purấ âsuḥ. stuvân cáṅsan. 8 budhânấḥ. 9 ít nú evá. 10 yachata asmấsu. 11 bruve.

52 (348). gâyatrî.

Práti shyā́ sûnárî jánî vyuchántî pári svásuḥ | divó adarçi duhitā́ || 1 || áçveva citrā́rushî mâtā́ gávâm ṛitā́varî | sákhâbhûd açvínor ushā́ḥ || 2 || utá sákhâsy açvínor utá mâtā́ gávâm asi | utósho vásva îçishe || 3 || yâvayáddveshasaṃ tvâ cikitvít sûnṛitâvari | práti stómair abhutsmahi || 4 || práti bhadrā́ adṛikshata gávâṃ sárgâ ná raçmáyaḥ | óshā́ aprâ urú jráyaḥ || 5 || âpaprúshî vibhâvari vy âvar jyótishâ támaḥ | úsho ánu svadhā́m ava || 6 || ā́ dyā́ṃ tanoshi raçmíbhir ā́ntárikṣham urú priyám | úshaḥ çukréṇa çocishâ || 7 || 3 ||

53 (349). jagatî.

Tád devásya savitúr vā́ryam mahád vṛiṇîmâhe ásurasya prácetasaḥ | chardír yéna dâçúshe yáchati tmánâ tán no mahā́ñ úd ayân devó aktúbhiḥ || 1 || divó dhartā́ bhúvanasya prajā́patiḥ piçáṅgaṃ drâpím práti muñcate kavíḥ | vicakshaṇáḥ pratháyann âpṛiṇánn urv ájîjanat savitā́ sumnám ukthyàm || 2 || ā́prâ rájâṅsi divyā́ni pā́rthivâ çlókaṃ deváḥ kṛiṇute svā́ya dhármaṇe | prá bâhū́ asrâk savitā́ sávîmani niveçáyan prasuvánn aktúbhir jágat || 3 || ádâbhyo bhúvanâni pracā́kaçad vratā́ni deváḥ savitā́bhí rakshate | prā́srâg bâhū́ bhúvanasya prajā́bhyo dhṛitávrato mahó ájmasya râjati || 4 || trír antárikṣhaṃ savitā́ mahitvanā́ trî rájâṅsi paribhū́s trî́ṇi rocanā́ | tisró dívaḥ pṛithivî́s tisrá invati tribhír vrataír abhí no rakshati tmánâ || 5 || bṛihátsumnaḥ prasavîtā́ nivéçano jágataḥ sthâtúr ubháyasya yó vaçî́ | sá no

52, 1 syā́. 2 áçvâ-iva citrā́ árushî. sákhâ abhût. 3 sákhâ asi. utá ushaḥ. 5 sárgâḥ. ā́ ushā́ḥ. 6 ví âvaḥ. 7 ā́ antárikṣham. — 53, 1 tát. 2 urú. 3 ā́ aprâḥ. bâhū́ *iti*. 4 savitā́ abhí. prá asrâk. 6 pra-savitā́.

devâḥ savitâ çárma yachatv asmé kshâyâya trivárûtham áṅhasaḥ || 6 || ấgan devá ṛitúbhir várdhatu kshâyaṃ dádhâtu naḥ savitâ suprajấm ísham | sá naḥ kshapấbhir áhabhiç ca jinvatu prajấvantaṃ rayím asmé sám invatu || 7 || 4 ||

54 (350). jagatî. 6 trishṭubh.

Ábhûd devâḥ savitâ vándyo nú na idấnîm áhna upavấcyo nṛíbhiḥ | ví yó rátnâ bhájati mânavébhyaḥ çréshṭhaṃ no átra dráviṇaṃ yáthâ dádhat || 1 || devébhyo hí prathamáṃ yajníyebhyo 'mṛitatváṃ suvási bhâgám uttamám | ấd íd dâmấnaṃ savitar vy ûrṇushe 'nûcînấ jîvitấ mấnushebhyaḥ || 2 || ácittî yác cakṛimấ daívye jáne dînaír dákshaiḥ prábhûtî pûrushatvátâ | devéshu ca savitar mấnusheshu ca tváṃ no átra suvatâd ánâgasaḥ || 3 || ná pramíye savitúr daívyasya tád yáthâ víçvam bhúvanaṃ dhârayishyáti | yát pṛithivyấ várimann ấ svaṅgurír várshman diváḥ suváti satyám asya tát || 4 || índrajyeshṭhân bṛihádbhyaḥ párvatebhyaḥ kshâyâñ ebhyaḥ suvasi pastyâvataḥ | yáthâ-yathâ patáyanto viyemirá evaívá tasthuḥ savitaḥ savấya te || 5 || yé te trír áhant savitaḥ savấso divé-dive saúbhagam âsuvánti | índro dyấvâpṛithivî́ síndhur adbhír âdityaír no áditiḥ çárma yaṅsat || 6 || 5 ||

55 (351). trishṭubh. 8—10 gâyatrî.

Kó vas trâtấ vasavaḥ kó varûtấ dyấvâbhûmî adite trấsîthâṃ naḥ | sáhîyaso varuṇa mitra mártât kó vo 'dhvaré várivo dhâti devâḥ || 1 || prá yé dhấmâni pûrvyấṇy árcân ví

53, 7 ấ agan. — 54, 2 ví ûrṇushe. 3 yát cakṛimá. purushatvátâ. 4 pṛithivyấḥ. su-aṅguríḥ. 5 vi-yemiré evá evá. — 55, 1 dyấvâbhûmî *iti*.

yád uchấn viyotấro ámûrâḥ | vidhâtấro ví té dadhur ájasrâ ṛitádhîtayo rurucanta dasmấḥ || 2 || prá pastyâm áditiṃ síndhum arkaíḥ svastím îḷe sakhyấya devîm | ubhé yáthâ no áhanî nipấta ushấsânáktâ karatâm ádabdhe || 3 || vy àryamấ váruṇaç ceti pánthâm ishás pátiḥ suvitáṃ gâtúm agníḥ | índrâvishṇû nṛivád u shú stávânâ çárma no yantam ámavad várûtham || 4 || ấ párvatasya marútâm ávâṅsi devásya trâtúr avri bhágasya | pất pátir jányâd áṅhaso no mitró mitríyâd utá na urushyet || 5 || 6 ||

nú rodasî áhinâ budhnyèna stuvîtá devî ápyebhir ishṭaíḥ | samudráṃ ná saṃcáraṇe sanishyávo gharmásvaraso nadyò ápa vran || 6 || devaír no devy áditir ní pâtu devás trâtấ trâyatâm áprayuchan | nahí mitrásya váruṇasya dhâsím árhâmasi pramíyaṃ sấnv agnéḥ || 7 || agnír îçe vasavyàsyâgnír maháḥ saúbhagasya | tấny asmábhyaṃ râsate || 8 || úsho maghony ấ vaha sũnṛite vấryâ purú | asmábhyaṃ vâjinîvati || 9 || tát sú naḥ savitấ bhágo váruṇo mitró aryamấ | índro no rấdhasấ gamat || 10 || 7 ||

56 (352). trishṭubh. 5—7 gâyatrî.

Mahî dyấvâpṛithivî ihá jyéshṭhe rucấ bhavatâṃ çucáyadbhir arkaíḥ | yát sîṃ várishṭhe bṛihatî viminván ruvád dhokshấ paprathânébhir évaiḥ || 1 || devî devébhir yajaté yájatrair áminatî tasthatur ukshámâṇe | ṛitávarî adrúhâ devápatre yajnásya netrî çucáyadbhir arkaíḥ || 2 || sá ít svápâ bhúvaneshv âsa yá imé dyấvâpṛithivî jajấna | urvî gabhîré rájasî suméke avaṅçé dhîraḥ çácyâ sám airat || 3 || nú ro-

---

55, 3 ádabdhe *iti.* 4 ví aryamấ. sú. 6 nú rodasî *iti.* devî *iti.* 7 devî. 8 vasavyàsya agníḥ. 10 rấdhasâ ấ. — 56, 1 mahî dy. jy. vár. bṛihatî *iti.* ha ukshấ. 2 devî-yajaté-áminatî-ukshámâṇe -ṛitávarî-devápatre-netrî *iti.* 3 su-ápâḥ. u. g. r. suméke *iti.* 4 nú.

dasî bṛihádbhir no várûthaiḥ pátnîvadbhir isháyantî sajóshâḥ | urûcî víçve yajaté ní pâtaṃ dhiyấ syâma rathyàḥ sadâsấḥ || 4 || prá vâm máhi dyávî abhy úpastutim bharâmahe | çúcî úpa práçastaye || 5 || punâné tanvấ mithấḥ svéna dákṣheṇa ṛ̂jathaḥ | ûhyấthe sanấd ṛitám || 6 || mahî́ mitrásya sâdhathas táranti pípratî ṛitám | pári yajnáṃ ní shedathuḥ || 7 || 8 ||

57 (353). 1. 4. 6. 7 anushṭubh. 2. 3. 8 trishṭubh. 5 purâüshṇih.

Kshétrasya pátinâ vayáṃ hiténeva jayâmasi | gấm áçvam poshayitnv ấ sá no mṛiḷâtîdṛíçe || 1 || kshétrasya pate mádhumantam ûrmíṃ dhenúr iva páyo asmấsu dhukshva | madhuçcútaṃ ghṛitám iva súpûtam ṛitásya naḥ pátayo mṛiḷayantu || 2 || mádhumatîr óshadhîr dyấva ấpo mádhuman no bhavatv antáriksham | kshétrasya pátir mádhumân no astv árishyanto ánv enaṃ carema || 3 || çunáṃ vâhấḥ çunáṃ náraḥ çunáṃ kṛishatu lấṅgalam | çunáṃ varatrấ badhyantâṃ çunám áshṭrâm úd iṅgaya || 4 || çúnâsîrâv imấṃ vấcaṃ jushethâṃ yád diví cakráthuḥ páyaḥ | ténemấm úpa siñcatam || 5 || arvấcî subhage bhava sîte vándâmahe tvâ | yáthâ naḥ subhágấsasi yáthâ naḥ suphálấsasi || 6 || índraḥ sîtâṃ ní gṛihṇâtu tấm pûshấnu yachatu | sấ naḥ páyasvatî duhâm úttarâm-uttarâṃ sámâm || 7 || çunáṃ naḥ phâlâ ví kṛishantu bhûmim çunáṃ kînâçâ abhí yantu vâhaíḥ | çunám parjányo mádhunâ páyobhiḥ çunâsîrấ çunám asmấsu dhattam || 8 || 9 ||

56, 4 isháyantî *iti.* u. v. yajaté *iti.* dhiyấ etc. 312, 21. 5 dyávî *iti* abhí. çúcî *iti.* 6 punâné *iti.* 7 mahî́ *iti.* t. pípratî *iti.* — 57, 1 hiténa-iva. poshayitnú ấ. mṛiḷâti îdṛíçe. 3 mádhu-mat. 4 varatrấḥ. 5 téna imấm. 6 su-bhágâ ásasi. su-phálâ ásasi. 7 pûshấ ánu. 8 phâlấḥ.

58 (354). trishṭubh. 11 jagatî.

Samudrā́d ûrmír mádhumāṁ úd ârad úpāṁçúnâ sám amṛitatvám ânaṭ | ghṛitásya nā́ma gúhyaṃ yád ásti jihvā́ devā́nâm amṛítasya nā́bhiḥ || 1 || vayáṃ nā́ma prá bravāmâ ghṛitásyâsmín yajné dhârayāmâ námobhiḥ | úpa brahmā́ çṛiṇavac chasyámānaṃ cátuḥçriṅgo 'vamîd gaurá etát || 2 || catvā́ri çṛíṅgâ tráyo asya pā́dâ dvé çîrshé saptá hástâso asya | tridhâ baddhó vṛishabhó roravîti mahó devó mártyāṁ ā́ viveça || 3 || tridhâ hitám paṇíbhir guhyámānaṃ gávi devā́so ghṛitám ánv avindan | índra ékaṃ sū́rya ékaṃ jajâna venā́d ékaṃ svadhāyâ níshṭatakshuḥ || 4 || etā́ arshanti hṛídyât samudrā́c chatávrajâ ripúṇâ nā́vacákshe | ghṛitásya dhā́rā abhí câkaçîmi hiraṇyáyo vetasó mádhya âsâm || 5 || 10 ||

samyák sravanti saríto ná dhénâ antár hṛidā́ mánasâ pûyámānâḥ | eté arshanty ûrmáyo ghṛitásya mṛigā́ iva kshipaṇór īshamāṇâḥ || 6 || síndhor iva prâdhvané çûghanā́so vā́tapramiyaḥ patayanti yahvā́ḥ | ghṛitásya dhā́rā arushó ná vâjī́ kā́shṭhâ bhindánn ûrmíbhiḥ pinvamānaḥ || 7 || abhí pravanta sámaneva yóshâḥ kalyâṇyàḥ smáyamânâso agním | ghṛitásya dhā́rāḥ samídho nasanta tā́ jushāṇó haryati jātávedāḥ || 8 || kanyā́ iva vahatúm étavā́ u añjy àñjānā́ abhí câkaçîmi | yátra sómaḥ sūyáte yátra yajnó ghṛitásya dhā́rā abhí tát pavante || 9 || abhy àrshata sushṭutím gávyam âjim asmā́su bhadrā́ drāviṇāni dhatta | imáṃ yajnáṃ nayata devátā no ghṛitásya dhā́rā mádhumat pavante || 10 || dhā́man

---

58, 1 úpa aṁçúnâ. 2 bravâma ghṛitásya asmín. dhârayâma. çriṇavat ça°. 3 pā́dâḥ. d. çîrshé *iti*. 4 níḥ tatakshuḥ. 5 samudrā́t çatá-vrajâḥ. ná ava-cákshe. mádhye. 7 pra-adhvané. kā́shṭhâḥ. 8 sámanâ -iva. tā́ḥ. 9 étavaí ûṃ *iti* añjí aṁjānā́ḥ. 10 abhí arshata. dhā́rāḥ.

te víçvam bhúvanam ádhi çritám antáḥ samudré hṛidy àntár āyushi | apām ánîke samithé yá ābhṛitas tám açyâma mádhumantaṃ ta ûrmím || 11 || 11 ||

Pañcamo 'nuvâkaḥ.

CATURTHAM MAṆḌALAM.

58, 11 hṛidí antáḥ. tc.

1 (355). trishṭubh.

Ábodhy agníḥ samídhâ jánânâm práti dhenúm ivâyatîm ushâsam | yahvâ iva prá vayâm ujjihânâḥ prá bhânávaḥ sisrate nâkam ácha || 1 || ábodhi hótâ yajáthâya devân ûrdhvó agníḥ sumánâḥ prâtár asthât | sámiddhasya rúçad adarçi pâjo mahân devás támaso nír amoci || 2 || yád îṃ gaṇásya raçanâm ájîgaḥ çúcir añkte çúcibhir góbhir agníḥ | âd dákshiṇâ yujyate vâjayánty uttânâm ûrdhvó adhayaj juhûbhiḥ || 3 || agním áchâ devayatâm mánâṅsi cákshûṅshîva sûrye sáṃ caranti | yád îṃ súvâte ushásâ vírûpe çvetó vâjî jâyate ágre áhnâm || 4 || jánishṭa hí jényo ágre áhnâṃ hitó hitéshv arushó váneshu | dáme-dame saptá rátnâ dádhâno 'gnír hótâ ní shasâdâ yájîyân || 5 || agnír hótâ ny àsîdad yájîyân upásthe mâtúḥ surabhâ u loké | yúvâ kavíḥ purûnishṭhá ṛitávâ dhartâ kṛishṭînâm utá mádhya iddháḥ || 6 || 12 ||

prá ṇú tyáṃ vípram adhvaréshu sâdhúm agníṃ hótâram îḷate námobhiḥ | â yás tatâna ródasî ṛiténa nítyam mṛijanti vâjínaṃ ghṛiténa || 7 || mârjâlyò mṛijyate své dámûnâḥ kavipraçastó átithiḥ çivó naḥ | sahásraçṛiṅgo vṛi-

---

1, 1 iva â-yatîm. 3 vâja-yántî. adhayat. 4 ácha. cákshûṅshi-iva. súvâte-vírûpe *iti*. 5 sasâda. 6 ní asîdat. surabhaú. puruniḥ-sthâḥ. mádhye. 7 nú. ródasî *iti*.

shabhás tádojâ víçvâñ agne sáhasâ prâsy anyân || 8 || prá sadyó agne áty eshy anyân âvír yásmai cârutamo babhûtha | îḷényo vapushyò vibhâvâ priyó viçâm átithir mânushîṇâm || 9 || túbhyam bharanti kshitáyo yavishṭha balím agne ántita ótá dûrât | â bhándishṭhasya sumatím cikiddhi bṛihát te agne máhi çárma bhadrám || 10 || âdyá rátham bhânumo bhânumántam ágne tíshṭha yajatébhiḥ sámantam | vidvân pathîṇâm urv àntáriksham éhá devân havirádyâya vakshi || 11 || ávocàma kaváye médhyâya váco vandâru vṛishabhâya vṛíshṇe | gávishṭhiro námasâ stómam agnaú divîva rukmám uruvyáñcam açret || 12 || 13 ||

2 (356). trishṭubh. 12 çakvarî.

Kumârám mâtâ yuvatíḥ sámubdhaṃ gúhâ bibharti ná dadâti pitré | ánîkam asya ná mináj jánâsaḥ puráḥ paçyanti níhitam aratáu || 1 || kám etáṃ tváṃ yuvate kumârám péshî bibharshi máhishî jajâna | pûrvîr hí gárbhaḥ çarádo vavárdhâpaçyaṃ jâtáṃ yád ásûta mâtâ || 2 || híraṇyadantaṃ çúcivarṇam ârât kshétrâd apaçyam âyudhâ mímânam | dadânó asmâ amṛítaṃ vipṛíkvat kím mâm ánindrâḥ kṛiṇavann anukthâḥ || 3 || kshétrâd apaçyaṃ sanutáç cárantaṃ sumád yûthâṃ ná purú çóbhamânam | ná tâ agribhann ájanishṭa hí sháḥ páliknîr íd yuvatáyo bhavanti || 4 || ké me maryakáṃ ví yavanta góbhir ná yéshâṃ gopâ áraṇaç cid âsa | yá îṃ jagṛibhúr áva té sṛijantv âjâti paçvá úpa naç cikitvân || 5 || vasâṃ râjânaṃ vasatíṃ jánânâm árâtayo ní dadhur mártyeshu | bráhmâṇy átrer áva táṃ sṛijantu nindítâro níndyâso bhavantu || 6 || 14 ||

1, 8 tát-ojâḥ. prá asi. 9 â utá. 11 â adyá. bhânu-maḥ. urú antárikshaṃ â ihá. 12 divî-iva. — 2, 1 minát. 2 vavárdha ápaçyam. 3 asmai. 4 sáḥ. 5 yé. â ajâti.

çúnaç cic chépaṃ níditaṃ sahásrâd yū́pâd amuñco áça-mishṭa hí sháḥ | evā́smád agne ví mumugdhi pā́çân hótaç cikitva ihá tū́ nishádya || 7 || hṛiṇîyámâno ápa hí mád aíyeḥ prá me devā́nâṃ vratapā́ uvâca | índro vidvā́ñ ánu hí tvâ cacáksha ténâhám agne ánuçishṭa ā́gâm || 8 || ví jyótishâ bṛihatā́ bhâty agnír âvír víçvâni kṛiṇute mahitvā́ | prā́de-vîr mâyā́ḥ sahate durévâḥ çíçîte çṛíñge rákshase viníkshe || 9 || utá svânā́so diví shantv agnés tigmā́yudhâ rákshase hántavā́ u | máde cid asya prá rujanti bhā́mâ ná varante paribā́dho ádevîḥ || 10 || etáṃ te stómaṃ tuvijâta vípro rá-thaṃ ná dhī́raḥ svápâ ataksham | yádī́d agne práti tváṃ deva háryâḥ svàrvatîr apá enâ jayema || 11 || tuvigrī́vo vṛi-shabhó vâvṛidhânò 'çatrv àryáḥ sám ajâti védaḥ | ítîmám agním amṛítâ avocan barhíshmate mánave çárma yaṅsad dhavíshmate mánave çárma yaṅsat || 12 || 15 ||

3 (357). trishṭubh.

Tvám agne váruṇo jā́yase yát tvám mitró bhavasi yát sám-iddhaḥ | tvé víçve sahasas putra devā́s tvám índro dâçúshe mártyâya || 1 || tvám aryamā́ bhavasi yát kanī́nâṃ nā́ma sva-dhâvan gúhyam bibharshi | añjánti mitráṃ súdhitaṃ ná gó-bhir yád dámpatî sámanasâ kṛiṇóshi || 2 || táva çriyé marúto marjayanta rúdra yát te jánima cā́ru citrám | padáṃ yád víshṇor upamáṃ nidhā́yi téna pâsi gúhyaṃ nā́ma gónâm || 3 || táva çriyā́ sudṛíço deva devā́ḥ purū́ dádhânâ amṛítaṃ sapanta | hótâram agním mánusho ní shedur daçasyánta uçíjaḥ çáṅsam âyóḥ || 4 || ná tvád dhótâ pū́rvo agne yájî-

---

2, 7 çúnaḥ-çépam cit ní-ditaṃ. sáḥ evá asmát. tú. 8 téna ahám. ā́ agâm. 9 prá ádevîḥ. çṛíñge *iti*. 10 santu. tigmá-âyudhâḥ. hántavaí. bhā́mâḥ. 11 yádi ít. ena. 12 vavṛidhânáḥ açatrú aryáḥ. íti imám. havíshmate. — 3, 4 purú. hótâram s. 302, 11. 5 hótâ.

yân ná kắvyaiḥ paró asti svadhâvaḥ | viçáç ca yásyâ átithir bhávâsi sá yajnéna vanavad deva mártân || 5 || vayám agne vanuyâma tvótâ vasûyávo havíshâ búdhyamânâḥ | vayáṃ samaryé vidátheshv áhnâṃ vayáṃ râyắ sahasas putra mártân || 6 || 16 ||

yó na ắgo abhy éno bhárâty ádhīd aghám agháçaṅse dadhâta | jahī cikitvo abhíçastim etắm ágne yó no marcáyati dvayéna || 7 || tvắm asyắ vyúshi deva pūrve dûtáṃ kṛiṇvânắ ayajanta havyaiḥ | saṃsthé yád agna ī́yase rayîṇắṃ devó mártair vásubhir idhyámânaḥ || 8 || áva spṛidhi pitáraṃ yódhi vidvắn putró yás te sahasaḥ sûna ûhé | kadắ cikitvo abhí cakshase nó 'gne kadắ̃ ṛitacíd yâtayâse || 9 || bhū́ri nắma vándamâno dadhâti pitắ vaso yádi táj joshâyâse | kuvíd devásya sáhasâ cakânáḥ sumnám agnír vanate vâvṛidhânáḥ || 10 || tvám aṅgá jaritā́raṃ yavishṭha víçvâny agne duritắti parshi | stenắ adṛiçran ripávo jánâsó 'jnâtaketâ vṛijinắ abhûvan || 11 || imé yắmâsas tvadríg abhûvan vásave vâ tád íd ắgo avâci | nắhâyám agnír abhíçastaye no ná rīshate vâvṛidhânáḥ párâ dât || 12 || 17 ||

4 (358). trishṭubh.

Tvắm agne vásupatiṃ vásûnâm abhí prá mande adhvaréshu râjan | tváyâ vā́jaṃ vâjayánto jayemâbhí shyâma pṛitsutī́r mártyânâm || 1 || havyavā́ḷ agnír ajáraḥ pitắ no vibhúr vibhāvâ sudṛíçîko asmé | sugârhapatyắḥ sám ísho didîhy asmadryàk sám mimîhi çrávâṅsi || 2 || viçắṃ kavíṃ viçpátim mānushīṇâṃ çúcim pâvakáṃ ghṛitápṛishṭham agním |

3, 6 tvā́-ûtâḥ. 7 abhí. ádhi ít. jahí. 8 asyâḥ vi-úshi. agne. 9 sûno *iti*. naḥ ágne kadā́. 10 tát. 11 duḥ-itā́ áti. jánâsaḥ ájnâta-ketâḥ. 12 ná áha ayám. ríshate. — 4, 1 jayema abhí syâma.

ní hótâraṃ viçvavídaṃ dadhidhve sá devéshu vanate vấryâṇi || 3 || jushásvâgna íḷayâ sajóshâ yátamâno raçmíbhiḥ sũryasya | jushásva naḥ samídhaṃ jâtaveda ấ ca devấn havirádyâya vakshi || 4 || júshṭo dámûnâ átithir duroṇá imáṃ no yajnám úpa yâhi vidvấn | víçvâ agne abhiyújo vihátyâ çatrûyatấm ấ bharâ bhójanâni || 5 || 18 ||

vadhéna dásyum prá hí câtáyasva váyaḥ kṛiṇvânás tanvè svấyai | píparshi yát sahasas putra devấnt só agne pâhi nṛitama vấje asmấn || 6 || vayáṃ te agna ukthair vidhema vayáṃ havyaíḥ pâvaka bhadraçoce | asmé rayíṃ viçvávâraṃ sám invâsmé víçvâni drávinâni dhehi || 7 || asmấkam agne adhvaráṃ jushasva sáhasaḥ sûno trishadhastha havyám | vayáṃ devéshu sukṛítaḥ syâma çármaṇâ nas trivárûthena pâhi || 8 || víçvâni no durgáhâ jâtavedaḥ síndhuṃ ná nâvấ duritấti parshi | ágne atriván námasâ gṛiṇânò 'smấkam bodhy avitấ tanũnâm || 9 || yás tvâ hṛidấ kîríṇâ mányamânó 'martyam mártyo jóhavîmi | jấtavedo yáço asmấsu dhehi prajấbhir agne amṛitatvám açyâm || 10 || yásmai tváṃ sukṛíte jâtaveda u lokám agne kṛiṇávaḥ syonám | açvínaṃ sá putríṇaṃ vîrávantaṃ gómantaṃ rayíṃ naçate svastí || 11 || 19 ||

5 (359). gâyatrî.

Súsamiddhâya çocíshe ghṛitáṃ tîvráṃ juhotana | agnáye jâtávedase || 1 || nárâçáṅsaḥ sushûdatîmáṃ yajnám ádâbhyaḥ | kavír hí mádhuhastyaḥ || 2 || íḷito agna ấ vahéndraṃ citrám ihá priyám | sukhaí ráthebhir ûtáye || 3 || úr-

---

4, 4 jushásva agne. sa-jóshâḥ. 5 duroṇé. vi-hátya. bhara. 7 agne. inva asmé. 9 duḥ-itấ áti. atri-vát. gṛiṇânáḥ a° 10 mányamânaḥ ámartyam. — 5, 2 susûdati imám. 3 íḷitó-priyám 142, 4. su-khaíḥ.

ṇamradâ ví prathasvâbhy àrkẫ anûshata | bhávâ naḥ çubhra sâtáye || 4 || dévîr dvâro ví çrayadhvaṃ suprâyaṇẫ na ûtáye | prá-pra yajnám pṛiṇîtana || 5 || 20 ||

suprátîke vayovṛídhâ yahvî̃ ṛitásya mâtárâ | doshã̃m ushã̃sam îmahe || 6 || vẫtasya pátmann îḷitẫ daívyâ hótârâ mánushaḥ | imáṃ no yajnám ẫ gatam || 7 || íḷâ sárasvatî — || 8 || çivás tvashṭar ihẫ gahi vibhúḥ pósha utá tmánâ | yajné-yajne na úd ava || 9 || yátra véttha vanaspate devã̃nâṃ gúhyâ nẫmâni | tátra havyẫni gâmaya || 10 || svẫhâgnáye váruṇâya svẫhéndrâya marúdbhyaḥ | svẫhâ devébhyo havíḥ || 11 || 21 ||

6 (360) paṅkti.

Agníṃ tám manye yó vásur ástaṃ yáṃ yánti dhenávaḥ | ástam árvanta âçávó 'staṃ nítyâso vâjína ísham stotṛíbhya ẫ bhara || 1 || só agnír yó vásur gṛiṇé sáṃ yám âyánti dhenávaḥ | sám árvanto raghudrúvaḥ sáṃ sujâtẫsaḥ sûráya ísham — || 2 || agnír hí vâjínaṃ viçé dádâti viçvácarshaṇiḥ | agnî̃ râyé svâbhúvaṃ sá prîtó yâti vẫryam ísham — || 3 || ẫ te agna idhîmahi dyumántaṃ devâjáram | yád dha syẫ te pánîyasî samíd dîdáyati dyávîsham — || 4 || ẫ te agna ṛicẫ havíḥ çúkrasya çocishas pate | sú-çcandra dásma víçpate hávyavâṭ túbhyaṃ hûyata ísham — || 5 || 22 ||

pró tyé agnáyo 'gnishu víçvam pushyanti vẫryam | té hinvire tá invire tá ishaṇyanty ânushág ísham — || 6 || táva

---

5, 4 ûrṇa-mradâḥ ví prathasva abhí arkẫḥ. bhâva. 5 supra-ayanẫḥ. 6 suprátike-yahvî *iti*. 8 = 13, 9. 9 ihá ẫ. póshe. 10 gamaya. 11 svâhâ agnáye. svâhâ índrâya. — 6, 1 âçávaḥ ástam. 3 agníḥ. 4 agne. deva ajáram. ha. dyávi ísham. 5 agne. sú-candra. hûyate. 6 pró *iti*. té. té.

ıyé ágne arcáyo máhi vrâdhanta vâjínaḥ | yé pátvabhiḥ çaphấnâṃ vrajấ bhuránta gónâm íshaṃ — || 7 || návâ no agna ấ bhara stotṛíbhyaḥ sukshitî́r íshaḥ | té syâma yá ânṛicús tvấdûtâso dáme-dama íshaṃ — || 8 || ubhé suçcandra sarpísho dárvî çrîṇîsha âsáni | utó na út pupûryâ ukthéshu çavasas pata íshaṃ — || 9 || evấñ agním ajuryamur gîrbhír yajnébhir ânushák | dádhad asmé suvî́ryam utá tyád âçváçvyam íshaṃ — || 10 || 23 ||

7 (361). anushṭubh. 10 paṅkti.

Sákhâyaḥ sáṃ vaḥ samyáñcam íshaṃ stómaṃ câgnáye | várshishṭhâya kshitînấm ûrjó náptre sáhasvate || 1 || kútrâ cid yásya sámṛitau raṇvấ náro nṛishádane | árhantaç cid yám indhaté saṃjanáyanti jantávaḥ || 2 || sáṃ yád ishó vánâmahe sáṃ havyấ mânushâṇâm | utá dyumnásya çávasa ṛitásya raçmím ấ dade || 3 || sá smâ kṛiṇoti ketúm ấ náktaṃ cid dûrá ấ saté | pâvakó yád vánaspátîn prá smâ minấty ajáraḥ || 4 || áva sma yásya véshaṇe svédaṃ pathíshu júhvati | abhî́m áha svájenyam bhûmấ pṛishṭhéva ruruhuḥ || 5 || 24 ||

yám mártyaḥ puruspṛíhaṃ vidád víçvasya dhấyase | prá svấdanam pitûnấm ástatâtiṃ cid âyáve || 6 || sá hí shmâ dhánvâkshitaṃ dấtâ ná dấty ấ paçúḥ | híriçmaçruḥ çúcidann ṛibhúr ánibhṛishṭatavishiḥ || 7 || çúciḥ shmâ yásmâ atrivát prá svádhitîva rî́yate | sushû́r asûta mâtấ krâṇấ yád ânaçé bhágam || 8 || ấ yás te sarpirâsuté 'gne çám ásti dhấyase | aíshu dyumnám utá çráva ấ cittám mártyeshu dhâḥ

6, 8 návâḥ. agne. ṇîshe. utó *iti*. pate. 2 kútra. raṇvâḥ. bhûma pṛishṭhấ-iva. svádhitiḥ-iva. su-sû́ḥ. yé. dáme-dame. 10 evá. âçu-áçvyam. — 7, 1 ca agnáye. 3 çávasâ. 4 sma. dûré. 5 abhí îm. 7 sma dhánva ấ-kshitam. 8 sma yásmai. 9 sarpiḥ-âsute ágne. ấ eshu. 9 ubhé *iti*. dárvî *iti* çrî-

|| 9 || íti cin manyúm adhríjas tvấdâtam ấ paçúṃ dade | ấd agne ápriṇató 'triḥ sâsahyâd dásyûn ishấḥ sâsahyân nṛ́n || 10 || 25 ||

8 (362). jagatî.

Tvấm agna ṛitâyávaḥ sám îdhire pratnám pratnấsa ûtáye sahaskṛita | puruçcandráṃ yajatáṃ viçvádhâyasaṃ dámûnasaṃ gṛihápatiṃ váreṇyam || 1 || tvấm agne átithim pûrvyáṃ víçaḥ çocíshkeçaṃ gṛihápatiṃ ní shedire | bṛihátketum pururûpaṃ dhanaspṛítaṃ suçármâṇaṃ svávasam jaradvísham || 2 || tvấm agne mấnushîr îḷate víço hotrâvídaṃ vívicim ratnadhấtamam | gúhâ sántaṃ subhaga viçvádarçatam tuvishvaṇásaṃ suyájaṃ ghṛitaçríyam || 3 || tvấm agne dharṇasíṃ viçvádhâ vayáṃ gîrbhír gṛiṇánto námasópa sedima | sá no jushasvâ samidhânó aṅgiro devó mártasya yaçásâ sudîtíbhiḥ || 4 || tvám agne pururûpo viçé-viçe váyo dadhâsi pratnáthâ purushṭuta | purûṇy ánnâ sáhasâ ví râjasi tvíshiḥ sấ te titvishâṇásya nấdhríshe || 5 || tvấm agne samidhânáṃ yavishṭhya devấ dûtáṃ cakrire havyavấhanam | urujráyasaṃ ghṛitáyonim ấhutaṃ tveshấṃ cákshur dadhire codayánmati || 6 || tvấm agne pradíva ấhutaṃ ghṛitaíḥ sumnâyávaḥ sushamídhâ sám îdhire | sá vâvṛidhâná óshadhîbhir ukshitò 'bhí jráyâṅsi pấrthivâ ví tishṭhase || 7 || 26 ||

Ashṭamo 'dhyâyaḥ.

TṚITÎYO 'SHṬAKAḤ.

7, 10 cit. ápriṇataḥ átriḥ. sasahyât. — 8, 1 agne. 2 su-ávasam jarat-vísham. 3 tuvi-svanásam. 4 námasâ úpa. 5 ná â-dhríshe. 6 devấḥ. codayát-mati. 7 sumna-yávaḥ su-samídhâ. ukshitấḥ abhí.

9 (363). anushṭubh. 5. 7 paṅkti.

Tvắm agne havíshmanto devám mártâsa îḷate | mánye tvâ jâtávedasaṃ sá.havyắ vakshy ânushák || 1 || agnír hótâ dắsvataḥ kshấyasya vṛiktábarhishaḥ | sáṃ yajnắsaç cáranti yáṃ sáṃ vấjâsaḥ çravasyávaḥ || 2 || utá sma yáṃ çíçuṃ yathâ návaṃ jánishṭârâṇî | dhartắram mắnushîṇâṃ viçắm agníṃ svadhvarám || 3 || utá sma durgṛibhîyase putró ná hvâryắṇâm | purú yó dágdhâsi vánắgne paçúr ná yávase || 4 || ádha sma yásyârcáyaḥ samyák saṃyánti dhûmínaḥ | yád îm áha tritó divy úpa dhmắteva dhámati çiçîte dhmâtárî yathâ || 5 || távâhám agna ûtíbhir mitrásya ca práçastibhiḥ | dveshoyúto ná duritắ turyắma mártyânâm || 6 || táṃ no agne abhí náro rayíṃ sahasva ấ bhara | sá kshepayat sá poshayad bhúvad vấjasya sâtáya utaídhi pṛitsú no vṛidhé || 7 || 1 ||

10 (364) anushṭubh. 4. 7 paṅkti.

Ágna ójishṭham ấ bhara dyumnám asmábhyam adhrigo | prá no râyắ párîṇasâ rátsi vấjâya pánthâm || 1 || tváṃ no agne adbhuta krátvâ dákshasya mañhánâ | tvé asuryàm ắruhat krâṇắ mitró ná yajníyaḥ || 2 || tváṃ no agna eshâṃ gáyam pushṭíṃ ca vardhaya | yé stómebhiḥ prá sûráyo náro maghắny ânaçúḥ || 3 || yé agne candra te gíraḥ çumbhánty áçvarâdhasaḥ | çushmébhiḥ çushmíṇo náro diváç cid yéshâm bṛihát sukîrtír bódhati tmánâ || 4 || táva tyé agne arcáyo bhrắjanto yanti dhṛishṇuyắ | párijmâno ná vidyútaḥ svánó rátho ná vâjayúḥ || 5 || nú no agna ûtáye sabắdha-

---

9, 3 jánishṭa aráṇî *iti*. 4 dágdhâ úsi vánâ ágne. 5 *yásya* arcáyaḥ. diví. dhmắtâ-iva. dhmâtári. 6 túva ahám agne. 7 abhí. sâtáye utá edhi. — 10, 1 ágne. 2 ấ aruhat. 3 agne. 6 nú. agne.

saç ca râtâye | asmẫkâsaç ca sûráyo víçvâ âçâs tarîsháṇi || 6 || tvám no agne aṅgiraḥ stutáḥ stávâna â bhara | hótar vibhvâsáham rayím stotríbhyaḥ stávase ca na utaídhi pṛitsú no vṛidhé || 7 || 2 ||

11 (365). jagatî.

Jánasya gopẫ ajanishṭa jẫgrivir agníḥ sudákshaḥ suvitẫya návyase | ghṛitápratîko bṛihatẫ divispṛíçâ dyumád ví bhâti bharatébhyaḥ çúciḥ || 1 || yajnásya ketúm prathamám puróhitam agním náras trishadhasthé sám îdhire | índreṇa devaíḥ saráthaṃ sá barhíshi sîdan ní hótâ yajáthâya sukrátuḥ || 2 || ásammṛishṭo jâyase mâtróḥ çúcir mandráḥ kavír úd atishṭho vivásvataḥ | ghṛiténa tvâvardhayann agna âhuta dhûmás te ketúr abhavad diví çritáḥ || 3 || agnír no yajnám úpa vetu sâdhuyẫgním náro ví bharante gṛihé-gṛihe | agnír dûtó abhavad dhavyavẫhano 'gním vṛiṇânẫ vṛiṇate kavíkratum || 4 || túbhyedám agne mádhumattamaṃ vácas túbhyam manîshẫ iyám astu çáṃ hṛidé | tvẫm gíraḥ síndhum ivâvánîr mahîr ẫ pṛiṇanti çávasâ vardháyanti ca || 5 || tvẫm agne áṅgiraso gúhâ hitám ánv avindañ chiçriyâṇâm váne -vane | sá jâyase mathyámânaḥ sáho mahát tvẫm âhuḥ sáhasas putrẫm aṅgiraḥ || 6 || 3 ||

12 (366). trishṭubh.

Prẫgnáye bṛihaté yajníyâya ṛitásya vṛíshṇe ásurâya mánma | ghṛitám ná yajná âsyè súpûtaṃ gíram bhare vṛishabhẫya pratîcîm || 1 || ṛitáṃ cikitvá ṛitám íc cikiddhy

---

10, 7 vibhva-sáham. — 11, 2 sîdat. 3 tvâ avardhayan agne. 4 sâdhu-yẫ agním. havya-vâhanaḥ. vṛiṇânâḥ. 5 túbhya idám. manîshẫ. iva avánîḥ. çiçriyâṇâm. — 12, 1 prá agnáye. yajníyâya. yajné. ít.

ṛitásya dhấrâ ánu tṛindhi pûrvîḥ | nấhâṃ yâtúṃ sáhasâ
ná dvayéna ṛitấṃ sapâmy arushásya vṛíshṇaḥ || 2 || káyâ no
agna ṛitáyann ṛiténa bhúvo návedâ ucáthasya návyaḥ |
védâ me devá ṛitupấ ṛitûnấṃ nấhám pátiṃ sanitúr asya
râyáḥ || 3 || ké te agne ripáve bándhanâsaḥ ké pâyávaḥ sa-
nishanta dyumántaḥ | ké dhâsím agne ánṛitasya pânti ká
ấsato vácasaḥ santi gopấḥ || 4 || sákhâyas te víshuṇâ agna
eté çivấsaḥ sánto áçivâ abhûvan | ádhûrshata svayám eté
vácobhir ṛijûyaté vṛijinấni bruvántaḥ || 5 || yás te agne ná-
masâ yajnám îṭṭa ṛitấṃ sá pâty arushásya vṛíshṇaḥ | tásya
ksháyaḥ pṛithúr ấ sâdhúr etu prasársrâṇasya náhushasya
çéshaḥ || 6 || 4 ||

13 (367). gâyatrî.

Árcantas tvâ havâmahé 'rcantaḥ sám idhîmahi | ágne
árcanta ûtáye || 1 || agnéḥ stómam manâmahe sidhrám adyá
divispṛíçaḥ | devásya draviṇasyávaḥ || 2 || agnír jushata no
gíro hótâ yó mấnusheshv ấ | sá yakshad daívyaṃ jánam
|| 3 || tvám agne sapráthâ asi júshṭo hótâ váreṇyaḥ | tváyâ
yajnáṃ ví tanvate || 4 || tvấm agne vâjasấtamaṃ víprâ var-
dhanti súshṭutam | sá no râsva suvîryam || 5 || ágne nemír
arấñ iva devấṅs tvám paribhûr asi | ấ rấdhaç citrám ṛiñ-
jase || 6 || 5 ||

14 (368). gâyatrî.

Agníṃ stómena bodhaya samidhânó ámartyam | havyấ
devéshu no dadhat || 1 || tám adhvaréshv îḷate devám mártâ
ámartyam | yájishṭham mấnushe jáne || 2 || táṃ hí çáçvanta

12, 2 ná ahám. dvayéna. 3 agne. véda. ná ahám. 4 ké ásataḥ. 5 agne. 6 îṭṭe. — 13, 1 havâmahe árcantaḥ. 5 víprâḥ.

ílate srucâ devâṃ ghṛitaçcútâ | agníṃ havyâya vóḷhave || 3 || agnír jâtó arocata ghnán dásyûñ jyótishâ támaḥ | ávindad gâ apáḥ svàḥ || 4 || agním îḷényaṃ kavíṃ ghṛitápṛishṭhaṃ saparyata | vétu me çṛiṇávad dhávam || 5 || agníṃ ghṛiténa vâvṛidhuḥ stómebhir viçvácarshaṇim | svâdhîbhir vacasyúbhiḥ || 6 || 6 ||

Prathamo 'nuvâkaḥ.

15 (369). trishṭubh.

Prá vedhâse kaváye védyâya gíram bhare yaçáse pûrvyâya | ghṛitáprasatto ásuraḥ suçévo râyó dhartâ dharúṇo vásvo agníḥ || 1 || ṛiténa ṛitáṃ dharúṇaṃ dhârayanta yajnásya çâké paramé vyòman | divó dhárman dharúṇe sedúsho nṛîñ jâtaír ájâtâñ abhí yé nanakshúḥ || 2 || aṅhoyúvas tanvàs tanvate ví váyo mahád dushṭáram pûrvyâya | sá saṃváto návajâtas tuturyât siṅháṃ ná kruddhám abhítaḥ pári shṭhuḥ || 3 || mâtéva yád bhárase paprathânó jánaṃ-janaṃ dhâyase cákshase ca | váyo-vayo jarase yád dádhânaḥ pári tmánâ víshurûpo jigâsi || 4 || vâjo nú te çávasas pâtv ántam urúṃ dîrghám dharúṇaṃ deva râyáḥ | padáṃ ná tâyúr gúhâ dádhâno mahó râyé citáyann átrim aspaḥ || 5 || 7 ||

16 (370). anushṭubh. 5 paṅkti.

Bṛihád váyo hí bhânávé 'rcâ devâyâgnáye | yám mitráṃ ná práçastibhir mártâso dadhiré puráḥ || 1 || sá hí dyúbhir jánânâṃ hótâ dákshasya bâhvóḥ | ví havyám agnír ânushág bhágo ná vâram ṛiṇvati || 2 || asyá stóme maghónaḥ sakhyé vṛiddháçocishaḥ | víçvâ yásmin tuvishváṇi sam-

---

14, 5 hávam. — 15, 2 ṛiténa. 3 sthuḥ. 4 mâtâ-iva. 5 aspar *ity* aspaḥ. — 16, 1 bhânáve árca devâya agnáye.

aryé çúshmam âdadhúḥ || 3 || ádhâ hy àgna eshâṃ suvîryasya maṅhánâ | tám íd yahvám ná ródasî pári çrávo babhûvatuḥ || 4 || nú na éhi vấryam ágne gṛiṇáná ấ bhara | yé vayáṃ yé ca sûráyaḥ svastí dhấmahe sácotaídhi pṛitsú no vṛidhé || 5 || 8 ||

17 (371). anushṭubh. 5 paṅkti.

Ấ yajnaír deva mártya itthấ távyâṅsam ûtáye | agníṃ kṛité svadhvaré pûrúr îḷîtâvase || 1 || ásya hí sváyaçastara âsấ vidharman mányase | táṃ nấkaṃ citráçocisham mandrám paró manîsháyâ || 2 || asyá vấsâ u arcíshâ yá ấyukta tujấ girấ | divó ná yásya rétasâ bṛihác chócanty arcáyaḥ || 3 || asyá krátvâ vícetaso dasmásya vásu rátha ấ | ádhâ víçvâsu hávyo 'gnír vikshú prá çasyate || 4 || nú na íd dhí vấryam âsấ sacanta sûráyaḥ | ûrjo napâd abhíshṭaye pâhi çagdhí svastáya utaídhi pṛitsú no vṛidhé || 5 || 9 ||

18 (372). anushṭubh. 5 paṅkti.

Prâtár agníḥ purupriyó viçáḥ stavetấtithiḥ | víçvâni yó ámartyo havyấ márteshu ráṇyati || 1 || dvitấya mṛiktávâhase svásya dákshasya maṅhánâ | índuṃ sá dhatta ânushák stotấ cit te amartya || 2 || táṃ vo dîrghấyuçocishaṃ girấ huve maghónâm | árishṭo yéshâṃ rátho vy àçvadâvann ĩyate || 3 || citrấ vâ yéshu dîdhitir âsánn ukthấ pấnti yé | stîrṇám barhíḥ svàrṇare çrávâṅsi dadhire pári || 4 || yé me pañcâçátaṃ dadúr áçvânâṃ sadhástuti | dyumád agne máhi çrávo bṛihát kṛidhi maghónâṃ nṛivád amṛita nṛiṇấm || 5 || 10 ||

16, 4 ádha hí agne. 5 nú naḥ ấ ihi. sácâ utá edhi. — 17, 1 îḷita ávase. 3 vaí asaú. áyukta. bṛihát çócanti. 4 ráthe. ádha. 5 nú. hí. svastáye utá edhi.. — 18, 1 staveta átithiḥ. 2 dhatte. 3 ví açva-dâvan. 4 svàḥ-nare.

19 (373). 1. 2 gâyatrî. 3. 4 anushṭubh. 5 virâḍrûpâ.

Abhy àvasthâḥ prá jâyante prá vavrér vavríç ciketa | upásthe mâtúr ví cashṭe || 1 || juhuré ví citáyantó 'nimisham nṛimṇám pânti | ấ dṛilhấm púram viviçuḥ || 2 || ấ çvaitreyásya jantávo dyumád vardhanta kṛishṭáyaḥ | nishkágrîvo bṛihádukṭha enấ mádhvâ ná vâjayúḥ || 3 || priyám dugdhám ná kấmyam ájâmi jâmyóḥ sácâ | gharmó ná vấjajaṭharó 'dabdhaḥ çáçvato dábhaḥ || 4 || kríḷan no raçma ấ bhuvaḥ sám bhásmanâ vâyúnâ vévidânaḥ | tấ asya san dhṛishájo ná tigmấḥ súsaṃçitâ vakshyò vakshaṇesthấḥ || 5 || 11 ||

20 (374). anushṭubh. 4 paṅkti.

Yám agne vâjasâtama tvám cin mányase rayím | tám no gîrbhíḥ çravấyyam devatrấ panayâ yújam || 1 || yé agne néráyanti te vṛiddhấ ugrásya çávasaḥ | ápa dvésho ápa hváro 'nyávratasya saççire || 2 || hótâram tvâ vṛiṇîmahé 'gne dákshasya sấdhanam | yajnéshu pûrvyám girấ práyasvanto havâmahe || 3 || itthấ yáthâ ta ûtáye sáhasâvan divé-dive | râyá ṛitấya sukrato góbhiḥ shyâma sadhamấdo vîraíḥ syâma sadhamấdaḥ || 4 || 12 ||

21 (375). anushṭubh. 4 paṅkti.

Manushvát tvâ ní dhîmahi manushvát sám idhîmahi | ágne manushvád aṅgiro devấn devayaté yaja || 1 || tvám hí mấnushe jáné 'gne súprîta idhyáse | srúcas tvâ yanty ânushák sújâta sárpirâsute || 2 || tvấm víçve sajóshaso devấso dûtám akrata | saparyántas tvâ kave yajnéshu devám îḷate

---

19, 1 abhí ava sthấḥ. 2 citáyantaḥ áni-misham. 4 vấja-jaṭharaḥ údabdhaḥ. 5 raçme. sú-saṃçitâḥ. vakshaṇe-sthấḥ. — 20, 1 cit. panaya. 2 ná îráyanti. 3 vṛiṇîmahe ágne. 4 te. râyé. syâma. — 21, 2 jáne ágne.

|| 3 || devâṃ vo devayajyáyâgníṃ îḷîta mártyaḥ | sámiddhaḥ çukra dîdihy ṛitásya yónim ấsadaḥ sasásya yónim ấsadaḥ || 4 || 13 ||

22 (376). anushṭubh. 4 pañkti.

Prá viçvasâmann atrivád árcâ pâvakáçocishe | yó adhvaréshv ĩḍyo hótâ mandrátamo viçí || 1 || ny àgníṃ jâtávedasaṃ dádhâtâ devám ṛitvíjam | prá yajná etv ânushág adyấ devávyacastamaḥ || 2 || cikitvínmanasaṃ tvâ devám mártâsa ûtáye | várenyasya té 'vasa iyânấso amanmahi || 3 || ágne cikiddhy àsyá na idáṃ vácaḥ sahasya | táṃ tvâ suçipra dampate stómair vardhanty átrayo gîrbhíḥ çumbhanty átrayaḥ || 4 || 14 ||

23 (377). anushṭubh. 4 pañkti.

Ágne sáhantam ấ bhara dyumnásya prâsáhâ rayím | víçvâ yáç carshaṇîr abhy âsấ vấjeshu sâsáhat || 1 || tám agne pṛitanâsháham rayíṃ sahasva ấ bhara | tváṃ hí satyó ádbhuto dâtấ vấjasya gómataḥ || 2 || víçve hí tvâ sajóshaso jánâso vṛiktábarhishaḥ | hótâraṃ sádmasu priyáṃ vyánti vấryâ purú || 3 || sá hí shmâ viçvácarshaṇir abhímâti sáho dadhe | ágna eshú ksháyeshv ấ reván naḥ çukra dîdihi dyumát pâvaka dîdihi || 4 || 15 ||

24 (378). dvipadâ.

Ágne tváṃ no ántama utá trâtấ çivó bhavâ varûthyàḥ | vásur agnír vásuçravâ áchâ nakshi dyumáttamaṃ rayíṃ

21, 4 deva-yajyáyâ agníṃ. ấ asadaḥ. — 22, 1 árca. 2 ní agníṃ. dádhâta. adyá. 3 cikitvít-manasaṃ. te ávasaḥ. 4 cikiddhí asyá. — 23, 1 pra-sáhâ. víçvâḥ. abhí âsấ. 2 pṛitanâ-sáham. 4 sma. ágne. revát. — 24, 1 bhava. 2 ácha.

dâḥ || 2 || sá no bodhi çrudhî́ hávam urushyā́ ṇo aghâyatáḥ samasmât | táṃ tvâ çocishṭha dîdivaḥ sumnā́ya nûnám îmahe sákhibhyaḥ || 4 || 16 ||

25 (379). anushṭubh.

Áchâ vo agním ávase devā́ṃ gâsi sá no vásuḥ | rā́sat putrá ṛishûṇā́m ṛitā́vâ parshati dvisháḥ || 1 || sá hí satyó yám pū́rve cid devā́saç cid yám îdhiré | hótâram mandrájihvam ít sudîtíbhir vibhā́vasum || 2 || sá no dhîtî́ várishṭhayâ çréshṭhayâ ca sumatyā́ | ágne râyó didîhi naḥ suvṛiktíbhir vareṇya || 3 || agnír devéshu râjaty agnír márteshv âviçán | agnír no havyavā́hano 'gnim dhîbhíḥ saparyata || 4 || agnís tuvíçravastamaṃ tuvíbrahmâṇam uttamám | atū́rtaṃ çrâvayátpatim putrám dadâti dâçúshe || 5 || 17 ||

agnír dadâti sátpatiṃ sâsā́ha yó yudhā́ nṛíbhiḥ | agnír átyaṃ raghushyádaṃ jétâram áparâjitam || 6 || yád vā́hishṭhaṃ tád agnáye bṛihád arca vibhâvaso | máhishîva tvád rayís tvád vā́jâ úd îrate || 7 || táva dyumánto arcáyo grā́vevocyate bṛihát | utó te tanyatúr yathâ svânó arta tmánâ diváḥ || 8 || evā́ṉ̄ agnim vasûyávaḥ sahasânám vavandima | sá no víçvâ áti dvíshaḥ párshan nâvéva sukrátuḥ || 9 || 18 ||

26 (380). gâyatrî

Ágne pâvaka rocishâ mandráyâ deva jihváyâ | ā́ devā́n vakshi yákshi ca || 1 || táṃ tvâ ghṛitasnav îmahe citrabhâno svardṛíçam | devā́ṉ̄ ā́ vîtáye vaha || 2 || vîtíhotraṃ tvâ kave dyumántaṃ sám idhîmahi | ágne bṛihántam adhvaré || 3 ||

24, 3 çrudhí. urushyá naḥ. — 25, 1 ácha. 6 sasā́ha. 7 máhishî-iva. 8 grā́vâ-iva ucyate. utó *iti*. 9 evá. párshat nâvā́-iva. — 26, 2 ghṛitasno *iti*.

ágne víçvebhir ấ gahi devébhir havyádâtaye | hótâraṃ tvâ vṛiṇîmahe || 4 || yájamânâya sunvatá ấgne suvîryaṃ vaha | devaír ấ satsi barhíshi || 5 || 19 || ||

samidhânáḥ sahasrajid ágne dhármâṇi pushyasi | devấnâṃ dûtá ukthyàḥ || 6 || ny àgníṃ jâtávedasaṃ hotravấhaṃ yávishṭhyam | dádhâtâ devám ṛitvíjam || 7 || prá yajná etv ânushág adyấ devávyacastamaḥ | stṛiṇîtá barhír âsáde || 8 || édám marúto açvínâ mitráḥ sîdantu váruṇaḥ | devấsaḥ sárvayâ viçấ || 9 || 20 ||

27 (381). trishṭubh. 4 — 6 anushṭubh.

Ánasvantâ sátpatir mâmahe me gấvâ cétishṭho ásuro maghónaḥ | traivṛishṇó agne daçábhiḥ sahásrair vaiçvânara tryàruṇaç ciketa || 1 || yó me çatấ ca viṅçatíṃ ca gónâṃ hárî ca yuktấ sudhúrâ dádâti | vaiçvânara súshṭuto vâvṛidhânó 'gne yácha tryàruṇâya çárma || 2 || evấ te agne sumatíṃ cakânó návishṭhâya navamáṃ trasádasyuḥ | yó me gíras tuvijâtásya pûrvîr yukténâbhí tryàruṇo gṛiṇấti || 3 || yó ma íti pravócaty áçvamedhâya sûráye | dádad ṛicấ saníṃ yaté dádan medhấm ṛitâyaté || 4 || yásya mâ parushấḥ çatám uddharsháyanty ukshấṇaḥ | áçvamedhasya dấnâḥ sómâ iva tryâçiraḥ || 5 || índrâgnî çatadấvny áçvamedhe suvîryam | kshatráṃ dhârayatam bṛihád diví sûryam ivâjáram || 6 || 21 ||

28(382). 1. 3 trishṭubh. 2 jagatî. 4 anushṭubh. 5. 6 gâyatrî.

Sámiddho agnír diví çocír açret pratyáñ̃ ushásam ur-

26, 5 sunvaté ấ agne. 7. 8 vgl. 376, 2. 9 ấ idám. — 27, 1 trí-aruṇaḥ. 2 ágne. 3 evá. yukténa abhí. 4 me. dádat. 5 út-harsháyanti. trí-âçiraḥ. 6 çata-dấvni. iva ajáram.

viyā́ ví bhâti | éti prā́cî viçvávârâ námobhir devā́ñ ī́ḷânâ havíshâ ghṛitā́cî || 1 || samidhyámâno amṛítasya râjasi havísh kṛiṇvántaṃ sacase svastáye | víçvaṃ sá dhatte dráviṇaṃ yám ínvasy âtithyám agne ní ca dhatta ít puráḥ || 2 || ágne çárdha mahaté saúbhagâya táva dyumnā́ny uttamā́ni santu | sá jâspatyáṃ suyámam ā́ kṛiṇushva çatrûyatā́m abhí tishṭhâ máhâṅsi || 3 || sámiddhasya prámahasó 'gne vánde táva çríyam | vṛishabhó dyumnávâñ asi sám adhvaréshv idhyase || 4 || sámiddho agna âhuta devā́n yakshi svadhvara | tváṃ hí havyavā́ḷ ási || 5 || ā́ juhotâ duvasyátâgním prayaty àdhvaré | vṛiṇîdhváṃ havyavā́hanam || 6 || 22 ||

29 (383). trishṭubh.

Try àryamā́ mánusho devátâtâ trī́ rocanā́ divyā́ dhârayanta | árcanti tvâ marútaḥ pûtádakshâs tvám eshâm ṛíshir indrâsi dhī́raḥ || 1 || ánu yád îm marúto mandasânám ā́rcann índram papivā́ṅsaṃ sutásya | ā́datta vájram abhí yád áhiṃ hánn apó yahvī́r asrijat sártavā́ u || 2 || utá brahmâṇo maruto me asyéndraḥ sómasya súshutasya peyâḥ | tád dhí havyám mánushe gā́ avindad áhann áhim papivā́ñ índro asya || 3 || ā́d ródasî vitaráṃ ví shkabhâyat saṃvivyânáç cid bhiyáse mṛigáṃ kaḥ | jígartim índro apajárgurâṇaḥ práti çvasántam áva dânaváṃ han || 4 || ádha krátvâ maghavan túbhyaṃ devā́ ánu víçve adaduḥ somapéyam | yát sū́ryasya harítaḥ pátantîḥ puráḥ satī́r úparâ étaçe káḥ || 5 || 23 ||

náva yád asya navatíṃ ca bhogā́nt sâkáṃ vájreṇa ma-

28, 2 dhatte. 3 jâḥ-patyám. tishṭha. 4 prá-mahasaḥ ágne. 5 agne. 6 juhota duvasyáta agním pra-yatí adhvaré. — 29, 1 trī́ aryamā́. indra asi. 2 ā́ adatta. sártavaí. 3 asya índraḥ. hí. 4 kar *iti* kaḥ. 5 kár *iti* káḥ.

ghávâ vivṛiçcát | árcantîndram marútaḥ sadhásthe traishṭubhena vácasâ bâdhata dyâm || 6 || sákhâ sákhye apacat tûyam agnír asyá krátvâ mahishâ trî çatâni | trî sâkám índro mánushaḥ sárâṅsi sutám pibad vṛitrahátyâya sómam || 7 || trî yác chatâ mahishâṇâm ágho mâs trî sárâṅsi maghávâ somyâpâḥ | kârâṃ ná víçve ahvanta devâ bháram índrâya yád áhiṃ jaghâna || 8 || uçánâ yát sahasyaìr áyâtaṃ gṛihám indra jûjuvânébhir áçvaiḥ | vanvánó átra sárathaṃ yayâtha kútsena devaír ávanor ha çúshṇam || 9 || prâ nyác cakrám avṛihaḥ sûryasya kútsâyânyád várivo yâtave 'kaḥ | aṅâso dásyûñr amṛiṇo vadhéna ní duryoṇá âvṛiṇañ mṛidhrávâcaḥ || 10 || 24 ||

stómâsas tvâ gaúrivîter avardhann árandhayo vaidathinâya píprum | â tvâm ṛijíçvâ sakhyâya cakre pácan paktîr ápibaḥ sómam asya || 11 || návagvâsaḥ sutásomâsa índraṃ dáçagvâso abhy àrcanty arkaíḥ | gávyaṃ cid ûrvám apidhânavantaṃ tám cin náraḥ çaçamânâ ápa vran || 12 || kathó nú te pári carâṇi vidvân vîryâ maghavan yâ cakártha | yâ co nú návyâ kṛiṇávaḥ çavishṭha préd u tâ te vidátheshu bravâma || 13 || etâ víçvâ cakrivâñ indra bhûry áparîto janúshâ vîryèṇa | yâ cin nú vajrin kṛiṇávo dadhṛishvân ná te vartâ távishyâ asti tásyâḥ || 14 || índra bráhma kriyámâṇâ jushasva yâ te çavishṭha návyâ ákarma | vástreva bhadrâ súkṛitâ vasûyû ráthaṃ ná dhîraḥ svápâ ataksham || 15 || 25 ||

30 (384). trishṭubh.

Kvà syá vîráḥ kó apaçyad índraṃ sukháratham ṭ'ya-

29, 6 árcanti índram. 8 yát çatâ. somyâ ápâḥ. devâḥ. 10 prá anyát. kútsâya anyát. duryoṇé avṛiṇak. 12 abhí arcanti. cit. 13 kathó *iti*. co *iti*. prá ít. 14 cit. vástrâ-iva. 15 vasu-yúḥ. su-ápâḥ.

mânaṃ háribhyâm | yó râyẫ vajrí̃ sutásomam ichán tád óko gántâ puruhûtá ûtí̃ || 1 || ávâcacaksham padám asya sasvár ugráṃ nidhâtúr ánv âyam ichán | ápricham anyẫñ utá té ma âhur índraṃ náro bubudhânẫ açema || 2 || prá nú vayáṃ suté yẫ te kṛitẫní índra brávâma yẫni no jújoshaḥ | védad ávidvâñ chṛiṇávac ca vidvẫn váhate 'yám maghávâ sárvasenaḥ || 3 || sthirám mánaç cakṛishe jâtá indra véshi̍d éko yudháye bhûyasaç cit | áçmânaṃ cic chávasâ didyuto ví vidó gávâm ûrvám usríyâṇâm || 4 || paró yát tvám paramá âjánishṭhâḥ parâváti çrútyaṃ nấma bíbhrat | átaç cid índrâd abhayanta devẫ víçvâ apó ajayad dâsápatnîḥ || 5 || 26 ||

túbhyéd eté marútaḥ suçévâ árcanty arkáṃ sunvánty ándhaḥ | áhim ohânám apá âçáyânam prá mâyấbhir mâyínaṃ sakshad índraḥ || 6 || ví shú mṛídho janúshâ dấnam ínvann áhan gávâ maghavant saṃcakânáḥ | átrâ dâsásya námuceḥ çíro yád ávartayo mánave gâtúm ichán || 7 || yújaṃ hí mấm ákṛithâ ā́d íd indra çíro dâsásya námucer mathâyán | áçmânaṃ cit svaryàṃ vártamânam prá cakríyeva ródasî marúdbhyaḥ || 8 || stríyo hí dâsá ā́yudhâni cakré kím mâ karann abalấ asya sénâḥ | antár hy ákhyad ubhé asya dhéne áthópa praíd yudháye dásyum índraḥ || 9 || sám átra gấvo bhíto 'navantehéha vatsaír víyutâ yád ấsan | sáṃ tấ índro asṛijad asya çâkaír yád îṃ sómâsaḥ súshutâ ámandan || 10 || 27 ||

yád îṃ sómâ babhrúdhûtâ ámandann ároravîd vṛishabháḥ sā́danesha | puraṃdaráḥ papivấñ índro asya púnar

---

30, 1 áva acacaksham. 2 me. 3 kṛitấni índra. çṛiṇávat. 4 véshi ít. cit çávasâ. 5 â-jánishṭhâḥ. devấḥ. 6 túbhya ít. 7 sú. átra. 8 cakríyâ-iva ródasî *iti*. 9 hí ubhé *iti* asya dhéne *iti* átha úpa prá ait. 10 anavanta ihá-iha. ví-yutâḥ. 11 sómâḥ.

gávâm adadâd usríyâṇâm || 11 || bhadrám idáṃ ruçámâ agne akran gávâṃ catvâri dádataḥ sahásrâ | ṛiṇaṃcayásya práyatâ maghấni práty agrabhîshma nṛítamasya nṛiṇā́m || 12 || supéçasam mā́va sṛijanty ástaṃ gávâṃ sahásrai ruçámâso agne | tîvrā́ índram amamanduḥ sutā́so 'któr vyùshṭau páritakmyâyâḥ || 13 || aúchat sā́ rā́trî páritakmyâ yā́ṃ ṛiṇaṃcayé rā́jani ruçámânâm | átyo ná vâjî́ raghúr ajyámâno babhrúç catvā́ry asanat sahásrâ || 14 || cátuḥsahasraṃ gávyasya paçváḥ práty agrabhîshma ruçámeshv agne | gharmáç cit taptáḥ pravṛíje yá ā́sîd ayasmáyas tám v ā́dâma víprâḥ || 15 || 28 ||

31 (385). trishṭubh.

Índro ráthâya pravátaṃ kṛiṇoti yám adhyásthân maghávâ vâjayántam | yûthéva paçvó vy ùnoti gopā́ árishṭo yâti prathamáḥ síshâsan || 1 || ā́ prá drava hariyo mā́ ví venaḥ píçaṅgarâte abhí naḥ sacasva | nahí tvád indra vásyo anyád ásty amenā́ṅç cij jánivataç cakartha || 2 || úd yát sáhaḥ sáhasa ā́janishṭa dédishṭa índra indriyā́ṇi víçvâ | prā́codayat sudúghâ vavré antár ví jyótishâ saṃvavṛitvát támo 'vaḥ || 3 || ánavas te rátham áçvâya takshan tváshṭâ vájram púrubûta dyumántam | brahmā́ṇa índram maháyanto arkaír ávardhayann áhaye hántavā́ u || 4 || vṛíshṇe yát te vṛíshaṇo arkám árcân índra grā́vâṇo áditiḥ sajóshâḥ | anaçvā́so yé paváyo 'rathā́ índreshitâ abhy ávartanta dásyûn || 5 || 29 ||

prá te pū́rvâṇi káraṇâni vocam prá nū́tanâ maghavan yā́ cakártha | çáktîvo yád vibhárâ ródasî ubhé jáyann apó

30, 13 mâ áva. sahásraiḥ. -ásthât. yûthā́-iva. ví unoti. 2 cit. 3 ā́ ájanishṭa dédishṭe. prá acodayat su-dúghâḥ. avar *ity* avaḥ. 4 hántavaí. 5 abhí. 6 çákti -vaḥ. vi-bhárâḥ ródasî *iti* ubhé *iti*. 14 yā́. 15 ûṃ *iti*. — **31**, 1 adhi

mánave dā́nucitrāḥ || 6 || tád ín nú te káraṇaṃ dasma viprā́himṃ yád ghnánn ójo átrā́mimîthāḥ | çúshṇasya cit pári māyā́ agṛibhṇāḥ prapitvám yánn ápa dásyûñr asedhaḥ || 7 || tvám apó yádave turváçâyā́ramayaḥ sudúghāḥ pârá indra | ugrám ayâtam ávaho ha kútsaṃ sám ha yád vâm uçánā́ranta devā́ḥ || 8 || índrâkutsâ váhamânâ ráthenā́ vâm átyâ ápi kárṇe vahantu | níSh shîm adbhyó dhámatho níSh shadhásthân maghóno hṛidó varathas támāṅsi || 9 || vā́tasya yuktā́nt suyújaç cid áçvân kavíç cid eshó ajagann avasyúḥ | víçve te átra marútaḥ sákhâya índra bráhmāṇi távishîm avardhan || 10 || 30 ||

sū́raç cid rátham páritakmyâyâm pū́rvaṃ karad úparaṃ jûjuvāṅsam | bhárac cakrám étaçaḥ sáṃ riṇâti puró dádhat sanishyati krátuṃ naḥ || 11 || ā́yám janâ abhicákShe jagâméndraḥ sákhâyaṃ sutásomam ichán | vádan grāvā́va védim bhriyâte yásya jîrám adhvaryávaç cáranti || 12 || yé câkánanta câkánanta nū́ té mártâ amṛita mó té áṅha ā́ran | vâvandhí yájyûñr utá téshu dhehy ójo jáneshu yéShu te syā́ma || 13 || 31 ||

32 (886). trishṭubh.

Ádardar útsam ásṛijo ví khā́ni tvám arṇavā́n badbadhānā́ñ aramṇāḥ | mahā́ntam indra párvataṃ ví yád váḥ sṛíjo ví dhā́rā áva dânavám han || 1 || tvám útsāñ ṛitúbhir badbadhānā́ñ áraṅha ū́dhaḥ párvatasya vajrin | áhiṃ cid ugra práyutaṃ çáyânaṃ jaghanvā́ñ indra távishîm adhatthâḥ || 2 || tyásya cin maható nír mṛigásya vádhar jaghâna

---

31, 7 *ít.* vipra áhim. átra ámimîthāḥ. 8 turváçâya áramayaḥ. uçánâ áranta. 9 ráthena ā́. níḥ sîm. níḥ sadhá-sthât. 11 bhárat. 12 ā́ ayám. jagâma índraḥ. grā́vâ áva. 13 nú. mó *iti.* ā́ aran vavandhí. — 32, 1 vár *iti* váḥ. 3 cit.

távishîbhir índraḥ | yá éka íd apratír mányamâna ấd asmâd anyó ajanishṭa távyân || 3 || tyáṃ cid eshâṃ svadháyâ mádantam mihó nápâtaṃ suvṛídhaṃ tamogấm | vṛíshaprabharmâ dânavásya bhấmaṃ vájreṇa vajrí ní jaghâna çúshṇam || 4 || tyáṃ cid asya krátubhir níshattam amarmáṇo vidád íd asya márma | yád îṃ sukshatra prábhṛitâ mádasya yúyutsantaṃ támasi harmyé dhấḥ || 5 || tyáṃ cid itthấ katpayáṃ çáyânam asûryé támasi vâvṛidhânám | táṃ cin mandânó vṛishabháḥ sutásyoccaír índro apagûryâ jaghâna || 6 || 32 ||

úd yád índro mahaté dânavấya vádhar yámishṭa sáho ápratîtam | yád îṃ vájrasya prábhṛitau dadấbha víçvasya jantór adhamáṃ cakâra || 7 || tyáṃ cid árṇam madhupáṃ çáyânam asinvám vavrám máhy ấdad ugráḥ | apấdam atrám mahatấ vadhéna ní duryoṇá âvṛiṇañ mṛidhrávâcam || 8 || kó asya çúshmaṃ távishîṃ varâta éko dhánâ bharate ápratîtaḥ | imé cid asya jráyaso nú devî índrasyaújaso bhiyásâ jihâte || 9 || ny àsmai devî svádhitir jihîta índrâya gâtúr uçatîva yeme | sáṃ yád ójo yuváte víçvam âbhir ánu svadhấvne kshitáyo namanta || 10 || ékaṃ nú tvâ sátpatim pấñcajanyaṃ jâtáṃ çṛiṇomi yaçásaṃ jáneshu | tám me jagṛibhra âçáso návishṭhaṃ doshấ vástor hávamânâsa índram || 11 || evấ hí tvấm ṛituthấ yâtáyantam maghấ víprebhyo dádataṃ çṛiṇómi | kíṃ te brahmấṇo gṛihate sákhâyo yé tvâyấ nidadhúḥ kấmam indra || 12 || 33 ||

Prathamo 'dhyâyaḥ.

Dvitîyo 'nuvâkaḥ.

32, 4 tamaḥ-gấm. 6 cit. sutásya uccaíḥ. apa-gûrya. 8 mahatấ etc. vgl. 383, 10. duryoṇé avṛiṇak. 9 varâte. imé *iti*. devî *iti*. índrasya ójasaḥ. 10 ní asmai. jihîte. uçatî-iva. 11 jagṛibhre. 12 evá.

33 (387). trishṭubh.

Máhi mahé taváse dîdhye nṛîn índrâyetthâ taváse átavyân | yó asmai sumatíṃ vâjasâtau stutó jáne samaryàç ciképta || 1 || sá tváṃ na indra dhiyasânó arkaír hárîṇâṃ vṛishan yóktram açreḥ | yâ itthâ maghavann ánu jóshaṃ vákṣho abhí prâryáḥ sakshi jánân || 2 || ná té ta indrâbhy àsmád ṛishvâyuktâso abrahmátâ yád ásan | tíshṭhâ rátham ádhi táṃ vajrahastâ raçmíṃ deva yamase sváçvaḥ || 3 || purú yát ta indra sánty ukthâ gáve cakárthorvárâsu yúdhyan | tatakshé sûryâya cid ókasi své vṛishâ samátsu dâsásya nâma cit || 4 || vayáṃ té ta indra yé ca náraḥ çárdho jajnânâ yâtâç ca ráthâḥ | âsmâñ jagamyâd ahiçushma sátvâ bhágo ná hávyaḥ prabhṛithéshu câruḥ || 5 || 1 ||

paprikshéṇyam indra tvé hy ójo nṛimṇâni ca nṛitámâno ámartaḥ | sá na énîṃ vasavâno rayíṃ dâḥ prâryáḥ stushe tuvimaghásya dânam || 6 || evâ na indrotíbhir ava pâhi gṛiṇatáḥ çûra kârûn | utá tvácaṃ dádato vâjasâtau piprîhí mádhvaḥ súshutasya câroḥ || 7 || utá tyé mâ paurukutsyásya sûrés trasádasyor hiraṇíno rárâṇâḥ | váhantu mâ dáça çyétâso asya gairikshitásya krátubhir nú saçce || 8 || utá tyé mâ mârutâçvasya çóṇâḥ krátvâmaghâso vidáthasya râtaú | sahásrâ me cyávatâno dádâna ânûkám aryó vápushe nâṛcat || 9 || utá tyé mâ dhvanyàsya júshṭâ lakshmaṇyàsya surûco yátânâḥ | mahnâ râyáḥ saṃváraṇasya ṛisher vrajáṃ ná gâvaḥ práyatâ ápi gman || 10 || 2 ||

33, 1 índrâya itthâ. 2 prá aryáḥ. 3 te indra abhí asmát ṛishva áyuktâsaḥ. tíshṭha. vajra-hasta â. 4 te. cakártha urvárâsu. 5 té te. jajnânâḥ. â asmân. 6 hí. prá aryáḥ. 7 evá naḥ indra ûtí-bhiḥ. 9 krátvâ-maghâsaḥ. ná ârcat. 10 júshṭâḥ. sam-váraṇasya.

34 (388). jagatî. 9 trishṭubh.

Ájâtaçatrum ajárâ svàrvaty ánu svadhấmitâ dasmám îyate | sunótana pácata bráhmavâhase purushṭutấya pratarấṃ dadhâtana || 1 || ấ yáḥ sómena jaṭháram ápipratấmandata maghávâ mádhvo ándhasaḥ | yád îm mṛigấya hántave mahấvadhaḥ sahásrabhṛishṭim uçánâ vadhấṃ yámat || 2 || yó asmai ghraṅsá utá vâ yá ûdhani sómaṃ sunóti bhávati dyumấñ áha | ápâpa çakrás tatanúshṭim ûhati tanûçubhram maghávâ yáḥ kavâsakháḥ || 3 || yásyấvadhît pitáraṃ yásya mâtáraṃ yásya çakró bhrấtaraṃ nấta îshate | vétîd v asya práyato yataṃkaró ná kílbishâd îshate vásva âkaráḥ || 4 || ná pañcábhir daçábhir vashṭy ârábhaṃ nấsunvatâ sacate púshyatâ caná | jinấti véd amuyấ hánti vâ dhúnir ấ devayúm bhajati gómati vrajé || 5 || 3 ||

vitvákshaṇaḥ sámṛitau cakramâsajó 'sunvato víshuṇaḥ sunvató vṛidháḥ | índro víçvasya damitấ vibhîshaṇo yathâvaçáṃ nayati dấsam ấryaḥ || 6 || sám îm paṇér ajati bhójanam mushé ví dâçúshe bhajati sûnáraṃ vásu | durgé caná dhriyate víçva ấ purú jáno yó asya távishîm ácukrudhat || 7 || sáṃ yáj jánau sudhánau viçváçardhasâv áved índro maghávâ góshu çubhríshu | yújaṃ hy ànyám ákṛita pravepany úd îṃ gávyaṃ sṛijate sátvabhir dhúniḥ || 8 || sahasrasấṃ ấgniveçiṃ gṛiṇîshe çátrim agna upamấṃ ketúm aryáḥ | tásmâ ấpaḥ saṃyátaḥ pîpayanta tásmin kshatrám ámavat tveshám astu || 9 || 4 ||

34, 1 svàḥ-vatî. svadhấ ámitâ. 2 ápiprata ámandata. 3 ghraṅsé. ápa-apa. kava-sakháḥ. 4 yásya ávadhît. ná átaḥ. véti ít. 5 ná ásunvatâ. vâ ít. 6 cakram-âsajáḥ ásunvataḥ. 8 yát. hí anyám. pra-vepanî. 9 agne. tásmai.

35 (389). anushṭubh. 8 paṅkti.

Yás te sádhishṭho 'vasa índra krátush ṭám ấ bhara | asmábhyaṃ carshaṇîsáhaṃ sásniṃ vấjeshu dushṭáram || 1 || yád indra te cátasro yác chûra sánti tisráḥ | yád vâ páñca kshitînấm ávas tát sú na ấ bhara || 2 || ấ té 'vo várenyaṃ vṛíshantamasya hûmahe | vṛíshajûtir hí jajnishá âbhŭbhir indra turváṇiḥ || 3 || vṛíshâ hy ási rấdhase jajnishé vṛíshṇi te çávaḥ | svákshatraṃ te dhṛishán mánaḥ satrâhám indra paúṅsyam || 4 || tváṃ tám indra mártyam amitrayántam adrivaḥ | sarvarathấ çatakrato ní yâhi çavasas pate || 5 || 5 ||

tvấm íd vṛitrahantama jánâso vṛiṅktábarhishaḥ | ugrám pûrvíshu pûrvyáṃ hávante vấjasâtaye || 6 || asmấkam indra dushṭáram puroyấvânam âjíshu | sayấvânaṃ dháne-dhane vâjayántam avâ rátham || 7 || asmấkam indréhi no rátham avâ púraṃdhyâ | vayáṃ çavishṭha vấryaṃ diví çrávo dadhîmahi diví stómam manâmahe || 8 || 6 ||

36 (390). trishṭubh. 8 jagatî.

Sá ấ gamad índro yó vásûnâṃ cíketad dấtum dấmano rayîṇấm | dhanvacaró ná váṅsagas tṛishâṇáç cakamânáḥ pibatu dugdhám aṅçúm || 1 || ấ te hánû harivaḥ çûra çípre rúhat sómo ná párvatasya pṛishṭhé | ánu tvâ râjann árvato ná hinván gîrbhír mademа puruhûta víçve || 2 || cakráṃ ná vṛittám puruhûta vepate máno bhiyấ me ámater íd adrivaḥ | ráthâd ádhi tvâ jaritấ sadàvṛidha kuvín nú stoshan maghavan purûvásuḥ || 3 || eshá grấveva jaritấ ta indréyarti vấcam bṛihád âçushâṇáḥ | prá savyéna maghavan

---

35, 1 sádhishṭhaḥ ávase. krátuḥ tám. 2 yát çûra. 3 te ávaḥ. jajnishé. 4 hí. dhṛishát. satrâ-hám. 7 ava. 8 indra ấ ihi. ava. — 36, 2 hánû *iti*. çípre *iti*. 3 kuvít nú stóshat. 4 grấvâ-iva. te indra íyarti. hari-vaḥ.

yáñsi râyáḥ prá dakshiṇíd dharivo mấ ví venaḥ || 4 || vṛíshâ tvâ vṛíshaṇaṃ vardhatu dyaúr vṛíshâ vṛíshabhyâṃ vahase háribhyâm | sá no vṛíshâ vṛísharathaḥ suçipra vṛíshakrato vṛíshâ vajrin bháre dhâḥ || 5 || yó róhitau vâjínau vâjínîvân tribhíḥ çataíḥ sácamânâv ádishṭa | yűne sám asmai kshitáyo namantâṃ çrutárathâya maruto duvoyấ || 6 || 7 ||

37 (391). trishṭubh.

Sám bhânúnâ yatate sűryasyâjúhvâno ghṛitáprishṭhaḥ sváñcâḥ | tásmâ ámṛidhrâ usháso vy ùchân yá índrâya sunávâméty ấha || 1 || sámiddhâgnir vanavat stîrṇábarhir yuktágrâvâ sutásomo jarâte | grấvâṇo yásyeshiráṃ vádanty áyad adhvaryúr havíshấva síndhum || 2 || vadhűr iyám pátim ichánty eti yá îṃ váhâte máhishîm ishirấm | ấsya çravasyâd rátha ấ ca ghoshât purű sahásrâ pári vartayâte || 3 || ná sá râjâ vyathate yásminn índras tîvráṃ sómam píbati gósakhâyam | ấ satvanaír ájati hánti vṛitráṃ kshéti kshitîḥ subhágo nấma púshyan || 4 || púshyât kshéme abhí yóge bhavâty ubhé vṛítau saṃyatî sáṃ jayâti | priyáḥ sűrye priyó agnấ bhavâti yá índrâya sutásomo dádâçat || 5 || 8 ||

38 (392). anushṭubh.

Urósh ṭa indra rấdhaso vibhvî râtíḥ çatakrato | ádhâ no viçvacarshaṇe dyumnấ sukshatra manhaya || 1 || yád îm indra çravấyyam ísham çavishṭha dadhishé | paprathé dîrghaçrúttamaṃ hiraṇyavarṇa dushṭáram || 2 || çúshmâso yé

36, 6 duvaḥ-yấ. — 37, 1 sűryasya â-júhvânaḥ. su-áncâḥ tásmai. ví uchân. sunávâma íti. 2 yásya ishirám. havíshâ áva. 3 ichántî. ấ asya. purú. 5 ubhé-saṃyatî *iti*. — 38, 1 uróḥ te. ádha.

te adrivo mehánâ ketasâpaḥ | ubhâ devâv abhíshṭaye diváç ca gmáç ca râjathaḥ || 3 || utó no asyá kásya cid dákshasya táva vṛitrahan | asmábhyaṃ nṛimṇám â bharâsmábhyaṃ nṛimaṇasyase || 4 || nú ta âbhír abhíshṭibhis táva çármañ chatakrato | índra syâma sugopâḥ çúra syâma sugopâḥ || 5 || 9 ||

39 (393). anushṭubh. 5 pañkti.

Yád indra citra mehánâsti tvâdâtam adrivaḥ | rádhas tán no vidadvasa ubhayâhasty â bhara || 1 || yán mányase váreṇyam indra dyukshám tád â bhara | vidyâma tásya te vayám ákûpârasya dâváne || 2 || yát te ditsú prarâdhyam máno ásti çrutám bṛihát | téna dṛiḷhâ cid adriva â vâjaṃ darshi sâtáye || 3 || máṅhishṭhaṃ vo maghónâṃ râjânaṃ càrshaṇînâm | índram úpa práçastaye pûrvîbhir jujushe gíraḥ || 4 || ásmâ ít kâvyaṃ váca ukthám índrâya çáṅsyam | tásmâ u bráhmavâhase gíro vardhanty átrayo gíraḥ çumbhanty átrayaḥ || 5 || 10 ||

40 (394). 1—3 ushṇih. 4 trishṭubh. 5. 9 anushṭubh. 6—8 trishṭubh.

Â yâhy ádribhiḥ sutám sómaṃ somapate piba | vṛíshann indra vṛíshabhir vṛitrahantama || 1 || vṛíshâ grâvâ vṛíshâ mádo vṛíshâ sómo ayáṃ sutáḥ | vṛíshann indra — || 2 || vṛíshâ tvâ vṛíshaṇaṃ huve vájriṇ citrâbhir ûtíbhiḥ | vṛíshann indra — || 3 || ṛijîshî vajrî vṛishabhás turâshâṭ chushmî râjâ vṛitrahâ somapâvâ | yuktvâ háribhyâm úpa yâsad arvâñ mâdhyaṃdine sávane matsad índraḥ || 4 || yát tvâ sûrya svàrbhânus

---

38, 4 utó *iti*. bhara asmábhyam. 5 nú te. çatakrato *iti*. — 39, 1 mehánâ ásti. tát. vidadvaso *iti* ubhayâhastí. 2 yát. 5 ásmai. tásmai. — 40, 4 çushmî.

támasāvidhyad âsuráḥ | ákshetravid yáthâ mugdhó bhúvanâny adîdhayuḥ || 5 || 11 ||

svàrbhânor ádha yád indra māyā́ avó divó vártamânâ avā́han | gûḷhám sū́ryam támasāpavratena turī́yeṇa bráhmaṇâvindad átriḥ || 6 || mā́ mā́m imám táva sántam atra irasyā́ drugdhó bhiyásâ ní gârît | tvám mitró asi satyárâdhâs taú mehā́vatam váruṇaç ca rā́jâ || 7 || grā́vṇo brahmā́ yuyujânáḥ saparyán kîríṇâ devā́n námasopaçíkshan | átriḥ sū́ryasya diví cákshur ā́dhât svàrbhânor ápa māyā́ aghukshat || 8 || yám vai sū́ryam svàrbhânus támasāvidhyad âsuráḥ | átrayas tám ánv avindan nahy ànyé áçaknuvan || 9 || 12 ||

41 (395). trishṭubh. 16. 17 atijagatî. 20 ekapadâ virâj.

Kó nú vâm mitrâvaruṇâv ṛitâyán divó vâ mahâḥ pā́rthivasya vâ dé | ṛitásya vâ sádasi trā́sîthâm no yajñâyaté vâ paçushó ná vā́jân || 1 || té no mitró váruṇo aryamā́yúr índra ṛibhukshā́ marúto jushanta | námobhir vâ yé dádhate suvṛiktím stómam rudrā́ya mîḷhúshe sajóshâḥ || 2 || ā́ vâm yéshṭhâçvinâ huvádhyai vā́tasya pátman ráthyasya pushṭaú | utá vâ divó ásurâya mánma prā́ndhâṅsîva yájyave bharadhvam || 3 || prá sakshánto divyáḥ káṇvahotâ tritó diváḥ sajóshâ vā́to agníḥ | pûshā́ bhágaḥ prabhṛithé viçvábhojâ âjím ná jagmur âçvàçvatamâḥ || 4 || prá vo rayím yuktā́çvam bharadhvam râyá éshé 'vase dadhîta dhī́ḥ | suçéva évair auçijásya hótâ yé va évâ marutas turā́ṇâm || 5 || 13 ||

40, 5 támasâ ávidhyat. 6 ava-áhan. támasâ ápa-vratena. bráhmaṇâ avindat. 7 atre. mâ ihá avatam. 8 námasâ upa-çíkshan. ā́ adhât. 9 nahí anyé. — 41, 1 yajna-yaté. paçu-sáḥ. 2 aryamā́ âyúḥ. ṛibhukshā́ḥ. 3 yéshṭhâ açvinâ. prá ándhâṅsi-iva. 4 sa -jóshāḥ. 5 éshe ávase. évâḥ.

prá vo vâyúṃ rathayújaṃ kṛiṇudhvam prá deváṃ vípram panitā́ram arkaíḥ | ishudhyáva ṛitasā́paḥ púraṃdhîr vásvîr no átra pátnîr ā́ dhiyé dhuḥ || 6 || úpa va éshe vándyebhiḥ çûshaíḥ prá yahvī́ diváç citáyadbhir arkaíḥ | ushā́sânáktâ vidúshîva víçvam ā́ hâ vahato mártyâya yajnám || 7 || abhí vo arce poshyā́vato nṛī́n vā́stosh pátiṃ tváshṭâraṃ rárâṇaḥ | dhányâ sajóshâ dhisháṇâ námobhir vánaspátîn̐r óshadhî râyá éshe || 8 || tujé nas táne párvatâḥ santu svaítavo yé vásavo ná vîrā́ḥ | panitá âptyó yajatáḥ sádâ no várdhân naḥ çáṅsaṃ náryo abhíshṭau || 9 || vṛíshṇo astoshi bhûmyásya gárbhaṃ tritó nápâtam apā́ṃ suvṛiktí | gṛiṇîté agnír etárî ná çûshaíḥ çocíshkeço ní riṇâti vánâ || 10 || 14 ||

kathā́ mahé rudríyâya bravâma kád râyé cikitúshe bhágâya | ā́pa óshadhîr utá no 'vantu dyaúr vánâ giráyo vṛikshákeçâḥ || 11 || çṛiṇótu na ûrjā́m pátir gíraḥ sá nábhas tárîyân̐ ishiráḥ párijmâ | çṛiṇvántv ā́paḥ púro ná çubhrā́ḥ pári srúco babṛihâṇásyā́dreḥ || 12 || vidā́ cin nú mahânto yé va évâ brávâma dasmâ vā́ryaṃ dádhânâḥ | váyaç caná subhvà ā́va yanti kshubhā́ mártam ánuyataṃ vadhasnaíḥ || 13 || ā́ daívyâni pā́rthivâni jánmâpáç cā́châ súmakhâya vocam | várdhantâṃ dyā́vo gíraç candrā́grâ udā́ vardhantâm abhíshâtâ árṇâḥ || 14 || padé-pade me jarimā́ ní dhâyi várûtrî vâ çakrā́ yā́ pâyúbhiç ca | síshaktu mâtā́ mahī́ rasā́ naḥ smát sûríbhir ṛijuhásta ṛijuvániḥ || 15 || 15 ||

kathā́ dâçema námasâ sudā́nûn evayā́ marúto áchoktau práçravaso marúto áchoktau | mā́ nó 'hir budhnyò rishé

41, 7 ā́ îshe. yahvī́ *iti*. vidúshî iveti. ha. 8 sa-jóshâḥ. óshadhîḥ. 9 svá-etavaḥ. várdhât. 10 etári. 12 babṛihâṇásya ádreḥ. 13 vidá cit. évâḥ. dasmâḥ. ā́ áva. 14 jánma apáç ca ácha. 15 ṛiju-hástâ. 16 naḥ áhiḥ.

dhâd asmâkam bhûd upamâtivániḥ || 16 || íti cin nú prajâyai paçumátyai dévâso vánate mártyo va â devâso vanate mártyo vaḥ | átrâ çivâṃ tanvò dhâsím asyâ jarâṃ cin me nírṛitir jagrasîta || 17 || tâṃ vo devâḥ sumatím ûrjáyantîm ísham açyâma vasavaḥ çásâ góḥ | sâ naḥ sudânur mṛiḷáyantî devî práti drávantî suvitâya gamyâḥ || 18 || abhí na íḷâ yûthásya mâtâ smán nadîbhir urváçî vâ gṛiṇâtu | urváçî vâ bṛihaddivâ gṛiṇânâbhyûrṇvânâ prabhṛithásyâyóḥ || 19 || síshaktu na ûrjavyàsya pushṭéḥ || 20 || 16 ||

42 (396). trishṭubh. 17 ekapadâ virâj.

Prá çáṃtamâ váruṇaṃ dîdhitî gîr mitrám bhágam áditiṃ nûnám açyâḥ | príshadyoniḥ páñcahotâ çṛiṇotv átûrtapanthâ ásuro mayobhúḥ || 1 || práti me stómam áditir jagṛibhyât sûnúṃ ná mâtâ hṛídyaṃ suçévam | bráhma priyáṃ deváhitaṃ yád ásty ahám mitré váruṇe yán mayobhú || 2 || úd îraya kavítamaṃ kavînâm unáttainam abhí mádhvâ ghṛiténa | sá no vásûni práyatâ hitâni candrâṇi devâḥ savitâ suvâti || 3 || sám indra ṇo mánasâ neshi góbhiḥ sáṃ sûríbhir harivaḥ sáṃ svastí | sám bráhmaṇâ devâhitaṃ yád ásti sáṃ devânâṃ sumatyâ yajníyânâm || 4 || devó bhágaḥ savitâ râyó áṅça índro vṛîtrásya saṃjíto dhánânâm | ṛibhukshâ vâja utá vâ púraṃdhir ávantu no amṛítâsas turâsaḥ || 5 || 17 ||

marutváto ápratîtasya jishṇór ájûryataḥ prá bravâmâ kṛitâni | ná te pûrve maghavan nâparâso ná vîryàṃ nûtanaḥ káç canâpa || 6 || úpa stuhi prathamáṃ ratnadhéyam

41, 17 cit. átra. asyâḥ. cit. 19 smát. gṛiṇânâ abhi-ûrṇvânâ pra-bhṛithásya âyóḥ. — 42, 2 yát. 3 unátta enam. 4 naḥ. 5 ṛibhukshâḥ. 6 bravâma. ná áparâsaḥ. caná âpa.

bṛíhaspátiṃ sanitáraṃ dhánânâm | yáḥ çáṅsate stuvaté çámbhavishṭhaḥ purûvásur âgámaj jóhuvânam || 7 || távotíbhiḥ sácamânâ árishṭâ bṛíhaspate maghávânaḥ suvírâḥ | yé açvadâ utá vâ sánti godâ yé vastradâḥ subhágâs téshu râyaḥ || 8 || visármâṇaṃ kṛiṇuhi vittám eshâṃ yé bhuñjáte áprinanto na ukthaíḥ | ápavratân prasavé vâvṛidhânân brahmadvíshaḥ sûryâd yâvayasva || 9 || yá óhate rakshásо devávîtâv acakrébhis tám maruto ní yâta | yó vaḥ çámîṃ çaçamânásya níndât tuchyân kâmân karate sishvidânáḥ || 10 || 18 ||

tám u shṭuhi yáḥ svishúḥ sudhánvâ yó víçvasya kshấyati bheshajásya | yákshvâ mahé saumanasấya rudráṃ námobhir devám ásuraṃ duvasya || 11 || dámûnaso apáso yé suhástâ vṛíshṇaḥ pátnîr nadyò vibhvatashṭâḥ | sárasvatî bṛihaddivótâ râkâ daçasyántîr varivasyantu çubhrâḥ || 12 || prá sû mahé suçaraṇấya medhâṃ gíram bhare návyasîṃ jấyamânâm | yá âhanâ duhitúr vakshấṇâsu rûpâ minânó ákṛiṇod idáṃ naḥ || 13 || prá sushṭutíḥ stanáyantaṃ ruvántam iḷás pátiṃ jaritar nûnám açyâḥ | yó abdimấn udanimấn íyarti prá vidyútâ ródasî ukshámâṇaḥ || 14 || eshá stómo mấrutaṃ çárdho áchâ rudrásya sûnûn̄r yuvanyûn̄r úd açyâḥ | kấmo râyé havate mâ svasty úpa stuhi pṛíshadaçvân̄ ayấsaḥ || 15 || praíshá stómaḥ pṛithivîḿ antárikshaṃ vánaspátîn̄r óshadhî râyé açyâḥ | devó-devaḥ suhávo bhûtu máhyam mấ no mâtâ pṛithivî́ durmataú dhât || 16 || uraú devâ anibâdhé syâma || 17 || sám açvínor ávasâ nûtanena mayobhúvâ supráṇîtî gamema | ấ no rayíṃ vahatam ótá vîrân̄ ấ víçvâny amṛitâ saúbhagâni || 18 || 19 ||

42, 7 â-gámat. 8 táva ûtí-bhiḥ. úrishṭâḥ. go-dâḥ. 11 stuhi. su-ishúḥ. yákshva. 12 su-hástâḥ. bṛihat-divấ utá. 13 sú. âhanấḥ. 14 ródasî *iti*. 15 ácha. svastí. 16 prá eháḥ. óshadhîḥ. 18 ấ utá.

43 (397). trishṭubh. 16 ekapadâ virâj.

Ấ dhenávaḥ páyasâ tū́rṇyarthâ ámardhantîr úpa no yantu mádhvâ | mahó râyé bṛihatī́ḥ saptá vípro mayobhúvo jaritấ johavîti || 1 || ấ sushṭutī́ námasâ vartayádhyai dyấvâ vấjâya pṛithivī́ ámṛidhre | pitấ mâtấ mádhuvacâḥ suhástâ bháre-bhare no yaçásâv avishṭâm || 2 || ádhvaryavaç cakṛivấṅso mádhûni prá vâyáve bharata cấru çukrám | hóteva naḥ prathamáḥ pâhy asyá déva mádhvo rarimấ te mádâya || 3 || dáça kshípo yuñjate bâhū́ ádriṃ sómasya yấ çamitấrâ suhástâ | mádhvo rásaṃ sugábhastir girishṭhấṃ cániçcadad duduhe çukrám aṅçúḥ || 4 || ásâvi te jujushâṇấya sómaḥ krátve dákshâya bṛihaté mádâya | hárî ráthe sudhúrâ yóge arvấg índra priyấ kṛiṇuhi hûyámânaḥ || 5 || 20 ||

ấ no mahī́m arámatiṃ sajóshâ gnấṃ devī́ṃ námasâ râtáhavyâm | mádhor mádâya bṛihatī́m ṛitajnấṃ ấgne vaha pathíbhir devayấnaiḥ || 6 || añjánti yám prathấyanto ná víprâ vapấvantaṃ nấgnínâ tápantaḥ | pitúr ná putrá upási préshṭha ấ gharmó agním ṛitáyann asâdi || 7 || áchâ mahī́ bṛihatī́ çáṃtamâ gī́r dûtó ná gantv açvínâ huvádhyai | mayobhúvâ saráthấ yâtam arvấg gantáṃ nidhíṃ dhúram âṇír ná nấbhim || 8 || prá távyaso námaüktiṃ turásyâhám pûshṇá utá vâyór adikshi | yấ rấdhasâ coditấrâ matînấṃ yấ vấjasya draviṇodấ utá tmán || 9 || ấ nấmabhir marúto vakshi víçvân ấ rûpébhir jâtavedo huvânáḥ | yajnáṃ giro jaritúḥ sushṭutíṃ ca víçve ganta maruto víçva ûtī́ || 10 || 21 ||

ấ no divó bṛihatáḥ párvatâd ấ sárasvatî yajatấ gantu

43, 2 p. ámṛidhre *iti*. 3 hótâ-iva. rarimá. 4 bâhū́ *iti*. 6 sa-jóshâḥ ấ agne. 7 víprâḥ. ná agnínâ. 8 ácha. sa-ráthâ ấ. 9 turásya ahám. draviṇaḥ-daú. 10 víçve.

yajnám | hávaṃ devī́ jujushâṇā́ ghṛitā́cî çagmā́ṃ no vā́cam uçatī́ çṛiṇotu || 11 || ā́ vedhásaṃ nī́lapṛishṭham bṛihántam bṛíhaspátiṃ sádane sâdayadhvam | sâdádyoniṃ dáma ā́ dîdivā́ṅsaṃ híraṇyavarṇam arusháṃ sapema || 12 || ā́ dharṇasír bṛiháddivo rárâṇo víçvebhir gantv ómabhir huvânáḥ | gnā́ vásâna óshadhîr ámṛidhras tridhā́tuçṛiñgo vṛishabhó vayodhā́ḥ || 13 || mâtúsh padé paramé çukrá âyór vipanyávo râspirā́so agman | suçévyaṃ námasâ râtáhavyâḥ çíçum mṛijanty âyávo ná vâsé || 14 || bṛihád váyo bṛihaté túbhyam agne dhiyâjúro mithunā́saḥ sacanta | devó-devaḥ suhávo bhûtu máhyam mā́ no mâtā́ pṛithivī́ durmataú dhât || 15 || uraú devâ — || 16 || sám açvínor ávasâ — || 17 || 22 ||

44 (398). jagatî. 14. 15 trishṭubh.

Tám pratnáthâ pûrváthâ viçváthemáthâ jyeshṭhátâtim barhishádaṃ svarvídam | pratîcînáṃ vṛijánaṃ dohase girā́çúṃ jáyantam ánu yā́su várdhase || 1 || çriyé sudṛíçîr úparasya yā́ḥ svàr virócamânaḥ kakúbhâm acodáte | sugopā́ asi ná dábhâya sukrato paró mâyā́bhir ṛitá âsa nā́ma te || 2 || átyaṃ havíḥ sacate sác ca dhā́tu cā́rishṭagâtuḥ sá hótâ sahobháriḥ | prasársrâṇo ánu barhír vṛíshâ çíçur mádhye yúvâjáro visrúhâ hitáḥ || 3 || prá va eté suyújo yā́mann ishṭáye nī́cîr amúshmai yamyà ṛitâvṛídhaḥ | suyántubhiḥ sarvaçâsaír abhī́çubhiḥ krívir nā́mâni parvaṇé mushâyati || 4 || saṃjárbhurâṇas tárubhiḥ sutegṛíbhaṃ vayâkínaṃ cittágarbhâsu susváruḥ | dhârâvâkéshv ṛijugâtha çobhase várdhasva pátnîr abhí jîvó adhvaré || 5 || 23 ||

43, 12 dáme. 13 gnā́ḥ. 14 çukré. — 44, 1 viçvá-thâ imá-thâ. girā́ âçúm. 2 ṛité. 3 sát. ca árishṭa-gâtuḥ. yúvâ ajáraḥ.

yâdṛig evá dádṛiçe tâdṛig ucyate sám châyáyâ dadhire sidhráyâpsv ấ | mahím asmábhyam urushấm urú jráyo bṛihát suvîram ánapacyutaṃ sáhaḥ || 6 || véty ágrur jánivân vấ áti spṛídhaḥ samaryatấ mánasâ sûryaḥ kavíḥ | ghraṅsáṃ rákshantam pári viçváto gáyam asmấkaṃ çárma vanavat svấvasuḥ || 7 || jyấyâṅsam asyá yatúnasya ketúna ṛishisvaráṃ carati yấsu nấma te | yâdṛíçmin dhấyi tám apasyáyâ vidad yá u svayáṃ váhate só áraṃ karat || 8 || samudrám âsâm áva tasthe agrimấ ná rishyati sávanaṃ yásminn ấyatâ | átrâ ná hárdi kravaṇásya rejate yátrâ matír vidyáte pûtabándhanî || 9 || sá hí kshatrásya manasásya cíttibhir evâvadásya yajatásya sádhreḥ | avatsârásya spṛiṇavâma ráṇvabhiḥ çávishṭhaṃ vấjaṃ vidúshâ cid árdhyam || 10 || 24 ||

çyená âsâm áditiḥ kakshyò mádo viçvávârasya yajatásya mâyínaḥ | sám anyám-anyam arthayanty étave vidúr vishấṇam paripấnam ánti té || 11 || sadâpṛiṇó yajató ví dvísho vadhîd bâhuvṛiktáḥ çrutavít táryo vaḥ sácâ | ubhấ sá várâ práty eti bhấti ca yád îṃ gaṇám bhájate suprayấvabhiḥ || 12 || sutambharó yájamânasya sátpatir víçvâsâm ûdhaḥ sá dhiyấm udáñcanaḥ | bhárad dhenú rásavac chiçriye páyo 'nubruvâṇó ádhy eti ná svapán || 13 || yó jâgấra tám ṛícaḥ kâmayante yó jâgấra tám u sấmâni yanti | yó jâgấra tám ayáṃ sóma âha távâhám asmi sakhyé nyòkâḥ || 14 || agnír jâgâra tám ṛícaḥ kâmayante 'gnír jâgâra tám u sấmâni yanti | agnír jâgâra tám ayáṃ sóma âha távâhám asmi sakhyé nyòkâḥ || 15 || 25 ||

Tṛitîyo 'nuvâkaḥ.

44, 6 sidhráyâ ap-sú. uru-sấm. 7 vaí. sa-maryatấ. svá-vasuḥ. 8 ketúnâ. 9 átra. yátra. 10 eva-vadásya. 11 vi-sấnam. 13 dhenúḥ rása-vat çiçriye. 14 táva ahám. ní-okâḥ.

45 (899). trishṭubh.

Vidā́ divó vishyánn ádrim ukthaír âyatyā́ usháso arcíno guḥ | ápâvṛita vrajínîr út svàr gâd ví dúro mā́nushîr devá âvaḥ || 1 || ví sū́ryo amátiṃ ná çríyaṃ sâd órvā́d gávâm mâtā́ jânatī́ gât | dhánvarṇaso nadyàḥ khā́doarṇâḥ sthū́ṇeva súmitâ dṛiṅhata dyaúḥ || 2 || asmā́ ukthā́ya párvatasya gárbho mahī́nâṃ janúshe pûrvyā́ya | ví párvato jihîta sā́dhata dyaúr âvívâsanto dasayanta bhū́ma || 3 || sûktébhir vo vácobhir devájushṭair índrâ nv àgnī́ ávase huvádhyai | ukthébhir hí shmâ kaváyaḥ suyájnâ âvívâsanto marúto yájanti || 4 || éto nv àdyá sudhyò bhávâma prá duchúnâ minavâmâ várîyaḥ | âré dvéshâṅsi sanutár dadhâmā́yâma prā́ñco yájamânam ácha || 5 || 26 ||

étâ dhíyaṃ kṛinávâmâ sakhâyó 'pa yā́ mâtā́ṉ ṛiṇutá vrajáṃ góḥ | yáyâ mánur viçiçipráṃ jigā́ya yáyâ vaṇíg vaṇkúr ā́pâ púrîsham || 6 || ánûnod átra hástayato ádrir ā́rcan yéna dā́ça mâsó návagvâḥ | ṛitáṃ yatī́ sarámâ gā́ avindad víçvâni satyā́ṅgirâç cakâra || 7 || víçve asyā́ vyúshi mā́hinâyâḥ sáṃ yád góbhir áṅgiraso návanta | útsa âsâm paramé sadhástha ṛitásya pathā́ sarámâ vidad gā́ḥ || 8 || ā́ sū́ryo yâtu saptā́çvaḥ kshétraṃ yád asyorviyā́ dîrghayâthé | raghúḥ çyenáḥ patayad ándho áchâ yúvâ kavír dîdayad góshu gáchan || 9 || ā́ sū́ryo aruhac chukrám árṇó 'yukta yád dharíto vîtápṛishṭhâḥ | udnā́ ná nā́vam anayanta dhī́râ âçṛiṇvatī́r ā́po arvā́g atishṭhan || 10 || dhíyaṃ vo apsú da-

---

45, 1 vidā́ḥ. vi-syán. ápa avṛita. âvar *ity* âvaḥ. 2 ā́ úrvāt. dhánva-arṇasaḥ. sthū́ṇâ-iva. 3 asmaí. 4 nú agnī́ *iti*. sma. 5 éto *iti* nú adyá. duchúnâḥ minavâma. dadhâma áyâma. 6 ā́ ita. kṛiṇávâma sakhâyaḥ ápa. mâtā́. viçi-çiprám. ā́pa. 7 satyā́ áṅgirâḥ. 8 asyā́ḥ. sadhá-sthe. 9 asya urviyā́. ácha. 10 aruhat çukrám árṇaḥ áyukta yát harítaḥ.

dhishe svarshāṃ yáyāṫaran dáça mâsó návagvâḥ | ayā́ dhiyā́ syâma devágopâ ayā́ dhiyā́ tuturyâmāṫy áṅhaḥ || 11 || 27 ||

46 (400). jagatî. 2. 8 trishṭubh.

Háyo ná vidvā́ñ ayuji svayáṃ dhurí tā́ṃ vahâmi pratáraṇîm avasyúvam | nā́syâ vaçmi vimúcaṃ nā́vṛítam púnar vidvā́n patháḥ puraetá ṛijú neshati || 1 || ágna índra váruṇa mítra dévāḥ çárdhaḥ prá yanta mā́rutotá vishṇo | ubhā́ nā́satyâ rudró ádha gnā́ḥ pûshā́ bhágaḥ sárasvatî jushanta || 2 || indrâgnī́ mitrā́váruṇāditiṃ svàḥ pṛithivī́ṃ dyā́m marútaḥ párvatāñ apáḥ | huvé víshṇum pûsháṇam bráhmaṇas pátim bhágaṃ nú çáṅsaṃ savitā́ram ûtáye || 3 || utá no víshṇur utá vā́to asrídho draviṇodā́ utá sómo máyas karat | utá ṛibháva utá râyé no açvínotá tváshṭotá vîbhvā́nu maṅsate || 4 || utá tyán no mā́rutaṃ çárdha ā́ gamad divikshayáṃ yajatám barhír âsáde | bṛihaspátiḥ çárma pûshótá no yamad varûthyàṃ váruṇo mitró aryamā́ || 5 || utá tyé naḥ párvatâsaḥ suçastáyaḥ sudîtáyo nadyàs trā́maṇe bhuvan | bhágo vibhaktā́ çávasāvasā́ gamad uruvyácâ áditiḥ çrotu me hávam || 6 || devā́nâm pátnîr uçatī́r avantu naḥ prā́vantu nas tujáye vā́jasâtaye | yā́ḥ pā́rthivâso yā́ apā́m ápi vraté tā́ no devîḥ suhavâḥ çárma yachata || 7 || utá gnā́ vyantu devápatnîr indrā́ṇy àgnā́yy açvínî rā́ṭ | ā́ ródasî varuṇā́ṇī́ çṛiṇotu vyántu devī́r yá ṛitúr jánînâm || 8 || 28 ||

Dvitîyo 'dhyâyaḥ.

45, 11 yáyâ átaran. tuturyâma áti. — 46, 1 ná asyâḥ. ná â-vṛítam. puraḥ-etā́. 2 ágne. mā́ruta utá. 3 mitrā́váruṇâ áditim. 4 utá ṛibhávaḥ. açvínâ utá tváshṭâ utá ví-bhvâ ánu. 5 tyát. pûshā́ utá. 6 çávasā́vasâ ā́. 7 prá avantu. tā́ḥ. 8 gnā́ḥ. indrā́ṇī́ agnā́yi. ródasî *iti*.

47 (401). trishṭubh.

Prayuñjatī́ divá eti bruvâṇā́ mahī́ mâtā́ duhitúr bodhâyantî | âvívâsantî yuvatír manîshā́ pitṛ́ibhya ā́ sádane jóhuvânâ || 1 || ajirā́sas tádapa ī́yamânâ âtasthivā́ṅso amṛ́itasya nā́bhim | anantā́sa urávo viçvátaḥ sîm pári dyā́vâpṛithivī́ yanti pánthâḥ || 2 || ukshā́ samudró arushā́ḥ suparṇáḥ pū́rvasya yónim pitúr ā́ viveça | mádhye divó nihitaḥ pṛ́içnir áçmâ ví cakrame rájasas pâty ántau || 3 || catvā́ra îm bibhrati kshemayánto dáça gárbhaṃ caráse dhâpayante | tridhā́tavaḥ paramā́ asya gā́vo diváç caranti pári sadyó ántân || 4 || idáṃ vápur nivácanaṃ janâsaç cáranti yán nadyàs tasthúr ā́paḥ | dvé yád îm bibhṛ́itó mâtúr anyé ihéha jâté yamyấ sábandhû || 5 || ví tanvate dhíyo asmâ ápâṅsi vástrâ putrā́ya mâtáro vayanti | upaprakshé vṛ́ishaṇo módamânâ divá́s pathā́ vadhvò yanty ácha || 6 || tád astu mitrâvaruṇâ tád agne çáṃ yór asmábhyam idám astu çastám | açîmáhi gâdhám utá pratishṭhā́ṃ námo divé bṛ́ihaté sā́danâya || 7 || 1 ||

48 (402). jagatî.

Kád u priyā́ya dhā́mne manâmahe svákshatrâya sváyaçase mahé vayám | âmenyásya rájaso yád abhrá ā́ṅ apó vṛ́iṇânā́ vitanóti mâyínî || 1 || tā́ atnata vayúnaṃ vîrávakshaṇaṃ samânyā́ vṛ́itáyâ víçvam ā́ rájaḥ | ápo ápâcîr áparâ ápejate prá pū́rvâbhis tirate devayúr jánaḥ || 2 || ā́ grā́vabhir ahanyèbhir aktúbhir várishṭhaṃ vájram ā́ jigharti mâyíni | çatáṃ vâ yásya pracárant své dáme saṃvartáyanto ví ca vartayann áhâ || 3 || tā́m asya rîtím paraçór iva práty

---

47, 5 yát. anyé *iti* ihá-iha. jâté-sábandhû *iti*. 6 asmai. módamânâḥ. — 48, 1 abhré ā́. 2 ápo *iti*. ápa îjate.

ánîkam akhyam bhujé asya várpasaḥ | sácâ yádi pitumántam iva ksháyaṃ rátnaṃ dádhâti bhárahûtaye viçé || 4 || sá jihváyâ cáturanîka ṛiñjate cáru vásâno váruṇo yátann aṇím | ná tásya vidma purushatvátâ vayáṃ yáto bhágaḥ savitá dáti váryam || 5 || 2 ||

49 (403). trishṭubh.

Devám vo adyá savitáram éshe bhágaṃ ca rátnaṃ vibhájantam âyóḥ | á vâṃ narâ purubhujâ vavṛityâṃ divédive cid açvinâ sakhîyán || 1 || práti prayáṇam ásurasya vidvánt sûktaír devám savitáraṃ duvasya | úpa bruvîta námasâ vijânáñ jyéshṭhaṃ ca rátnaṃ vibhájantam âyóḥ || 2 || adatrayá dayate váryâṇi pûshá bhágo áditir vásta usráḥ | índro víshṇur váruṇo mitró agnír áhâni bhadrá janayanta dasmáḥ || 3 || tán no anarvá savitá várûthaṃ tát sindhava isháyanto ánu gman | úpa yád vóce adhvarásya hótâ râyáḥ syâma pátayo vájaratnâḥ || 4 || prá yé vásubhya ívad á námo dúr yé mitré váruṇe sûktávâcaḥ | ávaitv ábhvaṃ kṛiṇutá várîyo diváspṛithivyór ávasâ madema || 5 || 3 ||

50 (404). anushṭubh. 5 pañkti.

Víçvo devásya netúr márto vurîta sakhyám | víçvo râyá ishudhyati dyumnáṃ vṛiṇîta pushyáse || 1 || té te deva netar yé cemáñ anuçáse | té ráyá té hy âpríce sácemahi sacathyaiḥ || 2 || áto na á nṛín átithîn átaḥ pátnîr daçasyata | áré víçvam patheshṭhâṃ dvishó yuyotu yúyuviḥ || 3 || yátra váhnir abhihito dudrávad dróṇyaḥ paçúḥ | nṛi-

---

49, 1 á ishe. 3 váste. 4 tát. 5 áva etu. kṛiṇutá. diváḥ-pṛithivyóḥ. — 50, 1 ráyé. 2 ca imáñ. hí â-príce. 3 pathe-sthâm. yúyuviḥ. 4 nṛi-

mánâ vîrápastyó 'rṇâ dhîreva sánitâ || 4 || eshá te deva netâ ráthaspátiḥ çám rayíḥ | çám râyé çám svastáya ishaḥstúto manâmahe devastúto manâmahe || 5 || 4 ||

51 (405). 1—4 gâyatrî. 5—10 ushṇih. 11—18 jagatî oder trishṭubh. 14. 15 anushṭubh.

Ágne sutásya pîtáye víçvair ûmebhir â gahi | devébhir havyádâtaye || 1 || ṛítadhîtaya â gata sátyadharmâṇo adhvarám | agnéḥ pibata jihváyâ || 2 || víprebhir vipra santya prâtaryâvabhir â gahi | devébhiḥ sómapîtaye || 3 || ayám sómaç camû sutó 'matre pári shicyate | priyá índrâya vâyáve || 4 || vâyav â yâhi vîtáye jushâṇó havyádâtaye | píbâ sutásyândhaso abhí práyaḥ || 5 || 5 ||

índraç ca vâyav eshâṃ sutânâm pîtím arhathaḥ | tân jushethâm arepásâv abhí práyaḥ || 6 || sutâ índrâya vâyáve sómâso dádhyâçiraḥ | nimnáṃ ná yanti síndhavo 'bhí práyaḥ || 7 || sajûr víçvebhir devébhir açvíbhyâm ushásâ sajûḥ | â yâhy ágne atrivát suté raṇa || 8 || sajûr mitrâváruṇâbhyâṃ sajûḥ sómena víshṇunâ | â yâhy — || 9 || sajûr âdityaír vásubhiḥ sajûr índreṇa vâyúnâ | â yâhy — || 10 || 6 ||

svastí no mimîtâm açvínâ bhágaḥ svastí devy áditir anarvánaḥ | svastí pûshâ ásuro dadhâtu naḥ svastí dyâvâpṛithivî sucetúnâ || 11 || svastáye vâyúm úpa bravâmahai sómaṃ svastí bhúvanasya yás pátiḥ | bṛíhaspátiṃ sárvagaṇaṃ svastáye svastáya âdityâso bhavantu naḥ || 12 || víçve devâ no adyâ svastáye vaiçvânaró vásur agníḥ svastáye | devâ avantv ṛibhávaḥ svastáye svastí no rudráḥ pâtv áṅ-

---

50, 4 -mánâḥ vîrá-pastyaḥ árṇâ dhîrâ-iva. 5 netar *iti*. svastáye. — 51, 4 camû *iti*. ámatre. 5 vâyo *iti*. píba sutásya ándhasaḥ. 7 dádhi-âçiraḥ. 11 devî. pûshâ. 12 svastáye âdityâsaḥ. 12 devâḥ. adyá.

hasaḥ || 13 || svastí mitrâvaruṇâ svastí pathye revati | svastí na índraç câgníç ca svastí no adite kṛidhi || 14 || svastí pánthâm ánu carema sûryâcandramásâv iva | púnar dádatâghṇatâ jânatâ sáṃ gamemahi || 15 || 7 ||

52 (406). anushṭubh. 6. 17 paṅkti.

Prá çyâvâçva dhṛishṇuyârcâ marúdbhir ṛíkvabhiḥ | yé adroghám anushvadhám çrávo mádanti yajníyâḥ || 1 || té hí sthirásya çávasaḥ sákhâyaḥ sánti dhṛishṇuyâ | té yámann á dhṛishadvínas tmánâ pânti çáçvataḥ || 2 || té syandráso nókshâṇó 'ti shkandanti çárvarîḥ | marútâm ádhâ máho diví kshamâ ca manmahe || 3 || marútsu vo dadhîmahi stómaṃ yajnáṃ ca dhṛishṇuyâ | víçve yé mânushâ yugâ pánti mártyaṃ rishâḥ || 4 || árhanto yé sudânavo náro ásâmiçavasaḥ | prá yajnáṃ yajníyebhyo divó arcâ marúdbhyaḥ || 5 || 8 ||

á rukmaír á yudhâ nára ṛishvâ ṛishṭír asṛikshata | ánv enân áha vidyúto marúto jájhjhatîr iva bhânúr arta tmánâ diváḥ || 6 || yé vâvṛidhánta pârthivâ yá urâv antáriksha á | vṛijáne vâ nadînâṃ sadhásthe vâ mahó diváḥ || 7 || çárdho mârutam úc chaṅsa satyáçavasam ṛíbhvasam | utá sma té çubhé náraḥ prá syandrâ yujata tmánâ || 8 || utá sma té párushṇyâm ûrṇâ vasata çundhyávaḥ | utá pavyâ ráthânâm ádrim bhindanty ójasâ || 9 || âpathayo vípathayó 'ntaspathâ ánupathâḥ | etébhir máhyaṃ nâmabhir yajnáṃ vishṭârá ohate || 10 || 9 ||

ádhâ náro ny òhaté 'dhâ niyúta ohate | ádhâ pârâvatâ íti citrâ rûpâṇi dárçyâ || 11 || chandaḥstúbhaḥ kubhanyáva

---

51, 14 ca agníḥ. 15 dádatâ úghnatâ. — 52, 1 dhṛishṇu-yâ árca. 3 ná ukshâṇaḥ úti skandanti. ádha. 5 arca. 7 pârthivâḥ yé. antárikshe. 8 út çaṅsa. syandrâḥ. 9 ûrṇâḥ. 10 ví-pathayaḥ ántaḥ-pathâḥ. vi-stârâḥ. ádha. ní ohate ádha.

útsam ā́ kîríṇo nṛituḥ | té me ké cin ná tâyáva ū́mâ âsan dṛiçí tvishé || 12 || yá ṛishvā́ ṛishṭívidyutaḥ kaváyaḥ sánti vedhásaḥ | tám ṛishe mā́rutaṃ gaṇáṃ namasyā́ ramáyâ girā́ || 13 || ácha ṛishe mā́rutaṃ gaṇáṃ dânā́ mitráṃ ná yosháṇâ | divó vâ dhṛishṇava ójasâ stutā́ dhîbhír ishaṇyata || 14 || nū́ manvâná eshâṃ devā́n̄ áchâ ná vaksháṇâ | dânā́ saceta sûríbhir yā́maçrutebhir añjíbhiḥ || 15 || prá yé me bandhveshé gā́ṃ vócanta sûráyaḥ pṛíçniṃ vocanta mâtáram | ádhâ pitáram ishmíṇaṃ rudráṃ vocanta çíkvasaḥ || 16 || saptá me saptá çâkína ékam-ekâ çatā́ daduḥ | yamúnâyâm ádhi çrutám úd rā́dho gávyam mṛije ní rā́dho áçvyam mṛije || 17 || 10 ||

53 (407). 1. 5. 10. 11. 15 kakubh. 2 bṛihatî. 3 anushṭubh. 4 puraushṇih. 6. 7. 9. 13. 14. 16 satobṛihatî. 8. 12 gâyatrî.

Kó veda jā́nam eshâṃ kó vâ purā́ sumnéshv âsa marútâm | yád yuyujré kilâsyàḥ || 1 || aítā́n rátheshu tasthúshaḥ káḥ çuçrâva kathā́ yayuḥ | kā́smai sasruḥ sudā́se ánv âpáya íḷâbhir vṛishṭáyaḥ sahá || 2 || té ma âhur yá âyayúr úpa dyúbhir víbhir máde | náro máryâ arepása imā́n páçyann íti shṭuhi || 3 || yé añjíshu yé vā́çîshu svábhânavaḥ srakshú rukméshu khâdíshu | çrâyā́ rátheshu dhánvasu || 4 || yushmā́kaṃ smâ ráthân̄ ánu mudé dadhe maruto jîradânavaḥ | vṛishṭī́ dyā́vo yatī́r iva || 5 || 11 ||

ā́ yáṃ náraḥ sudā́navo dadâçúshe diváḥ kóçam ácucyavuḥ | ví parjányaṃ sṛijanti ródasî ánu dhánvanâ yanti vṛishṭáyaḥ || 6 || tatṛidânā́ḥ síndhavaḥ kshódasâ rájaḥ prá

52, 12 cit. 13 yé. ṛishṭí-vidyutaḥ. namasyá ramáya. 14 ácha. stutā́ḥ. 15 nú. ácha. 16 bandhu-eshé. ádha. — 53, 2 ā́ etā́n. 3 me. yé â-yayúḥ. stuhi. 4. çrâyā́ḥ. 5 sma. 6 ródasî *iti*.

sasrur dhenávo yathâ | syannấ áçvâ ivấdhvano vimócane ví yád vártanta enyàḥ || 7 || ấ yâta maruto divá ấntárikshâd amấd utá | mấva sthâta parâvátaḥ || 8 || mấ vo rasấnitabhâ kúbhâ krúmur mấ vaḥ síndhur ní rîramat | mấ vaḥ pári shṭhât saráyuḥ purîshíṇy asmé ít sumnám astu vaḥ || 9 || tám vaḥ çárdham ráthânâm tveshám gaṇám mấrutam návyasînâm | ánu prá yanti vṛishṭáyaḥ || 10 || 12 ||

çárdham-çardham va eshâm vrấtam-vrâtam gaṇám-gaṇam suçastíbhiḥ | ánu krâmema dhîtíbhiḥ || 11 || kásmâ adyá sújâtâya râtáhavyâya prá yayuḥ | enấ yấmena marútaḥ || 12 || yéna tokấya tánayâya dhânyàm bîjam váhadhve ákshitam | asmábhyam tád dhattana yád va îmahe rấdho viçvấyu saúbhagam || 13 || átîyâma nidás tiráḥ svastíbhir hitvấvadyám árâtîḥ | vṛishṭvî çám yór ấpa usrí bheshajám syấma marutaḥ sahá || 14 || sudevấḥ samahâsati suvîro naro marutaḥ sá mártyaḥ | yám trấyadhve syấma té || 15 || stuhí bhojấnt stuvató asya yấmani ráṇan gấvo ná yávase | yatấḥ pûrvâñ iva sákhîñr ánu hvaya girấ-gṛiṇîhi kâmínaḥ || 16 || 13 ||

54 (408). jagatî. 14 trishṭubh.

Prá çárdhâya mấrutâya svábhânava imấm vấcam anajâ parvatacyúte | gharmastúbhe divá ấ pṛishṭhayájvane dyumnáçravase máhi nṛimṇám arcata || 1 || prá vo marutas tavishấ udanyávo vayovṛídho açvayújaḥ párijrayaḥ | sám vidyútâ dádhati vấçati tritáḥ sváranty ấpo 'vánâ párijrayaḥ || 2 || vidyúnmahaso náro áçmadidyavo vấtatvisho marútaḥ

53, 7 iva ádhvanaḥ. vártante. 8 ấ antárikshât. mấ áva. 9 rasấ ánitabhâ. purîshíṇî asmé *iti*. 12 kásmai. 13 viçvá-âyu. 14 úti iyâma. hitvấ avadyám. 15 samaha asati. — 54, 1 svá-bhânave. anaja. 3 vidyút-mahasaḥ.

parvatacyútaḥ | abdayā̃ cin múhur ā̃ hrâdunîvṛítaḥ stanáyadamâ rabhasā̃ údojasaḥ || 3 || vy àktū́n rudrâ vy áhâni çikvaso vy àntárikshaṃ ví rájâṅsi dhûtayaḥ | ví yád ájrāñ ájatha nā́va îṃ yathâ ví durgā́ṇi maruto nā́ha rishyatha || 4 || tád vîryàṃ vo maruto mahitvanáṃ dîrgháṃ tatâna sū́ryo ná yójanaṃ | étâ ná yā́me ágṛibhîtaçocishó 'naçvadâṃ yán ny áyâtanâ girím || 5 || 14 ||

ábhrâji çárdho maruto yád arṇasám mósbathâ vṛikshám kapanéva vedhasaḥ | ádha smâ no arámatiṃ sajoshasaç cákshur iva yántam ánu neshathâ sugám || 6 || ná sá jîyate maruto ná hanyate ná sredhati ná vyathate ná rishyati | nā́sya rā́ya úpa dasyanti nótáya ṛíshiṃ vâ yáṃ rā́jânaṃ vâ súshûdatha || 7 || niyútvanto grâmajíto yáthâ náro 'ryamáṇo ná marútaḥ kabandhínaḥ | pínvanty útsaṃ yád inā́so ásvaran vy ùndanti pṛithivī́m mádhvo ándhasâ || 8 || pravátvatîyám pṛithivī́ marúdbhyaḥ pravátvatî dyaúr bhavati pravádbhyaḥ | pravátvatîḥ pathyâ antárikshyâḥ pravátvantaḥ párvatâ jîrádânavaḥ || 9 || yán marutaḥ sabharasaḥ svarṇaraḥ sū́rya údite mádathâ divo naraḥ | ná vó 'çvâḥ çrathayantā́ha sísrataḥ sadyó asyā́dhvanaḥ pârám açnutha || 10 || 15 ||

áṅseshu va ṛishṭáyaḥ patsú khâdáyo vákshaḥsu rukmā́ maruto ráthe çúbhaḥ | agníbhrâjaso vidyúto gábhastyoḥ çíprâḥ çîrshásu vítatâ hiraṇyáyîḥ || 11 || tám nā́kam aryó ágṛibhîtaçocisham rúçat píppalam maruto ví dhûnutha | sám acyanta vṛijánātitvishanta yát sváranti ghósham víta-

---

54, 3 cit. hrâduni-vṛítaḥ stanáyad-amâḥ. 4 ví aktū́n rudrâḥ ví. ví antárikshaṃ. ná áha. 5 étâḥ. ágṛibhîta-çocishaḥ ánaçva -dâṃ yát ní áyâtana. 6 móshatha. kapanā́-iva. sma. neshatha. 7 ná asya. ná ûtáyaḥ. 8 ví undanti. 9 pravátvatî iyáṃ. párvatâḥ. 10 yát. sū́rye út-ite mádatha. vaḥ áçvâḥ çrathayanta áha. asyá ádhvanaḥ. 11 rukmā́ḥ. ví-tatâḥ. 12 vṛijánâ átitvishanta.

tam ṛitâyávaḥ || 12 || yushmâdattasya maruto vicetaso râyáḥ syâma rathyò váyasvataḥ | ná yó yúchati tishyò yáthâ divò 'smé râranta marutaḥ sahasríṇam || 13 || yûyáṃ rayím marutaḥ spârhávîraṃ yûyám ṛíshim avatha sâmavipram | yûyám árvantam bharatâya vâjaṃ yûyáṃ dhattha râjânaṃ çrushṭimántam || 14 || tád vo yâmi dráviṇaṃ sadyaûtayo yénâ svàr ṇá tatánâma nṛîṅr abhí | idáṃ sú me maruto haryatâ váco yásya tárema tárasâ çatáṃ hímâḥ || 15 || 16 ||

55 (409). jagatî. 10 trishṭubh.

Práyajyavo marúto bhrâjadṛishṭayo bṛihád váyo dadhire rukmávakshasaḥ | ïyante áçvaiḥ suyámebhir âçúbhiḥ çúbhaṃ yâtâṃ ánu ráthâ avṛitsata || 1 || svayáṃ dadhidhve távishîṃ yáthâ vidá bṛihán mahânta urviyâ ví râjatha | utântáriksham mamire vy ójasâ çúbhaṃ yâtâṃ — || 2 || sâkáṃ jâtâḥ subhvàḥ sâkám ukshitâḥ çriyé cid ấ pratarâṃ vâvṛidhur náraḥ | virokíṇaḥ sûryasyeva raçmáyaḥ çúbhaṃ yâtâṃ — || 3 || âbhûshéṇyaṃ vo maruto mahitvanáṃ didṛikshéṇyaṃ sûryasyeva cákshaṇam | utó asmấṅ amṛitatvé dadhâtana çúbhaṃ yâtâṃ — || 4 || úd îrayathâ marutaḥ samudrató yûyáṃ vṛishṭíṃ varshayathâ purîshiṇaḥ | ná vo dasrâ úpa dasyanti dhenávaḥ çúbhaṃ yâtâṃ — || 5 || 17 ||

yád áçvân dhûrshú pṛishatîr áyugdhvaṃ hiraṇyáyân práty átkấṅ ámugdhvam | víçvâ ít spṛídho maruto vy àsyatha çúbhaṃ yâtâṃ — || 6 || ná párvatâ ná nadyò varanta vo yátrấcidhvam maruto gáchathéd u tát | utá dyấvâpṛithivî́ yâthanâ pári çúbhaṃ yâtâṃ — || 7 || yát pûrvyám

---

54, 13 divâḥ asmé *iti* raranta. 15 yéna svàḥ ná. haryata. — 55, 2 bṛihát. utá antáriksham. ví. 3 sûryasya-iva. 4 utó *iti*. 5 îrayatha. varshayatha. 6 ví asyatha. 7 párvatâḥ. yátra ácidhvam. gáchatha ít. yâthana.

maruto yác ca nūtanaṃ yád udyáte vasavo yác ca çasyáte | víçvasya tásya bhavathâ návedasaḥ çúbhaṃ yâtāṃ — || 8 || mṛiḷáta no maruto mā̃ vadhishṭanâsmábhyaṃ çárma bahulāṃ ví yantana | ádhi stotrásya sakhyásya gâtana çúbhaṃ yâtāṃ — || 9 || yûyám asmān nayata vásyo áchâ nír aṅhatíbhyo maruto gṛiṇânāḥ | jushádhvaṃ no havyádâtiṃ yajatrâ vayáṃ syâma pátayo rayîṇāṃ || 10 || 18 ||

56 (410). bṛihatî. 3. 7 satobṛihatî.

Ágne çárdhantam ā̃ gaṇám pishṭáṃ rukmébhir añjíbhiḥ | víço adyá marútâm áva hvaye diváç cid rocanād ádhi || 1 || yáthâ cin mányase hṛidā̃ tád ín me jagmur âçásaḥ | yé te nédishṭhaṃ hávanâny âgáman tān vardha bhîmásaṃdṛiçaḥ || 2 || mîḷhúshmatîva pṛithivī́ párâhatâ mádanty etȳ asmád ā̃ | ṛíksho ná vo marutaḥ çímîvāṉ ámo dudhró gaúr iva bhîmayúḥ || 3 || ní yé riṇánty ójasâ vṛithâ gā̃vo ná durdhúraḥ | áçmânaṃ cit svaryàm párvataṃ girím prá cyâvayanti yā̃mabhiḥ || 4 || út tishṭha nūnám eshâṃ stómaiḥ sámukshitânâm | marútâm purutámam ápûrvyaṃ gávâṃ sárgam iva hvaye || 5 || 19 ||

yuñgdhváṃ hy árushî ráthe yuñgdhváṃ rátheshu rohítaḥ | yuñgdhváṃ hárî ajirā̃ dhurí vóḷhave váhishṭhâ dhurí vóḷhave || 6 || utá syá vâjy àrushás tuvishváṇir ihá sma dhâyi darçatáḥ | mā̃ vo yā̃meshu marutaç ciráṃ karat prá táṃ rátheshu codata || 7 || rátham nú mārutaṃ vayáṃ çravasyúm ā̃ huvâmahe | ā̃ yásmin tasthaú suráṇâni bíbhratî sácâ marútsu rodasī́ || 8 || táṃ vaḥ çárdhaṃ ratheçúbhaṃ

55, 8 yát ca. bhavatha. 9 vadhishṭana asmábhyam. 10 ácha. yajatrâḥ. — 56, 2 cit. ít. â-gáman. 3 mîḷhúshmatî-iva. mádantî. 6 hí árushîḥ. hárî *iti*. 7 vâjī́ arushâḥ tuvi-sváṇiḥ. 9 rathe-çúbham.

tveshám panasyúm ā́ huve | yásmint sújātā subhágā mahîyáte sácā marútsu mîḷhushī́ || 9 || 20 ||

Caturtho 'nuvâkaḥ.

57 (411). jagatî. 7. 8 trishṭubh.

Ā́ rudrâsa índravantaḥ sajóshaso híraṇyarathāḥ suvitā́ya gantana | iyáṃ vo asmát práti haryate matís tṛishṇáje ná divá útsâ udanyáve || 1 || vā́çîmanta ṛishṭimánto manîshíṇaḥ sudhánvâna íshumanto nishaṅgíṇaḥ | sváçvāḥ stha surátheāḥ pṛiçnimâtaraḥ svâyudhā́ maruto yâthanâ çúbham || 2 || dhûnuthá dyā́m párvatân dâçúshe vásu ní vo vánâ jihate yā́mano bhiyā́ | kopáyatha pṛithivī́m pṛiçnimâtaraḥ çubhé yád ugrâḥ pṛíshatîr áyugdhvam || 3 || vā́tatvisho marúto varshánirṇijo yamā́ iva súsadṛiçaḥ supéçasaḥ | piçáṅgâçvâ aruṇā́çvâ arepásaḥ prátvakshaso mahinā́ dyaúr ivorávaḥ || 4 || purudrapsā́ añjimántaḥ sudā́navas tveshásaṃdṛiço anavabhrárâdhasaḥ | sujātā́so janúshâ rukmávakshasō divó arkā́ amṛítaṃ nā́ma bhejire || 5 || 21 ||

ṛishṭáyo vo maruto áṅsayor ádhi sáha ójo bâhvór vo bálaṃ hitám | nṛimṇā́ çîrshásv āyudhâ rátheshu vo víçvâ vaḥ çrī́r ádhi tanūshu pipiçe || 6 || gómad áçvâvad ráthavat suvī́raṃ candrávad rā́dho maruto dadā́ naḥ | práçastiṃ naḥ kṛiṇuta rudriyâso bhakshîyá vó 'vaso daívyasya || 7 || hayé náro máruto mṛiḷátā nas túvîmaghâso ámṛitā ṛítajnāḥ | sátyaçrutaḥ kávayo yúvâno bṛíhadgirayo bṛihád ukshámāṇāḥ || 8 || 22 ||

57, 2 su-āyudhāḥ. yâthana. 4 varshá-nirṇijaḥ. aruṇá-açvāḥ. iva uráyaḥ. 7 dada. vaḥ ávasaḥ. 8 mṛiḷáta. túvi-maghāsaḥ.

58 (412). trishṭubh.

Tám u nûnáṃ távishîmantam eshâṃ stushé gaṇám mârutaṃ návyasînâm | yá âçvàçvâ ámavad váhanta utéçire amṛítasya svarâjaḥ || 1 || tveshám gaṇáṃ tavásaṃ khâdihastaṃ dhúnivratam mâyínaṃ dâtivâram | mayobhúvo yé ámitâ mahitvâ vándasva vipra tuvirâdhaso nṛ́n || 2 || ấ vo yantûdavâhâso adyá vṛishṭíṃ yé víçve marúto junánti | ayáṃ yó agnír marutaḥ sámiddha etáṃ jushadhvaṃ kavayo yuvânaḥ || 3 || yûyám râjânam íryaṃ jánâya vibhvatashṭâṃ janayathâ yajatrâḥ | yushmád eti mushṭihấ bâhújûto yushmád sádaçvo marutaḥ suvî́raḥ || 4 || arấ ivéd ácaramâ áheva prá-pra jâyante ákavâ máhobhiḥ | pṛíçneḥ putrấ upamấso rábhishṭhâḥ sváyâ matyấ marútaḥ sám mimikshuḥ || 5 || yát prấyâsishṭa pṛishatîbhir áçvair vîḷupavíbhir maruto ráthebhiḥ | kshódanta ấpo riṇaté vánâny ávosríyo vṛishabháḥ krandatu dyaúḥ || 6 || práthishṭa yấman pṛithivî́ cid eshâm bhárteva gárbhaṃ svám íc chávo dhuḥ | vấtân hy áçvân dhury âyuyujré varsháṃ svédaṃ cakrire rudríyâsaḥ || 7 || hayé náro máruto — || 8 || 23 ||

59 (413). jagatî. 8 trishṭubh.

Prá vaḥ spáḷ akrant suvitấya dâváné 'rcâ divé prá pṛithivyấ ṛitám bhare | ukshánte áçvân tárushanta ấ rájo 'nu svám bhânúṃ çrathayante arṇavaíḥ || 1 || ámâd eshâm bhiyásâ bhû́mir ejati naúr ná pûrṇấ ksharati vyáthir yatî́ | dûredṛíço yé citáyanta émabhir antár mahé vidáthe yetire

58, 1 yé âçú-açvâḥ. váhante utá îçire. 2 ámitâḥ. 3 yantu uda-vâhâsaḥ. 4 janayatha. sát-açvaḥ. 5 iva ít. áhâ-iva. ákavâḥ. 6 prá áyâsishṭa. kshódante. áva usríyaḥ. 7 bhártâ-iva. ít çávaḥ. hí. dhurí â-yuyujré. — 59, 1 spáṭ. dâváne árca. pṛithivyaí. tárushante. rájaḥ ánu. 2 dûre-dṛíçaḥ. citáyante.

náraḥ || 2 || gávâm iva çriyáse çṛíñgam uttamáṃ sûryo ná cákshû rájaso visárjane | átyâ iva subhvàç cáravaḥ sthana máryâ iva çriyáse cetathâ naraḥ || 3 || kó vo mahấnti mahatấm úd açnavat kás kấvyâ marutaḥ kó ha paúṁsyâ | yûyáṃ ha bhúmiṃ kiráṇaṃ ná rejatha prá yád bhárādhve suvitấya dâváne || 4 || áçvâ ivéd 'arushấsaḥ sábandhavaḥ çúrâ iva prayúdhaḥ prótá yuyudhuḥ | máryâ iva suvṛídho vâvṛidhur náraḥ sûryasya cákshuḥ prá minanti vṛishṭíbhiḥ || 5 || té ajyeshṭhấ ákanishṭhâsa udbhídó 'madhyamâso máhasâ ví vâvṛidhuḥ | sujâtáso janúshâ pṛíçnimâtaro divó máryâ ấ no áchâ jigâtana || 6 || váyo ná yé çréṇîḥ paptúr ójasấntân divó bṛihatáḥ sánunas pári | áçvâsa eshâm ubháye yáthâ vidúḥ prá párvatasya nabhanúñr acucyavuḥ || 7 || mímâtu dyaúr áditir vîtáye naḥ sáṃ dấnucitrâ usháso yatantâm | ấcucyavur divyáṃ kóçam etá ṛíshe rudrásya marúto gṛiṇânấḥ || 8 || 24 ||

60 (414). trishṭubh. 7. 8 jagatî.

Îḷe agníṃ svávasaṃ námobhir ihá prasattó ví cayat kṛitáṃ naḥ | ráthair iva prá bhare vâjayádbhiḥ pradakshiṇín marútâṃ stómam ṛidhyâm || 1 || ấ yé tasthúḥ pṛíshatîshu çrutấsu sukhéshu rudrấ marúto rátheshu | váná cid ugrâ jihate ní vo bhiyấ pṛithivî́ cid rejate párvataç cit || 2 || párvataç cin máhi vṛiddhó bibhâya diváç cit sánu rejata svané vaḥ | yát kṛ́ḷatha maruta ṛishṭimánta ấpa iva sadhryàñco dhavadhve || 3 || varấ ivéd raivatấso hiraṇyair abhí svadhấbhis tanvàḥ pipiçre | çriyé çréyâṅsas taváso

---

59, 3 cákshuḥ. cetatha. 5 iva ít. prá utá. 6 ut-bhídaḥ ámadhyamâsaḥ. ácha. 7 ójasâ ántân. 8 ấ acucyavuḥ. eté. — 60, 1ᵃ su-ávasam. pra-dakshiṇít. 2 rudrấḥ. ugrâḥ. 3 cit. 4 iva ít.

rátheshu satrā́ máhāṅsi cakrire tanū́shu || 4 || ajyeshṭhā́so ákanishṭhāsa eté sám bhrā́taro vāvṛidhuḥ saúbhagāya | yúvā pitā́ svápā rudrá eshā́m sudúghā príçniḥ sudínā marúdbhyaḥ || 5 || yád uttamé maruto madhyamé vā yád vāvamé subhagāso divi shṭhá | áto no rudrā utá vā nv àsyā́gne vittā́d dhavísho yád yájāma || 6 || agníç ca yán maruto viçvavedaso divó váhadhva úttarād ádhi shṇúbhiḥ | té mandasānā́ dhúnayo riçādaso vāmám dhatta yájamānāya sunvaté || 7 || ágne marúdbhiḥ çubháyadbhir ṛíkvabhiḥ sómam piba mandasānó gaṇaçríbhiḥ | pāvakébhir viçvaminvébhir āyúbhir vaíçvānara pradivā ketúnā sajū́ḥ || 8 || 25 ||

61 (415). gāyatrī. 5 anushṭubh. 9 satobṛihatī.

Ké shṭhā náraḥ çréshṭhatamā yá éka-eka āyayá | paramásyāḥ parāvátaḥ || 1 || kvà vó 'çvāḥ kvā́bhīçavaḥ kathám çeka kathā́ yaya | pṛishṭhé sádo nasór yámaḥ || 2 || jaghána códa eshā́m ví sakthā́ni náro yamuḥ | putrakṛithé ná jánayaḥ || 3 || párā vîrāsa etana máryāso bhádrajānayaḥ | agnitápo yáthā́satha || 4 || sánat sā́çvyam paçúm utá gávyam çatā́vayam | çyāvā́çvastutāya yā́ dór vîrā́yopabárbṛihat || 5 || 26 ||

utá tvā strī́ çáçîyasî puṅsó bhavati vásyasî | ádevatrād arādhásaḥ || 6 || ví yā́ jānā́ti jásurim ví tríshyantam ví kā́minam | devatrā́ kṛiṇuté mánaḥ || 7 || utá ghā némo ástutaḥ púmāṅ íti bruve paníḥ | sá vairadeya ít samáḥ || 8 || utá me 'rapad yuvatír mamandúshî práti çyāvā́ya vartaním |

60, 5 su-ápāḥ. 6 vā avamé. sthā. nú asya ágne. havíshaḥ. 7 yát. váhadhve. snú-bhiḥ. mandasānā́ḥ. 8 viçvam-invébhiḥ. — 61, 1 stha. çréshṭha-tamāḥ yé. ā́-yayā. 2 vaḥ áçvāḥ kvà abhīçavaḥ. 4 virāsaḥ itana. yáthā ásatha. 5 sā́ áçvyam. çatá-avayam. çyāvā́çva -stutāya. virā́ya upa-bárbṛihat. 6 ádeva-trāt. 8 gha. vaíra-deye.

ví róhitâ purumîḷhâya yematur víprâya dîrghâyaçase ‖ 9 ‖ yó me dhenûnâṃ çatáṃ vaídadaçvir yáthâ dádat | tarantá iva maṅhánâ ‖ 10 ‖ 27 ‖

yá îṃ váhanta âçúbhiḥ píbanto madirám mádhu | átra çrávâṃsi dadhire ‖ 11 ‖ yéshâṃ çriyấdhi ródasî vibhrấjante rátheshv ấ | diví rukmá ivopári ‖ 12 ‖ yúvâ sá mấruto gaṇás tvesháratho ánedyaḥ | çubhaṃyấvấpratishkutaḥ ‖ 13 ‖ kó veda nûnám eshâṃ yátrâ mádanti dhŭ́tayaḥ | ṛitájâtâ arepásaḥ ‖ 14 ‖ yûyám mártaṃ vipanyavaḥ praṇetấra itthấ dhiyấ | çrótâro yấmahûtishu ‖ 15 ‖ 28 ‖

té no vásûni kấmyâ puruçcandrấ riçâdasaḥ | ấ yajniyâso vavṛittana ‖ 16 ‖ etám me stómam ûrmye dârbhyấya párâ vaha | gíro devi rathîr iva ‖ 17 ‖ utá me vocatâd íti sutásome ráthavîtau | ná kấmo ápa veti me ‖ 18 ‖ eshá ksheti ráthavîtir maghávâ gómatîr ánu | párvateshv ápaçritaḥ ‖ 19 ‖ 29 ‖

62 (416). trishṭubh.

Ṛiténa ṛitám ápihitaṃ dhruvấṃ vâṃ sŭ́ryasya yátra vimucánty áçvân | dáça çatấ sahá tasthus tád ékaṃ devấnâṃ çréshṭhaṃ vápushâm apaçyam ‖ 1 ‖ tát sú vâm mitrâvaruṇâ mahitvám îrmấ tasthúshîr áhabhir duduhre | víçvâḥ pinvathaḥ svásarasya dhénâ ánu vâm ékaḥ pavír ấ vavarta ‖ 2 ‖ ádhârayatam pṛithivîṃ utá dyấm mítrarâjânâ varuṇâ máhobhiḥ | vardháyatam óshadhîḥ pínvataṃ gấ áva vṛishṭíṃ sṛijataṃ jîradânû ‖ 3 ‖ ấ vâm áçvâsaḥ suyújo vahantu yatáraçmaya úpa yantv arvấk | ghṛitásya nirṇíg ánu

---

61, 10 vaídat-açviḥ. 11 yé. váhante. 12 çriyấ ádhi ródasî *iti.* iva upári. 13 çubham-yấvâ áprati-skutaḥ. 14 yátra. 16 puru -candrấḥ. — 62, 1 ṛiténa. 3 mítra-râjânâ. jîradânû *iti.*

vartate vâm úpa síndhavaḥ pradívi ksharanti || 4 || ánu çrutâm amátiṃ várdhad urvîm barhír iva yájushâ rákshamâṇâ | námasvantâ dhṛitadakshâdhi gárte mítrâsâthe varuṇélâsv antáḥ || 5 || 30 ||

ákravihastâ sukṛíte paraspâ yáṃ trâsâthe varuṇélâsv antáḥ | râjânâ kshatrám áhṛiṇîyamânâ sahásrasthûṇam bibhṛithaḥ sahá dvaú || 6 || híraṇyanirṇig áyo asya sthûṇâ ví bhrâjate divy àçvâjanîva | bhadré kshétre nímitâ tílvile vâ sanéma mádhvo ádhigartyasya || 7 || híraṇyarûpam ushásо vyùshṭâv áyaḥsthûṇam úditâ sûryasya | â rohatho varuṇa mitra gártam átaç cakshâthe áditiṃ dítiṃ ca || 8 || yád báṅhishṭhaṃ nâtivídhe sudânû áchidraṃ çárma bhuvanasya gopâ | téna no mitrâvaruṇâv avishṭaṃ síshâsanto jigîvâṅsaḥ syâma || 9 || 31 ||

Tṛitîyo 'dhyâyaḥ.

63 (417). jagatî.

Ṛítasya gopâv ádhi tishṭhatho ráthaṃ sátyadharmâṇâ paramé vyòmani | yám átra mitrâvaruṇâvatho yuvám tásmai vṛishṭír mádhumat pinvate diváḥ || 1 || samrâjâv asyá bhúvanasya râjatho mítrâvaruṇâ vidáthe svardṛiçâ | vṛishṭíṃ vâṃ rádho amṛitatvám îmahe dyâvâpṛithivî ví caranti tanyávaḥ || 2 || samrâjâ ugrâ vṛishabhâ divás pátî pṛithivyâ mitrâváruṇâ vícarshaṇî | citrébhir abhraír úpa tishṭhatho rávaṃ dyâṃ varshayatho ásurasya mâyáyâ || 3 || mâyâ vâm mitrâvaruṇâ divi çritâ sûryo jyótiç carati citrám âyudham | tám abhréṇa vṛishṭyâ gûhatho diví párjanya drapsâ má-

---

62, 5 dhṛita-dakshâ ádhi. mítra âsâthe *iti* varuṇa íḷâsu antár *iti*. 6 ákravi-hastâ. paraḥ-pâ. 7 divî açvâjanî-iva. 8 cakshâthe *iti*. 9 ná ati-vídhe sudânû *iti*. — 63, 1 mitrâvaruṇâ ávathaḥ. 3 sam-râjau. pṛithivyâḥ. 4 drapsâḥ.

dhumanta îrate || 4 || ráthaṃ yuñjate marútaḥ çubhé sukhám çûro ná mitrâvaruṇâ gávishṭishu | rájâṅsi citrâ ví caranti tanyávo diváḥ samrâjâ páyasâ na ukshatam || 5 || vâcaṃ sú mitrâvaruṇâv îrâvatîm parjányaç citrâṃ vadati tvíshîmatîm | abhrâ vasata marútaḥ sú mâyáyâ dyâṃ varshayatam aruṇâm arepásam || 6 || dhármaṇâ mitrâvaruṇâ vipaçcitâ vratâ rakshethe ásurasya mâyáyâ | ṛiténa víçvam bhúvanaṃ ví râjathaḥ sûryam â dhattho diví citryaṃ rátham || 7 || 1 ||

64 (418). anushṭubh. 7 pañkti.

Váruṇaṃ vo riçâdasam ṛicâ mitráṃ havâmahe | pári vrajéva bâhvór jaganvâṅsâ svàrṇaram || 1 || tâ bâhávâ sucetúnâ prá yantam asmâ árcate | çévaṃ hí jâryàṃ vàṃ víçvâsu kshâsu jóguve || 2 || yán nûnám açyâṃ gátim mitrásya yâyâm pathâ | ásya priyásya çármaṇy áhiṅsânasya saççire || 3 || yuvâbhyâm mitrâvaruṇopamâṃ dheyâm ṛicâ | yád dha kshâye maghónâṃ stotṛîṇâṃ ca spûrdháse || 4 || â no mitra sudîtíbhir váruṇaç ca sadhástha â | své kshâye maghónâṃ sákhînâṃ ca vṛidháse || 5 || yuvâṃ no yéshu varuṇa kshatrám bṛihác ca bibhṛithâḥ | urú ṇo vâjasâtaye kṛitâṃ râyé svastáye || 6 || uchántyâm me yajatâ devákshatre rúçadgavi | sutâṃ sómaṃ ná hastíbhir â paḍbhír dhâvataṃ narâ bíbhratâv arcanânasam || 7 || 2 ||

65 (419) anushṭubh. 6 pañkti.

Yáç cikéta sá sukrátur devatrâ sá bravîtu naḥ | váruṇo

64, 1 vrajâ-iva. 2 asmai. -mâm. ha. 3 yát. 4 mitrâvaruṇâ upa -bhíḥ. 5 sadhá-sthe. 6 varuṇâ. bṛihát. naḥ. 7 paṭ

yásya darçató mitró vâ vánate gíraḥ || 1 || tấ hí çréshṭhavarcasâ rấjânâ dîrghaçrúttamâ | tấ sátpatî ṛitâvṛídha ṛitấvânâ jáne-jane || 2 || tấ vâm iyânó 'vase pűrvâ úpa bruve sácâ | sváçvâsaḥ sucetúnâ vấjâň abhí prá dâváne || 3 || mitró aṅhóç cid ấd urú kshấyâya gâtúṃ vanate | mitrásya hí pratűrvataḥ sumatír ásti vidhatấḥ || 4 || vayám mitrásyấvasi syấma sapráthastame | anehásas tvótayaḥ satrấ váruṇaçeshasaḥ || 5 || yuvám mitremáṃ jánaṃ yátathaḥ sáṃ ca nayathaḥ | mấ maghónaḥ pári khyataṃ mó asmấkam ṛíshîṇâṃ gopîthé na urushyatam || 6 || 3 ||

66 (420). anushṭubh.

Ấ cikitâna sukrátû devaú marta riçấdasâ | váruṇâya ṛitápeçase dadhîtá práyase mahé || 1 || tấ hí kshatrám ávihrutaṃ samyág asuryàm ấçâte | ádha vratéva mấnushaṃ svàr ṇá dhâyi darçatám || 2 || tấ vâm éshe ráthânâm urvîṃ gávyűtim eshâm | râtáhavyasya sushṭutíṃ dadhṛík stómair manâmahe || 3 || ádhâ hí kấvyâ yuváṃ ḍákshasya pûrbhír adbhutâ | ní ketúnâ jánânâṃ cikéthe pûtadakshasâ || 4 || tád ṛitám pṛithivi bṛihác chravaëshá ṛíshîṇâm | jrayasânấv áram pṛithv áti ksharanti yấmabhiḥ || 5 || ấ yád vâm îyacakshasâ mítra vayáṃ ca sûráyaḥ | vyácishṭhe bahupấyye yátemahi svarấjye || 6 || 4 ||

67 (421). anushṭubh.

Bấḷ itthấ deva nishkṛitám ấdityâ yajatám bṛihát | váruṇa mitrấryaman várshishṭhaṃ kshatrám âçâthe || 1 || ấ

65, 2 sátpatî *iti* ṛita-vṛídhâ ṛitá-vânâ. 3 ávase pűrvau. su-áçvâsaḥ. 5 mitrásya ávasi. 6 mitrâ imấm. mó *iti*. — 66, 1 váruṇâya. 2 vratấ -iva. ná. 4 ádha. 5 bṛihát çravaḥ-eshé. pṛithú. 6 îya -cakshasâ mítrâ. bahu-pấyye. — 67, 1 devâ. mítra áryaman.

yád yónim hiraṇyáyam váruṇa mítra sádathaḥ | dhartárâ carshaṇînâm yantám sumnám riçâdasâ || 2 || víçve hí viçvávedaso váruṇo mitró aryamâ | vratâ padéva saçcire pânti mártyam rishâḥ || 3 || té hí satyâ ṛitaspṛíça ṛitávâno jáne-jane | sunîthâsaḥ sudânavo 'ṅhóç cid urucákrayaḥ || 4 || kó nú vâm mitrâstuto váruṇo vâ tanûnâm | tát sú vâm éshate matír átribhya éshate matíḥ || 5 || 5 ||

68 (422). gâyatrî.

Prá vo mitráya gâyata váruṇâya vipâ girâ | máhikshatrâv ṛitám bṛihát || 1 || samrâjâ yâ ghṛitáyonî mitráç cobhâ váruṇaç ca | devâ devéshu praçastâ || 2 || tâ naḥ çaktam pârthivasya mahó râyó divyásya | máhi vâm kshatrám devéshu || 3 || ṛitám ṛiténa sápanteshirám dáksham âçâte | adrúhâ devaú vardhete || 4 || vṛishṭídyâvâ rîtyâpeshás pátî dânumatyâḥ | bṛihántam gártam âçâte || 5 || 6 ||

69 (423). trishṭubh.

Trî rocanâ varuṇa trîṇîr utá dyûn trîṇi mitra dhârayatho rájâṅsi | vâvṛidhânâv amátim kshatríyasyânu vratám rákshamâṇâv ajuryám || 1 || írâvatîr varuṇa dhenávo vâm mádhumad vâm síndhavo mitra duhre | tráyas tasthur vṛishabhâsas tisṛiṇâm dhisháṇânâm retodhâ ví dyumántaḥ || 2 || prâtár devîm áditim johavîmi madhyámdina úditâ sûryasya | râyé mitrâvaruṇâ sarvátâtéle tokâya tánayâya çám yóḥ || 3 || yâ dhartárâ rájaso rocanásyotâdityâ divyâ

67, 3 padâ-iva. 5 mitra ástutaḥ. â îshate. — 68, 1 máhi-kshatrau. 2 ghṛitáyonî *iti*, ca ubhâ. 4 sápantâ ishirám. 5 rîtî-âpâ ishâḥ pátî *iti* dânu-matyâḥ. — 69, 1 kshatríyasya ánu. 2 retaḥ-dhâḥ. 3 madhyámdine út-itâ. sarvá-tâtâ îḷe. 4 rocanásya utá âdityâ.

pārthivasya | ná vāṃ devā amṛitā ā minanti vratāni mitrā-varuṇā dhruvāṇi || 4 || 7 ||

70 (424). gâyatrî.

Purûrúṇâ cid dhy ásty ávo nûnáṃ vāṃ varuṇa | mítra vánsi vāṃ sumatíṃ || 1 || tā vāṃ samyág adruhāṇésham açyâma dhāyase | vayáṃ té rudrâ syâma || 2 || pātáṃ no rudrâ pāyúbhir utá trâyethāṃ sutrātrā | turyāma dásyûn tanūbhiḥ || 3 || mā kásyâdbhutakratû yakshám bhujemâ tanūbhiḥ | mā çéshasâ mā tánasâ || 4 || 8 ||

71 (425). gâyatrî.

Ā no gantaṃ riçâdasâ váruṇa mítra barháṇâ | úpemáṃ cārum adhvarám || 1 || víçvasya hí pracetasâ váruṇa mítra rājathaḥ | îçānā pipyataṃ dhíyaḥ || 2 || upá naḥ sutám ā gataṃ váruṇa mítra dâçúshaḥ | asyá sómasya pītáye || 3 || 9 ||

72 (426). ushṇih.

Ā mitré váruṇe vayáṃ gîrbhír juhumo atrivát | ní barhíshi sadataṃ sómapîtaye || 1 || vraténa stho dhruvákshemâ dhármaṇâ yâtayájjanâ | ní barhíshi — || 2 || mitráç ca no váruṇaç ca jushétāṃ yajnám ishṭáye | ní barhíshi — || 3 || 10 ||

Pañcamo 'nuvâkaḥ.

73 (427). anushṭubh.

Yád adyá sthâḥ parâváti yád arvâváty açvinâ | yád vâ

70, 1 puru-urúṇâ. hí. 2 adruhāṇâ ísham. 3 su-trâtrā. 4 kásya adbhutakratû *iti*. bhujema. — 71, 1 úpa imám. — 72, 2 yâta-yát-janâ.

purū́ purubhujâ yád antáriksha ā́ gatam ‖ 1 ‖ ihá tyā́ purubhū́tamâ purū́ dáṅsâṅsi bíbhratâ | varasyā́ yâmy ádhrigû huvé tuvíshṭamâ bhujé ‖ 2 ‖ îrmā́nyád vápushe vápuç cakráṃ ráthasya yemathuḥ | páry anyā́ nā́hushâ yugā́ mahnā́ rájâṅsi dîyathaḥ ‖ 3 ‖ tád û shú vâm enā́ kṛitáṃ víçvâ yád vâm ánu shṭáve | nā́nâ jâtā́v arepásâ sám asmé bándhum éyathuḥ ‖ 4 ‖ ā́ yád vâṃ sûryā́ ráthaṃ tíshṭhad raghushyádaṃ sádâ | pári vâm arushā́ váyo ghṛiṇā́ varanta âtápaḥ ‖ 5 ‖ 11 ‖

yuvór átriç ciketati nárâ sumnéna cétasâ | gharmáṃ yád vâm arepásaṃ nā́satyâsnā́ bhuraṇyáti ‖ 6 ‖ ugró vâṃ kakuhó yayíḥ çṛiṇvé yā́meshu saṃtaníḥ | yád vâṃ dáṅsobhir açvinā́trir narâvavártati ‖ 7 ‖ mádhva û shú madhûyuvâ rúdrâ síshakti pipyúshî | yát samudrā́ti párshathaḥ pakvā́ḥ pṛíksho bharanta vâm ‖ 8 ‖ satyám íd vā́ u açvinâ yuvā́m âhur mayobhúvâ | tā́ yā́man yâmaháūtamâ yā́mann ā́ mṛiḷayáttamâ ‖ 9 ‖ imā́ bráhmāṇi várdhanâçvíbhyâṃ santu çáṃtamâ | yā́ tákshâma ráthâṅ ivā́vocâma bṛihán námaḥ ‖ 10 ‖ 12 ‖

74 (428). anushṭubh.

Kū́shṭho devâv açvinâdyā́ divó manâvasû | tác chravatho vṛishaṇvasû átrir vâm ā́ vivâsati ‖ 1 ‖ kúha tyā́ kúha nú çrutā́ diví devā́ nā́satyâ | kásminn ā́ yatatho jáne kó vâṃ nadī́nâṃ sácâ ‖ 1 ‖ káṃ yâthaḥ káṃ ha gachathaḥ kám áchâ yuñjâthe ráthaṃ | kásya bráhmāṇi raṇyatho va-

---

73, 1 purú. antárikshe. 2 purú. ádhrigû *ity* ádhri-gû huvé tuvíṣ-tamâ. 3 îrmā́ anyát. 4 ûṃ *iti* sú. stáve. ā́ ṭyathuḥ. 5 raghu-syádam. arushā́ḥ. varante â-tápaḥ. 6 nā́satyâ âsnā́. 7 açvinâ átriḥ narâ â-vavártati. 8 ûṃ *iti* sú. samudrā́ áti. 9 vaí. 10 várdhanâ açví-bhyâm iva ávocâma bṛihát. — 74, 1 kū́-sthaḥ. açvinâ adyá. tát çravathaḥ vṛishaṇvasû *iti*. 3 ácha.

yáṃ vâm uçmasîshṭáye || 3 || puráṃ cid dhy ùdaprútam paúra paurấya jínvathaḥ | yád îṃ gribhîtátâtaye sinhám iva druhás padé || 4 || prá cyávânâj jujurúsho vavrím átkaṃ ná muñcathaḥ | yúvâ yádî kṛitháḥ púnar ấ kấmam ṛiṇve vadhvàḥ || 5 || 13 ||

ásti hí vâm ihá stotấ smási vâṃ saṃdṛíçi çriyé | nú çrutám ma ấ gatam ávobhir vâjinîvasû || 6 || kó vâm adyá purûṇấm ấ vavne mártyânâm | kó vípro vipravâhasâ kó yajnaír vâjinîvasû || 7 || ấ vâṃ rátho ráthânâṃ yéshṭho yâtv açvinâ | purú cid asmayús tirá âṅgûshó mártyeshv ấ || 8 || çám û shú vâm madhûyuvâsmấkam astu carkṛitíḥ | arvâcînấ vicetasâ víbhiḥ çyenéva dîyatam || 9 || áçvinâ yád dha kárhi cic chuçrûyấtam imáṃ hávam | vásvîr û shú vâm bhújaḥ pṛiñcánti sú vâm pṛícaḥ || 10 || 14 ||

75 (429) paṅkti.

Práti priyátamaṃ ráthaṃ vṛíshaṇaṃ vasuvấhanam | stotấ vâm açvinâv ṛíshiḥ stómena práti bhûshati mấdhvî máma çrutaṃ hávaṃ || 1 || atyấyâtam açvinâ tiró víçvâ ahấṃ sánâ | dásrâ híraṇyavartanî súshumnâ síndhuvâhasâ mấdhvî máma — || 2 || ấ no rátnâni bíbhratâv áçvinâ gáchataṃ yuvám | rúdrâ híraṇyavartanî jushâṇấ vâjinîvasû mấdhvî máma — || 3 || sushṭúbho vâṃ vṛishaṇvasû ráthe vấṇîcy ấhitâ | utá vâṃ kakuhó mṛigáḥ pṛíkshaḥ kṛiṇoti vâpushó mấdhvî máma — || 4 || bodhínmanasâ rathyèshirấ havanaçrútâ | víbhiç cyávânam açvinâ ní yâtho ádvayâvinam mấdhvî máma — || 5 || 15 ||

74, 3 uçmasi ishṭáye. 4 hí uda-prútam. 4 gribhîtá-tâtaye. 5 cyávânât. vádi. 6 nú. me. 8 purú. 9 ûṃ *iti* su. madhu-yuvâ asmấkam. çyená-iva. 10 ha. cit çuçruyấtam. ûṃ *iti* sú. — 75, 1 mấdhvî *iti*. 2 ati-ấyâtam. sú-sumnâ. 4 su-stú-bhaḥ. vấṇîcî. 5 bodhít-manasâ rathyâ ishirấ.

ā́ vâṃ narā manoyújo 'çvâsaḥ prushitápsavaḥ | váyo vahantu pîtáye sahá sumnébhir açvinâ mā́dhvî máma — ‖ 6 ‖ áçvinâv éhá gachataṃ nā́satyâ mā́ ví venatam | tiráç cid aryayā́ pári vartír yâtam adâbhyâ mā́dhvî máma — ‖ 7 ‖ asmín yajné adâbhyâ jaritā́raṃ çubhas patî | avasyúm açvinâ yuvā́ṃ gṛiṇántam úpa bhûshatho mā́dhvî máma — ‖ 8 ‖ ábhûd ushā́ rúçatpaçur ā́gnír adhâyy ṛitvíyaḥ | áyoji vâṃ vṛishaṇvasû rátho dasrâv ámartyo mā́dhvî máma — ‖ 9 ‖ 16 ‖

76 (430). trishṭubh.

Ā́ bhâty agnír ushásâm ánîkam úd víprāṇâṃ devayā́ vā́co asthuḥ | arvā́ñcâ nûnáṃ rathyehá yâtam pîpivā́ñsam açvinâ gharmám ácha ‖ 1 ‖ ná saṃskṛitám prá mimîto gámishṭhā́nti nûnám açvínópastutehá | dívâbhipitvé 'vasā́gamishṭhâ práty ávartiṃ dâçúshe çámbhavishṭhâ ‖ 2 ‖ utā́ yâtaṃ saṃgavé prâtár áhno madhyáṃdina úditā sū́ryasya | dívâ náktam ávasâ çáṃtamena nédā́nîm pîtír açvínā́ tatâna ‖ 3 ‖ idáṃ hí vâm pradívi sthā́naṃ óka imé gṛihā́ açvinedáṃ duroṇám | ā́ no divó bṛihatáḥ párvatâd ā́dbhyó yâtam ísham ū́rjaṃ váhantâ ‖ 4 ‖ sám açvínor — ‖ 5 ‖ 17 ‖

77 (431). trishṭubh.

Prâtaryā́vāṇâ prathamā́ yajadhvam purā́ gṛídhrâd árarushaḥ pibâtaḥ | prâtár hí yajnám açvinâ dadhā́te prá çaṁsanti kaváyaḥ pûrvabhā́jaḥ ‖ 1 ‖ prâtár yajadhvam açvínâ

75, 6 manaḥ-yújaḥ áçvâsaḥ prushitá-psavaḥ. 7 ā́ ihá. arya-yā́. 9 ushā́ḥ. ā́ agníṃ adhâyi. — 76, 1 deva-yā́ḥ. rathyâ ihá. 2 gámishṭhâ ánti. açvínâ úpa-stutâ ihá. dívâ abhi-pitvé ávasâ ā́-gamishṭhâ. çám -bhavishṭhâ. 3 utá ā́. madhyáṃdine. ná idā́nîm. açvínâ ā́. 4 açvinâ idám. ā́-at-bhyáḥ. 5 s. 396, 18.

hinota ná sâyám asti devayâ ájushṭam | utânyó asmád yajate ví câvaḥ pûrvaḥ-pûrvo yájamâno vánîyân || 2 || hiraṇyatvañ mádhuvarṇo ghṛitásnuḥ príksho váhann â rátho vartate vâm | mánojavâ açvinâ vâtaraṅhâ yénâtiyâthó duritâni víçvâ || 3 || yó bhûyishṭhaṃ nâsatyâbhyâṃ vivésha cánishṭham pitvó rárate vibhâgé | sá tokám asya pîparac chámîbhir ánûrdhvabhâsaḥ sádam ít tuturyât || 4 || sám açvínor — || 5 || 18 ||

78 (432). 1—3 ushṇih. 4 trishṭubh. 5—9 anushṭubh.

Áçvinâv éhá gachataṃ nâsatyâ mâ ví venatam | haṅsâv iva patatam â sutâñ úpa || 1 || áçvinâ hariṇâv iva gaurâv ivânu yávasam | haṅsâv iva— || 2 || áçvinâ vâjinîvasû jushéthâṃ yajnám ishṭáye | haṅsâv iva — || 3 || átrir yád vâm avaróhann ṛibîsam ájohavîn nâdhamâneva yóshâ | çyenásya cij jávasâ nûtanenâgachatam açvinâ çáṃtamena || 4 || 19 ||

ví jihîshva vanaspate yóniḥ sûshyantyâ iva | çrutám me açvinâ hávaṃ saptávadhriṃ ca muñcatam || 5 || bhîtâya nâdhamânâya ṛíshaye saptávadhraye | mâyâbhir açvinâ yuvám vṛikshám sáṃ ca ví câcathaḥ || 6 || yáthâ vâtaḥ pushkaríṇîṃ samiṅgáyati sarvátaḥ | evâ te gárbha ejatu niraítu dáçamâsyaḥ || 7 || yáthâ vâto yáthâ vánaṃ yáthâ samudrá éjati | evâ tvám daçamâsya sahâvehi jarâyuṇâ || 8 || dáça mâsâñ chaçayânáḥ kumâró ádhi mâtári | niraítu jîvó ákshato jîvó jîvantyâ ádhi || 9 || 20 ||

77, 2 utá anyáḥ. ca ávaḥ. 3 híraṇya-tvak. váta-raṅhâḥ yéna ati-yâtháḥ. pîparat çámîbhiḥ. — 78, 1 á ihá. 2 iva ánu. 4 ájohavît nádhamânâ iva. cit. nûtanena á agachatam. 6 nâdhamânâya. ca acathaḥ. 7 evá. niḥ-aítu. 8 evá. sahá áva ihi. çaçayâ náḥ.

79 (433). paṅkti.

Mahé no adyá bodhayósho râyé divítmatî | yáthâ cin no ábodhayaḥ satyáçravasi vâyyé sújâte áçvasûnṛite || 1 || yấ sunîthé çaucadrathé vy aúcho duhitar divaḥ | sấ vy ùcha sáhîyasi satyáçravasi v. s. á. || 2 || sấ no adyấbharádvasur vy ùchâ duhitar divaḥ | yó vy aúchaḥ sáhîyasi satyáçravasi — || 3 || abhí yé tvâ vibhâvari stómair gṛiṇánti váhnayaḥ | maghaír maghoni suçríyo dấmanvantaḥ surâtáyaḥ sújâte áçvasûnṛite || 4 || yác cid dhí te gaṇấ imé chadáyanti magháttaye | pári cid váshṭayo dadhur dádato rấdho áhrayaṃ sújâte áçvasûnṛite || 5 || 21 ||

aíshu dhâ vîrávad yáça úsho maghoni sûríshu | yé no rấdhâṅsy áhrayâ maghávâno árâsata sújâte áçvasûnṛite || 6 || tébhyo dyumnám bṛihád yáça úsho maghony ấ vaha | yé no rấdhâṅsy áçvyâ gavyấ bhájanta sûráyaḥ sújâte áçvasûnṛite || 7 || utá no gómatîr ísha ấ vahâ duhitar divaḥ | sâkáṃ sűryasya raçmíbhiḥ çukraíḥ çócadbhir arcíbhiḥ sújâte áçvasûnṛite || 8 || vy ùchâ duhitar divo mấ ciráṃ tanuthâ ápaḥ | nét tvâ stenáṃ yáthâ ripúṃ tápâti sűro arcíshâ sújâte áçvasûnṛite || 9 || etávad véd ushas tvám bhűyo vâ dấtum arhasi | yấ stotṛíbhyo vibhâvary uchántî nấ pramî́yase sújâte áçvasûnṛite || 10 || 22 ||

80 (434). triṣṭubh.

Dyutádyâmânam bṛihatîm ṛiténa ṛitávarîm aruṇápsuṃ vibhâtîm | devîm ushásaṃ svàr âváhantîm práti víprâso matíbhir jarante || 1 || eshấ jánaṃ darçatấ bodháyantî sugấn

---

79, 1 bodhaya úshaḥ. cit. -vasuḥ ví ucha. yó *iti* ví. 2 ví. ví ucha. 3 adyá âbharát 5 yát cit hí. 6 ấ eshu dhâḥ. 8 vaha. 9 ví ucha. ná ít. 10 vâ ít. — 80, 1 dyutát-yâmânam. ṛiténa.

pathâḥ kṛiṇvatī yâty ágre | bṛihadrathā bṛihatī viçvaminvóshā jyótir yachaty ágre áhnâm || 2 || eshā góbhir aruṇébhir yujânāsredhantî rayím áprâyu cakre | pathó rádantî suvitāya devī purushṭutā viçvávârâ ví bhâti || 3 || eshā vyènî bhavati dvibárhâ âvishkṛiṇvânā tanvàm purástât | ṛitásya pánthâm ánv eti sâdhú prajânatīva ná díço minâti || 4 || eshā çubhrā ná tanvò vidânórdhvéva snātī dṛiçáye no asthât | ápa dvésho bādhamânâ támāṅsy ushā divó duhitā jyótishāgât || 5 || eshā pratîcī duhitā divó nṛîn yósheva bhadrā ní riṇîte ápsaḥ | vyûrṇvatī dâçúshe vāryâṇi púnar jyótir yuvatiḥ pûrváthâkaḥ || 6 || 23 ||

81 (435). jagatî.

Yuñjáte mána utá yuñjate dhíyo víprâ víprasya bṛihatô vipaçcítaḥ | ví hótrâ dadhe vayunâvíd éka ín mahī devásya savitúḥ párishṭutiḥ || 1 || víçvâ rûpāṇi práti muñcate kavíḥ prāsâvîd bhadrám dvipáde cátushpade | ví nākam akhyat savitā varéṇyó 'nu prayāṇam usháso ví râjati || 2 || yásya prayāṇam ánv anyá íd yayúr devā devásya mahimānam ójasâ | yáḥ pārthivâni vimamé sá étaço rájāṅsi devāḥ savitā mahitvanā || 3 || utá yâsi savitas trīṇi rocanótā sūryasya raçmíbhiḥ sám ucyasi | utá rātrîm ubhayátaḥ párîyasa utá mitró bhavasi deva dhármabhiḥ || 4 || utéçishe prasavásya tvám éka íd utá pûshā bhavasi deva yāmabhiḥ | utédám víçvam bhúvanam ví râjasi çyâvāçvas te savitaḥ stómam ânaçe || 5 || 24 ||

80, 2 viçvam-invā ushāḥ. 3 yujānā ásredhantî. ápra-âyu. 4 ví -enî. prajânatī-iva. 5 vidānā ûrdhvā-iva. ushāḥ. jyótishā ā agāt. 6 yóshā-iva. pûrvá-thâ akar *ity* akaḥ. — 81, 1 víprāḥ. hótrāḥ. vayuna -vít. ít. 2 prá asāvīt. varéṇyaḥ ánu pra-yāṇam. 3 anyé. devāḥ. 4 rocanā utá. pári iyase. 5 utá içishe. utá idám.

82 (436). gâyatrî. 1 anushṭubh.

Tát savitúr vṛiṇîmahe vayáṃ devásya bhójanam | çréshṭhaṃ sarvadhâtamaṃ túram bhágasya dhîmahi || 1 || ásya hí sváyaçastaraṃ savitúḥ kác caná priyám | ná mināti svarâjyam || 2 || sá hí rátnâni dâçúshe suvâti savitâ bhágaḥ | tám bhâgáṃ citrám îmahe || 3 || adyâ no deva savitaḥ prajâvat sâvîḥ saúbhagam | párâ dushvápnyaṃ suva || 4 || víçvâni deva savitar duritâni párâ suva | yád bhadráṃ tán na â suva || 5 || 25 ||

ánâgaso áditaye devásya savitúḥ savé | víçvâ vâmâni dhîmahi || 6 || â viçvádevaṃ sátpatiṃ sûktair adyâ vṛiṇîmahe | satyásavaṃ savitâram || 7 || yá imé ubhé áhanî purá éty áprayuchan | svâdhîr deváḥ savitâ || 8 || yá imâ víçvâ jâtâny âçrâváyati çlókena | prá ca suvâti savitâ || 9 || 26 ||

83 (437). 1. 5—8. 10 trishṭubh. 2—4 jagatî. 9 anushṭubh.

Áchâ vada tavásaṃ gîrbhír âbhiḥ stuhí parjányaṃ námasâ vivâsa | kánikradad vṛishabhó jîrádânû réto dadhâty óshadhîshu gárbham || 1 || ví vṛikshân hanty utá hanti rakshásо víçvam bibhâya bhúvanam mahâvadhât | utânâgâ îshate vṛishṇyâvato yát parjányaḥ stanáyan hánti dushkṛítaḥ || 2 || rathîva káçayâçvâñ abhikshipánn âvír dûtân kṛiṇute varshyân áha | dûrât siṅhásya stanáthâ úd îrate yát parjányaḥ kṛiṇuté varshyàṃ nábhaḥ || 3 || prá vâtâ vânti patáyanti vidyúta úd óshadhîr jihate pínvate svàḥ | írâ víçvasmai bhúvanâya jâyate yát parjányaḥ pṛithivîṃ rétasâvati || 4 || yásya vraté pṛithivî námnamîti yásya vraté

82, 2 kát. 4 ádyâ. duḥ-svápnyam. 5 tát. 7 adyá, 8 i. u. áhanî *iti*. su-âdhîḥ. — 83, 1 ácha. námasâ â. jîrá-dânuḥ. 2 utá ánâgâḥ. vṛishṇya-vataḥ. 3 rathî-iva káçayâ áçvân. 4 vâtâḥ. rétasâ áyati.

çaphávaj járbhurîti | yásya vratá óshadhîr viçvárûpâḥ sá naḥ parjanya máhi çárma yacha || 5 || 27 ||

divó no vṛishṭím maruto rarîdhvam prá pinvata vṛíshṇo áçvasya dhárâḥ | arvâñ eténa stanayitnúnéhy apó nishiñcánn ásuraḥ pitâ naḥ || 6 || abhí kranda stanáya gárbham á dhâ udanvátâ pári dîyâ ráthena | dṛítim sú karsha víshitam nyàñcam samá bhavantûdváto nipâdâḥ || 7 || mahántam kóçam úd acâ ni shiñca syándantâm kulyâ víshitâḥ purástât | ghṛiténa dyávâpṛithivî vy ùndhi suprapâṇám bhavatv aghnyâbhyaḥ || 8 || yát parjanya kánikradat stanáyan háṅsi dushkṛitaḥ | prátîdám víçvam modate yát kím ca pṛithivyâm ádhi || 9 || ávarshîr varshám úd u shú gṛibhâyákar dhánvâny átyetavâ u | ájîjana óshadhîr bhójanâya kám utá prajâbhyo 'vido manîshâm || 10 || 28 ||

84 (438). anushṭubh.

Bâḷ itthá párvatânâm khidrám bibharshi pṛithivi | prá yâ bhúmim pravatvati mahná jinóshi mahini || 1 || stómâsas tvâ vicâriṇi práti shṭobhanty aktúbhiḥ | prá yâ vâjam ná héshantam perúm ásyasy arjuni || 2 || dṛiḷhá cid yâ vánaspátîn kshmayá dárdharshy ójasâ | yát te abhrásya vidyúto divó várshanti vṛishṭáyaḥ || 3 || 29 ||

85 (439). trishṭubh.

Prá samrâje bṛihád arcâ gabhîrám bráhma priyám váruṇâya çrutâya | ví yó jaghâna çamitéva cármopastíre pṛi-

---

83, 5 çaphá-vat. vraté. 6 stanayitnúnâ á ihi apáḥ ni-siñcán. 7 dîya. ví-sitam. samáḥ bhavantu ut-vátaḥ. 8 aca ní siñca. kulyâḥ ví-sitâḥ. ví undhi su-prapânám. 9 práti idám. 10 sú gṛibhâya ákaḥ. áti-etavaí. — 84, 2 stobhanti. — 85, 1 arca. çamitâ-iva cárma upa-stíre.

thivîṃ sûryâya || 1 || váneshu vy àntárikshaṃ tatâna vâjam árvatsu páya usríyâsu | hṛitsú krátuṃ váruṇo apsv àgníṃ diví sûryam adadhât sómam ádrau || 2 || nîcînabâraṃ váruṇaḥ kávandham prá sasarja ródasî antárikshaṃ | téna víçvasya bhúvanasya râjâ yávaṃ ná vṛishṭír vy ùnatti bhûma || 3 || unátti bhûmim pṛithivîṃ utá dyâṃ yadâ dugdhâṃ váruṇo váshṭy âd ít | sám abhréṇa vasata párvatâsas tavishîyántaḥ çrathayanta vîrâḥ || 4 || imâṃ û shv âsurásya çrutásya mahîṃ mâyâṃ váruṇasya prá vocam | mâneneva tasthivâṅ antárikshe ví yó mamé pṛithivîṃ sûryeṇa || 5 || 80 ||

imâṃ û nú kavítamasya mâyâm mahîṃ devásya nákir â dadharsha | ékaṃ yád udnâ ná pṛiṇánty énîr âsiñcantîr avánayaḥ samudrám || 6 || aryamyàṃ varuṇa mitryàṃ vâ sákhâyaṃ vâ sádam íd bhrâtaraṃ vâ | veçâṃ vâ nítyaṃ varuṇâraṇaṃ vâ yát sîm âgaç cakṛimâ çiçráthas tát || 7 || kitavâso yád riripúr ná dîví yád vâ ghâ satyám utá yán ná vidmá | sárvâ tâ ví shya çithiréva devâdhâ te syâma varuṇa priyâsaḥ || 8 || 81 ||

86 (440). anushṭubh. 6 virâṭpûrvâ.

Índrâgnî yám ávatha ubhâ vâjeshu mártyam | dṛiḷhâ cit sá prá bhedati dyumnâ vâṇîr iva tritáḥ || 1 || yâ pṛitanâsu dushṭárâ yâ vâjeshu çravâyyâ | yâ páñca carshaṇîr âbhîndrâgnî tâ havâmahe || 2 || táyor íd ámavac chávas tigmâ didyún maghónoḥ | práti drúṇâ gábhastyor gávâṃ vṛitraghnâ éshate || 3 || tâ vâm éshe ráthânâm indrâgnî havâ-

---

85, 2 ví antárikshaṃ. ap-sú agnîm. 3 ródasî *iti*. ví unatti. 5 ûṃ *iti* sú âsurásya. 5 mâneṇa-iva. 6 ûṃ *iti*. 7 varuṇa áraṇam. cakṛimâ. 8 gha. yát. sya çithirâ-iva deva ádha. — 86, 2 abhí indrâgnî *iti*. 3 áma-vat çávaḥ. didyút. vṛitra-ghné â îshate.

mahe | pátî turásya rádhaso vidvấṅsâ gírvaṇastamâ || 4 || tấ vṛidhántâv ánu dyúṅ mártâya devấv adábhâ | árhantâ cit puró dadhé 'ṅçeva devấv árvate || 5 || evéndrâgníbhyâm áhâvi havyáṃ çûshyàṃ ghṛitáṃ ná pûtám ádribhiḥ | tấ sûríshu çrávo bṛihád rayíṃ gṛiṇátsu didhṛitam ísham gṛiṇátsu didhṛitam || 6 || 32 ||

87 (441), atijagati.

Prá vo mahé matáyo yantu víshṇave marútvate girijấ evayấmarut | prá çárdhâya práyajyave sukhâdáye tavase bhandádishṭaye dhúnivratâya çávase || 1 || prá yé jâtấ mahinấ yé ca nú svayám prá vidmánâ bruváta evayấmarut | krátvâ tád vo maruto nádhṛíshe çávo dânấ mahnấ tád eshâm ádhṛishṭâso nádrayaḥ || 2 || prá yé divó bṛihatáḥ çṛiṇviré girấ suçúkvânaḥ subhvà evayấmarut | ná yéshâm írî sadhástha íshṭa ấñ agnáyo ná svávidyutaḥ prá syandrấso dhúnînâm || 3 || sá cakrame maható nír urukramáḥ samânásmât sádasa evayấmarut | yadấyukta tmánâ svấd ádhi shṇúbhir víshpardhaso vímahaso jígâti çévṛidho nṛíbhiḥ || 4 || svanó ná vó 'mavân rejayad vṛishâ tveshó yayís tavishá evayấmarut | yénâ sáhanta ṛiñjáta svárocishaḥ sthấraçmâno hiraṇyáyâḥ svâyudhấsa ishmíṇaḥ || 5 || 33 ||

apâró vo mahimấ vṛiddhaçavasas tveshấm çávo 'vatv evayấmarut | sthâtấro hí prásitau samdṛíçi sthána té na urushyatâ nidáḥ çuçukvấṅso nấgnáyaḥ || 6 || té rudrấso súmakhâ agnáyo yathâ tuvidyumnấ avantv evayấmarut | dîr-

---

86, 5 dadhe áṅçâ-iva. 6 evá indrâgní-bhyâm. — 87, 1 su-khâdáye. bhandát-ishṭaye. 2 jâtấḥ. bruváte. ná â-dhṛíshe. ná ádrayaḥ. 3 sadhá-sthe íshṭe ấ. 4 yadấ áyukta. snú-bhiḥ ví-spardhasaḥ. çé-vṛidhaḥ. 5 vaḥ áma-vân. yéna. sthấḥ-raçmânaḥ. su-âyudhấsaḥ. 6 urushyata. ná agnáyaḥ.

ghám pṛthú paprathe sádma pārthivaṃ yéshâm ájmeshv ā́ mahā́ḥ çárdhâṅsy ádbhutainasâm || 7 || adveshó no maruto gâtúm étana çrótâ hávaṃ jaritúr evayā́marut | víshṇor mahā́ḥ samanyavo yuyotana smád rathyò ná daṅsánā́pa dvéshâṅsi sanutáḥ || 8 || gántâ no yajnáṃ yajniyâḥ suçámi çrótâ hávaṃ, arakshá evayā́marut | jyéshṭhâso ná párvatâso vyòmani yûyáṃ tásya pracetasaḥ syā́ta durdhártavo nidáḥ || 9 || 34 ||

Shashṭho 'nuvâkaḥ.

PAÑCAMAM MAṆḌALAM.

87, 7 ádbhuta-enasâm. 8 ā́ itana çróta. daṅsánā úpa. sanutár *iti*. 9 gánta. çróta.

1 (442). trishṭubh.

Tvám hy àgne prathamó manótâsyā́ dhiyó ábhavo dasma hótâ | tvám sîṃ vṛishann akṛiṇor dushṭárîtu sáho víçvasmai sáhase sáhadhyai || 1 || ádhâ hótâ ny àsîdo yájîyāṃ iḷás padá ishāyann ī́ḍyaḥ sán | táṃ tvâ náraḥ prathamáṃ devayánto mahó râyé citáyanto ánu gman || 2 || vṛitéva yántam bahúbhir vasavyaìs tvé rayíṃ jâgṛivāṅso ánu gman | rúçantam agníṃ darçatám bṛihántaṃ vapā́vantaṃ viçváhâ dîdivāṅsam || 3 || padáṃ devásya námasâ vyántaḥ çravasyávaḥ çráva âpann ámṛiktam | nā́mâni cid dadhire yajníyâni bhadrā́yâṃ te raṇayanta sáṃdṛishṭau || 4 || tvā́ṃ vardhanti kshitáyaḥ pṛithivyā́ṃ tvā́ṃ rā́ya ubháyâso jánânâm | tvám trâtā́ taraṇe cétyo bhûḥ pitā́ mātā́ sádam ín mā́nushāṇâm || 5 || 35 ||

saparyéṇyaḥ sá priyó vikshv àgnír hótâ mandró ní shasâdâ yájîyân | táṃ tvâ vayáṃ dáma ā́ dîdivāṅsam úpa jnubā́dho námasâ sadema || 6 || táṃ tvâ vayáṃ sudhyò návyam agne sumnâyáva îmahe devayántaḥ | tvám víço anayo dī́dyâno divó agne bṛihatā́ rocanéna || 7 || viçā́ṃ kavíṃ viçpátiṃ çáçvatînâṃ nitóçanaṃ vṛishabhám carshaṇînā́m | prétî-

---

1, 1 hí agne. manótâ asyāḥ. 2 ádha. ní asîdaḥ. padé. 3 vṛitā́-iva. 5 ít. 6 vikshú agníḥ. sasâda. dáme. jnu-bā́dhaḥ 8 préti-

shaṇim ishâyantam pâvakâṃ râjantam agníṃ yajatâṃ rayîṇâm ‖ 8 ‖ só agna îje çaçamé ca márto yás ta ânaṭ samídhâ havyádâtim | yá âhutim pári védâ námobhir víçvét sá vâmâ dadhate tvótaḥ ‖ 9 ‖ asmâ u te máhi mahé vidhema námobhir agne samídhotá havyaiḥ | védî sûno sahaso gîrbhír ukthaír â te bhadrâyâṃ sumataú yatema ‖ 10 ‖ â yás tatántha ródasî ví bhâsâ çrávobhiç ca çravasyàs tárutraḥ | bṛihádbhir vâjaiḥ sthávirebhir asmé revádbhir agne vitaráṃ ví bhâhi ‖ 11 ‖ nṛivád vaso sádam íd dhehy asmé bhûri tokâya tánayâya paçváḥ | pûrvîr ísho bṛihatîr âréaghâ asmé bhadrâ sauçravasâni santu ‖ 12 ‖ purûṇy agne purudhâ tvâyâ vásûni râjan vasútâ te açyâm | purûṇi hí tvé puruvâra sánty ágne vásu vidhaté râjani tvé ‖ 13 ‖ 36 ‖

Caturtho 'dhyâyaḥ.

2 (443). anushṭubh. 11 çakvarî.

Tváṃ hí kshaítavad yáçó 'gne mitró ná pátyase | tváṃ vicarshaṇe çrávo váso pushṭíṃ ná pushyasi ‖ 1 ‖ tvâṃ hí shmâ carshaṇáyo yajnébhir gîrbhír îḷate | tvâṃ vâjî yâty avṛikó rajastûr viçvácarshaṇiḥ ‖ 2 ‖ sajóshas tvâ divó náro yajnásya ketúm indhate | yád dha syá mânusho jánaḥ sumnâyúr juhvé adhvaré ‖ 3 ‖ ṛídhad yás te sudânave dhiyâ mártaḥ çaçámate | ûtî shá bṛiható divó dvísho áṅho ná tarati ‖ 4 ‖ samídhâ yás ta âhutiṃ níçitim mártyo náçat | vayâvantaṃ sá pushyati kshâyam agne çatâyusham ‖ 5 ‖ 1 ‖

tveshás te dhûmá ṛiṇvati diví shâñ chukrá âtataḥ | sûro ná hí dyutâ tváṃ kṛipâ pâvaka rócase ‖ 6 ‖ ádhâ hí vikshv

---

1, 8 ishaṇim. 9 agne. te. véda. víçvâ ít. 10 asmaí. sam-ídhâ utá. sûno *iti*. 13 tvâ-yâ. — 2, 1 kshaíta-vat. yáçaḥ ágne. 2 sma. 3 ha. 4 sáḥ. 5 te. çatá-âyusham. 6 sán çukráḥ. 7 ádha hí vikshú.

ī́ḍyó 'si priyó no átithiḥ | raṇváḥ purī́va jū́ryaḥ sûnúr ná trayayā́yyaḥ || 7 || krátvâ hí dróṇe ajyásé 'gne vâjī́ ná kṛítvyaḥ | párijmeva svadhā́ gáyó 'tyo ná hvâryáḥ çíçuḥ || 8 || tváṃ tyā́ cid ácyutā́gne paçúr ná yávase | dhā́mâ ha yát te ajara vánâ vṛiçcánti çíkvasaḥ || 9 || véshi hy àdhvarîyatā́m ágne hótâ dáme viçā́m | samṛídho viçpate kṛiṇu jushásva havyám añgiraḥ || 10 || áchâ no mitramaho deva devā́n ágne vócaḥ sumatíṃ ródasyoḥ | vîhí svastíṃ sukshitíṃ divó nṛī́n dvishó áṅhâṅsi duritā́ tarema tā́ tarema távā́vasâ tarema || 11 || 2 ||

3 (444). trishṭubh.

Ágne sá ksheshad ṛitapā́ ṛitejā́ urú jyótir naçate devayúsh ṭe | yáṃ tvám mitréṇa váruṇaḥ sajóshâ déva pā́si tyájasâ mártam áṅhaḥ || 1 || îjé yajnébhiḥ çaçamé çámîbhir ṛidhádvârâyâgnáye dadâça | evā́ caná táṃ yaçásâm ájushṭir nā́ñho mártaṃ naçate ná prádṛiptiḥ || 2 || sū́ro ná yásya dṛiçatír arepā́ bhîmā́ yád éti çucatás ta ā́ dhī́ḥ | héshasvataḥ çurúdho nā́yám aktóḥ kútrâ cid raṇvó vasatír vanejā́ḥ || 3 || tigmáṃ cid éma máhi várpo asya bhásad áçvo ná yamasâná âsā́ | vijéhamânaḥ paraçúr ná jihvā́ṃ dravír ná drâvayati dā́ru dhákshat || 4 || sá íd ásteva práti dhâd asishyáñ chíçîta téjó 'yaso ná dhā́râm | citrádhrajatir aratír yó aktór vér ná drushádvâ raghupátmajaṅhâḥ || 5 || 3 ||

sá îṃ rebhó ná práti vasta usrā́ḥ çocíshâ rârapîti mitrámahâḥ | náktaṃ yá îm arushó yó dívâ nṛī́n ámartyo

---

2, 7 ī́ḍyaḥ ási. purí-iva. 8 ajyáse ágne. párijmâ-iva. gáyaḥ átyaḥ. 9 ácyutâ ágne. dhā́ma. 10 hí adhvari-yatā́m. sam-ṛídhaḥ. 11 ácha. táva ávasâ. — 3, 1 ṛite-jā́ḥ. deva-yúḥ te. sa-jóshâḥ. 2 ṛidhát-vârâya agnáye. evá. ná áṅhaḥ. 3 arepā́ḥ. te. ná ayám. kútra. vane-jā́ḥ. 4 dravayati. 5 ástâ-iva. çíçîta téjaḥ áyasaḥ. dru-sádvâ raghupátma-jaṅhâḥ. 6 vaste. rarapîti.

arushó yó dívâ nṛ́ñ || 6 || divó ná yásya vidható návînod vṛ́shâ rukshá óshadhîshu nûnot | ghṛ́ṇâ ná yó dhrájasâ pátmanâ yánn ấ ródasî vásunâ dáṃ supátnî || 7 || dhấyobhir vâ yó yújyebhir arkaír vidyún ná davidyot svébhiḥ çúshmaiḥ | çárdho vâ yó marútâṃ tatáksha ṛibhúr ná tveshó rabhaṣâṇó adyaut || 8 || 4 ||

4 (445). trishṭubh.

Yáthâ hotar mánusho devátâtâ yajnébhiḥ sûno sahaso yájâsi | evấ no adyá samanấ samânấñ uçánn agna uçató yakshi devấn || 1 || sá no vibhấvâ cakshấṇir ná vástor agnír vandấru védyaç cáno dhât | viçvấyur yó amṛíto mártyeshûsharbhúd bhűd átithir jâtávedâḥ || 2 || dyấvo ná yásya panáyanty ábhvam bhấsâṅsi vaste sűryo ná çukráḥ | ví yá inóty ajáraḥ pâvakó 'çnasya cic chiçnathat pűrvyấṇi || 3 || vadmấ hí sûno ásy admasádvâ cakré agnír janúshấjmấñnam | sá tvấṃ na ûrjasana ű́rjaṃ dhâ rấjeva jer avṛiké ksheshy antáḥ || 4 || nítikti yó vâraṇám ánnam átti vâyúr ná rấshṭry áty ety aktűn | turyấma yás ta âdíçâm árâtîr átyo ná hrútaḥ pátataḥ parihrút || 5 || 5 ||

ấ sűryo ná bhânumádbhir arkaír ágne tatántha ródasî ví bhâsấ | citró nayat pári támâṅsy aktáḥ çocíshâ pátmann áuçijó ná dîyan || 6 || tvấṃ hí mandrátamam arkaçokaír vavṛimáhe máhi naḥ çróshy agne | índraṃ ná tvâ çávasâ devátâ vâyúm pṛiṇanti rấdhasâ nṛítamâḥ || 7 || nű no agne 'vṛikébhiḥ svastí véshi râyáḥ pathíbhiḥ párshy áṅhaḥ | tấ sûríbhyo gṛiṇaté râsi sumnám mádema çatáhimâḥ suvîrâḥ || 8 || 6 ||

3, 7 ródasî *iti*. supátnî *iti* su-pátnî. 8 vi-dyút. tatáksha. — 4, 1 evá. ágne. 2 mártyeshu ushaḥ-bhút. 3 áçnasya cit çiçnathat. 4 adma-sádvâ. janúshâ ájma ánnam. ûrja-sane. dhâḥ rấjâ-iva jeḥ. 5 rấshṭrî. te. 8 nú.

5 (446). trishṭubh.

Huvé vaḥ sûnúṃ sáhaso yúvânam ádroghavâcam matíbhir yávishṭham | yá invati drávíṇâni prácetâ viçvávârâṇi puruvâro adhrúk || 1 || tvé vásûni purvaṇîka hotar doshâ vástor érire yajníyâsaḥ | kshâmeva víçvâ bhúvanâni yásmint sáṃ saúbhagâni dadhiré pâvaké || 2 || tváṃ vikshú pradívaḥ sîda âsú krátvâ rathîr abhavo vâryâṇâm | áta inoshi vidhaté cikitvo vy ânushág jâtavedo vásûni || 3 || yó naḥ sánutyo abhidâsad agne yó ántaro mitramaho vanushyât | tám ajárebhir vṛishabhis táva svais tápâ tapishṭha tápasâ tápasvân || 4 || yás te yajnéna samídhâ yá ukthaír arkébhiḥ sûno sahaso dádâçat | sá mártyeshv amṛita prácetâ râyâ dyumnéna çrávasâ ví bhâti || 5 || sá tát kṛidhîshitás tûyam agne spṛídho bâdhasva sáhasâ sáhasvân | yác chasyáse dyúbhir aktó vácobhis táj jushasva jaritúr ghóshi mánma || 6 || açyâma táṃ kâmam agne távotî açyâma rayíṃ rayivaḥ suvîram | açyâma vâjam abhí vâjáyanto 'çyâma dyumnám ajarâjáraṃ te || 7 || 7 ||

6 (447). trishṭubh.

Prá návyasâ sáhasaḥ sûnúm áchâ yajnéna gâtúm áva ichámânaḥ | vṛiçcádvanaṃ kṛishṇáyâmaṃ rúçantaṃ vîtî hótâraṃ divyáṃ jigâti || 1 || sá çvitânás tanyatû rocanasthâ ajárebhir nánadadbhir yávishṭhaḥ | yáḥ pâvakáḥ purutámaḥ purûṇi pṛithûny agnír anuyâti bhárvan || 2 || ví te víshvag vâtajûtâso agne bhâmâsaḥ çuce çúcayaç caranti | tuvimrakshâso divyâ návagvâ vánâ vananti dhṛishatâ rujántaḥ || 3 ||

5, 1 prá-cetâḥ. 2 puru-aṇîka. â irire. kshâma-iva. 3 ví ânushák. 4 tápa. 5 prá-cetâḥ. 6 kṛidhi ishitáḥ. yát çasyáse. tát. 7 táva ûtî. ajara ajáram. — 6, 1 ácha. vṛiçcát-vanam. 2 tanyatúḥ. 3 divyâḥ náva-gvâḥ.

yé te çukrā́saḥ çúcayaḥ çucishmaḥ kshā́ṃ vápanti víshitâso áçvâḥ | ádha bhramás ta urviyā́ ví bhâti yâtáyamâno ádhi sā́nu pṛíçneḥ || 4 || ádha jihvā́ pâpatîti prá vṛíshṇo goshuyúdho nā́çániḥ sṛijânā́ | çū́rasyeva prásitiḥ kshâtír agnér durvártur bhîmó dayate vánâni || 5 || ā́ bhânúnâ pā́rthivâni jráyâṅsi mahás todásya dhṛishatā́ tatantha | sá bâdhasvā́pa bhayā́ sáhobhiḥ spṛídho vanushyán vanúsho ní jûrva || 6 || sá citra citráṃ citáyantam asmé cítrakshatra citrátamaṃ vayodhā́m | candráṃ rayím puruvī́ram bṛihántaṃ cándra candrā́bhir gṛiṇaté yuvasva || 7 || 8 ||

7 (448). trishṭubh. 6. 7 jagatî.

Mûrdhā́naṃ divó aratím pṛithivyā́ vaiçvânarám ṛitá ā́ jâtám agním | kavíṃ samrā́jam átithiṃ jánânâm âsánn ā́ pā́traṃ janayanta devā́ḥ || 1 || nā́bhiṃ yajnā́nâṃ sádanaṃ rayîṇā́m mahā́m âhâvám abhí sáṃ navanta | vaiçvânaráṃ rathyàm adhvarā́ṇâṃ yajnásya ketúṃ janayanta devā́ḥ || 2 || tvád vípro jâyate vâjy àgne tvád vîrā́so abhimâtishā́haḥ | vaíçvânara tvám asmā́su dhehi vásûni râjant spṛihayā́yyâni || 3 || tvā́ṃ víçve amṛita jā́yamânaṃ çíçuṃ ná devā́ abhí sáṃ navante | táva krátubhir amṛitatvám âyan vaíçvânara yát pitrór ádîdeḥ || 4 || vaíçvânara táva tā́ni vratā́ni mahā́ny agne nákir ā́ dadharsha | yáj jā́yamânaḥ pitrór upásthé 'vindaḥ ketúṃ vayúneshv áhnâm || 5 || vaiçvânarásya vímitâni cákshasâ sā́nûni divó amṛítasya ketúnâ | tásyéd u víçvâ bhúvanā́dhi mûrdháni vayā́ iva ruruhuḥ saptá visrúhaḥ || 6 || ví yó rájâṅsy ámimîta sukrátur vaiçvânaró ví divó

6, 4 ví-sitâsaḥ. te. 5 goshu-yúdhaḥ ná açániḥ. çū́rasya-iva. 6 bâdhasva ápa. — 7, 1 pṛithivyā́ḥ. ṛité. 3 vâjī́ agne. abhimâti-sáhaḥ. 5 yát. upá-sthe ávindaḥ. 6 tásya ít. bhúvanâ ádhi.

rocanā̃ kaviḥ | pári yó víçvâ bhúvanâni paprathé 'dabdho gopā̃ amṛítasya rakshitā̃ || 7 || 9 ||

8 (449). jagatî. 7 trishṭubh.

Pṛikshásya vṛíshṇo arushásya nū́ sáhaḥ prá nú vocam vidáthâ jâtávedasaḥ | vaiçvânarā̃ya matír návyasî çúciḥ sóma iva pavate cā́rur agnáye || 1 || sá jā̃yamânaḥ paramé vyòmani vratā̃ny agnír vratapā̃ arakshata | vy àntáriksham amimîta sukrátur vaiçvânaró mahinā̃ nā́kam aspṛiçat || 2 || vy àstabhnâd ródasî mitró ádbhuto 'ntarvā́vad akṛiṇoj jyótishâ támaḥ | ví cármaṇîva dhishā́ṇe avartayad vaiçvânaró víçvam adhatta vṛíshṇyam || 3 || apā́m upásthe mahishā̃ agribhṇata víço rā̃jânam úpa tasthur ṛigmíyam | ā́ dûtó agním abharad vivásvato vaiçvânarám mâtaríçvâ parâvátaḥ || 4 || yugé-yuge vidathyàm gṛiṇádbhyó 'gne rayím yaçásam dhehi nàvyasîm | pavyéva râjann aghāçaṅsam ajara nîcā́ ṇí vṛiçca vanínam ná téjasâ || 5 || asmā́kam agne maghávatsu dhârayā́nâmi kshatrám ajáram suvī́ryam | vayā́m jayema çatínam sahasríṇam vaiçvânara vā́jam agne távotíbhiḥ || 6 || ádabdhebhis táva gopā̃bhir ishṭe 'smā́kam pâhi trishadhastha sū́rīn | rákshâ ca no dadúshâm çárdho agne vaiçvânara prá ca târîḥ stávânaḥ || 7 || 10 ||

9 (450). trishṭubh.

Áhaç ca kṛishṇám áhar árjunam ca ví vartete rájasî vedyā́bhiḥ | vaiçvânaró jā̃yamâno ná rā̃jā́vâtiraj jyótishâgnís támâṅsi || 1 || nā́hám tántum ná ví jànâmy ótum ná yā́m

---

7, 7 ádabdhaḥ. — 8, 1 nú. 2 ví antáriksham. 3 ví astabhnât. akṛiṇot. cármanî iveti cármaṇî iva dhishā́ṇe *iti*. 5 gṛiṇát-bhyaḥ ágne. pavyā́-iva. 6 dhâraya ánâmi. táva ûtí-bhiḥ. 7 rákshа. — 9, 1 v. rájasî *iti*. rā́jâ áva atirat jyótishâ agníḥ. 2 ná ahám.

váyanti samaré 'tamânâḥ | kásya svit putrá ihá váktvâni paró vadâty ávareṇa pitrā́ || 2 || sá ít tántuṃ sá ví jânâty ótuṃ sá váktvâny ṛituthā́ vadâti | yá îṃ cíketad amṛitasya gopā́ aváç cáran paró anyéna páçyan || 3 || ayáṃ hótâ prathamáḥ páçyatemám idáṃ jyótir amṛítam mártyeshu | ayáṃ sá jajne dhruvá ā́ níshattó 'martyas tanvấ várdhamânaḥ || 4 || dhruváṃ jyótir níhitaṃ dṛiçáye kám máno jávishṭham patáyatsv antáḥ | víçve devā́ḥ sámanasaḥ sáketâ ékaṃ krátum abhí ví yanti sâdhú || 5 || ví me kárṇâ patayato ví cákshur vîdáṃ jyótir hṛídaya āhitaṃ yát | ví me mánaç carati dûráâdhîḥ kíṃ svid vakshyā́mi kím u nú manishye || 6 || víçve devā́ anamasyan bhiyânā́s tvā́m agne támasi tasthivā́ṅsam | vaiçvânaró 'vatûtáye nó 'martyo 'vatûtáye naḥ || 7 || 11 ||

10 (451). trishṭubh. 7 dvipadâ virâj.

Puró vo mandráṃ divyáṃ suvṛiktím prayatí yajñé agním adhvaré dadhidhvam | purá ukthébhiḥ sá hí no vibhā́vâ svadhvarā́ karati jâtávedâḥ || 1 || tám u dyumaḥ purvaṇîka hotar ágne agníbhir mánusha idhânáḥ | stómaṃ yám asmai mamáteva çûsháṃ ghṛitáṃ ná çúci matáyaḥ pavante || 2 || pîpā́ya sá çrávasâ mártyeshu yó agnáye dadā́ça vípra ukthaíḥ | citrā́bhis tám ûtíbhiç citráçocir vrajásya sâtā́ gómato dadhâti || 3 || ā́ yáḥ papraú jā́yamâna urví dûredṛiçâ bhâsā́ kṛishṇā́dhvâ | ádha bahú cit táma ûrmyâyâs tiráḥ çocishâ dadṛiçe pâvakáḥ || 4 || nú naç citrám puruvā́jâbhir ûtî́ ágne rayím maghávadbhyaç ca dhehi | yé rā́dhasâ çrá-

9, 2 átamânâḥ. 4 páçyata imám. ní-sattaḥ ámartyaḥ. 6 ví idám. hṛídaye. dûré-âdhiḥ. nú. avatu ûtáye naḥ ámartyaḥ. — 10, 1 pra-yatí. 2 dyu-maḥ. mamátâ-iva. 4 urví *iti*. kṛishṇá-adhvâ. 5 nú. ûtî́.

vasâ cāty anyānt suvīryebhiç câbhí sánti jánân || 5 || imáṃ yajnáṃ cáno dhâ agna uçán yáṃ ta âsânó juhuté havíshmân | bharádvâjeshu dadhishe suvṛiktím ávîr vâjasya gádhyasya sâtaú || 6 || ví dvéshâṅsînuhí vardháyéḷâm mádema çatáhimâḥ suvīrâḥ || 7 || 12 ||

11 (452). trishṭubh.

Yájasva hotar ishitó yájîyân ágne bâdho marútâṃ ná práyukti | ā́ no mitrāváruṇâ nāsatyâ dyāvâ hotrā́ya pṛithivî vavṛityâḥ || 1 || tvám hótâ mandrátamo no adhrúg antár devó vidáthâ mártyeshu | pâvakáyâ juhvấ váhnir âsā́gne yájasva tanvàṃ táva svā́m || 2 || dhányâ cid dhí tvé dhisháṇâ váshṭi prá devā́ñ jánma gṛiṇaté yájadhyai | vépishṭho áṅgirasâṃ yád dha vípro mádhu chandó bhánati rebhá ishṭaú || 3 || ádidyutat sv ápâko vibhā́vāgne yájasva ródasî urûcī́ | âyúṃ ná yáṃ námasâ râtáhavyâ añjánti suprayásam páñca jánâḥ || 4 || vṛiñjé ha yán námasâ barhír agnā́v̄ áyâmi srúg ghṛitávatî suvṛiktíḥ | ámyakshi sádma sádane pṛithivyā́ áçrâyi yajnáḥ sū́rye ná cákshuḥ || 5 || daçasyā́ naḥ purvaṇîka hotar devébhir agne agníbhir idhânáḥ | râyáḥ sûno sahaso vâvasānā́ áti srasema vṛijánaṃ nā́ṅhaḥ || 6 || 13 ||

12 (453). trishṭubh.

Mádhye hótâ duroṇé barhísho rā́ḷ agnís todásya ródasî yájadhyai | ayáṃ sá sûnúḥ sáhasa ṛitā́vâ dûrā́t sū́ryo ná çocíshâ tatâna || 1 || ā́ yásmin tvé sv ápâke yajatra yá-

---

10, 5 ca áti. ca abhí. 6 agne. te. 7 dvéshâṅsi inuhí vardháya íḷâm. — 11, 1 pṛithivî *iti*. 2 âsā́ agne. 3 hí. ha. 4 sú. vi-bhā́vâ agne. r. urûcī́ *iti*. 5 yát. 6 daçasyá. ná áṅhaḥ. — 12, 1 ródasî *iti*. 2 sú.

kshad râjant sarvátâteva nú dyaúḥ | trishadhásthas tatarúsho ná jáṅho, havyấ maghấni mấnushâ yájadhyai || 2 || téjishṭhâ yásyâratír vanerấṭ toḍó ádhvan ná vṛidhasânó adyaut | adroghó ná dravitấ cetati tmánn ámartyo 'vartrá óshadhîshu || 3 || sấsmấkebhir etárî ná çûshaír agníḥ shṭave dáma ấ jâtávedâḥ | drvànno vanván krátvâ nấrvosráḥ pitéva jârayấyi yajnaíḥ || 4 || ádha smâsya panayanti bhấso vṛithâ yát tákshad anuyấti pṛithvîm | sadyó yáḥ syandró víshito dhávîyân ṛiṇó ná tâyúr áti dhánvâ rấṭ || 5 || sá tvấṃ no arvan nídâyâ víçvebhir agne agníbhir idhânáḥ | véshi râyó ví yâsi duchúnâ mádema çatáhimâḥ suvîrâḥ || 6 || 14 ||

13 (454). trishṭubh.

Tvád víçvâ subhaga saúbhagâny ágne ví yanti vaníno ná vayấḥ | çrushṭî rayír vấjo vṛitratûrye divó vṛishṭír îḍyo rîtír apấm || 1 || tvám bhágo na ấ hí rátnam ishé párijmeva kshayasi dasmávarcâḥ | ágne mitró ná bṛihatá ṛitásyấsi kshattấ vâmásya deva bhûreḥ || 2 || sá sátpatiḥ çávasâ hanti vṛitrám ágne vípro ví paṇér bharti vấjam | yáṃ tvám praceta ṛitajâta râyấ sajóshâ náptrâpấṃ hinóshi || 3 || yás te sûno sahaso gîrbhír ukthaír yajnaír márto níçitiṃ vedyấnaṭ | víçvaṃ sá deva práti vấram agne dhatté dhânyàm pátyate vasavyaíḥ || 4 || tấ nṛíbhya ấ sauçravasấ suvîrấgne sûno sahasaḥ pushyáse dhâḥ | kṛiṇóshi yác chávasâ bhûri paçvó váyo vṛíkâyâráye jásuraye || 5 || vadmấ sûno sahaso no vihâyâ ágne tokáṃ tánayaṃ vâjíno dâḥ | víçvâbhir gîr-

---

12, 2 sarvátâtâ-iva. asmấkebhiḥ etári. stave dáme. drú-annaḥ. 3 yásya aratíḥ vane-rấṭ. 4 sáḥ ná árvâ usráḥ pitấ-iva 5 sma asya. dhánva. 6 nídâyâḥ. — 13, 2 párijmâ-iva. ṛitásya ási. 3 sajóshâḥ náptrâ apấm. 4 vedyấ ấnaṭ. 5 su-vîrâ ágne. yát çávasâ. vṛíkâya aráye.

bhír abhí pûrtím açyâm mádema çatáhimâḥ suvîrâḥ ‖ 6 ‖ 15 ‖

14 (455). anushṭubh. 6 çakvarî.

Agnấ yó mártyo dúvo dhíyaṃ jujósha dhîtíbhiḥ | bhásan nú shá prá pûrvyá íshaṃ vurîtấvase ‖ 1 ‖ agnír íd dhí prácetâ agnír vedhástama ṛíshiḥ | agníṃ hótâram îḷate yajnéshu mánusho víçaḥ ‖ 2 ‖ nấnâ hy àgné 'vase spárdhante rā́yo aryáḥ | tûrvanto dásyum âyávo vrataíḥ sîkshanto avratám ‖ 3 ‖ agnír apsấm ṛitîsháhaṃ vîráṃ dadâti sátpatim | yásya trásanti çávasaḥ saṃcákshi çátravo bhiyā́ ‖ 4 ‖ agnír hí vidmánâ nidó devó mártam urushyáti | sahā́vâ yásyā́vṛito rayír vā́jeshv ávṛitaḥ ‖ 5 ‖ áchâ no mitramaho — ‖ 6 ‖ 16 ‖

15 (456). jagatî. 3. 15 çakvarî. 6 atiçakvarî. 10—14. 16. 19 trishṭubh. 17 anushṭubh. 18 bṛihatî.

Imám û shú vo átithim usharbúdhaṃ víçvâsâṃ viçā́m pátim ṛiñjase girā́ | vétī́d divó janúshâ kác cid ā́ çúcir jyók cid atti gárbho yád ácyutam ‖ 1 ‖ mitráṃ ná yáṃ súdhitam bhṛígavo dadhúr vánaspátâv ī́ḍyam ûrdhváçocisham | sá tváṃ súprîto vîtáhavye adbhuta práçastibhir mahayase divé-dive ‖ 2 ‖ sá tváṃ dákshasyâvṛikó vṛidhé bhûr aryáḥ párasyā́ntarasya tárushaḥ | râyáḥ sûno sahaso mártyeshv ā́ chardír yacha vîtáhavyâya saprátho bharádvâjâya sapráthaḥ ‖ 3 ‖ dyutânáṃ vo átithiṃ svàrṇaram agníṃ hótâram mánushaḥ svadhvarám | vípraṃ ná dyukshávacasaṃ

14, 1 bhásat nú sáḥ. vurîta ávase. 2 hí. 3 hí agne ávase. 4 ṛiti-sáham. 5 sahú-vâ yásya ávṛitaḥ. 6 443, 11. — 15, 1 ûṃ *iti* sú. véti ít. kát. 3 dákshasya avṛikáḥ. párasya ántarasya.

suvṛiktíbhir havyavāham aratíṃ devám ṛiñjase ‖ 4 ‖ pâvakáyâ yáç citáyantyâ kṛipā́ kshā́man rurucá usháso ná bhānúnâ | tū́rvan ná yā́mann étaçasya nú ráṇa ā́ yó ghṛiṇé ná tatṛishāṇó ajáraḥ ‖ 5 ‖ 17 ‖

agním-agniṃ vaḥ samídhâ duvasyata priyám-priyaṃ vo átithiṃ gṛiṇîshāṇi | úpa vo gîrbhír amṛítaṃ vivâsata devó devéshu vánate hí vā́ryaṃ devó devéshu vánate hí no dúvaḥ ‖ 6 ‖ sámiddham agníṃ samídhâ girā́ gṛiṇe çúcim pâvakám puró adhvaré dhruvám | vípraṃ hótâram puruvā́ram adrúhaṃ kavíṃ sumnaír îmahe jâtávedasam ‖ 7 ‖ tvā́ṃ dūtám agne amṛítaṃ yugé-yuge havyavā́haṃ dadhire pāyúm ṝdyam | devā́saç ca mártâsaç ca jāgṛiviṃ vibhúṃ viçpátiṃ námasâ ní shedire ‖ 8 ‖ vibhū́shann agna ubháyāṅ ánu vratā́ dūtó devā́nāṃ rájasî sám îyase | yát te dhītíṃ sumatím âvṛiṇîmáhé 'dha smâ nas trivárûthaḥ çivó bhava ‖ 9 ‖ táṃ suprátîkaṃ sudṛíçaṃ sváñcam ávidvâṅso vidúshṭaraṃ sapema | sá yakshad víçvâ vayúnâni vidvā́n prá havyám agnír amṛíteshu vocat ‖ 10 ‖ 18 ‖

tám agne pâsy utá tám piparshi yás ta ā́naṭ kaváye çûra dhītím | yajnásya vâ níçitiṃ vóditiṃ vâ tám ít pṛinakshi çávasotá rāyā́ ‖ 11 ‖ tvám agne vanushyató ní pâhi tvám u naḥ sahasâvann avadyā́t | sáṃ tvâ dhvasmanvád abhy ètu pā́thaḥ sáṃ rayíḥ spṛihayā́yyaḥ sahasrī́ ‖ 12 ‖ agnír hótâ gṛihápatiḥ sá rā́jâ víçvâ veda jánimâ jâtávedāḥ | devā́nām utá yó mártyânāṃ yájishṭhaḥ sá prá yajatâm ṛitā́vâ ‖ 13 ‖ ágne yád adyá viçó adhvarasya hotaḥ pā́vakaçoce vésh ṭvám hí yájvâ | ṛitā́ yajâsi mahinā́ ví yád

---

15, 5 rurucé. mú ráṇe. 9 agne. : rájasî *iti*. â-vṛiṇimáhe ádha sma. 10 su-áñcam. 11 te. vâ út-itim. çávasâ utá. 12 abhí etu. 13 jánima. 14 véḥ tvám.

bhûr havyâ vaha yavishṭha yâ te adyá || 14 || abhí práyâṅsi súdhitâni hí khyó ní tvâ dadhîta ródasî yájadhyai | ávâ no maghavan vâjasâtâv ágne víçvâni duritâ tarema tâ tarema távâvasâ tarema || 15 || 19 ||

ágne víçvebhiḥ svanîka devaír ûrṇâvantam prathamáḥ sîda yónim | kulâyínaṃ ghṛitávantaṃ savitré yajnáṃ naya yájamânâya sâdhú || 16 || imám u tyám atharvavád agním manthanti vedhásaḥ | yám aṅkûyántam ânayann ámûraṃ çyâvyâbhyaḥ || 17 || jánishvâ devávîtaye sarvátâtâ svastáye | â devân vakshy amṛítâṅ ṛitâvṛídho yajnáṃ devéshu pispriçaḥ || 18 || vayám u tvâ gṛihapate janânâm ágne ákarma samídhâ bṛihántam | asthûrí no gârhapatyâni santu tigména nas téjasâ sáṃ çiçâdhi || 19 || 20 ||

Prathamo 'nuvâkaḥ.

16 (457). gâyatrî. 1. 6 vardhamânâ. 27. 47. 48 anushṭubh. 46 trishṭubh.

Tvám agne yajnânâṃ hótâ víçveshâṃ hitáḥ | devébhir mânushe jáne || 1 || sá no mandrâbhir adhvaré jihvâbhir yajâ maháḥ | â devân vakshi yákshi ca || 2 || vétthâ hí vedho ádhvanaḥ pathâç ca devâñjasâ | ágne yajnéshu sukrato || 3 || tvâm îḷe ádha dvitâ bharató vâjibhiḥ çunám | îjé yajnéshu yajníyam || 4 || tvám imâ vâryâ purú dívodâsâya sunvaté | bharádvâjâya dâçúshe || 5 || 21 ||

tvám dûtó ámartya â vahâ daívyaṃ jánam | çṛiṇván víprasya sushṭutím || 6 || tvâm agne svâdhyò mártâso devávîtaye | yajnéshu devám îḷate || 7 || táva prá yakshi samdṛíçam utá krátuṃ sudânavaḥ | víçve jushanta kâmínaḥ || 8 ||

15, 15 ródasi *iti*. áva. - táva ávasâ. 16 su-anîka. 17 aṅku -yántam â ánayan. 18 jánishva. — 16, 2 yaja. 3 véttha. deva áñjasâ. 6 vaha.

tváṃ hótâ mánurhito váhnir âsâ vidúshṭaraḥ | ágne yákshi divó víçaḥ || 9 || ágna ấ yâhi vîtáye gṛiṇânó havyádâtaye | ní hótâ satsi barhíshi || 10 || 22 ||

táṃ tvâ samídbhir aṅgiro ghṛiténa vardhayâmasi | bṛihác chocâ yavishṭhya || 11 || sá naḥ pṛithú çravấyyam áchâ deva vivâsasi | bṛihád agne suvîryam || 12 || tvấm agne púshkarâd ádhy átharvâ nír amanthata | mûrdhnó víçvasya vâghátaḥ || 13 || tám u tvâ dadhyáṅṅ ṛíshiḥ putrá îdhe átharvaṇaḥ | vṛitraháṇam puraṃdarám || 14 || tám u tvâ pâthyó vṛíshâ sám îdhe dásyuhántamam | dhanaṃjayáṃ ráṇe -raṇe || 15 || 23 ||

éhy û shú brávâṇi té 'gna itthétarâ gíraḥ | ebhír vardhâsa índubhiḥ || 16 || yátra kvà ca te máno dákshaṃ dadhasa úttaram | tátrâ sádaḥ kṛiṇavase || 17 || nahí te pûrtám akshipád bhúvan nemânâṃ vaso | áthâ dúvo vanavase || 18 || ấgnír agâmi bhấrato vṛitrahấ purucétaṇaḥ | dívodâsasya sátpatiḥ || 19 || sá hí víçvấti pấrthivâ rayíṃ dấçan mahitvanấ | vanvánn ávâto ástṛitaḥ || 20 || 24 ||

sá pratnaván návîyasấgne dyumnéna saṃyátâ | bṛihát tatantha bhânúnâ || 21 || prá vaḥ sakhâyo agnáye stómaṃ yajnáṃ ca dhṛishṇuyấ | árca gấya ca vedháse || 22 || sá hí yó mấnushâ yugấ sîdad dhótâ kavíkratuḥ | dûtáç ca havyavấhanaḥ || 23 || tấ rẫjânâ çúcivratâdityấn mấrutaṃ gaṇám | váso yákshîhá ródasî || 24 || vásvî te agne sámdṛishṭir ishayaté mártyâya | ûrjo napâd amṛítasya || 25 || 25 ||

krátvâ dấ astu çréshṭho 'dyá tvâ vanvánt surékṇâḥ |

16, 10 ágne. 11 bṛihát çoca. 12 ácha. 16 ấ ihi ûṃ *iti* sú. te ágne itthấ ítarâḥ. vardhâse. 17 dadhase. tátra. 18 akshi -pát bhúvat. átha. 19 ấ agníḥ. 20 víçvâ áti. dấçat. 21 pratna -vát návîyasâ ágne. 23 hótâ. 24 çúci-vratâ âdityấn. váso *iti* yákshi ihá.

márta ânâça suvṛiktím || 26 || té te agne tvótâ ishayánto víçvam ấyuḥ | táranto aryó árâtîr vanvánto aryó árâtîḥ || 27 || agnís tigména çocíshâ yấsad víçvaṃ ny àtríṇam | agnír no vanate rayím || 28 || suvîraṃ rayím ấ bhara jấtavedo vícarshaṇe | jahí rákshâṅsi sukrato || 29 || tváṃ naḥ pâhy áṅhaso jấtavedo aghâyatáḥ | rákshâ ṇo brahmaṇas kave || 30 || 26 ||

yó no agne duréva ấ márto vadhấya dấçati | tásmân naḥ pâhy áṅhasaḥ || 31 || tváṃ táṃ deva jihváyâ pári bâdhasva dushkṛítam | márto yó no jíghâṅsati || 32 || bharádvâjâya sapráthaḥ çárma yacha sahantya | ágne váreṇyaṃ vásu || 33 || agnír vṛitrấṇi jaṅghanad draviṇasyúr vipanyáyâ | sámiddhaḥ çukrá ấhutaḥ || 34 || gárbhe mâtúḥ pitúsh pitấ vididyutânó aksháre | sîdann ṛitásya yónim ấ || 35 || 27 ||

bráhma prajấvad ấ bhara jấtavedo vícarshaṇe | ágne yád dîdáyat diví || 36 || úpa tvâ raṇvásaṃdṛiçam práyasvantaḥ sahaskṛita | ágne sasṛijmáhe gíraḥ || 37 || úpa châyấm iva ghṛíṇer áganma çárma te vayám | ágne híraṇyasaṃdṛiçaḥ || 38 || yá ugrá iva çaryahấ tigmáçṛiṅgo ná váṅsagaḥ | ágne púro rurójitha || 39 || ấ yáṃ háste ná khâdínaṃ çíçuṃ jâtáṃ ná bíbhrati | viçấm agníṃ svadhvarám || 40 || 28 ||

prá devấṃ devávîtaye bháratâ vasuvíttamam | ấ své yónau ní shîdatu || 41 || ấ jâtáṃ jâtávedasi priyáṃ çiçîtấtithim | syoná ấ gṛihápatim || 42 || ágne yukshvấ hí yé távấçvâso deva sâdhávaḥ | áraṃ váhanti manyáve || 43 || áchâ

16, 28 ní atríṇam. 30 ráksha naḥ. 31 duḥ-évaḥ. tásmât. 35 pitúḥ. 41 bhárata. 42 çiçita átithim syoné. 43 yukshvá. táva áçvâsaḥ. 44 ácha.

no yâhy ấ vahâbhí práyâṅsi vîtáye | ấ devấnt sómapîtaye || 44 || úd agne bhârata dyumád ájasreṇa dávidyutat | çócâ ví bhâhy ajara || 45 || 29 ||

vîtí yó devám márto duvasyéd agním îḷîtâdhvaré haví-shmân | hótâraṃ satyayájaṃ ródasyor uttânáhasto námasấ vivâset || 46 || ấ te agna ṛicấ havír hṛidấ tashṭàm bharâmasi | té te bhavantûkshấṇa ṛishabhấso vaçấ utá || 47 || agníṃ devấso agriyáṃ indháte vṛitrahántamam | yénâ vásûny ấbhṛitâ tṛiḷhấ rákshâṅsi vâjinâ || 48 || 30 ||

Pañcamo 'dhyâyaḥ.

17 (458). trishṭubh. 15 dvipadâ.

Píbâ sómam abhí yám ugra tárda ûrvấṃ gávyam máhi gṛiṇâná indra | ví yó dhṛishṇo vádhisho vajrahasta víçvâ vṛitrám amitríyâ çávobhiḥ || 1 || sá îm pâhi yá ṛijîshí tárutro yáḥ çípravân vṛishabhó yó matînấm | yó gotrabhíd vajrabhṛíd yó harishṭhấḥ sá indra citrấñ abhí ṭṛindhi vấjân || 2 || evấ pâhi pratnáthâ mándatu tvâ çrudhí bráhma vâvṛidhásvotá gîrbhíḥ | âvíḥ sûryaṃ kṛiṇuhí pîpihí'sho jahí çátrûñr abhí gấ indra ṭṛindhi || 3 || té tvâ mádâ bṛihád indra svadhâva imé pîtấ ukshayanta dyumántam | mahấm ánûnaṃ tavásaṃ víbhûtim matsaráso jarhṛishanta prasấham || 4 || yébhiḥ sûryaṃ ushásam mandasânó 'vâsayó 'pa dṛiḷhấni dárdrat | mahấm ádrim pári gấ indra sántaṃ nutthấ ácyutaṃ sádasaḥ pári svát || 5 || 1 ||

táva krátvâ táva tád daṅsánâbhir âmấsu pakvám çácyâ ní dîdhaḥ | aúrṇor dúra usríyâbhyo ví dṛiḷhód ûrvấd gấ

16, 44 vaha abhí. 45 çóca. 46 îḷîta adhvaré. námasâ ấ. 47 â — havíḥ 360, 5. bhavantu ukshấṇaḥ. 48 yéna. — 17, 1 píba. dhṛishṇo *iti*. 3 evá. vavṛidhásva utá. pipihí íshaḥ. 4 mádâḥ. pra -sáham. 5 mandasânáḥ ávâsayaḥ ápa. 6 dîdhar *iti* didhaḥ. dṛiḷhấ út.

asṛijo áñgirasvân || 6 || paprā́tha kshā́m máhi dáṇso vy ùrvī́m úpa dyā́m ṛishvó bṛihád indra stabhâyaḥ | ádhârayo ródasî deváputre pratné mâtárâ yahvī́ ṛitásya || 7 || ádha tvâ víçve purá indra devā́ ékaṃ tavásaṃ dadhire bhárâya | ádevo yád abhy aúhishṭa devā́nt svàrshâtâ vṛiṇata índram átra || 8 || ádha dyaúç cit te ápa sā́ nú vájrâd dvitā́namad bhiyásâ svásya manyóḥ | áhiṃ yád índro abhy óhasânaṃ ní cid viçvā́yuḥ çayáthe jaghā́na || 9 || ádha tváshṭâ te mahá ugra vájraṃ sahásrabhṛishṭiṃ vavṛitac chatā́çrim | níkâmam arámaṇasaṃ yéna návantam áhiṃ sám piṇag ṛijîshin || 10 || 2 ||

várdhân yáṃ víçve marútaḥ sajóshâḥ pácac chatám mahishā́ñ indra túbhyam | pûshā́ víshṇus trī́ṇi sárâṅsi dhâvan vṛitraháṇam madirám aṅçúm asmai || 11 || ā́ kshódo máhi vṛitáṃ nadī́nâm párishṭhitam asṛija ûrmím apā́m | tā́sâm ánu praváta indra pánthâm prā́rdayo nī́cîr apásaḥ samudrám || 12 || evā́ tā́ víçvâ cakṛivā́ṅsam índram mahā́m ugrám ajuryáṃ sahodā́m | suvī́raṃ tvâ svâyudháṃ suvájram ā́ bráhma návyam ávase vavṛityât || 13 || sá no vā́jâya çrávasa ishé ca râyé dhehi dyumáta indra víprân | bharádvâje nṛiváta indra sûrī́n diví ca smaidhi pā́rye na indra || 14 || ayā́ vā́jaṃ deváhitaṃ sanema mádema çatáhimâḥ suvī́râḥ || 15 || 3 ||

18 (459). trishṭubh.

Tám u shṭuhi yó abhíbhûtyojâ vanvánn ávâtaḥ puruhûtá índraḥ | áshâḷham ugráṃ sáhamânam âbhír gîrbhír

---

17, 7 ví ûrvī́m. n. d. pratné-yahvī́ *iti*. 8 abhí. vṛiṇate. 9 dvitā́ anamat. abhí. 10 vavṛitat çatá-açrim. ará-manasam. 11 pácat çatám. 12 prá ârdayaḥ. 13 evá. su-âyudhám. 14 çrávase. sma edhi. — 18, 1 stuhi. abhíbhûti-ojâḥ.

vardha vṛishabhâṃ carshaṇînâṃ || 1 || sá yudhmáḥ sátvâ kshajakṛít samádvâ tuvimrakshó nadanumâṅ ṛijîshî | bṛihádreṇuç cyávano mânushîṇâm ékaḥ kṛishṭînâm abhavat sahâvâ || 2 || tvâṃ ha nú tyád adamâyo dásyûṅr ékaḥ kṛishṭîr avanor âryâya | ásti svin nú vîryàṃ tát ta indra ná svid asti tád ṛituthâ ví vocaḥ || 3 || sád íd dhí te tuvijâtásya mánye sáhaḥ sahishṭha turatás turásya | ugrám ugrásya tavásas távîyó 'radhrasya radhratúro babhûva || 4 || tán naḥ pratnáṃ sakhyám astu yushmé itthâ vádadbhir valám áṅgirobhiḥ | hánn acyutacyud dasmesháyantam ṛiṇóḥ púro ví dúro asya víçvâḥ || 5 || 4 ||

sá hí dhîbhír hávyo ásti ugrá îçânakṛín mahatí vṛitratûrye | sá tokásâtâ tánaye sá vajrî vitantasâyyo abhavat samátsu || 6 || sá majmánâ jánima mânushâṇâm ámartyena nâmnâti prá sarsre | sá dyumnéna sá çávasotá râyâ sá vîryèṇa nṛítamaḥ sámokâḥ || 7 || sá yó ná muhé ná míthû jáno bhût sumántunâmâ cúmurim dhúnim ca | vṛiṇák píprum çámbaraṃ çúshṇam índraḥ purâṃ cyautnâya çayáthâya nú cit || 8 || udâvatâ tvákshasâ pányasâ ca vṛitrahátyâya rátham indra tishṭha | dhishvá vájraṃ básta â dakshiṇatrâbhí prá manda purudatra mâyâḥ || 9 || agnír ná çúshkaṃ vánam indra hetî ráksho ní dhakshy açánir ná bhîmâ | gambhîráya ṛishváyâ yó rurójâdhvânayad dúritâ dambháyac ca || 10 || 5 ||

â sahásram pathíbhir indra râyâ túvidyumna tuvivâjebhir arvâk | yâhí sûnó sahaso yásya nú cid ádeva îçe pu-

---

18, 2 samát-vâ. sahá-vâ. 3 adamayaḥ. svit. te. 4 hí távîyaḥ áradhrasya. 5 tát. yushmé *iti*. dasma isháyantam. 6 içâna -kṛít. 7 nâmnâ áti. çávasâ utá. sám-okâḥ. 8 míthu. nú. 9 út -ávatâ. háste. dakshiṇa-trâ abhí. 10 hetíḥ. gambhîráyâ. rurója ádhvanayat. dambháyat. 11 nú.

ruhûta yótoḥ || 11 || prá tuvidyumnásya sthávirasya ghṛíshver divó rarapçe mahimã pṛithivyãḥ | nãsya çátrur ná pratimãnam asti ná pratishṭhíḥ purumâyásya sáhyoḥ || 12 || prá tát te adyã káraṇaṃ kṛitám bhût kútsaṃ yád âyúm atithigvám asmai | purú sahásrâ ní çiçâ abhí kshãm út tũrvayâṇaṃ dhṛishatã ninetha || 13 || ánu tvãhighne ádha deva devã mádan víçve kavítamaṃ kavînãm | káro yátra várivo bâdhitãya divé jánâya tanvè gṛiṇânáḥ || 14 || ánu dyãvâpṛithivĩ tát ta ójo 'martyâ jihata indra devãḥ | kṛishvã kṛitno ákṛitaṃ yát te ásty ukthám návîyo janayasva yajnaíḥ || 15 || 6 ||

19 (460). trishṭubh.

Mahãñ índro nṛivád ã carshaṇiprã utá dvibárhâ aminâḥ sáhobhiḥ | asmadryàg vâvṛidhe vîryâyorúḥ pṛithúḥ súkṛitaḥ kartṛíbhir bhût || 1 || índram evá dhishâṇâ sâtáye dhâd bṛihántam ṛishvám ajáraṃ yúvânam | áshâḷhena çávasâ çûçuvãñsaṃ sadyáç cid yó vâvṛidhé ásâmi || 2 || pṛithũ karásnâ bahulã gábhastî asmadryàk sám mimîhi çrávâṅsi | yûthéva paçváḥ paçupã dámûnâ asmãñ indrâbhy ã vavṛitsvâjaú || 3 || tám va índraṃ catínam asya çâkaír ihá nûnáṃ vâjayánto huvema | yáthâ cit pũrve jaritãra âsúr ánedyâ anavadyã árishṭâḥ || 4 || dhṛitávrato dhanadãḥ sómavṛiddhaḥ sá hí vâmásya vásunaḥ purukshúḥ | sáṃ jagmire pathyâ rãyo asmint samudré ná síndhavo yãdamânâḥ || 5 || 7 ||

çávishṭhaṃ na ã bhara çûra çáva ójishṭham ójo abhi-

18, 12 ná asya. prâti-sthíḥ. 13 adyá. 14 tvâ áhi-ghne. devãḥ. 15 te ójaḥ ámartyâḥ jihate. kṛishvá. — 19, 1 vîryâya uruḥ. 3 pṛithũ *iti*. gábhastî *iti*. yûthã-iva. paçu-pãḥ. indra abhí ã vavṛitsva ájaú. 5 pathyâḥ.

bhûta ugrám | víçvâ dyumnấ vṛíshṇyâ mấnushâṇâm asmábhyaṃ dâ harivo mâdayádhyai || 6 || yás te mádaḥ pṛitanâshâḷ ámṛidhra índra táṃ na ấ bhara çûçuvấṅsam | yéna tokásya tánayasya sâtaú maṅsîmáhi jigîvấṅsas tvótâḥ || 7 || ấ no bhara vṛíshaṇaṃ çúshmam indra dhanaspṛítaṃ çûçuvấṅsaṃ sudáksham | yéna váṅsâma pṛítanâsu çátrûn távotibhir utá jâmíñr ájâmîn || 8 || ấ te çúshmo vṛishabhá etu paççấd óttarấd adharấd ấ purástât | ấ viçváto abhí sám etv arvấṅ índra dyumnáṃ svàrvad dhehy asmé || 9 || nṛívát ta indra nṛítamâbhir ûtí vaṅsîmáhi vâmáṃ çrómatebhiḥ | íkshe hí vásva ubháyasya râjan dhấ rátnam máhi sthûrám bṛihántam || 10 || marutvántaṃ vṛishabháṃ — || 11 || jánaṃ vajrin máhi cin mányamânam ebhyó nṛíbhyo randhayâ yéshv ásmi | ádhâ hí tvâ pṛithivyấṃ çúrasâtau hávâmahe tánaye góshv apsú || 12 || vayáṃ ta ebhíḥ puruhûta sakhyaíḥ çátroḥ-çatror úttara ít syâma | ghnánto vṛitrấṇy ubháyâni çûra râyấ madema bṛihatấ tvótâḥ || 13 || 8 ||

20 (461). trishṭubh. 7 virâj.

Dyaúr ná yá indrâbhí bhûmâryás tasthaú rayíḥ çávasâ pṛitsú jánân | táṃ naḥ sahásrabharam urvarâsấṃ daddhí sûno sahaso vṛitratúram || 1 || divó ná túbhyam ánv indra satrấsuryàṃ devébhir dhâyi víçvam | áhiṃ yád vṛitrám apó vavrivấṅsaṃ hánn ṛijîshin víshṇunâ sacânáḥ || 2 || tűrvann ójîyân tavásas távîyân kṛitábrahméndro vṛiddhámahâḥ | râjâbhavan mádhunaḥ somyásya víçvâsâṃ yát purấṃ dartnúm ấvat || 3 || çataír apadran paṇáya índrâtra dáço-

---

19, 6 abhi-bhûte. dâḥ. 8 táva ûtí-bhiḥ. 9 ấ uttarất. 10 te. dhâḥ. 11 281, 5. 12 cit. randhaya. ádha. 13 te. út-tare. — 20, 1 indra abhí bhűma aryáḥ. urvarâ-sấm. 2 satrấ asuryàm. 3 kṛitá-brahmâ índraḥ. râjâ abhavat. 4 indra útra dáça-oṇaye.

ṇaye kaváye 'rkásâtau | vadhaíḥ çúshṇasyâçúshasya mâyấḥ pitvó nấrirecît kíṃ caná prá || 4 || mahó druhó ápa viçvấyu dhâyi vájrasya yát pátane pấdi çúshṇaḥ | urú shá sarátham sấrathaye kar índraḥ kútsâya sűryasya sâtaú || 5 || 9 ||

prá çyenó ná madirám aṅçúm asmai çíro dâsásya námucer mathâyán | prấvan námîṃ sâyyáṃ sasántam pṛiṇág râyấ sám ishấ sáṃ svastí || 6 || ví pípror áhimâyasya dṛiḷhấḥ púro vajriñ chávasâ ná dardaḥ | súdâman tád rékṇo apramṛishyám ṛijíçvane dâtráṃ dâçúshe dâḥ || 7 || sá vetasúṃ dáçamâyaṃ dáçoṇiṃ tűtujim índraḥ svabhishṭísumnaḥ | ấ túgraṃ çáçvad íbhaṃ dyótanâya mâtúr ná sîm úpa sṛijâ iyádhyai || 8 || sá îṃ spṛídho vanate ápratîto bíbhrad vájraṃ vṛitrahánaṃ gábhastau | tíshṭhad dhárî ádhy ásteva gárte vacoyújâ vahata índram ṛishvám || 9 || sanéma té 'vasâ návya indra prá pûrávaḥ stavanta enấ yajnaíḥ | saptá yát púraḥ çárma çấradîr dárd dhán dấsîḥ purukútsâya çíkshan || 10 || tváṃ vṛidhá indra pûrvyó bhûr varivasyánn uçáne kâvyấya | párâ návavâstvam anudéyam mahé pitré dadâtha svấṃ nápâtam || 11 || tváṃ dhúnir indra dhúnimatîr ṛiṇór apáḥ sîrấ ná srávantîḥ | prá yát samudrám áti çûra párshi pâráyâ turváçaṃ yáduṃ svastí || 12 || táva ha tyád indra víçvam âjaú sastó dhúnîcúmurî yấ ha síshvap | dîdáyad ít túbhyaṃ sómebhiḥ sunván dabhîtir idhmábhṛitiḥ pakthy àrkaíḥ || 13 || 10 ||

21 (462). trishṭubh.

Imấ u tvâ purutámasya kârór hávyaṃ vîra hávyâ ha-

20, 4 çúshṇasya açúshasya. ná arirecît. 5 sáḥ. 6 prá âvat. 7 áhi-mâyasya. çávasâ. 8 dáça-mâyam dáça-oṇim. svabhishṭí-sumnaḥ. sṛija. 9 hárî *iti* ádhi ástâ-iva. 10 te ávasâ. stavante. hán. 12 sîrấḥ. pâráya. 13 dhúnîcúmurî *iti*. pakthî arkaíḥ. — 21, 1 hávyâḥ.

vante | dhíyo ratheshṭhấm ajáraṃ návîyo rayír vibhûtir îyate vacasyấ || 1 || tám u stusha índraṃ yó vídâno gírvâhasaṃ gîrbhír yajnávṛiddham | yásya dívam áti mahnấ pṛithivyấḥ purumâyásya riricé mahitvám || 2 || sá ít támo 'vayunáṃ tatanvát sűryeṇa vayúnavac cakâra | kadấ te mártâ amṛítasya dhấméyakshanto ná minanti svadhâvaḥ || 3 || yás tấ cakấra sá kúha svid índraḥ kám ấ jánaṃ carati kấsu vikshú | kás te yajnó mánase çáṃ várâya kó arká indra katamáḥ sá hótâ || 4 || idấ hí te vévishataḥ purâjấḥ pratnấsa âsúḥ purukṛit sákhâyaḥ | yé madhyamấsa utá nűtanâsa utấvamásya puruhûta bodhi || 5 || 11 ||

tám pṛichántó 'varâsaḥ párâṇi pratnấ ta indra çrútyấnu yemuḥ | árcâmasi vîra brahmavâho yấd evá vidmá tất tvâ mahấntam || 6 || abhí tvâ pấjo raksháso ví tasthe máhi jajnânám abhí tát sú tishṭha | táva pratnéna yújyena sákhyâ vájreṇa dhṛishṇo ápa tấ nudasva || 7 || sá tú çrudhîndra nűtanasya brahmaṇyató vîra kârudhâyaḥ | tvám hy âpíḥ pradívi pitṛîṇấṃ çáçvad babhűtha suháva éshṭau || 8 || prótáye váruṇam mitrám índram marútaḥ kṛishvấvase no adyá | prá pûshấṇaṃ víshṇum agním púraṃdhim savitấram óshadhîḥ párvatâṅç ca || 9 || imá u tvâ puruçâka prayajyo jaritấro abhy àrcanty arkaíḥ | çrudhí hávam ấ huvató huvânó ná tvấvâñ anyó amṛita tvád asti || 10 || nű ma ấ vấcam úpa yâhi vidvấn víçvebhiḥ sûno sahaso yájatraiḥ | yé agnijihvấ ṛitasấpa âsúr yé mánuṃ cakrúr úparaṃ dásâya || 11 || sá no bodhi puraetấ sugéshûtá durgéshu pathikṛíd vídânaḥ |

21, 1 rathe-sthấm. 2 stushe. 3 vayúna-vat. dhấma íyakshantaḥ. çrútyâ ánu. 5 purâ-jấḥ. utá avamásya. 6 pṛichántaḥ ávarâsaḥ. te. 7 dhṛishṇo *iti*. 8 çrudhi indra. hí âpíḥ. ấ-ishṭau. 9 prá ûtáye. kṛishva ávase. 10 imé. abhí arcanti. çrudhí. 11 nú me. 12 su-géshu utá.

yé áçramâsa urávo váhishṭhâs tébhir na indrâbhí vakshi vấjam || 12 || 12 ||

22 (463). trishṭubh.

Yá éka íd dhávyaç carshaṇînấm índraṃ táṃ gîrbhír abhy àrca âbhíḥ | yáḥ pátyate vṛishabhó vṛíshṇyâvânt satyáḥ sátvâ purumâyáḥ sáhasvân || 1 || tám u naḥ pűrve pitáro návagvâḥ saptá víprâso abhí vâjáyantaḥ | nakshaddâbhâṃ táturim parvateshṭhấm ádroghavâcam matíbhiḥ çávishṭham || 2 || tám îmaha índram asya râyáḥ puruvîrasya nṛivátaḥ purukshóḥ | yó áskṛidhoyur ajáraḥ svàrvân tám ấ bhara harivo mâdayádhyai || 3 || tán no ví voco yádi te purấ cij jaritấra ânaçúḥ sumnám indra | kás te bhâgáḥ kíṃ váyo dudhra khidvaḥ púruhûta purûvaso 'suraghnáḥ || 4 || tám pṛichántî vájrahastaṃ ratheshṭhấm índraṃ vépî vákvarî yásya nű gîḥ | tuvigrâbhâṃ tuvikûrmíṃ rabhodấṃ gâtûm ishe.nákshate túmram ácha || 5 || 13 ||

ayấ ha tyám mâyáyâ vâvṛidhânám manojúvâ svatavaḥ párvatena | ácyutâ cid vîḷitấ svojo rujó ví dṛiḷhấ dhṛishatấ virapçin || 6 || táṃ vo dhiyấ návyasyâ çávishṭham pratnám pratnavát paritaṅsayádhyai | sá no vakshad animânáḥ suváhméndro víçvâny áti durgáhâṇi || 7 || ấ jánâya drúhvaṇe pấrthivâni divyấni dîpayo 'ntárikshâ | tápâ vṛishan viçvátaḥ çocíshâ tấn brahmadvíshe çocaya kshấm apáç ca || 8 || bhúvo jánasya divyásya rấjâ pấrthivasya jágatas tveshasaṃdṛik | dhishvá vájraṃ dákshiṇa indra háste víçvâ ajurya dayase ví mấyâḥ || 9 || ấ saṃyátam indra ṇaḥ svastíṃ ça-

---

21, 12 indra abhí. — 22, 1 hávyaḥ. abhí arce. vṛíshṇya-vân. 2 nakshat-dâbhâm. parvate-sthâm. 3 îmahe. 4 tát. cit. puruvaso *iti*. 5 nú. rabhaḥ-dâm. 7 su-váhmâ índraḥ. 8 tápa. 9 dákshiṇe. 10 naḥ.

trútűryâya bṛihatîm ámṛidhrâm | yáyâ dâsâny âryâṇi vṛitrấ káro vajrint sutúkâ náhushâṇi || 10 || sá no niyúdbhiḥ puruhûta vedho viçvávârâbhir ấ gahi prayajyo | ná yấ ádevo várate ná devá âbhir yâhi tűyam ấ madryadrík || 11 || 14 ||

23 (464). triṣṭubh.

Sutá ít tvám nímiçla indra sóme stóme bráhmaṇi çasyámâna ukthé | yád vâ yuktấbhyâm maghavan háribhyâm bíbhrad vájram bâhvór indra yấsi || 1 || yád vâ diví pârye súshvim indra vṛitrahátyé 'vasi çűrasâtau | yád vâ dákshasya bibhyúsho ábibhyad árandhayaḥ çárdhata indra dásyûn || 2 || pâtâ sutám índro astu sómam praṇenîr ugró jaritấram ûtî́ | kártâ vîrấya súshvaya u lokám dấtâ vásu stuvaté kîráye cit || 3 || gántéyânti sávanâ háribhyâm babhrír vájram papíḥ sómaṃ dadír gâḥ | kártâ vîrám náryaṃ sárvavîraṃ çrótâ hávaṃ gṛiṇatáḥ stómavâhâḥ || 4 || ásmai vayám yád vâvấna tád vivishma índrâya yó naḥ pradívo ápas káḥ | suté sóme stumási çáṁsad ukthéndrâya bráhma várdhanaṃ yáthâsat || 5 || 15 ||

bráhmâṇi hí cakṛishé várdhanâni tấvat ta indra matíbhir vivishmaḥ | suté sóme sutapâḥ çámṭamâni rấndryâ kriyâsma vákshaṇâni yajnaíḥ || 6 || sá no bodhi puroḷấçaṃ rárâṇaḥ píbâ tú sómaṃ góṛijîkam indra | édám barhír yájamânasya sîdorúṃ kṛidhi tvâyatá u lokám || 7 || sá mandasvâ hy ánu jósham ugra prá tvâ yajnấsa imé açnuvantu | prémé hávâsaḥ puruhûtám asmé ấ tveyáṃ dhîr ávasa indra

---

22, 11 ấ âbhiḥ. — 23, 1 suté. çasyámâne. 2 vṛitra-hátye ávasi. 3 pra-neníḥ. 3 súsvaye. 4 gántâ íyanti. 5 vavấna. kár *iti* káḥ. ukthấ índrâya. yáthâ ásat. 6 te. 7 píba. ấ idám. sîda urúm. 8 mandasva hí. prá imé. asmé *iti* ấ tvâ iyám. ávase.

yamyâḥ || 8 || tám vaḥ sakhâyaḥ sám yáthâ sutéshu sómebhir îm pṛiṇatâ bhojám índram | kuvít tásmâ ásati no bhárâya ná súshvim índró 'vase mṛidhâti || 9 || evéd índraḥ suté astâvi sóme bharádvâjeshu kshâyad ín maghónaḥ | ásad yáthâ jaritrá utá sûrír índro râyó viçvávârasya dâtâ || 10 || 16 ||

Dvitîyo 'nuvâkaḥ.

24 (465). trishṭubh.

Vṛíshâ máda índre çlóka ukthấ sácâ sómeshu sutapấ ṛijîshî́ | arcatryò maghávâ nṛíbhya ukthaír dyukshó rấjâ girấm ákshitotiḥ || 1 || táturir vîró náryo vícetâḥ çrótâ hávam gṛiṇatá urvyûtiḥ | vásuḥ çáṅso narấm kârúdhâyâ vâjî́ stutó vidáthe dâti vấjam || 2 || áksho ná cakryòḥ çûra bṛihán prá te mahnấ ririce ródasyoḥ | vṛikshásya nú te puruhûta vayấ vy ûtáyo ruruhur indra pûrvî́ḥ || 3 || çácîvatas te puruçâka çấkâ gávâm iva srutáyaḥ saṃcáraṇîḥ | vatsânấm ná tantáyas ta indra dấmanvanto adâmânaḥ sudâman || 4 || anyád adyá kárvaram anyád u çvó 'sac ca sán múhur âcakrír índraḥ | mitró no átra váruṇaç ca pûshấryó váçasya paryetấsti || 5 || 17 ||

ví tvád ấpo ná párvatasya pṛishṭhấd ukthébhir indrânayanta yajnaíḥ | tám tvâbhíḥ sushṭutíbhir vâjáyanta âjím ná jagmur girváho áçvâḥ || 6 || ná yám járanti çarádo ná mấsâ ná dyấva índram avakárçayanti | vṛiddhásya cid vardhatâm asya tanûḥ stómebhir ukthaíç ca çasyámânâ || 7 || ná vîḷáve námate ná sthirấya ná çárdhate dásyujûtâya sta-

---

23, 9 pṛiṇata. tásmai. índraḥ ávase. 10 evá ít. ít. jaritré. — 24, 1 ákshita-ûtiḥ. 2 gṛiṇatíḥ urví-ûtiḥ. kârú-dhâyâḥ. 3 vayấḥ ví ûtáyaḥ. 4 çấkâḥ. te. 5 çváḥ ásat ca sát. pûshấ aryáḥ. pari-etấ asti. 6 indra anayanta. tvâ âbhíḥ. 7 mấsâḥ.

vắn | ájrâ índrasya girâyaç cid ṛishvắ gambhîré cid bhavati gâdhám asmai || 8 || gambhîréṇa na urúṇâmatrin préshó yandhi sutapâvan vắjân | sthắ û shú ûrdhvá ûtî árishaṇyann aktór vyùshṭau páritakmyâyâm || 9 || sácasva nâyám ávase abhîka itó vâ tám indra pâhi rishắḥ | amắ cainam áraṇye pâhi rishó mádema çatáhimâḥ suvîrâḥ || 10 || 18 ||

25 (466). trishṭubh.

Yắ ta ûtír avamắ yắ paramắ yắ madhyaméndra çushminn ásti | tắbhir û shú vṛitrahátye 'vîr na ebhíç ca vắjair mahắn na ugra || 1 || ắbhiḥ spṛídho mithatîr árishaṇyann amítrasya vyathayâ manyúm indra | ắbhir víçvâ abhiyújo víshûcîr ắryâya víçó 'va târîr dắsîḥ || 2 || índra jâmáya utá yé 'jâmayo 'rvâcînắso vanúsho yuyujré | tvám eshâṃ vithurắ çávâṅsi jahí vṛíshṇyâni kṛiṇuhî párâcaḥ || 3 || çúro vâ çúraṃ vanate çárîrais tanûrúcâ tárushi yát kṛiṇvaíte | toké vâ góshu tánaye yád apsú ví kráṇdasî urvárâsu brávaite || 4 || nahí tvâ çúro ná turó ná dhṛishṇúr ná tvâ yodhó mányamâno yuyódha | índra nákish ṭvâ práty asty eshâṃ víçvâ jâtắny abhy àsi tắni || 5 || 19 ||

sá patyata ubháyor nṛimṇám ayór yádî vedhásaḥ samithé hávante | vṛitré vâ mahó nṛiváti kṣháye vâ vyácasvantâ yádi vitantasaíte || 6 || ádha smâ te carshaṇáyo yád éjân índra trâtótá bhavâ varûtắ | asmắkâso yé nṛítamâso aryá índra sûráyo dadhiré puró naḥ || 7 || ánu te dâyi mahá indriyắya satrắ te víçvam ánu vṛitrahátye | ánu kshatrám

---

24, 8 ṛishvắḥ. 9 urúṇâ amatrin prá ishắḥ. ûṃ *iti* sú. ûtî. ví-ushṭau. 10 abhîke. ca enam. — 25, 1 te. madhyamắ indra. ûṃ *iti* sú. 2 vyathaya. víçaḥ áva. 3 ájâmayaḥ. kṛiṇuhí. 4 kráṇdasî *iti*. 5 nákiḥ tvâ. abhí asi. 6 patyate. yádi. 7 sma. trâtắ utá bhava. 8 mahé. yajatra índra.

ánu sáho yajatréndra devébhir ánu te nṛisháhye ‖ 8 ‖ evấ naḥ spṛídhaḥ sám ajā samátsv índra rârandhí mithatír ádevîḥ | vidyấma vástor ávasâ gṛiṇánto bharádvâjâ utá ta indra nûnám ‖ 9 ‖ 20 ‖

26 (467). trishṭubh.

Çrudhí na indra hváyâmasi tvâ mahó vấjasya sâtaú vâvṛishâṇāḥ | sám yád víçó 'yanta çúrasâtâ ugráṃ nó 'vaḥ pấrye áhan dâḥ ‖ 1 ‖ tváṃ vâjí havate vâjineyó mahó vấjasya gádhyasya sâtaú | tváṃ vṛitréshv indra sátpatiṃ tárutraṃ tváṃ cashṭe mushṭihấ góshu yudhyán ‖ 2 ‖ tváṃ kavíṃ codayo 'rkásâtau tváṃ kútsâya çúshṇaṃ dâçúshe vark | tváṃ çíro amarmáṇaḥ párâhann atithigvấya çáṁsyaṃ karishyán ‖ 3 ‖ tváṃ rátham prá bharo yodhám ṛishvám ấvo yúdhyantaṃ vṛishabháṃ dáçadyum | tváṃ túgraṃ vetasáve sácâhan tváṃ túji gṛiṇántam indra tûtoḥ ‖ 4 ‖ tváṃ tád ukthám indra barháṇâ kaḥ prá yác chatấ sahásrâ çûra dárshi | áva girér dấsaṃ çámbaraṃ han prấvo dívodâsaṃ citrấbhir ûtí ‖ 5 ‖ 21 ‖

tváṃ çraddhấbhir mandasânáḥ sómair dabhītaye cúmurim indra sishvap | tváṃ rajím píṭhînase daçasyán shashṭíṃ sahásrâ çácyâ sácâhan ‖ 6 ‖ ahám caná tát sûríbhir ânaçyâṃ táva jyấya indra sumnám ójaḥ | tváyâ yát stávante sadhavîra vîrấs trivárûthena náhushâ çavishṭha ‖ 7 ‖ vayáṃ te asyấm indra dyumnáhûtau sákhâyaḥ syâma mahina préshṭhâḥ | prấtardaniḥ kshatraçrír astu çréshṭho ghané vṛitrấṇāṃ sanáye dhánânâm ‖ 8 ‖ 22 ‖

25, 8 nṛi-sáhye. 9 evá. aja. rarandhí. te. — 26, 1 çrudhí. víçaḥ úyanta çúra-sâtau. naḥ ávaḥ. 3 párâ ahan. 4 sácâ ahan. tûtor *iti* tûtoḥ. 5 yát çatấ. prá ávaḥ. 6 sácâ ahan.

27 (468). trishṭubh.

Kím asya máde kím v asya pîtâv índraḥ kím asya sakhyé cakâra | ráṇâ vâ yé nishádi kím té asya purâ vividre kím u nûtanâsaḥ || 1 || sád asya máde sád v asya pîtâv índraḥ sád asya sakhyé cakâra | ráṇâ vâ yé nishádi sát té asya purâ vividre sád u nûtanâsaḥ || 2 || nahí nú te mahimánaḥ samasya ná maghavan maghavattvásya vidmá | ná rádhaso-râdhaso nûtanasyéndra nákir dadṛiça indriyáṃ te || 3 || etát tyát ta indriyám aceti yénâvadhîr varáçikhasya çéshaḥ | vájrasya yát te níhatasya çúshmât svanâc cid indra paramó dadára || 4 || vádhîd índro varáçikhasya çésho 'bhyâvartíne câyamânâya çíkshan | vṛicívato yád dhariyûpîyâyâṃ hán púrve árdhe bhiyásâparo dárt || 5 || 23 ||

triñcácchatam varmíṇa indra sâkáṃ yavyávatyâm puruhûta çravasyá | vṛicívantaḥ çárave pátyamânâḥ pátrâ bhindánn nyarthány âyan || 6 || yásya gávâv arushî sûyavasyú antár û shú cárato rérihâṇâ | sá. sṛíñjayâya turváçam párâdâd vṛicívato daivavâtáya çíkshan || 7 || dvayáñ agne rathíno viñçatíṃ gá vadhûmanto maghávâ máhyaṃ samráṭ | abhyâvártî câyamânó dadâti dûṇáçeyáṃ dákshiṇâ pârthavánâm || 8 || 24 ||

28 (469). trishṭubh. 2—4 jagatî. 8 anushṭubh.

Á gávo agmann utá bhadrám akrant sîdantu goshṭhé raṇáyantv asmé | prajávatîḥ pururúpâ ihá syur índrâya pûrvîr usháso dúhânâḥ || 1 || índro yájvane pṛiṇaté ca çikshaty úpéd dadâti ná svám mushâyati | bhûyo-bhûyo rayím íd asya vardháyann ábhinne khilyé ní dadhâti deva-

27, 1 ráṇâḥ 3 nûtanasya índra. dadṛiçe. 4 te. yéna ávadhîḥ. svanât. 5 abhi-âvartíne. hari-yûpîyâyâm. bhiyásâ áparaḥ. 6 triñçát-çatam. bhindánâḥ ny-arthâni. 7 suyavasyú *iti* su-yavasyú. úṃ *iti* sú. párâ adât. 8 gáḥ. duḥ-náçâ iyám. — 28, 2 úpa ít.

yúm || 2 || ná tā naçanti ná dabhāti táskaro nāsām āmitró vyáthir ā dadharshati | devāñç ca yābhir yájate dádāti ca jyóg ít tābhiḥ sacate gópatiḥ sahá || 3 || ná tā árvā reṇúkakāṭo açnute ná saṃskṛitatrám úpa yanti tā abhí | urugāyám ábhayaṃ tásya tā ánu gāvo mártasya ví caranti yájvanaḥ || 4 || gāvo bhágo gāva índro me achān gāvaḥ sómasya prathamásya bhakshāḥ | imā yā gāvaḥ sá janāsa índra ichāmī́d dhṛidā́ mánasā cid índram || 5 || yūyáṃ gāvo medayathā kṛiçáṃ cid açrîráṃ cit kṛiṇuthā suprátīkam | bhadráṃ gṛihám kṛiṇutha bhadravāco bṛihád vo váya ucyate sabhāsu || 6 || prajāvatīḥ sūyávasaṃ riçántīḥ çuddhā́ apáḥ suprapāṇé pibantīḥ | mā vaḥ stená īçata māghāçaṅsaḥ pári vo hetī́ rudrásya vṛijyāḥ || 7 || úpedám upapárcanam āsú góshūpa pṛicyatām' | úpa ṛishabhásya rétasy úpendra táva vîryè || 8 || 25 ||

Shashṭho 'dhyāyaḥ.

29 (470). trishṭubh.

Índraṃ vo náraḥ sakhyāya sepur mahó yántaḥ sumatáye cakānāḥ | mahó hí dātā́ vájrahasto ásti mahā́m u raṇvám ávase yajadhvam || 1 || ā́ yásmin háste náryā mimikshúr ā́ ráthe hiraṇyáye ratheshṭhā́ḥ | ā́ raçmáyo gábhastyoḥ sthūráyor ā́dhvann áçvāso vṛíshaṇo yujānā́ḥ || 2 || çriyé te pā́dā dúva ā́ mimikshur dhṛishṇúr vajrī́ çávasā dákshiṇāvān | vásāno átkaṃ surabhíṃ dṛiçé kám svàr ṇá ṇritav ishiró babhūtha || 3 || sá sóma ā́miçlatamaḥ sutó bhūd yásmin paktíḥ pacyáte sánti dhā́nāḥ | índraṃ náraḥ stu-

---

28, 3 tā́ḥ. ná āsām. 5 imā́ḥ yā́ḥ. ichā́mi ít hṛidā́. 6 medayatha. kṛiṇutha. 7 su-yávasam. su-prapāné. mā́ v. s. ī. m. 233, 3. hetíḥ. 8 úpa idám. góshu úpa. úpa ṛishabhásya. upá indra. — 29, 2 náryāḥ. rathe-sthā́ḥ. ā́ ádhvan. 3 ná ṇrito *iti*.

vánto brahmakârâ ukthâ çáṁsanto devávâtatamâḥ ‖ 4 ‖ ná te ántaḥ çávaso dhâyy asyá ví tú bâbadhe ródasî mahitvâ | â tâ sûríḥ pṛiṇati tûtujâno yûthévâpsú samíjamâna ûtî ‖ 5 ‖ evéd índraḥ suháva ṛishvó astûtî ánûtî hiriçipráḥ sátvâ | evâ hí jâtó ásamâtyojâḥ purû ca vṛitrâ hanati ní dásyûn ‖ 6 ‖ 1 ‖

30 (471). triṣṭubh.

Bhûya íd vâvṛidhe vîryâyaṁ éko ajuryó dayate vásûni | prá ririce divá índraḥ pṛithivyâ ardhám íd asya práti ródasî ubhé ‖ 1 ‖ ádhâ manye bṛihád asuryàm asya yâni dâdhâra nákir â minâti | divé-dive sûryo darçató bhûd ví sádmâny urviyâ sukrátur dhât ‖ 2 ‖ adyâ cin nú cit tád ápo nadînâṁ yád âbhyo árado gâtúm indra | ní párvatâ admasádo ná sedus tváyâ dṛiḷhâni sukrato rájâṁsi ‖ 3 ‖ satyám ít tán ná tvâvâṁ anyó astîndra devó ná mártyo jyâyân | áhann áhim pariçáyânam árṇo 'vâsṛijo apó áchâ samudrám ‖ 4 ‖ tvám apó ví dúro víshûcîr índra dṛiḷhám aruajaḥ párvatasya | râjâbhavo jágataç carshaṇînâṁ sâkáṁ sûryaṁ janáyan dyâṁ ushâsam ‖ 5 ‖ 2 ‖

31 (472). triṣṭubh. 4 çakvarî.

Ábhûr éko rayipate rayînâṁ â hástayor adhithâ indra kṛishṭîḥ | ví toké apsú tánaye ca sûré 'vocanta carshaṇáyo vivâcaḥ ‖ 1 ‖ tvád bhiyéndra pârthivâni víçvâcyutâ cic cyâvayante rájâṁsi | dyâvâkshâmâ párvatâso vánâni víçvaṁ

29, 5 dhâyi. yûthâ-iva ap-sú. 6 evá ít. astu ûtî. evá. ásamâti -ojâḥ purú. — 30, 1 vavṛidhe vîryâya. ródasî *iti*. 2 ádha. 3 adyá cit nú. 4 tát. asti índra. árṇaḥ áva asṛijaḥ. ácha. 5 râjâ abhavaḥ. — 31, 1 sûre ávocanta. 2 bhiyâ indra. víçvâ ácyutâ cit cyavayante.

dṛiḷhám bhayate ájmann ấ te ‖ 2 ‖ tvám kútsenâbhí çúshṇam indrâçúsham yudhya kúyavaṃ gávishṭau | dáça prapitvé ádha sűryasya mushâyáç cakrám ávive rápâṅsi ‖ 3 ‖ tvám çatấny áva çámbarasya púro jaghanthâpratîni dásyoḥ | áçiksho yátra çácyâ çacîvo dívodâsâya sunvaté sutakre bharádvâjâya gṛiṇaté vásûni ‖ 4 ‖ sá satyasatvan mahaté ráṇâya rátham ấ tishṭha tuvinṛimṇa bhîmám | yâhí prapathinn ávasópa madrík prá ca çruta çrâvaya carshaṇíbhyaḥ ‖ 5 ‖ 3 ‖

32 (473). trishṭubh.

Ápûrvyâ purutámâny asmai mahé vîrấya taváse turấya | virapçíne vajríṇe çámtamâni vácâṅsy âsấ sthávirâya taksham ‖ 1 ‖ sá mâtárâ sűryeṇâ kavînấm ávâsayad rujád ádriṃ gṛiṇânáḥ | svâdhîbhir ṛíkvabhir vâvaçânâ úd usríyâṇâm asṛijan nidấnam ‖ 2 ‖ sá váhnibhir ṛíkvabhir góshu çáçvan mitájnubhiḥ purukṛítvâ jigâya | púraḥ purohấ sákhibhiḥ sakhîyán dṛiḷhấ ruroja kavíbhiḥ kavíḥ sán ‖ 3 ‖ sá nîvyâbhir jaritấram áchâ mahó vấjebhir mahádbhiç ca çúshmaiḥ | purùvîrâbhir vṛishabha kshitînấm ấ girvaṇaḥ suvitấya prá yâhi ‖ 4 ‖ sá sárgeṇa çávasâ taktó átyair apá índro dakshiṇatás turâshấṭ | itthấ sṛijânấ ánapâvṛid ártham divé-dive vivishur apramṛishyám ‖ 5 ‖ 4 ‖

33 (474). trishṭubh.

Yá ójishṭha indra tám sú no dâ mádo vṛishant svabhishṭír dấsvân | saúvaçvyaṃ yó vanávat sváçvo vṛitrấ sa-

---

31, 3 kútsena abhí. indra açúsham. áviveḥ. 4 jaghantha apratîni. suta-kre. 5 ávasâ úpa. — 32, 2 sűryeṇa. su-âdhîbhiḥ. asṛijat ni-dấnam. 3 çáçvat. puraḥ-hấ. dṛiḷháḥ. 4 ácha. 5 ánapa-vṛit. — 33, 1 dâḥ. su-abhishṭíḥ.

mátsu sâsáhad amítrân || 1 || tvắṃ hîndrắvase vivâco hávante carshaṇáyaḥ çűrasâtau | tvám víprebhir ví paṇîñr açâyas tvóta ít sánitâ vắjam árvâ || 2 || tvám tắñ indrobháyâñ amítrân dắsâ vṛitrắṇy ắryâ ca çûra | vádhîr váneva súdhitebhir átkair ấ pṛitsú darshi nṛiṇắṃ nṛitama || 3 || sá tvám na indrắkavâbhir ûtî sákhâ viçvắyur avitắ vṛidhé bhûḥ | svàrshâtâ yád dhváyâmasi tvâ yúdhyanto nemádhitâ pṛitsú çûra || 4 || nûnám na indrâparắya ca syâ bhávâ mṛiḷîká utá no abhíshṭau | itthắ gṛiṇánto mahínasya çárman diví shyâma pắrye goshátamâḥ || 5 || 5 ||

34 (475). trishṭubh.

Sám ca tvé jagmúr gíra indra pûrvîr ví ca tvád yanti vibhvò manîshắḥ | purắ nûnám ca stutáya ṛíshîṇâm paspṛidhrá índre ádhy ukthârkắ || 1 || puruhûtó yáḥ purugûrtá ṛíbhvâñ ékaḥ purupraçastó ásti yajnaíḥ | rátho ná mahé çávase yujânò 'smắbhir índro anumắdyo bhût || 2 || ná yám hiṅsanti dhîtáyo ná vắṇîr índram nákshantī'd abhí vardháyantîḥ | yádi stotắraḥ çatám yát sahásram gṛiṇánti 'gírvaṇasam çám tád asmai || 3 || ásmâ etád divy àrcéva mâsắ mimikshá índre ny àyâmi sómaḥ | jánam ná dhánvann abhí sám yád ắpaḥ satrắ vâvṛidhur hávanâni yajnaíḥ || 4 || ásmâ etán máhy âñgûshám asmâ índrâya stotrám matíbhir avâci | ásad yáthâ mahatí vṛitratűrya índro viçvắyur avitắ vṛidháç ca || 5 || 6 ||

33, 2 hí indra ávase. 3 indra ubháyân. vánâ-iva. 4 indra ákavâbhiḥ. svàḥ-sâtâ yát hváyâmasi. 5 indra aparắya ca syâḥ bháva. syâma. goshá-tamâḥ. — 34, 1 paspṛidhré. uktha-arkắ. 2 ṛíbhvâ. yujânáḥ asmắbhiḥ. 3 nákshanti ít. 4 ásmai. diví arcắ-iva. ní ayâmi. 5 ásmai etát. asmai. vṛitra-tűrye.

35 (476). trishṭubh.

Kadā́ bhuvan ráthakshayāṇi bráhma kadā́ stotré sahasraposhyàṃ dâḥ | kadā́ stómaṃ vâsayo 'sya râyā́ kadā́ dhíyaḥ karasi vā́jaratnâḥ || 1 || kárhi svit tád indra yán nṛíbhir nṛ́n vîraír vîrā́n nîḷáyâse jáyâjī́n | tridhā́tu gā́ ádhi jayâsi góshv índra dyumnáṃ svàrvad dhehy asmé || 2 || kárhi svit tád indra yáj jaritré viçvápsu bráhma kṛiṇávaḥ çavishṭha | kadā́ dhíyo ná niyúto yuvâse kadā́ gómaghâ hávanâni gachâḥ || 3 || sá gómaghâ jaritré áçvaçcandrâ vā́jaçravaso ádhi dhehi pṛ́kshaḥ | pîpihī́shaḥ sudúghâm indra dhenúm bharádvâjeshu surúco rurucyâḥ || 4 || tám ā́ nûnáṃ vṛijánam anyáthâ cic chū́ro yác chakra ví dúro gṛiṇîshé | mā́ nír araṃ çukradúghasya dhenór âñgirasā́n bráhmaṇâ vipra jinva || 5 || 7 ||

36 (477). trishṭubh.

Satrā́ mádâsas táva viçvájanyâḥ satrā́ rā́yó 'dha yé pā́rthivâsaḥ | satrā́ vā́jânâm abhavo vibhaktā́ yád devéshu *dhârayathâ asuryàm* || *1* || ánu prá yeje jána ójo asya satrā́ *dadhire ánu vîryā́ya* | syûmagṛíbhe dúdhayé 'rvate ca krátuṃ *vṛiñjanty ápi vṛitrahátye* || 2 || táṃ sadhrī́cîr ûtáyo vṛíshṇyâni paúṃsyâni niyútaḥ saçcur índram | samudráṃ ná síndhava uktháçushmâ uruvyácasaṃ gíra ā́ viçanti || 3 || sá râyás khā́m úpa sṛijâ gṛiṇânáḥ puruçcandrásya tvám indra vásvaḥ | pátir babhûthā́samo jánânâm éko víçvasya bhúvanasya rā́jâ || 4 || sá tú çrudhi çrútyâ yó duvoyúr dyaúr ná bhūmâbhí rā́yo aryáḥ | áso yáthâ naḥ çávasâ cakánó yugé-yuge váyasâ cékitânaḥ || 5 || 8 ||

35, 2 yát. jáya âjī́n. 3 yát. viçvá-psu. 4. gó-maghâḥ. áçva-candrâḥ. pîpihí íshaḥ. 5 cit çū́raḥ yát çakra. — 36, 1 rāyaḥ ádha. 2 syûma-gṛíbhe dúdhaye árvate. 4 sṛija. babhûtha ásamaḥ. 5 duvaḥ-yúḥ. bhū́ma abhí.

37 (478). trishṭubh.

Arvâg ráthaṃ viçvávâraṃ ta ugréndra yuktâso hárayo vahantu | kîríç cid dhí tvâ hávate svàrvân ṛidhîmáhi sadhamâdas te adyá || 1 || pró dróṇe hárayaḥ kármâgman punânâsa ṛijyanto abhûvan | índro no asyá pûrvyáḥ papîyâd dyukshó mádasya somyásya râjâ || 2 || âsasrâṇâsaḥ çavasânám áchéndraṃ sucakré rathyâso áçvâḥ | abhí çráva ṛijyanto vaheyur nú cin nú vâyór amṛitaṃ ví dasyet || 3 || várishṭho asya dákshiṇâm iyartîndro maghónâṃ tuvikûrmítamaḥ | yáyâ vajrivaḥ pariyâsy áṅho maghâ ca dhṛishṇo dáyase ví sûríñ || 4 || índro vâjasya sthávirasya dâténdro gîrbhír vardhatâṃ vṛiddhámahâḥ | índro vṛitráṃ hánishṭho astu sátvâ tâ sûríḥ pṛiṇati tûtujânaḥ || 5 || 9 ||

38 (479). trishṭubh.

Ápâd itá úd u naç citrátamo mahîm bharshad dyumátîm índrahûtim | pányasîṃ dhîtíṃ daívyasya yâmañ jáṇasya râtíṃ vanate sudâṇuḥ || 1 || dûrâc cid á vasato asya kárṇâ ghóshâd índrasya tanyati bruvânâḥ | éyám enaṃ devâhûtir vavṛityân madryàg índram iyám ṛicyámânâ || 2 || táṃ vo dhiyâ paramáyâ purâjâm ajáram índram abhy ànûshy arkaíḥ | bráhmâ ca gíro dadhiré sám asmin mahâñç ca stómo ádhi vardhad índram || 3 || várdhâd yáṃ yajná utá sóma índraṃ várdhâd bráhma gíra ukthâ ca mánma | várdhâhainam usháso yâmann aktór várdhân mâsâḥ çarádo dyâva índram || 4 || evâ jajnânáṃ sáhase ásâmi vâvṛidhânáṃ râdhase ca çrutâya | mahâm ugrám ávase vipra nûnám á vivâsema vṛitratûryeshu || 5 || 10 ||

37, 1 te ugra índra. hí. 2 pró *iti*. kárma agman. 3 ácha índram. nú cit. 4 iyarti índraḥ. 5 dâtâ índraḥ. sátvâ á. — 38, 2 dûrât. á iyám. vavṛityât. 3 purâ-jâm. abhí anûshi. bráhma. 4 várdha áha enam. 5 evá.

39 (480). trishṭubh.

Mandrásya kavér divyásya váhner vípramanmaṇo vacanásya mádhvaḥ | ápâ nas tásya sacanásya devésho yuvasva gṛiṇaté góagrâḥ || 1 || ayám uçânáḥ páry ádrim usrâ ṛitádhîtibhir ṛitayúg yujânáḥ | rujád árugṇaṃ ví valásya sânum paṇîṁr vâcobhir abhí yodhad índraḥ || 2 || ayáṃ dyotayad adyúto vy àktûn doshâ vástoḥ çaráda índur indra | imáṃ ketúm adadhur nṛî cid áhnâṃ çúcijanmana ushásaç cakâra || 3 || ayáṃ rocayad arúco rucânò 'yáṃ vâsayad vy ṛiténa pûrvîḥ | ayám îyata ṛitayúgbhir áçvaiḥ svarvídâ nâbhinâ carshaṇiprâḥ || 4 || nû gṛiṇânó gṛiṇaté pratna râjann íshaḥ pinva vasudéyâya pûrvîḥ | apá óshadhîr avishâ vânâni gâ árvato nṛîn ṛicáse rirîhi || 5 || 11 ||

40 (481). trishṭubh.

Índra píba túbhyaṃ sutó mádâyâva sya hárî ví mucâ sákhâyâ | utá prá gâya gaṇá â nishádyâthâ yajnâya gṛiṇaté váyo dhâḥ || 1 || ásya piba yásya jajnânâ indra mádâya krátve ápibo virapçin | tám u te gâvo nára âpo ádrir índuṃ sám ahyan pîtáye sám asmai || 2 || sámiddhe agnaú sutá indra sóma â tvâ vahantu hárayo váhishṭhâḥ | tvâyatâ mánasâ johavîmîndrâ yâhi suvitâya mahé naḥ || 3 || â yâhi çáçvad uçatâ yayâthéndra mahâ mánasâ somapéyam | úpa bráhmâṇi çṛiṇava imâ nó 'thâ te yajnás tanvè váyo dhât || 4 || yád indra diví pârye yád ṛídhag yád vâ své sádane yátra vâsi | áto no yajnám ávase niyútvânt sajóshâḥ pâhi girvaṇo marúdbhiḥ || 5 || 12 ||

39, 1 vípra-manmanaḥ. ápâḥ. deva íshaḥ. 3 ví aktûn. nú. 4 rucânáḥ ayám. ví ṛiténa. îyate. 5 nú. — 40, 1 mádâya áva. muca. gaṇé. ni-sádya átha. 3 suté. sóme. johavîmi índra â. 4 yayâtha índra. naḥ átha. 5 vâ ási.

41 (482). trishṭubh.

Áheḷamâna úpa yâhi yajnáṃ túbhyam pavanta índavaḥ sutâsaḥ | gắvo ná vajrint svám óko áchéndrā gahi prathamó yajníyânâm || 1 || yấ te kâkút súkṛitâ yấ várishṭhâ yáyâ çáçvat píbasi mádhva ûrmím | táyâ pâhi prá te adhvaryúr asthât sáṃ te vájro vartatâm indra gavyúḥ || 2 || eshá drapsó vṛishabhó viçvárûpa índrâya vṛíshṇe sám akâri sómaḥ | etám piba harivaḥ sthâtar ugra yásyéçishe pradívi yás te ánnam || 3 || sùtáḥ sómo ásutâd índra vásyân ayáṃ çréyâñ cikitúshe ráṇâya | etáṃ titirva úpa yâhi yajnáṃ téna víçvâs távishîr ấ pṛiṇasva || 4 || hváyâmasi tvéndra yâhy arvấñ áraṃ te sómas tanvè bhavâti | çátakrato mâdáyasvâ sutéshu prấsmấñ ava pṛítanâsu prá vikshú || 5 || 13 ||

42 (483). anushṭubh. 4 bṛihatî.

Práty asmai pípîshate víçvâni vidúshe bhara | araṃgamấya jágmaye 'paçcâddaghvane náre || 1 || ém enam pratyétana sómebhiḥ somapâtamam | ámatrebhir ṛijîshíṇam índraṃ sutébhir índubhiḥ || 2 || yádî sutébhir índubhiḥ sómebhiḥ pratibhûshatha | védâ víçvasya médhiro dhṛishát táṃ-tam íd éshate || 3 || asmấ-asmâ íd ándhasó 'dhvaryo prá bharâ sutám | kuvít samasya jényasya çárdhato 'bhíçaster avaspárat || 4 || 14 ||

43 (484). ushṇih.

Yásya tyác chámbaram máde dívodâsâya randháyaḥ | ayáṃ sá sóma indra te sutáḥ píba || 1 || yásya tîvrasútam

---

41, 1 pavante. ácha índra ấ. 3 yúsya ĩçishe. 5 tvâ ấ indra. mâdáyasva. prá asmắn. — 42, 1 jágmaye ápaçcât-daghvane. 2 ấ îm. prati-étana. 3 yádi. véda. ấ îshate. 4 asmaí-asmai. ándhasaḥ ádhvaryo *iti*. bhara. ava-spárat. — 43, 1 tyát çámbaram.

mádam mádhyam ántaṃ ca rákshase | ayáṃ sá — ‖ 2 ‖ yásya gấ antár áçmano máde dṛiḷhấ avấsṛijaḥ | ayáṃ sá — ‖ 3 ‖ yásya mandânó ándhaso mấghonaṃ dadhishé çávaḥ | ayáṃ sá — ‖ 4 ‖ 15 ‖

Tṛitîyo 'nuvâkaḥ.

44 (485). trishṭubh. 1—6 anushṭubh. 7. 9 virâj oder trishṭubh. 8 virâj.

Yó rayivo rayíṃtamo yó dyumnaír dyumnávattamaḥ | sómaḥ sutáḥ sá indra té 'sti svadhâpate mádaḥ ‖ 1 ‖ yáḥ çagmás tuviçagma te râyó dâmấ matînấṃ | sómaḥ sutáḥ — ‖ 2 ‖ yéna vṛiddhó ná çávasâ turó ná svấbhir ûtíbhiḥ | sómaḥ sutáḥ — ‖ 3 ‖ tyám u vo áprahaṇaṃ gṛiṇîshé çávasas pátim | índraṃ viçvâsấhaṃ náram máṅhishṭhaṃ viçvácarshaṇim ‖ 4 ‖ yáṃ vardháyantīd gíraḥ pátiṃ turásya rấdhasaḥ | tám ín nv àsya ródasî devī́ çúshmaṃ saparyataḥ ‖ 5 ‖ 16 ‖

tád va ukthásya barháṇéndrâyopastṛiṇîsháṇi | vípo ná yásyotáyo ví yád róhanti sakshítaḥ ‖ 6 ‖ ávidad dákshaṃ mitró návîyân papânó devébhyo vásyo acait | sasavấnt staulấbhir dhautárîbhir urushyấ pâyúr abhavat sákhibhyaḥ ‖ 7 ‖ ṛitásya pathí vedhấ apâyi çriyé mánâṅsi devấso akran | dádhâno nấma mahó vácobhir vápur dṛiçáye venyó vy âvaḥ ‖ 8 ‖ dyumáttamaṃ dákshaṃ dhehy asmé sédhâ jánânâm pûrvī́r árâtîḥ | várshîyo váyaḥ kṛiṇuhi çácîbhir dhánasya sâtấv asmấṅ aviḍḍhi ‖ 9 ‖ índra túbhyam ín maghavann abhûma vayáṃ dâtré harivo mấ ví venaḥ | nákir

43, 3 ava-ásṛijaḥ. — 44, 1 rayi-vaḥ. te ásti. 4 ápra-hanam. viçva-sáham. 5 vardháyanti ít. ít nú asya ródasî *iti* devī́ *iti*. 6 barháṇâ índrâya upa-stṛiṇîsháṇi. yásya ûtáyaḥ. sa-kshítaḥ. 8 ví âvar *ity* âvaḥ. 9 sédha. 10 ít.

âpir dadṛiçe martyatrâ kím aṅgá radhracódanaṃ tvâhuḥ || 10 || 17 ||

mấ jásvane vṛishabha no rarîthâ mấ te revátaḥ sakhyé rishâma | pûrvîsh ṭa indra nishshídho jáneshu jahy ásushvîn pra vṛihấpṛiṇataḥ || 11 || úd abhrấṇîva stanáyann iyartîndro rấdhâṅsy áçvyâni gávyâ | tvám asi pradívaḥ kârúdhâyâ mấ tvâdâmấna ấ dabhan maghónaḥ || 12 || ádhvaryo vîra prá mahé sutấnâm índrâya bhara sá hy àsya rấjâ | yáḥ pûrvyấbhir utá nû́tanâbhir gîrbhír vâvṛidhé gṛiṇatấm ṛíshîṇâm || 13 || asyá madé purú várpâṅsi vidvấn índro vṛitrấṇy apratî́ jaghâna | tám u prá hoshi mádhumantam asmai sómaṃ vîrấya çipríṇe píbadhyai || 14 || pấtâ sutám índro astu sómaṃ hántâ vṛitráṃ vájreṇa mandasânáḥ | gántâ yajnám parâvátaç cid áchâ vásur dhînấm avitấ kârúdhâyâḥ || 15 || 18 ||

idáṃ tyát pấtram indrapấnam índrasya priyám amṛítam apâyi | mátsad yáthâ saumanasấya devấṃ vy àsmád dvésho yuyávad vy áṅhaḥ || 16 || enấ mandânó jahí çûra çátrûñ jâmím ájâmim maghavann amítrân | abhishṇấñ abhy âdédiçânân párâca indra prá mṛiṇâ jahî́ ca || 17 || âsú shmâ ṇo maghavann indra pṛitsv àsmábhyam máhi várivaḥ sugáṃ kaḥ | apấṃ tokásya tánayasya jeshá índra sûrîn kṛiṇuhí smâ no árdham || 18 || ấ tvâ hárayo vṛíshaṇo yujấnấ vṛísharathâso vṛísharaçmayó 'tyâḥ | asmatrấñco vṛíshaṇo vajravấho vṛíshṇe mádâya suyújo vahantu || 19 || ấ te vṛishan vṛíshaṇo dróṇam̃ asthur ghṛitaprúsho nórmáyo má-

---

44, 10 tvâ âhuḥ. 11 rarîthâḥ. pûrvîḥ te. jahí ásusvîn prá vṛiha áṗṛiṇataḥ. 12 abhrấṇi-iva. iyarti índraḥ. kârú-dhâyâḥ. tvâ adâmấnaḥ. 13 hí asya. 14 apratî́. 15 pấtâ — sómam 464, 3. ácha. 16 ví asmát. ví. 17 abhi-senấn abhí â-dédiçânân. mṛiṇa jahí. 18 sma naḥ. pṛit-sú asmábhyam. jeshé. sma. 19 yujânâḥ. vṛísha-raçmayaḥ átyâḥ. 20 ná ûrmáyaḥ.

dantaḥ | índra prá túbhyaṃ vṛíshabhiḥ sutấnâṃ vṛíshṇe bharanti vṛishabhấya sómam || 20 || 19 ||

vṛíshâsi divó vṛishabháḥ pṛithivyấ vṛíshâ síndhûnâṃ vṛishabháḥ stíyânâm | vṛíshṇe ta índur vṛishabha pîpâya svâdú ráso madhupéyo várâya || 21 || ayáṃ devấḥ sáhasâ jấyamâna índreṇa yujấ paníṃ astabhâyat | ayáṃ svásya pitúr ấyudhânîndur amushṇâd áçivasya mâyấḥ || 22 || ayám akṛiṇod ushásaḥ sapátnîr ayáṃ sûrye adadhâj jyótir antáḥ | ayáṃ tridhấtu divî rocanéshu tritéshu vindad amṛítaṃ níguḷham || 23 || ayáṃ dyấvâpṛithivî ví shkabhâyad ayáṃ rátham ayunak saptáraçmim | ayáṃ góshu çácyâ pakvám antáḥ sómo dâdhâra dáçayantram útsam || 24 || 20 ||

45 (486). gâyatrî. 29 atiniçrit. 33 anushṭubh.

Yá ấnayat parâvátaḥ súnîtî turváçaṃ yádum | índraḥ sá no yúvâ sákhâ || 1 || avipré cid váyo dádhad anâçúnâ cid árvatâ | índro jétâ hitáṃ dhánam || 2 || mahîr asya práṇîtayaḥ pûrvîr utá práçastayaḥ | nấsya kshîyanta ûtáyaḥ || 3 || sákhâyo bráhmavâhasé 'rcata prá ca gâyata | sá hí naḥ prámatir mahî || 4 || tvám ékasya vṛitrahann avitấ dváyor asi | utédṛiçe yáthâ vayám || 5 || 21 ||

náyasîd v áti dvíshaḥ kṛiṇóshy ukthaçaṃsínaḥ | nṛíbhiḥ suvîra ucyase || 6 || brahmấṇam bráhmavâhasaṃ gîrbhíḥ sákhâyam ṛigmíyam | gấṃ na dohase huve || 7 || yásya víçvâni hástayor ûcúr vásûni ní dvitấ | vîrásya pṛitanâsháhaḥ || 8 || ví dṛiḷhấni cid adrivo jánânâṃ çacîpate | vṛihá mâyấ anânata || 9 || tám u tvâ satya somapâ índra vâjânâm pate | áhûmahi çravasyávaḥ || 10 || 22 ||

44, 21 vṛíshâ asi. pṛithivyấḥ. te. svâdúḥ. 22 ấyudhâni índuḥ. 23 adadhât. 24 skabhâyat. — 45, 1 ấ ánayat. 3 ná asya kshîyante. 4 bráhma-vâhase árcata. 5 utá îdṛíçe. 6 náyasi ít ûṃ *iti*.

tám u tvâ yáḥ purâsitha yó vâ nûnáṃ hité dháne | hávyaḥ sá çrudhî hávam || 11 || dhîbhír árvadbhir árvato vâjâñ indra çravâyyân | tváyâ jeshma hitáṃ dhánam || 12 || ábhûr u vîra girvaṇo mahâñ indra dháne hité | bháre vitantasâyyaḥ || 13 || yâ ta ûtír amitrahan makshûjavastamâsati | táyâ no hinuhî rátham || 14 || sá ráthena rathîtamo 'smâkenâbhiyúgvanâ | jéshi jishṇo hitáṃ dhánam || 15 || 23 ||

yá éka ít tám u shṭubi kṛishṭînâṃ vicarshaṇiḥ | pátir jajné vṛíshakratuḥ || 16 || yó gṛiṇatâm íd âsithâpír ûtî çivâḥ sákhâ | sá tváṃ na indra mṛiḷaya || 17 || dhishvá vájraṃ gábhastyo rakshohátyâya vajrivaḥ | sâsahîshṭhâ abhí spṛídhaḥ || 18 || pratnáṃ rayîṇâṃ yújaṃ sákhâyaṃ kîricódanam | bráhmavâhastamaṃ huve || 19 || sá hí víçvâni pârthivâñ éko vásûni pátyate | gírvaṇastamo ádhriguḥ || 20 || 24 ||

sá no niyúdbhir â pṛiṇa kâmaṃ vâjebhir açvíbhiḥ | gómadbhir gopate dhṛishát || 21 || tád vo gâya suté sácâ purûtâya sátvane | çáṃ yád gáve ná çâkíne || 22 || ná ghâ vásur ní yamate dânáṃ vâjasya gómataḥ | yát sîm úpa çrávad giraḥ || 23 || kuvítsasya prá hí vrajáṃ gómantaṃ dasyuhâ gámat | çácîbhir ápa no varat || 24 || imâ u tvâ çatakrato 'bhí prá ṇonuvur giraḥ | índra vatsáṃ ná mâtáraḥ || 25 || 25 ||

dûṇâçaṃ sakhyáṃ táva gaúr asi vîra gavyaté | áçvo açvâyaté bhava || 26 || sá mandasvâ hy ándhaso - || 27 || imâ u tvâ suté-sute nákshante girvaṇo giraḥ | vatsáṃ gâvo ná dhenávaḥ || 28 || purûtámam purûṇâṃ stotṛîṇâṃ vivâci | vâ-

---

45, 11 purâ âsitha. çrudhi. 14 tc. makshújavas-tamâ ásati. hinuhi. 15 asmâkena abhi-yúgvanâ. 16 stuhi. 17 âsitha âpṛṇ. 18 gábhastyoḥ. 20 pârthivâ. 23 gha. 24 kuvít -sasya. 25 nonuvuḥ. 26 duḥ-náçam. 27 = 275, 6.

jebhir vâjayatâm || 29 || asmâkam indra bhûtu te stómo vâhishṭho ántamaḥ | asmân râyé mahé hinu || 30 || ádhi bṛibúḥ paṇîṇâm várshishṭhe mûrdhánn asthât | urúḥ kákṣho ná gâṅgyáḥ || 31 || yásya vâyór iva dravád bhadrâ râtíḥ sahasríṇî | sadyó dânâya máṅhate || 32 || tát sú no víçve aryá â sádâ gṛiṇanti kârávaḥ | bṛibúṃ sahasradâtamaṃ sûríṃ sahasrasâtamam || 33 || 26 ||

46 (487). Strophe um Strophe bṛihatî und satobṛihatî.

Tvâm íd dhí hávâmahe sâtâ vâjasya kârávaḥ | tvâṃ vṛitréshv indra sátpatiṃ náras tvâṃ kâshṭhâsv árvataḥ || 1 || sá tváṃ naç citra vajrahasta dhṛishṇuyâ maháḥ stavânó adrivaḥ | gâm áçvaṃ rathyàm indra sáṃ kira satrâ vâjaṃ ná jigyúshe || 2 || yáḥ satrâhâ vícarshaṇir índraṃ tám hûmahe vayám | sáhasramushka túvinṛimṇa sátpate bhávâ samátsu no vṛidhé || 3 || bâdhase jánân vṛishabhéva manyúnâ ghṛíshau mîḷhá ṛicîshama | asmâkam bodhy avitâ mahâdhané tanûshv apsú sûrye || 4 || índra jyéshṭhaṃ nâ ā bharañ ójishṭham pápuri çrávaḥ | yénemé citra vajrahasta ródasî óbhé suçipra prâḥ || 5 || 27 ||

tvâm ugrám ávase carshaṇîsáhaṃ râjan devéshu hûmahe | víçvâ sú no vithurâ pibdanâ vaso 'mítrânt sushâhân kṛidhi || 6 || yád indra nâhushîshv âñ ójo nṛimṇáṃ ca kṛishṭíshu | yád vâ páñca kshitînâm dyumnám â bhara satrâ víçvâni paúṃsyâ || 7 || yád vâ tṛikshaú maghavan druhyâv â jáne yát pûraú kác ca vṛíshṇyam | asmábhyaṃ tád ririhi sáṃ nṛishâhye 'mítrân pṛitsú turváṇe || 8 || índra tridhâtu çaraṇáṃ trivárûthaṃ svastimát | chardír yacha ma-

---

46, 1 hí. 3 bháva. 4 vṛishabhâ-iva. mîḷhé. 5 bhara. yéna imé *iti*. ródasî *iti* â ubhé *iti*. 7 â. 8 kát.

ghávadbhyaç ca máhyaṃ ca yâváyâ didyúm ebhyaḥ ‖ 9 ‖ yé gavyatā́ mánasâ çátrum âdabhúr abhipraghnánti dhṛishṇuyā́ | ádha smâ no maghavann indra gírvaṇas tanûpā́ ántamo bhava ‖ 10 ‖ 28 ‖

ádha smâ no vṛidhé bhavéndra nâyám avâ yudhí | yád antárikshe patáyanti parṇíno didyávas tigmámûrdhânaḥ ‖ 11 ‖ yátra çū́râsas tanvò vitanvaté priyā́ çárma pitṛ́ṇā́m | ádha smâ yacha tanvè táne ca chardír acíttaṃ yâváya dvéshaḥ ‖ 12 ‖ yád indra sárge árvataç codáyâse mahâdhané | asamané ádhvani vṛijiné pathí çyenā́ṅ iva çravasyatáḥ ‖ 13 ‖ síndhûṅr iva pravaṇá âçuyā́ yató yádi klóçam ánu shváṇi | ā́ yé váyo ná várvṛitaty ā́mishi gṛibhîtā́ bâhvór gávi ‖ 14 ‖ 29 ‖

47 (488). trishṭubh. 19 bṛihatî. 23 anushṭubh. 24 gâyatrî. 25 dvipadâ. 27 jagatî.

Svâdúsh kílâyám mádhumâṅ utā́yáṃ tîvráḥ kílâyáṃ rásavâṅ utā́yám | utó nv àsyá papivā́ṅsam índraṃ ná káç caná sahata âhavéshu ‖ 1 ‖ ayáṃ svâdúr ihá mádishṭha âsa yásyéndro vṛitrahátye mamā́da | purū́ṇi yáç cyautnā́ çámbarasya ví navatíṃ náva ca dehyò hán ‖ 2 ‖ ayám me pîtá úd iyarti vā́cam ayám manîshā́m uçatī́m ajîgaḥ | ayáṃ shá[l] urvī́r ámimîta dhī́ro ná yā́bhyo bhúvanaṃ kác canā́ré ‖ 3 ‖ ayáṃ sá yó varimā́ṇam pṛithivyā́ varshmā́ṇaṃ divó ákṛiṇod ayáṃ sáḥ | ayám pîyū́shaṃ tisṛíshu pravátsu sómo dâdhârorv àntárikshaṃ ‖ 4 ‖ ayáṃ vidac citradṛíçîkam árṇaḥ çukrásadmanâm ushásâm ánîke | ayáṃ mahā́ṅ ma-

---

46, 9 yaváya. 10 sma. 11 sma. bhava índra. ava. 12 sma. yaváya. 14 pravaṇé. sváni. gṛibhîtā́ḥ. — 47, 1 svâdúḥ kíla ayám. utá ayám. utó *iti* nú asyá. sáhate. 2 yásya índraḥ. 3 kát caná ā́ré. 4 pṛithivyā́ḥ. dâdhâra urú antárikshaṃ. 5 vidat.

hatā skámbhanenód dyām astabhnād vṛishabhó marútvān ‖ 5 ‖ 30 ‖

dhṛishát piba kaláçe sómam indra vṛitrahā çūra samaré vásūnām | mādhyaṃdine sávana ā vṛishasva rayisthāno rayím asmāsu dhehi ‖ 6 ‖ índra prá ṇaḥ puraetéva paçya prá no naya pratarām vásyo ácha | bhávā supāró atipārayó no bhávā súnītir utá vāmánītiḥ ‖ 7 ‖ urúṃ no lokám ánu neshi vidvānt svàrvaj jyótir ábhayaṃ svastí | ṛishvā ta indra sthávirasya bāhū úpa stheyāma çaraṇā bṛihántā ‖ 8 ‖ várishṭhe na indra vandhúre dhā váhishṭhayoḥ çatāvann áçvayor ā | ísham ā vakshīshāṃ várshishṭhām mā nas tārīn maghavan rāyo aryáḥ ‖ 9 ‖ índra mṛiḷá máhyaṃ jīvātum icha codáya dhíyam áyaso ná dhārām | yát kíṃ cāháṃ tvāyúr idáṃ vádāmi táj jushasva kṛidhí mā devávantam ‖ 10 ‖ 31 ‖

trātāram índram avitāram índraṃ háve-have suhávaṃ çūram índram | hváyāmi çakrám puruhūtám índraṃ svastí no maghávā dhātv índraḥ ‖ 11 ‖ índraḥ sutrāmā svávāñ ávobhiḥ sumṛiḷīkó bhavatu viçvávedāḥ | bādhatāṃ dvésho ábhayaṃ kṛiṇotu suvīryasya pátayaḥ syāma ‖ 12 ‖ tásya vayáṃ sumataú yajníyasyāpi bhadré saumanasé syāma | sá sutrāmā svávāñ índro asmé ārāc cid dvéshaḥ sanutár yuyotu ‖ 13 ‖ áva tvé indra praváto nórmír gíro bráhmāṇi niyúto dhavante | urū́ ná rādhaḥ sávanā purūṇy apó gā vajrin yuvase sám índūn ‖ 14 ‖ ká īṃ stavat káḥ pṛināt kó yajāte yád ugrám ín maghávā viçváhāvet | pādāv iva

---

47, 5 skámbhanena út. 6 sávane. 7 naḥ puraetā-iva. bháva. 8 svàr-vat. te. bāhū *iti*. 9 dhāḥ. çata-van. vakshi ishāṃ. tārīt. 10 ca ahám. tát. 13 yajníyasya ápi. asmé *iti* ārāt. 14 tvé *iti*. ná ūrmíḥ. urú. gāḥ. 15 ít. viçváhā ávet.

praháraṇn anyám-anyaṃ kṛiṇóti pūrvam áparaṃ çácîbhiḥ ‖ 15 ‖ 32 ‖

çṛiṇvé vîrá ugrám-ugraṃ damâyánn anyám-anyam atinenîyámânaḥ | edhamânadvíḷ ubháyasya râjâ coshkûyáte víça índro manushyân̄ ‖ 16 ‖ párâ pūrveshâṃ sakhyâ vṛiṇakti vitárturâṇo áparebhir eti | ánânubhûtîr avadhûnvânáḥ pûrvîr índraḥ çarádas tartarîti ‖ 17 ‖ rûpáṃ-rûpam prátirûpo babhûva tád asya rûpám praticákshaṇâya | índro mâyâbhiḥ pururûpa îyate yuktâ hy àsya hárayaḥ çatâ dáça ‖ 18 ‖ yujânó harítâ ráthe bhûri tváshṭehá râjati | kó viçvâhâ dvishataḥ páksha âsata utâsîneshu sûríshu ‖ 19 ‖ agavyûti kshétram âganma devâ urví satî bhûmir aṅhûraṇâbhût | bṛíhaspate prá cikitsâ gávishṭâv itthâ saté jaritrá indra pánthâm ‖ 20 ‖ 33 ‖

divé-dive sadṛiçîr anyám árdhaṃ kṛishṇâ asedhat ápa sádmano jâḥ | áhan dâsâ vṛishabhó vasnayántodávraje varcínaṃ çámbaraṃ ca ‖ 21 ‖ prastoká ín nú rádhasas ta indra dáça kóçayîr dáça vâjíno 'dât | dívodâsâd átithigvasya rádhaḥ çâmbaráṃ vásu práty agrabhîshma ‖ 22 ‖ dáçâçvân̄ dáça kóçân dáça vástrâdhibhojanâ | dáço hiraṇyapiṇḍân̄ dívodâsâd asânisham ‖ 23 ‖ dáça ráthân práshṭimataḥ çatáṃ gâ átharvabhyaḥ | açvathâḥ pâyáve 'dât ‖ 24 ‖ máhi rádho viçvájanyaṃ dádhânân bharádvâjânt sarñjayó abby àyashṭa ‖ 25 ‖ 34 ‖

vánaspate vîḍvàṅgo hí bhûyâ asmátsakhâ pratáraṇaḥ suvîraḥ | góbhiḥ saṃnaddho asi vîḷáyasvâsthâtâ te jayatu

---

47, 16 dama-yán. edhamâna-dvít. 17 ánanu-bhûtiḥ. 18 yuktâḥ hí asya. 19 tváshṭâ ihá. âsate utá âsineshu. 20 â aganma. aṅhûraṇâ abhût. cikitsa. jaritré. 21 vasna-yántâ udá-vraje. 22 ít. te. 23 dáça áçvân. vástrâ ádhi-bhojanâ dáço *iti*. 25 abhí ayashṭa. 26 vîḷú-aṅgaḥ. vîḷáyasva â-sthâtâ.

jétvâni || 26 || divás pṛithivyâḥ páry ója údbhṛitam vánaspátibhyaḥ páry âbhṛitam sáhaḥ | apâm ojmânam pári góbhir âvṛitam índrasya vájram havíshâ ráthaṃ yaja || 27 || índrasya vájro marútâm ánîkam mitrásya gárbho váruṇasya nâbhiḥ | sémâm no havyádâtim jushâṇó déva ratha práti havyâ gṛibhâya || 28 || úpa çvâsaya pṛithivîm utá dyâm purutrâ te manutâm víshṭhitam jágat | sá dundubhe sajûr índreṇa devaír dûrâd dávîyo ápa sedha çátrûn || 29 || â krandaya bálam ójo na â dhâ níḥ shṭanihi duritâ bâdhamânaḥ | ápa protha dundubhe duchúnâ itá índrasya mushṭír asi vîḷáyasva || 30 || âmûr aja pratyâvartayemâḥ ketumád dundubhír vâvadîti | sám âçvaparṇâç cáranti no náro 'smâkam indra rathíno jayantu || 31 || 35 ||

Saptamo 'dhyâyaḥ.

48 (489). 1. 3. 5. 9. 14. 19. 20 bṛihatî. 2. 4. 10. 12. 17 satobṛihatî. 6. 8 mahâsatobṛihatî. 7 mahâbṛihatî. 11. 16 kakubh. 13. 18 puraûshṇih. 15 atijagatî. 21 yavamadhyâ mahâbṛihatî. 22 anushṭubh.

Yajñâ-yajñâ vo agnáye girâ-girâ ca dákshase | prá-pra vayám amṛítam jâtávedasam priyám mitrám ná çaṁsisham || 1 || ûrjo nápâtam sá hinâyám asmayúr dâçema havyádâtaye | bhúvad vâjeshv avitâ bhúvad vṛidhá utá trâtâ tanûnâm || 2 || vṛishâ hy àgne ajáro mahân vibhâsy arcishâ | ájasreṇa çocishâ çóçucac chuce sudîtíbhiḥ sú dîdihi || 3 || mahó devân yájasi yákshy ânushák táva krátvotá daṁsánâ | arvâcaḥ sîm kṛiṇuhy agné 'vase râsva vâjotá vaṁsva || 4 || yám âpo ádrayo vánâ gárbham ṛitásya píprati | sáhasâ yó mathitó jâyate nṛíbhiḥ pṛithivyâ ádhi sânavi || 5 || 1 ||

47, 28 sáḥ imâm. 30 dhâḥ. stanihi. 31 â amûḥ. prati -âvartaya imâḥ. — 48, 2 hiná ayám. 3 hí agne. çóçucat çuce. 4 krátvâ utá. agne ávase. vâjâ utá.

ā́ yáḥ papraú bhânúnâ ródasî ubhé dhûména dhâvate diví | tirás támo dadṛiça ū́rmyâsv ā́ çyâvā́sv arushó vṛíshā́ çyâvā́ arushó vṛíshâ || 6 || bṛihádbhir agne arcíbhiḥ çukréṇa deva çocíshâ | bharádvâje samidhânó yavishṭhya reván naḥ çukra dîdihi dyumát pâvaka dîdihi || 7 || víçvâsâṃ gṛihápatir viçā́m ási tvám agne mā́nushîṇâm | çatám pûrbhír yavishṭha pâhy áṅhasaḥ sameddhā́raṃ çatáṃ himâḥ stotṛíbhyo yé ca dádati || 8 || tváṃ naç citrá ûtyā́ váso rā́dhâṅsi codaya | asyá râyás tvám agne rathī́r asi vidā́ gâdháṃ tucé tú naḥ || 9 || párshi tokáṃ tánayam partṛíbhish ṭvám ádabdhair áprayutvabhiḥ | ágne hélâṅsi daívyâ yuyodhi nó 'devâni hvárâṅsi ca || 10 || 2 ||

ā́ sakhâyaḥ sabardúghâṃ dhenúm ajadhvam úpa návyasâ vácaḥ | sṛijádhvam ánapasphurâm || 11 || yā́ çárdhâya mā́rutâya svábhânave çrávó 'mṛityu dhúkshata | yā́ mṛiḷîké marútâṃ turā́ṇâṃ yā́ sumnaír evayā́varî || 12 || bharádvâjāyā́va dhukshata dvitā́ | dhenúṃ ca viçvádohasam íshaṃ ca viçvábhojasam || 13 || táṃ va índraṃ ná sukrátuṃ váruṇam iva mâyínam | aryamáṇaṃ ná mandráṃ sṛiprábhojasaṃ víshṇuṃ ná stusha âdíçe || 14 || tveshā́ṃ çárdho ná mā́rutaṃ tuvishváṇy anarvā́ṇam pûshā́ṇaṃ sā́ṃ yáthâ çatā́ | sā́ṃ sahásrâ kā́rishac carshaṇíbhya ā́ṅ âvír gûḷhā́ vásû karat suvédâ no vásû karat || 15 || ā́ mâ pûshann úpa drava çā́ṅsishaṃ nú te apikarṇá âghṛiṇe | aghā́ aryó árâtayaḥ || 16 || 3 ||

mā́ kâkambī́ram úd vṛiho vánaspátim áçastîr ví hi nī́naçaḥ | mótá sū́ro áha evā́ caná grîvā́ âdádhate véḥ || 17 ||

48, 6 r. ubhé *iti*. dadṛiçe. vṛíshâ ā́ çyâvā́ḥ. 7 revát. 9 vidā́ḥ. 10 partṛí-bhiḥ tvám. naḥ ádevâni. 12 çrávaḥ ámṛityu. 13 bharát-vâjāya áva. 14 stushe. 15 tuvi-sváni. kā́rishat. ā́. vásu. 16 api-karṇé. 17 mā́ utá. áhar *iti* evá.

dṛiter iva te 'vṛikám astu sakhyám | áchidrasya dadhanvátaḥ súpûrṇasya dadhanvátaḥ || 18 || paró hí mártyair ási samó devaír utá çriyấ | abhí khyaḥ pûshan pṛítanâsu nas tvám ávâ nûnấṃ yáthâ purấ || 19 || vâmĩ vâmásya dhûtayaḥ práṇîtir astu sûnṛítâ | devásya vâ maruto mártyasya vejânásya prayajyavaḥ || 20 || sadyáç cid yásya carkṛitíḥ pári dyấṃ devó naíti sũryaḥ | tveshấṃ çávo dadhire nấma yajníyam marúto vṛitrahấṃ çávo jyéshṭhaṃ vṛitrahấṃ çávaḥ || 21 || sakṛíd dha dyaúr ajâyata sakṛíd bhũmir ajâyata | pṛíçnyâ dugdhấṃ sakṛít páyas tád anyó nấnu jâyate || 22 || 4 ||

49 (490). trishṭubh. 15 çakvarî.

Stushé jánaṃ suvratấṃ návyasîbhir gîrbhír mitrấváruṇâ sumnayántâ | tá ấ gamantu tá ihá çruvantu sukshatrấso váruṇo mitró agníḥ || 1 || viçó-viça ĩḍyam adhvaréshv ádṛiptakratum aratíṃ yuvatyóḥ | diváḥ çíçuṃ sáhasaḥ sûnúm agníṃ yajnásya ketúm arushấṃ yájadhyai || 2 || arushásya duhitárâ vírûpe stṛíbhir anyấ pipiçé sũro anyấ | mithastúrâ vicárantî pâvakế mánma çrutấṃ nakshata ṛicyámâne || 3 || prá vâyúm áchâ bṛihatĩ manîshấ bṛihádrayiṃ viçvávâraṃ rathaprấṃ | dyutádyâmâ niyútaḥ pátyamânaḥ kavíḥ kavím iyakshasi prayajyo || 4 || sá me vápuç chadayad açvínor yó rátho virúkmân mánasâ yujânáḥ | yéna ṇarâ nâsatyeshayádhyai vartír yâthás tánayâya tmáne ca || 5 || 5 ||

párjanyavâtâ vṛishabhâ pṛithivyấḥ púrîshâṇi jinvatam ápyàni | sátyaçrutaḥ kavayo yásya gîrbhír jágataḥ sthâtar

48, 19 áva. 20 vâ ĩjânásya. 21 ná éti. 22 ha. 'pṛíçnyâḥ. ná ánu. — 49, 1 té. 3 vírûpe-vicárantî-pâvaké-ṛicyámâne *iti*. 4 ácha. 5 yéna etc. 183, 3.

jágad ấ kṛiṇudhvam ‖ 6 ‖ pắvîravî kanyấ citráyuḥ sárasvatî vîrápatnî dhíyaṃ dhât | gnắbhir áchidraṃ çaraṇáṃ sajóshâ durâdhárshaṃ gṛiṇaté çárma yaṅsat ‖ 7 ‖ pathás-pathaḥ páripatiṃ vacasyấ kắmena kṛitó abhy ânaḷ arkám | sá no râsac churúdhaç candrắgrâ dhíyaṃ-dhiyaṃ sîshadhâti prá pûshấ ‖ 8 ‖ prathamabhắjaṃ yaçásaṃ vayodhắṃ supâṇíṃ devấṃ sugábhastim ṛibhvam | hótâ yakshad yajatám pastyânâm agnís tváshṭâraṃ suhávaṃ vibhắvâ ‖ 9 ‖ bhúvanasya pitáraṃ gîrbhír âbhî rudráṃ dívâ vardháyâ rudrám aktaú | bṛihántam ṛishvám ajáraṃ sushumnám ṛídhag ghuvema kavíneshitâsaḥ ‖ 10 ‖ 6 ‖

ấ yuvânaḥ kavayo yajniyâso máruto gantá gṛiṇató varasyấm | acitráṃ cid dhí jínvathâ vṛidhánta itthấ nákshanto naro aṅgirasvát ‖ 11 ‖ prá vîráya prá taváse turấyấjâ yûthéva paçurákshir ástam | sá pispṛiçati tanvì çrutásya stríbhir ná nắkaṃ vacanásya vípaḥ ‖ 12 ‖ yó rájâṅsi vimamé pắrthivâni tríç cid víshṇur mánave bâdhitâya | tásya te çármann upadadyámâne râyấ̀ madema tanvấ tánâ ca ‖ 13 ‖ tán nó 'hir budhnyò adbhír arkaís tát párvatas tát savitấ cáno dhât | tád óshadhîr abhí rátishấco bhágaḥ púraṃdhir jinvatu prá râyé ‖ 14 ‖ nú̍ no rayíṃ rathyàṃ carshaṇiprắṃ puruvîram mahá ṛitásya gopắm | kshấyaṃ dâtâjáraṃ yéna jánânt spṛídho ádevîr abhí ca krámâma víça ấdevîr abhy àçnávâma ‖ 15 ‖ 7 ‖

Caturtho 'nuvâkaḥ.

50 (491). trishṭubh.

Huvé vo devîṃ áditiṃ námobhir mṛiḷîkấya váruṇam

49, 7 citrá-áyuḥ. sa-jóshâḥ. -agrâḥ. 8 abhí ânaṭ. râsat çurúdhaḥ candrá 10 ábhiḥ. vardháya. huvema kavínâ ishitâsaḥ. 11 hí jínvatha. 12 turấya ája yûthấ iva. 14 tát naḥ áhiḥ. 15 nú. dâta ajáram. abhí açnávâma.

mitrám agním | abhikshadā́m aryamáṇaṃ suçévaṃ trâtrī́n devā́nt savitā́ram bhágaṃ ca || 1 || sujyótishaḥ sûrya dákshapitṛîn anâgâstvé sumaho vîhi devā́n | dvijánmâno yá ṛitasā́paḥ satyā́ḥ svàrvanto yajatā́ agnijihvā́ḥ || 2 || utá dyâvâpṛithivî kshatrám urú bṛihád rodasî çaraṇáṃ sushumne | mahás karatho várivo yáthâ no 'smé ksháyâya dhishaṇe aneháḥ || 3 || ā́ no rudrásya sûnávo namantâm adyā́ hûtā́so vásavó 'dhṛishṭâḥ | yád îm árbhe mahatí vâ hitā́so bâdhé maṛúto áhvâma devā́n || 4 || mimyáksha yéshu rodasī́ nú devī́ síshakti pûshā́ abhyardhayájvâ | çrutvā́ hávam maruto yád dha yâthá bhū́mâ rejante ádhvani právikte || 5 || 8 ||

abhí tyáṃ vîráṃ gírvaṇasam arcéndram bráhmaṇâ jaritar návena | çrávad íd dhávam úpa ca stávâno rā́sad vā́jâñ úpa mahó gṛiṇânáḥ || 6 || omā́nam âpo mânushîr ámṛiktaṃ dhā́ta tokā́ya tánayâya çáṃ yóḥ | yûyáṃ hí shṭhā́ bhishájo mâtṛítamâ víçvasya sthâtúr jágato jánitrîḥ || 7 || ā́ no deváḥ savitā́ trā́yamâṇo híraṇyapâṇir yajató jagamyât | yó dátravâñ usháso ná prátîkaṃ vyûrṇuté dâçúshe vā́ryâṇi || 8 || utá tváṃ sûno sahaso no adyā́ devā́ñ asmínn adhvaré vavṛityâḥ | syā́m aháṃ te sádam íd râtaú táva syā́m agné 'vasâ suvī́raḥ || 9 || utá tyā́ me hávam ā́ jagmyâtaṃ nā́satyâ dhîbhír yuvám añgá viprâ | átriṃ ná mahás támaso 'mumuktaṃ tū́rvataṃ narâ duritā́d abhī́ke || 10 || 9 ||

té no râyó dyumáto vā́javato dâtā́ro bhûta nṛivátaḥ purukshóḥ | daçasyánto divyā́ḥ pā́rthivâso gójâtâ ápyâ mṛilátâ ca devâḥ || 11 || té no rudráḥ sárasvatî sajóshâ mîḷhúsh-

---

50, 1 abhi-kshadā́m. 2 su-mahaḥ. yé. 3 rodasî-susumne-dhishaṇe *iti*. 4 adyá. vásavaḥ ádhṛishṭâḥ. 5 pûshā́ abhyardha-yájvâ. 5 ha. bhū́ma. 6 arca índram. hávam. 7 sthá. mâtṛí-tamâḥ. 8 vi-ûrṇuté. 9 adyá ā́. agne ávasâ. 11 ápyâḥ mṛiḷáta. 12 sa-jóshâḥ.

manto víshṇur mṛiḷantu vâyúḥ | ṛibhukshā́ vā́jo daívyo vidhâtā́ parjányâvā́tâ pipyatâm ísham naḥ || 12 || utá syá deváḥ savitā́ bhágo no 'pā́ṃ nápâd avatu dā́nu pápriḥ | tváshṭâ devébhir jánibhiḥ sajóshâ dyaúr devébhiḥ pṛithivī́ samudraíḥ || 13 || utá nó 'hir budhnyàḥ çṛiṇotv ajá ékapât pṛithivī́ samudráḥ | víçve devā́ ṛitâvṛídho huvânā́ḥ stutā́ mántrâḥ kaviçastā́ avantu || 14 || evā́ nápâto máma tásya dhîbhír bharádvâjâ abhy àrcanty arkaíḥ | gnā́ hutā́so vásavó 'dhṛishṭâ víçve stutā́so bhûtâ yajatrâḥ || 15 || 10 ||

51 (492). trishṭubh. 13—15 ushṇih. 16 anushṭubh.

Úd u tyác cákshur máhi mitráyor ā́n̄ éti priyáṃ váruṇayor ádabdham | ṛitásya çúci darçatám ánîkaṃ rukmó ná divá úditâ vy àdyaut || 1 || véda yás trī́ṇi vidáthâny eshâṃ devā́nâṃ jánma sanutár ā́ ca vípraḥ | ṛijú márteshu vṛijinā́ ca páçyann abhí cashṭe sū́ro aryá évân || 2 || stushá u vo mahá ṛitásya gopā́n áditim mitráṃ váruṇaṃ sujâtā́n | aryamáṇam bhágam ádabdhadhîtîn áchâ voce sadhanyàḥ pâvakā́n || 3 || riçā́dasaḥ sátpatîn̄r ádabdhân mahó rā́jnaḥ suvasanásya dâtṛī́n | yū́naḥ sukshatrā́n ksháyato divó nṛī́n âdityā́n yâmy áditiṃ duvoyú || 4 || dyaùsh pitaḥ pṛíthivi mā́tar ádhrug ágne bhrâtar vasavo mṛiḷátâ naḥ | víçva âdityâ adite sajóshâ asmábhyaṃ çárma bahuláṃ ví yanta || 5 || 11 ||

mā́ no vṛíkâya vṛikyè samasmâ ṛighâyaté rîradhatâ yajatrâḥ | yûyáṃ hí shṭhā́ rathyò nas tanū́nâṃ yûyáṃ dákshasya vácaso babhûvá || 6 || mā́ va éno anyákṛitam bhujema mā́ tát karma vasavo yác cáyadhve | víçvasya hí

50, 12 ṛibhukshā́ḥ. 13 sa-jóshâḥ. 14 naḥ áhiḥ. stutā́ḥ. 15 evá. abhí arcanti. gnā́ḥ. vásavo ádhṛishṭâḥ. bhûta. — 51, 1 tyát. ā́. út-itâ ví adyaut. 3 stushé. ácha. 5 dyaùḥ. mṛiḷáta. víçve. 6 samasmai. agha-yaté rîradhata. sthá. 7 yát.

kshâyatha viçvadevâḥ svayâṃ ripús tanvàṃ rîrishîshṭa || 7 || náma íd ugráṃ náma â vivâse námo dâdhâra pṛithivîṃ utá dyâṃ | námo devébhyo náma îça eshâṃ kṛitáṃ cid éno námasâ vivâse || 8 || ṛitásya vo rathyàḥ pûtádakshân ṛitásya pastyasádo ádabdhân | tâñ â námobhir urucákshaso nṛîn víçvân va â name mahó yajatrâḥ || 9 || té hí çréshṭhavarcasas tá u nas tiró víçvâni duritâ náyanti | sukshatrâso váruṇo mitró agnír ṛitádhîtayo vakmarâjasatyâḥ || 10 || 12 ||

té na índraḥ pṛithivî kshâma vardhan pûshâ bhágo áditiḥ páñca jánâḥ | suçármàṇaḥ svávasaḥ sunîthâ bhávantu naḥ sutrâtrâsaḥ sugopâḥ || 11 || nú sadmânaṃ divyáṃ nánçi devâ bhâradvâjaḥ sumatíṃ yâti hótâ | âsânébhir yájamâno miyédhair devânâṃ jánma vasûyúr vavanda || 12 || ápa tyáṃ vṛijináṃ ripúṃ stenám agne durâdhyàm | davishṭhám asya satpate kṛidhî sugám || 13 || grâvâṇaḥ soma no hí kaṃ sakhitvanâya vâvaçúḥ | jahî ny àtríṇam paṇíṃ vṛíko hí sháḥ || 14 || yûyáṃ hí shṭhâ sudânava índrajyeshṭhâ abhídyavaḥ | kârtâ no ádhvann â sugáṃ gopâ amâ || 15 || ápi pánthâm aganmahi svastigâṃ anehásam | yéna víçvâḥ pâri dvísho vṛiṇákti vindáte vásu || 16 || 13 ||

52 (493). 1—6. 13. 15—17 trishṭubh. 7—12 gâyatrî. 14 jagatî.

Ná tád divâ ná pṛithivyấnu manye ná yajnéna nótá çámîbhir âbhíḥ | ubjántu táṃ subhvàḥ párvatâso ní hîyatâm atiyâjásya yashṭâ || 1 || áti vâ yó maruto mányate no bráhma vâ yáḥ kriyámâṇaṃ nínitsât | tápûṅshi tásmai vṛijinấni santu brahmadvísham abhí táṃ çocatu dyaúḥ || 2 ||

51, 7 rîrishîshṭa. 8 içe. námasâ á. 10 té. vakmarâja-satyâḥ. 11 su-ávasaḥ su-níthâḥ. 12 nú. devâḥ. 13 kṛidhí. 14 jahí ní atríṇam. sáḥ. 15 sthá. kárta. — 52, 1 pṛithivyấ ánu. ná utá.

kím aṅgá tvâ bráhmaṇaḥ soma gopâṃ kím aṅgá tvâhur abhiçastipâṃ naḥ | kím aṅgá naḥ paçyasi nidyámânân brahmadvíshe tápushiṃ hetím asya || 3 || ávantu mâm usháso jâyamânâ ávantu mâ síndhavaḥ pínvamânâḥ | ávantu mâ párvatâso dhruvâsó 'vantu mâ pitáro devâhûtau || 4 || viçvadâníṃ sumánasaḥ syâma páçyema nú sûryam uccárantam | táthâ karad vásupatir vásûnâṃ devâñ óhânó 'vasâgamishṭhaḥ || 5 || 14 ||

índro nédishṭham ávasâgamishṭhaḥ sárasvatî síndhubhiḥ pínvamânâ | parjányo na óshadhîbhir mayobhúr agníḥ suçáṅsaḥ suhávaḥ pitéva || 6 || víçve devâsa â gata çṛiṇutâ ma imáṃ hávam | édám barhír ní shîdata || 7 || yó vo devâ ghṛitásnunâ havyéna pratibhûshati | táṃ víçva úpa gachatha || 8 || úpa naḥ sûnávo gíraḥ çṛiṇvántv amṛitasya yé | sumṛiḷîkâ bhavantu naḥ || 9 || víçve devâ ṛitâvṛídha ṛitúbhir havanaçrútaḥ | jushántâṃ yújyam páyaḥ || 10 || 15 ||

stotrâm índro marúdgaṇas tváshṭṛimân mitró aryamâ | imấ havyấ jushanta naḥ || 11 || imáṃ no agne adhvaráṃ hótar vayunaçó yaja | cikitvân daívyaṃ jánam || 12 || víçve devâḥ çṛiṇutémáṃ hávam me yé antárikshe yá úpa dyávi shṭhá | yé agnijihvấ utá vâ yájatrâ âsádyâsmín barhíshi mâdayadhvam || 13 || víçve devấ máma çṛiṇvantu yajníyâ ubhé ródasî apâṃ nápâc ca mánma | mấ vo vácâṅsi paricákshyâṇi vocaṃ sumnéshv íd vo ántamâ mádema || 14 || yé ké ca jmấ mahíno áhimâyâ divó jajniré apâṃ sadhásthe | té asmábhyam isháye víçvam âyuḥ kshápa usrấ va-

---

52, 3 tvâ âhuḥ. 4 dhruvâsaḥ ávantu. 5 ut-cárantam. óhânaḥ ávasâ â-gamishṭhaḥ. 6 ávasâ â-gamishṭhaḥ. pitấ-iva. 7 = 242, 18. 8 devâḥ. víçve. 9 su-mṛiḷîkâḥ. 12 vayuna-çáḥ. 13 çṛiṇutá imám. yé úpa. sthá. â-sádya asmín. 14 devâḥ. ubhé ródasî *iti*. nápât. ántamâḥ. 15 áhi-mâyâḥ. usrấḥ.

rivasyantu devâḥ ‖ 15 ‖ ágnîparjanyâv ávataṃ dhíyam me 'smín háve suhavâ sushṭutíṃ naḥ | íḷâm anyó janáyad gárbham anyáḥ prajâvatîr ísha â dhattam asmé ‖ 16 ‖ stîrṇé barhíshi samidhâné agnaú sûkténa mahâ námasâ vivâse | asmín no adyá vidáthe yajatrâ víçve devâ havíshi mâdayadhvam ‖ 17 ‖ 16 ‖

53 (494). gâyatrî. 8 anushṭubh.

Vayám u tvâ pathas pate ráthaṃ ná vâjasâtaye | dhiyé pûshann ayujmahi ‖ 1 ‖ abhí no náryaṃ vásu vîrám práyatadakshiṇam | vâmáṃ gṛihápatiṃ naya ‖ 2 ‖ áditsantaṃ cid âghṛiṇe pûshan dấnâya codaya | paṇéç cid ví mradâ mánaḥ ‖ 3 ‖ ví pathó vâjasâtaye cinuhí ví mṛídho jahi | sấdhantâm ugra no dhíyaḥ ‖ 4 ‖ pári tṛindhi paṇînâm ấrayâ hṛídayâ kave | áthem asmábhyaṃ randhaya ‖ 5 ‖ 17 ‖

ví pûshann ấrayâ tuda paṇér icha hṛidí priyám | áthem — ‖ 6 ‖ ấ rikha kikirấ kṛiṇu paṇînâṃ hṛídayâ kave | áthem — ‖ 7 ‖ yấm pûshan brahmacódanîm ấrâm bíbharshy âghṛiṇe | táyâ samasya hṛídayam ấ rikha kikirấ kṛiṇu ‖ 8 ‖ yấ te áshṭrâ góopaçâghṛiṇe paçusấdhanî | tásyâs te sumnám îmahe ‖ 9 ‖ utá no goshánim dhíyam açvasấṃ vâjasấm utá | nṛivát kṛiṇuhi vîtáye ‖ 10 ‖ 18 ‖

54 (495). gâyatrî.

Sám pûshan vidúshâ naya yó áñjasânuçấsati | yá evédám íti brávat ‖ 1 ‖ sám u pûshṇấ gamemahi yó gṛihấñ abhiçấsati | imá evéti ca brávat ‖ 2 ‖ pûshṇáç cakráṃ ná

52, 17 námasâ â. yajatrâḥ. devâḥ. — 53, 3 mrada. 5 átha îm. 9 gó-opaçâ âghṛiṇe. 10 go-sánim. — 54, 1 áñjasâ anu-çâsati. evá idám. 2 imé evá íti.

rishyati ná kóçó 'va padyate | nó asya vyathate pavíḥ || 3 || yó asmai havíshâvidhan ná tám pûshâpi mṛishyate | prathamó vindate vásu || 4 || pûshẫ gẫ ánv etu naḥ pushẫ rakshatv árvataḥ | pûshẫ vẫjaṃ sanotu naḥ || 5 || 19 ||

pûshann ánu prá gẫ ihi yájamânasya sunvatáḥ | asmẫkaṃ stuvatẫm utá || 6 || mẫkir neçan mẫkîṃ rishan mẫkîṃ sáṃ çâri kévaṭe | áthẫrishṭâbhir ẫ gahi || 7 || çṛiṇvántam pûshánaṃ vayám íryam ánashṭavedasam | îçânaṃ râyá îmahe || 8 || pûshan táva vraté vayáṃ ná rishyema kádâ caná | stotẫras ta ihá smasi || 9 || pári pûshẫ parástâd dhẫstaṃ dadhâtu dákshiṇam | púnar no nashṭám ẫjatu || 10 || 20 ||

55 (496). gâyatrî.

Éhi vẫṃ vimuco napâd ẫghṛiṇe sáṃ sacâvahai | rathî́r ṛitásya no bhava || 1 || rathî́tamaṃ kapardínam îçânaṃ rā̃dhaso mahâḥ | râyâḥ sákhâyam îmahe || 2 || râyó dhẫrâsy âghṛiṇe váso râçír ajâçva | dhî́vato-dhîvataḥ sákhâ || 3 || pûsháṇaṃ nv àjẫçvam úpa stoshâma vâjínam | svásur yó jârá ucyáte || 4 || mâtúr didhishúm abravaṃ svásur jârâḥ çṛiṇotu naḥ | bhrấténdrasya sákhâ máma || 5 || ẫjẫsaḥ pûsháṇaṃ ráthe niçṛimbhẫs té janaçríyam | devấṃ vahantu bíbhrataḥ || 6 || 21 ||

56 (497). gâyatrî. 6 anushṭubh.

Yá enam âdídeçati karambhẫd íti pûsháṇam | ná téna devá âdiçe || 1 || utá 'gha sá rathî́tamaḥ sákhyâ sátpatir

---

54, 3 kóçaḥ áva. nó *iti*. 4 havíshâ ávidhat. pûshẫ ápi. 7 neçat. rishât. átha árishṭâbhiḥ. 9 te. 10 hástam. ẫ ajatu. — 55, 1 ẫ ihi. 3 dhârâ asi. vásoḥ. 4 nú ajá-açvam. 5 bhrấtâ índrasya. 6 ẫ ajẫsaḥ. — 56, 1 karambha-át. 2 gha.

yujā́ | índro vṛitrā́ṇi jighnate || 2 || utā́dáḥ parushé gávi sū́raç cakrám hiraṇyáyam | ny airayad rathī́tamaḥ || 3 || yád adyá tvâ purushṭuta brávâma dasra mantumaḥ | tát sú no mánma sâdhaya || 4 || imā́ṃ ca no gavéshaṇaṃ sâtáye sîshadho gaṇám | ârā́t pûshann asi çrutáḥ || 5 || ā́ te svastím îmaha âréaghâm úpâvasum | adyā́ ca sarvátâtaye çváç ca sarvátâtaye || 6 || 22 ||

57 (498). gâyatrî.

Índrâ nú pûsháṇâ vayám sakhyā́ya svastáye | huvéma vā́jasâtaye || 1 || sómam anyá úpâsadat pā́tave camvòḥ sutám | karambhám anyá ichati || 2 || ajā́ anyásya váhnayo hárî anyásya sámbhṛitâ | tā́bhyâṃ vṛitrā́ṇi jighnate || 3 || yád índro ánayad ríto mahī́r apó vṛíshantamaḥ | tátra pûshā́bhavat sácâ || 4 || tā́m pûshṇáḥ sumatím vayám vṛikshásya prá vayā́m iva | índrasya cā́ rabhâmahe || 5 || út pûsháṇaṃ yuvâmahe 'bhī́çûñr iva sā́rathiḥ | mahyā́ índraṃ svastáye || 6 || 23 ||

58 (499). trishṭubh. 2 jagatî.

Çukrám te anyád yajatám te anyád víshurûpe áhanî dyaúr ivâsi | víçvâ hí mâyā́ ávasi svadhâvo bhadrā́ te pûshann ihá rātír astu || 1 || ajā́çvaḥ paçupā́ vā́japastyo dhiyaṃjinvó bhúvane víçve árpitaḥ | áshṭrâm pûshā́ çithirā́m udvárîvṛijat saṃcákshâno bhúvanâ devá îyate || 2 || yā́s te pûshan nā́vo antáḥ samudré hiraṇyáyîr antárikshe cáranti | tā́bhir yâsi dûtyā́m sū́ryasya kā́mena kṛita çráva ichámânaḥ || 3 || pûshā́ subándhur divá ā́ pṛithivyā́ ilás pátir ma-

56, 3 utá adáḥ. ní airayat. 5 go-éshaṇam. 6 îmahe. úpa-vasum adyá. — 57, 1 úpa asadat. 3 hárî *iti*. 4 pûshā́ abhavat. 5 ca ā́. 6 mahyaí. — 58, 1 víshurûpe-áhanî *iti*. iva asi víçvâḥ. 2 paçu-pā́ḥ.

ghávâ dasmávarcâḥ | yáṃ devấso ádaduḥ sûryấyai kấmena kṛitáṃ tavásaṃ sváñcam || 4 || 24 ||

59 (500). bṛihatî 7—10 anushṭubh.

Prá nú vocâ sutéshu vâṃ vîryâ yấni cakráthuḥ | hatấso vâm pitáro devâçatrava índrâgnî jîvatho yuvám || 1 || bâḷ itthấ mahimấ vâm índrâgnî pánishṭha ấ | samânó vâṃ janitấ bhrấtarâ yuvấṃ yamấv ihéhamâtarâ || 2 || okivấñsâ suté sácâñ áçvâ sáptî ivấdane | índrâ nv àgnî́ ávasehá vajríṇâ vayáṃ devấ havâmahe || 3 || yá indrâgnî sutéshu vâṃ stávat téshv ṛitâvṛidhâ | joshavâkáṃ vádataḥ pajrahoshiṇâ ná devấ bhasáthaç caná || 4 || índrâgnî kó asyá vâṃ dévau mártaç ciketati | víshûco áçvân yuyujâná îyata ékaḥ samâná ấ ráthe || 5 || 25 ||

índrâgnî apấd iyám pûrvấgât padvátîbhyaḥ | hitvî́ çíro jihváyâ vấvadac cárat triñçát padấ ny àkramît || 6 || índrâgnî ấ hí tanvaté náro dhánvâni bâhvóḥ | mấ no asmín mahâdhané párâ varktaṃ gávishṭishu || 7 || índrâgnî tápanti mâghấ aryó árâtayaḥ | ápa dvéshâṅsy ấ kṛitaṃ yuyutâṃ sû́ryâd ádhi || 8 || índrâgnî yuvór ápi vásu divyấni pârthivâ | ấ na ihá prá yachataṃ rayíṃ viçvấyuposhasam || 9 || índrâgnî ukthavâhasâ stómebhir havanaçrutâ | víçvâbhir gîrbhír ấ gatam asyá sómasya pîtáye || 10 || 26 ||

60 (501). gâyatrî. 1—3. 13 trishṭubh. 14 bṛihatî. 15 anushṭubh.

Çnáthad vṛitrám utá sanoti vấjam índrâ yó agnî́ sáhurî

58, 4 su-áñcam. — 59, 1 voca. 3 sácâ. sáptî iveti sáptî iva ádane. 4 nú agnî́ iti ávasâ ihá. 5 îyate. samâné. 6 índrâgnî iti. pûrvâ ấ agât. vâvadat. ní akramît. 7 índrâgnî iti. gó-ishṭishu. 8 mâ aghâḥ. 9 viçvâyu-poshasam. 10 índrâgnî iti.

saparyāt | irajyántā vasavyàsya bhūreḥ sáhastamā sáhasā vājayántā || 1 || tā yodhishṭam abhí gā indra nūnám apáḥ svàr ushàso agna ūḷhāḥ | díçaḥ svàr ushása indra citrā apó gā agne yuvase niyútvān || 2 || ā vṛitrahaṇā vṛitrahábhiḥ çúshmair índra yātám námobhir agne arvāk | yuvám rādhobhir ákavebhir indrāgne asmé bhavatam uttamébhiḥ || 3 || tā huve yáyor idám papné víçvam purā kṛitám | indrāgnī ná mardhataḥ || 4 || ugrā vighanínā mṛídha indrāgnī havāmahe | tā no mṛiḷāta īdṛíçe || 5 || 27 ||

haté vṛitrāṇy āryā haté dāsāni sátpatī | haté víçvā ápa dvíshaḥ || 6 || índrāgnī yuvām imè 'bhí stómā anūshata | píbatam çambhuvā sutám || 7 || yā vām sánti puruspṛího niyúto dāçúshe narā | índrāgnī tābhir ā gatam || 8 || tābhir ā gachatam narópedám sávanam sutám | índrāgnī sómapītaye || 9 || tám īḷishva yó arcíshā vánā víçvā parishvájat | kṛishṇā kṛiṇoti jihváyā || 10 || 28 ||

yá iddhá āvívāsati sumnám índrasya mártyaḥ | dyumnāya sutárā apáḥ || 11 || tā no vājavatīr ísha āçūn pipṛitam árvataḥ | índram agnim ca vóḷhave || 12 || ubhā vām indrāgnī āhuvádhyā ubhā rādhasaḥ sahá mādayádhyai | ubhā dātārāv ishām rayīṇām ubhā vājasya sātáye huve vām || 13 || ā no gávyebhir áçvyair vasavyaìr úpa gachatam | sákhāyau devaú sakhyāya çambhúvendrāgnī tā havāmahe || 14 || índrāgnī çṛiṇutám hávam yájamānasya sunvatáḥ | vītām havyāny ā gatam píbatam somyám mádhu || 15 || 29 ||

61 (502). gāyatrī. 1—3. 13 jagatī. 14 trishṭubh.

Iyám adadād rábhasam ṛiṇacyútam dívodāsam vadhry-

60, 2 agne. 3 indra ágne. 7 imé abhí. 8 vgl. 343, 4. 9 narā úpa idám. 10 pari-svájat. 11 iddhé. 13 indrāgnī *iti*. ā-huvádhyai. 14 çam-bhúvā indrāgnī *iti*. — 61, 1 vadhri-

açvăya dâçúshe | yấ çáçvantam âcakhấdâvasám paníṃ tấ te dâtrấṇi tavishấ sarasvati || 1 || iyáṃ çúshmebhir bisakhấ ivârujat sấnu girîṇấṃ tavishébhir ûrmíbhiḥ | pârâvataghnîṃ ávase suvṛiktíbhiḥ sárasvatîm á vivâsema dhîtíbhiḥ || 2 || sárasvati devanído ní barhaya prajấṃ víçvasya bṛisayasya mấyínaḥ | utá kshitíbhyo 'vánîr avindo vishám ebhyo asravo vâjinîvati || 3 || prá ṇo devî́ sárasvatî vấjebhir vâjínîvatî | dhînấm avitry àvatu || 4 || yás tvâ devi sarasvaty upabrûté dháne hité | índraṃ ná vṛitratűrye || 5 || 30 ||

tváṃ devi sarasvaty ávâ vấjeshu vâjini | rádâ pûshéva naḥ saníṃ || 6 || utá syấ naḥ sárasvatî ghorấ hiraṇyavartaniḥ | vṛitraghnî́ vashṭi sushṭutím || 7 || yásyâ anantó áhrutas tvesháç carishṇúr arṇaváḥ | ámaç cárati róruvat || 8 || sấ no víçvâ áti dvíshaḥ svásṛîr anyấ ṛitấvarî | átann áheva sűryaḥ || 9 || utá naḥ priyấ priyấsu saptásvasâ súju shṭâ | sárasvatî stómyâ bhût || 10 || 31 ||

âpaprúshî pấrthivâny urú rájo antáriksham | sárasvatî nidás pâtu || 11 || trishadhásthâ saptádhâtuḥ páñca jâtấ vardháyantî | vấje-vâje hávyâ bhût || 12 || prá yấ mahimnấ mahínâsu cékite dyumnébhir anyấ apásâm apástamâ | rátha iva bṛihatî́ vibhváne kṛitópastútyâ cikitúshâ sárasvatî || 13 || sárasvaty abhí no neshi vásyo mấpa spharîḥ páyasâ mấ na á dhak | jushásva naḥ sakhyấ veçyâ ca mấ tvát kshétrâṇy áraṇâni ganma || 14 || 32 ||

Pañcamo 'nuvâkaḥ.

Aṣhṭamo 'dhyâyaḥ.

CATURTHO 'SHṬAKAḤ.

61, 1 -açvấya. â-cakhấda avasám. 2 iva arujat. 4 naḥ. avitrî́ avatu. 6 áva. rádâ pûshấ-iva. 9 áhâ-iva. 13 mahínâ âsu. kṛitấ upa-stútyâ. 14 mấ ápa.

62 (503). trishṭubh.

Stushé nárâ divó asyá prasántâçvínâ huve járamâṇo arkaíḥ | yā́ sadyá usrā́ vyúshi jmó ántân yúyûshataḥ páry urú várâṅsi || 1 || tā́ yajnám ā́ çúcibhiç cakramâṇā́ ráthasya bhânúṃ rurucû rájobhiḥ | purú várâṅsy ámitâ mímânâpó dhánvâny áti yâtho ájrân || 2 || tā́ ha tyád vartír yád áradhram ugretthā́ dhíya ûhathuḥ çáçvad áçvaiḥ | mánojavebhir ishiraíḥ çayádhyai pári vyáthir dâçúsho mártyasya || 3 || tā́ návyaso járamâṇasya mánmópa bhûshato yuyujânásaptî | çubhám pṛíksham ísham ū́rjaṃ váhantâ hótâ yakshat pratnó adhrúg yúvânâ || 4 || tā́ valgū́ dasrā́ puruçā́katamâ pratnā́ návyasâ vácasā́ vivâse | yā́ çáṅsate stuvaté çámbhavishṭhâ babhûvátur gṛiṇaté citrárâtî || 5 || 1 ||

tā́ bhujyúṃ víbhir adbhyáḥ samudrā́t túgrasya sûnúm ûhathû rájobhiḥ | areṇúbhir yójanebhir bhujántâ pratatríbhir árṇaso nír upásthât || 6 || ví jayúshâ rathyâ yâtam ádriṃ çrutáṃ hávaṃ vṛishaṇâ vadhrimatyā́ḥ | daçasyántâ çayáve pipyathur gā́m íti cyavânâ sumatím bhuraṇyû || 7 || yád rodasî pradívo ásti bhū́mâ héḷo devā́nâm utá martyatrā́ | tád âdityâ vasavo rudriyâso rakshoyúje tápur agháṃ dadhâta || 8 || yá îṃ rā́jânâv ṛituthā́ vidádhad rájaso mitró váruṇaç cíketat | gambhîrā́ya rákshase hetím asya dróghâya cid vácasa ā́navâya || 9 || ántaraiç cakraís tánayâya vartír dyumátā́ yâtaṃ nṛivátâ ráthena | sánutyena tyájasâ mártyasya vanushyatā́m ápi çîrshā́ vavṛiktam || 10 || ā́ paramā́bhir utá madhyamā́bhir niyúdbhir yâtam avamā́bhir arvā́k | dṛiḷhásya cid gómato ví vrajásya dúro vartaṃ gṛiṇaté citrarâtî || 11 || 2 ||

62, 1 pra-sántâ açvínâ. vi-úshi. 2 rurucuḥ. mímânâ apáḥ. 3 ugrâ itthā́. 4 mánma úpa. 5 valgū́-citrárâtî *iti*. vácasâ ā́. 6 ûhathuḥ. 8 bhū́ma. âdityâḥ. 9 vácase. 10 dyu-mátâ ā́.

63 (504). trishṭubh. 11 ekapadâ.

Kvà tyắ valgŭ puruhûtắdyá dûtó ná stómo 'vidan námasvân | ắ yó arvắñ nắsatyâ vavárta préshṭhâ hy ásatho asya mánman || 1 || áram me gantaṃ hávanâyâsmaí gṛiṇânắ yáthâ píbâtho ándhaḥ | pári ha tyád vartír yâtho rishó ná yát páro nắntaras tuturyắt || 2 || ákâri vâm ándhaso várîmann ástâri barhíḥ suprâyaṇátamam | uttânáhasto yuvayúr vavandắ vâṃ nákshanto ádraya âñjan || 3 || ûrdhvó vâm agnír adhvaréshv asthât prá râtír eti jûrṇínî ghṛitắcî | prá hótâ gûrtámanâ urâṇó 'yukta yó nắsatyâ hávîman || 4 || ádhi çriyé duhitắ sűryasya ráthaṃ tasthau purubhujâ çatótim | prá mâyắbhir mâyinâ bhûtam átra nárâ nṛitû jánimann yajníyânâm || 5 || 3 ||

yuvám çrîbhír darçatắbhir âbhíḥ çubhé pushṭím ûhathuḥ sûryắyâḥ | prá vâṃ váyo vápushé 'nu paptan nákshad vắṇî súshṭutâ dhishṇyâ vâm || 6 || ắ vâṃ váyó 'çvâso váhishṭhâ abhí práyo nâsatyâ vahantu | prá vâṃ rátho manojavâ asarjîsháḥ pṛikshá ishídho ánu pûrvíḥ || 7 || purú hí vâṃ purubhujâ deshṇáṃ dhenúṃ na ísham pinvatam ásakrâm | stútaç ca vâm mâdhvî sushṭutíç ca rásâç ca yé vâm ánu râtím ágman || 8 || utá ma ṛijré púrayasya raghvî sumîḷhé çatám peruké ca pakvắ | çândó dâd dhiraṇínaḥ smáddishṭîn dáça vaçắso abhishắca ṛishvắn || 9 || sáṃ vâṃ çatắ nâsatyâ sahásraçvânâm purupánthâ giré dât | bharádvâjâya vîra nṛí giré dâd dhatắ rákshâṅsi purudaṅsasâ syúḥ || 10 || ắ vâṃ sumné várimant sûribhiḥ shyâm || 11 || 4 ||

63, 1 valgŭ *iti* puṛu-hûtắ adyá. avidat. arvắk. hí. 2 hávanâya asmaí. ná. ántaraḥ. 3 vavanda ắ. 4 áyukta. 5 çatá-ûtim. nṛitû *iti*. 6 vápushe ánu. 7 váyaḥ áçvâsaḥ. asarji ishắḥ. 9 me ṛijré-raghvî *iti*. hiraṇínaḥ. abhi-sắcaḥ 10 sahásrâ áçvânâm puru-pánthâḥ. nú. hatắ. syur *iti* syuḥ. 11 syâm.

64 (505). trishṭubh.

Úd u çriyá usháso rócamânâ ásthur apấṃ nórmáyo rúçantaḥ | kṛiṇóti víçvâ supáthâ sugấny ábhûd u vásvî dákshiṇâ maghónî || 1 || bhadrấ dadṛiksha urviyấ ví bhâsy út te çocír bhânávo dyấm apaptan | âvír vákshaḥ kṛiṇushe çumbhámânósho devi rócamânâ máhobhiḥ || 2 || váhanti sîm aruṇấso rúçanto gấvaḥ subhágâm urviyấ prathânấm | ápejate çũro ásteva çátrûn bấdhate támo ajiró ná vóḷhâ || 3 || sugótá te supáthâ párvateshv avâté apás tarasi svabhâno | ṣấ na ấ vaha pṛithuyâmann ṛishve rayíṃ divo duhitar ishayádhyai || 4 || sấ vaha yóksháb hir ávâtósho váraṃ váhasi jósham ánu | tvấṃ divo duhitar yấ ha devî pûrváhûtau manhánâ darçatấ bhûḥ || 5 || út te váyaç cid vasatér apaptan náraç ca yé pitubhấjo vyûshṭau | amấ saté vahasi bhûri vâmám úsho devi dâçúshe mártyâya || 6 || 5 ||

65 (506). trishṭubh.

Eshấ syấ no duhitấ divojấḥ kshitîr uchántî mấnushîr ajîgaḥ | yấ bhânúnâ rúçatâ râmyấsv ájnâyi tirás támasaç cid aktũn || 1 || ví tád yayur aruṇayúgbhir áçvaiç citrám bhânty ushásaç candrárathâḥ | ágraṃ yajnásya bṛihaté náyantîr ví tấ bâdhante táma ũrmyâyâḥ || 2 || çrávo vấjam ísham ũrjaṃ váhantîr ní dâçúsha ushaso mártyâya | maghónîr vîrávat pátyamânâ ávo dhâta vidhaté rátnam adyá || 3 || idấ hí vo vidhaté rátnam ástîdấ vîrấya dâçúsha ushâsaḥ | idấ víprâya járate yád ukthấ ní shmâ mấvate vahathâ purấ cit || 4 || idấ hí ta usho adrisâno gotrấ gávâm

---

61, 1 çriyé. ná úrmáyaḥ. 2 dadṛikshe. çumbhámânâ úshaḥ. 3 ápa îjate. ástâ-iva. 4 su-gấ utá. 5 sấ ấ vaha yấ ukshábhiḥ ávâtâ úshaḥ. — 65, 1 divaḥ-jấḥ. 2 tấḥ. 3 dâçúshe. 4 ásti idấ. dâçúshe. sma. vahatha. 5 te. adrisâno *ity* adri-sâno.

áñgiraso gṛiṇánti | vy àrkéṇa bibhidur bráhmaṇâ ca satyā́ nṛiṇā́m abhavad deváhûtiḥ || 5 || uchā́ divo duhitaḥ pratnaván no bharadvâjavád vidhaté maghoni | suvī́raṃ rayíṃ gṛiṇaté rirîhy urugâyám ádhi dhehi çrávo naḥ || 6 || 6 ||

66 (507). trishṭubh.

Vápur nú tác cikitúshe cid astu samânáṃ nā́ma dhenú pátyamânam | márteshv anyád doháse pîpā́ya sakṛíc chukráṃ duduhe pṛíçnir ū́dhaḥ || 1 || yé agnáyo ná çóçucann idhânā́ dvír yát trír marúto vâvṛidhánta | areṇávo hiraṇyáyâsa eshâṃ sâkáṃ nṛimṇaíḥ paúṅsyebhiç ca bhûvan || 2 || rudrásya yé mîlhúshaḥ sánti putrā́ yā́ṅç co nú dā́dhṛivir bháradhyai | vidé hí mâtā́ mahó mahī́ shā́ sét pṛíçniḥ subhvè gárbham ā́dhât || 3 || ná yá ī́shante janúshó 'yā́ nv àntáḥ sánto 'vadyā́ni punânā́ḥ | nír yád duhré çúcayó 'nu jósham ánu çriyā́ tanvàm ukshámâṇâḥ || 4 || makshū́ ná yéshu doháse cid ayā́ ā́ nā́ma dhṛishṇú mā́rutaṃ dádhânâḥ | ná yé staunā́ ayā́so mahnā́ nū́ cit sudā́nur áva yâsad ugrā́n || 5 || 7 ||

tá íd ugrā́ḥ çávasâ dhṛishṇúsheṇâ ubhé yuñjata ródasî suméke | ádha smaishu rodasī́ sváçocir ā́mavatsu tasthau ná rókaḥ || 6 || anenó vo maruto yā́mo astv anaçváç cid yám ájaty árathîḥ | anavasó anabhîçū́ rajastū́r ví ródasî pathyā̀ yâti sā́dhan || 7 || nā́sya vartā́ ná tarutā́ nv àsti máruto yám ávatha vā́jasâtau | toké vâ góshu tánaye yám apsú sá vrajáṃ dártâ pā́rye ádha dyóḥ || 8 || prá citrám

---

65, 5 ví arkéṇa. 6 uchá. pratna-vát. — 66, 1 tát. sakṛít çukrám. 2 idhânā́ḥ. 3 putrā́ḥ yā́ṅç co *iti*. sā́ sā́ ít. ā́ adhât. 4 yé. janúshaḥ ayā́ nú antár *iti*. çúcayaḥ ánu. 5 makshú. nú. 6 té. dhṛishṇú-senâḥ. ubhé-ródasî-suméke *iti*. sma eshu. ā́ ámavat-su. 7 anabhîçúḥ. ródasî *iti* pathyā̀ḥ. 8 ná asya v. n. t. vgl. 40, 8. nú asti.

arkáṃ gṛiṇaté turấya mấrutâya svátavase bharadhvam | yé sáhâṅsi sáhasâ sáhante réjate agne pṛithivî́ makhébhyaḥ || 9 || tvíshîmanto adhvarásyeva didyút tṛishucyávaso juhvò nấgnéḥ | arcátrayo dhúnayo ná vîrấ bhrấjajjanmâno marúto ádhṛishṭâḥ || 10 || táṃ vṛidhántam mấrutam bhrấjadṛishṭiṃ rudrásya sûnúṃ havásấ vivâse | diváḥ çárdhâya çúcayo manîshấ giráyo nấpa ugrấ aspṛidhran || 11 || 8 ||

67 (508). trishṭubh.

Víçveshâṃ vaḥ satấṃ jyéshṭhatamâ gîrbhír mitrấváruṇâ vâvṛidhádhyai | sáṃ yấ raçméva yamátur yámishṭhâ dvấ jánâñ ásamâ bâhúbhiḥ svaíḥ || 1 || iyám mád vâm prá stṛiṇîte manîshópa priyấ námasâ barhír ácha | yantáṃ no mitrâvaruṇâv ádhṛishṭaṃ chardír yád vâṃ varûthyàṃ sudânû || 2 || ấ yâtam mitrâvaruṇâ suçasty úpa priyấ námasâ hûyámânâ | sáṃ yấv apnaḥsthó apaséva jánâñ chrudhîyatáç cid yatatho mahitvấ || 3 || áçvâ ná yấ vâjínâ pûtábandhû ṛitấ yád gárbham áditir bháradhyai | prá yấ máhi mahấntâ jấyamânâ ghorấ mártâya ripáve ní dîdhaḥ || 4 || víçve yád vâm mahinâ mándamânâḥ kshatráṃ devấso ádadhuḥ sajóshâḥ | pári yád bhûthó ródasî cid urvî́ sánti spáço ádabdhâso ámûrâḥ || 5 || 9 ||

tấ hí kshatráṃ dhârayethe ánu dyûn dṛiṅhéthe sấnum upamấd iva dyóḥ | dṛiḷhó nákshatra utá viçvádevo bhûmim ấtân dyấṃ dhâsínâyóḥ || 6 || tấ vigráṃ dhaithe jaṭháram pṛiṇádhyâ ấ yát sádma sábhṛitayaḥ pṛiṇánti | ná mṛish-

---

66, 10 tvíshi-manto adhvarásya-iva. ná agúcḥ. vîrấḥ bhrấjat-janmânaḥ. 11 havásâ ấ. manîshấḥ. ná ấpaḥ. — 67, 1 raçmấ-iva. 2 manîshấ úpa. 3 su-çastí. apásâ-iva jánân çrudhi-yatấḥ. 4 pûtábandhû *iti*. didhar *iti* dîdhaḥ. 5 ródasî-urvî́ *iti*. 6 ấ atân. dhâsínâ âyóḥ. 7 dhaithe *iti*. pṛiṇádhyai.

yante yuvatáyó 'vâtâ ví yát páyo viçvajinvâ bhárante || 7 || tấ jihváyâ sádam édấṃ sumedhấ ấ yád vâṃ satyó aratír ṛité bhŭt | tád vâm mahitvấṃ ghṛitânnâv astu yuvấṃ dâçúshe ví cayishṭam áṅhaḥ || 8 || prá yád vâm mitrâvaruṇâ spûrdhán priyấ dhấma yuvádhitâ minánti | ná yé devấsa óhasâ ná mártâ áyajnasâco ápyo ná putrấḥ || 9 || ví yád vấcaṃ kîstấso bhárante çáṅsanti ké cin nivído manânấḥ | ấd vâm bravâma satyấny ukthấ nákir devébhir yatatho mahitvấ || 10 || avór itthấ vâṃ chardísho abhíshṭau yuvór mitrâvaruṇâv áskṛidhoyu | ánu yád gấvaḥ sphurấn ṛijipyấṃ dhṛishṇúṃ yád ráṇe vṛíshaṇaṃ yunájan || 11 || 10 ||

68 (509). trishṭubh. 8. 9 jagatî.

Çrushṭî vâṃ yajná údyataḥ sajóshâ manushvád vṛiktábarhisho yájadhyai | ấ yá índrâvâruṇâv ishé adyá mahé sumnấya mahá âvavártat || 1 || tấ hí çréshṭhâ devátâtâ tujấ çúrâṇâṃ çávishṭhâ tấ hí bhûtám | maghónâm máṅhishṭhâ tuviçúshma ṛiténa vṛitratúrâ sárvasenâ || 2 || tấ gṛiṇîhi namasyèbhiḥ çûshaíḥ sumnébhir índrâváruṇâ cakânấ | vájreṇânyáḥ çávasâ hánti vṛitráṃ śíshakty anyó vṛijáneshu víprah || 3 || gnấç ca yán náraç ca vâvṛidhánta viçve devấso narấṃ svágûrtâḥ | praíbhyo indrâvaruṇâ mahitvấ dyaúç ca pṛithivi bhûtam urvî || 4 || sá ít sudấnuḥ svávâñ ṛitávéndrâ yó vâṃ varuṇa dấçati tmán | ishấ sá dvishás tared dấsvân váṅsad rayíṃ rayivátaç ca jánân || 5 || 11 ||

yáṃ yuvấṃ dâçvàdhvarâya devâ rayíṃ dhatthó vásumantam purukshúm | asmé sá indrâvaruṇâv ápi shyât prá

67, 7 yuvatáyaḥ ávâtâḥ. 8 ấ idám. ghṛita-annau. 9 yuvá-dhitâ. 10 cit. — 68, 1 sa-jóshâḥ. mahé â-vavártat. 2 tuvi-çúshmâ. 3 vájreṇa anyáḥ. 4 yát. prá ebhyaḥ. urvî *iti*. 5 svá-vân ṛitá-vâ índrâ. varuṇâ. 6 dâçú-adhvaraya. syât.

yó bhanákti vanúshâm áçastîḥ || 6 || utá naḥ sutrâtró devágopâḥ sûríbhya indrâvaruṇâ rayíḥ shyât | yéshâṃ çúshmaḥ pṛítanâsu sâhvấn prá sadyó dyumnấ tiráte táturiḥ || 7 || nú na indrâvaruṇâ gṛiṇânấ pṛiñktáṃ rayíṃ sauçravasấya devâ | itthấ gṛiṇánto mahínasya çárdho 'pó ná nâvấ duritấ tarema || 8 || prá samrấje bṛihaté mánma nú priyám árca devấya váruṇâya sapráthaḥ | ayáṃ yá urvî́ mahinấ máhivrataḥ krátvâ vibhấty ajáro ná çocíshâ || 9 || índrâvaruṇâ sutapâv imáṃ sutáṃ sómam pibatam mádyaṃ dhṛitavratâ | yuvó rátho adhvaráṃ devávîtaye práti svásaram úpa yâti pîtáye || 10 || índrâvaruṇâ mádhumattamasya vṛíshṇaḥ sómasya vṛishaṇấ vṛishethâm | idáṃ vâm ándhaḥ párishiktam asmé âsádyâsmín barhíshi mâdayethâm || 11 || 12 ||

69 (510). trishṭubh.

Sáṃ vâṃ kármaṇâ sám ishấ hinomîndrâvishṇû ápasas pâré asyá | jushéthâṃ yajnáṃ dráviṇaṃ ca dhattam árishṭair naḥ pathíbhiḥ pârâyantâ || 1 || yấ víçvâsâṃ janitấrâ matînấm índrâvíshṇû kaláçâ somadhấnâ | prá vâṃ gíraḥ çasyámânâ avantu prá stómâso gîyámânâso arkaíḥ || 2 || índrâvishṇû madapatî madânâm ấ sómaṃ yâtaṃ dráviṇo dádhânâ | sáṃ vâm añjantv aktúbhir matînấṃ sám stómâsaḥ çasyámânâsa ukthaíḥ || 3 || ấ vâm áçvâso abhimâtishấha índrâvishṇû sadhamấdo vahantu | jushéthâṃ víçvâ hávanâ matînấm úpa bráhmâṇi çṛiṇutaṃ gíro me || 4 || índrâvishṇû tát panayấyyaṃ vâṃ sómasya máda urú cakramâthe | ákṛiṇutam antárikshaṃ várîyó 'prathataṃ jîváse no rájâṅsi

---

68, 7 syât. 8 nú. 9 urvî *iti*. 10 yuvóḥ. 11 vṛíshṇaḥ s. v. v. 108, 3. asmé *iti* â-sádya asmín. — 69, 1 hinomi índrâvishṇû *iti*. 5 máde. várîyaḥ áprathatam.

‖ 5 ‖ índrâvishṇû haviṣhâ vâvṛidhânâgrâdvânâ námasâ râtahavyâ | ghṛítâsutî dráviṇaṃ dhattam asmé samudráḥ sthaḥ kaláçaḥ somadhânaḥ ‖ 6 ‖ índrâvishṇû píbatam mádhvo asyá sómasya dasrâ jaṭháram pṛiṇethâm | â vâm ándhâṅsi madirâṇy agmann úpa bráhmâṇi çṛiṇutaṃ hávam me ‖ 7 ‖ ubhâ jigyathur ná párâ jayethe ná párâ jigye kataráç canaínoḥ | índraç ca vishṇo yád ápaspṛidhethâṃ tredhâ sahásraṃ ví tád airayethâm ‖ 8 ‖ 13 ‖

70 (511). jagatî.

Ghṛitávatî bhúvanânâm abhiçríyorvî́ pṛithvî́ madhudúghe supéçasâ | dyâvâpṛithivî́ váruṇasya dhármaṇâ vishkabhite ajáre bhûriretasâ ‖ 1 ‖ ásaçcantî bhûridhâre páyasvatî ghṛitáṃ duhâte sukṛíte çúcivrate | rấjantî asyá bhúvanasya rodasî́ asmé rétaḥ siñcataṃ yán mánurhitam ‖ 2 ‖ yó vâm ṛijáve krámaṇâya rodasî́ márto dadấça dhishaṇe sá sâdhati | prá prajấbhir jâyate dharmaṇas pári yuvóḥ siktấ víshurûpâṇi sávratâ ‖ 3 ‖ ghṛiténa dyâvâpṛithivî́ abhívṛite ghṛitaçríyâ ghṛitapṛícâ ghṛitâvṛídhâ | urvî́ pṛithvî́ hotṛivûrye puróhite té íd víprâ îlate sumnám ishṭáye ‖ 4 ‖ mádhu no dyâvâpṛithivî́ mimikshatâm madhuçcútâ madhudúghe mádhuvrate | dádhâne yajñáṃ dráviṇaṃ ca devátâ máhi çrávo vấjam asmé suvî́ryam ‖ 5 ‖ ûrjaṃ no dyaúç ca pṛithivî́ ca pinvatâm pitấ mâtấ viçvavídâ sudấṅsasâ | saṃrarâṇé ródasî viçváçambhuvâ saníṃ vấjaṃ rayím asmé sám invatâm ‖ 6 ‖ 14 ‖

69, 6 vavṛidhânấ ágra-advânâ. ghṛítâsutî *iti.* 8 caná enoḥ. — 70, 1 ghṛitávatî *iti.* abhi-çríyâ urvî́ *iti.* p. madhudúghe-dyấvâpṛithivî́-víshkabhite-ajáre *iti.* 2 a. bhū páyasyatî-*iti.* duhâte-çúçivrate-rấjantî-rodasî́-asmé *iti.* yát. 3 rodasî́-dhishaṇe *iti.* 4 d. abhívṛite *iti.* urvî́-pṛithvî́-puróhite-té *iti.* 5 m. ṁ. dádhâne *iti.* 6 s. ródasî *iti.*

71 (512). 1—3 jagatî. 4—6 trishṭubh.

Úd u shyá devâḥ savitấ hiraṇyáyâ bâhû́ ayaṅsta sávanâya sukrátuḥ | ghṛiténa pâṇí́ abhí prushṇute makhó yúvâ sudáksho rájaso vídharmaṇi || 1 || devásya vayáṃ savitúḥ sávîmani çréshṭhe syâma vásunaç ca dâváne | yó víçvasya dvipádo yáç cátushpado nivéçane prasavé cási bhûmanaḥ || 2 || ádabdhebhiḥ savitaḥ pâyúbhish ṭváṃ çivébhir adyá pári pâhi no gáyam | hiraṇyajihvaḥ suvitáya návyase rákshâ mâkir no aghâçaṅsa îçata || 3 || úd u shyá devâḥ savitấ dámûnâ hiraṇyapâṇiḥ pratidoshám asthât | áyohanur yajató mandrájihva ấ dâçúshe suvati bhûri vâmám || 4 || úd û ayâṅ upavaktéva bâhû́ hiraṇyáyâ savitấ suprátîkâ | divó róhâṅsy aruhat pṛithivyấ árîramat patáyat kác cid ábhvam || 5 || vâmám adyá savitar vâmám u çvó divé-dive vâmám asmábhyaṃ sâvîḥ | vâmásya hí ksháyasya deva bhûrer ayấ dhiyấ vâmabhấjaḥ syâma || 6 || 15 ||

72 (513). trishṭubh.

Índrâsomâ máhi tád vâm mahitváṃ yuvám mahấni prathamấni cakrathuḥ | yuvấṃ sûryaṃ vividáthur yuvấṃ svàr víçvâ támâṅsy ahataṃ nidáç ca || 1 || índrâsomâ vâsáyatha ushấsam út sûryaṃ nayatho jyótishâ sahá | úpa dyấṃ skambháthuḥ skámbhanenấprathatam pṛithivî́m mấtáraṃ ví || 2 || índrâsomâv áhim apáḥ parishṭhấṃ hathó vṛitrám ánu vâṃ dyaúr amanyata | prấṛṇâṅsy airayataṃ nadî́nâm ấ samudrấṇi paprathuḥ purûṇi || 3 || índrâsomâ pakvám âmấsv antár ní gávâm íd dadhathur vakshấṇâsu | jagṛibháthur

---

71, 1 syâḥ. bâhû́ *iti*. pâṇí́ *iti*. 2 ca ási. 3 pâyú-bhiḥ tvám, rákṣha. 4 dámûnâḥ. 5 ûṃ́ *iti*. ayân upavaktấ-iva. kát. — 72, 2 skámbhanena úprathatam. 3 prấ árṇâṅsi. 4 pakvám â. a. vgl. 231, 2.

ánapinaddham âsu rúçac citrâsu jágatîshv antáḥ || 4 || índrâsomâ yuvám aṅgá tárutram apatyasâcam çrútyaṃ rarâthe | yuvâṃ çúshmaṃ náryaṃ carshaṇíbhyaḥ sáṃ vivyathuḥ pṛitanâshâham ugrâ || 5 || 16 ||

73 (514). trishṭubh.

Yó adribhít prathamajâ ṛitâvâ bṛíhaspátir âṅgirasó havishmân | dvibárhajmâ prâgharmasát pitâ na â ródasî vṛishabhó roravîti || 1 || jánâya cid yá ívata u lokám bṛíhaspátir devâhûtau cakâra | ghnán vṛitrâṇi ví púro dardarîti jáyañ châtrûṇr amítrân pṛitsú sâhan || 2 || bṛíhaspátiḥ sám ajayad vásûni mahó vrajân gómato devá eshâḥ | apáḥ síshâsant svàr ápratîto bṛíhaspátir hánty amítram arkaiḥ || 3 || 17 ||

74 (515). trishṭubh.

Sómârudrâ dhârâyethâm asuryàm prá vâm ishṭáyó 'ram açnuvantu | dáme-dame saptá rátnâ dádhânâ çáṃ no bhûtaṃ dvipáde çáṃ cátushpade || 1 || sómârudrâ ví vṛihataṃ víshûcîm ámîvâ yâ no gáyam âvivéça | âré bâdhethâṃ nírṛitim parâcaír asmé bhadrâ sauçravasâni santu || 2 || sómârudrâ yuvám etâny asmé víçvâ tanûshu bheshajâni dhattam | áya syatam muñcátaṃ yán no ásti tanûshu baddhám kṛitám éno asmát || 3 || tigmâyudhau tigmáhetî suçévau sómârudrâv ihá sú mṛiḷatam naḥ | prá no muñcatam váruṇasya pâçâd gopâyátaṃ naḥ sumanasyámânâ || 4 || 18 ||

72, 4 rúçat. 5 pṛitanâ-sáham. — 73, 2 ívate. çátrûn. sáhan. 74, 1 ishṭáyaḥ áram. 3 yát. 4 tigmáhetî *iti*.

75 (516). trishṭubh. 6. 10 jagatî. 12. 13. 15. 16. 19 anushṭubh. 17 paṅkti.

Jîmûtasyeva bhavati pratîkaṃ yád varmî yâti samádâm upásthe | ánâviddhayâ tanvâ jaya tvám sá tvâ vármaṇo mahimâ pipartu || 1 || dhánvanâ gâ dhánvanâjíṃ jayema dhánvanâ tîvrâḥ samádo jayema | dhánuḥ çátror apakâmáṃ kṛiṇoti dhánvanâ sárvâḥ pradíço jayema || 2 || vakshyántîvéd â ganîganti kárṇam priyáṃ sákhâyam parishasvajânâ | yósheva çiṅkte vítatâdhi dhánvañ jyâ iyáṃ sámane pârâyantî || 3 || té âcárantî sámaneva yóshâ mâtéva putrám bibhṛitâṃ upásthe | ápa çátrûn vidhyatâṃ saṃvidâné ârtnî imé vishphurántî amítrân || 4 || bahvînâm pitâ bahúr asya putráç ciççâ kṛiṇoti sámanâvagátya | ishudhíḥ sáṅkâḥ prítanâç ca sárvâḥ pṛishṭhé nínaddho jayati prásûtaḥ || 5 || 19 ||

ráthe tíshṭhan nayati vâjínaḥ puró yátra-yatra kâmáyate sushârathíḥ | abhîçûnâm mahimânam panâyata mánaḥ paççâd ánu yachanti raçmáyaḥ || 6 || átrâ ghóshân kṛiṇvate vṛíshapâṇayó 'çvâ ráthebhiḥ sahá vâjáyantaḥ | avakrâmantaḥ prápadair amítrân kshiṇánti çátrûṅr ánapavyayantaḥ || 7 || rathavâhanaṃ havír asya nâma yátrâyudhaṃ níhitaṁ asya várma | tátrâ rátham úpa çagmám sadema viçvâhâ vayáṃ sumanasyámânâḥ || 8 || svâdushaṃsádaḥ pitáro vayodhâḥ kṛichreçrítaḥ çáktîvanto gabhîrâḥ | citrásenâ íshubalâ ámṛidhrâḥ satóvîrâ urávo vrâtasâhâḥ || 9 || brâhmaṇâsaḥ pítaraḥ sómyâsaḥ çivé no dyâvâpṛithivî anehásâ |

75, 1 jîmûtasya-iva. sa-mádâm. 2 gâḥ dhánvanâ âjím. 3 vakshyántî-iva ít. yóshâ-iva. ví-tatâ ádhi-jyâ. 4 té-âcárantî *iti* sámanâ-îva. mâtâ-iva. s. â. î. visphurántî *iti*. 5 sámanâ ava-gátya. 6 su-sârathíḥ. 7 vṛísha-pâṇayaḥ áçvâḥ. 8 yátra áyudham. tátra. 9 svâdu-saṃsádaḥ. kṛichre-çrítaḥ çákti-vantaḥ. satáḥ-vîrâḥ. vrâta-sahâḥ.

pûshẫ naḥ pâtu duritẫd ṛitâvṛidho rakshâ mẫkir no aghâçaṅsa îçata || 10 || 20 ||

suparṇâṃ vaste mṛigó asyâ dâṅto góbhiḥ sáṃnaddhâ patati prásûtâ | yátrâ náraḥ sám ca ví ca drávanti tátrâsmábhyam ishavaḥ çárma yaṅsan || 11 || ṛíjîte pári vṛiñdhi nó 'çmâ bhavatu nas tanûḥ | sómo ádhi bravîtu nó 'ditiḥ çárma yachatu || 12 || â jaṅghanti sẫnv eshâṃ jaghánẫ úpa jighnate | áçvâjani prácetasó 'çvânt samátsu codaya || 13 || áhir iva bhogaíḥ páry eti bâhúṃ jyâyâ hetím paribẫdhamânaḥ | hastaghnó víçvâ vayúnâni vidvẫn púmân púmâṅsam pári pâtu viçvátaḥ || 14 || ẫlâktâ yẫ rúruçîrshny átho yásyâ áyo múkham | idám parjányaretasa ishvaí devyaí bṛihán námaḥ || 15 || 21 ||

ávasṛishṭâ párâ pata çáravye bráhmasaṃçite | gáchâmítrân prá padyasva mẫmîshâṃ káṃ canóc chishaḥ || 16 || yátra bâṇẫḥ sampátanti kumârẫ viçikhẫ iva | tátrâ no bráhmaṇas pátir áditiḥ çárma yachatu viçvâhâ çárma yachatu || 17 || mármâṇi te vármaṇâ chádayâmi sómas tvâ rẫjâmṛítenẫnu vastâm | urór várîyo váruṇas te kṛiṇotu jáyantaṃ tvẫnu devẫ madantu || 18 || yó naḥ svó áraṇo yáç ca níshṭyo jighâṅsati | devẫs táṃ sárve dhûrvantu bráhma várma mámẫntaram || 19 || 22 ||

Shashṭho 'nuvâkaḥ.

SHASHṬHAM MAṆḌALAM.

75, 10 ṛita-vṛidhaḥ ráksha. 11 asyâḥ. yátra. *tátra* asmábhyam. 12 naḥ áçmâ. naḥ áditiḥ. 13 áçva-ajani prá-cetasaḥ áçvân. 14 jyâyâḥ. 15 ẫla-aktâ. rúru-çirshṇi átho *iti*. parjánya-retase. bṛihát. 16 gácha amítrân. mẫ amîshâm. caná út çishaḥ. 17 kumârâḥ. *tátra*. 18 râjâ amṛítena ánu. tvâ ánu devẫḥ. 19 máma úntaram.

Gedruckt bei A. W. Schade in Berlin, Stallschreiberstr. 47.

00048846

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 07 April, 2016